नालन्दा - देवनागरी - पालि - गन्थमालाय

सुत्तपिटके

खुद्दकनिकाये

जातकपालि

(पठमो भागो)

पधानसंसोधको

भिक्खु जगदीसकस्सपो

Sole Distributors:-
MOTILAL BANARSIDASS
Oriental Publishers & Booksellers
Post Box 1586, DELHI-6.

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन

पकासिता

बु० २५०३, वि० २०१६

१९५९

Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE
JĀTAKA
(Part I)

[KHUDDAKANIKĀYA Vol. III. Part I]

General Editor
BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2503 V. E. 2016

1959

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pali, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote : "The whole life of my wife and all of mankind is death." How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tṛṣṇā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyami

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pañcaśīla we will develop patience, courage, love

and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṃ paramaṃ sukhaṃ : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows :

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know : "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself". Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī script of the complete Pāli

and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha :—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke :—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus :—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya...." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhathood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation

and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous superhuman power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached[1].

The commentry, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.[2]

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders

---

1. *Cullavagga, Chapter* XI. 2. *Sumaṅgalavilāsinī, Nidānakathā.*

from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhandhas.[1]

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma.[2]

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal.[3]

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done

1. *Cullavagga*, *Chapter* XI. 2. *Mahāvaṃsa*, Chapter *V*. 3. *Mahāvaṃsa*, op. cit.

at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council.[1]

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandlay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of King Mindon. In this Council, the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows[2]:—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, there was the necessity of bringing out an up-to-date edition of the Tipiṭaka, printed on modern machines. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, specially constructed for this purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building, and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayantī of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly

1. *Mahāvaṃsa*, Chapter X – XXIII. 2. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, *p.* 35.

sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Siṁhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature :—

TIPIṬAKA

Vinaya Piṭaka	**Sutta Piṭaka**	**Abhidhamma Piṭaka**
1. Mahāvagga	1. Dīghanikaya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Pācittiya	3. Saṃyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pārājika	4. Aṅguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivara	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books :—	5. Kathāvatthu
	i. Khuddakapāṭha	6. Yamaka
	ii. Dhammapada	7. Paṭṭhāna
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāta	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāṭhā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	
	xii. Paṭisambhidamagga	
	xiii. Apadāna	
	xiv. Buddhavaṃsa &	
	xv. Cariyāpiṭaka	

2. The Present Volume

The Jātaka occupies an important place in the Buddhist literature. It contains the stories of the previous lives of the Buddha, which show how the Bodhisatta had been devotedly making hard efforts towards the fulfilment of perfection in the ten great qualities for the attainment of Buddhahood. On suitable occasions, the Buddha was wont to narrate an event from a previous life of his, to explain that those tendencies had been active since long and that it was not a new phase altogether. As for example – at the antagonistic attitude of Devadatta towards himself, he narrated the story —

Long ago, a certain hawker of metal pots attempted to deceive a poor family and obtain a golden vase from them for a very low price. Another hawker, however, happened to visit the family in an interval of the transaction, and acquainted them with the real worth of it. This enraged the first hawker so much that, out of excitement, he vomitted hot blood then and there and expired of heart failure.

The Buddha revealed that the first hawker was the same as Devadatta and the second hawker was none else but he himself and that the antagonism of Devadatta towards him had been growing since then.

Such stories of the previous births of the Buddha are called Jātaka. Later on, the number of such stories went on increasing till it reached the size of the Jātaka as available to us in the Tipiṭaka. At the end of a Jātaka, there is invariably a concluding stanza or stanzas. The Jātakas, having only a single stanza at the end, have been collected in the first chapter called the Ekakanipāta. Similarly, there are as many as twenty-two chapters in the book – called the Dukanipāta, Tikanipāta etc. according to the number of the stanzas occurring in the Jātakas collected in them.

The present volume is simply a collection of these stanzas. Their stories have been narrated in full in the commentary called the Jātakaṭṭhakathāvaṇṇanā. It seems that then these stories had been so very prevalent and popular that it was enough when the stanzas alone were cited. The whole story was understood by it. This is why the stanza alone have been incorporated as a book of Jātaka in the main body of the Scripture. But, now, as the tradition has been lost, this book would be of little use to us without the Jātakaṭṭhakathāvaṇṇanā. Its importance, however, is great as a source of materials for research in the prosody of early Pāli.

We must remember that the publication of the Pāli Tipiṭaka will never be deemed as complete without the volumes of the J·takaṭṭhakathavaṇṇanā, comprising about two thousand pages, a store of materials for the reconstruction of the cultural history of our country.

3. The Present Edition

The present edition has been prepared co-ordinating the following texts :—

Burmese – Chaṭṭhasaṅgāyana publication, 1956.
Siamese – Mahāmakuṭa Government publication, 1926.
Sinhalese – edited by Rev. Piyatissa Thero, 1954.
Roman – (only Gāthā portions) edited by V. Fausböll, 1877-1887.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgh constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition.

The details of the principles of editing in this volume have been the same as those adopted in the previous ones.

× × × ×

Shri Lakshmi Narayan Tiwari, M. A., Editor, has finalised the Press Copy of this Volume and he and his associates have worked very hard in getting this published in time.

Varanasi
25th August, 1959.

Bhikkhu J. Kashyap

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धा-ञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—"सभी वस्तुये अनित्य है और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है"। उस परिषद् मे 'सुभद्द' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दु.खी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—"भिक्षुओ, दु:खी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—'यह करना तुम्हे विहित है और यह नही'। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नही चाहेंगे नही करेंगे। अत. आप लोग दु खी न हो"। 'सुभद्द' के इन शब्दो से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमे बुद्ध-वचन का प्रामाणिक संग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढियो मे उसकी परम्परा अबाधगति से चल सके। अत· उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—"आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्गायन करे"। उन्होने उक्त बैठक मे भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नही किया; क्योकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ मे भगवान् के निकटतम सम्पर्क मे रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नही प्राप्त हुआ था। अत अन्त मे आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास मे तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सकें।

तत्कालीन मगध-सम्राट अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेभार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपण्णी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यान-मग्न हो चंक्रमण करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अर्हत्-पद को प्राप्त

कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानों वे पथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हों।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नो का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म' दोनों का संग्रह किया गया।[१] पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्ठकथा-साहित्य' मे यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिधम्मपिटक' का भी सग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमे 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप मे उसका उसी समय निर्माण हुआ था।[२]

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बडा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रान्तो के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है।[३]

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारो की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारो में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नही था। अत उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलत. भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आयुष्मान् 'मोग्गलिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व मे पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार मे इस सङ्गीति की बैठक हुई। आयुष्मान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्थु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बुद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्ति धर्मदूतों को भेजा।[४]

---

१. चुल्लवग्ग, ग्यारहवाँ 'खन्धक'।
२. सुमङ्गलविलासिनी, निदान कथा।
३. चुल्लवग्ग, बारहवाँ 'खन्धक'।
४. महावंस, पाँचवाँ अध्याय।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमित्ता' ने गृह त्याग कर भिक्षु-सङ्घ मे प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगो ने दक्षिण मे सुदूर लङ्काद्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने मे सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का मे अनुप्राणित हो रही है।[१]

ईसा पूर्व २९ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के सरक्षण मे एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमे सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिबद्ध कर लिया गया।[२] फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर मे १८७१ ई० में राजा मिण्डन के सरक्षण में पाँचवी सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का संशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हे सङ्गमर्मर की पट्टियो पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया[३]—

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रो पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित सस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छट्ठ सङ्गायन' मे इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। ससार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओं ने सङ्गायन मे भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वही अपने मुद्रणालय मे मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीस-सौवी बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया आदि में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है —'पालि-तिपिटक'। उन देशों मे उनकी अपनी-अपनी लिपियों मे समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे है। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसा-यटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकाश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

---

१. **महावंस, वही।**
२. **महावंस, अध्याय १०–२३।**
३. **बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५।**

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के सयुक्त प्रयत्न रो सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्राय. चार-चार सौ पृष्ठो वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन विभाग' को सौपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-सस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के ग्रन्थो का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा :—

तिपिटक

विनयपिटक
१. महावग्ग
२. चुल्लवग्ग
३. पाराजिक
४. पाचित्तिय
५. परिवार

सुत्तपिटक
१ दीघनिकाय
२. मज्झिमनिकाय
३. सयुत्तनिकाय
४. अङ्गुत्तरनिकाय
५. खुद्दकनिकाय
(१) खुद्दकपाठ
(२) धम्मपद
(३) उदान
(४) इतिवुत्तक
(५) सुत्तनिपात
(६) विमानवत्थु
(७) पेतवत्थु
(८) थेरगाथा
(९) थेरीगाथा
(१०) जातक
(११) निद्देस
(१२) पटिसम्भिदामग्ग
(१३) अपदान
(१४) बुद्धवंस
(१५) चरियापिटक

अभिधम्मपिटक
१. धम्मसङ्गणि
२. विभङ्ग
३. धातुकथा
४. पुग्गलपञ्ञत्ति
५. कथावत्थु
६. यमक
७. पट्ठान

२. प्रस्तुत ग्रन्थ

बौद्ध-साहित्य मे जातक का स्थान महत्त्वपूर्ण है। इसमें भगवान् बुद्ध के पूर्वजन्मो की कथायें सगृहीत है, जिनमें यह दिखाया गया है कि बुद्धत्व का लाभ करने के उद्देश्य से बोधिसत्त्व किस तरह पूर्व जन्मो से दस पारमिताओ के अभ्यास मे लगे रहे। किन्ही विशेष अवस्थाओ के उत्पन्न होने पर बुद्ध अपने पूर्व जन्म की कथा कह कर दिखाया करते थे कि इसका सिलसिला पहले से चला आ रहा है—यह नई बात नहीं है। उदाहरणार्थ—देवदत्त के विद्वेषपूर्ण व्यवहार को देखकर बुद्ध ने कथा कही—

बहुत पहले किसी नगर में एक घूम घूम कर बर्तन बेचने और बदलने वाले व्यापारी ने एक गरीब परिवार के सोने के बर्तन को ठग कर लेने का प्रयत्न किया। एक दूसरे ईमानदार व्यापारी ने उस परिवार को बता दिया कि यह बर्तन बहुमूल्य है, और उसे उचित मूल्य देकर ले लिया। इसी बात को लेकर पहले व्यापारी ने दूसरे के प्रति वैर कर लिया।

यह कथा कह कर बुद्ध ने बताया कि उस जन्म मे पहला व्यापारी देवदत्त था, और दूसरा व्यापारी मै ही था। तब से बराबर जन्म-जन्मान्तरो मे वह मेरे प्रति वैर बढाता गया।

भगवान् के पूर्व जन्म की इस प्रकार की कथायें 'जातक' कही जाती है। आगे चलकर जातक कथाओं की सख्या मे वृद्धि होना प्रारम्भ हो गया और यह क्रम तब तक चलता रहा जब तक कि यह उस विस्तार को न पहुँच गया जो हमें 'तिपिटक' मे आज प्राप्त है। कथाओ के अन्त में निष्कर्ष-स्वरूप गाथा या गाथायें कही गई है। जिन कथाओ के अन्त में एक ही गाथा कही गई है उनका सग्रह 'एकक-निपात' मे किया गया है। इस प्रकार निष्कर्ष-स्वरूप कही गई गाथाओ की संख्या के अनुसार 'दुक-निपात', 'तिक-निपात' आदि जातक मे कुल बाईस निपात हैं।

प्रस्तुत ग्रन्थ में उन गाथाओं भर का सग्रह है। सविस्तार कथा 'जातकट्ठकथावण्णना' मे प्राप्त होती है। मालूम होता है कि बौद्ध युग मे ये कथाये इतनी प्रचलित थी कि उनकी निष्कर्ष-गाथाओ का उल्लेख कर देना ही पर्याप्त होता था। उतने ही से कथा समझ ली जाती थी। इसी कारण, 'तिपिटक' मे गाथाओ भर के सग्रह को 'जातक' के रूप मे ग्रहण किया। किन्तु अब, जब कि वे कथाये लुप्त हो गई है, बिना 'जातकट्ठकथावण्णना' के इस गाथा-संग्रह जातक का उपयोग कम है। हां, पालि-छन्द पर गवेषणापूर्ण अध्ययन करने वाले विद्यार्थी को इसमें बहुमूल्य सामग्रियाँ मिलेगी।

हमारे देश के सास्कृतिक इतिहास की बहुमूल्य सामग्रियो से पूर्ण 'जातकट्ठकथावण्णना' के पाँच जिल्द, प्रायः दो हजार पृष्ठ, हमारे लिये इतने महत्व के है कि 'तिपिटक' की छपाई उनके बिना पूरी नही समझी जायेगी।

३. प्रस्तुत संस्करण

यह संस्करण निम्नाङ्कित ग्रन्थो के पाठो के आधार पर तैयार किया गया है—

बर्मी-संस्करण—छट्ठ-सगायन प्रकाशन, १९५६

स्यामी-संस्करण—महामकुट राजविद्यालय प्रकाशन, १९२६

सिंहली-संस्करण—श्री पियतिस्स थेर द्वारा सम्पादित, १९५४

रोमन-सस्करण – (केवल गाथा भाग) श्री वी० फुसबोल द्वारा सम्पादित, १८७७-१८८७

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियो के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के सोत्साह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ठ-सगायन सस्करण' को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है।

इस जिल्द मे भी सम्पादन के वे ही विस्तृत सिद्धान्त अपनाये गये है जो हमारी और जिल्दो मे विद्यमान है।

× × × ×

इस ग्रन्थ की पाण्डुलिपि को योग्यता से तैयार करने और अवधि के भीतर छपाई पूर्ण कर देने का श्रेय हमारे विद्वान् सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी, एम० ए० तथा उनकी मण्डली को है।

वाराणसी
२५-८-५९

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	अं aṁ

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	ध्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट ṭṭa	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ ṭṭha	न्थ ntha	य्य yya
ख्य khya	ड्ड, ड्ड ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ, ड्ढ ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट ṇṭa	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ ggha	ण्ठ ṇṭha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड ṇḍa	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण ṇṇa	न्ह nha	स्त sta
ङ्क ṅka	ण्ह ṇha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख ṅkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग ṅga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ṅgha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्म hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ञ ñña	द्य dya	म्प mpa	ळ्ह ḷha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

ा = ā; ि = i; ी = ī; ु = u; ू = ū; े = e; ो = o

१	२	३	४	५,५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

जा० १—ग

जातकपालि

(पठमो भागो)

सूची

:०:

सुत्तपिटके

खुद्दकनिकाये

जातकं

(पठमो भागो)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

जातकपालि

(पठमो भागो)

१. एककनिपातो

१. अपण्णकजातकं

१. अपण्णकं ठानमेके, दुतियं आहु तक्किका।
एतदञ्ञाय मेधावी, तं गण्हे यदपण्णकं ति ॥

---

२. वण्णुपथजातकं

२. अकिलासुनो वण्णुपथे खणन्ता,
उदङ्गणे तत्थ पपं अविन्दुं।
एवं मुनि[1] विरियबलूपपन्नो,[2]
अकिलासु विन्दे हदयस्स सन्तिं ति ॥

---

३. सेरिववाणिजजातकं

३. इध[3] चे नं[3] विराधेसि, सद्धम्मस्स नियामतं[4]।
चिरं त्वं अनुतप्पेसि,[5] सेरिवायं व वाणिजो ति ॥

---

१. मुनी – म०। २. वीरिय० – स्या०। ३–३. इध चे हि नं – सी०, रो०। ४. नियामकं – स्या०। ५. अनुतपेस्ससि – सी०, रो०।

४. चूळसेट्ठिजातकं[1]

४. अप्पकेन पि मेधावी, पाभतेन विचक्खणो।
समुट्ठापेति अत्तानं, अणुं अग्गिं व सन्धमं ति ।।

५. तण्डुलनाळिजातकं

५. किमग्घति तण्डुलनाळिकायं,
अस्सान मूलाय वदेहि राज।
बाराणसिं सन्तरबाहिरतो,
अयमग्घति तण्डुलनाळिका ति ।।

६. देवधम्मजातकं

६. हिरिओत्तप्पसम्पन्ना, सुक्कधम्मसमाहिता।
सन्तो सप्पुरिसा लोके, देवधम्मा ति वुच्चरे ति ।।

७. कट्ठहारिजातकं

७. पुत्तो त्याहं महाराज, त्वं मं पोस जनाधिप।
अञ्ञे पि देवो पोसेति, किञ्च देवो सकं पजं ति ।।

८. गामणिजातकं

८. अपि अतरमानानं, फलासा व समिज्झति।
विपक्कब्रह्मचरियोस्मि, एवं जानाहि गामणी ति ।।

९. मखादेवजातकं[2]

९. उत्तमङ्गरुहा मय्हं, इमे जाता वयोहरा।
पातुभूता देवदूता, पब्बज्जासमयो ममा ति ।।

१. चुल्लकसेट्ठिजातकं – स्या०, रो०; चुल्लसेट्ठिजातकं – सी० । २. मघदेवजातकं – म० ।

१०. सुखविहारिजातकं

१०. यञ्च अञ्ञे न रक्खन्ति, यो च अञ्ञे न रक्खति।
स वे राज सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ति ।।

अपण्णकवग्गो पठमो।

तस्सुद्दानं

वरापण्णक वण्णुपथ सेरिवरो,
सुविचक्खण[1] तण्डुलनाळिकस्सा ।
हिरिपुत्तवरुत्तगामणिना,
यो च न रक्खति तेन दसा ति ।।

—०—

११. लक्खणमिगजातकं[2]

११. होति सीलवतं अत्थो, पटिसन्थारवुत्तिनं ।
लक्खणं पस्स आयन्तं, ञातिसङ्घपुरक्खतं[3] ।
अथ पस्ससि मं काळं, सुविहीनं व ञातिभी[4] ति ।।

---

१२. निग्रोधमिगजातकं

१२. निग्रोधमेव सेवेय्य, न साखमुपसंवसे ।
निग्रोधस्मिं मतं सेय्यो, यञ्चे साखस्मि[5] जीवितं ति ।।

---

१३. कण्डिजातकं[6]

१३. धिरत्थु कण्डिनं सल्लं, पुरिसं गाळ्हवेधिनं ।
धिरत्थु तं जनपदं, यत्थित्थी परिणायिका ।
ते चा पि धिक्किता सत्ता, ये इत्थीनं वसंगता ति ।।

---

१. सुविचक्खणो—सी०। २. लक्खणजातकं—स्या०। ३. ञातिसंघपुरक्खितं—स्या०। ४. ञातिही—सी०, रो०। ५. साखस्मिं—सी०, रो०। ६. कण्डिनजातकं—सी०, स्या०, रो०।

१४. वातमिगजातकं

१४. न किरत्थि रसेहि पापियो,
आवासेहि व[1] सन्थवेहि वा ।
वातमिगं गहननिस्सितं,[2]
वसमानेसि रसेहि सञ्जयो ति ।।

१५. खरादियजातकं

१५. अट्ठक्खुरं खरादिये, मिगं वङ्कातिवङ्किनं ।
सत्तहि कालातिक्कन्तं,[3] न नं ओवदितुस्सहे ति ।।

१६. तिपल्लत्थमिगजातकं

१६. मिगं तिपल्लत्थमनेकमायं,
अट्ठक्खुरं अड्ढरत्तापपायिं[4] ।
एकेन सोतेन छमास्ससन्तो,
छहि कलाहितिभोति[5] भागिनेय्यो ति ।।

१७. मालुतजातकं

१७. काळे वा यदि वा जुण्हे, यदा वायति मालुतो ।
वातजानि[6] हि सीतानि, उभोत्थमपराजिता ति ।।

१८. मतकभत्तजातकं

१८. एवं चे सत्ता जानेय्युं, दुक्खायं जातिसम्भवो ।
न पाणो पाणिनं हञ्ञे, पाणघाती हि सोचती ति ।।

१. वा – सी०, स्या०, रो० । २. गेहनिस्सितं – सी०, रो० । ३. कलाहतिक्कन्तं – सी०; कालाहतिक्कन्तं – रो०; कालेहतिक्कन्त – स्या० । ४. अड्ढरत्तावपायिं – सी०, रो० । ५. कलाहतिभोति – सी०, स्या०, रो० । ६. वातजाति – सी० ।

१९. आयाचितभत्तजातकं[1]

१९. सचे मुच्चे[2] पेच्च मुच्चे[2], मुच्चमानो हि बज्झति ।
न हेवं धीरा मुंच्चन्ति, मुत्ति बाळस्स बन्धनं ति ।।

२०. नळपानजातकं

२०. दिस्वा पदमनुत्तिण्णं, दिस्वानोतरितं पदं ।
नळेन वारिं पिस्साम[3], नेव मं त्वं वधिस्ससी ति ।।

सीलवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

अथ लक्खण साख धिरत्थु पुन,
न किरत्थि रसेहि खरादिया ।
अतिभोति[4] वर[4] मालुत पाण,
मुच्चेन नळअव्हयनेन भवन्ति दसा ति ।।

---

२१. कुरुङ्गमिगजातकं

२१. आतमेतं कुरुङ्गस्स, यं त्वं सेपण्णि सिय्यसि[5] ।
अञ्ञं सेपण्णिं[6] गच्छामि, न मे ते रुच्चते फलं ति ।।

२२. कुक्कुरजातकं

२२. ये कुक्कुरा राजकुलम्हि[7] वद्धा,
कोलेय्यका वण्णबलूपपन्ना ।
तेमे न वज्झा मयमस्म वज्झा,
नायं सघच्चा दुब्बलघातिकायं ति ।।

---

१. अयाचितजातक – रो० । २–२. मुञ्चे पेच्च मुञ्चे – सी०, स्या०, रो० । ३. पिविस्साम – सी०, स्या०, रो० । ४–४. अति भातिरस – सी०, स्या० । ५. सेय्यसी – सी०, स्या०, रो० । ६. सेपण्णि – म० । ७. राजकुलस्मि – स्या०, रो० ।

२३. गोजानीयजातकं[1]

२३. अपि पस्सेन सेमानो, सल्लेभि[2] सल्ललीकतो ।
सेय्यो व वळवा गोजो[3], युञ्ज मञ्ञे व सारथी ति ।।

२४. आजञ्ञजातकं

२४. यदा यदा यत्थ यदा, यत्थ यत्थ यदा यदा ।
आजञ्ञो कुरुते वेगं, हायन्ति तत्थ वाळवा ति ।।

२५. तित्थजातकं

२५. अञ्ञमञ्ञेहि तित्थेहि, अस्सं पायहि सारथि ।
अच्चासनस्स पुरिसो, पायासस्स पि तप्पती ति ।।

२६. महिळामुखजातकं

२६. पुराणचोरान वचो निसम्म,
महिळामुखो पोथयमन्वचारी[4] ।
सुसञ्ञतानं हि वचो निसम्म,
गजुत्तमो सब्बगुणेसु अट्ठा ति ।।

२७. अभिण्हजातकं

२७. नालं कबळं पदातवे,
न च पिण्डं न कुसे न घंसितुं ।
मञ्ञामि अभिण्हदस्सना,
नागो स्नेहमकासि[5] कुक्कुरे ति ।।

---

१. भोजाजानीयजातकं – सी०, स्या० । २. सल्लेहि – सी०, रो० । ३. भोज्जो – सी०; भोज्झो – स्या०, रो० । ४. पोथयमानुचारी – सी०; ० चारि – स्या०, रो० । ५. सिनेहमकासि – सी०, स्या०, रो० ।

२८. नन्दिविसालजातकं

२८. मनुञ्ञमेव भासेय्य, नामनुञ्ञं कुदाचनं ।
मनुञ्ञं भासमानस्स, गरुं भारं उदद्धरि ।
धनं च नं अलाभेसि[1], तेन चत्तमनो अहू ति ॥

---

२९. कण्हजातकं

२९. यतो यतो गरु धुरं, यतो गम्भीरवत्तनी ।
तदास्सु[2] कण्हं युञ्जन्ति, स्वास्सु तं वहते धुरं ति ॥

---

३०. मुनिकजातकं

३०. मा मुनिकस्स पिहयि, आतुरन्नानि भुञ्जति ।
अप्पोस्सुक्को भुसं खाद, एतं दीघायुलक्खणं ति ॥

कुरुङ्गवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

कुरुङ्गस्स कुक्कुरगोजवरो[3],
पुन वाळवस्ससिरिव्हयनो ।
महिळामुखनामनुञ्ञवरो,
वहते धुर मुनिकेन दसा ति ॥

---

३१. कुलावकजातकं

३१. कुलावका मातलि सिम्बलिस्मिं,
ईसामुखेन परिवज्जयस्सु ।
कामं चजाम असुरेसु पाणं,
मा[4] मे दिजा विक्कुलवा[4] अहेसुं ति ॥

---

१. अलब्भेसि – सी०, रो० । २. तदस्सु – सी०, रो० । ३. ० भोजवरो – सी०, स्या० । ४–४. मायिमे दिजा विकुलावा – सी०, स्या०, रो० ।

३२. नच्चजातकं

३२. रुदं मनुञ्ञं रुचिरा च पिट्ठि,
वेळुरियवण्णूपनिभा च गीवा ।
ब्याममत्तानि च पेखुणानि,
नच्चेन ते धीतरं नो ददामी ति ॥

३३. सम्मोदमानजातकं

३३. सम्मोदमाना गच्छन्ति, जालमादाय पक्खिनो ।
यदा ते विवदिस्सन्ति, तदा एहिन्ति मे वसं ति ॥

३४. मच्छजातकं

३४. न मं सीतं न मं उण्हं, न मं जालस्मि बाधनं ।
यञ्च मं मञ्ञते मच्छी, अञ्ञं सो रतिया गतो ति ॥

३५. वट्टकजातकं

३५. सन्ति पक्खा अपतना, सन्ति पादा अवञ्चना ।
मातापिता च निक्खन्ता, जातवेद पटिक्कमा ति ॥

३६. सकुणजातकं

३६. यं निस्सिता जगतिरुहं विहङ्गमा, स्वायं अग्गिं पमुञ्चति ।
दिसा भजथ वक्कङ्गा[1], जातं सरणतो भयं ति ॥

३७. तित्तिरजातकं

३७. ये वुड्ढमपचायन्ति[2], नरा धम्मस्स कोविदा ।
दिट्ठेव धम्मे पासंसा, सम्पराये च सुग्गती ति ॥

---

१. वङ्कङ्गा – स्या० । २. वद्ध० – सी०, रो० ।

३८. बकजातकं

३८. नाच्चन्तं[1] निकतिप्पञ्ञो, निकत्या सुखमेधति ।
आराधेति[2] निकतिप्पञ्ञो[2], बको कक्कटकामिवा ति ।।

---

३९. नन्दजातकं

३९. मञ्ञे सोवण्णयो रासि, सोण्णमाला च नन्दको ।
यत्थ दासो आमजातो, ठितो थुल्लानि गज्जती ति ।।

---

४०. खदिरङ्गारजातकं

४०. कामं पतामि निरयं, उद्धंपादो[3] अवंसिरो ।
नानरियं करिस्सामि, हन्द पिण्डं पटिग्गहा ति ।।

कुलावकवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

सिरिमातलि धीतर पक्खिवरो,
रतियागतो[4] मातापिता च पुन ।
जगतिरुह वुड्ढं[5] सुकक्कटको,
तथा नन्दकपिण्डवरेन[6] दसा ति[6] ।।

---

४१. लोसकजातकं

४१. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं ।
अजिया पादमोलम्ब[7],
मित्तको विय सोचती ति ।।

---

१. नाच्चन्त – सी०, रो० । २–२. आराधे निकतिपञ्ञो – रो० । ३. उद्धपादो – सी०, स्या, रो० । ४. रातिरागतो – सी०, स्या० । ५. वद्धट्ट – सी० । ६. तथा नन्दकपिण्डिपरेन दस – सी० । ७. पादमोलुब्भ – सी०, स्या०, रो० ।

४२. कपोतजातकं

४२. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं।
कपोतकस्स वचनं अकत्वा,
अमित्तहत्थत्थगतो व सेती ति ॥

---

४३. वेळुकजातकं

४३. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं।
एवं सो निहतो सेति,
वेळुकस्स यथा पिता ति ॥

---

४४. मकसजातकं

४४. सेय्यो अमित्तो मतिया उपेतो,
न त्वेव मित्तो मतिविप्पहीनो।
मकसं वधिस्सं ति हि एळमूगो,
पुत्तो पितु अब्भिदा उत्तमङ्गं ति ॥

---

४५. रोहिणिजातकं[1]

४५. सेय्यो अमित्तो मेधावी, यञ्चे बालानुकम्पको।
पस्स रोहिणिकं जम्मिं, मातरं हन्त्वान सोचती ति ॥

---

१. रोहिणीजातक—सी०, स्या०, रो०।

४६. आरामदूसकजातकं

४६. न वे अनत्थकुसलेन, अत्थचरिया सुखावहा ।
हापेति अत्थं दुम्मेधो, कपि आरामिको यथा ति ।।

---

४७. वारुणिदूसकजातकं[1]

४७. न वे अनत्थकुसलेन, अत्थचरिया सुखावहा ।
हापेति अत्थं दुम्मेधो, कोण्डञ्ञो वारुणिं यथा ति ।।

---

४८. वेदब्बजातकं

४८. अनुपायेन यो अत्थं, इच्छति सो विहञ्ञति ।
चेता हनिंसु वेदब्बं[2], सब्बे ते ब्यसनमज्झगू[3] ति[3] ।।

---

४९. नक्खत्तजातकं

४९. नक्खत्तं पटिमानेन्तं[4], अत्थो बालं उपच्चगा ।
अत्थो अत्थस्स नक्खत्तं, किं करिस्सन्ति तारका ति ।।

---

५०. दुम्मेधजातकं

५०. दुम्मेधानं सहस्सेन, यञ्ञो मे उपयाचितो ।
इदानि खोहं यजिस्सामि, बहु[5] अधम्मिको जनो ति ।।

अत्थकामवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

अथ मित्तक मातु कपोतवरो,
तथा वेळूक एळमूगो रोहिणी ।
कपि वारुणि चेतचरा च पुन,
तथा तारक यञ्ञवरेन दसा ति ।।

पठमो पण्णासको ।

---

१. वारूणी जातकं–सी०, वारूणिजातक–रो० । २. वेदब्भं–सी०, रो० । ३–३. ब्यसनमज्झगूति–सी०, रो०; ब्यसनमज्झगुन्ति–स्या० । ४. पतिमानेन्त–सी०, रो० । ५. बहू–सी०, रो० ।

५१. महासीलवजातकं

५१. आसीसेथेव[1] पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, यथा इच्छिं तथा अहू ति ॥

५२. चूळजनकजातकं

५२. वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, उदका थलमुब्भतं ति ॥

५३. पुण्णपातिजातकं

५३. तथेव पुण्णा पातियो, अञ्ञायं वत्तते कथा ।
आकारणेन[2] जानामि, न चायं[3] भद्दिका सुरा ति ॥

५४. किंफलजातकं

५४. नायं रुक्खो दुरारुहो, न पि गामतो आरका ।
आकारणेन जानामि, नायं सादुफलो दुमो ति ॥

५५. पञ्चावुधजातकं

५५. यो अलीनेन चित्तेन, अलीनमनसो नरो ।
भावेति कुसलं धम्मं, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
पापुणे अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं ति ॥

५६. कञ्चनक्खन्धजातकं

५६. यो पहट्ठेन चित्तेन, पहट्ठमनसो नरो ।
भावेति कुसलं धम्मं, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
पापुणे अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं ति ॥

१. आसिसेथेव–सी०, स्या०, रो० । २. आकारकेन–सी०, स्या०, रो० । ३. नेवायं–स्या० ।

५७. वानरिन्दजातकं

५७. यस्सेते चतुरो धम्मा, वानरिन्द यथा तव ।
सच्चं धम्मो धिति[1] चागो, दिट्ठं सो अतिवत्तती ति ।।

---

५८. तयोधम्मजातकं

५८. यस्सेते च तयो धम्मा, वानरिन्द यथा तव ।
दक्खियं सूरियं पञ्ञा, दिट्ठं सो अतिवत्तती ति ।।

---

५९. भेरिवादकजातकं

५९. धमे धमे नातिधमे, अतिधन्तं हि पापकं ।
धन्तेन हि सतं लद्धं, अतिधन्तेन नासितं ति ।।

---

६०. सङ्खधमजातकं

६०. धमे धमे नातिधमे, अतिधन्तं हि पापकं ।
धन्तेनाधिगता भोगा, ते तातो विधमी धमं ति ।।

आसीसवग्गो छट्ठो ।

तस्सुद्दानं

यथा इच्छिं[2] तथाहुदका[3] थला[3], B.
सुर[4] सादुफलो च[5] अलीनमनो[6] ।
सम्पहट्ठमनो चतुरो च तयो,
सतलद्धक भोगधनेन दसा ति ।।

---

१. धिती – सी०, रो० । २. इच्छि – स्या० । ३–३. दथाहु दथालका – सी० । ४. सूर – सी० । ५. व – सी०, स्या० । ६. अतिधमनो – सी० ।

६१. असातमन्तजातकं

६१. असा लोकित्थियो नाम, वेला तासं न विज्जति ।
सारत्ता च पगब्भा च, सिखी सब्बघसो यथा ।
ता हित्वा पब्बजिस्सामि, विवेकमनुब्रूहयं ति ॥

६२. अण्डभूतजातकं

६२. यं ब्राह्मणो अवादेसि, वीणं समुखवेठितो ।
अण्डभूता भता भरिया, तासु को जातु विस्ससे ति ॥

६३. तक्कपण्डितजातकं

६३. कोधना अकतञ्ञू च, पिसुणा मित्तभेदिका[1] ।
ब्रह्मचरियं चर भिक्खु, सो सुखं न विहाहसी[2] ति[2] ॥

६४. दुराजानजातकं

६४. मा सु नन्दि इच्छति मं, मा सु सोचि न मिच्छति ।
थीनं भावो दुराजानो, मच्छस्सेवोदके गतं ति ॥

६५. अनभिरतिजातकं

B. 16 ६५. यथा नदी च पन्थो च, पानागारं सभा पपा ।
एवं लोकित्थियो नाम, नासं कुज्झन्ति पण्डिता ति ॥

६६. मुदुलक्खणजातकं

६६. एका इच्छा पुरे आसि, अलद्धा मुदुलक्खणं ।
यतो लद्धा अळारक्खी, इच्छा इच्छं विजायथा ति ॥

१. च विभेदिका – सी०, स्या०, रो० । २–२. विहाहिसीति – सी०, स्या०, रो० ।

६७. उच्छङ्गजातकं

६७. उच्छङ्गे देव मे पुत्तो, पथे धावन्तिया पति ।
तञ्च देसं न पस्सामि, यतो सोदरियमानये ति ॥

---

६८. साकेतजातकं

६८. यस्मिं मनो निविसति, चित्तञ्चा पि पसीदति ।
अदिट्ठपुब्बके पोसे, कामं तस्मिं पि विस्ससे ति ॥

---

६९. विसवन्तजातकं

६९. धिरत्थु तं विसं वन्तं, यमहं जीवितकारणा[1] ।
वन्तं पच्चावमिस्सामि, मतं मे जीविताविरं ति ॥

---

७०. कुद्दालजातकं

७०. न तं जितं साधु जितं, यं जितं अवजीयति[2] ।
तं खो जितं साधु जितं, यं जितं नावजीयती[3] ति ॥

इत्थिवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

सिखीसब्बघसो पि च वीणवरो[4], B.
पिसुणा[5] मित्तभेदिका[5] नन्दी नदी ।
मुदुलक्खण सोदरिया च मनो,
विस साधुजितेन भवन्ति दसा ति ॥

---

७१. वरुणजातकं[6]

७१. यो पुब्बे करणीयानि, पच्छा सो कातुमिच्छति ।
वरुणकट्ठभञ्जो[7] व, स पच्छा मनुतप्पती ति ॥

---

१. जीवितकारणं–सी० । २. अवजिय्यति–स्या० । ३. नावजिय्यती–स्या० । ४. वीणावरो–रो० । ५–५. पिसुणा च विभेदिका–सी० । ६. वरणजातक–सी०, रो० । ७. वरुणकट्ठं–स्या०; वररणकट्ठ–सी०, रो० ।

७२. सीलवहत्थिजातकं[1]

७२. अकतञ्ञुस्स पोसस्स, निच्चं विवरदस्सिनो ।
सब्बं चे पथविं[2] दज्जा, नेव नं अभिराधये ति ॥

७३. सच्चंकिरजातकं

७३. सच्चं किरेवमाहंसु, नरा एकच्चिया इध ।
कट्ठं निप्लवितं[3] सेय्यो, न त्वेवेकच्चियो नरो ति ॥

७४. रुक्खधम्मजातकं

७४. साधू सम्बहुला ञाती, अपि रुक्खा अरञ्ञजा ।
वातो वहति एकट्ठं, ब्रहन्तं पि वनप्पतिं[4] ति ॥

७५. मच्छजातकं

७५. अभित्थनय पज्जुन्न, निधिं काकस्स नासय ।
काकं सोकाय रन्धेहि, मञ्च सोका पमोचया ति ॥

७६. असङ्कियजातकं

७६. असङ्कियोम्हि गामम्हि, अरञ्ञे नत्थि मे भयं ।
उजुं[5] मग्गं समारूळ्हो, मेत्ताय करुणाय चा ति ॥

७७. महासुपिनजातकं

७७. उसभा रुक्खा गावियो गवा च,
अस्सो कंसो सिङ्गाली[6] च कुम्भो ।
पोक्खरणी च अपाकचन्दनं,

---

१. सीलवनागराजजातकं–सी०; सीलवनागजातकं–स्या० । २. पथविं–म० । ३. विल्पावितं–सी०, रो०; निप्फवितं–स्या० । ४. वनस्पतिं–सी०, रो० । ५. उजु–सी०, स्या०, रो० । ६. सिगाली–सी०, स्या०, रो० ।

लाबूनि[1] सीदन्ति सिला प्लवन्ति ।
मण्डूकियो कण्हसप्पे गिलन्ति,
काकं सुपण्णा[2] परिवारयन्ति ।
तसा वका एळकानं भयाहि,
विपरियासो[3] वत्तति नयिध मत्थी ति ॥

७८. इल्लिसजातकं

७८. उभो खञ्जा उभो कुणी, उभो विसमचक्खुका[4] ।
उभिन्नं पिळका जाता, नाहं पस्सामि इल्लिसं ति ॥

७९. खरस्सरजातकं

७९. यतो विलुत्ता च हता च गावो, B.
दड्ढानि गेहानि जनो च नीतो ।
अथागमा पुत्तहताय पुत्तो,
खरस्सरं डिण्डिमं[5] वादयन्तो ति ॥

८०. भीमसेनजातकं

८०. यं ते पविकत्थितं पुरे,
अथ ते पूतिसरा सजन्ति पच्छा ।
उभयं न समेति भीमसेन,
युद्धकथा च इदञ्च ते विहञ्ञं ति ॥

वरुणवग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्दानं

वरुणा अकतञ्ञूवरे तु सच्चवरं,
सवनप्पतिना च अभित्थनय[6] ।
करुणाय सिलाप्लव इल्लिसतो,
पुन डिण्डिमपूतिसरेन दसा ति ॥

---

१. लापूनि–सी०, रो०; लावूनि–स्या० । २. सुवण्णा–सी०, स्या० । ३. विपरियायो–स्या० । ४. विसमचक्खुला–सी०, रो० । ५. डेण्डिमं–सी०, स्या०, रो० । ६. अहित्थनय–सी० ।

८१. सुरापानजातकं

८१. अपायिम्ह अनच्चिम्ह, अगायिम्ह रुदिम्ह च ।
विसञ्ञिकरणिं[1] पित्वा[2], दिट्ठा नाहुम्ह वानरा ति ॥

---

८२. मित्तविन्दकजातकं[3]

८२. अतिक्कम्म रमणकं, सदामत्तञ्च दूभकं ।
स्वासि पासाणमासीनो, यस्मा जीवं न मोक्खसी ति ॥

---

८३. कालकण्णिजातकं[4]

८३. मित्तो हवे सत्तपदेन होति,
सहायो पन द्वादसकेन होति ।
मासड्ढमासेन च ञाति होति,
ततुत्तरिं अत्तसमो पि होति ।
सोहं कथं अत्तसुखस्स हेतु,
चिरसन्थुतं[5] काळकण्णिं जहेय्यं ति ॥

---

८४. अत्थस्सद्वारजातकं

८४. आरोग्यमिच्छे परमञ्च लाभं,
सीलञ्च वुद्धानुमतं सुतञ्च ।
धम्मानुवत्ती च अलीनता च,
अत्थस्स द्वारा पमुखा छळेते ति ॥

---

८५. किंपक्कजातकं

८५. आयतिं[6] दोसं नाञ्ञाय, यो कामे पटिसेवति[7] ।
विपाकं ते हनन्ति[8] नं, किंपक्कमिव भक्खितं ति ॥

---

१. विसञ्ञकरणिं–सी०, रो० । २. पीत्वा–सी०, रो० । ३. मित्तविन्दजातकं–सी०, स्या०, रो० । ४. काळकण्णिजातक–सी०, स्या०, रो० । ५. चिरसत्थुनं–रो० । ६. आयति–सी० । ७. पतिसेवति–सी०, रो० । ८. हनन्ती–स्या०, रो० ।

८६. सीलवीमंसकजातकं[1]

८६. सीलं किरेव कल्याणं, सीलं लोके अनुत्तरं ।
पस्स घोरविसो नागो, सीलवा ति न हञ्ञती ति ॥

८७. मङ्गलजातकं

८७. यस्स मङ्गला[2] समूहतासे[3],
उप्पाता[4] सुपिना च लक्खणा च
सो[5] मङ्गलदोसवीतिवत्तो,
युगयोगाधिगतो न जातुमेती ति ॥

८८. सारम्भजातकं

८८. कल्याणिमेव मुञ्चेय्य, न हि मुञ्चेय्य पापिकं ।
मोक्खो कल्याणिया साधु, मुत्वा तप्पति[6] पापिकं ति ॥

८९. कुहकजातकं

८९. वाचा व किर ते आसि, सण्हा सखिलभाणिनो ।
तिणमत्ते असज्जित्थो, नो च निक्खसतं हरं ति ॥

९०. अकतञ्ञुजातकं[7]

९०. यो पुब्बे कतकल्याणो, कतत्थो नावबुज्झति ।
पच्छा किच्चे समुप्पन्ने, कत्तारं नाधिगच्छती ति ॥

अपायिम्हवग्गो नवमो ।

तस्सुद्दानं

अपायिम्ह च दूभक[8] सत्तपदं,
छळद्दर[9] च आयतिना च्च पुन ।

---

१. सीलविमंसजातक–सी०; सीलवीमंसनजातक–स्या०, रो० । २. मङ्गल–सी० । ३. समूहता–सी०, स्या०, रो० । ४. उप्पादा–रो० । ५. स–सी०, रो० । ६. तपति–सी०, रो० । ७. अकतञ्ञूजातक–सी०, स्या०, रो० । ८. दुभक–स्या० । ९. छळद्वय–सी०, स्या० ।

अहिसीलव मङ्गलि पापिकस्सा,
संतंनिक्ख कतत्थवरेन दसा[1] ति[1] ॥

---

९१. लित्तजातकं

९१. लित्तं परमेन तेजसा, गिलमक्खं पुरिसो न बुज्झति ।
गिल रे गिल पापधुत्तक, पच्छा ते कटुकं भविस्सती ति ॥

---

९२. महासारजातकं

९२. उक्कट्ठे सूरमिच्छन्ति, मन्तीसु[2] अकुतूहलं[2] ।
पियञ्च अन्नपानम्हि, अत्थे जाते च पण्डितं ति ॥

---

९३. विसासभोजनजातकं

९३. न विस्ससे अविस्सत्थे, विस्सत्थे पि न विस्ससे ।
विस्सासा भयमन्वेति, सीहं व मिगमातुका ति ॥

---

९४. लोमहंसजातकं

९४. सोतत्तो सोसिन्दो[3] चेव, एको भिंसनके वने ।
नग्गो न चग्गिमासीनो, एसनापसुतो मुनी ति ॥

---

९५. महासुदस्सनजातकं

९५. अनिच्चा वत सङ्खारा, उप्पादवयधम्मिनो ।
उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं वूपसमो सुखो ति ॥

---

९६. तेलपत्तजातकं

९६. समतित्तिकं अनवसेकं, तेलपत्तं यथा परिहरेय्य ।
एवं सचित्तमनुरक्खे, पत्थयानो दिसं अगतपुब्बं ति ॥

१–१. दस–सी०, स्या० । २–२. विसत्थे पि न विस्ससे–सी० । ३. सोसीतो–सी०, स्या०, रो० ।

९७. नामसिद्धिजातकं

९७. जीवकं च मतं दिस्वा, धनपालिं च दुग्गतं ।
पन्थकं च वने मूळ्हं, पापको पुनरागतो ति ॥

९८. कूटवाणिजजातकं

९८. साधु खो पण्डितो नाम, न[1] त्वेव[1] अतिपण्डितो ।
अतिपण्डितेन पुत्तेन, मनम्हि उपकूळितो[2] ति ॥

९९. परोसहस्सजातकं

९९. परोसहस्सं पि समागतानं,
कन्देय्युं ते वस्ससतं अपञ्ञा ।
एको व सेय्यो पुरिसो सपञ्ञो,
यो भासितस्स विजानाति अत्थं ति ॥

१००. असातरूपजातकं

१००. असातं सातरूपेन, पियरूपेन अप्पियं ।
दुक्खं सुखस्स रूपेन, पमत्तमतिवत्तती ति ॥

लित्तवग्गो दसमो ।

तस्सुद्दानं

गिलमक्खकुतूहलमातुकस्सा,
मुनिना च अनिच्चतपत्तवरं ।
धनपालिवरो अतिपण्डितको,
सपरोसहस्सअसातदसा ति ॥

मज्झिमो पण्णासको ।

—०—

१०१. परोसतजातकं

१०१. परोसतं चे[3] पि समागतानं,
झायेय्युं ते वस्ससतं अपञ्ञा ।

१–१. नत्थेव–रो० । २. उपकूलितो–सी०; उपकुट्टितो–स्या० । ३. वे–स्या०, रो० ।

एको व सेय्यो पुरिसो सपञ्ञो,
यो भासितस्स विजानाति अत्थं ति ॥

१०२. पण्णिकजातकं

१०२. यो दुक्खफुट्ठाय भवेय्य ताणं,
सो मे पिता दुब्भि[1] वने करोति ।
सा कस्स कन्दामि वनस्स मज्झे,
यो तायिता सो सहसं[2] करोती ति ॥

१०३. वेरिजातकं[3]

१०३. यत्थ वेरी निविसति[4], न वसे तत्थ पण्डितो ।
एकरत्तं दिरत्तं वा, दुक्खं वसति वेरिसू ति ॥

१०४. मित्तविन्दकजातकं

१०४. चतुब्भि अट्ठज्झगमा, अट्ठाहि पि च सोळस ।
सोळसाहि[5] च बात्तिंस[6], अत्रिच्छं चक्कमासदो ।
इच्छाहतस्स पोसस्स, चक्कं भमति मत्थके ति ॥

१०५. दुब्बलकट्ठजातकं

१०५. बहुम्पेतं वने कट्ठं, वातो भञ्जति दुब्बलं ।
तस्स चे भायसी[7] नाग, किसो नून भविस्ससी ति ॥

१०६. उदञ्चनीजातकं[8]

१०६. सुखं वत मं जीवन्तं, पचमाना उदञ्चनी ।
चोरी जायप्पवादेन, तेलं लोणं च याचती ति ॥

---

१. दूभि–सी०, रो०; दुभि–स्या० । २. सहसा–सी०, स्या०, रो० । ३. वेरीजातक–सी० । ४. निवसति–सी०; निवीसति–स्या० । ५. सोळसाभि–स्या० । ६. बत्तिस–सी०, स्या०; बत्तिंसा–रो० । ७. भायसि–सी०, स्या० । ८. उदचनिजातक–सी०, रो० ।

१०७. सालित्तकजातकं[1]

१०७. साधु खो सिप्पकं नाम, अपि यादिस कीदिसं ।
पस्स खञ्जप्पहारेन, लद्धा गामा चतुद्दिसा ति ।।

---

१०८. बाहियजातकं

१०८. सिक्खेय्य सिक्खितब्बानि, सन्ति तच्छन्दिनो[2] जना ।
बाहिया हि[3] सुहन्नेन, राजानमभिराधयी ति ।।

---

१०९. कुण्डपूवजातकं[4]

१०९. यथन्नो पुरिसो होति, तथन्ना तस्स देवता ।
आहरेतं कुण्डपूवं[5], मा मे भागं विनासया ति ।।

---

११०. सब्बसंहारकपञ्हजातकं[6]

११०. सब्बसंहारको नत्थि, सुद्धं कङ्गु पवायति । B
अलिकं भायतियं[7] धुत्ती, सच्चमाह[8] महल्लिका ति ।।

परोसतवग्गो[9] एकादसमो ।

तस्सुद्दानं

सपरोसत तायित वेरी पुन,
भमचक्कथ नागसिरिव्हयनो ।
सुखकं च वत सिप्पक बाहिया,
कुण्डपूव महल्लिकका च दसा ति ।।

—o—

१. सालित्तजातक–सी० । २. सच्छन्दिनो–सी०, रो० । ३. पि–सी०, स्या०, रो० । ४. कुण्डकपूवजातक–स्या०, रो० । ५. कणं पूवं–सी०, रो० । ६. सब्बसंहारक-पञ्हो–स्या०; ० पञ्ह–रो०; सब्बसंहारजातक–सी० । ७. भासतियं–सी०, स्या० । ८. सच्चमाहु–स्या० । ९. परोसहस्सवग्गो–सी० ।

१११. गद्रभपञ्हजातकं

१११. हंचि[1] तुवं एवमञ्ञसि सेय्यो,
पुत्तेन पिता ति राजसेट्ठ ।
हन्दस्सतरस्स ते अयं,
अस्सतरस्स हि गद्रभो पिता ति ॥

---

११२. अमरादेवीपञ्हजातकं[2]

११२. येन सत्तुविलङ्गा च, दिगुणपलासो च पुप्फितो ।
येन[3] ददामि[3] तेन वदामि, येन न[4] ददामि[4] न तेन वदामि ।
एस मग्गो यवमज्झकस्स, एतं छन्नपथं विजानाही ति ॥

११३. सिङ्गालजातकं[5]

B. 27 ११३. सद्दहासि सिङ्गालस्स,[6] सुरापीतस्स ब्राह्मण ।
सिप्पिकानं सतं नत्थि, कुतो कंससना द्वे ति ॥

११४. मितचिन्तिजातकं[7]

११४. बहुचिन्ती अप्पचिन्ती,[8] उभो जाले अबज्झरे ।
मितचिन्ती पमोचेसी,[9] उभो तत्थ समागता ति ॥

---

११५. अनुसासिकजातकं

११५. यायञ्ञमनुसासति, सयं लोलुप्पचारिनी ।
सायं विपक्खिका सेति, हता चक्केन सासिका[10] ति ॥

---

१. हंसि–सी०, स्या० । २. अमरादेवीपञ्हो–स्या०; ० पञ्ह–रो० । ३–३. येनादामि–सी०, स्या० । ४–४. नादामि–सी०, स्या० । ५. सिगालजातक–सी०, स्या०, रो० । ६. सिगालस्स–सी०, स्या०, रो० । ७. मितचिन्तीजातक–सी० । ८. अप्पचिन्ती च–सी०, स्या०, रो० । ९. अमोचेसी–सी०; अमोचेसि–स्या०, रो० । १०. साळिका–सी०, रो०; सालिका–स्या० ।

११६. दुब्बचजातकं

११६. अतिकरमकराचरिय, मय्हम्पेतं न रुच्चति ।
चतुत्थे लङ्घयित्वान[1], पञ्चमायसि[2] आवुतो ति ॥

११७. तित्तिरजातकं

११७. अच्चुग्गतातिलपता, अतिवेलं[3] पभासिता ।
वाचा हनति[4] दुम्मेधं, तित्तिरंवातिवस्सितं ति ॥

११८. वट्टकजातकं

११८. नाचिन्तयन्तो पुरिसो, विसेसमधिगच्छति ।
चिन्तितस्स फलं पस्स, मुत्तोस्मि वधबन्धना ति ॥

११९. अकालराविजातकं

११९. अमातापितरसंवद्धो[5], अनाचेरकुले[6] वसं । B. 28
नायं कालं अकालं वा, अभिजानाति कुक्कुटो ति ॥

१२०. बन्धनमोक्खजातकं

१२०. अबद्धा तत्थ बज्झन्ति, यत्थ बाला पभासरे ।
बद्धा पि तत्थ मुच्चन्ति, यत्थ धीरा पभासरे ति ॥

हंचिवग्गो[7] द्वादसमो ।

तस्सुद्दानं

अथ गद्रभ सत्तुव कंससतं,
बहुचिन्ति सासिकायातिकर ।
अतिवेल विसेसमनाचरियो व,
धीरापभासरतेन दसा ति ॥

—०—

१. लिङ्घयित्वान–स्या० । २. पञ्चमियस्मि–सी० । ३. अतिबलता–सी०, स्या०, रो० । ४. हन्ति–सी० । ५. अमातापितरिसंवद्धो–सी०, रो० ; अमातापितुसंवड्ढो–स्या० । ६. अनाचरियाकुरे–सी०, स्या०, रो० । ७. हंसीवग्गो–सी० ; हंसिवग्गे–स्या० ।

१२१. कुसनाळिजातकं

१२१. करे सरिक्खो अथ वा पि सेट्ठो,
निहीनको वा[1] पि[1] करेय्य एको ।
करेय्युमेते[2] ब्यसने उत्तमत्थं,
यथा अहं कुसनाळि[3] रुचायं ति ।।

---

१२२. दुम्मेधजातकं

B. 29 १२२. यसं लद्धान दुम्मेधो, अनत्थं चरति अत्तनो ।
अत्तनो च परेसं च, हिसाय पटिपज्जती ति ।।

---

१२३. नङ्गलीसजातकं

१२३. असब्बत्थगामिं वाचं, बालो सब्बत्थ भासति ।
नायं दधिं वेदि न नङ्गलीसं,
दधिप्पयं[4] मञ्ञति नङ्गलीसं ति ।।

---

१२४. अम्बजातकं

१२४. वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
वायामस्स फलं पस्स, भुत्ता अम्बा अनीतिहं ति ।।

---

१२५. कटाहकजातकं

१२५. बहुम्पि सो विकत्थेय्य, अञ्ञं जनपदं गतो ।
अन्वागन्त्वान दूसेय्य, भुञ्ज भोगे कटाहका ति ।।

---

१२६. असिलक्खणजातकं

१२६. तदेवेकस्स[5] कल्याणं, तदेवेकस्स पापकं ।
तस्मा सब्बं न कल्याणं, सब्बं वा पि न पापकं ति ।।

१–१. चापि–सी०, रो० । २. करिय्युते–सी०, रो० । ३. कुसनाळी–सी० । ४. दधिं पयं–सी०, रो० । ५. तथेवेकस्स–सी०, स्या०; तथेवकस्स–रो० ।

१२७. कलण्डुकजातकं

१२७. ते देसा तानि वत्थूनि, अहं च वनगोचरो ।
अनुविच्च खो तं गण्हेय्युं, पिव[1] खीरं कलण्डुका ति ॥

१२८. बिळारवतजातकं[2]

१२८. यो वे धम्मं[3] धजं[3] कत्वा, निगूळ्हो पापमाचरे ।
विस्सासयित्वा भूतानि, बिळारं नाम तं वतं ति ॥

१२९. अग्गिकभारद्वाजजातकं

१२९. नायं सिखा पुञ्ञहेतु, घासहेतु अयं सिखा ।
नाङ्गुट्ठगणनं[5] याति, अलं ते होतु अग्गिका ति ॥

१३०. कोसियजातकं[4]

१३०. यथा वाचा च[6] भुञ्जस्सु, यथा भुत्तं च ब्याहर ।
उभयं ते न समेति, वाचा भुत्तं[7] च[7] कोसिये ति ॥

कुसनाळिवग्गो तेरसमो ।

तस्सुद्दानं

कुसनाळिसिरिव्हयनो च यसं,
दधि मम्ब कटाहकपञ्चमको ।
अथ पापकखीरबिळारवतं[8],
सिखि कोसियसव्हयनेन[9] दसा ति ॥

—०—

१३१. असम्पदानजातकं

१३१. असम्पदानेनितरीतरस्स,
बालस्स मित्तानि कली भवन्ति ।

१. पिय–सी०, रो० । २. मूसिकजातकं–स्या०; बिळारजातक–रो० । ३–३. धम्मधजं–रो० । ४. अग्गिकजातक–सी०, स्या०, रो० । ५. नङ्गुट्ठगणनं–सी०, स्या०; नङ्गुट्ठिगणनं–रो० । ६. व–सी०, रो० । ७–७. भत्तञ्च–सी० । ८. पापसखिरबिळारवत–सी०, स्या० । ९. कोसियसव्हयकेन–सी० ।

तस्मा हरामि भुसं अड्ढमानं,
मा मे मित्ति जीयित्थ सस्सतायं ति ॥

---

१३२. भीरुकजातकं[1]

B. 31 १३२. कुसलूपदेसे धितिया दळ्हाय च,
अनिवत्तितत्ता[2] भयभीरुताय च ।
न रक्खसीनं वसमागमिम्हसे[3],
स सोत्थिभावो महता भयेन मे ति ॥

---

१३३. घतासनजातकं

१३३. खेमं यहिं तत्थ अरी उदीरितो,
दकस्स[4] मज्झे जलते घतासनो ।
न अज्ज वासो महिया महीरुहे,
दिसा भजव्हो सरणाज्ज[5] नो भयं ति ॥

---

१३४. झानसोधनजातकं

१३४. ये सञ्ञिनो ते पि दुग्गता,
ये पि असञ्ञिनो ते पि दुग्गता ।
एतं उभयं विवज्जय,
तं समापत्तिसुखं अनङ्गणं ति ॥

---

१३५. चन्दाभजातकं

१३५. चन्दाभं सूरियाभञ्च, योध पञ्ञाय गाधति[6] ॥
अवितक्केन झानेन, होति आभस्सरूपगो ति ॥

---

१. पञ्चगरुकजातक–सी०; पञ्चभीरुकजातकं–स्या०; पञ्चगरुजातक–रो०। २. अवत्थितत्ता–सी०, स्या०, रो०। ३. वसमागमिम्हा–सी०; वसमागामिम्ह –स्या०, रो०। ४. उदकस्स–सी०, रो०। ५. सरणज्ज–सी०, स्या०, रो०। ६. भावति–रो०।

१३६. सुवण्णहंसजातकं

१३६. यं लद्धं तेन तुट्ठब्बं, अतिलोभो हि पापको ।
हंसराजं गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा ति ।।

---

१३७. बब्बुजातकं

१३७. यत्थेको लभते बब्बु, दुतियो तत्थ जायति ।
ततियो च चतुत्थो च, इदं ते बब्बुका बिलं ति ।।

---

१३८. गोधजातकं

१३८. किं ते जटाहि दुम्मेध, किं ते अजिनसाटिया ।
अब्भन्तरं ते गहनं, बाहिरं परिमज्जसी ति ।।

---

१३९. उभतोभट्ठजातकं

१३९. अक्खी भिन्ना पटो नट्ठो, सखिगेहे[1] च भण्डनं ।
उभतो पदुट्ठा[2] कम्मन्ता[2], उदकम्हि थलम्हि चा ति ।।

---

१४०. काकजातकं

१४०. निच्चं उब्बिग्गहदया, सब्बलोकविहेसका ।
तस्मा नेसं[3] वसा नत्थि, काकानम्हाक[4] ञातिनं ति ।।

असम्पदानवग्गो चुद्दसमो ।

तस्सुद्दानं

इतरीतररक्खसि खेमियो च,
परोसतपञ्हेन आभस्सरो पुन ।
अथ हंसवरुत्तमबब्बुजटं,
पटनट्ठककाकवरेन दसा ति[*] ।।

—o—

१. सखीगेहे–सी०, स्या० । २–२. पदुट्ठकम्मन्तो–सी०; ० कम्मन्ता–स्या०; पदुट्ठो कम्मन्तो–रो० । ३. तेसं–सी०, रो० । ४. काकानस्माक–सी०, रो० ।

१४१. गोधजातकं

१४१. न पापजनसंसेवी, अच्चन्तसुखमेधति ।
गोधाकुलं ककण्टा[1] व[1], कलिं पापेति अत्तनं[2] ति[2] ।।

---

१४२. सिङ्गालजातकं

१४२. एतं हि ते दुराजानं, यं सेसि मतसायिकं[3] ।
यस्स ते कड्ढमानस्स, हत्था दण्डो न मुच्चती ति ।।

---

१४३. विरोचजातकं[4]

१४३. लसी च ते निप्फलिता, मत्थको च पदालितो[5] ।
सब्बा ते फासुका भग्गा, अज्ज खो त्वं विरोचसी ति ।।

---

१४४. नङ्गुट्ठजातकं

१४४. बहुम्पेतं असब्भि जातवेद, यं तं वालधिनाभिपूजयाम ।
मंसारहस्स नत्थज्ज मंसं, नङ्गुट्ठम्पि भवं पटिग्गहातू ति ।।

---

१४५. राधजातकं

१४५. न त्वं राध विजानासि, अड्ढरत्ते अनागते ।
अब्बयतं[6] विलपसि, विरत्ता[7] कोसियायने ति ।।

---

१४६. समुद्दकाकजातकं[8]

१४६. अपि[9] नु[9] हनुका सन्ता, मुखं च परिसुस्सति ।
ओरमाम न पारेम, पूरते व महोदधी ति ।।

---

१४७. पुप्फरत्तजातकं

१४७. नयिदं दुक्खं अदुं दुक्खं, यं मं तुदति वायसो ।
यं सामा पुप्फरत्तेन, कत्तिकं नानुभोस्सती ति ।।

१-१. ककण्टोव-रो०। २-२. अत्तानन्ति-सी०,रो०। ३. सायितं-स्या०। ४. विरोचनजातक-सी०,स्या०,रो०। ५. विदालितो-सी०, रो०। ६. अब्यायतं-सी०,रो०; अब्यायतं-स्या०। ७. विरत्ते-स्या०। ८. काकजातकं-सी०,स्या०। ९-९. अपिनू-स्या०,रो०।

१४८. सिङ्गालजातकं

१४८. नाहं पुनं न च पुनं, न चा पि अपुनप्पुनं ।
हत्थिबोन्दिं पवेक्खामि, तथा हि भयतज्जितो ति ।।

---

१४९. एकपण्णजातकं

१४९. एकपण्णो अयं रुक्खो, न भूम्या चतुरङ्गुलो ।
फलेन विसकप्पेन, महायं किं भविस्सती ति ।।

---

१५०. सञ्जीवजातकं

१५०. असन्तं यो पग्गण्हाति, असन्तं चूपसेवति । B. 3
तमेव घासं कुरुते, ब्यग्घो सञ्जीवको[1] यथा ति ।।

ककण्टकवग्गो पन्नरसमो ।

तस्सुद्दानं

सुखमेधति दण्डवरो च पुन,
लसिवालधि[2] पञ्चमराधवरो ।
समहोदधि कत्तिकबोन्दि पुन,
चतुरङ्गुलब्यग्घवरेन[3] दसा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं[4]

अपण्णकं सीलवग्गकुरुङ्ग, कुलावकं अत्थकामेन पञ्चमं ।
आसीसो[5] इत्थिवरुणं अपायि, लित्तवग्गेन ते दस ।
परोसतं हंचि[6] कुसनाळि[6], असम्पदं ककण्टकवग्गो[7] ।।

एककनिपातं निट्ठितं ।

—:०:—

१. संजीविको—सी०, स्या०, रो० । २. लसीवालधि—सी० । ३. ० व्यग्घवरेन—सी० । ४. तत्र वग्गुद्दान भवति—सी०, स्या० । ५. आसिसो—सी०, स्या० । ६–६. हंसि सरिक्खं—सी०, स्या० । ७. पापसेविवग्गो—स्या० ।

२. दुकनिपातो

१५१. राजोवादजातकं (१)

१. दळ्हं दळ्हस्स खिपति, मल्लिको[1] मुदुना मुदु ।
साधुम्पि साधुना जेति, असाधुम्पि असाधुना ।
एतादिसो अयं राजा, मग्गा उय्याहि सारथि[2] ।।

२. अक्कोधेन जिने कोधं, असाधुं साधुना जिने ।
जिने कदरियं दानेन, सच्चेनालिकवादिनं ।
एतादिसो अयं राजा, मग्गा उय्याहि सारथी ति ।।

१५२. सिङ्गालजातकं[3] (२)

३. असमेक्खितकम्मन्तं, तुरिताभिनिपातिनं ।
सानि[4] कम्मानि[4] तप्पेन्ति, उण्हंवज्झोहितं मुखे ।।

४. सीहो च सीहनादेन, दद्दरं अभिनादयि ।
सुत्वा सीहस्स निग्घोसं, सिङ्गालो दद्दरे वसं ।
भीतो सन्तासमापादि, हदयञ्चस्स अप्फली ति ।।

१५३. सूकरजातकं (३)

५. चतुप्पदो अहं सम्म, त्वं पि सम्म चतुप्पदो ।
एहि सम्म[5] निवत्तस्सु, किं[6] नु[6] भीतो पलायसि ।।

६. असुचि पूतिलोमोसि, दुग्गन्धो वासि सूकर ।
सचे युज्झितुकामोसि, जयं सम्म ददामि ते ति ।।

---

१. बल्लिको–म० । २. सारथीति–सी०, रो० । ३. सिगालजातक–सी०, स्या०, रो० । ४–४. तानि कम्मानि–स्या० । ५. सीह–सी०, रो० । ६–६. किन्नु–सी०, स्या०, रो० ।

१५४. उरगजातकं (४)

७. इधूरगानं पवरो पविट्ठो,
सेलस्स वण्णेन पमोक्खमिच्छं ।
ब्रह्मं च वण्णं अपचायमानो,
बुभुक्खितो नो वितरामि[1] भोत्तुं ।।

८. सो ब्रह्मगुत्तो चिरमेव जीव,
दिब्या[2] च ते पातुभवन्तु भक्खा ।
यो[3] ब्रह्मवण्णं अपचायमानो,
बुभुक्खितो नो वितरासि भोत्तु ति ।।

---

१५५. भग्गजातकं[4] (५)

९. जीव वस्ससतं भग्ग,[5] अपरानि च वीसति[6] ।
मा मं पिसाचा खादन्तु, जीव त्वं सरदो सतं ।।

१०. त्वं पि वस्ससतं जीव, अपरानि च वीसतिं ।
विसं पिसाचा खादन्तु, जीव त्वं सरदो सतं ति ।।

---

१५६. अलीनचित्तजातकं (६)

११. अलीनचित्तं निस्साय, पहट्ठा महती चमू ।
कोसलं सेनासन्तुट्ठं, जीवग्गाहं[7] अगाहयि ।।

१२. एवं निस्सयसम्पन्नो, भिक्खु आरद्धवीरियो ।
भावयं कुसलं धम्मं, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
पापुणे अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं[8] ति[8] ।।

---

१. विसहामि–सी०, स्या०, रो० । २ दिव्या–सी०; दिब्बा–रो० । ३. सो–स्या०, रो० । ४. गग्गजातक–सी०, रो० । ५. गग्ग–सी०, रो० । ६ वीसति–स्या० । ७. जीवगाहं–सी०, रो० । ८–८. सब्बसञ्ञोजनक्खयन्ति–सी० ।

१५७. गुणजातकं (७)

१३. येन कामं पणामेति, धम्मो बलवतं मिगी ।
उन्नदन्ती विजानाहि, जातं सरणतो भयं ।।

१४. अपि चे पि दुब्बलो मित्तो, मित्तधम्मेसु तिट्ठति ।
सो ञातको च बन्धु च, सो मित्तो सो च मे सखा ।
दाठिनि मातिमञ्ञित्थो[1], सिङ्गालो मम पाणदो ति ।।

---

१५८. सुहनुजातकं (८)

१५. नयिदं विसमसीलेन, सोणेन सुहनू[2] सह[2] ।
सुहनू[3] पि तादिसोयेव, यो सोणस्स सगोचरो ।।

१६. पक्खन्दिना पगब्भेन, निच्चं सन्दानखादिना ।
समेति पापं पापेन, समेति असता असं ति ।।

---

१५९. मोरजातकं (९)

१७. उदेतयं चक्खुमा एकराजा,
हरिस्सवण्णो पथविप्पभासो[4] ।
तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पथविप्पभासं,
तयाज्ज[5] गुत्ता विहरेमु दिवसं ।।
ये ब्राह्मणा वेदगू[6] सब्बधम्मे,
ते मे नमो ते च मं पालयन्तु ।
नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया,
नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया ।
इमं सो परित्तं कत्वा, मोरो चरति एसना ।।

१८. अपेतयं चक्खुमा एकराजा,
हरिस्सवण्णो पथविप्पभासो ।

---

१. तिमञ्ञिव्हो–स्या० । २–२. सुहनुस्सह–सी०, स्या०; सुहनुस्सहा–रो० । ३. सुहनु–स्या०, रो० । ४. पठविप्पभासो–सी०, स्या०, रो० । ५. तयज्ज–सी०, स्या०, रो० । ६. वेदगु–स्या० ।

तं तं नम्मस्सामि हरिस्सवण्णं पथविप्पभासं,
तयाज्ज गुत्ता विहरेमु रत्तिं ॥

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मे,
ते मे नमो ते च मं पालयन्तु ।
नमत्थु बुद्धानं नमत्थु बोधिया,
नमो विमुत्तानं नमो विमुत्तिया ।
इमं सो परित्तं कत्वा, मोरो वासमकप्पयी ति ॥

---

१६०. विनीलजातकं[१] (१०)

१९. एवमेव नून राजानं, वेदेहं मिथिलग्गहं ।
अस्सा वहन्ति[२] आजञ्ञा, यथा हंसा विनीलकं ॥

२०. विनील दुग्गं भजसि, अभूमिं तात सेवसि ।
गामन्तकानि[३] सेवस्सु, एतं मातालयं तवा[४] ति[४] ॥

दळ्हवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

वरबल्लिकदद्दरसूकरको,
उरगूत्तमपञ्चमभग्गवरो ।
महतीचमुया व सिङ्गालवरो,
सुहनुत्तम मोर विनीलं दसा ति ॥

---

१६१. इन्दसमानगोत्तजातकं (११)

२१. न सन्थवं कापुरिसेन कयिरा, B.
अरियो अनरियेन पजानमत्थं ।
चिरानुवुत्थो पि करोति पापं,
गजो यथा इन्दसमानगोत्तं ॥

---

१. विनीलकजातकं–सी०, स्या०; ० जातक–रो० । २. वाहन्ति–रो० । ३. गामन्तिकानि–सी० । ४–४. तुवन्ति–स्या०; त्वन्ति–रो० ।

२२. य[1] त्वेव[1] जञ्ञा सदिसो ममं ति,
सीलेन पञ्ञाय सुतेन चा पि ।
तेनेव मेत्ति कयिराथ सद्धिं,
सुखो[2] हवे[2] सप्पुरिसेन सङ्गमो ति ।।

१६२. सन्थवजातकं (१२)

२३. न सन्थवस्मा परमत्थि पापियो,
यो सन्थवो कापुरिसेन होति ।
सन्तप्पितो सप्पिना पायसेन,
किच्छाकतं पण्णकुटिं अदय्हि[3] ।।

२४. न सन्थवस्मा परमत्थि सेय्यो,
यो सन्थवो सप्पुरिसेन होति ।
सीहस्स ब्यग्घस्स[4] च दीपिनो च,
सामा मुखं लेहति सन्थवेना ति ।।

१६३. सुसीमजातकं (१३)

२५. काळा मिगा सेतदन्ता तवीमे[5],
परोसतं हेमजालाभिच्छन्ना[6] ।
ते ते ददामी ति सुसीम ब्रूसि,
अनुस्सरं पेत्तिपितामहानं ।।

B 41 २६. काळा मिगा सेतदन्ता ममीमे[7],
परोसतं हेमजालाभिच्छन्ना ।
ते ते ददामी ति वदामि माणव,
अनुस्सरं पेत्तिपितामहानं ति ।।

१-१. यदेव-स्या० । २-२. सुखावहो-सी०, रो० । ३. अदड्ढही-सी०; अदड्ढहि -स्या०; अदट्ठही ति-रो० । ४. ब्यग्घस्स-सी०, रो० । ५. तव इमे-सी०, रो० । ६. हेमजालाभिसञ्छन्न-सी० । ७. मम इमे-सी०, रो० ।

१६४. गिज्झजातकं (१४)

२७. यं नु गिज्झो योजनसतं, कुणपानि अवेक्खति ।
कस्मा जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झसि[1] ।।

२८. यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्खये ।
अथ जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झती ति ।।

---

१६५. नकुलजातकं (१५)

२९. सन्धिं कत्वा अमित्तेन, अण्डजेन जलाबुज ।
विवरिय दाठं सेसि[2], कुतो ते[3] भयमागतं ।।

३०. सङ्केथेव अमित्तस्मिं, मित्तस्मिं पि न विस्ससे ।
अभया भयमुप्पन्नं, अपि मूलानि[4] कन्तती ति[4] ।।

---

१६६. उपसाळकजातकं[5] (१६)

३१. उपसाळकनामानि[6], सहस्सानि चतुद्दस ।
अस्मिं पदेसे दड्ढानि, नत्थि लोके अनामतं ।।

३२. यम्हि सच्चं च धम्मो च, अहिंसा संयमो दमो ।
एतं[7] अरिया[7] सेवन्ति, एतं लोके अनामतं ति ।।

---

१६७. समिद्धिजातकं (१७)

३३. अभुत्वा भिक्खसि भिक्खु, न हि भुत्वान भिक्खसि । B.4
भुत्वान भिक्खु भिक्खस्सु, मा तं कालो उपच्चगा ।।

३४. कालं वोहं न जानामि, छन्नो कालो न दिस्सति ।
तस्मा अभुत्वा भिक्खामि, मा मं कालो उपच्चगा ति ।।

---

१ बुज्झसी–सी०। २. सयसि–सी०, स्या०, रो०। ३. त–सी०। ४–४. मूलंनिकन्तती ति–सी०। ५. उपसाळ्हकजातक–सी०, स्या०; उपसाळ्हजातक–रो०। ६. उपसाळ्हकनामानं–सी०, स्या०, रो०। ७–७. एतदरिया–सी०, स्या०, रो०।

१६८. सकुणग्घिजातकं (१८)

३५. सेनो बलसा पतमानो, लापं गोचरठायिनं[1] ।
सहसा अज्झप्पत्तो व, मरणं तेनुपागमि ॥
३६. सोहं नयेन सम्पन्नो, पेत्तिके गोचरे रतो ।
अपेतसत्तु मोदामि, सम्पस्सं अत्थमत्तनो ति ॥

---

१६९. अरकजातकं (१९)

३७. यो वे मेत्तेन चित्तेन, सब्बलोकानुकम्पति ।
उद्धं अधो च तिरियं[2], अप्पमाणेन सब्बसो ॥
३८. अप्पमाणं हितं चित्तं, परिपुण्णं सुभावितं ।
यं पमाणकतं[3] कम्मं, न तं तत्रावसिस्सती ति ॥

---

१७०. ककण्टकजातकं (२०)

३९. नायं पुरे उण्णमति[4], तोरणग्गे ककण्टको ।
महोसध विजानाहि, केन थद्धो ककण्टको ॥
४०. अलद्धपुब्बं लद्धान, अड्ढमासं ककण्टको ।
अतिमञ्ञति राजानं, वेदेहं मिथिलग्गहं ति ॥

सन्थववग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

B. 43 अथ इन्दसमान सपण्णकुटि,
सुसिमुत्तम गिज्झ जलाबुजको ।
उपसाळक भिक्खु सलापवरो,
अथ मेत्तवरो दसपुण्णमती ति ॥

— ० —

१७१. कल्याणधम्मजातकं (२१)

४१. कल्याणधम्मो ति यदा जनिन्द,
लोके समञ्ञं[5] अनुपापुणाति ।

---

१. गोचरट्ठायिनं – स्या०, रो० । २. तिरियं च – सी०, स्या०, रो० । ३. पामाणं कतं – स्या०, रो० । ४. उन्नमति – स्या० । ५. समञ्ञा – सी० ।

तस्मा न हिय्येथ[1] नरो सपञ्ञो,
हिरिया पि सन्तो धुरमादियन्ति ॥
४२. सायं समञ्ञा इध मज्ज पत्ता,
कल्याणधम्मो ति जनिन्द लोके ।
ताहं समेक्खं इध पब्बजिस्सं,
न हि मत्थि छन्दो इध कामभोगे ति ॥

---

१७२. दद्दरजातकं (२२)

४३. को नु सद्देन महता, अभिनादेति दद्दरं ।
तं[2] सीहा नप्पटिनदन्ति[3], को नामेसो मिगाधिभू ॥
४४. अधमो मिगजातानं, सिङ्गालो[4] तात वस्सति ।
जातिमस्स जिगुच्छन्ता, तुण्ही सीहा समच्छरे ति ॥

---

१७३. मक्कटजातकं (२३)

४५. तात माणवको एसो, तालमूलं अपस्सितो । B. 44
अगारकञ्चिदं अत्थि, हन्द देमस्सगारकं ॥
४६. मा खो त्वं[5] तात पक्कोसि, दूसेय्य नो अगारकं ।
नेतादिसं मुखं होति, ब्राह्मणस्स सुसीलिनो ति ॥

---

१७४. दुब्भियमक्कटजातकं (२४)

४७. अदम्ह ते वारि पहूतरूपं[6],
घम्माभितत्तस्स पिपासितस्स ।
सो दानि पित्वान[7] किरिङ्करोसि[8],
असङ्गमो[9] पापजनेन सेय्यो ॥

---

१. हियेथ–सी० । २. किं–सी०, रो० । ३. नप्पटिनन्दन्ति–सी०, रो० । ४. सिगालो–सी०, स्या०, रो० । ५. त–सी०, स्या०, रो० । ६. बहूतरूप–स्या०; बहुतरूपं–रो० । ७ पीत्वान–सी०, रो० । ८. किकिकरोसि–सी०, स्या०, रो० । ९. नसङ्गमो–स्या० ।

४८. को ते सुतो वा दिट्ठो वा, सीलवा नाम मक्कटो ।
इदानि खो तं ओहच्छं[1], एसा अस्माक[2] धम्मता ति ।।

१७५. आदिच्चुपट्ठानजातकं (२५)

४९. सब्बेसु किर भूतेसु, सन्ति सीलसमाहिता ।
पस्स साखामिगं जम्मं, आदिच्चमुपतिट्ठति ।।
५०. नास्स सीलं विजानाथ, अनञ्ञाय पसंसथ ।
अग्गिहुत्तञ्च उहन्नं[3], द्वे च[4] भिन्ना कमण्डलू ति ।।

१७६. कळायमुट्ठिजातकं (२६)

B. 45 ५१. बालो वतायं दुमसाखगोचरो,
पञ्ञा जनिन्द नयिमस्स विज्जति ।
कळायमुट्ठिं[5] अवकिरिय केवलं,
एकं कळायं पतितं गवेसति ।।
५२. एवमेव मयं राज, ये चञ्ञे अतिलोभिनो ।
अप्पेन बहुं[6] जिय्याम[7], कळायेनेव वानरो ति ।।

१७७. तिन्दुकजातकं (२७)

५३. धनुहत्थकलापेहि, नेत्ति सवरधारिभि ।
समन्ता परिकिण्णम्ह[8], कथं मोक्खो भविस्सति ।।
५४. अप्पेव बहुकिच्चानं, अत्थो जायेथ[9] कोचि नं ।
अत्थि रुक्खस्स अच्छिन्नं, खज्जथञ्ञेव[10] तिन्दुकं ति ।।

१७८. कच्छपजातकं (२८)

५५. जनित्तं मे भवित्तं मे, इति पङ्के अवस्सयिं ।
तं मं पङ्को अज्झभवि[11], यथा दुब्बलकं तथा ।
तं तं वदामि भग्गव, सुणोहि वचनं मम ।।

१. ऊहच्च–सी०, रो०; ओहच्च–स्या० । २. अम्हाक–रो० । ३. ऊहन्तं–सी०; ऊहनं–स्या०; ऊहन्ति–रो० । ४. तेन–रो० । ५. कलायमुट्ठिं–रो० । ६. बहु–सी० । ७. जेय्याम–स्या० । ८. परिकिण्णम्हा–सी०, स्या०, रो० । ९. जायथ–सी० । १०. खञ्जतञ्ञेव–सी०, स्या०; खञ्जतंञेव–रो० । ११. अज्झभव–सी०; अज्झोभवि–रो० ।

५६. गामे वा यदि वा रञ्ञे, सुखं यत्राधिगच्छति ।
तं जनित्तं[1] भवित्तं च, पुरिसस्स पजानतो ।
यम्हि जीवे तम्हि गच्छे, न निकेतहतो सिया ति ।।

---

१७९. सतधम्मजातकं (२९)

५७. तं च अप्पं च उच्छिट्ठं, तं च किच्छेन नो अदा ।
सोहं ब्राह्मणजातिको, यं भुत्तं तं पि उग्गतं ।।
५८. एवं धम्मं निरंकत्वा, यो अधम्मेन जीवति । B. 46
सतधम्मो व लाभेन, लद्धेन[2] पि[2] न नन्दती ति ।।

---

१८०. दुद्ददजातकं (३०)

५९. दुद्दद ददमानानं, दुक्करं कम्म कुब्बतं ।
असन्तो नानुकुब्बन्ति, सतं धम्मो दुरन्नयो ।।
६०. तस्मा सतं च असतं[3], नाना होति इतो गति ।
असन्तो निरयं यन्ति, सन्तो सग्गपरायणा ति ।।

कल्याणवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

सुसमञ्ञमिगाधिभू माणवको,
वारिपहूतरूपादिच्चुपट्ठाना ।
सकळायसतिन्दुकपङ्क पुन,
सतधम्म सुदुद्ददकेन दसा ति ।।

---

१८१. असदिसजातकं (३१)

६१. धनुग्गहो असदिसो, राजपुत्तो महब्बलो ।
दूरेपाती अक्खणवेधी, महाकायप्पदालनो ।।
६२. सब्बामित्ते रणं कत्वा, न च कञ्चि[4] विहेठयि ।
भातरं सोत्थिं कत्वान, संयमं[5] अज्झुपागमी ति ।।

---

१. जनितं–स्या० । २–२. लद्धेनापि–स्या० । ३. असतञ्च–सी०, स्या०, रो० ।
४. किञ्चि–सी०, स्या०, रो० । ५. सञ्ञमं–सी०, स्या०, रो० ।

१८२. सङ्गामावचरजातकं (३२)

B. 47 ६३. सङ्गामावचरो सूरो, बलवा इति विस्सुतो।
किं नु तोरणमासज्ज, पटिक्कमसि कुञ्जर॥
६४. ओमद्द खिप्पं पलिघं[1], एसिकानि च अब्बह[2]।
तोरणानि च[3] मद्दित्वा[3], खिप्पं पविस कुञ्जरा ति॥

---

१८३. वालोदकजातकं[4] (३३)

६५. वालोदकं अप्परसं निहीनं,
पित्वा[5] मदो जायति गद्रभानं।
इमं च पित्वान रसं पणीतं,
मदो न सञ्जायति सिन्धवानं॥
६६. अप्पं पिवित्वान निहीनजच्चो,
सो मज्जती[6] तेन जनिन्द पुट्ठो[7]।
धोरय्हसीली च कुलम्हि जातो,
न मज्जती अग्गरसं पिवित्वा ति॥

---

१८४. गिरिदत्तजातकं[8] (३४)

६७. दूसितो गिरिदत्तेन, हयो सामस्स पण्डवो।
पोराणं पकतिं हित्वा, तस्सेवानुविधिय्यति[9]॥
६८. सचे च[10] तनुजो पोसो, सिखराकारकप्पितो[11]।
आनने नं[12] गहेत्वान, मण्डले परिवत्तये।
खिप्पमेव पहन्त्वान[13], तस्सेवानुविधिय्यती ति॥

---

१८५. अनभिरतिजातकं (३५)

B. 48 ६९. यथोदके आविले अप्पसन्ने,
न पस्सति सिप्पिकसम्बुकं[14] च[15]।

---

१. पलीघ–स्या०। २. उब्बह–स्या०। ३–३. पमद्दित्वा–सी०, रो०। ४. वाळोदकजातक–सी०। ५. पीत्वा–सी०, रो०। ६. मज्जति–सी०। ७. फुट्ठो–सी०, स्या०। ८. गिरिदन्तजातक–रो०। ९. तस्सेव अनुविधीयती ति–सी०, रो०। १०. व–सी०, रो०। ११. सिङ्गाराकारकप्पितो–स्या०। १२. तं–सी०, स्या०, रो०। १३. पहत्वान–सी०, रो०। १४. सिम्पिकसम्बुकं–सी०। १५. रो० पोत्थके नत्थि।

सक्खरं वालुकं मच्छगुम्बं,
एवं आविलम्हि[1] चित्ते ।
न[2] पस्सति अत्तदत्थं परत्थं ।।

७०. यथोदके अच्छे विप्पसन्ने,
सो पस्सति सिप्पिकसम्बुकं च ।
सक्खरं वालुकं मच्छगुम्बं,
एवं अनाविलम्हि चित्ते ।
सो पस्सति अत्तदत्थं परत्थं ति ।।

१८६. दधिवाहनजातकं (३६)

७१. वण्णगन्धरसूपेतो, अम्बोयं अहुवा पुरे ।
तमेव पूजं लभमानो, केनम्बो कटुकप्फलो ।।

७२. पुचिमन्दपरिवारो, अम्बो ते दधिवाहन ।
मूलं मूलेन संसट्ठं, साखा[3] साखा[3] निसेवरे ।
असातसन्निवासेन[4], तेनम्बो कटुकप्फलो ति ।।

१८७. चतुमट्ठजातकं (३७)

७३. उच्चे विटभिमारुय्ह, मन्तयव्हो रहोगता ।
नीचे ओरुय्ह मन्तव्हो, मिगराजा पि सोस्सति ।।

७४. यं सुवण्णो[5] सुवण्णेन, देवो देवेन मन्तये ।
किं तेत्थ[6] चतुमट्ठस्स, बिलं पविस जम्बुका ति ।।

१८८. सीहकोत्थुजातकं[7] (३८)

७५. सीहङ्गुली सीहनखो, सीहपादपतिट्ठितो । B.49
सो सीहो सीहसङ्घम्हि, एको नदति अञ्ञथा ।।

---

१. आविलेहि–सी० । २. न सो–स्या० । ३–३. साखा साखं–स्या० । ४. असतंसन्निवासेन–रो० । ५ सुपण्णो–सी०, स्या०, रो० । ६. तत्थ–स्या०, रो० । ७. सीहकोत्थुकजातक–सी०, स्या०; सीहकोट्ठुकजातक–रो० ।

७६. मा त्वं नदि राजपुत्त, अप्पसद्दो वने वस ।
सरेन खो तं जानेय्युं, न हि ते पेत्तिको सरो ति ।।

१८९. सीहचम्मजातकं (३९)

७७. नेतं सीहस्स नदितं, न ब्यग्घस्स न दीपिनो ।
पारुतो सीहचम्मेन, जम्मो नदति गद्रभो ।।
७८. चिरं पि खो तं खादेय्य, गद्रभो हरितं यवं ।
पारुतो सीहचम्मेन, रवमानो व[1] दूसयी ति ।।

१९०. सीलानिसंसजातकं (४०)

७९. पस्स सद्धाय सीलस्स, चागस्स च अयं फलं ।
नागो नावाय वण्णेन, सद्धं वहतुपासकं ।।
८०. सब्भिरेव समासेथ, सब्भि कुब्बेथ सन्थवं ।
सतं हि सन्निवासेन, सोत्थिं गच्छति न्हापितो[2] ति ।।

असदिसवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

धनुग्गहकुञ्जरअप्परसो,
गिरिदत्तमनाविलचित्तवरं ।
दधिवाहनजम्बूकसीहनखो,
हरितंयव नागवरेन दसा ति ।।

१९१. रुहकजातकं (४१)

B 50 ८१. अपि[3] रुहक छिन्ना पि, जिया सन्धीयते[4] पुन ।
सन्धीयस्सु पुराणिया, मा कोधस्स वसं गमि ।।
८२. विज्जमानेसु[5] वाकेसु[5], विज्जमानेसु कारिसु ।
अञ्ञं[6] जियं करिस्सामि[6], अलञ्ञेव पुराणिया ति ।।

---

१. च–रो० । २. नहापितो–सी०, रो० । ३. अम्भो–सी०, स्या० । ४. सन्धियते–स्या०, रो० । ५–५. विज्जमानासु मरुवासु–सी०; ०मरुद्वासु–रो० । ६–६. अञ्ञं जिया करिस्साम–सी०; अञ्ञं जियं करिस्साम–रो० ।

१९२. सिरिकाळकण्णिजातकं (४२)

८३. इत्थी सिया रूपवती, सा च सीलवती सिया।
पुरिसो तं न इच्छेय्य, सद्दहासि महोसध ॥
८४. सद्दहामि महाराज, पुरिसो दुब्भगो[1] सिया।
सिरी च काळकण्णी च, न समेन्ती कुदाचनं ति ॥

१९३. चूळपदुमजातकं[2] (४३)

८५. अयमेव सा अहमपि[3] सो अनञ्ञो,
अयमेव सो हत्थच्छिन्नो अनञ्ञो।
यमाह कोमारपती[4] ममं ति,
वज्झित्थियो नत्थि इत्थीसु सच्चं ॥
८६. इमं च जम्मं मुसलेन हन्त्वा,
लुद्दं छवं परदारूपसेविं।
इमिस्सा च नं पापपतिब्बताय,
जीवन्तिया छिन्दथ कण्णनासं ति ॥

१९४. मणिचोरजातकं (४४)

८७. न सन्ति देवा पवसन्ति नून, B. 51
न हि नून सन्ति इध लोकपाला।
सहसा करोन्तानमसञ्ञतानं,
न हि नून सन्ती[5] पटिसेधितारो ॥
८८. अकाले वस्सती[6] तस्स, काले तस्स न वस्सति।
सग्गा च चवति ठाना, ननु सो तावता हतो ति ॥

१९५. पब्बतूपत्थरजातकं (४५)

८९. पब्बतूपत्थरे रम्मे, जाता पोक्खरणी सिवा।
तं सिङ्गालो अपापायि[7], जानं सीहेन रक्खितं ॥

---

१. दुभगो–सी०। २. चुल्लपदुमजातकं–सी०, स्या०। ३. अहम्पि–सी०, स्या०, रो०। ४. कोमारिपतिको–स्या०। ५. सन्ति–सी०, स्या०, रो०। ६. वस्सति–सी०, रो०। ७. अपापासि–सी०, स्या०, रो०।

९०. पिवन्ति[1] चे[1] महाराज, सापदानि महानदिं ।
न तेन अनदी होति, खमस्सु यदि ते पिया ति ।।

१९६. वलाहकस्सजातकं[2] (४६)

९१. ये न काहन्ति ओवादं, नरा बुद्धेन देसितं ।
ब्यसनं ते गमिस्सन्ति, रक्खसीहिव वाणिजा ।।

९२. ये च काहन्ति ओवादं, नरा बुद्धेन देसितं ।
सोत्थिं पारं गमिस्सन्ति, वलाहेनेव[3] वाणिजा ति ।।

१९७. मित्तामित्तजातकं (४७)

९३. न नं उम्हयते दिस्वा, न च नं पटिनन्दति ।
चक्खूनि चस्स न ददाति, पटिलोमं च वत्तति ।।

B.52 ९४. एते भवन्ति[4] आकारा, अमित्तस्मिं पतिट्ठिता ।
येहि अमित्तं जानेय्य, दिस्वा[5] सुत्वा च पण्डितो ति ।।

१९८. राधजातकं (४८)

९५. पवासा आगतो तात, इदानि नचिरागतो ।
कच्चिन्नु तात ते माता, न अञ्ञमुपसेवति ।।

९६. न खो पनेतं सुभणं, गिरं सच्चुपसंहितं ।
सयेथ पोट्ठपादो व, मुम्मुरे[6] उपकूथितो[7] ति ।।

१९९. गहपतिजातकं (४९)

९७. उभयं मे न खमति, उभयं मे न रुच्चति ।
याचायं कोट्ठमोतिण्णा, नाद्दसं[8] इति भासति ।।

१–१. पिपन्ति वे–सी०; पिवन्ति व–रो० । २. वालाहस्सजातकं–सी०; वलाहस्स-जातक–रो० । ३. वालाहेनेव–सी०, रो० । ४. भमन्ति–सी० । ५. दिस्वा च–रो० । ६. मुम्मरे–स्या० । ७. उपकूसितो–सी०, स्या०, रो० । ८. न दस्स–सी०, स्या०, रो० ।

९८. तं तं गामपति ब्रूमि, कदरे अप्पस्मि[1] जीविते ।
द्वे मासे सङ्गरं[2] कत्वा[2], मंसं जरग्गवं किसं ।
अप्पत्तकाले चोदेसि, तं पि मय्हं न रुच्चती ति ।।

२००. साधुसीलजातकं (५०)

९९. सरीरदब्यं[3] वुड्ढब्यं[3], सोजच्चं साधुसीलियं ।
ब्राह्मणं तेव पुच्छाम, कन्नु तेसं वनिम्हसे[4] ।।
१००. अत्थो अत्थि सरीरस्मिं, वुड्ढब्यस्स नमो करे ।
अत्थो अत्थि सुजातस्मि, सीलं अस्माक रुच्चती ति ।।

रुहकवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

अपिरुहकरूपवतीमुसलो, B. 53
पवसन्ति सपञ्चमपोक्खरणी ।
अथ मुत्तिमवाणिज उम्हयते,
चिरआगतकोट्ठसरीर दसा ति ।।

२०१. बन्धनागारजातकं (५१)

१०१. न तं दळ्हं बन्धनमाहु धीरा,
यदायसं दारुजपब्बजञ्च[5] ।
सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु,
पुत्तेसु दारेसु च या अपेक्खा ।।
१०२. एतं दळ्हं बन्धनमाहु धीरा,
ओहारिनं सिथिलं[6] दुप्पमुञ्चं ।
एतं पि छेत्वान वजन्ति धीरा,
अनपेक्खिनो कामसुखं पहाया ति ।।

---

१. अप्पस्मिं–सी०, स्या०, रो० । २–२. कारं कत्वान–सी०, रो० । ३–३. सरीरदव्यं वद्धव्यं–सी०, रो० । ४. वणिम्हसे–सी०, रो० । ५. दारुजं पब्बजञ्च–सी०, रो० । ६. सीथिलं–म० ।

२०२. केळिसीलजातकं (५२)

१०३. हंसा कोञ्चा मयूरा च, हत्थयो[1] पसदा मिगा ।
सब्बे सीहस्स भायन्ति, नत्थि कायस्मि[2] तुल्यता ।।
१०४. एवमेव मनुस्सेसु, दहरो चे पि पञ्ञवा ।
सो हि तत्थ महा होति, नेव बालो सरीरवा ति ।।

---

२०३. खण्डजातकं[3] (५३)

१०५. विरूपक्खेहि मे मेत्तं, मेत्तं एरापथेहि मे ।
छब्यापुत्तेहि मे मेत्तं, मेत्तं कण्हागोतमकेहि च ।।
B. 54 अपादकेहि मे मेत्तं, मेत्तं द्विपादकेहि[4] मे ।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं, मेत्तं बहुप्पदेहि मे ।।
मा मं अपादको हिंसि, मा मं हिंसि द्विपादको ।
मा मं चतुप्पदो हिंसि, मा मं हिंसि बहुप्पदो ।।
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे भूता च केवला ।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु, मा किञ्चि[5] पापमागमा ।।
१०६. अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो ।
अप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सरीसपानि[6] ।।
अहिविच्छिकसतपदीउण्णनाभिसरबूमूसिका ।
कता मे रक्खा कता मे परित्ता,
पटिक्कमन्तु भूतानि ।
सोहं नमो भगवतो,
नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं ति ।।

---

२०४. वीरकजातकं (५४)

१०७. अपि वीरक पस्सेसि, सकुणं मञ्जुभाणकं ।
मयूरगीवसङ्कासं, पतिं[7] मय्हं सविट्ठकं ।।

---

१. हत्थिनो–सी०; हत्थियो–स्या०, रो० । २. कायस्मिं–सी० । ३. खन्धवत्त-जातकं–सी०, रो०; खन्धपरित्त जातकं–स्या० । ४. दिपादकेहि–सी०, स्या०, रो० । ५. किंचि–स्या० । ६. सिरिंसपानि–सी०, स्या०, रो० । ७. पति–सी० ।

१०८. उदकथलचरस्स पक्खिनो,
निच्चं ग्रामकमच्छभोजिनो ।
तस्सानुकरं सविट्ठको,
सेवाले[1] पलिगुण्ठितो मतो ति ॥

२०५. गङ्गेय्यजातकं (५५)

१०९. सोभति[2] मच्छो[3] गङ्गेय्यो[3], अथो सोभति[4] यामुनो[4] ।
चतुप्पदोयं[5] पुरिसो, निग्रोधपरिमण्डलो ।
ईसकायतगीवो च, सब्बेव अतिरोचति ॥

११०. यं पुच्छितो न तं अक्खासि[6], अञ्ञं अक्खासि[7] पुच्छितो । B. 55
अत्तप्पसंसको पोसो, नायं अस्माक रुच्चती ति ॥

२०६. कुरुङ्गमिगजातकं (५६)

१११. इङ्घ वद्धमयं[8] पासं, छिन्द दन्तेहि कच्छप ।
अहं तथा करिस्सामि, यथा नेहिति लुद्दको ॥

११२. कच्छपो पाविसी वारिं, कुरुङ्गो पाविसी वनं ।
सतपत्तो दुमग्गम्हा[9], दूरे पुत्ते अपानयी ति ॥

२०७. अस्सकजातकं (५७)

११३. अयमस्सकराजेन, देसो विचरितो मया ।
अनुकामय कामेन[10], पियेन पतिना सह ॥

११४. नवेन सुखदुक्खेन, पोराणं अपिधीयति[11] ।
तस्मा अस्सकरञ्ञा व, कीटो पियतरो ममा[12] ति ॥

---

१. सेवालेहि–स्या० । २. सोभन्ति–स्या०, रो० । ३–३. मच्छा गङ्गेय्या–स्या०, रो० । ४–४. सोभन्ति यामुना–स्या०, रो० । ५. चतुप्पदायं–सी०, स्या०, रो० । ६. अक्खा–सी०, स्या०, रो० । ७. अक्खाति–स्या०, रो० । ८. वट्टमयं–म० । ९. दुम्मग्गम्हा–सी० । १०. अनुकामयानुकामेन–सी०, रो० । ११. अपिथीयति–सी०, रो० ; अपिथिय्यति–स्या० । १२–१२. ममन्ति–सी०, स्या०, रो० ।

२०८. सुसुमारजातकं[3] (५८)

११५. अलं[1] मेतेहि[1] अम्बेहि, जम्बूहि पनसेहि च ।
यानि पारं समुद्दस्स, वरं मय्हं उदुम्बरो ॥
११६. महती वत ते बोन्दि, न च पञ्ञा तदूपिका ।
सुसुमार[2] वञ्चितो मेसि, गच्छ दानि यथासुखं ति ॥

२०९. कुक्कुटजातकं (५९)

B. 56 ११७. दिट्ठा मया वने रुक्खा, अस्सकण्णा विभीटका[4] ।
न तानि एवं सक्कन्ति, यथा त्वं रुक्ख[5] सक्कसि ॥
११८. पुराणकुक्कुटो अयं, भेत्वा पञ्जरमागतो ।
कुसलो वाळपासानं, अपक्कमति भासती ति ॥

२१०. कन्दगलकजातकं[6] (६०)

११९. अम्भो को नामयं रुक्खो, सिन्नपत्तो[7] सकण्टको ।
यत्थ एकप्पहारेन, उत्तमङ्गं विभिज्जितं[8] ॥
१२०. अचारि[9] वतायं[9] वितुदं वनानि, कट्ठङ्गरुक्खेसु असारकेसु ।
अथासदा खदिरं जातसारं, यत्थब्भिदा गरुळो उत्तमङ्गं ति ॥

नतंदळ्हवग्गो छट्ठो ।

तस्सुद्दानं

दळ्हबन्धन हंसवरो च पुन,
विरुपक्खसविट्ठकमच्छवरो[10] ।
सकुरुङ्गसअस्सकअम्बवरो,
पुन कुक्कुटको गरुळेन दसा ति ॥

—०—

१–१. अलमेतेहि–सी०, स्या०, रो० । २. ससुमार–सी०, स्या०, रो० । ३. कक्कर–जातक–सी०, स्या०, रो० । ४. विभेदका–स्या० । ५. रुक्खं–स्या० । ६. कन्दगळकजातक–सी० । ७. सीनपत्तो–सी०; सीतप्पत्तो–रो० । ८. विसाटितं–सी०, स्या०, रो० । ९–९. अचरि० सी०; अचारुतायं–रो० । १०. विरूपक्खसिविट्ठकमच्छवरो–सी० ।

२११. सोमदत्तजातकं (६१)

१२१. अकासि योग्गं धुवमप्पमत्तो,
संवच्छरं बीरणथम्भकस्मिं ।
ब्याकासि[1] सञ्ञं[2] परिसं विगय्ह,
न निय्यमो तायति अप्पपञ्ञं ॥

१२२. द्वयं याचनको तात, सोमदत्त निगच्छति । B. 57
अलाभं धनलाभं वा[3], एवं धम्मा हि याचना ति ॥

२१२. उच्छिट्ठभत्तजातकं (६२)

१२३. अञ्ञो उपरिमो वण्णो, अञ्ञो वण्णो च[4] हेट्ठिमो ।
ब्राह्मणी त्वेव पुच्छामि, किं हेट्ठा किं च उप्परि[5] ॥

१२४. अहं नटोस्मि भद्दन्ते, भिक्खकोस्मि इधागतो ।
अयं हि कोट्ठमोतिण्णो, अयं सो यं गवेससी ति ॥

२१३. भरुजातकं[6] (६३)

१२५. इसीनमन्तरं कत्वा, भरुराजा ति मे सुतं ।
उच्छिन्नो सह रट्ठेहि[7], सराजा विभवङ्गतो ॥

१२६. तस्मा हि छन्दागमनं, नप्पसंसन्ति पण्डिता ।
अदुट्ठचित्तो भासेय्य, गिरं सच्चुपसंहितं ति ॥

२१४. पुण्णनदीजातकं (६४)

१२७. पुण्णं नदिं येन च पेय्यमाहु,
जातं यवं येन च गुय्हमाहु ।
दूरं गतं येन च अव्हयन्ति,
सो त्यागतो[8] हन्द च भुञ्ज ब्राह्मण[9] ॥

---

१. व्याकासि–सी०, रो० । २. अञ्ञं–स्या० । ३ च–सी०, रो० । ४. व–सी० । ५. ऊपरि–रो० । ६. भरुराजजातक–स्या० । ७. रट्ठेन–सी०, रो० । ८. त्याभतो–स्या० । ९. ब्राह्मणाति–रो० ।

१२८. यतो मं सरती राजा, वायसं पि पहेतवे ।
हंसा कोञ्चा मयूरा च, असतीयेव पापिया ति ॥

---

२१५. कच्छपजातकं (६५)

B. 58 -१२९. अवधी वत अत्तानं, कच्छपो[1] ब्याहरं गिरं[1] ।
सुग्गहीतस्मिं कट्ठस्मिं, वाचाय सकियावधि ॥

१३०. एतं पि दिस्वा नरविरियसेट्ठ[2],
वाचं पमुञ्चे कुसलं नातिवेलं ।
पस्ससि बहुभाणेन, कच्छपं ब्यसनं[3] गतं ति ॥

---

२१६. मच्छजातकं (६६)

१३१. न मायमग्गि तपति, न सूलो साधुतच्छितो ।
यं च मं मञ्ञते[4] मच्छी, अञ्ञं सो रतिया गतो ॥

१३२. सो मं दहति रागग्गि, चित्तं चूपतपेति मं ।
जालिनो मुञ्चथायिरा मं, न कामे हञ्ञते क्वची ति ॥

---

२१७. सेग्गुजातकं (६७)

१३३. सब्बो लोको अत्तमनो अहोसि,
अकोविदा गामधम्मस्स सेग्गु ।
कोमारि को नाम तवज्जधम्मो,
यं त्वं गहिता पवने परोदसि ॥

१३४. यो दुक्खफुट्ठाय भवेय्य ताणं,
सो मे पिता दुब्भि[5] वने करोति ।
सा कस्स कन्दामि वनस्स मज्झे,
यो तायिता सो सहसं[6] करोती ति ॥

१–१. कच्छपो व्याहरंगिरं–सी० रो०; कच्छपो व पब्याहरं–स्या० । २. नरवीरियसेट्ठ–म०; नरवीरसेट्ठ–स्या० । ३. व्यसनं–सी०, रो० । ४. मञ्ञति–सी०, मञ्ञती–रो० । ५. दूभि–सी०, रो० । ६. सहसा–सी०, स्या०, रो० ।

२१८. कूटवाणिजजातकं (६८)

१३५. सठस्स साठेय्यमिदं सुचिन्तितं, J. 59
पच्चोड्डितं पटिकूटस्स कूटं ।
फालञ्चे खादेय्युं[1] मूसिका,
कस्मा कुमारं कुलला न[2] हरेय्युं ।।

१३६. कूटस्स हि सन्ति कूटकूटा,
भवति[3] चा पि[3] निकतिनो निकत्या ।
देहि पुत्तनट्ठ फालनट्ठस्स फालं,
मा ते पुत्तमहासि फालनट्ठो ति ।।

---

२१९. गरहितजातकं (६९)

१३७. हिरञ्ञं मे सुवण्णं मे, एसा रत्ति दिवा कथा ।
दुम्मेधानं मनुस्सानं, अरियधम्मं अपस्सतं ।।

१३८. द्वे द्वे गहपतयो गेहे, एको तत्थ अमस्सुको ।
लम्बत्थनो वेणिकतो, अथो अङ्कितकण्णको ।
कीतो धनेन बहुना, सो तं वितुदते जनं ति ।।

---

२२०. धम्मधजजातकं[4] (७०)

१३९. सुखं जीवितरूपोसि, रट्ठा विवनमागतो ।
सो[5] एकको[5] रुक्खमूले, कपणो विय झायसि ।।

१४०. सुखं जीवितरूपोस्मि, रट्ठा विवनमागतो ।
सो एकको रुक्खमूले, कपणो विय झायामि ।
सतं धम्मं अनुस्सरं ति ।।

बीरणथम्भवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

अथ बीरणथम्भवरो च नटो, B. 60
भरुराजवरुत्तमपुण्णनदी ।

---

१. अदेय्युं – सी०, रो० । २. नो – सी०, स्या०, रो० । ३–३. भवतिपरो – स्या० ।
४. धम्मद्धजजातक – सी०, स्या०, रो० । ५–५. अरञ्ञस्मिं – सी०, स्या०, रो० ।

बहुभाणि अग्गिपवने मूसिका,
सहलम्बत्थनो कपणेन[1] दसा ति[1] ।।

—०—

२२१. कासावजातकं (७१)

१४१. अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिदहिस्सति[2] ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ।।
१४२. यो च वन्तकसावस्स, सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहती ति ।।

२२२. चूळनन्दियजातकं[3] (७२)

१४३. इदं तदाचरियवचो, पारासरियो यदब्रवि ।
मासु त्वं अकरि[4] पापं, यं त्वं पच्छा कतं तपे ।।
१४४. यानि करोति पुरिसो, तानि अत्तनि पस्सति ।
कल्याणकारी कल्याणं, पापकारी च पापकं ।
यादिसं वपते बीजं, तादिसं हरते फलं ति ।।

२२३. पुटभत्तजातकं (७३)

१४५. नमे नमन्तस्स भजे भजन्तं,
किच्चानुकुब्बस्स करेय्य किच्चं ।
नानत्थकामस्स करेय्य अत्थं,
असम्भजन्तं पि न सम्भजेय्य ।।
B 61 १४६. चजे चजन्तं वनथं न कयिरा,
अपेतचित्तेन न सम्भजेय्य ।
दिजो दुमं खीणफलं[5] ति[5] ञत्वा,
अञ्ञं समेक्खेय्य महा हि लोको ति ।।

१–१. कपणे दस – सी० । २. परिदहेस्सति – सी०, रो० । ३. चुल्लनन्दियजातक – सी०, स्या० । ४. अकरा – सी०, रो० ५–५. खीणफलं व – स्या० ।

२२४. कुम्भीलजातकं[1] (७४)

१४७. यस्सेते चतुरो धम्मा, वानरिन्द यथा तव ।
सच्चं धम्मो धिति चागो, दिट्ठं सो अतिवत्तति ।।
१४८. यस्स[2] चेते[2] न विज्जन्ति, गुणा परमभद्दका ।
सच्चं धम्मो धिति चागो, दिट्ठं सो नातिवत्तती ति ।।

२२५. खन्तिवण्णजातकं[3] (७५)

१४९. अत्थि मे पुरिसो देव, सब्बकिच्चेसु ब्यावटो[4] ।
तस्स चेकोपराधत्थि, तत्थ त्वं किन्ति मञ्ञसि ।।
१५०. अम्हाकम्पत्थि[5] पुरिसो, एदिसो इध विज्जति ।
दुल्लभो अङ्गसम्पन्नो, खन्तिरस्माक रुच्चती ति ।।

२२६. कोसियजातकं (७६)

१५१. काले निक्खमना साधु, नाकाले साधु निक्खमो ।
अकालेन हि निक्खम्म, एककं पि बहुज्जनो[6] ।
न किञ्चि अत्थं जोतेति[7], धङ्कसेना व कोसियं ।।
१५२. धीरो च विधिविधानञ्ञू, परेसं विवरानुगू[8] ।
सब्बामित्ते वसीकत्वा, कोसियो व सुखी सिया ति ।।

२२७. गूथपाणजातकं[9] (७७)

१५३. सूरो सूरेन सङ्गम्म, विक्कन्तेन पहारिना । P. 62
एहि नाग निवत्तस्सु, कि नु भीतो पलायसि ।
पस्सन्तु अङ्गमगधा, मम तुय्हं च विक्कमं ।।
१५४. न तं पादा वधिस्सामि, न दन्तेहि न सोण्डिया ।
मीळ्हेन तं वधिस्सामि, पूति हञ्ञतु पूतिना ति ।।

---

१. कुम्भिलजातक – म० । २–२. यस्स ते च – रो० । ३. खन्तिवण्णनजातक – सी०, स्या०, रो० । ४. व्यावटो – सी०, रो० । ५. अम्हाकं अत्थि – स्या०; अम्हाकं च अत्थि – रो० । ६. बहूजनो – सी०, रो० । ७. जातेति – स्या० । ८. विवरन्तगू – सी०, रो० । ९. गूथपाणकजातक – सी०, स्या० ।

२२८. कामनीतजातकं (७८)

१५५. तयो गिरिं अन्तरं कामयामि,
पञ्चाला कुरुयो[1] केकके[2] च।
ततुत्तरिं ब्राह्मण कामयामि,
तिकिच्छ मं ब्राह्मण कामनीतं ॥

१५६. कण्हाहिदट्ठस्स[3] करोन्ति हेके,
अमनुस्सपविट्ठस्स[4] करोन्ति पण्डिता।
न कामनीतस्स करोति कोचि,
ओक्कन्तसुक्कस्स हि का तिकिच्छा ति ॥

---

२२९. पलायितजातकं[5] (७९)

१५७. गजग्गमेघेहि[6] हयग्गमालिभि[7],
रथूमिजातेहि[8] सराभिवस्सेभि[9]।
थरुग्गहावट्ट[10] दळ्हप्पहारिभि[11],
परिवारिता तक्कसिला समन्ततो ॥

B₂ 63 १५८. अभिधावथ[12] चूपधावथ च,
विविधा विनादिता वदन्तिभि।
वत्ततज्ज तुमुलो घोसो यथा,
विज्जुलता जलधरस्स गज्जतो ति[12] ॥

---

२३०. दुतियपलायितजातकं (८०)

१५९. धजमपरिमितं अनन्तपारं,
दुप्पसहं धङ्केहि सागरं[13] व[13]।

---

१. कुरयो–सी०। २. केकये–सी०। ३. कण्हाभिदट्ठस्स–सी०। ४. अमनुस्सवद्धस्स–सी०, रो०; मनुस्सविट्ठस्स स्या०। ५. पलायिजातक–सी०, स्या०, रो०। ६. गजग्गमेघेभि–स्या०। ७. हयग्गमालिहि–सी०, रो०। ८. रथूमिजातेभि–स्या०। ९. सराभिवस्सभि–स्या०; ० वस्सेहि–सी०, रो०। १०. धनुग्गहावट्ट–स्या०। ११. दळ्हप्पहारिहि–सी०, रो०। १२–१२. अभिधावथा च पतथा च, विविधविनदिता च दन्तिहि। वत्ततज्ज तुमुलो घोसो यथा, विज्जुता जलधरस्स गज्जतोति–सी०, रो०। १३–१३. सागरमिव–सी०, स्या०, रो०।

गिरिमिव अनिलेन दुप्पसय्हो[1],
दुप्पसहो अहमज्ज तादिसेन ॥

१६०. मा बालियं विलपि[2] न हिस्स तादिसं,
विडय्हसे[3] न हि लभसे निसेधकं ।
आसज्जसि गजमिव एकचारिनं,
यो[4] तं पदा[5] नळमिव पोथयिस्सती ति ॥

कासाववग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्दानं

वरवत्थवचो दुमखीणफलं,
चतुरोधम्मवरं पुरिसुत्तम ।
धङ्कमगधा च तयोगिरिनाम,
गजग्गवरो धजवरेन दसा ति ॥

—०—

२३१. उपाहनजातकं (८१)

१६१. यथा पि कीता पुरिसस्सुपाहना, B. 64
सुखस्स अत्थाय दुखं उदब्बहे ।
घम्माभितत्ता थलसा पपीळिता,
तस्सेव पादे पुरिसस्स खादरे ॥

१६२. एवमेव यो दुक्कुलीनो अनरियो,
तम्माक[6] विज्जं च सुतं च आदिय
तमेव सो तत्थ सुतेन खादति,
अनरियो वुच्चति दुपाहनूपमो[7] ति ॥

२३२. वीणागुणजातकं[8] (८२)

१६३. एकचिन्तितो[9] यमत्थो[9], बालो अपरिणायको ।
न हि खुज्जेन वामेन, भोति सङ्गन्तुमरहसि ॥

---

१. दुप्पसहो – सी०, स्या०, रो० । २. विप्पलपि – सी०, स्या०, रो० । ३. विळय्हसे – सी०, रो० । ४. सो – सी० । ५. पादा – सी० । ६. तम्हाक – सी०; तुम्हाक – स्या०, रो० । ७. पानदूपमो – सी०, रो० । ८. वीणाथूणजातक – सी०, स्या०, रो० । ९–९. एकचिन्तितो व अयमत्थो – सी०, स्या० ।

१६४. पुरिसूसभं मञ्ञमाना, अहं खुज्जमकामयिं ।
सोयं संकुटितो सेति, छिन्नतन्ति यथा[1] विणा ति[1] ।।

---

२३३. विकण्णजातकं[2] (८३)

१६५. कामं यहिं इच्छसि तेन गच्छ,
विद्धोसि मम्मम्हि विकण्णकेन ।
हतोसि भत्तेन सुवादितेन[3],
लोलो च मच्छे अनुबन्धमानो ।।

B. 65 १६६. एवं पि लोकामिसं ओपतन्तो,
विहञ्ञती चित्तवसानुवत्ती ।
सो हञ्ञति ञातिसखान मज्झे,
मच्छानुगो सोरिव सुंसुमारो ति ।।

---

२३४. असिताभूजातकं[4] (८४)

१६७. त्वमेव दानिमकर[5], यं कामो ब्यगमा[6] तयि[6] ।
सोयं अप्पटिसन्धिको, खरछिन्नं[7] व[7] रेनुकं[8] ।।

१६८. अत्रिच्छं[9] अतिलोभेन, अतिलोभमदेन च ।
एवं हायति अत्थम्हा, अहं व असिताभुया ति ।।

---

२३५. वच्छनखजातकं (८५)

१६९. सुखा घरा वच्छनख, सहिरञ्ञा सभोजना ।
यत्थ भुत्वा पिवित्वा[10] च, सयेय्याथ[11] अनुस्सुको ।।

१७०. घरा नानीहमानस्स, घरा नाभणतो मुसा ।
घरा नादिन्नदण्डस्स, परेसं अनिकुब्बतो ।
एवं छिद्दं दुरभिसम्भवं[12], को घरं पटिपज्जती ति ।।

१-१. यथा थुनाति-सी० । २. विण्णकजातकं-सी०, स्या०, रो० । ३. सवादितेन-सी०, स्या०, रो० । ४. आसिताभुजातक-सी०, स्या०, रो० । ५. दानि मकरि-स्या० । ६-६. ब्यगमातयि-सी०, रो० । ७-७. खराछिन्नंव-सी०, स्या०, रो० । ८. रेरुकं-सी०, रो० । ९. अत्रिच्छा-सी०, स्या०, रो० । १०. पीत्वा-सी०, रो० । ११. सयेय्यासि-स्या० । १२. दुरभिभवं-सी०, रो० ।

२३६. बकजातकं (८६)

१७१. भद्दको वतयं[1] पक्खी, दिजो कुमुदसन्निभो ।
वूपसन्तेहि पक्खेहि, मन्दमन्दो व झायति ।।
१७२. नास्स सीलं विजानाथ, अनञ्ञाय पसंसथ ।
अम्हे दिजो न पालेति, तेन पक्खी न फन्दती ति ।।

२३७. साकेतजातकं (८७)

१७३. को नु खो भगवा हेतु, एकच्चे इध पुग्गले । B. 66
अतीव हदयं निब्बाति, चित्तं चा पि पसीदति ।।
१७४. पुब्बेव सन्निवासेन, पच्चुप्पन्नहितेन वा ।
एवं तं जायते पेमं, उप्पलं व यथोदके ति ।।

२३८. एकपदजातकं (८८)

१७५. इङ्घ एकपदं तात, अनेकत्थपदस्सितं[2] ।
किञ्चि सङ्गाहिकं[3] ब्रूसि[4], येनत्थे साधयेमसे[5] ।।
१७६. दक्खेय्येकपदं तात, अनेकत्थपदस्सितं ।
तं च सीलेन सञ्ञुत्तं, खन्तिया उपपादितं ।
अलं मित्ते सुखापेतुं, अमित्तानं दुखाय चा[6] ति ।।

२३९. हरितमण्डूकजातकं[7] (८९)

१७७. आसीविसं पि[8] मं[8] सन्तं, पविट्ठं कुमिनामुखं ।
रुच्चते हरितामाता, यं मं खादन्ति मच्छका ।।
१७८. विलुम्पतेव पुरिसो, यावस्स उपकप्पति ।
यदा चञ्ञे विलुम्पन्ति, सो विलुत्तो विलुम्पती ति ।।

---

१. वतायं–स्या० । २. अनेकत्थपदनिस्सितं–सी०, रो० । ३. सङ्गहितं–स्या० । ४. ब्रूहि–स्या० । ५. सावयामसे–सी० । ६. वा–स्या० । ७. हरितमातजातक–सी०, स्या०, रो० । ८–८. ममं–सी०, रो० ।

२४०. महापिङ्गलजातकं (९०)

१७९. सब्बो जनो हिंसितो पिङ्गलेन,
तस्मिं मते पच्चया[1] वेदयन्ति ।
पियो नु ते आसि अकण्हनेत्तो,
कस्मा नु त्वं रोदसि द्वारपाल ।।
B. 67 १८०. न मे पियो आसि अकण्हनेत्तो,
भायामि पच्चागमनाय तस्स ।
इतो गतो हिंसेय्य मच्चुराजं,
सो हिंसितो आनेय्य पुन इध ।।
१८१. दड्ढो वाहसहस्सेहि, सित्तो घटसतेहि सो ।
परिक्खता च सा भूमि, मा भायि नागमिस्सती ति ।।

उपाहनवग्गो नवमो ।

तस्सुद्दानं

वरुपाहनखुज्जविकण्णकको,
असिताभुयपञ्चमवच्छनखो ।
दिजपेमवरुत्तमएकपदं,
कुमिनामुखपिङ्गलकेन दसा ति ।।

—o—

२४१. सब्बदाठिजातकं[2] (९१)

१८२. सिङ्गालो मानथद्धो[3] च[3], परिवारेन अत्थिको ।
पापुणि महतिं भूमिं, राजासि सब्बदाठिनं ।।
१८३. एवमेव[4] मनुस्सेसु, यो होति परिवारवा ।
सो हि तत्थ महा होति, सिङ्गालो विय दाठिनं ति ।।

२४२. सुनखजातकं (९२)

१८४. बालो वतायं सुनखो, यो वरत्तं न खादति ।
बन्धना च[5] पमुञ्चेय्य[5], असितो च[6] घरं वजे ।।

१. पच्चयं–सी०, स्या०, रो० । २. सब्बदाठजातक–रो० । ३–३. मानत्थद्धो व–सी०, रो० । ४. एवेमवं–रो० । ५–५. बन्धना व पमुञ्चेय्या–सी० । ६. व–सी०, स्या० ।

१८५. अट्ठितं मे मनस्मिं मे, अथो मे हदये कतं । B. 68
कालं च पटिकङ्खामि, याव पस्सुपतू[1] जनो[1] ॥

२४३. गुत्तिलजातकं (९३)

१८६. सत्ततन्तिं सुमधुरं, रामणेय्यं अवाचयिं ।
सो मं रङ्गम्हि अव्हेति, सरणं[2] मे[2] होहि कोसिय ॥

१८७. अहं तं सरणं सम्म, अहमाचरियपूजको ।
न तं जयिस्सति सिस्सो, सिस्समाचरिय जेस्ससी ति ॥

२४४. विगतिच्छजातकं[3] (९४)

१८८. यं पस्सति न तं इच्छति,
यं च न पस्सति तं किरिच्छति[4] ।
मञ्ञामि चिरं चरिस्सति,
न हि तं लच्छति यं स[5] इच्छति ॥

१८९. यं लभति न तेन तुस्सति,
यं च[6] पत्थेति लद्धं हीळेति ।
इच्छा हि अनन्तगोचरा,
विगतिच्छान[7] नमो करोमसे ति ॥

२४५. मूलपरियायजातकं (९५)

१९०. कालो घसति भूतानि, सब्बानेव सहत्तना ।
यो च कालघसो भूतो, स भूतपचनिं पचि ॥

१९१. बहूनि नरसीसानि, लोमसानि ब्रहानि च ।
गीवासु पटिमुक्कानि, कोचिदेवेत्थ कण्णवा ति ॥

१–१. पसुपतुज्जनो–स्या० । २–२ सरणम्मे–सी० । ३. वीतिच्छजातक–रो० । ४. किर इच्छति–सी०, स्या०, रो० । ५. सो–सी०, स्या०, रो० । ६. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ७. वीतिच्छानं–सी०, रो० ।

२४६. बालोवादजातकं[1] (९६)

१९२. हन्त्वा छेत्वा[2] वधित्वा च, देति दानं असञ्ञतो ।
एदिसं भत्तं भुञ्जमानो[3], स[4] पापमुपलिम्पति[4] ॥

B 69 १९३. पुत्तदारं पि चे हन्त्वा, देति दानं असञ्ञतो ।
भुञ्जमानो पि सप्पञ्ञो, न पापमुपलिम्पती ति ॥

२४७. पादञ्जलीजातकं (९७)

१९४. अद्धा पादञ्जली सब्बे, पञ्ञाय अतिरोचति ।
तथा हि ओट्ठं भञ्जति, उत्तरिं नून पस्सति ॥

१९५. नायं धम्मं अधम्मं वा, अत्थानत्थं च बुज्झति ।
अञ्ञत्र ओट्ठनिब्भोगा, नायं जानाति किञ्चनं ति ॥

२४८. किंसुकोपमजातकं (९८)

१९६. सब्बेहि किंसुको दिट्ठो, किं[5] न्वेत्थ[5] विचिकिच्छथ ।
न हि सब्बेसु ठानेसु, सारथी परिपुच्छितो ॥

१९७. एवं सब्बेहि ञाणेहि, येसं धम्मा अजानिता ।
ते वे धम्मेसु कङ्खन्ति, किंसुकस्मिं व भातरो ति ॥

२४९. सालकजातकं (९९)

१९८. एकपुत्तको भविस्ससि,
त्वं च नो हेस्ससि इस्सरो कुले ।
ओरोह दुमस्मा सालक,
एहि दानि घरकं[6] वजेमसे ॥

१९९. ननु मं सुहदयो[7] ति मञ्ञसि,
यं च मं हनसि वेळुयट्ठिया ।
पक्कम्बवने रमामसे,
गच्छ त्वं घरकं यथासुखं ति ॥

---

१. तेलोवादजातक–रो० । २. झत्वा–सी०, रो०; घत्वा–स्या० । ३. भुञ्जमानो पि –स्या० । ४–४. स पापेन उपालिप्पति–सी०; सो पापेन०–रो० । ५–५. किन्वेत्थ–सी०, स्या०; किन्नेत्थ–रो० । ६. घरं–रो० । ७. हदये–सी०, रो० ।

२५०. कपिजातकं (१००)

B. 70

२००. अयं इसी उपसमसंयमे रतो,
स[1] तिट्ठति[1] सिसिरभयेन अट्टितो[2] ।
हन्द अयं पविसतुमं अगारकं,
विनेतु सीतं दरथं च केवलं ।।

२०१. नायं इसी उपसमसंयमे रतो,
कपी अयं दुमवरसाखगोचरो[3] ।
सो दूसको रोसको चा पि जम्मो,
सचे वजेमम्पि[4] दूसेय्यगारं[5] ति[5] ।।

सिङ्गालवग्गो दसमो।

तस्सुद्दानं

अथ राजा सिङ्गालवरो सुनखो,
तथा कोसिय इच्छति कालघसो ।
अथ दानवरोट्ठ पि सारथिना,
पुनम्बवनं च सिसिरकपि दसा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं

दळहं च वग्गं अपरेन सन्थवं,
कल्याणवग्गासदिसो च रूहकं।
नतंदळह बीरणथम्भकं पुन,
कासावुपाहनसिङ्गालकेन दसा ति ।।

दुकनिपातं निट्ठितं।

—:०:—

१–१. सन्तिट्ठति–सी०, रो० । २. अड्ढितो–स्या० । ३. दुम्बरसाख०–स्या० ।
४. वजे इमम्पि–सी०, स्या०, रो० । ५–५. दूसये घरन्ति–सी०, स्या०, रो० ।

३. तिकनिपातो

२५१. सङ्कप्परागजातकं[1] (१)

B. 71 १. सङ्कप्परागधोतेन, वितक्कनिसितेन च ।
नालङ्कतेन[2] भद्रेन[3], उसुकाराकतेन[4] च ॥
२. न कण्णायतमुत्तेन, ना[5] पि[5] मोरूपसेविना[6] ।
तेनम्हि हदये विद्धो, सब्बङ्गपरिदाहिना ॥
३. आवेधं च न पस्सामि, यतो रुहिरमस्सवे ।
याव अयोनिसो चित्तं, सयं मे दुक्खमाभतं ति ॥

२५२. तिलमुट्ठिजातकं (२)

४. अज्जा पि मे तं मनसि, यं मं त्वं तिलमुट्ठिया ।
बाहाय[7] मं गहेत्वान, लट्ठिया अनुताळयि ॥
५. ननु जीविते न रमसि, येनासि ब्राह्मणागतो ।
यं मं बाहा गहेत्वान, तिक्खत्तुं अनुताळयि[8] ॥
६. अरियो अनरियं कुब्बन्तं[9], यो दण्डेन निसेधति ।
सासनं[10] तं[10] न तं वेरं, इति नं पण्डिता विदू ति ॥

२५३. मणिकण्ठजातकं (३)

७. ममन्नपानं विपुलं उळारं,
उप्पज्जतीमस्स मणिस्स हेतु ।
तं ते न दस्सं अतियाचकोसि,
न चा पि ते अस्सममागमिस्सं ॥

---

१. सकप्पजातक–रो० । २. नालङ्कटेन–सी०; नेवालङ्कत–स्या० । ३. भद्देन–सी०, रो० । ४. न उसुकारकतेन–सी०, स्या०, रो० । ५–५. नपि–सी०, स्या० । ६. मोरुपसेविना–स्या० । ७. बाहायं–स्या० । ८. अनुतालयि–स्या० । ९. कुब्बानं–सी०, रो०; कुब्बं–स्या० । १०–१०. सासनत्थं–सी०, रो० ।

८. सुसू यथा सक्खरधोतपाणी[1], B. 72
तासेसि मं सेलं याचमानो ।
तं ते.न दस्सं अतियाचकोसि,
न चा पि ते अस्सममागमिस्सं ।।

९. न तं याचे यस्स पियं जिगीसे[2],
देस्सो होति अतियाचनाय ।
नागो मणिं याचितो ब्राह्मणेन,
अदस्सनं येव तदज्झगमा ति ।।

---

२५४. कुण्डककुच्छिसिन्धवजातकं (४)

१०. भुत्वा तिणपरिघासं, भुत्वा आचामकुण्डकं ।
एतं ते भोजनं आसि, कस्मा दानि न भुञ्जसि ।।

११. यत्थ पोसं न जानन्ति, जातिया विनयेन वा ।
बहुं[3] तत्थ महाब्रम्हे, अपि आचामकुण्डकं ।।

१२. त्वं च खो मं पजानासि, यादिसायं हयुत्तमो ।
जानन्तो जानमागम्म, न ते भक्खामि कुण्डकं ति ।।

---

२५५. सुकजातकं (५)

१३. याव[4] सो मत्तमञ्ञासि, भोजनस्मिं विहङ्गमो ।
ताव अद्धानमापादि, मातरं च अपोसयि ।।

१४. यतो च खो[5] बहुतरं, भोजनं अज्झवाहरि[6] ।
ततो तत्थेव संसीदि, अमत्तञ्ञू हि सो अहु ।।

१५. तस्मा मत्तञ्ञुता साधु, भोजनस्मिं अगिद्धता[7] ।
अमत्तञ्ञू हि सीदन्ति, मत्तञ्ञू च[8] न सीदरे ति ।।

---

१. सक्खरधोतपाणि—सी०, रो० । २. जिगिंसे—सी०, स्या०, रो० । ३. बहू—सी०; पहुं—स्या०; पहू—रो० । ४. यावं—सी०, रो० । ५. खो सो—स्या०; सो—रो० । ६. अज्झुपाहरि—सी०, रो० । ७. अगिद्धिता—स्या०, रो० । ८. व—सी०, स्या० ।

२५६. जरूदपानजातकं (६)

B 73 १६. जरूदपानं खणमाना, वाणिजा उदकत्थिका ।
अज्झगमुं[1] अयसं[1] लोहं, तिपुसीसं च वाणिजा[2] ।
रजतं जातरूपं च, मुत्ता वेळूरिया बहू ॥

१७. ते च तेन असन्तुट्ठा, भिय्यो[3] भिय्यो[3] अखाणिसुं[4] ।
ते तत्थासीविसो[5] घोरो, तेजस्सी[6] तेजसा हनि ॥

१८. तस्मा खणे नातिखणे, अतिखातं[7] हि[7] पापकं ।
खातेन च धनं लद्धं, अतिखातेन नासितं ति ॥

२५७. गामणिचन्दजातकं (७)

१९. नायं घरानं कुसलो, लोलो अयं वलीमुखो ।
कतं कतं खो दूसेय्य[8], एवंधम्ममिदं कुलं ॥

२०. नयिदं[9] चित्तवतो लोमं, नायं अस्सासिको मिगो ।
सिट्ठं[10] मे जनसन्धेन, नायं किञ्चि विजानति ॥

२१. न मातरं पितरं वा, भातरं भगिनिं सकं ।
भरेय्य तादिसो पोसो, सिट्ठं दसरथेन मे ति ॥

२५८. मन्धातुजातकं[11] (८)

२२. यावता चन्दिमसूरिया,
परिहरन्ति दिसा भन्ति विरोचना[12] ।
सब्बेव दासा मन्धातु, ये पाणा पथविस्सिता[13] ॥

२३. न कहापणवस्सेन, तित्ति कामेसु विज्जति ।
अप्पस्सादा दुखा कामा, इति विञ्ञाय पण्डितो ॥

B 74 २४. अपि दिब्बेसु कामेसु, रतिं सो नाधिगच्छति ।
तण्हक्खयरतो होति, सम्मासम्बुद्धसावको ति ॥

१–१. अज्झगसु अयो–सी०, स्या०, रो० । २. माणयो–स्या० । ३–३. भीयो भीयो–सी० । ४. खणिसु ते–स्या० । ५. तत्थपासीविसो–स्या० । ६. तेजसी–स्या०, रो० । ७–७. अतिखातम्हि–स्या० । ८. पदूसेय्य–स्या० । ९. न इदं–सी०, रो० । १०. सत्थं–सी०, स्या०, रो० । ११. मन्धातुराजजातकं–स्या० । १२. विरोचमाना–रो० । १३. पठविनिस्सिता–सी०, रो० ।

२५९. तिरीटवच्छजातकं[1] (९)

२५. नयिमस्स विज्जामयमत्थि किञ्चि,
न बन्धवो नो पन ते सहायो ।
अथ केन वण्णेन तिरीटवच्छो[2],
तेदण्डिको भुञ्जति अग्गपिण्डं ।।

२६. आपासु मे युद्धपराजितस्स,
एकस्स कत्वा विवनस्मि घोरे ।
पसारयी किच्छगतस्स पाणि,
तेनूदतारिं[3] दुखसंपरेतो ।।

२७. एतस्स किच्चेन[4] इधानुपत्तो,
वेसायिनो[5] विसया[6] जीवलोके ।
लाभारहो तात तिरीटवच्छो,
देथस्स भोगं यजथं[7] च[7] यञ्ञं ति ।।

---

२६०. दूतजातकं (१०)

२८. यस्सत्था दूरमायन्ति, अमित्तमपि याचितुं ।
तस्सूदरस्सहं दूतो, मा मे कुज्झ[8] रथेसभ ।।

२९. यस्स दिवा च रत्तो च, वसमायन्ति माणवा ।
तस्सूदरस्सहं दूतो, मा मे कुज्झ रथेसभ ।।

३०. ददामि ते ब्राह्मण रोहिणीनं, B. 75
गवं सहस्सं सह पुङ्गवेन ।
दूतो हि दूतस्स कथं न दज्जं[9],
मयं पि तस्सेव भवाम दूता ति ।।

सङ्कप्पवग्गो पठमो ।

---

१. तिरितिवच्छजातकं–स्या० । २. तिरीतिवच्छो–स्या० । ३. तेनुद्धतारि–स्या० । ४. किच्छेन–स्या० । ५. वेय्यासिनो–स्या० । ६. विसय–स्या० । ७–७ यजतञ्च–सी०, रो०; यजितञ्च–स्या० । ८. कुज्झसी–सी०, रो० । ९. दज्जा–सी०, रो० ।

तस्सुद्दानं

उसुकारवरो तिलमुट्ठिमणि,
हयराजविहङ्गमआसिविसो[1] ।
जनसन्धकहापणवस्स पुन,
तिरिटं[2] पुन दूतवरेन[3] दसा ति ॥

—०—

२६१. पदुमजातकं (११)

३१. यथा केसा च मस्सू[4] च, छिन्नं छिन्नं विरूहति ।
एवं रूहतु[5] ते नासा, पदुमं देहि याचितो ॥
३२. यथा सारदिकं बीजं, खेत्ते वुत्तं विरूहति ।
एवं रूहतु ते नासा, पदुमं देहि याचितो ॥
३३. उभो पि पलपन्ते[6] ते, अपि पद्मानि दस्सति ।
वज्जुं वा ते न वा वज्जुं, नत्थि नासाय रूहना ।
देहि सम्म पदुमानि, अहं याचामि[7] याचितो ति ॥

२६२. मुदुपाणिजातकं (१२)

३४. पाणि चे मुदुको चस्स, नागो चस्स सुकारितो ।
अन्धकारो च वस्सेय्य, अथ नून तदा सिया ॥
B. 76 ३५. अनला मुदुसम्भासा, दुप्पूरा ता नदीसमा ।
सीदन्ति नं विदित्वान, आरका परिवज्जये ॥
३६. यं एता उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व सं[8] ठानं[8], खिप्पं अनुदहन्ति नं ति ॥

२६३. चूळपलोभनजातकं[9] (१३)

३७. अभिज्जमाने वारिस्मिं, सयं आगम्म इद्धिया ।
मिस्सीभावित्थिया गन्त्वा, संसीदसि महण्णवे ॥

---

१. आसीविसो–स्या० । २. तिरिति–स्या०; तिरिट–सी० । ३. दूतावरेन–स्या० । ४. मस्सु–स्या०, रो० । ५. रूहति–रो० । ६. विलपन्ते–स्या० । ७. पद्मामे देहि–स्या०; अम्हेहि पि–रो० । ८–८. सण्ठानं–सी०, स्या०, रो० । ९. चुल्लपलोभनजातकं–सी०, स्या०, रो० ।

३८. आवट्टनी महामाया, ब्रह्मचरियविकोपना ।
सीदन्ति नं विदित्वान, आरका परिवज्जये ।।
३९. यं एता उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व सं ठानं, खिप्पं अनुदहन्ति नं ति ।।

२६४. महापनादजातकं (१४)

४०. पनादो नाम सो राजा, यस्स यूगो सुवण्णयो[1] ।
तिरियं सोळसुब्बेधो[2], उद्धमाहु[3] सहस्सधा ।।
४१. सहस्सकण्डो[4] सतगेण्डु[5], धजासु हरितामयो ।
अनच्चुं तत्थ गन्धब्बा, छ सहस्सानि सत्तधा ।।
४२. एवमेतं तदा आसि, यथा भाससि भद्दजि ।
सक्को अहं तदा आसिं, वेय्यावच्चकरो तवा[6] ति[6] ।।

२६५. खुरप्पजातकं (१५)

४३. दिस्वा खुरप्पे धनुवेगनुन्ने, B. 77
खग्गे गहीते तिखिणे तेलधोते ।
तस्मिं भयस्मिं मरणे वियूळ्हे[7],
कस्मा नु ते नाहु छम्भितत्तं ।।
४४. दिस्वा खुरप्पे धनुवेगनुन्ने,
खग्गे गहीते तिखिणे तेलधोते ।
तस्मिं भयस्मिं मरणे वियूळ्हे,
वेदं अलत्थं विपुलं उळारं ।।
४५. सो वेदजातो अज्झभविं अमित्ते,
पुब्बे व मे जीवितमासि चत्तं ।
न हि जीविते आलयं कुब्बमानो,
सूरो कयिरा सूरकिच्चं कदाची ति ।।

---

१. सुवण्णियो–स्या० । २ सोळसपब्बेधो–सी०, रो० । ३. उच्चमाहु–सी०, स्या०, रो० । ४. सहस्सकण्डु–सी० । ५. सतभेदो–सी०, रो० । ६–६. तवन्ति–सी०, रो० । ७. विरूळ्हे–स्या० ।

२६६. वातग्गसिन्धवजातकं (१६)

४६. येनासि किसिया पण्डु[1], येन भत्तं न रुच्चति ।
अयं सो आगतो भत्ता[2], कस्मा दानि पलायसि ॥

४७. सचे[3] पनादिकेनेव, सन्थवो नाम जायति ।
यसो हायति इत्थीनं, तस्मा तात पलायहं[4] ॥

४८. यस्सस्सिनं कुले जातं, आगतं या न इच्छति ।
सोचति[5] चिररत्ताय, वातग्गमिव भद्दली[6] ति ॥

२६७. कक्कटकजातकं[7] (१७)

B. 78 ४९. सिङ्गीमिगो आयतचक्खुनेत्तो,
अट्ठित्तचो वारिसयो अलोमो ।
तेनाभिभूतो कपणं रुदामि,
मा हेव मं पाणसमं जहेय्य ॥

५०. अय्य न तं[8] जहिस्सामि, कुञ्जरं[9] सट्ठिहायनं[10] ।
पथब्या चातुरन्ताय, सुप्पियो होसि मे तुवं ॥

५१. ये कुळीरा समुद्दस्मिं, गङ्गाय यमुनाय[11] च ।
तेसं त्वं वारिजो सेट्ठो, मुञ्च रोदन्तिया पतिं ति ॥

२६८. आरामदूसकजातकं[12] (१८)

५२. यो[13] वे सब्बसमेतानं[13], अहुवा सेट्ठसम्मतो ।
तस्सायं एदिसी पञ्ञा, किमेव इतरा पजा ॥

५३. एवमेव तुवं ब्रह्मे, अनञ्ञाय विनिन्दसि ।
कथं[14] मूलं अदिस्वान[15], रुक्खं जञ्ञा पतिट्ठितं ॥

---

१. पण्डू–सी०। २. तातो–सी०, रो०; भत्तो–स्या०। ३. नु खो–स्या० ४. पलायिहं–स्या०। ५. सोचती–स्या०। ६. कुन्दली–सी०, रो०; गद्रभी–स्या०। ७. कक्कटजातक–रो०; सुवण्णकक्कटक जातक–स्या०। ८. तं नं–सी०। ९. कुञ्जर–सी०, रो०। १०. सट्ठिहायन–सी०, रो०। ११ नम्मदाय–सी०, रो०। १२. आरामदूसजातक–रो०। १३–१३. यो मे सञ्च०–स्या०। १४. कथ हि–स्या०, रो०। १५. अदिस्वा–स्या०, रो०।

५४. नाहं तुम्हे विनिन्दामि, ये चञ्ञे[1] वानरा वने ।
विस्ससेनो[2] व[2] गारय्हो, यस्सत्था रुक्खरोपका ति ।।

---

२६९. सुजातजातकं[3] (१९)

५५. न हि वण्णेन सम्पन्ना, मञ्जुका पियदस्सना ।
खरवाचा पिया होति[4], अस्मिं लोके परम्हि च ।।
५६. ननु पस्ससिमं काळिं, दुब्बण्णं तिलकाहतं ।
कोकिलं सण्हवाचेन[5], बहूनं पाणिनं पियं ।।
५७. तस्मा सखिलवाचस्स, मन्तभाणी अनुद्धतो । B. 79
अत्थं धम्मं च दीपेति, मधुरं तस्स भासितं ति ।।

---

२७०. उलूकजातकं[6] (२०)

५८. सब्बेहि किर ञातीहि, कोसियो इस्सरो कतो ।
सचे ञातीहि[7] अनुञ्ञातो[7], भणेय्याहं एकवाचिकं ।।
५९. भण सम्म अनुञ्ञातो, अत्थं धम्मं च केवलं ।
सन्ति हि दहरा पक्खी, पञ्ञवन्तो जुतिन्धरा ।।
६०. न मे रुच्चति भद्दं वो, उलूकस्साभिसेचनं ।
अक्कुद्धस्स मुखं पस्स, कथं कुद्धो करिस्सती ति ।।

पदुमवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

पदुमुत्तमनागसिरिव्हयनो,
समहण्णवयूपखुरप्पवरो ।
अथ भद्दली[8] कुञ्जर रुक्ख पुन,
खरवाच उलूकवरेन दसा ति ।।

—— ० ——

१. चेत्थ–स्या० । २. विस्ससेनो च–स्या० । ३. सुजाताजातकं–स्या० । ४. होन्ति–सी०, स्या०, रो० । ५. सण्हभाणेन–सी०, रो० । ६. उलुकजातकं दसमं–सी० । ७–७. ञातीहनुञ्ञातो–सी०, रो० । ८. कुन्दली–सी० ।

२७१. उदपानदूसकजातकं (२१)

६१. आरञ्ञिकस्स इसिनो, चिररत्तं तपस्सिनो[1] ।
किच्छाकतं उदपानं, कथं सम्म अवाहसि[2] ॥
६२. एस धम्मो सिङ्गालानं, यं पित्वा ओहदामसे ।
पितुपितामहं धम्मो, न तं उज्झातुमरहसि ॥
B. 80 ६३. येसं वो एदिसो धम्मो, अधम्मो पन कीदिसो ।
मा वो धम्मं अधम्मं वा, अद्दसाम कुदाचनं ति ॥

---

२७२. ब्यग्घजातकं[3] (२२)

६४. येन मित्तेन संसग्गा, योगक्खेमो विहिय्यति[4] ।
पुब्बेवज्झाभवं तस्स, रुक्खे अक्खी[5] व[5] पण्डितो ॥
६५. येन मित्तेन संसग्गा, योगक्खेमो पवड्ढति ।
करेय्यत्तसमं वुत्ति, सब्बकिच्चेसु पण्डितो ॥
६६. एथ ब्यग्घा निवत्तव्हो, पच्चुपेथ[6] महावनं ।
मा[7] वनं छिन्दि निब्यग्घं, ब्यग्घा माहेसु निब्बना ति ॥

---

२७३. कच्छपजातकं (२३)

६७. को नु उद्धितभत्तो[8] व, पूरहत्थो व ब्राह्मणो ।
कहं नु भिक्खं अचरि, कं सद्धं उपसङ्कमि ॥
६८. अहं कपिस्मि दुम्मेधो, अनामासानि आमसिं ।
त्वं मं मोचय भद्दन्ते, मुत्तो गच्छेय्य पब्बतं ॥
६९. कच्छपा कस्सपा होन्ति, कोण्डञ्ञा होन्ति मक्कटा ।
मुञ्च कस्सप कोण्डञ्ञं, कतं मे थुनकं तया ति ॥

---

२७४. लोलजातकं (२४)

७०. कायं बलाका सिखिनी, चोरी लङ्घिपितामहा[9] ।
ओरं बलाके आगच्छ, चण्डो मे वायसो सखा ॥

---

१. चिररत्ततपस्सिनो–सी०, रो० । २. अवाहयी–सी०, रो०; अपाहसि–स्या० । ३. व्यग्घ०–सी०, रो० । ४. विहंसति–सी०, रो०; विहीयति–स्या० । ५–५. अक्खिंव–स्या० । ६. पच्चमेथ–सी०, रो० । ७. मा नो–स्या० । ८. उद्दित०–सी०; वड्ढित०–स्या० । ९. लङ्घी०–सी०, स्या०, रो० ।

७१. नाहं बलाका सिखिनी, अहं लोलोस्मि[1] वायसो ।
अकत्वा वचनं तुय्हं, पस्स लूनोस्मि आगतो ।।

७२. पुनपापज्जसी सम्म, सीलं हि तव तादिसं । B 81
न हि मानुसका[2] भोगा, सुभुञ्जा होन्ति पक्खिना ति ।।

२७५. रुचिरजातकं (२५)

७३. कायं बलाका रुचिरा, काकनीळस्मिमच्छति[3] ।
चण्डो काको सखा मय्हं, यस्स[4] चेतं कुलावकं ।।

७४. ननु मं सम्म जानासि, दिज सामाकभोजन[5] ।
अकत्वा वचनं तुय्हं, पस्स लूनोस्मि आगतो ।।

७५. पुनपापज्जसी सम्म, सीलं हि तव तादिसं ।
न हि मानुसका भोगा, सुभुञ्जा होन्ति पक्खिना ति ।।

२७६. गरुधम्मजातकं[6] (२६)

७६. तव सद्धं च सीलं च, विदित्वान जनाधिप ।
वण्णं अञ्जनवण्णेन, कालिङ्गस्मिं निमिम्हसे[7] ।।

७७. अन्नभच्चा चभच्चा च, योध उद्दिस्स गच्छति ।
सब्बे ते अप्पटिक्खिप्पा, पुब्बाचरियवचो इदं ।।

७८. ददामि वो ब्राह्मणा नागमेतं,
राजारहं राजभोग्गं यसस्सिनं ।
अलङ्कतं हेमजालाभिछन्नं,
ससारथिं[8] गच्छथ येन कामं ति ।।

२७७. रोमकजातकं[9] (२७)

७९. वस्सानि पञ्ञास समाधिकानि, B 82
वसिम्ह[10] सेलस्स गुहाय रोमक ।

---

१. लोलस्मि–सी०, स्या० । २ मानुसिका–स्या० । ३. काकनिण्डस्मिमच्छति–स्या०; काकानीळस्मि अच्छति–रो० । ४ तस्स–सी०, रो० । ५ सामकभोजनं–स्या० । ६. कुरुधम्मजातकं–सी०, स्या०, रो० । ७. विनिम्हसे–स्या० । ८ ससारथी–स्या० । ९. रोमजातकं–स्या० । १०. वासिम्हि–स्या० ।

असङ्कमाना अभिनिब्बुतत्ता[1],
हत्थत्तमायन्ति[2] ममण्डजा पुरे ॥

८०. ते दानि वक्कङ्ग किमत्थमुस्सुका[3],
भजन्ति[4] अञ्ञं गिरिकन्दरं दिजा ।
न नून मञ्ञन्ति ममं यथा पुरे,
चिरप्पवुत्था[5] अथ वा न ते इमे ॥

८१. जानाम तं न मयं[6] सम्पमूळ्हा[6],
सोयेव[7] त्वं ते मयमस्म नाञ्ञे[8] ।
चित्तं च ते अस्मिं जने पदुट्ठं,
आजीविका तेन तमुत्तसामा ति ॥

---

२७८. महिंसराजजातकं[9] (२८)

८२. किमत्थमभिसन्धाय[10], लहुचित्तस्स दुब्भिनो[11] ।
सब्बकामददस्सेव[12], इमं दुक्खं तितिक्खसि ॥

८३. सिङ्गेन निहनाहेतं[13], पदसा च[14] अधिट्ठह ।
भिय्यो बाला पकुज्झेय्युं[15], नो चस्स पटिसेधको ॥

८४. ममेवायं मञ्ञमानो, अञ्ञेपेवं[16] करिस्सति ।
ते नं[17] तत्थ वधिस्सन्ति, सा मे मुत्ति भविस्सती ति ॥

---

२७९. सतपत्तजातकं (२९)

B. 83 ८५. यथा माणवको पन्थे, सिङ्गालिं[18] वनगोचरिं ।
अत्थकामं पवेदेन्तिं[19], अनत्थकामा ति मञ्ञति ।
अनत्थकामं सतपत्तं, अत्थकामो ति मञ्ञति ॥

---

१. अभिनिब्बुतचित्ता—स्या० । २. हत्थत्थ०—स्या० । ३. किमत्थमुस्सुक्का—स्या० । ४. वजन्ति—रो० । ५. चिरम्पवुट्ठा—स्या० । ६–६ मय मस्म मूळ्हा—सी०, रो०; मयं सम्मुळ्हा—स्या० । ७. स्वेव—स्या० । ८. नञ्ञे—स्या० । ९ महिसजातक—सी०, स्या०, रो० । १०. कमत्थ०—सी० रो० । ११. दूभिनो—सी०, रो० । १२. सब्बकामदुहस्सेव—सी०, स्या०, रो० । १३. नीहरासेतं—स्या० । १४. व—स्या० । १५. पकुट्टेय्यु—स्या० । १६. अञ्ञम्पेवं—सी०, अञ्ञंपेवं—स्या०; अञ्ञम्पेव—रो० । १७. तं—सी०, रो० । १८. सिगालिं—सी०, स्या०, रो० । १९. पवेदेन्ति—स्या०; पवदन्ति—रो० ।

८६. एवमेव इधेकच्चो, पुग्गलो होति तादिसो ।
हितेहि[1] वचनं वुत्तो, पटिगण्हाति[2] वामतो ॥
८७. ये च खो नं पसंसन्ति, भया उक्कंसयन्ति वा[3] ।
तञ्हि[4] सो मञ्ञते मित्तं, सतपत्तं व माणवो ति ॥

---

२८०. पुटदूसकजातकं[5] (३०)

८८. अद्धा हि नून मिगराजा, पुटकम्मस्स कोविदो ।
तथा हि पुटं दूसेति, अञ्ञं नून करिस्सति ॥
८९. न मे माता वा पिता वा, पुटकम्मस्स कोविदो[6] ।
कतं कतं खो दूसेम, एवं धम्ममिदं कुलं ॥
९०. येसं वो एदिसो धम्मो, अधम्मो पन कीदिसो ।
मा वो धम्मं अधम्मं वा, अद्दसाम कुदाचनं ति ॥

उदपानवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

उदपानवरं वनब्यग्घकपि,
सिखिनी च बलाकरुचिरवरो ।
सुजनाधिपरोमकदूस पुन,
सतपत्तवरो पुटकम्म दसा ति ॥

---

२८१. अब्भन्तरजातकं (३१)

९१. अब्भन्तरो[7] नाम दुमो, यस्स दिब्यमिदं[8] फलं । B. 84
भुत्वा दोहळिनी नारी, चक्कवत्तिं विजायति ॥
९२. त्वं[9] पि[9] भद्दे महेसीसि, सा चा[10] पि[10] पतिनो पिया ।
आहरिस्सति ते राजा, इदं अब्भन्तरं फलं ॥
९३. भत्तुरत्थे परक्कन्तो, यं ठानमधिगच्छति ।
सूरो अत्तपरिच्चागी, लभमानो भवामहं ति ॥

---

१. हितेभि–स्या० । २. पटिग्गण्हति–स्या० । ३. च–सी०, रो० । ४. तं हि–सी०, रो० । ५. पूटदूसकजातक–स्या० । ६ कोविदा–स्या० । ७. अब्भन्तर–सी०, रो० । ८. दिब्बमिदं–सी०, रो० । ९–९. त्वञ्च–सी०, रो० । १०–१०. चासि–सी०, रो० ।

२८२. सेय्यजातकं[1] (३२)

९४. सेय्यंसो सेय्यसो होति, यो सेय्यमुपसेवति ।
एकेन सन्धिं कत्वान, सतं वज्झे अमोचयिं ॥

९५. तस्मा सब्बेन लोकेन, सन्धिं कत्वान एकतो[2] ।
पेच्च सग्गं निगच्छेय्य[3], इदं सुणाथ[4] कासिया[5] ॥

९६. इदं वत्वा महाराजा, कंसो बाराणसिग्गहो ।
धनुं कण्डं[6] च[6] निक्खिप्प, संयमं[7] अज्झुपागमी ति ॥

---

२८३. वड्ढकीसूकरजातकं[8] (३३)

९७. वरं वरं त्वं निहनं पुरे चरि,
अस्मिं पदेसे अभिभुय्य सूकरे ।
सो दानि एको ब्यपगम्म[9] झायसि,
बलं नु ते ब्यग्घ न चज्ज विज्जति ॥

B 85 ९८. इमे[10] सुदं[10] यन्ति दिसोदिसं पुरे,
भयट्टिता[11] लेणगवेसिनो पुथू[12] ।
ते दानि सङ्गम्म वसन्ति[13] एकतो,
यत्थट्ठिता[14] दुप्पसहज्जमे[15] मया ॥

९९. नमत्थु सङ्घान समागतानं,
दिस्वा सयं सख्य वदामि अब्भुतं ।
ब्यग्घं मिगा यत्थ जिनिंसु दाठिनो,
सामग्गिया दाठबलेसु मुच्चरे ति ॥

---

१. सेय्यंसजातकं–सी० । २. एकको–सी०, स्या०, रो० । ३. नगच्छेय्य–रो० । ४. सुनोथ–सी०, रो० । ५. कासयो–सी०, रो० । ६–६. तुण्डञ्च–स्या०; तूण्डञ्च–सी०, रो० । ७. सञ्ञमं–सी०, स्या०, रो० । ८. वट्ठकिसूकरजातकं–सी०, रो० । ९. ब्यग्घपगम्म–स्या०; व्यपगम्म–सी०, रो० । १०–१०. इमस्सुत्ता–स्या० । ११. भयद्धिता–स्या०; भयद्दिता–रो० । १२. पुथु–म०, रो० । १३. रसन्ति–सी०, रो० । १४. यत्थट्ठिता–स्या०, रो० । १५. दुप्पसहज्जिमे–स्या० ।

२८४. सिरिजातकं (३४)

१००. यं उस्सुका[1] सङ्घरन्ति, अलक्खिका बहुं धनं ।
सिप्पवन्तो असिप्पा च[2], लक्खिवा[3] तानि भुञ्जति[4] ।

१०१. सब्बत्थ कतपुञ्ञस्स, अतिच्चञ्ञेव[5] पाणिनो ।
उप्पज्जन्ति बहू भोगा, अप्पनायतनेसु[6] पि ॥

१०२. कुक्कुटो[7] मणयो दण्डो, थियो च पुञ्ञलक्खणा ।
उप्पज्जन्ति अपापस्स, कतपुञ्ञस्स जन्तुनो ति ॥

---

२८५. मणिसूकरजातकं (३५)

१०३. दरिया सत्त वस्सानि, तिंसमत्ता वसामसे ।
हञ्ञाम[8] मणिनो आभं, इति नो मन्तनं[9] अहु ॥

१०४. यावता[10] मणि घंसाम[10], भिय्यो[11] वोदायते मणि ।
इदं[12] च दानि[12] पुच्छाम, किं किच्चं इध मञ्ञसि ॥

१०५. अयं मणि वेळूरियो, अकाचो विमलो सुभो ।
नास्स सक्का सिरिं हन्तुं, अपक्कमथ सूकरा ति ॥

---

२८६. सालूकजातकं[13] (३६)

१०६. मा सालूकस्स पिहयि, आतुरन्नानि भुञ्जति । B. 86
अप्पोस्सुक्को भुसं खाद, एतं दीघायुलक्खणं ॥

१०७. इदानि सो इधागन्त्वा, अतिथी युत्तसेवको ।
अथ दक्खसि सालूकं[14], सयं तं मुसलुत्तरं[15] ॥

१०८. विकन्तं[16] सूकरं दिस्वा, सयं तं मुसलुत्तरं ।
जरग्गवा[17] विचिन्तेसुं[17], वरम्हाकं भुसामिवा ति ॥

---

१. उस्सुक्का—स्या० । २. वा—स्या० ३. लक्खिका—स्या०; लक्खिव—रो० । ४. भुञ्जरे—स्या० । ५. अतीवञ्ञेव—रो० । ६. अपिनायतनेसु—स्या० । ७. कुक्कुट—सी०, रो० । ८. हञ्छेम—सी०, रो० । ९. मन्तितं—सी०, स्या०, रो० । १०–१०. याव याव निघंसाम—सी०, रो० । ११. भीयो—सी० । १२–१२. इदं चिदानि—स्या०; ब्राह्मणं त्वेव—रो० । १३. सालुकजातक—सी०, स्या० । १४. सालुकं—स्या० । १५. मूसलुत्तरं—स्या० । १६. विकत्तं—सी० । १७–१७. जरग्गवा अचिन्तेसुं—स्या०; जग्गवासा चिन्तेसुं—रो० ।

२८७. लाभगरहजातकं[1] (३७)

१०९. नानुम्मत्तो नापिसुणो, नानटो नाकुतूहलो ।
मूळ्हेसु[2] लभते लाभं, एसा ते अनुसासनी ॥
११०. धिरत्थु तं यसलाभं, धनलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन[3] वा ॥
१११. अपि चे पत्तमादाय, अनगारो[4] परिब्बजे ।
एसा व जीविका सेय्यो[5], या चाधम्मेन एसना ति ॥

---

२८८. मच्छुद्दानजातकं[6] (३८)

११२. अग्घन्ति मच्छा अधिकं सहस्सं,
न सो अत्थि यो इमं सद्दहेय्य ।
मय्हं च अस्सु[7] इध सत्त मासा,
अहं पि तं मच्छुद्दानं किणेय्यं ॥
११३. मच्छानं भोजनं दत्वा, मम दक्खिणमादिसि ।
तं दक्खिणं सरन्तिया, कतं अपचितिं तया ॥
B. 87 ११४. पदुट्ठचित्तस्स न फाति होति,
न चा पि तं[8] देवता पूजयन्ति ।
यो भातरं पेत्तिकं सापतेय्यं,
अवञ्चयी दुक्कटकम्मकारी[9] ति ॥

---

२८९. नानाछन्दजातकं (३९)

११५. नानाछन्दा महाराज, एकागारे वसामसे ।
अहं गामवरं इच्छे, ब्राह्मणी च गवं सतं ॥
११६. पुत्तो[10] च[10] आजञ्ञरथं[11], कञ्ञा च मणिकुण्डलं ।
या चेसा पुण्णिका[12] जम्मी, उदुक्खलंभिकङ्खति ॥

---

१. लाभगरहिक जातक–स्या० । २. मुळ्हेसु–स्या० । ३. अधम्मचरियाय–सी०, रो० । ४. अनागारो–सी०, स्या०, रो० । ५. सेय्या–सी०, रो० । ६. मच्छदानजातकं–स्या० । ७. अस्सू–स्या०, रो० । ८. नं–सी०, रो० । ९. दुक्कतकम्मकारी–सी०, रो० । १०–१०. छत्तो च–सी०, रो०; पुत्तो–स्या० । ११. आञ्ञकंरथं–स्या० । १२. पुण्णका–स्या० ।

११७. ब्राह्मणस्स गामवरं, ब्राह्मणिया गवं सतं ।
पुत्तस्स आजञ्ञरथं, कञ्ञाय मणिकुण्डलं ।
यं चेतं पुण्णिकं जम्मिं, पटिपादेथुदुक्खलं ति ।।

---

२९०. सीलवीमंसकजातकं[1] (४०)

११८. सीलं किरेव कल्याणं, सीलं लोके अनुत्तरं ।
पस्स घोरविसो नागो, सीलवा ति न हञ्ञति ।।
११९. सोहं सीलं समादिस्सं, लोके अनुमतं सिवं ।
अरियवुत्तिसमाचारो, येन वुच्चति सीलवा ।।
१२०. ञातीनं च पियो होति, मित्तेसु च विरोचति ।
कायस्स भेदा सुगतिं, उपपज्जति सीलवा ति ।।

अब्भन्तरवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

दुम कंसवरुत्तमब्यग्घमिगा[2],
मणयो मणि सालुकमव्हयनो । B. 88
अनुसासनियो पि च मच्छवरो,
मणिकुण्डलकेन किरेन दसा ति ।।

---

२९१. सुराघटजातकं[3] (४१)

१२१. सब्बकामददं कुम्भं, कुटं लद्धान धुत्तको ।
याव नं[4] अनुपालेति, ताव सो सुखमेधति ।।
१२२. यदा मत्तो च दित्तो च, पमादा कुम्भमब्भिदा ।
तदा[5] नग्गो च पोत्थो च, पच्छा बालो विहञ्ञति ।।
१२३. एवमेव[6] यो धनं[6] लद्धा, पमत्तो[7] परिभुञ्जति ।
पच्छा तप्पति[8] दुम्मेधो, कुटं[9] भित्वा व[10] धुत्तको ति ।।

---

१. सीलवीमंसजातक–सी०, रो० । २.० ब्यग्घमिगा–सी० । ३. भद्रघटजातकं–सी०; भद्रघट भेदक जातकं–स्या० । ४. सो–रो० । ५. ततो–स्या० । ६–६. एवमेव धनं–स्या० । ७. अपत्ता–सी०; अमत्तो–रो० । ८. तपति–सी०, स्या० । ९. कूटं–स्या० । १०. भिन्नोव–सी०, रो० ।

२९२. सुपत्तजातकं (४२)

१२४. बाराणस्यं[1] महाराज, काकराजा निवासको[2] ।
असीतिया सहस्सेहि, सुपत्तो परिवारितो ।।
१२५. तस्स दोहळिनी भरिया, सुफस्सा[3] भक्खितुमिच्छति[4] ।
रञ्ञो महानसे पक्कं, पच्चग्घं राजभोजनं ।।
१२६. तेसाहं पहितो दूतो, रञ्ञो चम्हि इधागतो ।
भत्तु अपचितिं कुम्मि, नासायमकरं वणं ति ।।

२९३. कायनिब्बिन्दजातकं[5] (४३)

B. 89 १२७. फुट्ठस्स[6] मे अञ्ञतरेन ब्याधिना[7],
रोगेन बाळ्हं दुखितस्स रुप्पतो ।
परिसुस्सति खिप्पमिदं कळेवरं[8],
पुप्फं यथा पंसुनि आतपे कतं ।।
१२८. अजञ्ञं जञ्ञसङ्खातं, असुचिं सुचिसम्मतं ।
नानाकुणपपरिपूरं, जञ्ञरूपं अपस्सतो ।।
१२९. धिरत्थुमं[9] आतुरं पूतिकायं,
जेगुच्छियं[10] अस्सुचिं[11] ब्याधिधम्मं[12] ।
यत्थप्पमत्ता अधिमुच्छिता पजा,
हापेन्ति मग्गं सुगतूपपत्तिया ति ।।

२९४. जम्बुखादकजातकं (४४)

१३०. कोयं बिन्दुस्सरो वग्गु, सरवन्तानमुत्तमो[13] ।
अच्चुतो जम्बुसाखाय, मोरच्छापो व कूजति[14] ।।
१३१. कुलपुत्तो[15] व जानाति[15], कुलपुत्तं[16] पसंसितुं ।
ब्यग्घच्छापसरीवण्ण[17], भुञ्ज सम्म ददामि ते ।।

---

१. बाराणस्सं–सी०, रो०, । २. निवासिको–सी०, रो० । ३. सुपस्सा–स्या० । ४. मच्छमिच्छति–सी०, रो० । ५. कायविच्छन्दजातकं–सी०; कायविच्छिन्दजातक–रो० । ६. पुट्ठस्स–रो० । ७. व्याधिना–सी०, रो० । ८. कलेबरं–सी०, रो० । ९. धीरत्थु तं–सी०, रो० । १०. छेगुच्छियं–सी०, जिगुच्छियं–स्या० । ११. असुचिं–सी०, स्या०, रो० । १२. व्याधिधम्मं–सी०, रो० । १३. पवदन्तानमुत्तमो–सी०, रो० । १४. कुज्जति–स्या० । १५–१५. कुलपुत्तो पजानाति–स्या० । १६. कुलपुत्ते–सी०, रो० । १७. व्यग्घच्छापसरीवण्णो–सी०; ब्यग्घच्छापसदिसवण्ण–स्या० ।

१३२. चिरस्सं वत पस्सामि, मुसावादी समागते ।
वन्तादं कुणपादं च, अञ्ञमञ्ञं पसंसके ति ॥

२९५. अन्तजातकं (४५)

१३३. उसभस्सेव ते खन्धो, सीहस्सेव विजम्भितं ।
मिगराज नमो त्यत्थु, अपि किञ्चि लभामसे ॥
१३४. कुलपुत्तो व जानाति, कुलपुत्तं पसंसितुं ।
मयूरगीवसङ्कास, इतो परियाहि वायस ॥
१३५. मिगानं सिङ्गालो[1] अन्तो, पक्खीनं पन वायसो । B. 90
एरण्डो अन्तो रुक्खानं, तयो अन्ता समागता ति ॥

२९६. समुद्दजातकं (४६)

१३६. को नायं[2] लोणतोयस्मिं, समन्ता परिधावति ।
मच्छे मकरे च वारेति, ऊमीसु च विहञ्ञति ॥
१३७. अनन्तपायी सकुणो, अतित्तो ति दिसासुतो ।
समुद्दं पातुमिच्छामि, सागरं सरितं पतिं ॥
१३८. सो अयं[3] हायति चेव, पूरते च[4] महोदधि ।
नास्स नायति पीतन्तो, अपेय्यो किर सागरो ति ॥

२९७. कामविलापजातकं (४७)

१३९. उच्चे सकुण डेमान[5], पत्तयान विहङ्गम ।
वज्जासि खो त्वं वामूरुं[6], चिरं खो सा करिस्सति ॥
१४०. इदं खो सा न जानाति, असिं सत्तिं च ओड्डितं ।
सा चण्डी काहति कोधं, तं मे तपति[7] नो इदं[8] ॥
१४१. एस उप्पलसन्नाहो, निक्खञ्चुस्सीसकोहितं[9] ।
कासिकं च मुदुं वत्थं, तप्पेतु[10] धनिका[11] पिया ति[11] ॥

१. कोत्थुको–सी०, रो०; कोट्ठुको–स्या० । २. न्वायं–स्या० । ३. स्वायं–सी० । ४. व–स्या०, रो० । ५. ओमान–रो० । ६. वामुरुं–रो० । ७. तप्पति–स्या० । ८. इध सी०, स्या०, रो० । ९. निक्खमुस्सीसके कतं–सी०, रो०; निक्खं चुस्सीसके कतं–स्या० । १०. तप्पतु–सी०, रो० । ११–११. धनकामिकाति–सी०; धनकामियाति–स्या०, रो० ।

२९८. उदुम्बरजातकं (४८)

१४२. उदुम्बरा चिमे पक्का, निग्रोधा च कपित्थना ।
एहि निक्खम[1] भुञ्जस्सु, किं जिघच्छाय मिय्यसि ॥
B. 91 १४३. एवं सो सुहितो होति, यो वुड्ढमपचायति[2] ।
यथाहमज्ज सुहितो, दुमपक्कानि मासितो ॥
१४४. यं वनेजो वनेजस्स, वञ्चेय्य कपिनो कपि ।
दहरो[3] कपि[3] सद्धेय्य, न हि जिण्णो जराकपी ति ॥

२९९. कोमारपुत्तजातकं[4] (४९)

१४५. पुरे तुवं सीलवतं सकासे,
ओक्कन्तिकं[5] कीळसि अस्समम्हि ।
करोहरे मक्कटियानि मक्कट,
न तं मयं सीलवतं रमाम ॥
१४६. सुता हि मय्हं परमा विसुद्धि,
कोमारपुत्तस्स बहुस्सुतस्स ।
मा दानि मं मञ्ञि तुवं यथा पुरे,
झानानुयुत्तो[6] विहरामि[7] आवुसो ॥
१४७. सचे पि सेलस्मि[8] वपेय्य[8] बीजं,
देवो च वस्से न[9] हि तं विरूळ्हे[9]
सुता हि ते[10] सा[10] परमा विसुद्धि,
आरा तुवं मक्कट झानभूमिया ति ॥

३००. वकजातकं[11] (५०)

१४८. परपाणरोधा[12] जीवन्तो, मंसलोहितभोजनो ।
वको वतं समादाय[13], उपपज्जि[14] उपोसथं ॥

---

१. निक्खम्म-स्या० । २. वद्धमपचायति-सी०, रो० । ३-३. दहो पि तं न-सी०, रो०; दहरोपि न-स्या० । ४. कोमायपुत्तजातकं-सी०, रो०; कोमारियपुत्तजातकं-स्या० । ५. ओक्कन्दिकं-सी०, स्या०, रो० । ६. झानानुयुत्ता-सी०; झानाभियुत्ता-स्या०; झानानियुत्ता-रो० । ७. विहराम-सी०, स्या०, रो० । ८-८. सेलस्मिं वपेय्युं-सी०; सेलस्मिं वपेय्यु-रो० । ९-९. नेव हि तं रुहेय्य-सी०, रो० । १०-१०. तेसं-सी०; तया-रो० । ११. बकजातक-स्या० । १२. परपाणघाते-स्या० । १३. समादियि-रो० । १४. उपपज्ज-सी० ।

१४९. तस्स सक्को वतञ्ञाय, अजरूपेनुपागमि ।
वीततपो अज्झप्पत्तो[1], भञ्जि लोहितपो तपं ।।

१५०. एवमेव इधेकच्चे[2], समादानम्हि[3] दुब्बला[4] । B. 92
लहुं करोन्ति[5] अत्तानं, वको व अजकारणा ति ।।

कुम्भवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

वरकुम्भ सुपत्तसिरिव्हयनो,
सुचिसम्मत बिन्दुसरो चुसभो ।
सरितंपति चण्डि[6] जराकपिना,
अथ मक्कटिया वककेन दसा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं

सङ्कप्पो पदुमो चेव, उदपानेनततियं ।
अब्भन्तरं घटभेदं, तिकनिपातम्हिलङ्कतं ति ।।

तिकनिपातं निट्ठितं ।

—:०—

१. अज्झपत्तो–स्या० । २. इधेकच्चो–स्या० । ३. समादानस्मि–सी०, रो० । ४. दुब्बलो–स्या० । ५. करोति–स्या० । ६. चण्डी–सी०, स्या० ।

४. चतुक्कनिपातो

३०१. चूळकालिङ्गजातकं[1] (१)

B. 93 १. विवरथिमासं द्वारं, नगरं[2] पविसन्तु[3] अरुणराजस्स ।
सीहेन सुसिट्ठेन,[4] सुरक्खितं नन्दिसेनेन ॥

२. जयो कलिङ्गानमसय्हसाहिनं,
पराजयो अनयो[5] अस्सकानं ।
इच्चेव ते भासितं ब्रह्मचारि,
न उज्जुभूता[6] वितथं भणन्ति ॥

३. देवा मुसावादमुपातिवत्ता,
सच्चं धनं[7] परमं तेसु[8] सक्क ।
तं ते मुसा भासितं देवराज,
किं वा पटिच्च मघवा महिन्द ॥

४. ननु ते सुतं ब्राह्मण भञ्जमाने,
देवा न इस्सन्ति पुरिसपरक्कमस्स ।
दमो समाधि मनसो अभेज्जो[9],
अब्यग्गता[10] निक्कमनं च काले ।
दळ्हं च विरियं पुरिसपरक्कमो च,
तेनेव आसि विजयो अस्सकानं ति ॥

---

३०२. महाअस्सारोहजातकं (२)

५. अदेय्येसु ददं दानं, देय्येसु नप्पवेच्छति ।
आपासु ब्यसनं[11] पत्तो, सहायं नाधिगच्छति ॥

---

१. चुल्ल०—सी०, स्या०, रो० । २. नगरन्तं—स्या० । ३. पविसितुं मया—सी० । ४. सुसत्थेन—रो० । ५. अजयो—स्या० । ६. उजुभूता—स्या० । ७. तथं—स्या० । ८. करं नु—स्या० । ९. अदेज्झो—सी०, रो० । १०. अव्यगता—सी०, रो०; अव्यत्तता—स्या० । ११. व्यसनं—सी०, रो० ।

६. नादेय्येसु[1] ददं[2] दानं, देय्येसु यो पवेच्छति । B. 94
आपासु ब्यसनं पत्तो, सहायमधिगच्छति ॥
७. सञ्ञोगसम्भोगविसेसदस्सनं,
अनरियधम्मेसु सठेसु नस्सति ।
कतं च अरियेसु च अज्जवेसु[3],
महप्फलं[4] होति अणुम्पि तादिसु ॥
८. यो पुब्बे कतकल्याणो, अका लोके सुदुक्करं ।
पच्छा कयिरा न वा कयिरा, अच्चन्तं पूजनारहो ति ॥

---

३०३. एकराजजातकं (३)

९. अनुत्तरे कामगुणे समिद्धे,
भुत्वान पुब्बे वसी एकराज[5] ।
सो दानि दुग्गे नरकम्हि खित्तो,
नप्पज्जहे वण्णबलं पुराणं ॥
१०. पुब्बे व खन्ती च तपो च मय्हं,
सम्पत्थिता दुब्भिसेन[6] अहोसि ।
तं दानि लद्धान कथं नु राज,
जहे अहं वण्णबलं पुराणं ॥
११. सब्बा[7] किरेवं[8] परिनिट्ठितानि,
यसस्सिनं पञ्ञवन्तं विसय्ह ।
यसो च लद्धा पुरिमं उळारं,
नप्पज्जहे[9] वण्णबलं पुराणं ॥
१२. पनुज्ज दुक्खेन सुखं जनिन्द,
सुखेन वा दुक्खमसय्हसाहि ।
उभयत्थ सन्तो[10] अभिनिब्बुतत्ता,
सुखे च दुक्खे च भवन्ति तुल्या ति ॥

---

१. अदेय्येसु–स्या० । २. अद्दं–स्या० । ३. अञ्जसेसु च–सी०; अञ्जसेसु–स्या०; अञ्जयेसु च–रो० । ४. महप्फलो–सी० । ५. एकराजा–सी०, रो० । ६. दब्बसेना–सी०, रो० । ७. सब्बं सी०, रो० । ८. किरेव–स्या० । ९. नप्पजहे–सी०, रो० । १०. सत्ता–रो० ।

३०४. दद्दरजातकं (४)

B. 95 १३. इमानि मं दद्दर तापयन्ति,
वाचादुरुत्तानि मनुस्सलोके ।
मण्डूकभक्खा उदकन्तसेवी,
आसीविसं मं अविसा सपन्ति ।।

१४. सका रट्ठा पब्बाजितो, अञ्ञं जनपदं गतो ।
महन्तं कोट्ठं कयिराथ, दुरुत्तानं निधेतवे ।।

१५. यत्थ पोसं न जानन्ति, जातिया विनयेन वा ।
न तत्थ मानं कयिराथ, वसमञ्ञातके जने ।।

१६. विदेसवासं वसतो, जातवेदसमेन पि ।
खमितब्बं सपञ्ञेन, अपि दासस्स तज्जितं ति ।।

---

३०५. सीलवीमंसनजातकं[1] (५)

१७. नत्थि लोके रहो नाम, पापकम्मं पकुब्बतो ।
पस्सन्ति वनभूतानि, तं बालो मञ्ञती[2] रहो ।।

१८. अहं रहो न पस्सामि, सुञ्ञं वा पि न विज्जति ।
यत्थ अञ्ञं[3] न पस्सामि, असुञ्ञं होति तं मया ।।

१९. दुज्जच्चो च सुजच्चो[4] च, नन्दो च सुखवड्ढितो[5] ।
वेज्जो[6] च अद्धुवसीलो च, ते धम्मं जहु मत्थिका ।।

२०. ब्राह्मणो च कथं जहे, सब्बधम्मान पारगू ।
यो धम्ममनुपालेति, धितिमा सच्चनिक्कमो ति ।।

---

३०६. सुजातजातकं[7] (६)

B. 96 २१. किमण्डका इमे देव, निक्खित्ता कंसमल्लके ।
उपलोहितका वग्गू, तं[8] मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

---

१. सीलवीमंसजातकं–स्या० । २. मञ्ञते–सी०, स्या० । ३. सुञ्ञं–स्या० । ४. अजच्चो–रो० । ५. सुखवच्छको–सी०; सुखवच्छनो–स्या०, रो० । ६. वज्झो–स्या०, रो० । ७. सुजाताजातकं–सी०, स्या० । ८. तै–रो० ।

२२. यानि पुरे तुवं देवि, भण्डु नन्तकवासिनी ।
उच्छङ्गहत्था पचिनासि, तस्सा ते कोलियं फलं ।।

२३. उड्डय्हते न रमति, भोगा विप्पजहन्ति तं ।
तत्थेविमं पटिनेथ, यत्थ कोलं पचिस्सति ।।

२४. होन्ति हेते महाराज, इद्धिप्पत्ताय नारिया ।
खम देव सुजाताय, मास्सा कुज्झ[1] रथेसभा ति ।।

---

३०७. पलासजातकं (७)

२५. अचेतनं ब्राह्मण अस्सुणन्तं,
जानो अजानन्तमिमं पलासं ।
आरद्धविरियो धुवं अप्पमत्तो,
सुखसेय्यं पुच्छसि किस्स हेतु ।।

२६. दूरे सुतो चेव ब्रहा च रुक्खो,
देसे ठितो भूतनिवासरूपो ।
तस्मा नमस्सामि इमं पलासं,
ये चेत्थ भूता ते[2] धनस्स हेतु ।।

२७. सो ते करिस्सामि यथानुभावं,
कतञ्ञुतं ब्राह्मण पेक्खमानो ।
कथञ्हि आगम्म सतं सकासे,
मोघानि[3] ते अस्सु परिफन्दितानि ।।

२८. यो तिन्दुकरुक्खस्स[4] परो पिलक्खो[5], B. 97
परिवारितो पुब्बयञ्ञो उळारो ।
तस्सेस[6] मूलस्मिं[7] निधि निखातो,
अदायादो गच्छ तं उद्धराही ति ।।

---

१. कुज्झि – रो० । २. ते च – सी०, रो० । ३. मोघा – स्या०, रो० । ४. तिन्दुरुक्खस्स – सी०, स्या०, रो० । ५. विलक्खु – सी०, रो० । ६. तस्सेव – सी०, स्या० । ७. मूलस्मि – स्या० ।

३०८. सकुणजातकं[1] (८)

२९. अकरम्हस[2] ते किच्चं, यं बलं अहुवम्हसे ।
मिगराज नमो त्यत्थु, अपि किञ्चि लभामसे ॥
३०. मम लोहितभक्खस्स, निच्चं लुद्दानि कुब्बतो ।
दन्तन्तरगतो सन्तो, तं बहुं यं पि[3] जीवसि ॥
३१. अकतञ्ञुमकत्तारं, कतस्स अप्पटिकारकं ।
यस्मिं कतञ्ञुता नत्थि, निरत्था तस्स सेवना ॥
३२. यस्स[4] सम्मुखचिण्णेन, मित्तधम्मो न लब्भति ।
अनुसूयमनक्कोसं[5], सणिकं तम्हा अपक्कमे ति ॥

---

३०९. छवकजातकं (९)

३३. सब्बमिदं चरिमं[6] कतं[6], उभो धम्मं न पस्सरे[7] ।
उभो पकतिया चुता, यो चायं मन्तेज्झापेति[8] ।
यो च मन्तं[9] अधीयति ॥
३४. सालीनं ओदनं[10] भुञ्जे, सुचिं मंसूपसेचनं ।
तस्मा एतं न सेवामि, धम्मं इसीहि[11] सेवितं ॥
३५. परिब्बज महा लोको, पचन्तञ्ञे पि पाणिनो ।
मा तं[12] अधम्मो आचरितो, अस्मा[13] कुम्भमिवाभिदा ॥
B. 98 ३६. धिरत्थु[14] तं यसलाभं, धनलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ति ॥

---

३१०. सेय्यजातकं[15] (१०)

३७. ससमुद्दपरियायं, महिं सागरकुण्डलं ।
न इच्छे सह निन्दाय, एवं सेय्य विजानहि ॥

---

१. जवसकुणजातकं – सी०, स्या०, रो० । २. अकरम्हाव – स्या०; अकरम्हसे – रो० । ३. हि – रो० । ४. यत्थ – स्या० । ५. अनुसुय्य० – सी०, रो०; अनुस्सूय० – स्या० । ६–६. चरिमवतं – सी०, रो०; चमरिकतं – स्या० । ७. पस्सति – रो० । ८. मन्तं झायति – सी०; मन्ते झायेति – स्या०; सज्झपयति – रो० । ९. धम्मं – रो० । १०. भोजनं – सी०, रो० । ११. इसीभि – स्या०, रो० । १२. त्वं – स्या०, रो० । १३. तस्मा – स्या० । १४. धीरत्थु – सी० । १५. सम्हजातकं – सी०, स्या०, रो० ।

३८. धिरत्थु तं यसलाभं, धनलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ।।

३९. अपि चे पत्तमादाय, अनगारो[1] परिब्बजे ।
सायेव जीविका सेय्यो, या चा धम्मेन एसना ।।

४०. अपि चे पत्तमादाय, अनगारो परिब्बजे ।
अञ्ञं अहिंसयं लोके, अपि रज्जेन तं वरं ति ।।

कलिङ्गवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

विवरं च अदेय्य समिद्धवरं,
अथ दद्दर पापमहातिरहो ।
अथ कोलिपलासवरञ्चकर,
चरिमं ससमुद्दवरेन दसा ति ।।

—— ० ——

३११. पुचिमन्दजातकं (११)

४१. उट्ठेहि चोर किं सेसि, को अत्थो सुपनेन[2] ते ।
मा तं गहेसुं[3] राजानो, गामे किब्बिसकारकं ।।

४२. यं[4] नु[4] चोरं गहेस्सन्ति, गामे किब्बिसकारकं । B. 99
किं तत्थ पुचिमन्दस्स, वने जातस्स तिट्ठतो ।।

४३. न त्वं अस्सत्थ जानासि, मम चोरस्स चन्तरं ।
चोरं गहेत्वा राजानो, गामे किब्बिसकारकं ।
अप्पेन्ति[5] निम्बसूलस्मिं, तस्मिं मे सङ्कते मनो ।।

४४. सङ्केय्य सङ्कितब्बानि, रक्खेय्या नागतं भयं ।
अनागतभया धीरो, उभो लोके अवेक्खती ति ।।

---

३१२. कस्सपमन्दियजातकं (१२)

४५. अपि कस्सप मन्दिया, युवा सपति हन्ति वा ।
सब्बं तं खमते धीरो, पण्डितो तं तितिक्खति ।।

---

१. अनागारो–सी०, स्या०, रो० । २. सुपिनेन–सी०, रो० । ३. गहेसु–स्या० ।
४–४. ननु–स्या० ; यन्नु–रो० । ५. अच्चेन्ति–स्या० ।

४६. सचे पि सन्तो विवदन्ति, खिप्पं सन्धीयरे पुन।
बाला पत्ता व भिज्जन्ति, न ते समथ मज्झगू ।।

४७. एते भिय्यो समायन्ति, सन्धि तेसं न जीरति ।
यो चाधिपन्नं जानाति, यो च जानाति देसनं ।।

४८. एसो हि उत्तरितरो, भारवहो[1] धुरद्धरो[2] ।
यो परेसाधिपन्नानं, सयं सन्धातुमरहती ति ।।

---

३१३. खन्तीवादीजातकं (१३)

४९. यो ते हत्थे च पादे च, कण्णनासञ्च छेदयि ।
तस्स कुज्झ महावीर, मा रट्ठं विनसा[3] इदं ।।

५०. यो मे हत्थे च पादे च, कण्णनासञ्च छेदयि ।
चिरं जीवतु सो राजा, न हि कुज्झन्ति मादिसा ।।

५१. अहू अतीतमद्धानं[4], समणो खन्तिदीपनो ।
तं खन्तियायेव ठितं, कासिराजा अछेदयि ।।

B. 100 ५२. तस्स कम्मफरुसस्स[5], विपाको कटुको अहु ।
यं कासिराजा वेदेसि, निरयम्हि समप्पितो ति ।।

---

३१४. लोहकुम्भिजातकं (१४)

५३. दुज्जीवितमजीविम्ह, ये सन्ते[6] न ददम्हसे[7] ।
विज्जमानेसु भोगेसु, दीपं नाकम्ह अत्तनो ।।

५४. सट्ठि[8] वस्ससहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो ।
निरये पच्चमानानं, कदा अन्तो भविस्सति ।।

५५. नत्थि अन्तो कुतो अन्तो, न अन्तो पटिदिस्सति ।
तदा हि पकतं पापं, मम[9] तुय्हं च मारिसा[10] ।।

५६. सोहं[11] नून इतो गन्त्वा, योनिं लद्धान मानुसिं ।
वदञ्ञू सीलसम्पन्नो, काहामि कुसलं बहुं ति ।।

---

१. भारवाहो–सी०, रो०; भारावहो–स्या०। २. धुरन्धरो–सी०, स्या०, रो०। ३. विनस्स–सी०, स्या०। ४. अतीतमद्धने–स्या०, रो०। ५. कम्मस्स०–सी०, रो०। ६. सन्तो–स्या०। ७. ददामसे–स्या०। ८. सट्ठि–स्या०। ९. ममं–सी०। १०. मारिस–स्या०। ११. सो हि–रो०।

३१५. सब्बमंसलाभजातकं[1] (१५)

५७. फरुसा वत ते वाचा, मंसं[2] याचनको असि ।
किलोमसदिसी वाचा, किलोमं सम्म दम्मि[3] ते[3] ।।
५८. अङ्गमेतं मनुस्सानं, भाता लोके पवुच्चति ।
अङ्गस्स सदिसी वाचा, अङ्गं सम्म ददामि ते ।।
५९. ताता ति पुत्तो वदमानो, कम्पेति हदयं पितु ।
हदयस्स सदिसी वाचा, हदयं सम्म दम्मि ते ।।
६०. यस्स गामे सखा नत्थि, यथारञ्ञं तथेव तं ।
सब्बस्स सदिसी वाचा, सब्बं सम्म ददामि ते ति ।।

---

३१६. ससपण्डितजातकं[4] (१६)

६१. सत्त मे रोहिता मच्छा, उदका थलमुब्भता । B. 101
इदं ब्राह्मण मे अत्थि, एतं भुत्वा वने वस ।।
६२. दुस्स मे खेत्तपालस्स, रत्तिभत्तं अपाभतं ।
मंससूला च द्वे गोधा, एकं च दधिवारकं ।
इदं ब्राह्मण मे अत्थि, एतं भुत्वा वने वस ।।
६३. अम्बपक्कं[5] दकं[5] सीतं, सीतच्छाया[6] मनोरमा[6] ।
इदं ब्राह्मण मे अत्थि, एतं भुत्वा वने वस ।।
६४. न ससस्स तिला अत्थि, न मुग्गा न पि तण्डुला ।
इमिना अग्गिना पक्कं, ममं भुत्वा वने वसा ति ।।

---

३१७. मतरोदनजातकं (१७)

६५. मतं[7] मतं एव[7] रोदथ,
न हि तं रोदथ यो मरिस्सति ।
सब्बे पि[8] सरीरधारिनो,
अनुपुब्बेन जहन्ति जीवितं ।।

---

१. मसजातकं–सी०, स्या०, रो० । २. सम्म–रो० । ३–३. ददामि ते–सी०, रो० । ४. ससजातकं–सी०, रो० । ५–५. अम्बपक्कोदकं–सी०, रो० । ६–६. सीतच्छायंमनोरमं–स्या०, रो० । ७–७. मत मतमेव–सी०, स्या०, रो० । ८. व–सी०, स्या०, रो० ।

६६. देवमनुस्सा चतुप्पदा, पक्खिगणा उरगा च भोगिनो ।
सम्हि[1] सरीरे अनिस्सरा, रममाना व जहन्ति जीवितं ।।

६७. एवं चलितं असण्ठितं, सुखदुक्खं मनुजेस्वपेक्खिय[2] ।
कन्दितरुदितं निरत्थकं, किं वो सोकगणाभिकीररे ।।

६८. धुत्ता च सोण्डा अकता, बाला सूरा अयोगिनो ।
धीरं मञ्ञन्ति बालो ति, ये धम्मस्स अकोविदा ति ।।

---

३१८. कणवेरजातकं (१८)

B. 102 ६९. यं तं वसन्तसमये, कणवेरेसु भाणुसु ।
सामं बाहाय पीळेसि, सा तं आरोग्यमब्रवि[3] ।।

७०. अम्भो न किर सद्धेय्यं, यं वातो पब्बतं वहे ।
पब्बतं चे वहे वातो, सब्बम्पि पथविं वहे ।
यत्थ सामा कालकता, सा मं आरोग्यमब्रवि ।।

७१. न चेव सा कालकता, न च सा अञ्ञमिच्छति ।
एकभत्तिकिनी[4] सामा[4], तमेव अभिकङ्खति ।।

७२. असन्थुतं मं चिरसन्थुतेन,
निमीनि सामा अधुवं धुवेन ।
मया पि सामा निमिनेय्य अञ्ञं,
इतो अहं दूरतरं गमिस्सं ति ।।

---

३१९. तित्तिरजातकं (१९)

७३. सुसुखं वत जीवामि, लभामि चेव भुञ्जितुं ।
परिपन्थेव तिट्ठामि, का नु भन्ते गती मम[5] ।।

७४. मनो चे ते नप्पणमति, पक्खि पापस्स कम्मुनो ।
अब्यावटस्स भद्रस्स, न पापमुपलिम्पति[6] ।।

७५. आतको नो निसिन्नो ति, बहु आगच्छते जनो ।
पटिच्च कम्मं फुसति, तस्मिं मे सङ्कते मनो ।।

---

१. यम्हि–स्या०; अस्मि–रो० । २. मनुजेसु अपेक्खियं–स्या० । ३. आरोग्यमब्रुवि–रो० । ४–४. एकभत्ता किर सामा–सी०, स्या०; एक भत्तकिनी सामा–रो० । ५. ममं–सी० । ६. पापमुपलिप्पति–सी०, रो० ।

७६. न पटिच्च कम्मं फुसति, मनो चे नप्पदुस्सति ।
अप्पोस्सुक्कस्स भद्रस्स, न पापमुपलिम्पती ति ॥

---

३२०. सुच्चजजातकं (२०)

७७. सुच्चजं वत नच्चजि, वाचाय अददं गिरिं । B. 103
किं[1] हितस्स[1] चजन्तस्स[2], वाचाय अदद[3] पब्बतं ॥
७८. यञ्हि कयिरा तञ्हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥
७९. राजपुत्त नमो त्यत्थु, सच्चे धम्मे ठितो चसि[4] ।
यस्स ते ब्यसनं पत्तो, सच्चस्मिं रमते मनो ॥
८०. या दलिद्दी दलिद्दस्स, अड्ढा अड्ढस्स कित्तिम[5] ।
सा हिस्स परमा भरिया, सहिरञ्ञस्स[6] इत्थियो ति[6] ॥

पुचिमन्दवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

अथ चोर सकस्सप खन्तीवरो,
दुज्जीवितता च वरा फरुसा ।
अथ सस मतं च वसन्त सुखं,
सुच्चजंवतनच्चजिना च दसा ति ॥

---

३२१. कुटिदूसकजातकं (२१)

८१. मनुस्सस्सेव ते सीसं, हत्थपादा च वानर ।
अथ केन नु वण्णेन, अगारं ते न विज्जति ॥
८२. मनुस्सस्सेव मे सीसं, हत्थपादा च सिङ्गिल ।
याहु सेट्ठा मनुस्सेसु, सा मे पञ्ञा न विज्जति ॥
८३. अनवट्ठितचित्तस्स, लहुचित्तस्स दुब्भिनो[7] । B. 104
निच्चं अद्धुवसीलस्स, सुखभावो[8] न विज्जति ॥

१–१. किञ्चितस्स – स्या० । २. अचजन्तस्स – रो० । ३. अददं – स्या० । ४. वसी – स्या० । ५. कित्तिमा – सी०, स्या०, रो० । ६–६. ताहिरञ्ञस्स० – रो० । ७. दूभिनो – रो० । ८. सुचिभावो – सी० ।

८४. सो[1] करस्सु आनुभावं[1], वीतिवत्तस्सु सीलियं ।
सीतवातपरित्ताणं, करस्सु कुटवं[2] कपी ति ॥

३२२. दुद्दुभजातकं[3] (२२)

८५. दुद्दुभायति भद्दन्ते, यस्मिं देसे वसामहं ।
अहं पेतं न जानामि, किमेतं दुद्दुभायति ॥
८६. बेलुवं[4] पतितं[5] सुत्वा, दुद्दुभं ति ससो जवि ।
ससस्स वचनं सुत्वा, सन्तत्ता मिगवाहिनी ॥
८७. अप्पत्वा[6] पदविञ्ञाणं, परघोसानुसारिनो ।
पनादपरमा[7] बाला, ते होन्ति परपत्तिया ॥
८८. ये च सीलेन सम्पन्ना, पञ्ञायूपसमे रता ।
आरका[8] विरता धीरा, न होन्ति परपत्तिया ति ॥

३२३. ब्रह्मदत्तजातकं (२३)

८९. द्वयं याचनको राज, ब्रह्मदत्त निगच्छति ।
अलाभं धनलाभं वा, एवंधम्मा हि याचना ॥
९०. याचनं रोदनं आहु, पञ्चालानं रथेसभ ।
यो[9] याचनं[9] पच्चक्खाति, तमाहु पटिरोदनं ॥
९१. मा[10] मद्दसंसु[10] रोदन्तं, पञ्चाला सुसमागता ।
तुवं वा पटिरोदन्तं, तस्मा इच्छामहं रहो ॥
B. 105 ९२. ददामि ते ब्राह्मण रोहिणीनं,
गवं सहस्सं सह पुङ्गवेन ।
अरियो हि अरियस्स कथं न दज्जा[11],
सुत्वान गाथा तव धम्मयुत्ता ति ॥

१–१. सो करस्सानुभावं त्वं–सी० । २. कुटिकं–सी०, स्या० । ३. दद्दभजातकं–सी०, रो०; दुद्दुभायजातकं–स्या० । ४. बेल्लं–रो०; वेलुवं–स्या० । ५. निपतितं–रो० । ६. अप्पत्ता–रो० । ७. पमादपरमा–स्या०, रो० । ८. अरता–रो० । ९–९. योचनं–रो० । १०–१०. मं माद्दससु–स्या० । ११. दज्जे–सी० ।

३२४. चम्मसाटकजातकं (२४)

९३. कल्याणरूपो वतयं[1] चतुप्पदो,
सुभद्दको चेव सुपेसलो च ।
यो ब्राह्मणं जातिमन्तूपपन्नं,
अपचायति मेण्डवरो यसस्सी ॥

९४. मा ब्राह्मण इत्तरदस्सनेन,
विस्सासमापज्जि चतुप्पदस्स ।
दळ्हप्पहारं अभिकङ्खमानो[2],
अवसक्कती[3] दस्सति सुप्पहारं ॥

९५. ऊरुट्ठि[4] भग्गं[5] पवट्टितो[6] खारिभारो,
सब्बं च भण्डं ब्रह्मणस्स[7] भिन्नं ।
उभो पि[8] बाहा पग्गय्ह कन्दति,
अभिधावथ हञ्ञते ब्रह्मचारी ॥

९६. एवं सो निहतो सेति, यो अपूजं पसंसति[9] ।
यथाहमज्ज पहतो, हतो मेण्डेन दुम्मती ति ॥

---

३२५. गोधराजजातकं[10] (२५)

९७. समणं तं मञ्ञमानो, उपगच्छिमसञ्ञतं[11] ।
सो मं दण्डेन पाहासि[12], यथा अस्समणो तथा ॥

९८. किं ते जटाहि दुम्मेध, किं ते अजिनसाटिया । B 106
अब्भन्तरं ते गहनं, बाहिरं परिमज्जसि ॥

९९. एहि गोध निवत्तस्सु, भुञ्ज सालीनमोदनं ।
तेलं लोणं च मे अत्थि, पहूतं मय्ह पिप्फलि ॥

---

१. वतायं–स्या०, रो० । २. अभिकत्तुकामो–स्या० । ३. अपसक्कति–सी०; अवसक्कति–स्या० । ४. ऊरट्ठि–सी०; उरुट्ठी–स्या०; सत्थि–रो० । ५. भग्गा–स्या०, रो० । ६. पतितो–सी०, स्या० । ७. ब्राह्मणस्सेव–सी०, स्या०; ब्रह्मणस्सीध–रो० । ८. रो० पोत्थके नत्थि । ९. नमस्सति–रो० । १०. गोधजातकं–सी०, स्या०, रो० । ११. उपगच्छिं असञ्ञतं–सी०, स्या०, रो० । १२. पहासि–रो० ।

१००. एस भिय्यो पवेक्खामि, वम्मिकं सतपोरिसं ।
तेलं लोणं च कित्तेसि[1], अहितं मय्हं[2] पिप्फली ति ॥

३२६. कक्कारुजातकं (२६)

१०१. कायेन यो नावहरे, वाचाय न मुसा भणे ।
यसो लद्धा न मज्जेय्य, स वे कक्कारुमरहति ॥
१०२. धम्मेन वित्तमेसेय्य, न निकत्या धनं हरे ।
भोगे लद्धान मज्जेय्य, स वे कक्कारुमरहति ॥
१०३. यस्स चित्तं अहालिद्दं, सद्धा च अविरागिनी ।
एको सादुं न भुञ्जेय्य, स वे कक्कारुमरहति ॥
१०४. सम्मुखा वा तिरोक्खा[3] वा, यो सन्ते न परिभासति ।
यथावादी तथाकारी, स वे कक्कारुमरहती ति ॥

३२७. काकवतीजातकं[4] (२७)

१०५. वाति चायं ततो गन्धो, यत्थ मे वसती पिया ।
दूरे इतो हि काकवती, यत्थ मे निरतो मनो ॥
१०६. कथं समुद्दमतरी[5], कथं अतरि केपुकं[6] ।
कथं सत्त समुद्दानि, कथं सिम्बलिमारुहि ॥
१०७. तया समुद्दमतरिं, तया अतरि केपुकं ।
तया सत्त समुद्दानि, तया सिम्बलिमारुहिं ॥
B. 107 १०८. धिरत्थु मं महाकायं, धिरत्थु मं अचेतनं ।
यत्थ जायायहं जारं, आवहामि वहामि चा[7] ति[7] ॥

३२८. अननुसोचियजातकं (२८)

१०९. बहूनं विज्जती भोती, तेहि मे कि भविस्सति ।
तस्मा एतं न सोचामि, पियं सम्मिल्लहासिनिं[8] ॥

१. किन्तेसि – स्या०, रो० । २. मय्हं – स्या० । ३. परोक्खा – रो० । ४. काकातिजातकं – स्या०, रो०; काकाती० – सी० । ५. समुद्दं पतरि – रो० । ६. केबुकं – सी०, रो० । ७–७. वाति – रो० । ८. सम्मिल्लभासिनिं – रो० ।

११०. तं तं चे अनुसोचेय्य, यं यं तस्स न विज्जति ।
अत्तानमनुसोचेय्य, सदा मच्चुवसं पतं[1] ॥
१११. न हेव ठितं[2] नासीनं, न सयानं न पद्धगुं[3] ।
याव[4] ब्याति निमिस्सति[4], तत्रा पि[7] रसती वयो[7] ॥
११२. तत्थत्तनि वतप्पद्धे[8], विनाभावे असंसये ।
भूतं[9] सेसं दयितब्बं, वीतं[10] अननुसोचियं ति ॥

---

३२९. काळबाहुजातकं[11] (२९)

११३. यं अन्नपानस्स पुरे लभाम,
तं दानि साखमिगमेव[12] गच्छति ।
गच्छाम दानि वनमेव राध,
असक्कता चस्म[13] धनञ्जयाय ॥
११४. लाभो अलाभो यसो अयसो च,
निन्दा पसंसा च सुखं च दुक्खं ।
एते अनिच्चा मनुजेसु धम्मा,
मा सोचि[14] किं सोचसि पोट्ठपाद[15] ॥
११५. अद्धा तुवं पण्डितकोसि राध, B. 108
जानासि अत्थानि अनागतानि ।
कथं नु[16] साखामिगं दक्खिसाम[17],
निद्धावितं[18] राजकुलतो व जम्मं ॥
११६. चालेति कण्णं भकुटिं करोति,
मुहुं मुहुं भाययते[19] कुमारे ।
सयमेव तं काहति काळबाहु,
येनारका ठस्सति अन्नपाना ति ॥

---

१. पत्तं – सी०, स्या०; गतं – रो० । २. तिट्ठं – स्या० । ३. पत्थगुं – स्या० । ४–४. याव पाति निमिसति – सी०, रो०; यावुप्पत्ति निमिस्सति – स्या० । ७–७. तत्रापि सरतिवयो – सी०, स्या०; ० सरतिब्बयो – रो० । ८. वतपन्थे – स्या० । ९. सेसं – रो० । १०. चवितं – स्या० । ११. कालबाहु० – रो० । १२ साखामिगमेव – सी०, रो० । १३. वम्ह – स्या०; वम्हा – रो० ।१४. सोच – रो० । १५. पोट्ठपदाति – रो० । १६. नुखो – स्या० । १७. दक्खाम – स्या० । १८. निद्धापितं – सी०, स्या०; निब्बापितं – रो० । १९. भायते – स्या० ।

३३०. सीलवीमंसजातकं (३०)

११७. सीलं किरेव कल्याणं, सीलं लोके अनुत्तरं ।
पस्स घोरविसो नागो, सीलवा ति न हञ्ञति ।।
११८. यावदेवस्सहू[1] किञ्चि, तावदेव अखादिसुं[2] ।
सङ्गम्म कुलला लोके, न हिंसन्ति अकिञ्चनं ।।
११९. सुखं निरासा सुपति, आसा फलवती सुखा ।
आसं निरासं कत्वान, सुखं सुपति पिङ्गला ।।
१२०. न समाधिपरो अत्थि, अस्मिं लोके परम्हि च ।
न परं ना पि अत्तानं, विहिंसति समाहितो ति ।।

कुटिदूसकवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

समनुस्ससदुद्दुभयाचनको[3],
अथ मेण्डवरुत्तमगोधवरो ।
अथ कायसकेपुक[4] भोतीवरो,
अथ राधसुसीलवरेन दसा ति ।।

—— ० ——

३३१. कोकिलजातकं[5] (३१)

B. 109 १२१. यो वे काले असम्पत्ते, अतिवेलं पभासति ।
एवं सो निहतो सेति, कोकिलायिव[6] अत्रजो ।।
१२२. न हि सत्थं सुनिसितं, विसं हलाहलामिव[7] ।
एवं निकट्ठे[8] पातेति, वाचा दुब्भासिता यथा ।।
१२३. तस्मा काले अकाले वा[9], वाचं रक्खेय्य पण्डितो ।
नातिवेलं पभासेय्य, अपि अत्तसमम्हि वा[10] ।।
१२४. यो च काले मितं भासे, मतिपुब्बो विचक्खणो ।
सब्बे अमित्ते आदेति, सुपण्णो उरगामिवा[11] ति[11] ।।

———

१. यावदेवस्सहु–सी० । २. अखादिसु–रो० । ३ समनुस्ससदद्दभयाचनको–सी०; ०सदुद्दुसयाचनको–स्या० । ४. कायसकेबुक–सी० । ५. कोकालिक जातकं–सी०, स्या०, रो० । ६. कोकिला येव–सी०, स्या०, रो० । ७. हलाहलम्मिव–सी०, स्या०; हलाहलं इव–रो० । ८. निक्कड्ढे–स्या० । ९. च–सी०, स्या० । १०. च–रो० । ११–११. उरगम्मिवाति–सी०, स्या०; उरगं इवाति–रो० ।

३३२. रथलट्ठिजातकं (३२)

१२५. अपि हन्त्वा हतो ब्रूति, जेत्वा जितो[1] ति भासति ।
पुब्बवक्खायिनो[2] राज, अञ्ञदत्थु[3] न सद्दहे ॥

१२६. तस्मा पण्डितजातियो[4], सुणेय्य इतरस्स पि ।
उभिन्नं वचनं सुत्वा, यथा धम्मो तथा करे ॥

१२७. अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु ।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो तं न साधु ॥

१२८. निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति ।
निसम्मकारिनो राज[5], यसो कित्ति च वड्ढती ति ॥

---

३३३. पक्कगोधजातकं[6] (३३)

१२९. तदेव मे त्वं विदितो, वनमज्झे रथेसभ[7] । B. 110
यस्स ते खग्गबद्धस्स[8], सन्नद्धस्स तिरीटिनो ।
अस्सत्थदुमसाखाय, पक्का[9] गोधा पलायथ ॥

१३०. नमे नमन्तस्स भजे भजन्तं,
किच्चानुकुब्बस्स करेय्य किच्चं ।
नानत्थकामस्स करेय्य अत्थं,
असम्भजन्तम्पि न सम्भजेय्य ॥

१३१. चजे चजन्तं वनथं न कयिरा,
अपेतचित्तेन न सम्भजेय्य ।
दिजो दुमं खीणफलं ति[10] ञत्वा,
अञ्ञं समेक्खेय्य महा हि लोको ॥

---

१. जिनो–रो० । २. पुब्बमक्खायिनो–सी०, स्या०; पुब्बेवक्खायिनो–रो० । ३. एकदत्थु–सी०; एतदत्थु–स्या०; एकदत्थु–रो० । ४. पण्डितजातिसो–रो० । ५. रञ्ञो–सी०, स्या० । ६. गोधजातक–स्या०, रो० । ७. रथेसभो–स्या० । ८. खग्ग-बन्धस्स–स्या० । ९. पक्क–रो० । १०. व–सी०, स्या० ।

१३२. सो ते करिस्सामि यथानुभावं,
कतञ्ञुतं खत्तिये[1] पेक्खमानो ।
सब्बं च ते इस्सरियं ददामि,
यस्सिच्छसी तस्स तुवं ददामी[2] ति ॥

---

३३४. राजोवादजातकं (३४)

१३३. गवं चे तरमानानं, जिम्हं गच्छति पुङ्गवो ।
सब्बा ता[3] जिम्हं गच्छन्ति[4], नेत्ते जिम्हं गते सति ॥
१३४. एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्ठसम्मतो ।
सो चे अधम्मं चरति, पगेव इतरा पजा ।
सब्बं रट्ठं दुखं सेति, राजा चे होति अधम्मिको ॥
१३५. गवं चे तरमानानं, उजुं गच्छति पुङ्गवो ।
सब्बा[5] गावी उजुं यन्ति[5], नेत्ते उजुं[6] गते सति ॥
B. 111 १३६. एवमेव मनुस्सेसु, यो होति सेट्ठसम्मतो ।
सो सचे[7] धम्मं चरति, पगेव इतरा पजा ।
सब्बं रट्ठं सुखं सेति, राजा चे होति धम्मिको ति ॥

---

३३५. जम्बुकजातकं (३५)

१३७. ब्रहा पवड्ढकायो सो, दीघदाठो च[8] जम्बुक ।
न त्वं तत्थ[9] कुले जातो, यत्थ गण्हन्ति कुञ्जरं ॥
१३८. असीहो सीहमानेन, यो अत्तानं विकुब्बति ।
कोत्थू[10] व[10] गजमासज्ज, सेति भूम्या[11] अनुत्थुनं ॥
१३९. यसस्सिनो उत्तमपुग्गलस्स,
सञ्जातखन्धस्स महब्बलस्स ।
असमेक्खिय थामबलूपपत्तिं,
स सेति नागेन हतोयं[12] जम्बुको ॥

---

१. खत्तियो–स्या० । २. ददाही–रो० । ३. गावी–स्या० । ४. यन्ति–स्या० । ५–५. सब्बा ता उजुं गच्छन्ति–सी०, रो० । ६. उजु–सी० । ७. चेपि–सी०, स्या०, रो० । ८. व–स्या०; हि–रो० । ९. तम्हि–सी०, स्या०, रो० । १०–१०. कुट्ठूव–सी; कुत्थुब–स्या०; कुत्थुंव–रो० । ११. भुम्या–रो० । १२. हतोव–सी०, रो० ।

१४०. यो चीध कम्मं कुरुते पमाय,
थामबलं[1] अत्तनि संविदित्वा ।
जप्पेन[2] मन्तेन सुभासितेन,
परिक्खवा सो विपुलं जिनाती ति ॥

---

३३६. ब्रह्मछत्तजातकं (३६).

१४१. तिणं तिणं ति लपसि, को नु ते तिणमाहरि ।
किं नु ते तिणकिच्चत्थि, तिणमेव पभाससि[3] ॥
१४२. इधागमा ब्रह्मचारी, ब्रह्मा छत्तो बहुस्सुतो ।
सो मे सब्बं समादाय, तिणं निक्खिप्प गच्छति ॥
१४३. एवेतं होति कत्तब्बं, अप्पेन बहुमिच्छता ।
सब्बं सकस्स आदानं, अनादानं तिणस्स च ॥
१४४. *सीलवन्तो न कुब्बन्ति, बालो सीलानि कुब्बति । B 112
अनिच्चसीलं दुस्सील्यं[4], किं पण्डिच्चं करिस्सती ति ॥

---

३३७. पीठजातकं (३७)

१४५. न ते पीठमदायिम्हा[5], न पानं न पि भोजनं ।
ब्रह्मचारि खमस्सु मे, एतं पस्सामि[6] अच्चयं ॥
१४६. नेवाभिसज्जामि न चा पि कुप्पे,
न चा पि मे अप्पियमासि किञ्चि ।
अथो पि मे आसि मनोवितक्को,
एतादिसो नून कुलस्स धम्मो ॥
१४७. एसस्माकं[7] कुले धम्मो, पितुपितामहो सदा ।
आसनं उदकं पज्जं, सब्बेतं निपदामसे ॥
१४८. एसस्माकं कुले धम्मो, पितुपितामहो सदा ।
सक्कच्चं[8] उपतिट्ठाम[9], उत्तमं विय आतकं ति ॥

---

१. थामब्बलं – म० । २. जपेन – रो० । ३. पभासति – स्या० । *. 'तिणस्स चादीसु गतो तत्थ का परिदेवना' इति सी०, स्या० पोत्थकेसु अधिको पाठो दिस्सति । ४. दुस्सीलं – रो० । ५. पीठमदासिम्ह – स्या०, रो० । ६. मस्साम – सी० । ७. एसम्हाकं – सी० । ८. सक्कच्चतं – रो० । ९. उपट्ठहाम – रो० ।

३३८. थुसजातकं (३८)

१४९. विदितं थुसं उन्दुरानं, विदितं पन तण्डुलं ।
थुसं थुसं[1] विवज्जेत्वा[2], तण्डुलं पन खादरे ।।

१५०. या मन्तना अरञ्ञस्मिं, या च गामे निकण्णिका ।
यं चेतं इति चीति[3] च, एतम्पि विदितं मया ।।

१५१. धम्मेन किर जातस्स, पिता पुत्तस्स मक्कटो ।
दहरस्सेव सन्तस्स, दन्तेहि फलमच्छिदा ।।

१५२. यमेतं परिसप्पसि, अजकाणो[4] व[4] सासपे ।
यो पायं हेट्ठतो सेति[5], एतम्पि विदितं मया ति ।।

३३९. बावेरुजातकं (३९)

B 113 १५३. अदस्सनेन मोरस्स, सिखिनो मञ्जुभाणिनो ।
काकं तत्थ अपूजेसुं, मंसेन च फलेन च ।।

१५४. यदा च सरसम्पन्नो, मोरो बावेरुमागमा ।
अथ लाभो च सक्कारो, वायसस्स अहायथ ।।

१५५. याव नुप्पज्जती बुद्धो, धम्मराजा पभङ्करो ।
ताव अञ्ञे अपूजेसुं, पुथू[6] समणब्राह्मणे ।।

१५६. यदा च सरसम्पन्नो, बुद्धो धम्मं अदेसयि ।
अथ लाभो च सक्कारो, तित्थियानं अहायथा ति ।।

३४०. विसय्हजातकं (४०)

१५७. अदासि दानानि पुरे विसय्ह,
ददतो च ते खयधम्मो अहोसि ।
इतो परं चे न ददेय्य दानं,
तिट्ठेय्युं ते संयमन्तस्स भोगा ।।

---

१. थूलं–सी० । २. विवज्जितवा–सी०, स्या० । ३ चिन्ती–स्या० । ४–४. अजाकाणाव–रो० । ५. सेसि–सी० । ६. पुथु–सी० ।

१५८. अनरियमरियेन सहस्सनेत्त,
सुदुग्गतेना पि अकिच्चमाहु ।
मा वो धनं तं अहु[1] देवराज[1],
यं भोगहेतु विजहेमु सद्धं ॥

१५९. येन एको रथो याति, याति तेनापरो रथो ।
पोराणं निहितं वत्तं[2], वत्ततञ्ञेव[2] वासव ॥

१६०. यदि हेस्सति दस्साम, असन्ते कि ददामसे[3] ।
एवंभूता पि दस्साम, मा दानं पमदम्हसे[4] ति ॥

कोकिलवग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्दानं

अतिवेलपभासति जीतवरो[5],　　B. 114
वनमज्झ[6] रथेसभ जिम्हगमो ।
अथ जम्बु तिणासनपीठवरं,
अथ तण्डुल[7] मोर विसय्ह दसा ति ॥

—— ० ——

३४१. कण्डरीजातकं[8] (४१)

१६१. नरानमारामकरासु नारिसु[9],
अनेकचित्तासु अनिग्गहासु च ।
सब्बत्थ नापीतिकरा पि चे सिया,
न विस्ससे तित्थसमा हि नारियो ॥

१६२. यं वे[10] दिस्वा कण्डरीकिन्नरानं[11],
सब्बित्थियो न रमन्ति अगारे ।
तं तादिसं मच्चं[12] चजित्वा भरिया,
अञ्ञं दिस्वा पुरिसं पीठसप्पि ॥

१-१. अहुवा जनिन्द-स्या०, रो० । २-२. वट्ट वट्टतञ्ञे-रो० । ३. ददाम्हेसे-स्या० । ४. पमदाम्हसे-सी०, स्या० । ५. जिनवरो-सी०, स्या० । ६. वनमज्झे-सी०, स्या० । ७. तण्डुलं-स्या० । ८. किनारीजातकं-सी०; कुण्डलिकजातकं-स्या०; कण्डरिजातक-रो० । ९. नारीसु-स्या० । १०. मे-सी०; च-स्या० । ११. किन्नरकिन्नरीनं-स्या० । १२. सामिकं-स्या० ।

१६३. बकस्स च बावरिकस्स[1] रञ्ञो,
अच्चन्तकामानुगतस्स भरिया ।
अवाचरी[2] पट्ठवसानुगस्स[3],
कं[4] वा पि[4] इत्थी नातिचरे तदञ्ञं ॥

१६४. पिङ्गियानी[5] सब्बलोकिस्सरस्स,
रञ्ञो पिया ब्रह्मदत्तस्स भरिया ।
अवाचरी पट्ठवसानुगस्स[6],
तं वा पि सा नाज्झगा कामकामिनी ति ॥

---

३४२. वानरजातकं (४२)

B. 115
१६५. असक्खिं वत अत्तानं, उद्धातुं[7] उदका थलं ।
न दानाहं पुन तुय्हं, वसं गच्छामि वारिज ॥

१६६. अलमेतेहि अम्बेहि, जम्बूहि पनसेहि च ।
यानि पारं समुद्दस्स, वरं मय्हं उदुम्बरो ॥

१६७. यो च उप्पतितं अत्थं, न खिप्पमनुबुज्झति ।
अमित्तवसमन्वेति, पच्छा च अनुतप्पति ॥

१६८. यो च उप्पतितं अत्थं, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, न च पच्छानुतप्पती ति ॥

---

३४३. कुन्तिनीजातकं[8] (४३)

१६९. अवसिम्ह तवागारे, निच्चं सक्कतपूजिता ।
त्वमेव दानिमकरि[9], हन्द राज वजामहं ॥

१७०. यो वे कते पटिकते, किब्बिसे पटिकिब्बिसे ।
एवं तं सम्मती वेरं, वस कुन्तिनि मागमा ॥

---

१. पावारिकस्स – सी० । २. अच्चाचरी – स्या० । ३. बद्धवसानुगस्स – सी०; बन्धवसानुगस्स – स्या० । ४–४. किं वा – स्या० । ५. पियङ्गानि – स्या० । ६. वद्धवसानुगस्स – सी० । ७. उट्ठातुं – स्या०, रो० । ८. कुन्तनिजातक – रो० । ९. दानिमकर – रो० ।

१७१. न कतस्स च कत्ता च, मेत्ति[1] सन्धीयते[2] पुन ।
हदयं नानुजानाति, गच्छञ्ञेव रथेसभ ।।

१७२. कतस्स च्चेव कत्ता च[3], मेत्ति सन्धीयते पुन ।
धीरानं नो च बालानं, वस कुन्तिनि मागमा ति ।।

---

३४४. अम्बजातकं[3] (४४)

१७३. यो नीलियं[4] मण्डयति, सण्डासेन विहञ्ञति ।
तस्स सा वसमन्वेतु, या ते अम्बे अवाहरि ।।

१७४. वीसं वा पञ्चवीसं[6] वा, ऊनतिंसं व जातिया ।
तादिसा पति[7] मा लद्धा, या ते अम्बे अवाहरि ।।

१७५. दीघं गच्छतु अद्धानं, एकिका अभिसारिका[8] । B, 116
सङ्केते पति मा[9] अद्द[9], या ते अम्बे अवाहरि ।।

१७६. अलङ्कता सुवसना[10], मालिनी चन्दनुस्सदा ।
एकिका सयने सेतु[11], या ते अम्बे अवाहरी ति ।।

---

३४५. गजकुम्भजातकं (४५)

१७७. वनं यदग्गि दहति, पावको कण्हवत्तनी ।
कथं करोसि पचलक, एवं दन्धपरक्कमो ।।

१७८. बहूनि रुक्खछिद्दानि[12], पथब्या[13] विवरानि च ।
तानि चे नाभिसम्भोम, होति नो कालपरियायो ।।

१७९. यो दन्धकाले तरति, तरणीये च दन्धति ।
सुक्खपण्णं व अक्कम्म, अत्थं भञ्जति अत्तनो ।।

१८०. यो दन्धकाले दन्धेति[14], तरणीये च तारयि ।
ससी व रत्तिं विभजं, तस्सत्थो परिपूरती ति ।।

---

१. मित्ति – स्या० ; मेत्ती – रो० । २. सन्धियते – स्या० । ३. व – सी० । ४. अम्बचोरजातक – रो० । ५. निलियं – स्या० । ६. पण्णुवीसं – रो० । ७. पतिं – रो० । ८. अभिसारिया – स्या०, रो० । ९–९. माद्दस – सी०, स्या० ; मा अद्दस – रो० । १०. सुचसना – सी० । ११. सयतु – रो० । १२. रुक्खच्छिद्दानि – रो० । १३. पथव्या – सी०, रो० । १४. दन्धति – रो० ।

३४६. केसवजातकं (४६)

१८१. मनुस्सिन्दं जहित्वान, सब्बकामसमिद्धिनं ।
कथं नु भगवा केसी, कप्पस्स रमति अस्समे ।।

१८२. सादूनी[1] रमणीयानि, सन्ति वक्खा[2] मनोरमा ।
सुभासितानि कप्पस्स, नारद रमयन्ति मं ।।

१८३. सालीनं ओदनं भुञ्जे, सुचिं[3] मंसूपसेचनं ।
कथं सामाकनीवारं, अलोणं छादयन्ति तं ।।

१८४. सादुं[4] वा यदि वासादुं, अप्पं वा यदि वा बहुं ।
विस्सत्थो यत्थ भुञ्जेय्य, विस्सासपरमा रसा ति ।।

---

३४७. अयकूटजातकं (४७)

B. 117 १८५. सब्बायसं कूटमतिप्पमाणं,
पग्गय्ह यो[5] तिट्ठसि[6] अन्तलिक्खे ।
रक्खाय मे[7] त्वं विहितो नुसज्ज,
उदाहु मे चेतयसे[8] वधाय ।।

१८६. दूतो अहं राजिध रक्खसानं,
वधाय तुय्हं पहितोहमस्मि ।
इन्दो च तं रक्खति देवराजा,
तेनुत्तमङ्गं न[9] ते[9] फालयामि ।।

१८७. सचे च मं रक्खति देवराजा,
देवानमिन्दो मघवा सुजम्पति ।
कामं पिसाचा विनदन्तु सब्बे,
न सन्तसे रक्खसिया पजाय ।।

१८८. कामं कन्दन्तु[10] कुम्भण्डा, सब्बे पंसुपिसाचका ।
नालं पिसाचा युद्धाय, महती सा विभिंसिका[11] ति[11] ।।

---

१. साधूनि – सी०, स्या० । २. रक्खा – रो० । ३. सुचि – सी०, स्या० । ४. असादु – रो० । ५. सो – रो० । ६. तिट्ठति – रो० । ७. म – सी० । ८. वायमसे – सी०, स्या० । ९–९. नहि – रो० । १०. कण्डन्तु – स्या० । ११–११. विभेसिकाति – स्या०; विहेसिकाति – रो० ।

३४८. अरञ्ञजातकं (४८)

१८९. अरञ्ञा गाममागम्म, किंसीलं किंवतं अहं ।
पुरिसं तात सेवेय्यं, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

१९०. यो तं विस्सासये तात, विस्सासञ्च खमेय्य ते ।
सुस्सूसी च तितिक्खी च, तं भजेहि इतो गतो ।।

१९१. यस्स कायेन वाचाय, मनसा नत्थि दुक्कटं ।
उरसी व पतिट्ठाय, तं भजेहि इतो गतो ।।

१९२. हलिद्दिरागं[1] कपिचित्तं, पुरिसं रागविरागिनं । B. 113
तादिसं तात मा सेवि, निम्मनुस्सं पि चे सिया ति ।।

३४९. सन्धिभेदजातकं (४९)

१९३. नेव इत्थीसु सामञ्ञं, ना पि भक्खेसु सारथि ।
अथस्स सन्धिभेदस्स, पस्स याव सुचिन्तितं ।।

१९४. असितिक्खो व मंसम्हि, पेसुञ्ञं परिवत्तति ।
यत्थूसभञ्च[2] सीहञ्च, भक्खयन्ति मिगाधमा ।।

१९५. इमं सो सयनं सेति, यमिमं[3] पस्ससि सारथि ।
यो वाचं सन्धिभेदस्स, पिसुणस्स निबोधति ।।

१९६. ते जना सुखमेधन्ति, नरा सग्गगतारिव ।
ये वाचं सन्धिभेदस्स, नावबोधन्ति[4] सारथी ति ।।

३५०. देवतापञ्हजातकं (५०)

१९७. हन्ति हत्थेहि पादेहि, मुखं च परिसुम्भति ।
स वे राज पियो होति, कं तेन त्वाभिपस्ससि[5] ।।

१. हळिद्दिरागं – सी०; हलिद्दरागं – स्या० । २. यत्थुसभञ्च – स्या० । ३. यथिमं – सी०, रो० । ४ नावबोधेन्ति – सी० । ५. मभिपस्ससि – सी० ।

१९८. अक्कोसति यथाकामं, आगमञ्चस्स इच्छति[1] ।
स वे राज पियो होति, कं तेन त्वाभिपस्ससि ।।

१९९. अब्भक्खाति अभूतेन, अलिकेनाभिसारये[2] ।
स वे राज पियो होति, कं तेन त्वाभिपस्ससि ।।

२००. हरं अन्नं च पानं च, वत्थसेनासनानि च ।
अञ्ञदत्थुहरा सन्ता, ते वे राज पिया होन्ति ।
कं तेन त्वाभिपस्ससी ति ।।

चूळकुणालवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

B. 119 नरानं असक्खिवसिम्हवरो,
नीलियमग्गिवरञ्च[3] पुन ।
पुन रसायसकूटवरो,
तथारञ्ञ सारथि हन्ति दसा ति ।।

अथ[4] वग्गुद्दानं[4]

कालिङ्ग[5] पुचिमन्दञ्च, कुटिदूसक[6] कोकिला[6] ।
चूळकुणालवग्गो सो, पञ्चमो सुप्पकासितो ति ।।

चतुक्कनिपातं निट्ठितं ।

——:०:——

१. न इच्छति–सी०; नेच्छति–स्या० । २. अलिकेनमभिसारये–सी० । ३. निलीयमत्तवरञ्च–सी०; निलियमग्गिवरञ्च–स्या० । ४–४. तत्र वग्गुद्दानं–स्या० । ५. विवरं–सी०, स्या० । ६–६. कुटिदूसं बहुभाणकं–स्या० ।

५. पञ्चकनिपातो[1]

३५१. मणिकुण्डलजातकं (१)

१. जीनो रथस्सं[2] मणिकुण्डले[3] च, B. 120
पुत्ते च दारे च तथेव जीनो[4]।
सब्बेसु भोगेसु असेसकेसु[5],
कस्मा न सन्तप्पसि सोककाले ॥

२. पुब्बेव मच्चं विजहन्ति भोगा,
मच्चो[6] वा ते[6] पुब्बतरं जहाति।
असस्सता भोगिनो कामकामि,
तस्मा न सोचामहं सोककाले ॥

३. उदेति आपूरति[7] वेति[7] चन्दो,
अत्थं[8] तपेत्वान[8] पलेति सूरियो[9]।
विदिता[10] मया सत्तुक लोकधम्मा,
तस्मा न सोचामहं सोककाले ॥

४. अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो तं न साधु ॥

५. निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति।
निसम्मकारिनो राज, यसो कित्ति च वड्ढती ति ॥

---

१. पञ्चनिपात – रो०। २. रथस्स – सी०, स्या०, रो०। ३. मणिकुण्डला – रो०। ४. जिन्नो – स्या०। ५. असेसितेसु – सी०, रो०। ६–६. मच्चो च ने – रो०। ७–७. पूरेति खीयति – स्या०। ८–८. अत्थङ्गमेत्वान – स्या०। ९. सुरियो – रो०। १०. विजिता – स्या०।

३५२. सुजातजातकं (२)

B. 121 ६. कि नु सन्तरमानो व, लायित्वा हरितं तिणं ।
खाद खादा ति लपसि[1], गतसत्तं[2] जरग्गवं ॥

७. न हि अन्नेन पानेन, मतो गोणो समुट्ठहे ।
त्वं च तुच्छं विलपसि, यथा तं दुम्मती तथा ॥

८. तथेव तिट्ठति सीसं, हत्थपादा च वालधि[3] ।
सोता तथेव तिट्ठन्ति, मञ्ञे गोणो समुट्ठहे ॥

९. नेवय्यकस्स सीसं च[4], हत्थपादा च[5] दिस्सरे ।
रुदं मत्तिकथूपस्मिं, ननु त्वञ्ञेव दुम्मति ॥

१०. आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं, सब्बं निब्बापये दरं ॥

११. अब्बही[6] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सितं[7] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पितु सोकं अपानुदि ॥

१२. सोहं अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणव ॥

१३. एवं करोन्ति सप्पञ्ञा, ये होन्ति अनुकम्पका ।
विनिवत्तेन्ति[8] सोकम्हा, सुजातो पितरं यथा ति ॥

---

३५३. वेनसाखजातकं (३)

१४. नयिदं निच्चं भवितब्बं ब्रह्मदत्त,
खेमं सुभिक्खं सुखता च काये ।
अत्थच्चये मा[9] अहु सम्पमूळ्हो[9],
भिन्नप्लवो सागरस्सेव मज्झे ॥

---

१. विलपि – सी० । २. गतसन्तं – स्या० । ३. वाळधि – सी० । ४. वा – सी०, स्या०, रो० । ५. न – सी०; व – स्या० । ६. अब्बूळ्हं – सी०, स्या०; अब्बहि – रो० । ७. सोकं हदयनिस्सितं – सी०, स्या०; यमासि हदयनिस्सितं – रो० । ८. विनिवत्तयन्ति – सी०, रो० । ९–९. माहु सम्मूळ्हो – रो० ।

१५. यानि करोति पुरिसो, तानि अत्तनि पस्सति । B. 122
कल्याणकारी कल्याणं, पापकारी च पापकं ।
यादिसं वपते बीजं, तादिसं हरते फलं ॥

१६. इदं तदाचरियवचो, पारासरियो[1] यदब्रवि ।
मा[2] सु[2] त्वं अकरि[3] पापं, यं त्वं[4] पच्छा कतं तपे ॥

१७. अयमेव सो पिङ्गिय[5] वेनसाखो,
यम्हि[6] घातयिं खत्तियानं सहस्सं[7] ।
अलङ्कते चन्दनसारानुलित्ते[8],
तमेव दुक्खं पच्चागतं ममं ॥

१८. सामा च[9] खो चन्दनलित्तगत्ता[10],
लट्ठीव[11] सोभञ्जनकस्स उग्गता ।
अदिस्वा[12] कालं करिस्सामि उब्बरि,
तं मे इतो[13] दुक्खतरं भविस्सती ति ॥

३५४. उरगजातकं (४)

१९. उरगो व तचं जिण्णं, हित्वा गच्छति सं तनुं ।
एवं सरीरे निब्भोगे, पेते कालङ्कते[14] सति ॥

२०. डय्हमानो न जानाति, ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ॥

२१. अनव्हितो[15] ततो आगा, अननुञ्ञातो इतो गतो ।
यथागतो तथा गतो, तत्थ का परिदेवना ॥

२२. डय्हमानो न जानाति, ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ॥

१. पाराचरियो – स्या० । २–२. मास्सु – सी०, स्या०, रो० । ३. अकरा – सी०, रो० । ४. तं – सी०, स्या०, रो० । ५. पिङ्गियो – स्या० । ६. यहिं – रो० । ७. सहस्से – सी० । ८. चन्दनसारचित्ते – सी०, स्या०, रो० । ९. पि – सी०, स्या० । १०. नन्दनलित्तगत्ती – स्या०, रो० । ११. सिङ्गूव – सी०, स्या० । १२. अदिस्वाब – सी० । १३. ततो – रो० । १४. कालकते – सी०, स्या०, रो० । १५. अनब्भितो – सी०, स्या०; अनव्हातो – रो० ।

२३. सचे रोदे किसा[1] अस्सं, तस्सा मे किं फलं सिया ।
ञातिमित्तसुहज्जानं, भिय्यो नो अरती सिया ॥

B. 123 २४. डय्हमानो न जानाति, ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ॥

२५. यथा पि दारको चन्दं, गच्छन्तमनुरोदति ।
एवं सम्पदमेवेतं, यो पेतमनुसोचति ॥

२६. डय्हमानो न जानाति, ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न सोचामि, गतो सो तस्स या गति ॥

२७. यथा पि उदककुम्भो, भिन्नो अप्पटिसन्धियो ।
एवं सम्पदमेवेतं, यो पेतमनुसोचति ॥

२८. डय्हमानो न जानाति, ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न सोचामि, गतो सो तस्स या गती ति ॥

---

३५५. घटजातकं[2] (५)

२९. अञ्ञे सोचन्ति रोदन्ति, अञ्ञे[3] अस्सुमुखा जना[3] ।
पसन्नमुखवण्णोसि, कस्मा घट न सोचसि ॥

३०. नाब्भतीतहरो सोको, नानागतसुखावहो ।
तस्मा धङ्क[4] न सोचामि, नत्थि सोके दुतीयता[5] ॥

३१. सोचं पण्डु किसो[6] होति, भत्तञ्चस्स न रुच्चति ।
अमित्ता सुमना होन्ति, सल्लविद्धस्स रुप्पतो ॥

३२. गामे वा यदि वारञ्ञे, निन्ने वा यदि वा थले ।
ठितं[7] मं नागमिस्सति[7], एवं दिट्ठपदो अहं ॥

३३. यस्सत्ता नालमेको व, सब्बकामरसाहरो ।
सब्बा पि पथवी तस्स, न सुखं आवहिस्सती ति ॥

---

१. कीसा–स्या०; किसी–रो० । २. घतजातक–सी०, रो०; धङ्कजातकं–स्या० । ३–३. अञ्ञो अस्सुमुखो जनो–रो० । ४. वङ्क–रो० । ५. दुतिय्यता–रो० । ६. किसी–रो० । ७–७. न मं तं आगमिस्सति–रो० ।

३५६. कोरण्डियजातकं[1] (६)

B. 124

३४. एको अरञ्ञे गिरिकन्दरायं,
पग्गय्ह.पग्गय्ह[2] सिलं[2] पवेच्छसि ।
पुनप्पुनं सन्तरमानरूपो,
कोरण्डिय को नु तव यिधत्थो ॥

३५. अहञ्हि मं सागर सेवितन्तं,
समं करिस्सामि यथा पि पाणि[3] ।
विकिरिय सानूनि च पब्बतानि च[4],
तस्मा सिलं दरिया[5] पक्खिपामि ॥

३६. नयिमं महिं अरहति पाणिकप्पं,
समं मनुस्सो करणाय मेको ।
मञ्ञामिमञ्ञे व दरिं जिगीसं[6],
कोरण्डिय हाहसि[7] जीवलोकं ॥

३७. सचे अहं[8] भूतधरं न सक्का[9],
समं मनुस्सो करणाय मेको ।
एवमेव त्वं ब्रह्मे इमे मनुस्से,
नानादिट्ठिके नानयिस्ससि[10] ते ॥

३८. सङ्खित्तरूपेन भवं ममत्थं,
अक्खासि कोरण्डिय एवमेतं ।
यथा न सक्का पथवी समायं,
कत्तुं[11] मनुस्सेन तथा मनुस्सा ति ॥

---

३५७. लटुकिकजातकं (७)

३९. वन्दामि तं कुञ्जर[12] सट्ठिहायनं,
आरञ्ञकं यूथपतिं यसस्सिं ।

---

१. कारण्डियजातक–सी०, रो०; कारन्दिय०–स्या० । २–२. महन्त सेलं–स्या० । ३. पाणिं–सी०, स्या०, रो० । ४. स्या० पोत्थके नत्थि । ५. कन्दरायं–स्या० । ६. जिगिंसं–सी०, स्या०, रो० । ७. हायसि–स्या० । ८. अयं–सी०, स्या०, रो० । ९. सक्को–सी०, स्या०; सत्थो–रो० । १०. नानायिस्ससि–रो० । ११. कातुं–सी०, स्या०, रो० । १२. कुञ्जरं–स्या० ।

B. 125

पक्खेहि तं पञ्जलिकं करोमि,
मा मे वधी पुत्तके दुब्बलाय ।।

४०. वन्दामि तं कुञ्जर एकचारिं,
आरञ्ञकं पब्बतसानुगोचरं ।
पक्खेहि तं पञ्जलिकं करोमि,
मा मे वधी पुत्तके दुब्बलाय ।

४१. वधिस्सामि ते लटुकिके पुत्तकानि,
किं मे तुवं काहसि दुब्बलासि ।
सतं[1] सहस्सानि पि तादिसीनं,
वामेन पादेन पपोथयेय्यं ।।

४२. न हेव सब्बत्थ बलेन किच्चं,
बलं हि बालस्स वधाय होति ।
करिस्सामि ते नागराजा अनत्थं,
यो मे वधी पुत्तके दुब्बलाय ।।

४३. काकं च पस्स लटुकिकं, मण्डूकं नीलमक्खिकं ।
एते नागं अघातेसुं, पस्स वेरस्स वेरिनं ।
तस्मा हि[2] वेरं न कयिराथ, अप्पियेन पि केनची ति ।।

३५८. चूळधम्मपालजातकं (८)

४४. अहमेव दूसिया भूनहता, रञ्ञो महापतापस्स ।
एतं[3] मुञ्चतु[4] धम्मपालं, हत्थे मे देव छेदेहि[5] ।।

४५. अहमेव दूसिया भूनहता, रञ्ञो महापतापस्स ।
एतं मुञ्चतु धम्मपालं, पादे मे देव छेदेहि ।।

४६. अहमेव दूसिया भूनहता, रञ्ञो महापतापस्स ।
एतं मुञ्चतु धम्मपालं, सीसं मे देव छेदेहि ।।

१. सत–स्या० । २. सी० पोत्थके नत्थ । ३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. पमुञ्चन्तु–रो० । ५. छेदहि–स्या० ।

४७. न हि[1] नूनिमस्स रञ्ञो,
मित्तामच्चा च विज्जरे सुहदा ।
ये न वदन्ति राजानं,
मा घातयि ओरसं पुत्तं ।।

४८. न हि नूनिमस्स रञ्ञो,
ञाती मित्ता च विज्जरे सुहदा ।
ये न वदन्ति राजानं,
मा घातयि अत्रजं पुत्तं ।।

४९. चन्दनसारानुलित्ता, बाहा छिज्जन्ति धम्मपालस्स । B 126
दायादस्स पथब्या[2], पाणा मे देव रुज्झन्ती ति ।।

३५९. सुवण्णमिगजातकं (९)

५०. विक्कम रे हरिपाद, विक्कम रे महामिग ।
छिन्द वारत्तिकं[3] पासं, नाहं एका वने रमे ।।

५१. विक्कमामि न पारेमि, भूमिं सुम्भामि[4] वेगसा ।
दळ्हो वारत्तिको पासो, पादं मे परिकन्तति ।।

५२. अत्थरस्सु पलासानि, असिं[5] निब्बाह लुद्दक ।
पठमं मं वधित्वान, हन पच्छा महामिगं ।।

५३. न मे सुतं वा दिट्ठं वा, भासन्तिं मानुसिं मिगिं ।
त्वं च भद्दे सुखी होहि, एसो चा पि महामिगो ।।

५४. एवं लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि[6] ।
यथाहमज्ज नन्दामि, मुत्तं दिस्वा महामिगं ति ।।

३६०. सुयोनन्दीजातकं[7] (१०)

५५. वाति गन्धो तिमिरानं, कुसमुद्दो च[8] घोसवा ।
दूरे इतो[9] सुयोनन्दी, तम्बकामा तुदन्ति मं ।।

१. ह–स्या०, रो० । २. पथव्या–रो० । ३. वरत्तिकं–स्या० । ४. सुम्हामि–रो० । ५. आसि–सी० । ६. ञातिहि–रो० । ७. सुसन्धिजातकं–सी०; सुसन्धी०–स्या०; सुस्सोन्दि०–रो० । ८. व–स्या०, रो० । ९. इतो हि–सी०, स्या०; इतो पि–रो० ।

५६. कथं समुद्दमतरि, कथं अद्दक्खि सेदुमं[1] ।
कथं तस्सा च तुय्हं च, अहु सग्गसमागमो[2] ।।

५७. कुरुकच्छा[3] पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
मकरेहि[4] अभिदा[4] नावा, फलकेनाहमप्लविं[5] ।।

B. 127 ५८. सा मं सण्हेन मुदुना, निच्चं चन्दनगन्धिनी ।
अङ्गेन[6] उद्धरी भद्दा, माता पुत्तं व ओरसं ।।

५९. सा मं अन्नेन पानेन, वत्थेन सयनेन च ।
अत्तना पि च मन्दक्खी[7], एवं तम्ब विजानाहि[8] ति[8] ।।

मणिकुण्डलवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

अथ जिनवरो हरितं तिणको,
अथ भिन्नप्लवो[9] उरगो व घटो[10] ।
दरिया पुन कुञ्जर भूनहता,
मिगमुत्तमसग्गवरेन[11] दसा ति ।।

—०—

३६१. वण्णारोहजातकं (११)

६०. वण्णारोहेन जातिया, बलनिक्कमनेन[12] च ।
सुबाहु न मया सेय्यो, सुदाठ[13] इति भाससि ।।

६१. वण्णारोहेन जातिया, बलनिक्कमनेन च ।
सुदाठो न मया सेय्यो, सुबाहु इति भाससि ।।

६२. एवं चे मं विहरन्तं, सुबाहु सम्म दुब्भसि ।
न दानाहं तया सद्धिं, संवासमभिरोचये ।।

६३. यो परेसं वचनानि, सद्दहेय्य[14] यथातथं ।
खिप्पं भिज्जेथ मित्तस्मिं, वेरं च पसवे बहुं ।।

---

१. सेरुमं–सी०, स्या०, रो० । २. अग्ग०–सी०, स्या० । ३. भरुकच्छा–सी०, स्या०; भरुकच्छ–रो० । ४–४. मकरेहब्भिदा–सी०; मङ्करेहि भिदा–स्या०; मकरेहि भिन्ना–रो० । ५. फलकेन महण्णवं–स्या० । ६. अङ्केन–रो० । ७. मद्दक्खी–सी० । ८–८. विनहीति–सी०, स्या०, रो० । ९. भिन्नलिवो–स्या० । १०. सको–सी० । ११. मिगपुत्तम०–सी०, स्या० । १२. बलानिक्कमनेन–रो० । १३. सुदाठो–स्या० । १४. सद्दहेथ–सी०, स्या०, रो० ।

६४. न सो मित्तो यो सदा अप्पमत्तो, B 128
भेदासङ्की रन्धमेवानुपस्सी ।
यस्मिं.च सेती उरसीव पुत्तो,
स वे मित्तो यो अभेज्जो परेही[1] ति ॥

---

३६२. सीलवीमंसजातकं (१२)

६५. सीलं सेय्यो सुतं सेय्यो, इति मे संसयो अहु ।
सीलमेव सुता सेय्यो, इति मे नत्थि संसयो ॥

६६. मोघा जाति च वण्णो च, सीलमेव किरुत्तमं ।
सीलेन अनुपेतस्स, सुतेनत्थो न विज्जति ॥

६७. खत्तियो च अधम्मट्ठो, वेस्सो चाधम्मनिस्सितो ।
ते परिच्चज्जुभो लोके, उपपज्जन्ति दुग्गतिं ॥

६८. खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा[2] ।
इध धम्मं चरित्वान, भवन्ति तिदिवे समा ॥

६९. न वेदा सम्परायाय, न जाति ना[3] पि[3] बन्धवा ।
सकं च सीलं[4] संसुद्धं, सम्परायाय[5] सुखाय चा ति[5] ॥

---

३६३. हिरिजातकं (१३)

७०. हिरिं तरन्तं विजिगुच्छमानं,
तवाहमस्मी[6] इति भासमानं ।
सेय्यानि कम्मानि अनादियन्तं,
नेसो ममं ति इति नं[7] विजञ्ञा ॥

७१. यञ्हि कयिरा तञ्हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥

७२. न सो मित्तो यो सदा अप्पमत्तो, B. 129
भेदासङ्की रन्धमेवानुपस्सी ।

---

१. परेमी–स्या० । २ चण्डालपक्कुसा–म० । ३–३. नपि–सी०, स्या०; नोपि–रो० । ४. सील–स्या० । ५–५. सम्परायसुखावहन्ति–सी०, स्या०; सम्पराय०–रो० । ६. तवाहमस्मिं–सी०; तवाहमस्मि–स्या० । ७. तं–रो० ।

यस्मिं च सेती उरसीव पुत्तो,
स वे मित्तो यो अभेज्जो परेहि[1] ॥

७३. पामोज्जकरणं ठानं, पसंसावहनं सुखं ।
फलानिसंसो भावेति, वहन्तो पोरिसं धुरं ॥

७४. पविवेकरसं पित्वा[2], रसं उपसमस्स[3] च ।
निद्दरो होति निप्पापो, धम्मप्पीतिरसं पिवं ति ॥

---

३६४. खज्जोपनकजातकं (१४)

७५. को नु सन्तम्हि पज्जोते, अग्गिपरियेसनं चरं ।
अद्दक्खि रत्ति[4] खज्जोतं, जातवेदं अमञ्ञथ ॥

७६. स्वस्स[5] गोमयचुण्णानि, अभिमत्थं[6] तिणानि च ।
विपरीताय सञ्ञाय, नासक्खि पज्जलेतवे[7] ॥

७७. एवं पि अनुपायेन, अत्थं न लभते मिगो[8] ।
विसाणतो[9] गवं दोहं, यत्थ खीरं न विन्दति ॥

७८. विविधेहि उपायेहि, अत्थं पप्पोन्ति माणवा ।
निग्गहेन अमित्तानं, मित्तानं पग्गहेन च ॥

७९. सेनामोक्खपलाभेन[10], वल्लभानं नयेन च ।
जगतिं जगतिपाला, आवसन्ति वसुन्धरं ति ॥

---

३६५. अहितुण्डिकजातकं[11] (१५)

८०. धुत्तोम्हि[12] सम्म सुमुख, जूते अक्खपराजितो ।
हरेहि[13] अम्बपक्कानि, विरियं[14] ते भक्खयामसे ॥

८१. अलिकं वत मं सम्म, अभूतेन पसंससि ।
को ते सुतो वा दिट्ठो वा, सुमुखो नाम मक्कटो ॥

---

१. परेभि–स्या० । २. पीत्व–सी०, रो० । ३. उपसमेस्स–रो० । ४. रत्ति–स्या० । ५. स्वास्स–स्या० । ६. अहिमत्थ–सी० । ७. पज्जेलेतेवे–सी० । ८. मूगो–स्या० । ९. विसाणातो–सी० । १०. सेनोमोक्खूपलाभेन–स्या० । ११. अहिगुण्डिक–रो० । १२. वुत्तोम्हि–रो० । १३. सेवेहि–रो० । १४. विरीयं–म० ।

८२. अज्जा पि मे तं मनसि, यं मं त्वं अहितुण्डिक । B. 130
धञ्ञापणं पविसित्वा, मत्तो छातं हनासि मं ॥
८३. ताहं सरं दुक्खसेय्यं, अपि रज्जं पि कारये ।
नेवाहं[1] याचितो दज्जं, तथा हि भयतज्जितो ॥
८४. यं च जञ्ञा कुले जातं, गब्भे तित्तं अमच्छरिं ।
तेन सखिं च मित्तं च, धीरो सन्धातुमरहती ति ॥

---

३६६. गुम्बियजातकं (१६)

८५. मधुवण्णं मधुरसं, मधुगन्धं विसं अहु ।
गुम्बियो घासमेसानो, अरञ्ञे[2] ओदही विसं ॥
८६. मधु इति मञ्ञमाना, ये तं विसमखादिसुं[3] ।
तेसं तं कटुकं आसि, मरणं तेनुपागमुं ॥
८७. ये च खो पटिसङ्खाय, विसं[4] तं[4] परिवज्जयुं ।
ते आतुरेसु सुखिता, डय्हमानेसु निब्बुता ॥
८८. एवमेव मनुस्सेसु, विसं कामा समोहिता ।
आमिसं बन्धनञ्चेतं, मच्चुवेसो[5] गुहासयो ॥
८९. एवमेव इमे कामे, आतुरा परिचारिके ।
ये सदा परिवज्जेन्ति[6], सङ्गं लोके उपच्चगुं ति ॥

---

३६७. साळियजातकं (१७)

९०. य्वायं[7] साळियछापो[8] ति[8], कण्हसप्पं अगाहयि ।
तेन सप्पेनयं दट्ठो, हतो पापानुसासको ॥
९१. अहन्तार[9] महन्तारं, यो नरो हन्तुमिच्छति ।
एवं सो निहतो सेति, यथायं पुरिसो हतो ॥

---

१. नेव तं–रो० । २. अरञ्ञ–सी० । ३. विसमसायिसु–सी०, स्या०; विसं समासासिसुं–रो० । ४–४. विसन्ति–स्या० । ५. मच्चुवसो–सी०, स्या० । ६. परिवज्जन्ति–स्या० । ७. योयं–रो० । ८–८. सालियच्छापोति–स्या० । ९. अहन्तर–स्या०; अहनन्तरं–रो० ।

B. 131 ९२. अहन्तार[1] मघातेन्तं, यो नरो हन्तुमिच्छति ।
एवं सो निहतो सेति, यथायं पुरिसो हतो ।।

९३. यथा पंसुमुट्ठिं[2] पुरिसो, पटिवातं पटिक्खिपे ।
तमेव सो रजो हन्ति, तथायं[3] पुरिसो हतो ।।

९४. यो अप्पदुट्ठस्स नरस्स दुस्सति,
सुद्धस्स पोसस्स अनङ्गणस्स ।
तमेव बालं पच्चेति पापं,
सुखुमो रजो पटिवातं व खित्तो ति ।।

---

३६८. तचसारजातकं (१८)

९५. अमित्तहत्थत्थगता, तचसारसमप्पिता ।
पसन्नमुखवण्णात्थ, कस्मा तुम्हे न सोचथ ।।

९६. न सोचनाय परिदेवनाय,
अत्थो व[4] लब्भो[4] अपि अप्पको पि ।
सोचन्तमेनं दुखितं विदित्वा,
पच्चत्थिका अत्तमना भवन्ति ।।

९७. यतो च खो पण्डितो आपदासु,
न वेधती अत्थविनिच्छयञ्ञू ।
पच्चत्थिकास्स दुखिता भवन्ति,
दिस्वा मुखं अविकारं[5] पुराणं ।।

९८. जप्पेन[6] मन्तेन सुभासितेन,
अनुप्पदानेन पवेणिया वा ।
यथा यथा यत्थ लभेथ अत्थं,
तथा तथा तत्थ परक्कमेय्य ।।

B. 132 ९९. यतो च जानेय्य अलब्भनेय्यो,
मया व[7] अञ्ञेन वा एस अत्थो ।

---

१. अहनन्त – सी०, स्या० । २. पंसुमुट्ठि – स्या० । ३. यथायं – स्या०, रो० । ४–४. अत्थो च लब्भा – सी०, स्या० । ५. अविकारा – सी० । ६. जपेन – रो० । ७. वा – स्या० ।

असोचमानो अधिवासयेय्यं,
कम्मं दळ्हं किन्ति करोमि दानी ति ॥

३६९. मित्तविन्दकजातकं[1] (१९)

१००. क्याहं देवानमकरं, किं पापं पकतं मया ।
यं मे सिरस्मिं ओहच्च[2], चक्कं भमति मत्थके ॥

१०१. अतिक्कम्म रमणकं, सदामत्तञ्च दूभकं ।
ब्रह्मत्तरं[3] च पासादं, केनत्थेन इधागतो ॥

१०२. इतो बहुतरा भोगा, अत्र मञ्ञे भविस्सरे ।
इति एताय सञ्ञाय, पस्स मं ब्यसनं गतं ॥

१०३. चतुब्भि अट्ठज्झगमा, अट्ठाहि[4] पि[5] च[5] सोळस ।
सोळसाहि च बात्तिंस[6], अत्रिच्छं चक्कमासदो ।
इच्छाहतस्स पोसस्स, चक्कं भमति मत्थके ॥

१०४. उपरिविसाला[7] दुप्पूरा[8], इच्छा विसटगामिनी[9] ।
ये च[10] तं अनुगिज्झन्ति, ते होन्ति चक्कधारिनो ति ॥

३७०. पलासजातकं (२०)

१०५. हंसो पलासमवच, निग्रोधो सम्म जायति ।
अङ्कस्मिं ते निसिन्नो व, सो ते मम्मानि छेच्छति[11] ॥

१०६. वड्ढतामेव निग्रोधो, पतिट्ठस्स भवामहं ।
यथा पिता च[12] माता च, एवं[13] मे सो भविस्सति ॥

१०७. यं त्वं अङ्कस्मिं वड्ढेसि, खीररुक्खं भयानकं ।
आमन्त खो तं गच्छाम, वुड्ढि[14] मस्स न रुच्चति ॥

---

१. मित्तविन्दुकजातकं–स्या०; मित्तविन्द०–रो०। २. ऊहच्च–रो०। ३. ब्रह्मतरं–सी०, स्या०। ४. अट्ठाभि–स्या०। ५–५. चापि–सी०. स्या०। ६. द्वत्तिंस–सी०, स्या०; बत्तिंस–रो०। ७. उपरिविसाल–रो०। ८. दुप्पूरं–रो०। ९. विसदगामिनी–सी०, स्या०; विसटगामिनिं–रो०। १०. सी० पोत्थके नत्थि। ११. छेज्जति–स्या०। १२. वा–रो०। १३. एव–सी०, स्या०, रो०। १४. वद्धि–रो०।

B. 133 १०८. इदानि खो मं भायेति[1], महानेरुनिदस्सनं ।
हंसस्स अनभिञ्ञाय, महा मे भयमागतं ।।

१०९. न तस्स वुड्ढि कुसलप्पसत्था,
यो वड्ढमानो घसते पतिट्ठं ।
तस्सूपरोधं परिसङ्कमानो,
पतारयी मूलवधाय धीरो ति ।।

वण्णारोहवग्गो दुतियो ।

---

३७१. दीघीतिकोसलजातकं[2] (२१)

११०. एवंभूतस्स ते राज, आगतस्स वसे[3] मम ।
अत्थि नु कोचि परियायो, यो तं दुक्खा पमोचये ।।

१११. एवंभूतस्स मे तात, आगतस्स वसे तव ।
नत्थि नो कोचि परियायो, यो मं दुक्खा पमोचये ।।

११२. नाञ्ञं सुचरितं राज, नाञ्ञं राज सुभासितं ।
तायते मरणकाले, एवमेवितरं धनं ।।

११३. अक्कोच्छि मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे ।
ये[4] च तं[4] उपनय्हन्ति, वेरं तेसं न सम्मति ।।

११४. अक्कोच्छि मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे ।
ये च तं नुपनय्हन्ति, वेरं तेसूपसम्मति ।।

११५. न हि वेरेन वेरानि, सम्मन्तीध कुदाचनं ।
अवेरेन च सम्मन्ति, एस धम्मो सनन्तनो ति ।।

---

३७२. मिगपोतकजातकं (२२)

११६. अगारा पच्चुपेतस्स, अनगारस्स[5] ते सतो ।
समणस्स न तं साधु, यं पेतमनुसोचसि ।।

B. 134 ११७. संवासेन हवे सक्क, मनुस्सस्स मिगस्स वा ।
हदये जायते पेमं, न तं सक्का असोचितुं ।।

---

१. भायति–सी०, स्या०, रो० । २. दीधिति० – रो० । ३. वसो – रो० । ४–४. ये तं – सी०, रो० । ५. अनागारस्स – सी०, स्या०, रो० ।

११८. मतं मरिस्सं रोदन्ति, ये रुदन्ति लपन्ति च ।
तस्मा त्वं इसि मा रोदि, रोदितं मोघमाहु सन्तो ।।

११९. रोदितेन हवे ब्रह्मे, मतो पेतो समुट्ठहे ।
सब्बे सङ्गम्म रोदाम, अञ्ञमञ्ञस्स ञातके ।।

१२०. आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं, सब्बं निब्बापये दरं ।।

१२१. अब्बूळ्हं[1] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सितं[2] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि ।।

१२२. सोहं अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान वासवा ति ।।

---

३७३. मूसिकजातकं (२३)

१२३. कुहिं गता कत्थ गता, इति लालप्पती जनो ।
अहमेवेको जानामि, उदपाने मूसिका हता ।।

१२४. यञ्चेतं[3] इति चीति[4] च, गद्रभो व निवत्तसि ।
उदपाने मूसिकं हन्त्वा, यवं भक्खेतुमिच्छसि[5] ।।

१२५. दहरो चासि[6] दुम्मेध, पठमुप्पत्तिको[7] सुसु ।
दीघञ्चेतं[8] समासज्ज[9], न ते दस्सामि जीवितं ।।

१२६. नान्तलिक्खभवनेन, नाङ्गपुत्तपिनेन[10] वा ।
पुत्तेन हि पत्थयितो, सिलोकेहि पमोचितो ।।

१२७. सब्बं सुतमधीयेथ, हीनमुक्कट्ठमज्झिमं ।
सब्बस्स अत्थं जानेय्य, न च सब्बं पयोजये ।
होति तादिसको कालो, यत्थ अत्थावहं सुतं ति ।।

---

१. अब्बहि–म०, स्या० । २. हदयनिस्सितं–सी०, रो० । ३. यथेतं–रो० । ४. चिन्ती–स्या० । ५. भक्खितु०–सी०, स्या० । ६. चसि–सी०, रो० । ७. पठमुप्पत्तितो–सी०, रो० । ८. दीघमेतं–रो० । ९. समापज्ज–स्या० । १०. नाङ्गपुत्तसिरेन वा–सी०, स्या०, रो० ।

३७४. चूळधनुग्गहजातकं (२४)

B. 135
१२८. सब्बं भण्डं समादाय, पारं तिण्णोसि ब्राह्मण ।
पच्चागच्छ[1] लहुं खिप्पं, मम्पि तारेहि दानितो[2] ॥

१२९. असन्थुतं[3] मं चिरसन्थुतेन[4],
निमीनि[5] भोती अद्धुवं[6] धुवेन ।
मया पि भोती निमिनेय्य अञ्ञं,
इतो अहं दूरतरं गमिस्सं ॥

१३०. कायं एळगलागुम्बे[7], करोति अहुहासियं[8] ।
नयीध नच्चगीतं[9] वा, ताळं[10] वा सुसमाहितं ।
अनम्हिकाले[11] सुसोणि[12], किन्नु जग्घसि सोभने[13] ॥

१३१. सिङ्गाल[14] बाल दुम्मेध, अप्पपञ्ञोसि जम्बुक ।
जीनो[15] मच्छं च पेसिं च, कपणो विय झायसि ॥

१३२. सुदस्सं वज्जमञ्ञेसं, अत्तनो पन दुद्दसं ।
जीना पतिं च जारं च, मञ्ञे[16] त्वञ्ञेव[17] झायसि ॥

१३३. एवमेतं मिगराज, यथा भाससि जम्बुक ।
सा नूनाहं इतो गन्त्वा, भत्तु हेस्सं वसानुगा ॥

१३४. यो हरे मत्तिकं[18] थालं[19], कंसथालं पि सो हरे ।
कतं चेव[20] तया पापं, पुनपेवं करिस्ससी ति ॥

---

३७५. कपोतजातकं[21] (२५)

१३५. इदानि खोम्हि सुखितो अरोगो,
निक्कण्टको निप्पतितो कपोतो ।

---

१. पच्छागच्छ–रो० । २. दानिभो–स्या० । ३. असत्थुतं–सी० । ४. चिरसत्थुतेन–सी० । ५. निमीसि–सी०; निमिनि–स्या०; निमिन्नि–रो० । ६. अधुवं–सी०, स्या०, रो० । ७. एळगणिगुम्बे–स्या० । ८. अहुहालियं–रो० । ९. नच्चं वा गीतं–सी०, स्या०, रो० । १०. तालं–स्या०, रो० । ११. अनम्हकाले–रो० । १२. सुस्सोणि–सी०, स्या०, रो० । १३. सोभणे–रो० । १४. सिगाल–सी०, स्या०, रो० । १५ जिन्नो–स्या० । १६. मम्पि–सी०, स्या०; त्वम्पि–रो० । १७. मञ्ञेव–रो० । १८. मत्तिका–रो० । १९. कालं–स्या० । २०. येव–सी०, स्या०, रो० । २१. कपोतक जातकं–स्या० ।

काहामि दानी हदयस्स तुट्ठिं,
तथाहि मं मंससाकं बलेति ॥

१३६. कायं बलाका सिखिनो, चोरी लङ्घिपितामहा ।
ओरं बलाके आगच्छ, चण्डो मे वायसो सखा ॥

१३७. अलं हि ते जग्घिताये, ममं दिस्वान एदिसं ।
विलूनं सूदपुत्तेन, पिट्ठमण्डेन[1] मक्खितं ॥

१३८. सुन्हातो[2] सुविलित्तोसि[3], अन्नपानेन तप्पितो ।
कण्ठे च ते वेळुरियो, अगमा[4] नु[4] कजङ्गलं ॥

१३९. मा ते मित्तो अमित्तो वा, अगमासि कजङ्गलं ।
पिञ्छानि[5] तत्थ लायित्वा, कण्ठे बन्धन्ति वट्टनं[6] ॥

१४०. पुनपापज्जसी सम्म, सीलं हि तव तादिसं ।
न हि मानुसका भोगा, सुभुञ्जा होन्ति पक्खिना[7] ति ॥

अड्ढवग्गो ततियो ।

तस्सुद्दानं

अथ वण्ण ससील हिरि लभते,
सुमुख[8] विस[8] साळियमित्तवरो ।
अथ चक्क पलास सराज सतो[9],
यव बाल कपोतक[10] पन्नरसा ति[10] ॥

अथ[11] वग्गुद्दानं[11]

जीनं च वण्णं असमंवगुप्परि,
सुदेसिता[12] जातकं ति सन्ति वीसति ।
महेसिनो ब्रह्मचरित्तमुत्त–,
मवोच[13] गाथा अत्थवती सुब्यञ्जना ति ॥

पञ्चकनिपातं निट्ठितं ।

———:०:———

१. पिट्ठिमद्देन–सी०, रो०; पिट्ठमद्देन–स्या० । २. सुनहातो–रो० । ३. सुविलित्तो–रो० । ४–४. अगमासि–स्या० । ५. पिञ्जानि–सी०, स्या०, रो० । ६. वड्ढन–रो० । ७. पक्खिनो–स्या० । ८–८. सुमुखासि–सी०, स्या० । ९. यसो–सी० । १०–१०. कपोतकं पण्णरस–सी० । ११–११. तत्रवग्गुदानं–सी०; तत्र वग्गुदानं भवति–स्या० । १२. सुदेसिका–सी० । १३. ममोच–सी० ।

६. छक्कनिपातो

३७६. अवारियजातकं[1] (१)

B. 137 १. मासु[2] कुज्झ[2] भूमिपति, मासु कुज्झ रथेसभ ।
कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो, राजा रट्ठस्स पूजितो ॥

२. गामे वा यदि वारञ्ञे, निन्ने वा यदि वा थले ।
सब्बत्थ अनुसासामि, मासु कुज्झ रथेसभ ॥

३. अवारियपिता नाम, अहु गङ्गाय नाविको ।
पुब्बे जनं तारेत्वान[3], पच्छा याचति वेतनं ।
तेनस्स भण्डनं होति, न च भोगेहि वड्ढति ॥

४. अतिण्णं[4] येव[4] याचस्सु, अपारं तात नाविक ।
अञ्ञो हि तिण्णस्स मनो, अञ्ञो होति पारेसिनो[5] ॥

५. गामे वा यदि वारञ्ञे, निन्ने वा यदि वा थले ।
सब्बत्थ अनुसासामि, मासु कुज्झित्थ[6] नाविक ॥

६. यायेवानुसासनिया, राजा गामवरं अदा ।
तायेवानुसासनिया, नाविको पहरी[7] मुखं[7] ॥

७. भत्तं भिन्नं हता भरिया, गब्भो च[8] पतितो छमा ।
मिगो व जातरूपेन, न तेनत्थं अबन्धिसू[9] ति ॥

---

३७७. सेतकेतुजातकं (२)

८. मा तात कुज्झि[10] न हि साधु कोधो,
बहुम्पि ते अदिट्ठमस्सुतञ्च ।
माता पिता दिसता[11] सेतकेतु,
आचरियमाहु दिसतं पसत्था ॥

---

१. आवारियजातकं–स्या० । २–२. मास्सु कुज्झि–सी०, रो० । ३. तारयित्वा–सी०, स्या० । ४–४. अतिण्णञ्ञेव–सी०, स्या० । ५. तरेसिनो–सी०, रो०; तिरेसिनो–स्या० । ६. कुज्झि–रो० । ७–७. पहरि मुखे–रो० । ८. व–रो० । ९. अवड्ढितु–सी०, स्या० । १०. कुज्झ–सी० । ११. दिसा तात–स्या०; दिसाता–रो० ।

९. अगारिनो अन्नदपानवत्थदा[1], B. 138
अव्हायिका तं पि दिसं वदन्ति ।
एसा दिसा परमा सेतकेतु,
यं पत्वा दुक्खी सुखिनो भवन्ति ॥

१०. खराजिना जटिला पङ्कदन्ता,
दुम्मक्खरूपा[2] येमे जप्पन्ति[3] मन्ते[4] ।
कच्चि नु ते मानुसके पयोगे,
इदं विदू परिमुत्ता अपाया ॥

११. पापानि कम्मानि कत्वान[5] राज,
बहुस्सुतो चे[6] न[6] चरेय्य धम्मं ।
सहस्सवेदो पि न तं पटिच्च,
दुक्खा पमुञ्चे चरणं अपत्वा ॥

१२. सहस्सवेदो पि न तं पटिच्च,
दुक्खा पमुञ्चे चरणं अपत्वा ।
मञ्ञामि वेदा अफला भवन्ति,
ससंयमं चरणमेव[7] सच्चं ॥

१३. न हेव वेदा अफला भवन्ति,
ससंयमं चरणमेव सच्चं ।
कित्ति हि[8] पप्पोति अधिच्च वेदे,
सन्तिं[9] पुणेति चरणेन दन्तो ति ॥

---

३७८. दरीमुखजातकं (३)

१४. पङ्को च कामा पलिपो च कामा
भयं च मेतं तिमूलं पवुत्तं ।

---

१. अन्नपानवत्थदा–स्या० । २. दुमुक्खरूपा–सी०, स्या०; दुम्मुक्खरूपा–रो० । ३. जपन्ति–सी०, स्या०, रो० । ४. रो० पोत्थके नत्थि । ५. करित्व–सी०; करित्वा–स्या०; करित्वान–रो० । ६–६. नेव–सी०, स्या० । ७. चरणञ्ञेव–सी०, स्या०; चरणं ञेव–रो० । ८. च–सी०, स्या० । ९. सन्तं–सी० ।

रजो च धूमो च मया पकासिता,
हित्वा तुवं पब्बज ब्रह्मदत्त ॥

B 139 १५. गधितो[1] च रत्तो च अधिमुच्छितो च,
कामेस्वहं[2] ब्राह्मण भिंसरूपं ।
तं नुस्सहे जीविकत्थो पहातुं,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ॥

१६. यो अत्थकामस्स हितानुकम्पिनो,
ओवज्जमानो न करोति सासनं ।
इदमेव सेय्यो इति मञ्ञमानो,
पुनप्पुनं गब्भमुपेति मन्दो ॥

१७. सो घोररूपं निरयं उपेति,
सुभासुभं मुत्तकरीसपूरं ।
सत्ता सकाये न जहन्ति गिद्धा,
ये होन्ति कामेसु अवीतरागा ॥

१८. मीळ्हेन[3] लित्ता रुहिरेन मक्खिता,
सेम्हेन लित्ता उपनिक्खमन्ति ।
यं यं हि कायेन फुसन्ति तावदे,
सब्बं असातं दुखमेव[4] केवलं ॥

१९. दिस्वा वदामि न हि अञ्ञतो सवं,
पुब्बेनिवासं बहुकं सरामि ।
चित्राहि गाथाहि सुभासिताहि,
दरीमुखो निज्झापयि[5] सुमेधं ति ॥

---

३७९. नेरुजातकं (४)

२०. काकोला काकसङ्घा च, मयं च पततं वरा ।
सब्बेव सदिसा होम, इमं आगम्म पब्बतं ॥

---

१. गथितो–सी०; गतितो–रो० । २. कामेस्वाहं–स्या०, रो० । ३. मिळ्हेन–स्या० । ४. दुक्खमेव–सी०, स्या०, रो० । ५. निज्झपयि–रो० ।

२१. इध सीहा च ब्यग्घा[1] च, सिङ्गाला[2] च मिगाधमा ।
सब्बेव सदिसा होन्ति, अयं को नाम पब्बता ॥

२२. इमं नेरु[3] ति[3] जानन्ति, मनुस्सा पब्बतुत्तमं । B. 14
इध वण्णेन सम्पन्ना, वसन्ति सब्बपाणिनो ॥

२३. अमानना यत्थ सिया, सन्तानं वा विमानना ।
हीनसम्मानना वा पि, न तत्थ वसतिं[4] वसे[4] ॥

२४. यत्थालसो च दक्खो च, सूरो भीरु च पूजिया ।
न तत्थ सन्तो वसन्ति[5], अविसेसकरे नरे[6] ॥

२५. नायं नेरु विभजति, हीनउक्कट्ठमज्झिमे ।
अविसेसकरो नेरु, हन्द नेरुं जहामसे ति ॥

---

३८०. आसङ्कजातकं (५)

२६. आसावती नाम लता, जाता चित्तलतावने ।
तस्सा वस्ससहस्सेन, एकं निब्बत्तते फलं ॥

२७. तं देवा पयिरुपासन्ति, ताव दूरफलं[7] सतिं[7] ।
आसीसेव[8] तुवं राज, आसा फलवती सुखा ॥

२८. आसीसतेव[9] सो पक्खी, आसीसतेव सो दिजो ।
तस्स[10] चासा[10] समिज्झति[11], ताव दूरगता सती ।
आसीसेव तुवं राज, आसा फलवती सुखा ॥

२९. सम्पेसि खो मं वाचाय, न च सम्पेसि कम्मुना[12] ।
माला सेरेय्यकस्सेव, वण्णवन्ता अगन्धिका ॥

३०. अफलं मधुरं वाचं, यो मित्तेसु पकुब्बति ।
अददं अविस्सजं भोगं, सन्धि तेनस्स जीरति ॥

---

१. व्यग्घा–सी०, रो० । २. सकुणा–स्या० । ३–३. नेरूंति–सी०, स्या० । ४-४. वसतीवसे–स्या०; वसदिवसे–रो० । ५. निवसन्ति–सी०, रो० । ६. नगे–सी०, स्या०, रो० । ७-७. दूरफले सति–स्या० । ८. आसिंसेव–सी०, स्या०, रो० । ९. आसिसेथेव–सी०, रो०; आसिंसथेव–स्या० । १०-१०. तस्सेवा सा–स्या० । ११. समिज्झित्थ–सी०, रो०; समिज्झत्थ–स्या० । १२. कम्मना–रो० ।

३१. यं[1] हि[1] कयिरा तम्हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥

३२. बलं च वत मे खीणं, पाथेय्यं च न विज्जति ।
सङ्के पाणूपरोधाय[2], हन्द दानि वजामहं ॥

B. 141 ३३. एतदेव हि मे नामं, यं नामस्मि[3] रथेसभ ।
आगमेहि[4] महाराज, पितरं आमन्तयामहं ति ॥

---

३८१. मिगालोपजातकं (६)

३४. न मे रुच्चि[5] मिगालोप, यस्स ते तादिसी[6] गती ।
अतुच्चं तात पतसि[7], अभूमिं तात सेवसि ॥

३५. चतुक्कण्णं व केदारं, यदा ते पथवी सिया ।
ततो तात निवत्तस्सु, मास्सु[8] एत्तो परं गमि ॥

३६. सन्ति अञ्ञे पि सकुणा, पत्तयाना विहङ्गमा ।
अक्खित्ता[9] वातवेगेन, नट्ठा ते सस्सतीसमा ॥

३७. अकत्वा अपनन्दस्स[10], पितु वुद्धस्स[11] सासनं[12] ।
कालवाते अतिक्कम्म, वेरम्भानं वसं अगा[13] ॥

३८. तस्स पुत्ता च दारा च, ये चञ्ञे अनुजीविनो ।
सब्बे ब्यसनमापादुं, अनोवादकरे दिजे ॥

३९. एवं पि इध वुद्धानं, यो वाक्यं नावबुज्झति ।
अतिसीमचरो[14] दित्तो, गिज्झो वातीतसासनो ।
सब्बे ब्यसनं पप्पोन्ति, अकत्वा बुद्धसासनं[15] ति ॥

१-१. यम्हि–म० । २. पाणुपरोधाय–सी०; स्या०, रो० । ३. नामस्मि–सी०, स्या० । ४. आगमभि–सी० । ५. रुचि–स्या०; रुच्चं–रो० । ६. तादिसा–सी०, रो० । ७. गच्छसि–स्या० । ८. मासु–स्या० । ९. उक्खित्ता–स्या० । १०. अपरण्णस्स–सी०, स्या०, रो० । ११. वुड्ढस्स–स्या०; वद्धस्स–रो० । १२. भासनं–रो० । १३. वातो–सी० । १४. अतिसीमंचरो–सी०, स्या० । १५. वुद्धसासनं–म०; बद्धसासनं–रो० ।

३८२. सिरिकाळकण्णिजातकं[1] (७)

४०. का नु काळेन वण्णेन, न चा[2] पि[2] पियदस्सना ।
का वा त्वं कस्स वा धीता, कथं जानेमु तं मयं ।।

४१. महाराजस्सहं धीता, विरूपक्खस्स चण्डिया ।
अहं काळी अलक्खिका, काळकण्णी ति मं विदू ।
ओकासं याचितो देहि, वसेमु तव सन्तिके ।।

४२. किंसीले किंसमाचारे, पुरिसे निविससे[3] तुवं । B. 142
पुट्ठा मे काळि अक्खाहि, कथं[4] जानेमु तं मयं ।।

४३. मक्खी पळासी सारम्भी, इस्सुकी मच्छरी सठो ।
सो मय्हं पुरिसो कन्तो, लद्धं यस्स विनस्सति ।।

४४. कोधनो उपनाही च, पिसुणो च[5] विभेदको ।
कण्डकवाचो[6] फरुसो, सो मे कन्ततरो ततो ।।

४५. अज्ज सुवे ति पुरिसो, सदत्थं नावबुज्झति ।
ओवज्जमानो कुप्पति, सेय्यं[7] सो अतिमञ्ञति ।।

४६. दवप्पलुद्धो[8] पुरिसो, सब्बमित्तेहि धंसति ।
सो मय्हं पुरिसो कन्तो, तस्मिं होमि अनामया ।।

४७. अपेहि एत्तो त्वं काळि, नेतं अम्हेसु विज्जति ।
अञ्ञं जनपदं गच्छ, निगमे राजधानियो ।।

४८. अहम्पि खो[9] तं[9] जानामि, नेतं तुम्हेसु विज्जति ।
सन्ति लोके अलक्खिका, सङ्करन्ति बहुं धनं ।
अहं देवो च मे भाता, उभो नं विधमामसे[10] ।।

४९. का नु दिब्बेन वण्णेन, पथब्या सुपतिट्ठिता ।
का वा त्वं कस्स वा धीता, कथं जानेमु तं मयं ।।

---

१. सिरिकालकण्णि०–रो० । २–२. चासि–सी० । ३. निविसे–स्या०, निवसे–रो० । ४. यथा–सी०, रो० । ५. हि–रो० । ६. कण्टकवाचो–सी०, स्या० । ७. सेय्य–सी०, स्या० । ८. दवप्पलद्धो–रो० । ९–९. चेतं–सी० । १०. विधमेमसी–रो० ।

५०. महाराजस्सहं धीता, धतरट्ठस्स[1] सिरीमतो ।
अहं सिरी च लक्खी च, भूरिपञ्ञा ति मं विदू ।
ओकासं याचितो देहि, वसेमु तव सन्तिके ।।

५१. किंसीले किंसमाचारे, पुरिसे निविससे तुवं ।
पुट्ठा मे लक्खि अक्खाहि, कथं जानेमु तं मयं ।।

B. 143 ५२. यो चा[2] पि[2] सीते अथवा पि उण्हे,
वातातपे डंससरीसपे[3] च ।
खुधं[4] पिपासं अभिभुय्य सब्बं,
रत्तिं दिवं यो सततं नियुत्तो ।
कालागतं च न हापेति अत्थं,
सो मे मनापो निविसे च[5] तम्हि[5] ।।

५३. अक्कोधनो मित्तवा चागवा च,
सीलूपपन्नो असठोजुभूतो[6] ।
सङ्गाहको सखिलो सण्हवाचो,
महत्तपत्तो पि निवातवुत्ति ।।
तस्मिंहं[7] पोसे विपुला भवामि,
ऊमि[8] समुद्दस्स यथा पि वण्णं ।।

५४. यो चा पि मित्ते अथवा अमित्ते,
सेट्ठे सरिक्खे अथवा पि हीने ।
अत्थं चरन्तं अथवा अनत्थं,
आवी रहो सङ्गहमेव वत्ते[9] ।।
वाचं न वज्जा फरुसं कदाचि,
मतस्स जीवस्स च तस्स होमि ।।

५५. एतेसं[10] यो अञ्ञतरं लभित्वा,
कन्ता[11] सिरी[11] मज्जति अप्पपञ्ञो ।

---

१. धतरट्ठ–स्या०। २–२. वापि–सी०, रो० । ३. डंससिरिंसपे–सी०, स्या०, रो० । ४. खुद्दं–स्या०; सुदं–रो० । ५–५. वतम्हि–सी०, स्या० । ६. उज्जुभूतो–रो० । ७. तस्माहं–सी० रो० । ८. उम्मी–सी०, स्या०; ऊमी–रो० । ९. वत्तो–स्या० । १०. एतेस–स्या० । ११–११. कन्तं सिरिं–स्या० ।

तं दित्तरूपं विसमं[1] चरन्तं,
करीसठानं[2] व[2] विवज्जयामि ॥

५६. अत्तना कुरुते लक्खिं, अलक्खिं कुरुतत्तना ।
न हि लक्खिं अलक्खिं वा, अञ्ञो अञ्ञस्स कारको ति ॥

---

३८३. कुक्कुटजातकं (८)

५७. सुचित्तपत्तछदन[3], तम्बचूळ[4] विहङ्गम । B. 144
ओरोह दुमसाखाय, मुधा भरिया भवामि ते ॥

५८. चतुप्पदी[5] त्वं कल्याणि, द्विपदाहं[6] मनोरमे ।
मिगी पक्खी असञ्ञुत्ता[7], अञ्ञं परियेस सामिकं ॥

५९. कोमारिका ते हेस्सामि, मञ्जुका पियभाणिनी ।
विन्द मं अरियेन वेदेन, सावय[8] मं यदिच्छसि[8] ॥

६०. कुणपादिनि लोहितपे, चोरि कुक्कुटपोथिनि ।
न त्वं अरियेन वेदेन, ममं भत्तारमिच्छसि ॥

६१. एवं पि चतुरा[9] नारी, दिस्वान सधनं[10] नरं ।
नेन्ति सण्हाहि वाचाहि, बिळारी विय कुक्कुटं ॥

६२. यो च[11] उप्पतितं अत्थं, न खिप्पमनुबुज्झति ।
अमित्तवसमन्वेति, पच्छा च अनुतप्पति ॥

६३. यो च उप्पतितं अत्थं, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, कुक्कुटो व बिळारिया ति ॥

---

३८४. धम्मधजजातकं[12] (९)

६४. धम्मं चरथ ञातयो, धम्मं चरथ भद्दं[13] वो[13] ।
धम्मचारी सुखं सेति, अस्मिं लोके परम्हि च ॥

---

१. विसमे–सी० । २–२. करीसजातंव–सी०, स्या०; करीसवाचं व–रो० । ३. सुचित्तपत्तच्छदन–सी०,रो०; सुचित्तपत्तछादन–स्या० । ४ लम्बचूल–रो० । ५. चतुप्पदा–रो० । ६. दिपदाहं–रो० । ७. असंयुत्ता–सी०, स्या० । ८–८. कल्याणि ब्रह्मचारिनि–स्या० । ९. चातुरा–स्या० । १०. पवरं–सी०, स्या०, रो० । ११. वे–रो० । १२. धम्मद्धजजातकं–सी०,स्या०,रो० । १३–१३. भद्दवो–स्या० ।

६५. भद्दको वतयं[1] पक्खी, दिजो परमधम्मिको ।
एकपादेन तिट्ठन्तो, धम्ममेवानुसासति ॥

६६. नास्स सीलं विजानाथ, अनञ्ञाय पसंसथ ।
भुत्वा अण्डं च पोतं[2] च, धम्मो धम्मो ति भासति ॥

६७. अञ्ञं भणति वाचाय, अञ्ञं कायेन कुब्बति ।
वाचाय नो च कायेन, न तं धम्मं अधिट्ठितो ॥

B 145 ६८. वाचाय सखिलो[3] मनोविदुग्गो[4],
छन्नो[5] कूपसयो[6] व[7] कण्हसप्पो ।
धम्मधजो गामनिगमासुसाधु[8],
दुज्जानो[9] पुरिसेन बालिसेन ॥

६९. इमं तुण्डेहि पक्खेहि, पादा चिमं विहेठथ[10] ।
छवञ्हिमं[11] विनासेथ, नायं संवासनारहो ति ॥

---

३८५. नन्दियमिगराजजातकं[12] (१०)

७०. सचे ब्राह्मण गच्छेसि[13], साकेते[14] अज्जुनं[15] वनं ।
वज्जासि नन्दियं नाम, पुत्तं अस्माकमोरसं ।
माता पिता च ते वुद्धा, ते तं इच्छन्ति पस्सितुं ॥

७१. भुत्ता मया निवापानि[16], राजिनो पानभोजनं ।
तं राजपिण्डं अवभोत्तुं, नाहं ब्राह्मण मुस्सहे ॥

७२. ओदहिस्सामहं पस्सं, खुरप्पानिस्स[17] राजिनो ।
तदाहं सुखितो मुत्तो, अपि पस्सेय्य मातरं ॥

७३. मिगराजा पुरे आसिं, कोसलस्स निकेतने[18] ।
नन्दियो नाम नामेन, अभिरूपो चतुप्पदो ॥

---

१. वदायं–स्या० । २. छापे–सी०, स्या० । ३ सखिलो होति–स्या० । ४. मनोपविदुग्गो सिया–स्या० । ५. पटिच्छन्नो–स्या०, रो० । ६. कूपस्सयो–स्या० । ७. रो० पोत्थके नत्थि । ८ ०साधु सम्मतो–सी०, स्या०; गामनिगमसाधु–रो० । ९. दुज्जानो अयं–स्या०; भद्दको दुज्जानो–रो० । १०. नियोथय–रो० । ११. छवं हिमं–सी०, स्या०, रो० । १२. नन्दियमिगजातक–रो० । १३. गच्छसि–सी०, स्या०, रो० । १४. साकेतं–सी०, स्या० । १५. अज्जनं–सी०, स्या०, रो० । १६. निवापा–स्या० । १७. खुरप्पाणिस्स–सी०; खुरपाणिस्स–रो० । १८. निकेतवे–सी०, स्या०, रो० ।

७४. तं मं वधितुमागच्छि[1], दायस्मिं अज्जुने[2] वने ।
धनुं आरज्जं[3] कत्वान, उसुं सन्नय्ह[4] कोसलो ॥

७५. तस्साहं ओदहि पस्सं, खुरप्पानिस्स राजिनो । B. 146
तदाहं सुखितो मुत्तो, मातरं दट्ठुमागतो ति ॥

अवारियवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

अथ कुञ्जरथेसभ केतुवरो,
सदरीमुख[5] नेरु[6] लता च पुन ।
अपनन्द[7] सिरी च सुचित्तवरो,
अथ धम्मिक नन्दिमिगेन दमा ति ॥

---

३८६. खरपुत्तजातकं (११)

७६. सच्चं किरेवमाहंसु, वस्तं[8] बालो ति पण्डिता ।
पस्स बालो रहोकम्मं, आविकुब्बं न बुज्झति ॥

७७. त्वं[9] खो पि[9] सम्म बालोसि, खरपुत्त विजानहि ।
रज्जुया हि[10] परिक्खित्तो, वङ्कोट्ठो ओहितोमुखो ॥

७८. अपरं पि सम्म ते बाल्यं[11], यो मुत्तो न पलायसि ।
सो च बालतरो[12] सम्म, यं त्वं वहसि सेनकं ॥

७९. यं नु सम्म अहं बालो, अजराज विजानहि ।
अथ केन सेनको बालो, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

८०. उत्तमत्थं लभित्वान, भरियाय[13] यो[13] पदस्सति ।
तेन जहिस्सतत्तानं,[14] सा चेवस्स न हेस्सति ॥

८१. न वे[15] पियम्मे ति जनिन्द तादिसो, B. 147
अत्तं निरंकत्वा पियानि सेवति ।

---

१. वधितुमागञ्छि–सी० । २. अञ्जने–सी०; अञ्जना–स्या०, रो० । ३. अदेज्झ–सी०, रो० । ४. सन्धाय–सी०, स्या०, रो० । ५. दरीमुख–सी०, स्या० । ६. सनेरु–सी०, स्या० । ७. अपरण्ण–सी० । ८. भस्तं–सी०, रो०; कलकं–स्या० । ९–९. त्वं नु खो–सी०, स्या०; त्वं च खो–रो० । १०. सि–रो० । ११. बल्यं–रो० । १२. बालातरो–रो० । १३–१३. भरियायो–रो० । १४. जहिस्सतन्तानं–सी० । १५. स्या० पोत्थके नत्थि ।

अत्ता व सेय्यो परमा च[1] सेय्यो,
लब्भा पिया ओचितत्थेन[2] पच्छा ति ॥

---

३८७. सूचिजातकं (१२)

८२. अकक्कसं अफरुसं, खरधोतं सुपासियं ।
सुखुमं तिखिणग्गं च, को सूचिं केतुमिच्छति ॥

८३. सुमज्जं च सुपासं च, अनुपुब्बं[3] सुवट्टितं ।
घनघातिमं पटिथद्धं, को सूचिं केतुमिच्छति ॥

८४. इतो दानि पतायन्ति, सूचियो बळिसानि च ।
कोयं कम्मारगामस्मिं, सूचिं विक्केतुमिच्छति ॥

८५. इतो सत्थानि गच्छन्ति, कम्मन्ता विविधा पुथू ।
कोयं कम्मारगामस्मिं, सूचिं विक्केतुमिच्छति[4] ॥

८६. सूचिं कम्मारगामस्मिं, विक्केतब्बा पजानता ।
आचरिया[5] व जानन्ति[5], कम्मं सुकतदुक्कटं[6] ॥

८७. इमं चे[7] ते पिता भद्दे, सूचिं जञ्ञा मया कतं ।
तया च मं निमन्तेय्य, यञ्चत्थञ्ञं घरे धनं ति ॥

---

३८८. तुण्डिलजातकं (१३)

८८. नवछन्नके[8] दानि दिय्यति,
पुण्णायं दोणि सुवामिनी ठिता ।
बहुके[9] जने[9] पासपाणिके[10],
नो च खो मे पटिभाति भुञ्जितुं ॥

B. 148
८९. तससि भमसि लेणमिच्छसि,
अत्ताणोसि कुहिं गमिस्ससि ।

---

१. व–सी०, स्या०, रो० । २. ओचितत्तेन–स्या० । ३. अनुपुब्ब–सी०, स्या० । ४. विक्केतुमरहति–सी०, स्या०, रो० । ५–५. आचरिया पजानन्ति–स्या०; आचरियाव सञ्जानन्ति–रो० । ६. सुकतदुक्कतं–सी०, रो० । ७. च–सी०, स्या०, रो० । ८ नवछन्दके–सी०, रो०; नवछद्दके–स्या० । ९–९. बहुको जनो–स्या० । १०. पासपाणिको–स्या० ।

अप्पोस्सुक्को[1] भुञ्ज तुण्डिल,
मंसत्थाय हि[2] पोसिताम्हसे[3] ।।

९०. ओगह रहदं अकद्दमं,
सब्बं सेदमलं पवाहय ।
गण्हाहि नवं विलेपनं,
यस्स गन्धो न कदाचि छिज्जति ।।

९१. कतमो रहदो[4] अकद्दमो,
किं सु सेदमलं ति वुच्चति ।
कतमं च नवं विलेपनं,
यस्स[5] गन्धो न कदाचि छिज्जति ।।

९२. धम्मो रहदो अकद्दमो,
पापं सेदमलं ति वुच्चति ।
सीलं च नवं विलेपनं,
तस्स गन्धो न कदाचि छिज्जति ।।

९३. नन्दन्ति सरीरघातिनो,
न च नन्दन्ति सरीरधारिनो ।
पुण्णाय च[6] पुण्णमासिया,
रममाना व जहन्ति जीवितं ति ।।

---

३८९. सुवण्णकक्कटजातकं[7] (१४)

९४. सिङ्गीमिगो आयतचक्खुनेत्तो,
अट्ठित्तचो वारिसयो अलोमो ।
तेनाभिभूतो कपणं रुदामि,
हरे सखा किस्स नु मं जहासि ।।

---

१. अप्पोस्सुको–स्या० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. पोसियामसे–सी०, स्या०, रो० । ४. नु रहदो–स्या० । ५. कस्स–सी०, स्या० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. सुवण्णकक्कटक०–सी०, स्या०, रो० ।

B 149

९५. सो पस्ससन्तो[1] महता फणेन,
भुजङ्गमो कक्कटमज्झपत्तो[2] ।
सखा सखारं परितायमानो,
भुजङ्गमं कक्कटको गहेसि[3] ॥

९६. न वायसं नो पन कण्हसप्पं[4],
घासत्थिको कक्कटको अदेय्य ।
पुच्छामि तं आयतचक्खुनेत्त,
अथ किस्स हेतुम्ह उभो गहीता ॥

९७. अयं पुरिसो मम अत्थकामो,
यो मं गहेत्वान[5] दकाय नेति[5] ।
तस्मिं मते दुक्खमनप्पकं मे,
अहं च एसो च उभो न होम ॥

९८. ममं च दिस्वान पवद्धकायं[6],
सब्बो जनो हिंसितुमेव मिच्छे ।
सादुं च थूलं[7] च[7] मुदुं च मंसं,
काका पि मं दिस्वान[8] विहेठयेय्युं ॥

९९. सचे तस्स हेतुम्ह उभो गहीता,
उट्ठातु पोसो विसमावमामि[9] ।
ममं च काकं च पमुञ्च खिप्पं,
पुरे विसं गाळ्हमुपेति मच्चं ॥

१००. सप्पं पमोक्खामि न ताव काकं,
पटिबन्धको[10] होहिति[11] ताव काको ।
पुरिसं च दिस्वान सुखिं अरोगं,
काकं पमोक्खामि यथेव सप्पं ॥

---

१. अस्ससन्तो–स्या० । २. कक्कटकज्झपत्तो–स्या० । ३. अग्गहेसि–स्या० । ४. सप्पराजं–सी०, स्या०, रो० । ५–५. गहेत्वा उदकाय नेति–स्या० । ६. पवड्ढकायं–सी०, स्या० । ७–७. फुल्लञ्च–सी० । ८. दिस्व–सी०, रो० । ९. विचमा च मामि–सी०, रो० । १०. पटिबद्धको–सी०, स्या०, रो० । ११. होति हि–स्या० ।

१०१. काको तदा देवदत्तो अहोसि,
मारो[1] पन कण्हसप्पो अहोसि ।
आनन्दभद्दो[2] कक्कटको अहोसि,
अहं तदा ब्राह्मणो होमि सत्था[3] ति ॥ B 150

---

३९०. मय्हकजातकं[4] (१५)

१०२. सकुणो मय्हको नाम, गिरिसानुदरीचरो ।
पक्कं पिप्फलिमारुय्ह, मय्हं मय्हं ति कन्दति ॥

१०३. तस्सेवं विलपन्तस्स, दिजसङ्घा समागता ।
भुत्वान पिप्फलिं यन्ति, विलपत्वेव[5] सो दिजो ॥

१०४. एवमेव इधेकच्चो, सङ्घरित्वा बहुं धनं ।
नेवत्तनो न ञातीनं, यथोधिं पटिपज्जति ॥

१०५. न सो अच्छादनं भत्तं, न मालं न विलेपनं ।
अनुभोति[6] सकिं किञ्चि, न सङ्गण्हाति ञातके ॥

१०६. तस्सेवं[7] विलपन्तस्स, मय्हं मय्हं ति रक्खतो ।
राजानो अथ वा चोरा, दायदा येव[8] अप्पिया ।
धनमादाय गच्छन्ति, विलपत्वेव सो नरो ॥

१०७. धीरो[9] भोगे अधिगम्म, सङ्गण्हाति च ञातके ।
तेन सो कित्तिं पप्पोति, पेच्च सग्गे[10] पमोदती ति ॥

---

३९१. विज्जाधरजातकं[11] (१६)

१०८. दुब्बण्णरूपं तुवमरियवण्णी,[12]
पुरक्खत्वा[13] पञ्जलिको नमस्ससि ।
सेय्यो नु ते सो उदवा[14] सरिक्खो,
नामं परस्सत्तनो चा पि ब्रूहि ॥

---

१. वारणो–स्या० । २. आनन्दभद्रो–स्या०; आनन्दो भद्दो–रो० । ३. तत्था–सी०, रो० । ४. मय्हकसकुणजातकं–स्या० । ५. विलपतेव–स्या०; विलपित्वेव–रो० । ६. नानुभोति–स्या० । ७. तस्सेव–रो० । ८. च–स्या० । ९. धीरो च–सी० । १०. सग्गे च–सी०, रो० । ११. धजविहेठ०–सी०, रो०; पब्बजितविहेठक०–स्या० । १२. त्वमरियवण्णी–स्या०, रो० । १३. पुरक्खित्वा–स्या० । १४. उदाहु–स्या० ।

B 151 १०९. न नामगोत्तं गण्हन्ति राज,
सम्मग्गतानुज्जुगतान[1] देवा ।
अहं च ते नामधेय्यं वदामि,
सक्कोहमस्मी तिदसानमिन्दो ।।

११०. यो दिस्वा भिक्खुं चरणूपपन्नं,
पुरक्खत्वा पञ्जलिको[2] नमस्सति ।।
पुच्छामि तं देवराजे तमत्थं,
इतो चुतो किं लभते सुखं सो ।।

१११. यो दिस्वा भिक्खुं चरणूपपन्नं,
पुरक्खत्वा पञ्जलिको नमस्सति ।
दिट्ठेव धम्मे लभते पसंसं,
सग्गं च सो याति सरीरभेदा ।।

११२. लक्खी वत[3] मे[3] उदपादि अज्ज,
यं वासवं भूतपतिद्दसाम[4] ।
भिक्खुं च दिस्वान तुवं[5] च[5] सक्क,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

११३. अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा,
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो[6] ।
भिक्खुं च दिस्वान ममं च राज,
करोहि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

११४. अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
सब्बातिथीयाचयोगो भवित्वा ।
निहच्च[7] मानं अभिवादयिस्सं,
सुत्वान देविन्द सुभासितानी ति ।।

---

१. समग्गतानुज्जुगतान–स्या० । २. अञ्जलिको–रो० । ३–३. वता मे–रो० । ४. भूतिपतिद्दसाम–स्या०; भूतपतद्दसाम–सी०, रो० । ५–५. तवज्ज–सी०, रो० । ६. बहुट्ठानचिन्तिनो–सी०, रो० । ७. निहञ्ञ–स्या० ।

३९२. सिङ्घपुप्फजातकं[1] (१७)

११५. यमेतं[2] वारिजं पुप्फं, अदिन्नं उपसिङ्घसि । B. 152
एकङ्गमेतं थेय्यानं, गन्धथेनोसि[3] मारिस ।।

११६. न हरामि न भञ्जामि, आरा सिङ्घामि वारिजं ।
अथ केन नु वण्णेन, गन्धथेनो[4] ति वुच्चति ।।

११७. योयं भिसानि खणति, पुण्डरीकानि भञ्जति ।
एवं आकिण्णकम्मन्तो, कस्मा एसो न वुच्चति ।।

११८. आकिण्णलुद्दो[5] पुरिसो, धातिचेलं[6] व[6] मक्खितो ।
तस्मिं मे वचनं नत्थि, तञ्चारहामि वत्तवे ।।

११९. अनङ्गणस्स पोसस्स, निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं[7] पापस्स, अब्भामत्तं व खायति ।।

१२०. अद्धा मं यक्ख जानासि, अथो मं अनुकम्पसि ।
पुन पि यक्ख वज्जासि, यदा पस्ससि एदिसं ।।

१२१. नेव तं उपजीवामि[8], न पि ते भतकाम्हसे[9] ।
त्वमेव भिक्खु जानेय्य, येन गच्छेय्य सुग्गतिं ति ।।

---

३९३. विघासादजातकं[10] (१८)

१२२. सुसुखं वत जीवन्ति, ये जना विघासादिनो ।
दिट्ठेव धम्मे पासंसा, सम्पराये च[11] सुग्गती ।।

१२३. सुकस्स[12] भासमानस्स, न निसामेथ पण्डिता ।
इदं सुणाथ[13] सोदरिया, अम्हेवायं पसंसति ।।

१२४. नाहं तुम्हे पसंसामि, कुणपादा सुणाथ मे ।
उच्छिट्ठभोजिनो तुम्हे, न तुम्हे विघासादिनो ।।

---

१. भिसपुप्फ०–सी०, रो०; उपसिङ्घपुप्फ०–स्या० । २. यमेकं–रो० । ३. गन्धत्थेनोसि–सी० । ४. गन्धत्थेनो–सी०, रो० । ५. अकिण्णलुद्धो–स्या० । ६–६. थातिचेळव–सी० । ७. वाळग्गमत्तं–सी०, वालग्गमत्तं–स्या० । ८. उपजीवाम–सी० । ९. भतकम्हसे–सी०, रो०; भतिकह्मसे–स्या० । १०. विघासद०–सी०, रो० । ११. व–सी० । १२. सुवस्स–रो० । १३. सुणोथ–रो० ।

B. 153 १२५. सत्तवस्सा पब्बजिता[1], मेज्झा[2] रञ्ञे सिखण्डिनो ।
विघासेनेव यापेन्ता, मयं चे भोतो गारय्हा ।
के नु भोतो पसंसिया ।।

१२६. तुम्हे सीहानं ब्यग्घानं[3], वाळानञ्चावसिट्ठकं ।
उच्छिट्ठेनेव यापेन्ता, मञ्ञिव्हो विघासादिनो ।।

१२७. ये ब्राह्मणस्स समणस्स, अञ्ञस्स[4] वा[4] वनिब्बिनो[5] ।
दत्वा[6] व[6] सेसं भुञ्जन्ति, ते जना विघासादिनो ति ।।

---

३९४. वट्टकजातकं (१९)

१२८. पणीतं भुञ्जसे भत्तं, सप्पितेलं[7] च[7] मातुल ।
अथ केन नु वण्णेन, किसो[8] त्वमसि वायस ।।

१२९. अमित्तमज्झे वसतो, तेसु आमिसमेसतो ।
निच्चं उब्बिग्गहदयस्स, कुतो काकस्स दळ्हियं ।।

१३०. निच्चं उब्बेगिनो[9] काका, धङ्का[10] पापेन कम्मुना ।
लद्धो पिण्डो न पीणेति, किसो तेनस्मि वट्टक ।।

१३१. लूखानि तिणबीजानि, अप्पस्नेहानि भुञ्जसि ।
अथ केन नु वण्णेन, थूलो त्वमसि वट्टक ।।

१३२. अप्पिच्छा अप्पचिन्ताय, अदूरगमनेन[11] च ।
लद्धालद्धेन यापेन्तो, थूलो तेनस्मि वायस ।।

१३३. अप्पिच्छस्स हि पोसस्स, अप्पचिन्तसुखस्स[12] च ।
सुसङ्गहितमानस्स[13], वुत्ती सुसमुदानया[14] ति ।।

---

१. पब्बजित्वा–रो० । २. मज्झ–स्या० । ३. व्यग्घानं–सी०, रो० । ४–४. ० च–सी०, स्या०; अञ्ञस्सेव–रो० । ५. वणिब्बिनो–सी०, स्या० । ६–६. दत्वान–रो० । ७–७. सप्पितेलञ्च–सी० । ८. कीसी–स्या० । ९. उब्बेधिनो–सी०; उब्बिगिनो–स्या० । १०. पङ्का–रो० । ११. अविदूसगमनेन–सी०, रो०; अविदूरगमेन–स्या० । १२. अप्पचिन्तिसुखस्स–सी०, स्या०, रो० । १३. सुसङ्गहितपमाणस्स–सी०, रो०; सुसङ्गहितप्पमाणस्स–स्या० । १४. सुसमुदानिया–सी०, स्या० ।

३९५. पारावतजातकं[1] (२०)

१३४. चिरस्सं वत पस्सामि[2], सहायं मणिधारिनं ।
सुकता[3] मस्सुकुत्तिया, सोभते वत मे सखा ।।

१३५. परूळ्हकच्छनखलोमो, अहं कम्मेसु ब्यावटो[4] । B. 154
चिरस्सं न्हापितं[5] लद्धा, लोमं तं अज्ज[6] हारयिं ।।

१३६. यं नु लोमं अहारेसि, दुल्लभं लद्ध[7] कप्पकं ।
अथ किञ्चरहि[8] ते सम्म, कण्ठे किणिकिणायति[9] ।।

१३७. मनुस्ससुखुमालानं, मणि कण्ठेसु लम्बति ।
तेसाहं अनुसिक्खामि, मा त्वं मञ्ञि दवाकतं ।।

१३८. सचे पिमं पिहयसि, मस्सुकुत्तिं सुकारितं ।
कारयिस्सामि ते सम्म, मणिं चा पि ददामि ते ।।

१३९. त्वञ्ञेव मणिना[10] छन्नो, सुकताय च मस्सुया ।
आमन्त खो तं गच्छामि, पियं मे तव दस्सनं ति ।।

खरपुत्तवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

अथ पस्स ससूचि च तुण्डिलको,
मिग मय्हकपञ्चमपक्खिवरो ।
अथ पञ्जलि वारिज मेज्झ[11] पुन,
अथ वट्ट[12] कपोतवरेन दसा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं

अथ वग्गं पकित्तिस्सं, छनिपातं वरुत्तमे ।
अवारिया[13] च खरो[14] च[14], द्वे च वुत्ता सुब्यञ्जना ति ।।

छक्कनिपातं निट्ठितं ।

——:०:——

१. काकजातकं–सी०, रो०; मणिजातकं–स्या० । २. पस्साम–सी०, रो० । ३. सुकताय–सी०, रो० । ४. व्यावटो–सी०, रो० । ५. नहापितं–सी०, स्या०, रो० । ६. अप–सी०, रो० । ७. लद्धु–रो० । ८. किञ्चिहि–स्या० । ९. किणकिणायति–सी०, रो०; किनिकिलायति–स्या० । १०. मणिनो–रो० । ११. मज्झ–स्या० । १२. वट्टक–सी०, स्या० । १३. आवारिया–स्या० । १४–१४. सेनक–सी०; सूचि च–स्या० ।

७. सत्तकनिपातो[1]

३९६. कुक्कुजातकं (१)

B. 155 १. ‘दियड्ढकुक्कू उदयेन कण्णिका,
विदत्थियो अट्ठ परिक्खिपन्ति नं ।
सा[2] सिंसपा[2] सारमया अफेग्गुका,
कुहिं ठिता उप्परितो[3] न धंसति ।।

२. या तिंसति सारमया अनुज्जुका[4],
परिकिरिय गोपाणसियो समं[5] ठिता[5] ।
ताहि[6] सुसङ्गहिता बलसा पीळिता,[6]
समं ठिता उप्परितो न धंसति ।।

३. एवं पि मित्तेहि दळ्हेहि पण्डितो,
अभेज्जरूपेहि सुचीहि मन्तिभि[7] ।
सुसङ्गहीतो सिरिया न धंसति,
गोपाणसी भारवहा व कण्णिका ।।

४. खरत्तचं बेल्लं[8] यथा पि सत्थवा,
अनामसन्तो पि करोति तित्तकं ।
समाहरं सादुं[9] करोति पत्थिव[10],
असादुं[11] कयिरा तनुबन्धमुद्धरं[12] ।।

५. एवं पि गामनिगमेसु पण्डितो,
असाहसं राजधनानि सङ्घरं ।

---

१. सत्तनिपात–रो० । २–२. सा सीसपा–स्या०; स सिंसपा–रो० । ३. उपरितो–सी०, स्या०, रो० । ४. अफेग्गुका–स्या० । ५–५. समट्ठिता–सी०, स्या० । ६–६. ता सङ्गहिता बलसा च पीळिता–सी०; ताहि सुसङ्गहिता बलसा च पीळिता–स्या०; ताहि संगहीता बलसा पपीळिता–रो० । ७. मन्तिहि–सी०, रो० । ८. मेल्लं–सी०, रो० । ९. साधु–स्या०; सादु–रो० । १०. पत्थिवा–सी०; पत्थवा–स्या० । ११. असादु–सी०, रो०; असाधु–स्या० । १२. तनुवट्टमुद्धरं–सी०, रो० ।

धम्मानुवत्ती पटिपज्जमानो,
स[1] फाति[1] कयिरा अविहेठयं परं ॥

६. ओदातमूलं सुचिवारिसम्भवं, B. 156
जातं यथा पोक्खरणीसु अम्बुजं ।
पदुमं यथा अग्गिनिकासिफालिमं[2],
न कद्दमो[3] न रजो न वारि लिम्पति ॥

७. एवं पि वोहारसुचिं असाहसं,
विसुद्धकम्मन्तमपेतपापकं ।
न लिम्पति कम्मकिलेस तादिसो,
जातं यथा पोक्खरणीसु अम्बुजं ति ॥

---

३९७. मनोजजातकं (२)

८. यथा चापो निन्नमति, जिया चा पि निकूजति[4] ।
हञ्ञते नून मनोजो, मिगराजा सखा मम ॥

९. हन्द दानि वनन्तानि, पक्कमामि यथासुखं ।
नेतादिसा सखा होन्ति, लब्भा मे जीवतो सखा ॥

१०. न पापजनसंसेवी, अच्चन्तं सुखमेधति ।
मनोजं पस्स सेमानं, गिरियस्सानुसासनी ॥

११. न पापसम्पवङ्केन, माता पुत्तेन नन्दति ।
मनोजं पस्स सेमानं, अच्छन्नं सम्हि लोहिते ॥

१२. एवमापज्जते[5] पोसो, पापियो च निगच्छति ।
यो वे हितानं[6] वचनं, न करोति अत्थदस्सिनं ॥

१३. एवं च सो होति ततो च[7] पापियो,
यो उत्तमो अधमजनूपसेवी[8] ।

१-१. स फातिं-सी०, रो०; फातिं-स्या० । २. अग्गिनिम्भासिफातलिमं-स्या० ।
३. कदमो-रो० । ४. निकुज्जति-स्या० । ५. एवमापज्जति-सी०; पज्जती-रो० ।
६. हितान-स्या० । ७. व-सी०, स्या०, रो० । ८. अधम्मजनूपसेवी-स्या० ।

पस्सुत्तमं अधमजनूपसेवितं[1],
मिगाधिपं सरवरवेगनिद्धुतं[2] ॥

B. 157 १४. निहीयति[3] पुरिसो निहीनसेवी,
न च हायेथ कदाचि तुल्यसेवी ।
सेट्ठमुपगमं[4] उदेति खिप्पं,
तस्मात्तना[5] उत्तरितरं[5] भजेथा ति ॥

---

३९८. सुतनुजातकं[6] (३)

१५. राजा ते भत्तं पाहेसि, सुचिं मंसूपसेचनं ।
मघदेवस्मिं[7] अधिवत्थे, एहि निक्खम्म[8] भुञ्जस्सु[9] ॥

१६. एहि माणव ओरेन[10], भिक्खमादाय सूपितं[11] ।
त्वं च माणव भिक्खा[12] च[12], उभो भक्खा भविस्सथ ॥

१७. अप्पकेन तुवं यक्ख, थुल्लमत्थं जहिस्ससि ।
भिक्खं ते नाहरिस्सन्ति, जना मरणसञ्ञिनो[13] ॥

१८. लद्धाय[14] यक्खा[15] तव निच्चभिक्खं,
सुचिं पणीतं रससा[16] उपेतं[16] ।
भिक्खं च ते आहरियो नरो इध,
सुदुल्लभो हेहिति[17] भक्खिते[18] मयि ॥

१९. ममेव[19] सुतनो[20] अत्थो, यथा भाससि माणव ।
मया त्वं समनुञ्ञातो, सोत्थिं पस्साहि मातरं ॥

२०. खग्गं छत्तं च पातिं[21] च[21], गच्छमादाय[22] माणव ।
सोत्थिं पस्सतु ते माता, त्वं च पस्साहि मातरं ॥

---

१. अधम्मजनूपसेवि–स्या० । २. सरवरवेगनीधुतं–सी०; सरवेगनिद्धुतं–स्या०; सरवरवेधनिब्बुत–रो० । ३. नीहति–रो० । ४. सेट्ठमुपनमं–सी०,रो०; सेट्ठुपुपगमञ्च–स्या० । ५–५. तस्मा अत्तनो उत्तरि–सी०, रो०; तस्मा अत्तनो उत्तर–स्या० । ६. सुतनजातक–स्या०; सुतनो०–रो० । ७. मखादेवस्मि–सी०, रो० । ८. निक्खम–सी०, रो० । ९. भुञ्जसु–म० । १०. ओरोहि–स्या० । ११. सूपिन–रो० । १२–१२. भक्खोसि–स्या० । १३. मरणसङ्किनो–स्या० । १४ लद्धायं–सी०, स्या०, रो० । १५. यक्ख–सी०, स्या०, रो० । १६-१६. सससाधुपेतं–स्या० । १७. होहिति–सी०, स्या०, रो० । १८. खादिते–सी०, स्या०, रो० । १९. ममेस–सी०, रो० । २०. सुतन–स्या० । २१-२१. पटिञ्च–स्या० । २२. गच्छेवादाय–सी०, स्या०, रो० ।

२१. एवं यक्ख सुखी होहि, सह सब्बेहि ञातिभि[1] ।
धनं च मे अधिगतं, रञ्ञो च वचनं कतं ति ॥

३९९. मातुपोसकगिज्झजातकं[2] (४)

B. 158

२२. ते कथं नु करिस्सन्ति, वुद्धा[3] गिरिदरीसया ।
अहं बद्धोस्मि[4] पासेन, निलीयस्स वसं गतो ॥

२३. किं गिज्झ परिदेवसि[5], का नु ते परिदेवना ।
न मे सुतो वा दिट्ठो वा, भासन्तो मानुसिं दिजो ॥

२४. भरामि मातापितरो, वुद्धे गिरिदरीसये[6] ।
ते कथं नु करिस्सन्ति, अहं वसं गतो तव ॥

२५. यं नु गिज्झो योजनसतं, कुणपानि अवेक्खति ।
कस्मा जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झसि ॥

२६. यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्खये ।
अथ जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झति ॥

२७. भरस्सु मातापितरो, वुद्धे गिरिदरीसये ।
मया त्वं समनुञ्ञातो, सोत्थिं पस्साहि ञातके ॥

२८. एवं लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि ।
भरिस्सं मातापितरो, वुद्धे गिरिदरीसये ति ॥

४००. दब्भपुप्फजातकं[7] (५)

२९. अनुतीरचारी भद्दन्ते, सहायमनुधाव मं ।
महा मे गहितो मच्छो, सो मं हरति वेगसा ॥

३०. गम्भीरचारी[8] भद्दन्ते, दळ्हं गण्हाहि थामसा ।
अहं तं उद्धरिस्सामि, सुपण्णो उरगामिव[9] ॥

१. ञाति हि–सी० । २. गिज्झजातकं–सी०, रो० । ३. वुड्ढा–स्या०; वद्धा–रो० । ४. बन्धोस्मि–स्या० । ५. परिदेवेसि–स्या० । ६. गिरदरीसये–सी० । ७. दब्बपुप्फ०–स्या० । ८. गम्भीरचारि–सी०, रो० । ९. उरगम्मिव–सी०, स्या०, रो० ।

३१. विवादो नो समुप्पन्नो, दब्भपुप्फ सुणोहि मे ।
समेहि मेधगं[1] सम्म, विवादो वूपसम्मतं[2] ।।

३२. धम्मट्ठोहं पुरे आसिं, बहू अड्डा[3] मे तीरिता[3] ।
समेमि मेधगं[4] सम्म[5], विवादो वूपसम्मतं ।।

B. 159 ३३. अनुतीरचारि[6] नङ्गुट्ठं, सीसं गम्भीरचारिनो ।
अच्चायं[7] मज्झिमो खण्डो, धम्मट्ठस्स भविस्सति ।।

३४. चिरं पि भक्खो अभविस्स, सचे न विवदेमसे[8] ।
असीसकं अनङ्गुट्ठं, सिङ्गालो[9] हरति रोहितं ।।

३५. यथा पि राजा नन्देय्य, रज्जं लद्धान खत्तियो ।
एवाहमज्ज नन्दामि, दिस्वा पुण्णमुखं पतिं ।।

३६. कथं नु थलजो सन्तो, उदके मच्छं परामसि ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कथं अधिगतं तया ।।

३७. विवादेन किसा होन्ति, विवादेन धनक्खया ।
जीना[10] उद्दा विवादेन, भुञ्ज मायावि रोहितं ।।

३८. एवमेव[11] मनुस्सेसु, विवादो यत्थ जायति ।
धम्मट्ठं पटिधावन्ति, सो हि नेसं विनायको ।
धना पि तत्थ जीयन्ति, राजकोसो[12] पवड्ढती[13] ति ।।

---

४०१. पण्णकजातकं[14] (६)

३९. पण्णकं तिखिणधारं, असिं सम्पन्नपायिनं ।
परिसायं पुरिसो गिलति, किं दुक्करतरं ततो ।
यदञ्ञं दुक्करं ठानं, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

---

१. मेधकं – रो०। २. वूपसम्मतु – सी०, स्या०। ३–३. अट्टं मे तीरितं – सी०; अट्टं व तीरितं – स्या०; अत्थं मे तीरितं – रो०। ४. मेगधं – स्या०; मधकं – रो०। ५. सम्मा – सी०, रो०। ६. अनूतीर चारि – सी०; अनुतीराचारी – रो०। ७. अथायं – सी०, रो०। ८. वीवदेमसे – सी०। ९. सिगालो – सी०, स्या०, रो०। १०. जिना – स्या०। ११. एवमेवं – रो०। १२. राजकोसो च – रो०। १३. वड्ढति – रो०। १४. दसण्णकजातकं – सी०, स्या०, रो०।

४०. गिलेय्य पुरिसो लोभा, असिं सम्पन्नपायिनं ।
यो च वज्जा ददामी ति, तं दुक्करतरं ततो ।
सब्बञ्ञं सुकरं ठानं, एवं जानाहि मद्दव[1] ॥

४१. ब्याकासि[2] आयुरो पञ्हं, अत्थं[3] धम्मस्स कोविदो ।
पुक्कुसं दानि पुच्छामि, किं दुक्करतरं ततो ।
यदञ्ञं दुक्करं ठानं, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

४२. न वाचमुपजीवन्ति, अफलं गिरमुदीरितं । B. 160
यो[4] च दत्वा[4] अवाकयिरा, तं दुक्करतरं ततो ।
सब्बञ्ञं सुकरं ठानं, एवं जानाहि मद्दव ॥

४३. ब्याकासि पुक्कुसो पञ्हं, अत्थं धम्मस्स कोविदो ।
सेनकं दानि पुच्छामि, किं दुक्करतरं ततो ।
यदञ्ञं दुक्करं ठानं, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

४४. ददेय्य पुरिसो दानं, अप्पं वा यदि वा बहुं ।
यो च दत्वा नानुतप्पे[5], तं दुक्करतरं ततो ।
सब्बञ्ञं सुकरं ठानं, एवं जानाहि मद्दव ॥

४५. ब्याकासि आयुरो पञ्हं, अथो[6] पुक्कुसपोरिसो ।
सब्बे पञ्हे अतिभोति[7], यथा भासति सेनको ति ॥

---

४०२. सत्तुभस्तजातकं[8] (७)

४६. विब्भन्तचित्तो कुपितिन्द्रियोसि,
नेत्तेहि ते वारिगणा सवन्ति ।
किं ते नट्ठं किं पन पत्थयानो,
इधागमा ब्रह्मे[9] तदिङ्घ[9] ब्रूहि ॥

४७. मिय्येथ[10] भरिया वजतो ममज्ज,
अगच्छतो मरणमाह यक्खो ।

---

१ मागध – सी०, स्या०, रो० । २. व्याकासि – सी०, रो० । ३. अत्थ – रो० । ४–४. यो दत्वा – स्या० । ५. नानुतपे – सी०, रो० । ६. अथ – रो० । ७. अभिमोति – सी०, स्या०; अति होति – रो० । ८ सेनकजातकं – स्या० । ९–९. ब्राह्मण इङ्घ – सी०, स्या० । १०. मीयेथ – रो० ।

एतेन दुक्खेन पवेधितोस्मि,
अक्खाहि मे सेनक एतमत्थं ॥

४८. बहूनि ठानानि विचिन्तयित्वा,
यमेत्थ वक्खामि तदेव सच्चं ।
मञ्ञामि ते ब्राह्मण सत्तुभस्तं,
अजानतो कण्हसप्पो पविट्ठो ॥

B. 161 ४९. आदाय दण्डं परिसुम्भ भस्तं,
पस्सेळमूगं[1] उरगं दुजिव्हं[2] ।
छिन्दज्ज कङ्खं विचिकिच्छितानि,
भुजङ्गमं पस्स पमुञ्च भस्तं ॥

५०. संविग्गरूपो परिसाय मज्झे,
सो ब्राह्मणो सत्तुभस्तं पमुञ्चि ।
अथ निक्खमि उरगो उग्गतेजो,
आसीविसो सप्पो फणं करित्वा ॥

५१. सुलद्धलाभा जनकस्स रञ्ञो,
यो पस्सती सेनकं साधुपञ्ञं ।
विवट्टच्छद्दो[3] नुसि सब्बदस्सी,
ञाणं[4] नु[4] ते ब्राह्मण भिंसरूपं ॥

५२. इमानि मे सत्तसतानि अत्थि,
गण्हाहि सब्बानि ददामि तुय्हं ।
तया हि मे जीवितमज्ज लद्धं,
अथो पि भरियाय मकासि सोत्थिं ॥

५३. न पण्डिता वेतनमादियन्ति[5],
चित्राहि गाथाहि सुभासिताहि ।

१. पस्सेलमूगं–स्या० । २ द्वि जिव्हं–सी०; दिजिव्हं–रो० । ३. विवत्तच्छद्दो–सी०; विवट्टच्छदो–स्या०; विवट्टच्छद्दा–रो० । ४–४. ञाणन्नु–सी० । ५. वेत्तनमादियन्ति–सी०, स्या०; वेदनमादियन्ति–रो० ।

इतो पि ते ब्रह्मे[1] ददन्तु वित्तं,
आदाय त्वं गच्छ सकं निकेतं ति ॥

४०३. अट्ठिसेनकजातकं[2] (८)

५४. येमे अहं न जानामि, अट्ठिसेन वनिब्बके ।
ते मं सङ्गम्म याचन्ति, कस्मा मं त्वं न याचसि ॥

५५. याचको अप्पियो होति, याचं अददमप्पियो ।
तस्माहं तं न याचामि, मा मे विदेस्सना[3] अहु ॥

५६. यो वे[4] याचनजीवानो, काले याचं न याचति । B. 162
परं च पुञ्ञा[5] धंसेति, अत्तना पि न जीवति ॥

५७. यो च याचनजीवानो, काले याचं[6] हि[6] याचति ।
परं च पुञ्ञं लब्भेति, अत्तना पि च जीवति ॥

५८. न वे देस्सन्ति[7] सप्पञ्ञा, दिस्वा याचकमागते ।
ब्रह्मचारि पियो मेसि, वद[8] त्वं[8] भञ्ञमिच्छसि[9] ॥

५९. न वे याचन्ति सप्पञ्ञा, धीरो[10] च वेदितुमरहति[10] ।
उद्दिस्स अरिया तिट्ठन्ति, एसा अरियान याचना ॥

६०. ददामि ते ब्राह्मण रोहिणीनं,
गवं सहस्सं सह पुङ्गवेन ।
अरियो हि अरियस्स कथं न दज्जा,
सुत्वान गाथा तव धम्मयुत्ता ति ॥

४०४. कपिजातकं (९)

६१. यत्थ वेरी निवसति, न वसे तत्थ पण्डितो ।
एकरत्तं दिरत्तं[11] वा, दुक्खं वसति वेरिसु ॥

---

१. ब्राह्मण–स्या० । २. अट्ठिसेनजातक–सी०, स्या०, रो० । ३. विद्देसना–सी०, रो०; विद्देस्सना–स्या० । ४. च–स्या०, रो० । ५. पञ्ञं–स्या० । ६–६. याचं पि–स्या०; याचानि–रो० । ७. दिस्सन्ति–सी०, रो०; दुस्सन्ति–स्या० । ८–८. वर तं–सी०; वर–स्या०; वरत्वं–रो० । ९. भञ्जितमिच्छसि–स्या० । १०–१०. धीरो वेदितं मरहति–सी०; धीरो च विदितुमरहति–स्या०, रो० । ११. द्विरत्तं–स्या० ।

६२. दिसो वे लहुचित्तस्स, पोसस्सानुविधीयतो[1] ।
एकस्स कपिनो हेतु[2], यूथस्स अनयो कतो ।।

६३. बालो व[3] पण्डितमानी, यूथस्स परिहारको ।
सचित्तस्स वसं गन्त्वा, सयेथायं यथा कपि ।।

६४. न साधु बलवा बालो, यूथस्स परिहारको ।
अहितो भवति ञातीनं, सकुणानं व चेतको ।।

B 163 ६५. धीरो व बलवा साधु, यूथस्स परिहारको ।
हितो भवति ञातीनं, तिदसानं व वासवो ।।

६६. यो च सीलं च पञ्ञं च, सुतं चत्तनि पस्सति ।
उभिन्नमत्थं चरति, अत्तनो च परस्स च ।।

६७. तस्मा तुलेय्य मत्तानं, सीलपञ्ञासुतामिव[4] ।
गणं वा परिहरे धीरो, एको वा पि परिब्बजे ति ।।

---

४०५. बकजातकं[5] (१०)

६८. द्वासत्तति गोतम पुञ्ञकम्मा,
वसवत्तिनो जातिजरं अतीता ।
अयमन्तिमा वेदगू ब्रह्मपत्ति[6],
अस्माभिजप्पन्ति जना अनेका ।।

६९. अप्पं[7] हि एतं[7] न हि दीघमायु,
यं त्वं बक मञ्ञसि दीघमायुं[8] ।
सतं सहस्सानि[9] निरब्बुदानं,
आयुं पजानामि तवाह[10] ब्रह्मे ।।

७०. अनन्तदस्सी भगवाहमस्मि[11],
जातिज्जरं[12] सोकमुपातिवत्तो ।

---

१. पोसस्सानुविधिय्यतो–स्या०, रो० । २. होतु–सी० । ३. च–सी०, स्या०, रो० । ४. सीलं पञ्ञं सुतंपिव–स्या० । ५. बकब्रह्म०–सी०, स्या०, रो० । ६. ब्रह्मुपपत्ति–स्या० । ७–७. अप्पञ्चहेतं–स्या० । ८. दीघमायु–सी०, रो० । ९. सहस्सानं–सी०, रो०; सहस्सान–स्या० । १०. तवाहं–सी०, रो० । ११. भगवाहमस्मिं–सी० । १२. जातिजरं–सी०, रो० ।

किं मे पुराणं वतसीलवत्तं[1],
आचिक्ख मे तं यमहं विजञ्ञं ॥

७१. यं त्वं अपायेसि बहू मनुस्से,
पिपासिते घम्मनि सम्परेते ।
तं ते पुराणं वतसीलवत्तं,
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ॥

७२. यं एणिकूलस्मि[2] जनं[3] गहीतं, B. 164
अमोचयी गय्हक निय्यमानं[4] ।
तं ते पुराणं वतसीलवत्तं,
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ॥

७३. गङ्गाय सोतस्मिं गहीतनावं,
लुद्देन[5] नागेन मनुस्सकप्पा[6] ।
अमोचयि[7] त्वं[7] बलसा पसय्ह,
तं ते पुराणं वतसीलवत्तं ।
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ॥

७४. कप्पो च ते बद्धचरो[8] अहोसि[9],
सम्बुद्धिमन्तं[10] वतिनं[11] अमञ्ञं ।
तं ते पुराणं वतसीलवत्तं,
सुत्तप्पबुद्धो व अनुस्सरामि ॥

७५. अद्धा पजानासि ममेतमायुं,
अञ्ञं पि जानासि तथा हि बुद्धो ।
तथा हि तायं जलितानुभावो,
ओभासयं तिट्ठति ब्रह्मलोकं ति ॥

कुक्कुवग्गो पठमो ।

---

१. वत सीलवन्तं–रो० । २. फणिकूलस्मिं–सी०; एणिकूलस्मिं–स्या०, रो० । ३. जनतं–स्या० । ४. नीयमानं–स्या० । ५. लुद्धने–रो० । ६. मनुस्सकम्या–रो० । ७–७. अमोचयित्थ–रो० । ८. पत्थचरो–स्या० । ९. अहोसिं–सी०, स्या०, रो० । १०. सम्बुद्धिवन्तं–सी०, रो० । ११. पतितं–स्या० ।

तस्सुद्दानं

वरकण्णिक चापवरो सुतनो,
अथ गिज्झ सरोहितमच्छवरो[1]।
पुन पण्णक[2] सेनक याचनको,
अथ वेरि सब्रह्मबकेन दसा ति ॥

—०—

४०६. गन्धारजातकं (११)

B 165

७६. हित्वा गामसहस्सानि, परिपुण्णानि सोळस ।
कोट्ठागारानि फीतानि, सन्निधिं दानि कुब्बसि ॥

७७. हित्वा गन्धारविसयं, पहूतधनधारियं[3] ।
पसासनतो[4] निक्खन्तो, इध दानि पसाससि ॥

७८. धम्मं भणामि वेदेह, अधम्मो मे न रुच्चति ।
धम्मं मे भणमानस्स, न पापमुपलिम्पति[5] ॥

७९. येन केनचि वण्णेन, परो लभति रुप्पनं ।
महत्थियं पि चे वाचं, न तं भासेय्य पण्डितो ॥

८०. कामं रुप्पतु वा मा वा, भुसं[6] व[6] विकिरीयतु[7] ।
धम्मं मे भणमानस्स, न पापमुपलिम्पति ॥

८१. नो चे अस्स सका बुद्धि, विनयो वा सुसिक्खितो ।
वने अन्धमहिंसो[8] व[8], चरेय्य बहुको जनो ॥

८२. यस्मा च पनिधेकच्चे, आचेरम्हि[9] सुसिक्खिता ।
तस्मा विनीतविनया, चरन्ति सुसमाहिता ति ॥

---

१. रोहितमच्छवरो–सी० । २. दसण्णक–सी०, स्या० । ३. पहूतधनधानियं–सी०, रो०; पहूतधनपानियं–स्या० । ४. पसासनितो–सी०, स्या०; पसासनातो–रो० । ५ पापमुपलिप्पति–सी०, रो० । ६–६. भुसंवा–सी०, स्या०, रो० । ७. विकिरिय्यतु–सी०, स्या०, रो० । ८–८. अन्धमहिसोव–सी०, रो० । ९. आचारम्हि–सी०, रो० ।

४०७. महाकपिजातकं (१२)

८३. अत्तानं सङ्कमं कत्वा, यो सोत्थिं समतारयि ।
किं त्वं तेसं किमे[1] तुय्हं, होन्ति एते[2] महाकपि ॥

८४. राजाहं इस्सरो तेसं, यूथस्स परिहारको ।
तेसं सोकपरेतानं, भीतानं ते अरिन्दम ॥

८५. उल्लङ्घयित्वा[3] अत्तानं, विस्सट्ठधनुनो सतं ।
ततो अपरपादेसु, दळ्हं बन्धं[4] लतागुणं[5] ॥

८६. छिन्नब्भमिव वातेन, नुण्णो[6] रुक्खं उपागमिं । B. 166
सोहं अप्पभवं तत्थ, साखं हत्थेहि अग्गहिं[7] ॥

८७. तं मं वियायतं सन्तं, साखाय च लताय च ।
समनुक्कमन्ता पादेहि, सोत्थिं साखामिगा गता ॥

८८. तं मं न तपते[8] बन्धो, मतो[9] मे न तपेस्सति ।
सुखमाहरितं तेसं, येसं रज्जमकारयिं ॥

८९. एसा ते उपमा राज, तं[10] सुणोहि अरिन्दम[10] ।
रञ्ञा रट्ठस्स योग्गस्स, बलस्स निगमस्स च ।
सब्बेसं सुखमेट्ठब्बं[11], खत्तियेन पजानता ति ॥

---

४०८. कुम्भकारजातकं (१३)

९०. अम्बाहमद्दं वनमन्तरस्मिं,
नीलोभासं फलितं[12] संविरूळ्हं ।
तमद्दसं फलहेतु विभग्गं,
तं दिस्वा भिक्खाचरियं चरामि ॥

---

१. किमो–सी०, रो०; किंमे–स्या० । २. हेते–स्या० । ३. सलङ्घयित्वा–रो० । ४. बद्ध–रो० । ५. लता गुलं–स्या० । ६. नुन्नो–सी० । ७. अग्गहि–रो० । ८. तप्पती–स्या० । ९. वधो–सी०, स्या०, रो० । १०–१०. तं सुणाहि०–स्या०; अत्थसन्दस्सनीकता–रो० । ११. सुखमेतब्बं–स्या० । १२. फलिनं–रो० ।

९१. सेलं सुमट्ठं नरवीरनिट्ठितं,
नारी युगं धारयि अप्पसद्दं ।
दुतियं च आगम्म अहोसि सद्दो,
तं दिस्वा भिक्खाचरियं चरामि ।।

९२. दिजा दिजं कुणपमाहरन्तं,
एकं समानं बहुका समेच्च ।
आहारहेतू परिपातयिंसु,
तं दिस्वा भिक्खाचरियं चरामि ।।

९३. उसभाहमद्दं यूथस्स मज्झे,
चलक्ककुं[1] वण्णबलूपपन्नं ।
तमद्दसं कामहेतु वितुन्नं,
तं दिस्वा भिक्खाचरियं चरामि ।।

B 167 ९४. करण्डको[2] कलिङ्गानं, गन्धारानं च नग्गजि ।
निमिराजा विदेहानं, पञ्चालानं च दुम्मुखो ।
एते रट्ठानि हित्वान[3], पब्बजिंसु अकिञ्चना ।।

९५. सब्बे[4] पिमे[4] देवसमा समागता,
अग्गी यथा पज्जलितो तथेविमे ।
अहं पि एको चरिस्सामि भग्गवि,
हित्वान कामानि यथोधिकानि ।।

९६. अयमेव कालो न हि अञ्ञो अत्थि,
अनुसासिता[5] मे न भवेय्य पच्छा ।
अहं पि एका चरिस्सामि भग्गव,
सकुणी व मुत्ता पुरिसस्स हत्था ।।

९७. आमं पक्कं च जानन्ति, अथो लोणं अलोणकं[6] ।
तमहं दिस्वान पब्बजिं, चरेव त्वं चरामहं ति ।।

---

१. वलक्ककुं–स्या० । २. करण्डु नाम–सी० रो० । ३. हित्वाव–सी० । ४–४. सब्बेविमे–रो० । ५. अनुसासितो–स्या० । ६. अलोणिकं–रो० ।

४०९. दळ्हधम्मजातकं (१४)

९८. अहं चे[1] दळ्हधम्मस्स[2], वहन्ति नाभिराधयिं ।
धरन्ती[3] उरसि[4] सल्लं, युद्धे विक्कन्तचारिनी ॥

९९. नून[5] राजा न जानाति, मम विक्कमपोरिसं ।
सङ्गामे सुकतन्तानि, दूतविप्पहितानि च ॥

१००. सा नूनाहं मरिस्सामि, अबन्धु अपरायिनी[6] ।
तदा[7] हि कुम्भकारस्स, दिन्ना छकणहारिका ॥

१०१. यावता सीसती[8] पोसो, तावदेव पवीणति ।
अत्थापाये जहन्ति नं, ओट्ठिब्याधिं[9] व[9] खत्तियो ॥

१०२. यो पुब्बे कतकल्याणो, कतत्थो नावबुज्झति ।
अत्था तस्स पलुज्जन्ति, ये होन्ति अभिपत्थिता ॥

१०३. यो पुब्बे कतकल्याणो, कतत्थो मनुबुज्झति । B 168
अत्था तस्स पवड्ढन्ति, ये होन्ति अभिपत्थिता ॥

१०४. तं वो वदामि भद्दन्ते[10], यावन्तेत्थ समागता ।
सब्बे कतञ्ञुनो होथ, चिरं सग्गम्हि ठस्सथा ति ॥

---

४१०. सोमदत्तजातकं (१५)

१०५. यो मं पुरे पच्चुड्डेति[11], अरञ्ञे दूरमायतो ।
सो न दिस्सति मातङ्गो, सोमदत्तो कुहिं गतो ॥

१०६. अयं वा[12] सो मतो सेति, अल्लसिङ्गं[13] व वच्छितो[13] ।
भुम्या निपतितो सेति, अमरा वत कुञ्जरो ॥'

१०७. अनगारियुपेतस्स, विप्पमुत्तस्स ते[14] सतो[14] ।
समणस्स न तं साधु, यं पेतमनुसोचसि ॥

---

१. च–स्या० । २. दळ्हधम्माय–रो० । ३. नुदन्ती–सी०, स्या०, रो । ४. उरसिं–रो० । ५. न हनून–सी०, रो० । ६. अपरायिणी–सी० । ७. तथा–रो० । ८. सिसति–सी०; सिसती–स्या०, रो० । ९-९. ओट्ठिव्याधिव–सी०; ओट्ठिव्याधिव–रो० । १०. भद्दंवो–सी०, स्या०, रो० । ११. पच्चुदेति–सी०, स्या०, रो० । १२. व–रो० । १३–१३. अल्लपिङ्कव छिज्जितो–सी०, रो०; अल्लपितंव विच्छितो–स्या० । १४–१४. चेतसो–सी०, रो० ।

१०८. संवासेन हवे सक्क, मनुस्सस्स मिगस्स वा ।
हदये जायते[1] पेमं, तं न सक्का असोचितुं ॥

१०९. मतं मरिस्सं रोदन्ति, ये रुदन्ति लपन्ति च ।
तस्मा[2] त्वं[2] इसि मा रोदि[3], रोदितं मोघमाहु सन्तो ॥

११०. कन्दितेन हवे ब्रह्मे, मतो पेतो समुट्ठहे ।
सब्बे सङ्गम्म रोदाम, अञ्ञमञ्ञस्स ञातके ॥

१११. आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं[4], सब्बं निब्बापये दरं ॥

११२. अब्बही[5] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सितं[6] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि ॥

११३. सोहं अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान वासवा ति ॥

---

४११. सुसीमजातकं (१६)

B. 169 ११४. काळानि केसानि पुरे अहेसुं,
जातानि सीसम्हि यथापदेसे ।
तानज्ज[7] सेतानि सुसीम दिस्वा,
धम्मं चर ब्रह्मचरियस्स कालो ॥

११५. ममेव देव पलितं न तुय्हं,
ममेव सीसं मम उत्तमङ्गं ।
अत्थं करिस्सन्ति मुसा अभाणिं,
एकापराधं खम[8] राजसेट्ठ ॥

११६. दहरो तुवं[9] दस्सनियोसि राज,
पठमुग्गतो होसि[10] यथा कळीरो ।

---

१. जायती–सी०, स्या०, रो० । २–२. रो० पोत्थके नत्थि । ३. रूदि–रो० । ४. ओसिञ्चि–स्या० । ५. अब्बूळ्हं–स्या० । ६. हदयनिस्सितं–सी०, रो० । ७. तानिज्ज–स्या० । ८. खमथ–स्या० । ९. त्वं–स्या० । १०. होहि–सी० ।

रज्जं च कारेहि ममं च पस्स,
मा कालिकं अनुधावी[1] जनिन्द ॥

११७. पस्सामि वोहं दहरिं कुमारिं,
सामट्ठपस्सं सुतनुं सुमज्झं ।
काळप्पवाळा[2] व[2] पवेल्लमाना,
पलोभयन्ती व[3] नरेसु गच्छति ॥

११८. तमेन पस्सामि परेन नारिं,
आसीतिकं नावुतिकं व[4] जच्चा ।
दण्डं गहेत्वान[5] पवेधमानं,
गोपानसीभोग्गसमं[6] चरन्तिं[6] ॥

११९. सोहं तमेवानुविचिन्तयन्तो,
एको सयामि सयनस्स मज्झे ।
अहं पि एवं इति पेक्खमानो,
न गहे[7] रमे ब्रह्मचरियस्स कालो ॥

१२०. रज्जुवालम्बनी चेसा, या गेहे वसतो रति । B. 170
एवं पि छेत्वान वजन्ति धीरा,
अनपेक्खिनो कामसुखं पहाया ति ॥

---

४१२. कोटसिम्बलिजातकं (१७)

१२१. अहं दससतं ब्यामं, उरगमादाय आगतो ।
तं च मं च महाकायं, धारयं नप्पवेधसि ॥

१२२. अथिमं खुद्दकं पक्खिं, अप्पमंसतरं मया ।
धारयं ब्यथसि[8] भीता[9], कमत्थं[10] कोटसिम्बलि[11] ॥

---

१. अनुधावि–स्या०, रो० । २–२. काळापवाळाव–सी०, रो०; कालप्पल्लवाव–स्या० । ३. सालोभयन्तीव–रो० । ४ च–स्या० । ५. गहेत्वाव–रो० । ६–६. गोपाणसी-भग्गसमं चरन्तं–स्या० । ७. गेहे–सी० । ८. व्याधसे–सी०; ब्यधसे–रो० । ९. भीतो–सी०, स्या०, रो० । १०. किमत्थं–सी०, स्या० । ११. कोटिसिम्बली–सी०, रो० ।

१२३. मंसभक्खो तुवं राज, फलभक्खो अयं दिजो ।
अयं निग्रोधबीजानि[1], पिलक्खुदुम्बरानि[2] च ।
अस्सत्थानि च भक्खित्वा[3], खन्धे मे ओहदिस्सति[4] ।।

१२४. ते रुक्खा संविरूहन्ति, मम पस्से निवातजा ।
ते मं[5] परियोनन्धिस्सन्ति[6], अरुक्खं मं करिस्सरे ।।

१२५. सन्ति अञ्ञे पि रुक्खासे, मूलिनो खन्धिनो दुमा ।
इमिना सकुणजातेन, बीजमाहरिता[7] हता ।।

१२६. अज्झारूहाभिवड्ढन्ति[8], ब्रहन्तं पि वनप्पतिं[9] ।
तस्मा राज पवेधामि, सम्पस्संनागतं भयं ।।

१२७. सङ्केय्य सङ्कितब्बानि, रक्खेय्यानागतं भयं ।
अनागतभया धीरो, उभो लोके अवेक्खती ति ।।

---

४१३. धूमकारिजातकं (१८)

१२८. राजा अपुच्छि विधुरं, धम्मकामो युधिट्ठिलो ।
अपि ब्राह्मण जानासि, को एको बहु सोचति ।।

B. 171 १२९. ब्राह्मणो अजयूथेन, बहूतेधो[10] वने वसं ।
धूमं अकासि वासेट्ठो, रत्तिन्दिवमतन्दितो ।।

१३०. तस्स तं धूमगन्धेन, सरभा मकसड्डिता[11] ।
वस्सावासं उपागच्छुं[12], धूमकारिस्स सन्तिके ।।

१३१. सरभेसु मनं कत्वा, अजा सो नावबुज्झथ ।
आगच्छन्ती[13] वजन्ती[13] वा, तस्स ता विनसुं[14] अजा ।।

१३२. सरभा सरदे[15] काले, पहीनमकसे वने ।
पाविसुं[16] गिरिदुग्गानि, नदीनं पभवानि च ।।

---

१. निग्रोधवीजाति – स्या० । २. मिलक्खुदुम्बरानि – स्या०; पिलक्खदुम्बरानि – रो० । ३. भक्खेत्वा – सी०, स्या०, रो० । ४. ओदहिस्सति – सी०, स्या० रो० । ५. सी० पोत्थके नत्थि । ६. परियोनद्धिस्सन्ति – स्या० । ७. वीजमाहरित्वा – स्या० । ८. अज्झारूळ्हामिवाड्ढन्ति – सी०, रो०; अज्झारूहाहिवड्ढन्ति – स्या० । ९. वनस्पतिं – सी०, रो० । १०. बहुतेन्दो – स्या०; बहुतेजो – रो० । ११. मकसद्दिता – सी०, स्या०; मकसड्ढिता – रो० । १२. उपगञ्छुं – सी०, रो०; उपगच्छु – स्या० । १३–१३. आगच्छन्ति वजन्ति – स्या०, रो० । १४. विनस्सु – सी० । १५. सरद – रो० । १६. पाविंसु – स्या० ।

१३३. सरभे च गते दिस्वा, अजा च विभवं गता ।
किसो[1] च विवण्णो चासि[2], पण्डुरोगी च ब्राह्मणो ॥

१३४. एवं यो॰ सं[3] निरंकत्वा[3], आगन्तुं कुरुते पियं ।
सो एको बहु सोचति, धूमकारी व ब्राह्मणो ति ॥

---

४१४. जागरजातकं (१९)

१३५. कोध जागरतं सुत्तो, कोध सुत्तेसु जागरो ।
को ममेतं[4] विजानाति[5], को तं पटिभणाति मे ॥

१३६. अहं जागरतं सुत्तो, अहं सुत्तेसु जागरो ।
अहमेतं विजानामि, अहं पटिभणामि ते ॥

१३७. कथं जागरतं सुत्तो, कथं सुत्तेसु जागरो ।
कथं एतं विजानासि, कथं पटिभणासि मे ॥

१३८. ये धम्मं नप्पजानन्ति, संयमो[6] ति दमो ति च ।
तेसु सुप्पमानेसु[7], अहं जग्गामि देवते ॥

१३९. येसं रागो च दोसो च, अविज्जा च विराजिता ।
तेसु जागरमानेसु, अहं सुत्तोस्मि देवते ॥

१४०. एवं जागरतं सुत्तो, एवं सुत्तेसु जागरो । B. 172
एवमेतं विजानामि, एवं पटिभणामि ते ॥

१४१. साधु जागरतं सुत्तो, साधु सुत्तेसु जागरो ।
साधुमेतं विजानासि, साधु पटिभणासि मे ति ॥

---

४१५. कुम्मासपिण्डजातकं[8] (२०)

१४२. न किरत्थि अनोमदस्सिसु,
पारिचरिया बुद्धेसु अप्पिका[9] ।

---

१. कीसो – स्या० । २. आसि – सी०, स्या०, रो० । ३–३. सन्निरंकत्वा – स्या० । ४. मेतं – स्या० । ५. नुविजानाति – स्या० । ६. सञ्ञमो – सी०, स्या०, रो० । ७. सत्तप्पमादेसु – स्या० । ८. कुम्मासपिण्डजातकं – सी०, स्या०, रो० । ९. अप्पका – स्या० ।

सुक्खाय अलोणिकाय च,
पस्स फलं कुम्मासपिण्डिया ॥

१४३. हत्थिगवस्सा[1] चिमे[1] बहू,
धनधञ्ञं[2] पथवी च केवला ।
नारियो चिमा अच्छरूपमा,
पस्स फलं कुम्मासपिण्डिया ॥

१४४. अभिक्खणं राजकुञ्जर,
गाथा भाससि कोसलाधिप ।
पुच्छामि तं रट्ठवड्ढन[3],
बाळ्हं पीतिमनो पभाससि ॥

१४५. इमस्मिं येव नगरे, कुले अञ्ञतरे अहुं ।
परकम्मकरो आसिं, भतको सीलसंवुतो ॥

१४६. कम्माय निक्खमन्तोहं[4], चतुरो समणेद्दसं[5] ।
आचारसीलसम्पन्ने, सीतिभूते अनासवे ॥

१४७. तेसु चित्तं पसादेत्वा, निसीदेत्वा पण्णसन्थते ।
अदं बुद्धान[6] कुम्मासं, पसन्नो सेहि पाणिभि ॥

B 173 १४८. तस्स कम्मस्स कुसलस्स, इदं मे एदिसं फलं ।
अनुभोमि इदं रज्जं, फीतं धरणिमुत्तमं ॥

१४९. ददं[7] भुञ्ज[7] मा च पमादो,
चक्कं वत्तय कोसलाधिप ।
मा राज अधम्मिको अहु,
धम्मं पालय कोसलाधिप ॥

१५०. सोहं तदेव पुनप्पुनं,
वटुमं आचरिस्सामि सोभने ।

१–१. हत्थिगवास्स चमे – सी०, रो०; हत्थिगवास्सा चिमे – स्या० । २. धनधञ्ञा – स्या० । ३. रट्ठवद्धन – सी०, रो० । ४. निक्खमन्ताहं – सी०, स्या०, रो० । ५. समणद्दसं – स्या० । ६. बुद्धानं – सी०, रो०, म० । ७–७. दद भुञ्ज च – सी०, रो०; ददं भुञ्ज च – स्या० ।

अरियाचरितं सुकोसले,
अरहन्तो मे मनापा व पस्सितुं ॥

१५१. देवी विय अच्छरूपमा,
मज्झे नारिगणस्स सोभसि ।
किं कम्ममकासि भद्दकं,
केनासि वण्णवती सुकोसले ॥

१५२. अम्बट्ठकुलस्स खत्तिय,
दास्याहं परपेसिया अहुं ।
सञ्ञता च[1] धम्मजीविनी,
सीलवती च अपापदस्सना ॥

१५३. उद्धटभत्तं अहं तदा,
चरमानस्स अदासि[2] भिक्खुनो ।
वित्ता[3] सुमना सयं अहं,
तस्स कम्मस्स फलं ममेदिसं ति ॥

---

४१६. परन्तपजातकं (२१)

१५४. आगमिस्सति मे पापं, आगमिस्सति मे भयं ।
तदा हि चलिता साखा, मनुस्सेन मिगेन वा ॥

१५५. भीरुया नून मे कामो, अविदूरे वसन्तिया ।
करिस्सति किसं पण्डुं, सा व साखा परन्तपं ॥

१५६. सोचयिस्सति मं कन्ता, गामे वसमनिन्दिता । B. 174
करिस्सति किसं पण्डुं, सा व साखा परन्तपं ॥

१५७. तया मं असितापङ्गि[4], सितानि[5] भणितानि च ।
किसं पण्डुं करिस्सन्ति[6], सा व साखा परन्तपं ॥

१५८. अगमा नून सो सद्दो, असंसि नून सो तव ।
अक्खातं नून तं तेन, यो तं साखमकम्पयि ॥

---

१. सी०, रो० पोत्थकेसु न दिस्सति । २. अदासिं – सी० । ३. चित्ता – स्या० । ४. हसितापङ्गि – सी०, रो०; हसितापङ्गी – स्या० । ५. मिहितानि – सी०, स्या०, रो० । ६. करिस्सति – स्या० ।

१५९. इदं खो तं समागम्म, मम बालस्स चिन्तितं ।
तदा हि चलिता साखा, मनुस्सेन मिगेन वा ।।

१६०. तथेव त्वं अवेदेसि[1], अवञ्चि पितरं मम ।
हन्त्वा[2] साखाहि छादेन्तो, आगमिस्सति मे[3] भयं ति ।।

गन्धारवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

वरगाम महाकपि भग्गव च,
दळ्हधम्म सकुञ्जर केसवरो ।
उरगोविधुरो पुन जागरतं[4],
अथ कोसलाधिप परन्तप चा ति ।।

अथ वग्गुद्दानं

अथ सत्तनिपातम्हि, वग्गं मे[5] भणतो सुण ।
कुक्कु च पुन गन्धारो, द्वेव[6] गुत्ता महेसिना ति ।।

सत्तकनिपातं निट्ठितं ।

——:०:——

१. अवेदसि – स्या०; अवेदि – रो० । २. गन्त्वा – रो० । ३. ते – सी०, स्या० । ४. जागरता – सी० । ५. चे – सी० । ६. द्वे च – सी० ।

८. अट्ठकनिपातो[1]

४१७. कच्चानिजातकं (१)

B. 175

१. ओदातवत्था सुचि अल्लकेसा,
कच्चानि किं कुम्भिमधिस्सयित्वा[2] ।
पिट्ठा तिला धोवसि तण्डुलानि,
तिलोदनो हेहिति[3] किस्स हेतु ॥

२. न खो अयं ब्राह्मण भोजनत्था[4],
तिलोदनो हेहिति साधुपक्को ।
धम्मो मतो तस्स पहुत्तमज्ज[5],
अहं करिस्सामि सुसानमज्झे ॥

३. अनुविच्च कच्चानि करोहि किच्चं,
धम्मो मतो को नु तवेव[6] संसि ।
सहस्सनेत्तो अतुलानुभावो,
न मिय्यती[7] धम्मवरो कदाचि ॥

४. दळ्हप्पमाणं मम एत्थ ब्रह्मे,
धम्मो मतो नत्थि ममेत्थ कङ्खा ।
ये येव दानि पापा भवन्ति,
ते तेव दानि सुखिता भवन्ति ॥

५. सुणिसा हि मय्हं वञ्झा[8] अहोसि,
सा मं वधित्वान विजायि पुत्तं ।
सा दानि सब्बस्स कुलस्स इस्सरा,
अहं पनम्हि[9] अपविद्धा[10] एकिका ॥

---

१. अट्ठनिपात–रो० । २. कुम्भिमपस्सयित्वा–रो० । ३. होहिति–सी०, रो० । ४ भोजनत्थं–स्या० । ५. पहूतमज्ज–सी०, पहूनमज्ज–स्या०; पहूतमज्जा–रो० । ६. तवेत–सी०, स्या०, रो० । ७. मिय्यति–रो० । ८. वज्झा–स्या० । ९. वसामि–स्या० । १०. अपविट्ठा–स्या० ।

B. 176

६. जीवामि वोहं न[1] मतोहमस्मि[1],
तवेव अत्थाय इधागतोस्मि ।
या तं वधित्वान विजायि पुत्तं,
सहा व पुत्तेन करोमि भस्मं ।।

७. एवं[2] च[2] ते रुच्चति देवराज,
ममेव अत्थाय इधागतोसि ।
अहं च पुत्तो सुणिसा च नत्ता,
सम्मोदमाना घरमावसेम ।।

८. एवं च ते रुच्चति कातियानि,
हता पि सन्ता न जहासि धम्मं ।
तुवं[3] च[3] पुत्तो सुणिसा च नत्ता,
सम्मोदमाना घरमावसेथ[4] ।।

९. सा कातियानी सुणिसाय सद्धिं,
सम्मोदमाना घरमावसित्थ ।
पुत्तो च नत्ता च उपट्ठहिसु,
देवानमिन्देन अधिग्गहीता ति ।।

---

४१८. अट्ठसद्दजातकं (२)

१०. इदं पुरे निन्नमाहु, बहुमच्छं महोदकं[5] ।
आवासो बकराजस्स, पेत्तिकं भवनं मम ।
त्यज्ज भेकेन[6] यापेम, ओकं न वजहामसे[7] ।।

११. को दुतियं असीलिस्स[8], बन्धरस्सक्खि[9] भेच्छति[9] ।
को मे पुत्ते कुलावकं[10], मञ्च सोत्थिं करिस्सति ।।

१–१. नाहंमतोस्मि–सी०, रो० । २–२. एतञ्च–सी०, रो० । ३–३. त्वं–रो० । ४. घरमाह्वसाथ–रो० । ५. महोदिकं–सी०, रो० । ६. भिङ्गेन–स्या० । ७. विजहामसे–सी०, रो०; विज्जहामसे–स्या० । ८. असीलस्स–सी०, रो० । ९–९. बन्धुरस्सक्खि भेज्जति–सी०, स्या०, रो० । १०. कुलावञ्च–रो० ।

१२. सब्बा परिक्खया[1] फेग्गु, याव तस्सा गती अहु ।
खीणभक्खो महाराज, सारे न रमती घुणो[2] ॥

१३. सा नूनाहं इतो गन्त्वा, रञ्ञो मुत्ता निवेसना । B. 177
अत्तानं रमयिस्सामि, दुमसाखनिकेतिनी[3] ॥

१४. सो नूनाहं इतो गन्त्वा, रञ्ञो मुत्तो निवेसना ।
अग्गोदकानि पिस्सामि[4], यूथस्स पुरतो वजं ॥

१५. तं मं कामेहि सम्मत्तं[5], रत्तं कामेसु मुच्छितं ।
आनयी भरतो लुद्दो[6], बाहिको[7] भद्दमत्थु ते ॥

१६. अन्धकारतिमिसायं[8], तुङ्गे उपरिपब्बते ।
सा मं सण्हेन मुदुना, मा पादं खलि[9] यस्मनि ॥

१७. असंसयं जातिखयन्तदस्सी,
न गब्भसेय्यं पुनरावजिस्सं[10] ।
अयमन्तिमा[11] पच्छिमा[11] गब्भसेय्या,
खीणो मे संसारो पुनब्भवाया ति ॥

४१९. सुलसाजातकं (३)

१८. इदं सुवण्णकायूरं, मुत्ता वेळुरिया बहू ।
सब्बं हरस्सु भद्दन्ते, मं च दासी ति सावय ॥

१९. ओरोपयस्सु कल्याणि[12], मा बाळ्हं[13] परिदेवसि ।
न चाहं अभिजानामि, अहन्त्वा[14] धनमाभतं ॥

२०. यतो सरामि अत्तानं, यतो पत्तास्मि विञ्ञुतं ।
न[15] चाहं[15] अभिजानामि, अञ्ञं पियतरं तया ॥

१. परिक्खता–सी०, स्या०, रो० । २. गुणो–रो० । ३. दुमसाखानिकेतिनि–सी०, स्या०; ० निकेतिनि–रो० । ४. पिविस्सामि–सी०, स्या० । ५. सम्पन्नं–सी०, रो० । ६. लुद्धो–स्या० । ७. बाहियो–रो० । ८. अन्धकारतिमिस्साय–रो० । ९. खणि–सी०, स्या०, रो० । १०. पुनरापटिस्सं–स्या० । ११–११. अयं हिमे अन्तिमा–सी०, रो०, पच्छिम–स्या० । १२. कल्याणिं–स्या० । १३. बहुं–सी०, स्या०, रो० । १४. आगन्त्वा–स्या० । १५–१५. ने वाहं–स्या० ।

२१. एहि तं उपगूहिस्सं, करिस्सं च पदक्खिणं ।
न हि दानि पुन अत्थि, मम तुय्हं च सङ्गमो ॥

२२. न हि सब्बेसु ठानेसु, पुरिसो होति पण्डितो ।
इत्थी पि पण्डिता होति, तत्थ तत्थ विचक्खणा ॥

B 178 २३. न हि सब्बेसु ठानेसु, पुरिसो होति पण्डितो ।
इत्थी पि पण्डिता होति, लहुं[1] अत्थं[1] विचिन्तिका ॥

२४. लहुं च वत खिप्पं च, निकट्ठे समचेतयि ।
मिगं पुण्णायतेनेव[2], सुलसा सत्तुकं वधि ॥

२५. योध उप्पतितं अत्थं, न खिप्पमनुबुज्झति ।
सो हञ्ञति[3] मन्दमति, चोरो व गिरिगब्भरे ॥

२६. यो च[4] उप्पतितं अत्थं, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, सुलसा सत्तुकामिवा ति ॥

---

४२०. सुमङ्गलजातकं (४)

२७. भुसम्हि कुद्धो ति अवेक्खियान[5],
न ताव दण्डं पणयेय्य इस्सरो ।
अट्ठानसो अप्पतिरूपमत्तनो[6],
परस्स दुक्खानि भुसं उदीरये ॥

२८. यतो च जानेय्य पसादमत्तनो,
अत्थं नियुञ्जेय्य परस्स दुक्कटं[7] ।
तदा यमत्थो ति सयं अवेक्खिय,
अथस्स दण्डं सदिसं निवेसये ॥

२९. न चा पि झापेति परं न अत्तनं,
अमुच्छितो यो नयते नयानयं ।

१-१. लहुमत्थ-सी०, रो० । २. पुण्णायतनेव-स्या० । ३. हञ्ञते-स्या० । ४. च-स्या० । ५. अपेक्खियान-स्या० । ६. अप्पटिरूपमत्तनो-स्या० । ७. दुक्कतं-सी०, रो० ।

यो दण्डधारो भवतीध इस्सरो,
स वण्णगुत्तो सिरिया न धंसति ॥

३०. ये खत्तियासे अनिसम्मकारिनो,
पणेन्ति दण्डं सहसा पमुच्छिता ।
अवण्णसंयुता[1] जहन्ति जीवितं,
इतो विमुत्ता पि च यन्ति दुग्गतिं ॥

३१. धम्मे च ये अरियप्पवेदिते[2] रता, B 179
अनुत्तरा ते वचसा मनसा कम्मुना[3] च ।
ते सन्तिसोरच्चसमाधिसण्ठिता[4],
वजन्ति लोकं दुभयं तथाविधा ॥

३२. राजाहमस्मि नरपमदानमिस्सरो[5],
सचे पि कुज्झामि ठपेमि अत्तनं ।
निसेधयन्तो जनतं तथाविधं,
पणेमि दण्डं अनुकम्प योनिसो ॥

३३. सिरी[6] च लक्खी च तवेव खत्तिय,
जनाधिप मा विजहि कुदाचनं ।
अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
अनीघो[7] तुवं वस्ससतानि पालय ॥

३४. गुणेहि एतेहि उपेत[8] खत्तिय,
ठितमरियवत्ती[9] सुवचो अकोधनो ।
सुखी अनुप्पीळ पसासमेदिनिं[10],
इतो विमुत्तो पि च[11] याहि[11] सुग्गतिं ॥

३५. एवं सुनीतेन[12] सुभासितेन,
धम्मेन ञायेन उपायसो नयं ।

१. अवण्णसंयुत्ता–सी०, स्या०, रो० । २. अरियपवेदि–सी०, रो० । ३. कम्मना–सी०, रो० । ४. खन्ति०–स्या० । ५ नरपमुदानमिस्सरो–स्या० । ६. सिरि–रो० । ७. अनिघो–स्या० । ८. उपेहि–स्या० । ९. ठितमरियवुत्ति–स्या०; ०वत्ति–सी० । १०. पसासमेदनिं–सी०, स्या० । ११–११. वजाहि–स्या० । १२. सुविनीतेन–रो० ।

निब्बापये सङ्खुभितं महाजनं,
महा व मेघो सलिलेन मेदिनिं ति ।।

---

४२१. गङ्गमालजातकं (५)

३६. अङ्गारजाता पथवी, कुक्कुळानुगता मही ।
अथ गायसि वत्तानि, न तं तपति आतपो ।।

३७. उद्धं तपति आदिच्चो, अधो तपति वालुका ।
अथ गायसि वत्तानि, न तं तपति आतपो ।।

B. 180 ३८. न मं तपति आतपो, आतपा[1] तपयन्ति मं ।
अत्था हि विविधा राज, ते तपन्ति न आतपो ।।

३९. अद्दसं काम ते मूलं, सङ्कप्पा काम जायसि ।
न तं सङ्कप्पयिस्सामि, एवं काम न हेहिसि[2] ।।

४०. अप्पा पि कामा न अलं, बहूहि पि न तप्पति ।
अहहा[3] बाललपना, परिवज्जेथ[3] जग्गतो ।।

४१. अप्पस्स कम्मस्स फलं ममेदं[4],
उदयो अज्झागमा[5] महत्तपत्तं ।
सुलद्धलाभो[6] वत माणवस्स,
यो पब्बजी कामरागं पहाय ।।

४२. तपसा पजहन्ति पापकम्मं,
तपसा न्हापितकुम्भकारभावं[7] ।
तपसा अभिभुय्य गङ्गमाल,
नामेनालपसज्ज[8] ब्रह्मदत्तं[9] ।।

४३. सन्दिट्ठिकमेव अम्म पस्सथ,
खन्तीसोरच्चस्स[10] अयं[11] विपाको ।

---

१. आतप्पा–सी०, स्या०, रो० । २ होहिसि–सी०, रो० । ३–३. अहो बालानलपना पढिवज्जेय–स्या०; ०पटिविज्झेथ–रो० । ४. मम यिदं–रो० । ५. अज्झगमा–सी०, स्या०, रो० । ६–६. सुलद्धलाभा–रो० । ७. नहापितकुम्भकारभावं–रो०; न्हापितकुज्झकारभावं–स्या० । ८. नामेनालपसिज्ज–स्या० । ९. ब्रह्मदत्त–रो० । १०. खन्तिसोरच्चस्स–सी०, स्या०, रो० । ११. यौ०–स्या०, रो० ।

यो[1] सब्बजनस्स वन्दितोहु[2],
तं वन्दाम सराजिका समच्चा ॥

४४. मा किञ्चि अवचुत्थ गङ्गमालं,
मुनिनं[3] मोनपथेसु सिक्खमानं ।
एसो हि अतरि अण्णवं,
यं तरित्वा चरन्ति[4] वीतसोका ति ॥

---

४२२. चेतियजातकं[5] (६)

४५. धम्मो हवे हतो हन्ति, नाहतो हन्ति किञ्चनं[6] ।
तस्मा हि धम्मं न हने, मा त्वं[7] धम्मो हतो हनि ॥

४६. अलिकं भासमानस्स, अपक्कमन्ति देवता । B 181
पूतिकं च मुखं वाति, सकट्ठाना च धंसति ।
यो जानं पुच्छितो पञ्हं, अञ्ञथा नं वियाकरे ॥

४७. सचे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भूमियं तिट्ठ चेतिय ॥

४८. अकाले वस्सती तस्स, काले तस्स न वस्सति ।
यो जानं पुच्छितो पञ्हं, अञ्ञथा नं वियाकरे ॥

४९. सचे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भूमिं पविस चेतिय ॥

५०. जिव्हा तस्स द्विधा होति, उरगस्सेव दिसम्पति ।
यो जानं पुच्छितो पञ्हं, अञ्ञथा नं वियाकरे ॥

५१. सचे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ॥

५२. जिव्हा तस्स न भवति, मच्छस्सेव दिसम्पति ।
यो जानं पुच्छितो पञ्हं, अञ्ञथा नं वियाकरे ॥

---

१. सो–स्या० । २. वन्दिता अहू–रो०; बन्दितो अहु–सी०, स्या० । ३. मुनि–सी० । ४. बिचरन्ति–सी०, स्या०, रो० । ५. चेतियराजजातक–स्या० । ६. किञ्चनं–स्या०; कञ्चिने–रो० । ७. तं–स्या०, रो० ।

५३. सचे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

५४. थियो व तस्स जायन्ति[1], न पुमा जायरे कुले ।
यो जानं पुच्छितो पञ्हं, अञ्ञथा नं वियाकरे ।।

५५. सचे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

५६. पुत्ता तस्स न भवन्ति, पक्कमन्ति दिसोदिसं ।
यो जानं पुच्छितो पञ्हं, अञ्ञथा नं वियाकरे ।।

५७. सचे हि सच्चं भणसि, होहि राज यथा पुरे ।
मुसा चे भाससे राज, भिय्यो पविस चेतिय ।।

B. 182 ५८. स राजा इसिना[2] सत्तो[2], अन्तलिक्खचरो[3] पुरे ।
पावेक्खि पथविं चेच्चो[4], हीनत्तो पत्व[5] परियायं ।।

५९. तस्मा हि छन्दागमनं, नप्पसंसन्ति पण्डिता ।
अदुट्ठचित्तो भासेय्य, गिरं सच्चूपसंहितं ति ।।

---

४२३. इन्द्रियजातकं (७)

६०. यो इन्द्रियानं कामेन, वसं नारद गच्छति ।
सो परिच्चजुभो लोके, जीवन्तो[6] व[6] विसुस्सति ।।

६१. सुखस्सानन्तरं दुक्खं, दुक्खस्सानन्तरं सुखं ।
सोसि[7] पत्तो सुखा[8] दुक्खं, पाटिकङ्ख[9] वरं सुखं ।।

६२. किच्छकाले किच्छसहो, यो किच्छं नातिवत्तति ।
स किच्छन्तं सुखं धीरो, योगं समधिगच्छति ।।

६३. न हेव कामान[10] कामा, नानत्था नात्थकारणा[11] ।
न कतं च निरङ्कत्वा[12], धम्मा चवितुमरहसि ।।

---

१. पजायन्ति–रो० । २–२. इमिना पन्तो–स्या०; इसिना पत्तो–सी० । ३. अन्तलिक्खेचरो–सी०, रो० । ४. चे सो–सी०, रो०; पेच्चो–स्या० । ५. अत्त–सी०, स्या० । ६–६. जीवन्तो पि–स्या०; जीवरेव–रो० । ७. सोपि–सी०, स्या०, रो० । ८. सुख–स्या० । ९. पटिकङ्ख–रो० । १०. कामानं–सी०, स्या० । ११. नत्थकारणा–सी०, स्या०, रो० । १२. निकत्वान–रो० ।

६४. दक्खं[1] गहपती[2] साधु, संविभज्जं च भोजनं ।
अहासो अत्थलाभेसु, अत्थब्यापत्ति[3] अब्यथो[3] ।।

६५. एत्तावतेतं[4] पण्डिच्चं, अपि[5] सो[5] दविलो[6] ब्रवि ।
न यितो किञ्चि[7] पापियो, यो इन्द्रियानं वसं वजे ।।

६६. अमित्तानं व हत्थत्थं[8], सिवि[9] पप्पोति मामिव ।
कम्मं विज्जं च दक्खेय्यं, विवाहं सीलमद्दवं ।
एते च यसे हापेत्वा, निब्बत्तो सेहि कम्मेहि ।।

६७. सोहं सहस्सजीनो व, अबन्धु अपरायणो ।
अरियधम्मा अपक्कन्तो, यथा पेतो तथेवहं ।।

६८. सुखकामे दुक्खापेत्वा, आपन्नोस्मि पदं इमं । B. 183
सो सुखं नाधिगच्छामि, ठितो[10] भाणुमतामिवा[11] ति[11] ।।

---

४२४. आदित्तजातकं (८)

६९. आदित्तस्मिं अगारस्मिं, यं नीहरति भाजनं ।
तं तस्स होति अत्थाय, नो च यं तत्थ डय्हति ।।

७०. एवामादीपितो लोको, जराय मरणेन च ।
नीहरेथेव दानेन, दिन्नं[12] होति सुनीहतं[13] ।।

७१. यो धम्मलद्धस्स ददाति दानं,
उट्ठानविरियाधिगतस्स जन्तु ।
अतिक्कम्म सो वेतरणिं यमस्स,
दिब्बानि ठानानि उपेति मच्चो ।।

७२. दानं च युद्धं च समानमाहु,
अप्पा पि सन्ता बहुके जिनन्ति ।

---

१. दुक्खं–सी०, रो० । २. गहपत–सी०, स्या०, रो० । ३-३. अत्थब्यापत्ति अव्यथो–रो० । ४. एत्तावतेसं–सी०, एत्तावताते–रो० । ५-५. असितो–सी०, स्या०, रो० । ६. देवलो–सी०, रो० । ७. किञ्च–रो० । ८. भत्तत्थं–सी० । ९. सिव–सी०, रो०; सीवि–स्या० । १०. चितो–रो० । ११-११. भाणुमहिमिवाति–स्या०; भानुमतामिवाति–रो० । १२. दिन्नं हि–रो० । १३. सुनीभतं–सी०; स्या०; नीभतं–रो० ।

अप्पम्पि चे सद्दहानो ददाति,
तेनेव सो होति सुखी परत्थ ॥

७३. विचेय्य दानं सुगतप्पसत्थं,
ये दक्खिणेय्या इध जीवलोके ।
एतेसु दिन्नानि महप्फलानि,
बीजानि वुत्तानि यथा सुखेत्ते ॥

७४. यो पाणभूतानि अहेठयं चरं,
परूपवादा न करोति पापं ।
भीरुं पसंसन्ति न[1] तत्थ सूरं,
भया हि सन्तो न करोन्ति पापं ॥

७५. हीनेन ब्रह्मचरियेन, खत्तिये उपपज्जति ।
मज्झिमेन च देवत्तं, उत्तमेन विसुज्झति ॥

B. 184 ७६. अद्धा हि दानं बहुधा पसत्थं,
दाना च खो धम्मपदं व सेय्यो ।
पुब्बेव हि पुब्बतरेव सन्तो,
निब्बानमेवज्झगमुं सपञ्ञा ति ॥

---

४२५. अट्ठानजातकं (९)

७७. गङ्गा कुमुदिनी सन्ता, सङ्खवण्णा च कोकिला ।
जम्बु तालफलं दज्जा, अथ नून तदा सिया ॥

७८. यदा कच्छपलोमानं, पावारो[2] तिविधो सिया ।
हेमन्तिकं पावुरणं[3], अथ नून तदा सिया ॥

७९. यदा मकसपादानं[4], अट्टालो सुकतो सिया ।
दळ्हो च अविकम्पी[5] च, अथ नून तदा सिया ॥

८०. यदा ससविसाणानं, निस्सेणी सुकता सिया ।
सग्गस्सारोहणत्थाय, अथ नून तदा सिया ॥

---

१. नहि–सी०, रो० । २. पवारो–रो० । ३. पापुरणं–सी०, स्या०, रो० ।
४. मकसदाठानं–सी०, रो० । ५. अप्पकम्पी–सी०, रो० ।

८१. यदा निस्सेणिमारुय्ह, चन्दं खादेय्यु[1] मूसिका ।
राहुं च परिपातेय्युं[2], अथ नून तदा सिया ॥

८२. यदा सुराघटं पित्वा, मक्खिका गणचारिणी ।
अङ्गारे वासं कप्पेय्युं, अथ नून तदा सिया ॥

८३. यदा बिम्बोट्ठसम्पन्नो, गद्रभो सुमुखो सिया ।
कुसलो नच्चगीतस्स, अथ नून तदा सिया ॥

८४. यदा काका उलूका च, मन्तयेय्युं रहोगता ।
अञ्ञमञ्ञं पिहयेय्युं, अथ नून तदा सिया ॥

८५. यदा मुळालपत्तानं[3], छत्तं थिरतरं सिया ।
वस्सस्स पटिघाताय, अथ नून तदा सिया ॥

८६. यदा कुलको[4] सकुणो, पब्बतं गन्धमादनं । B 185
तुण्डेनादाय गच्छेय्य, अथ नून तदा सिया ॥

८७. यदा सामुद्दिकं नावं, स-यन्तं स-वटाकरं ।
चेटो आदाय गच्छेय्य, अथ नून तदा सिया ति ॥

---

४२६. दीपिजातकं (१०)

८८. खमनीयं यापनीयं, कच्चि मातुल ते सुखं ।
सुखं ते अम्मा अवच, सुखकामा[5] व[5] ते मयं ॥

८९. नङ्गुट्ठं मे अवक्कम्म[6], हेठयित्वान एळिके[7] ।
साज्ज[8] मातुलवादेन, मुञ्चितब्बा नु मञ्ञसि ॥

९०. पुरत्थामुखो[9] निसिन्नोसि, अहं ते मुखमागता ।
पच्छतो तुय्हं नङ्गुट्ठं, कथं ख्वाहं[10] अवक्कमिं[11] ॥

९१. यावता चतुरो दीपा, ससमुद्दा सपब्बता ।
तावता मय्हं नङ्गुट्ठं, कथं खो त्वं विवज्जयि[12] ॥

---

१. खादेय्युं–सी०, रो०। २. परिबाहेय्युं–स्या०। ३. पुलस०–सी०, रो०; मूलास०–स्या०। ४. कुलुङ्को–सी०, रो०; कुलुको–स्या०। ५–५. सुखकामाहि–सी०, स्या० रो०। ६ अपक्कम्म–स्या०। ७. एळकि–स्या०; एळिकि–रो०। ८. सज्ज–रो०। ९. पुरत्थाभिमुखो–स्या०। १०. खोह–सी०, स्या०, रो०। ११. अवक्कमि–स्या०। १२. विवज्जसि–सी०, स्या०।

९२. पुब्बेव मेतमक्खिंसु[1], माता पिता च भातरो ।
दीघं दुट्ठस्स नङ्गुट्ठं, साम्हि[2] वेहायसागता ॥

९३. तं च दिस्वान आयन्तिं, अन्तलिक्खस्मि[3] एळिके ।
मिगसङ्घो पलायित्थ, भक्खो मे नासितो तया ॥

९४. इच्चेवं[4] विलपन्तिया, एळकिया[5] रुहग्घसो[6] ।
गलकं अन्वावमद्दि[7], नत्थि दुट्ठे सुभासितं ॥

B. 186 ९५. नेव दुट्ठे नयो अत्थि, न धम्मो न सुभासितं ।
निक्कमं दुट्ठे युञ्जेथ[8], सो च सब्भिं[9] न रञ्जती[10] ति ॥

अट्ठकनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

परिसुद्धा मनाविला वत्थधरा,
बकराजस्स कायुरं[11] दण्डवरो ।
अथ अङ्गार चेतिय देविलिना,
अथ आदित्त गङ्गा दसेळकिना ति ॥

——:०:——

१. मेतं अक्खंसु–सी०, रो० । २. सम्हि–सी०, रो० । ३. अन्तलिक्खस्मिं–सी० । ४. इच्चेव–सी०, रो० । ५. एळिकिया–सी०, रो० । ६. रुहङ्घसो–सी०, रो० । ७ अन्वामद्दि–रो० । ८. युज्जेथ–सी०, रो० । ९. सब्भि–सी०, स्या०, रो० । १०. रज्जती–सी०, स्या०, रो० । ११. भासुरं–सी० ।

९. नवकनिपातो[1]

४२७. गिज्झजातकं (१)

१. परिसङ्कुपथो नाम, गिज्झपन्थो[2] सनन्तनो । B. 187
तत्रासि मातापितरो, गिज्झो पोसेसि जिण्णके ।
तेसं अजगरमेदं[3], अच्चहासि बहुत्तसो[4] ॥

२. पिता च पुत्तं अवच, जानं[5] उच्चं[5] पपातिनं ।
सुपत्तं थामसम्पन्नं[6], तेजस्सिं[7] दूरगामिनं ॥

३. परिप्लवन्तं पथविं, यदा तात विजानहि ।
सागरेन परिक्खित्तं, चक्कं व परिमण्डलं ।
ततो तात निवत्तस्सु, मास्सु एत्तो परं गमि ॥

४. उदपत्तोसि वेगेन, बली पक्खी दिजुत्तमो ।
ओलोकयन्तो वक्कङ्गो[8], पब्बतानि वनानि च ॥

५. अद्दस्स[9] पथविं गिज्झो, यथासासि[10] पितुस्सुतं ।
सागरेन परिक्खित्तं, चक्कं व परिमण्डलं ॥

६. तं च सो समतिक्कम्म, परमेवच्चवत्तथ[11] ।
तं च वातसिखा तिक्खा, अच्चहासि बलिं दिजं ॥

७. नासक्खातिगतो पोसो, पुनदेव[12] निवत्तितुं ।
दिजो ब्यसनमापादि[13], वेरम्भानं[14] वसं गतो ॥

८. तस्स पुत्ता च दारा च, ये चञ्ञे अनुजीविनो ।
सब्बे ब्यसनमापादुं, अनोवादकरे दिजे ॥

---

१. नवनिपात–रो० । २. जिज्झपथो–स्या० । ३. अजगरंमेदं–सी०, स्या०; अजकरं मेदं–रो० । ४. बहुत्ततो–सी०; बहुतसो–स्या० ; बहूतसो–रो० । ५–५. जातं उच्चा–सी० ; जानं उच्चा–रो० । ६. पक्खसम्पन्नं–सी०, स्या०, रो० । ७. तजसिं–स्या०, रो० । ८. वङ्कङ्गो–स्या० । ९. अद्दसा–सी०; अद्दस–स्या०, रो० । १०. यथास्सासि–स्या० । ११. परमेवपवत्तथ–स्या०, रो० । १२. पुनरेव–सी०, रो० । १३. ब्यसनमापादि–सी०, रो० । १४. वेरब्भान–स्या०; वेरम्बानं–सी०, रो० ।

९. एवं पि इध वुड्ढानं[1], यो वाक्यं नावबुज्झति।
अतिसीमचरो दित्तो, गिज्झो वातीतसासनो।
स[2] वे[2] ब्यसनं पप्पोति[3], अकत्वा वुड्ढसासनं ति॥

४२८. कोसम्बियजातकं[4] (२)

B. 188 १०. पुथुसद्दो समजनो, न बालो कोचि मञ्ञथ।
सङ्घस्मिं भिज्जमानस्मिं, नाञ्ञं भिय्यो अमञ्ञरुं॥

११. परिमुट्ठा पण्डिताभासा, वाचागोचरभाणिनो।
याविच्छन्ति मुखायामं, येन नीता न तं विदू॥

१२. अक्कोच्छि मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे।
ये च तं उपनय्हन्ति, वेरं तेसं न सम्मति॥

१३. अक्कोच्छि मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे।
ये[5] च तं नुपनय्हन्ति[5], वेरं तेसूपसम्मति॥

१४. न हि वेरेन वेरानि, सम्मन्तीध कुदाचनं।
अवेरेन च सम्मन्ति, एस धम्मो सनन्तनो॥

१५. परे च न विजानन्ति, मयमेत्थ यमामसे।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा॥

१६. अट्ठिच्छिन्ना[6] पाणहरा, गवस्स[7] धनहारिनो।
रट्ठं विलुम्पमानानं, तेसं पि होति सङ्गति।
कस्मा तुम्हाक नो सिया॥

१७. सचे लभेथ निपकं सहायं,
सद्धिंचरं साधुविहारिधीरं।
अभिभुय्य सब्बानि परिस्सयानि,
चरेय्य तेनत्तमनो सतीमा॥

---

१. वद्धानं—सी०, रो०। २-२. सब्बे—स्या०। ३. पप्पोन्ति—स्या०। ४. कोसम्बीजातक—रो०। ५-५. ये तं न उपनय्हन्ति—सी०, रो०; ये च तं नूपनय्हन्ति—स्या०। ६. अट्ठिच्छिद्दा—रो०। ७. गवास्स—सी०, स्या०, रो०।

१८. नो चे लभेथ निपकं सहायं,
सद्धिंचरं साधुविहारिधीरं ।
राजा व्व रट्ठं विजितं पहाय,
एको चरे मातङ्गरञ्ञेव नागो ॥

१९. एकस्स चरितं सेय्यो, नत्थि बाले सहायता । B. 189
एको चरे न[1] पापानि कयिरा,
अप्पोस्सुक्को मातङ्गरञ्ञेव नागो ति ॥

४२९. महासुवजातकं[2] (३)

२०. दुमो यदा होति फलूपपन्नो,
भुञ्जन्ति नं विहङ्गमा[3] सम्पतन्ता ।
खीणन्ति ञत्वान दुमं फलच्चये,
दिसोदिसं यन्ति ततो विहङ्गमा ॥

२१. चर चारिकं लोहिततुण्ड मामरि[4],
किं त्वं सुव सुक्खदुमम्हि झायसि ।
तदिङ्घ मं[5] ब्रूहि वसन्तसन्निभ[6],
कस्मा सुव सुक्खदुमं न रिञ्चसि ॥

२२. ये वे सखीनं सखारो भवन्ति,
पाणच्चये[7] दुक्खसुखेसु हंस ।
खीणं अखीणं ति न तं जहन्ति,
सन्तो सतं धम्ममनुस्सरन्ता ॥

२३. सोहं सतं अञ्ञतरोस्मि हंस,
ञाती च मे होति सखा च रुक्खो ।
तं नुस्सहे जीविकत्थो पहातुं,
खीणं ति ञत्वान न हेस[8] धम्मो ॥

---

१. न च–सी०, स्या०, रो० । २. महासुवराज०–स्या० ; महासुक०–रो० । ३. विहगा–सी०, रो० । ४. माचरि–सी०, रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६. वस्सन्तसन्निभ–स्या० । ७. पाणाच्चये–स्या० । ८. न एस–स्या० ।

२४. साधु सक्खि[1] कतं होति, मेत्ति संसति[2] सन्थवो ।
सचेतं धम्मं[3] रोचेसि, पासंसोसि विजानतं ॥

२५. सो ते सुव वरं दम्मि, पत्तयान विहङ्गम ।
वरं वरस्सु वक्कङ्ग, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

B. 190 २६. वरं च मे हंस भवं[4] ददेय्य,
अयं च[5] रुक्खो पुनरायुं लभेथ ।
सो साखवा फलिमा संविरूळ्हो,
मधुत्थिको[6] तिट्ठतु सोभमानो ॥

२७. तं पस्स सम्म फलिमं उळारं,
सहा[7] व[7] ते होतु उदुम्बरेन ।
सो साखवा फलिमा संविरूळ्हो,
मधुत्थिको तिट्ठतु सोभमानो ॥

२८. एवं सक्क सुखी होहि, सह सब्बेहि ञातिभि ।
यथाहमज्ज सुखितो, दिस्वान सफलं[8] दुमं ॥

२९. सुवस्स च[9] वरं दत्वा[9], कत्वान सफलं दुमं ।
पक्कामि सह भरियाय, देवानं नन्दनं वनं ति ॥

---

४३०. चूळसुवजातकं[10] (४)

३०. सन्ति रुक्खा हरिपत्ता[11], दुमा नेकफला बहू ।
कस्मा नु सुक्खे कोळापे, सुवस्स[12] निरतो मनो ॥

३१. फलस्स उपभुञ्जिम्हा[13], नेकवस्सगणे बहू ।
अफलम्पि विदित्वान, सा व मेत्ति यथा पुरे ॥

३२. सुखं च रुक्खं[14] कोळापं, ओपत्तमफलं दुमं ।
ओहाय सकुणा यन्ति, किं दोसं पस्ससे[15] दिज ॥

---

१. पक्खि–स्या० । २. सङ्गति–सी० । ३. धम्म–स्या० । ४. तुवं–सी०, स्या०, रो० । ५. हि–सी०; रो० पोत्थके नत्थि । ६. मधत्थिको–रो० । ७–७. सभाव–रो० । ८. फलितं–सी०, रो० । ९–९. वचनं सुत्वा–स्या० । १०. चुल्लसुव०–सी०; चुल्लसुवक राज०–स्या० ; चुल्लसुक०–रो० । ११. हरितपत्ता–सी०, स्या०, रो० । १२. सुकस्स–रो० । १३. उपभुञ्जिम्ह–रो० । १४. रुक्ख–स्या० । १५. मञ्जसे–स्या० ।

३३. ये फलत्था सम्भजन्ति, अफलो ति जहन्ति नं ।
अत्तत्थपञ्ञा दुम्मेधा, ते होन्ति पक्खपातिनो ।।

३४. साधु सक्खि[1] कतं होति, मेत्ति[2] संसति[3] सन्थवो ।
सचे[4] तं धम्मं[5] रोचेसि, पासंसोसि विजानतं ।।

३५. सो ते सुव वरं दम्मि, पत्तयान विहङ्गम ।
वरं वरस्सु वक्कङ्ग, यं किञ्चि मनसिच्छसि ।।

३६. अपि नाम नं पस्सेय्यं[6], सपत्तं सफलं दुमं । B. 191
दलिद्दो व निधिं लद्धा, नन्देय्याहं पुनप्पुनं ।।

३७. ततो अमतमादाय, अभिसिञ्चि महीरुहं ।
तस्स साखा विरूहिंसु, सीतच्छाया मनोरमा ।।

३८. एवं सक्क सुखी[7] होहि, सह सब्बेहि ञातिभि ।
यथाहमज्ज सुखितो, दिस्वान सफलं दुमं ।।

३९. सुवस्स च वरं दत्वा, कत्वान सफलं दुमं ।
पक्कामि सह भरियाय, देवानं नन्दनं वनं ति ।।

---

४३१. हरितचजातकं[8] (५)

४०. सुतं[9] मेतं महाब्रह्मे, कामे भुञ्जति हारितो ।
कच्चेतं वचनं तुच्छं, कच्चि सुद्धो इरिय्यसि[10] ।।

४१. एवमेतं महाराज, यथा ते वचनं सुतं ।
कुम्मग्गं[11] पटिपन्नोस्मि, मोहनेय्येसु मुच्छितो ।।

४२. अदु[12] पञ्ञा किमत्थिया[13], निपुणा साधुचिन्तिनी[14] ।
याय[15] उप्पतितं रागं, किं मनो न विनोदये ।।

---

१. पक्खि–सी०, स्या० । २. मित्ति–स्या०; मित्तं–रो० । ३. संगति–सी० । ४. सवे–सी० । ५. धम्म–स्या० । ६. पुनपस्से–सी०, स्या०; पस्सेमु–रो० । ७. सखी–रो० । ८. हारितजातकं–सी०, रो० । ९ सुत–स्या० । १०. इरियसि–स्या०, रो० । ११. कुम्मग्गे–रो० । १२. आदु–सी०, रो० । १३. किमत्थिका–स्या०, रो० । १४. साधु-चिन्तनी–सी०, रो० । १५. याव–रो० ।

४३. चत्तारो मे महाराज, लोके अतिबला भुसा ।
रागो दोसो मदो मोहो, यत्थ पञ्ञा न गाधति ॥

४४. अरहा[1] सीलसम्पन्नो, सुद्धो चरति हारितो ।
मेधावी पण्डितो चेव, इति नो सम्मतो भवं ॥

४५. मेधावीनम्पि हिंसन्ति, इसिं[2] धम्मगुणे रतं ।
वितक्का पापका राज, सुभा रागूपसंहिता ॥

B 192 ४६. उप्पन्नायं[3] सरीरजो,
रागो वण्णविदूसनो तव[4] ।
तं पजह भद्दमत्थु[5] ते[5],
बहुन्नासि[6] मेधाविसम्मतो ॥

४७. ते अन्धकारके[7] कामे, बहुदुक्खे महाविसे ।
तेसं मूलं गवेसिस्सं, छेच्छं[8] रागं सबन्धनं ॥

४८. इदं वत्वान हारितो, इसि सच्चपरक्कमो ।
कामरागं विराजेत्वा, ब्रह्मलोकूपगो अहू ति ॥

---

४३२. पदकुसलमाणवजातकं[9] (६)

४९. बहुस्सुतं चित्तकथिं[10], गङ्गा वहति पाटलिं[11] ।
वुय्हमानक भद्दन्ते, एकं मे देहि[12] गाथकं ॥

५०. येन सिञ्चन्ति दुक्खितं, येन सिञ्चन्ति[13] आतुरं ।
तस्स मज्झे मरिस्सामि, जातं सरणतो भयं ॥

५१. यत्थ बीजानि[14] रूहन्ति, सत्ता यत्थ पतिट्ठिता ।
सा मे सीसं निपीळेति, जातं सरणतो भयं ॥

५२. येन भत्तानि पच्चन्ति, सीतं येन विहञ्ञति ।
सो मं डहति गत्तानि, जातं सरणतो भयं ॥

---

१. अरहं–सी०, रो० । २ इसि–स्या० । ३. उप्पन्नोयं–स्या० । ४. तव–सी० । ५–५. नमत्थु–स्या० । ६ बहुनासि–स्या० । ७ अन्धकरणे–सी०, स्या०, रो० । ८. छेज्जं–स्या० । ९. पदमाणवकजातकं–सी० । १०. चित्तकथं–स्या० । ११ पाटलं–सी०, रो० । १२. गाहि–रो० । १३. सिञ्चति–सी० । १४. वीजानि–स्या० ।

५३. येन भुत्तेन[1] यापेन्ति, पुथू ब्राह्मणखत्तिया ।
सो मं भुत्तो ब्यापादेति[2], जातं सरणतो भयं ।।

५४. गिम्हानं पच्छिमे मासे, वातमिच्छन्ति पण्डिता ।
सो मं[3] भञ्जति[4] गत्तानि, जातं सरणतो भयं ।।

५५. यं निस्सिता जगतिरुहं, स्वायं[5] अग्गिं पमुञ्चति ।
दिसा भजथ वक्कङ्गा, जातं सरणतो भयं ।।

५६. यमानयिं सोमनस्सं, मालिनिं चन्दनुस्सदं । B 193
सा मं घरा निच्छुभति[6], जातं सरणतो भयं ।।

५७. येन जातेन नन्दिस्सं, यस्स च भवमिच्छिसं ।
सो मं घरा निच्छुभति, जातं सरणतो भयं ।।

५८. सुणन्तु मे जानपदा, नेगमा च समागता ।
यतोदकं तदादित्तं, यतो खेमं ततो भयं ।।

५९. राजा विलुम्पते रट्ठं, ब्राह्मणो च पुरोहितो ।
अत्तगुत्ता विहरथ, जातं सरणतो भयं ति ।।

---

४३३. लोमसकस्सपजातकं (७)

६०. अस्स इन्दसमो राज, अच्चन्तं अजरामरो ।
सचे त्वं यञ्ञं याजेय्य, इसिं लोमसकस्सपं ।।

६१. ससमुद्दपरियायं, महिं सागरकुण्डलं ।
न इच्छे सह निन्दाय, एवं सेय्य[7] विजानहि ।।

६२. धिरत्थु तं यसलाभं, धनलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ।।

६३. अपि चे पत्तमादाय, अनगारो[8] परिब्बजे ।
सायेव जीविका सेय्यो[9], या चाधम्मेन एसना ।।

---

१. भत्तेन–स्या०। २. वियापादि–सी०; ब्यापादि–स्या०; ब्यापादि–रो० । ३. मे–सी०, रो। ४. भुञ्जति–सी०। ५. विहङ्गमा सोयं–सी०; सोयं रो०। ६. नीहरति–सी०, स्या० । ७. सेय्ह–स्या०; सय्ह–सी०, रो० । ८. अनागारो–सी०, स्या०, रो० । ९. सेय्या–रो० ।

६४. अपि चे पत्तमादाय, अनगारो परिब्बजे ।
अञ्ञं अहिं सयं लोके, अपि रज्जेन तं वरं ।।

६५. बलं चन्दो बलं सुरियो, बलं समणब्राह्मणा ।
बलं वेला समुद्दस्स, बलातिबलमित्थियो ।।

६६. यथा उग्गतपं सन्तं, इसिं लोमसकस्सपं ।
पितु अत्था[1] चन्दवती, वाजपेय्यं[2] अयाजयि ।।

६७. तं लोभपकतं[3] कम्मं, कटुकं कामहेतुकं ।
तस्स मूलं गवेसिस्सं, छेच्छं रागं सबन्धनं ।।

B. 194 ६८. धिरत्थु कामे सुबहू पि लोके,
तपो व सेय्यो कामगुणेहि राज ।
तपो करिस्सामि पहाय कामे,
तवेव रट्ठं चन्दवती च होतू ति ।।

---

४३४. चक्कवाकजातकं (८)

६९. कासायवत्थे सकुणे वदामि,
दुवे दुवे नन्दमने[4] चरन्ते ।
कं अण्डजं अण्डजा मानुसेसु,
जातिं पसंसन्ति तदिङ्घ ब्रूथ ।।

७०. अम्हे मनुस्सेसु मनुस्सहिंस,
अनुब्बते चक्कवाके वदन्ति ।
कल्याणभावम्हे[5] दिजेसु सम्मता,
अभिरूपा[6] विचराम अण्णवे ।।

७१. किं अण्णवे कानि फलानि भुञ्जे,
मंसं कुतो खादथ चक्कवाका ।
किं भोजनं भुञ्जथ वो अनोमा,
बलं च वण्णो च अनप्परूपा[7] ।।

---

१. अत्थाय–स्या०। २. वाचपेय्यं–रो०। ३ लोभापकतं–रो०। ४. नन्दिमने–सी०, रो०। ५. कल्याणभावम्ह–सी०, रो०। ६. अभीतरूपा–सी०, स्या०, रो०। ७. अनप्परूपो–सी०, स्या०, रो०।

७२. न अण्णवे सन्ति फलानि धङ्क[1],
मंसं कुतो खादितुं चक्कवाके ।
सेवालभक्खम्ह अपाणभोजना[2],
न घासहेतू पि करोम पापं ।।

७३. न मे इदं रुच्चति चक्कवाक[3],
अस्मिं भवे[4] भोजनसन्निकासो ।
अहोसि पुब्बे[5] ततो मे अञ्ञथा,
इच्चेव मे विमति एत्थ जाता ।।

७४. अहं पि मंसानि फलानि भुञ्जे, B 195
अन्नानि च लोणियतेलियानि[6] ।
रसं मनुस्सेसु लभामि भोत्तुं,
सूरो व सङ्गाममुखं विजेत्वा ।
न च मे तादिसो वण्णो, चक्कवाक यथा तव ।।

७५. असुद्धभक्खोसि खणानुपातो,
किच्छेन तं लब्भति अन्नपानं ।
न तुस्ससी रुक्खफलेहि धङ्क,
मंसानि वा यानि सुसानमज्झे ।।

७६. यो साहसेन अधिगम्म भोगे,
परिभुञ्जति धङ्क खणानुपाती ।
ततो उपक्कोसति नं सभावो,
उपक्कुट्ठो वण्णबलं जहाति ।।

७७. अप्पं पि चे निब्बुतिं भुञ्जती[7] यदि,
असाहसेन अपरूपघाती ।
बलं च वण्णो च तदस्स होति,
न हि सब्बो आहारमयेन वण्णो ति ।।

---

१. वङ्क–रो० । २. अवाकभोजना–सी०, रो० । ३. चक्कवाके–सी०, स्या०; चक्कवाका–रो० । ४. हवे–सी० । ५. मे पुब्बे–सी०, रो० । ६. लोणिकतेलिकानि–स्या० । ७. भुञ्जति–सी०, स्या० ।

४३५. हलिद्दिरागजातकं[1] (९)

७८. सुतितिक्खं[2] अरञ्ञम्हि, पन्तम्हि सयनासने ।
ये च गामे तितिक्खन्ति, ते उळारतरा तया ।।

७९. अरञ्ञा गाममागम्म, किंसीलं किंवतं अहं ।
पुरिसं तात सेवेय्यं, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

८०. यो ते[3] विस्सासये[4] तात, विस्सासं च खमेय्य ते ।
सुस्सूसी च तितिक्खी च, तं भजेहि इतो गतो ।।

I 196 ८१. यस्स कायेन वाचाय, मनसा नत्थि दुक्कटं[5] ।
उरसी व पतिट्ठाय, तं भजेहि इतो गतो ।।

८२. यो च धम्मेन चरति, चरन्तो पि न मञ्ञति ।
विसुद्धकारिं सप्पञ्ञं, तं भजेहि इतो गतो ।।

८३. हलिद्दिरागं कपिचित्तं, पुरिसं रागविरागिनं ।
तादिसं तात मा सेवि, निम्मनुस्सं पि चे सिया ।।

८४. आसीविसं व कुपितं[6], मीळ्हलित्तं महापथं ।
आरका परिवज्जेहि, यानी व विसमं पथं ।।

८५. अनत्था तात वड्ढन्ति, बालं अच्चुपसेवतो ।
मास्सु बालेन संगच्छि[7], अमित्तेनेव सब्बदा ।।

८६. तं ताहं तात याचामि, करस्सु वचनं मम ।
मास्सु बालेन संगच्छि, दुक्खो बालेहि सङ्गमो ति ।।

---

४३६. समुग्गजातकं (१०)

८७. कुतो नु आगच्छथ भो तयो जना,
स्वागता[8] एथ[8] निसीदथासने ।
कच्चित्थ भोन्तो कुसलं अनामयं,
चिरस्समब्भागमनं हि वो इध ।।

---

१. हळिद्दिरागजातकं–सी०; हलिद्दराग०–स्या०; हलिद्दिरगजातक–रो० । २. सुतितिक्खं–सी० । ३. तं–स्या० । ४. विस्ससते–सी० । ५. दुक्कतं–सी०, रो० । ६. कुप्पितं–स्या० । ७. संगञ्छि–सी०, रो० । ८–८. स्वागतं एत्थ–सी०, रो० ।

८८. अहमेव एको इध मज्ज पत्तो,
न चा पि मे दुतियो कोचि विज्जति ।
किमेव सन्धाय ते भासितं इसे,
कुतो नु आगच्छथ भो तयो जना ॥

८९. तुवं[1] च एको भरिया च ते पिया,
समुग्गपक्खित्तनिकिण्णमन्तरे ।
सा रक्खिता कुच्छिगता व ते सदा,
वायुस्स पुत्तेन सहा तहिं रता ॥

९०. संविग्गरूपो इसिना वियाकतो[2], B. 197
सो दानवो तत्थ समुग्गमुग्गिलि ।
अद्दक्खि भरियं सुचिमालधारिनिं[3],
वायुस्स पुत्तेन सहा तहिं रतं ॥

९१. सुदिट्ठरूपमुग्गतपानुवत्तिना[4],
हीना नरा ये पमदावसं[5] गता ।
यथा हवे पाणरिवेत्थ रक्खिता,
दुट्ठा मयी अञ्ञमभिप्पमोदयि[6] ॥

९२. दिवा च रत्तो च मया उपट्ठिता,
तपस्सिना जोतिरिवा वने वसं ।
सा धम्ममुक्कम्म[7] अधम्ममाचरि,
अकिरियरूपो[8] पमदाहि[8] सन्थवो ॥

९३. सरीरमज्झम्हि ठितातिमञ्ञहं[9],
मय्हं अयं ति असतिं असञ्ञतं ।
सा धम्ममुक्कम्म अधम्ममाचरि,
अकिरियरूपो पमदाहि सन्थवो ॥

---

१. त्व – स्या० । २. व्याकतो – सी०, रो०; ब्याकतो – स्या० । ३. सुचिमाल-भारिनि – रो० । ४. सुदिट्ठरूपुग्गतपानुवत्तिना – सी०, स्या०, रो० । ५. पमुदावसं – स्या० । ६. अञ्ञमभिप्पमोदति – सी०, स्या०, रो० । ७. धम्ममोक्कम्म – सी०, स्या०, रो० । ८–८. अकीयरूपो पमुदाहि – स्या० । ९. ठितातिमञ्ञिहं – सी०, स्या०, रो० ।

९४. सुरक्खितं मे ति कथं नु विस्ससे,
अनेकचित्तासु न हत्थि[1] रक्खणा ।
एता हि पातालपपातसन्निभा,
एत्थप्पमत्तो[2] ब्यसनं[3] निगच्छति ।।

९५. तस्मा हि ते सुखिनो वीतसोका,
ये मातुगामेहि[4] चरन्ति निस्सटा ।
एतं सिवं उत्तममाभिपत्थयं,
न मातुगामेहि करेय्य सन्थवं ति ।।

---

४३७. पूतिमंसजातकं (११)

B. 198 ९६. न खो मे रुच्चति आळि, पूतिमंसस्स पेक्खना ।
एतादिसा सखारस्मा, आरका परिवज्जये ।।

९७. उम्मत्तिका अयं वेणी, वण्णेति पतिनो सखिं ।
पज्झायि[5] पटिगच्छन्तिं, आगतं मेण्ड[6] मातरं ।।

९८. त्वं खोसि सम्म उम्मत्तो, दुम्मेधो अविचक्खणो ।
यो[7] त्वं मतालयं कत्वा, अकालेन विपेक्खसि ।।

९९. न अकाले विपेक्खेय्य, काले पेक्खेय्य पण्डितो ।
पूतिमंसो व पज्झायि, यो अकाले विपेक्खति ।।

१००. पियं खो आळि मे होतु, पुण्णपत्तं ददाहि मे ।
पति सञ्जीवितो मय्हं, एय्यासि पियपुच्छिका[8] ।।

१०१. पियं खो आळि ते होतु, पुण्णपत्तं ददामि ते ।
महता[9] परिवारेन,[10] एस्सं[11] कयिराहि[11] भोजनं ।।

१०२. कीदिसो तुय्हं परिवारो, येसं काहामि भोजनं ।
किंनामका च ते सब्बे, तं[12] मे अक्खाहि पुच्छिता ।।

---

१. हेत्थ – सी०, स्या० । २. तत्थ पमत्तो – स्या० । ३. व्यसनं – सी०, रो० । ४. मातुगामाहि – रो० । ५. पज्झाति – सी०, रो० । ६. मेळ – सी०, रो० । ७. सो – स्या० । ८. पियपुच्छिता – स्या० । ९. महता च – रो० । १०. परिहारेन – स्या० । ११–११. एसं कयिरासि – रो० । १२. ते – सी०, स्या०, रो० ।

१०३. मालियो चतुरक्खो च, पिङ्गियो[1] अथ जम्बुको ।
एदिसो मय्हं परिवारो, तेसं कयिराहि भोजनं ।।

१०४. निक्खन्ताय्य अगारस्मा, भण्डकं पि विनस्सति ।
आरोग्यं[2] आळिनो वज्जं, इधेव वसमागमा ति ।।

---

४३८. दद्दरजातकं[3] (१२)

१०५. यो ते पुत्तके अखादि[4], दिन्नभत्तो अदूसके ।
तस्मिं दाठं[5] निपातेहि, मा ते मुच्चित्थ[6] जीवतो[7] ।।

१०६. आकिण्णलुद्दो पुरिसो, धातिचेलं[8] व[8] मक्खितो । B 199
पदेसं तं न पस्सामि, यत्थ दाठं निपातये ।।

१०७. अकतञ्ञुस्स पोसस्स, निच्चं विवरदस्सिनो ।
सब्बं चे पथविं दज्जा, नेव नं अभिराधये[9] ।।

१०८. किन्नु सुबाहु तरमानरूपो,
पच्चागतोसि सह माणवेन ।
किं किच्चमत्थं इधमत्थि तुय्हं,
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थं ।।

१०९. यो ते सखा दद्दरो साधुरूपो,
तस्स वधं परिसङ्कामि अज्ज ।
पुरिसस्स कम्मायतनानि सुत्वा,
नाहं सुखिं दद्दरं अज्ज मञ्ञे ।।

११०. कानिस्स कम्मायतनानि अस्सु,
पुरिसस्स वुत्तिसमोधानताय[10] ।
कं वा पटिञ्ञं पुरिसस्स सुत्वा,
परिसङ्कसि दद्दरं माणवेन ।।

---

१. पिङ्गलो – सी० । २. अरोगं – स्या० । ३. तित्तिरजातकं – सी०, रो० । ४. अक्खादि – स्या० । ५. दाठा – स्या० । ६. मुञ्जित्थ – स्या० । ७. जीवको – स्या० । ८–८. धातिचोलंव – स्या० । ९. अभिधारये – सी० । १०. वत्तिसमोधानताय – रो० ।

१११. चिण्णा कलिङ्गा चरिता वणिज्जा,
वेत्ताचरो[1] सङ्कुपथो पि चिण्णो ।
नटेहि चिण्णं सह वाकुरेहि[2],
दण्डेन[3] युद्धं पि समज्जमज्झे ।।

११२. बद्धा[4] कुलीका[5] मितमाळ्हकेन,
अक्खा जिता संयमो अब्भतीतो ।
अब्बाहितं[6] पुब्बकं[7] अड्ढरत्तं,
हत्था दड्ढा पिण्डपटिग्गहेन ।।

B.200 ११३. तानिस्स कम्मायतनानि अस्सु[8],
पुरिसस्स वुत्तिसमोधानताय ।
यथा अयं दिस्सति लोमपिण्डो,
गावो हता किं पन दद्दरस्सा ति ।।

नवकनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

वरगिज्झ समज्जन[9] हंसवरो,
निधिसव्हय हारित पाटलिको ।
अजरामर धङ्क तितिक्ख कुतो,
अथ द्वादस पेक्खन दद्दरिभी ति ।।

——:०:——

---

१. वेत्ताचारो–सी०, स्या०, रो० । २. वाकरेहि–रो० । ३. दण्डेहि–रो० । ४. वन्धा–स्या० । ५. कुलिङ्का–सी०, रो० । ६. अप्पहितं–सी०, स्या०; अब्बूहितं–रो० । ७. पुप्फकं–सी०, स्या०, रो० । ८. अस्सु–रो० । ९. समज्जनं–स्या० ।

१०. दसकनिपातो

४३९. चतुद्वारजातकं (१)

१. चतुद्वारमिदं नगरं, आयसं दळ्हपाकारं[1]। B. 201
ओरुद्धपटिरुद्धोस्मि, किं पापं पकतं मया ॥

२. सब्बे अपिहिता द्वारा, ओरुद्धोस्मि यथा दिजो।
किमाधिकरणं यक्ख, चक्काभिनिहतो अहं ॥

३. लद्धा सतसहस्सानि, अतिरेकानि वीसति।
अनुकम्पकानं ञातीनं, वचनं सम्म नाकरि ॥

४. लङ्घिं समुद्दं पक्खन्दि, सागरं अप्पसिद्धिकं[2]।
चतुब्भि अट्ठज्झगमा, अट्ठाहि पि च सोळस ॥

५. सोळसाहि च बात्तिंस, अत्रिच्छं[3] चक्कमासदो।
इच्छाहतस्स पोसस्स, चक्कं भमति मत्थके ॥

६. उपरिविसाला[4] दुप्पूरा[4], इच्छा विसटगामिनी[5]।
ये च तं अनुगिज्झन्ति, ते होन्ति चक्कधारिनो ॥

७. बहुभण्डं[6] अवहाय[7], मग्गं अप्पटिवेक्खिय।
येसं चेतं असङ्खातं, ते होन्ति चक्कधारिनो ॥

८. कम्मं समेक्खे विपुलं च भोगं,
इच्छं न सेवेय्य अनत्थसंहितं।
करेय्य वाक्यं अनुकम्पकानं,
तं तादिसं नातिवत्तेय्य चक्कं ॥

९. कीवचिरं[8] नु[8] मे यक्ख, चक्कं सिरसि ठस्सति।
कति वस्ससहस्सानि, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

१. दळ्हतोरणं–स्या०। २. अप्पसिद्धियं–स्या०। ३. अत्रिच्छा–रो०। ४–४. उपरिविसालं दुप्पूरं–सी०, स्या०। ५. विसरगामिनिं–सी०, रो०; ०गामिनं–स्या०। ६. बहुंभण्डं–सी०, रो०। ७. अपहाय–सी०। ८–८. कीवचिरन्नु–स्या०।

१०. अतिसरो पच्चसरो[1], मित्तविन्द सुणोहि मे ।
चक्कं ते सिरसि[2] माविद्धं, न तं जीवं पमोक्खसी ति ।।

---

४४०. कण्हजातकं (२)

B. 202 ११. कण्हो वतायं पुरिसो, कण्हं भुञ्जति भोजनं ।
कण्हे भूमिपदेसस्मिं[3], न मय्हं मनसो पियो ।।

१२. न कण्हो तचसा होति, अन्तोसारो हि ब्राह्मणो ।
यस्मिं पापानि कम्मानि, स वे कण्हो सुजम्पति ।।

१३. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे[4] सुभासिते ।
वरं ब्राह्मण ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ।।

१४. वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
सुनिक्कोधं सुनिद्दोसं, निल्लोभं वुत्तिमत्तनो ।
निस्नेहमभिकङ्खामि, एते मे चतुरो वरे ।।

१५. किं नु कोधे[5] वा[5] दोसे वा, लोभे स्नेहे च[6] ब्राह्मण ।
आदीनवं त्वं[7] पस्ससि[7], तं मे अक्खाहि पुच्छितो ।।

१६. अप्पो हुत्वा बहु होति, वड्ढते सो अखन्तिजो ।
आसङ्गी बहुपायासो, तस्मा कोधं न रोचये ।।

१७. दुट्ठस्स फरुसा[8] वाचा, परामासो अनन्तरा ।
ततो पाणि ततो दण्डो, सत्थस्स परमा गति ।
दोसो कोधसमुट्ठानो, तस्मा दोसं न रोचये ।।

१८. आलोपसाहसाकारा[9], निकती[10] वञ्चनानि च ।
दिस्सन्ति लोभधम्मेसु, तस्मा लोभं न रोचये ।।

१९. स्नेहसङ्गथिता[11] गन्था, सेन्ति मनोमया पुथू ।
ते भुसं उपतापेन्ति, तस्मा स्नेहं न रोचये ।।

---

१. अच्चसरो–सी०, स्या०, रो० । २. सिरस्मि–स्या० । ३. भूमिप्पदेसस्मिं–स्या० । ४. पटिरूपे–स्या० । ५–५. कोधेव–सी०, रो० । ६. व–स्या० । ७–७ सम्मससि–सी०, स्या०; सम्पस्ससि–रो० । ८. पठमा–रो० । ९. सहसाकारा–सी०, रो० । १०. निकति–स्या० । ११. स्नेहसङ्गन्थिता–स्या० ।

२०. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं ब्राह्मण ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

२१. वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
अरञ्ञे मे विहरतो, निच्चं एकविहारिनो ।
आबाधा मा[1] उप्पज्जेय्युं, अन्तरायकरा भुसा ॥

२२. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते । B. 203
वरं ब्राह्मण ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

२३. वरञ्चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
न मनो वा सरीरं वा, मं-कते[2] सक्क कस्सचि ।
कदाचि उपहञ्ञेथ, एतं सक्क वरं वरे ति ॥

---

४४१. चतुपोसथियजातकं[3] (३)

२४. यो कोपनेय्ये न करोति कोपं,
न कुज्झति सप्पुरिसो कदाचि ।
कुद्धो पि सो नाविकरोति कोपं,
तं वे नरं समणमाहु लोके ॥

२५. ऊनूदरो[4] यो सहते जिघच्छं,
दन्तो तपस्सी मितपानभोजनो ।
आहारहेतु न करोति पापं,
तं वे नरं समणमाहु लोके ॥

२६. खिड्डं रतिं विप्पजहित्वान[5] सब्बं,
न चालिकं भाससि किञ्चि लोके ।
विभूसट्ठाना[6] विरतो मेथुनस्मा,
तं वे नरं समणमाहु लोके ॥

२७. परिग्गहं लोभधम्मं च सब्बं,
यो वे परिञ्ञाय परिच्चजेति ।

---

१. न–स्या०, रो० । २. ०कुते–स्या० । ३. चतुपोसथिक०–सी०; चतुपोसथ०–स्या० । ४. ओनोदरो–स्या० । ५. विप्पजहेत्व–सी० । ६. विभूसनट्ठाना–सी०, स्या० ।

दन्तं ठितत्तं अममं निरासं,
तं वे नरं समणमाहु लोके ॥

२८. पुच्छाम कत्तारमनोमपञ्ञं[1],
कथासु[2] नो विग्गहो अत्थि जातो ।
छिन्दज्ज कङ्खं विचिकिच्छितानि,
तदज्ज[3] कङ्खं वितरेमु सब्बे ॥

B. 204 २९. ये पण्डिता अत्थदसा[4] भवन्ति,
भासन्ति ते योनिसो तत्थ काले ।
कथं नु कथानं अभासितानं,
अत्थं नयेय्युं कुसला जनिन्दा ॥

३०. कथं हवे भासति नागराजा,
गरुळो[5] पन वेनतेय्यो किमाह[5] ।
गन्धब्बराजा पन किं वदेसि[6],
कथं पन कुरूनं राजसेट्ठो ॥

३१. खन्तिं हवे भासति नागराजा,
अप्पाहारं गरुळो वेनतेय्यो ।
गन्धब्बराजा रतिविप्पहानं,
अकिञ्चनं कुरूनं राजसेट्ठो ॥

३२. सब्बानि एतानि सुभासितानि,
न हेत्थ दुब्भासितमत्थि किञ्चि ।
यस्मिं च एतानि पतिट्ठितानि,
अरा व नाभ्या[7] सुसमोहितानि ।
चतुब्भि धम्मेहि समङ्गिभूतं,
तं वे नरं समणमाहु लोके ॥

३३. तुवं हि[8] सेट्ठो त्वमनुत्तरोसि,
त्वं धम्मगू धम्मविदू सुमेधो ।

---

१. ०मनोमपञ्ञ–स्या० । २. गाथासु–सी० । ३. तयज्ज–सी० । ४. अत्थदस्सा–सी० । ५–५. कथ पन गरुळो वेनतेय्यो–सी० । ६. वदेति–सी० । ७. नब्भा–स्या० । ८. नु–सी०, रो० ।

पञ्ञाय पञ्हं समधिग्गहेत्वा[1],
अच्छेच्छि[2] धीरो विचिकिच्छितानि ।
अच्छेच्छि कङ्खं विचिकिच्छितानि,
चुन्दो[3] यथा नागदन्तं खरेन ॥

३४. नीलुप्पलाभं विमलं अनग्घं,
वत्थं इदं[4] धूमसमानवण्णं ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते धम्मपूजाय धीर ॥

३५. सुवण्णमालं सतपत्तफुल्लितं[5], B. 205
सकेसरं रत्नसहस्समण्डितं[6] ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते धम्मपूजाय धीर ॥

३६. मणिं अनग्घं रुचिरं पभस्सरं,
कण्ठावसत्तं मणिभूसितं मे ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते धम्मपूजाय धीर ॥

३७. गवं सहस्सं उसभं च नागं,
आजञ्ञयुत्ते च रथे दस इमे ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते गामवरानि सोळस ॥

३८. सारिपुत्तो तदा नागो, सुपण्णो पन कोलितो ।
गन्धब्बराजा अनुरुद्धो, राजा आनन्द पण्डितो ।
विधुरो बोधिसत्तो च[7], एवं धारेथ जातकं ति ॥

---

१. समविग्गहेत्वा–स्या० । २. अच्छेज्जि–स्या० । ३. छिन्दे–स्या० । ४. इमं–सी० । ५. सतपत्तफुल्लं–सी० । ६. रतनसहस्समण्डित–सी० । ७. व–स्या० ।

४४२. सङ्खजातकं (४)

३९. बहुस्सुतो सुतधम्मोसि सङ्ख,
दिट्ठा तया समणब्राह्मणा च ।
अथक्खणे दस्सयसे विलापं,
अञ्ञो नु को ते पटिमन्तको मया ।।

४०. सुब्भू[1] सुभा सुप्पटिमुक्ककम्बु[2],
पग्गय्ह सोवण्णमयाय पातिया[3] ।
भुञ्जस्सु भत्तं इति मं वदेति,
सद्धावित्ता[4] तमहं नो ति ब्रूमि ।।

B. 206 ४१. एतादिसं ब्राह्मण दिस्वान[5] यक्खं,
पुच्छेय्य पोसो सुखमासिसानो[6] ।
उट्ठेहि नं[7] पञ्जलिकाभिपुच्छ,
देवी नुसि त्वं उद मानुसी नु ।।

४२. यं त्वं सुखेनाभिसमेक्खसे मं,
भुञ्जस्सु भत्तं इति मं वदेसि ।
पुच्छामि तं नारि महानुभावे,
देवी नुसि त्वं उद मानुसी नु ।।

४३. देवी अहं सङ्ख महानुभावा,
इधागता सागरवारिमज्झे ।
अनुकम्पिका नो च पदुट्ठचित्ता,
तवेव[8] अत्थाय इधागतास्मि[9] ।।

४४. इधन्नपानं सयनासनं च,
यानानि नानाविविधानि सङ्ख ।
सब्बस्स त्याहं पटिपादयामि,
यं किञ्चि तुय्हं मनसाभिपत्थितं ।।

---

१. सुब्भा–स्या० । २. सुप्पटिमुत्तकम्बु–सी०; सुप्पटिमुक्ककम्बू–स्या० । ३. पाटिया–स्या० । ४. सद्धाचित्ता–सी०, रो० । ५. दिस्व–सी० । ६. सुखमाससानो–स्या० । ७. तं–सी० । ८. तमेव–सी० । ९. इधागतोस्मि–सी० ।

४५. यं किञ्चि यिट्ठं च[1] हुतं च[1] मय्हं,
सब्बस्स नो इस्सरा त्वं सुगत्ते ।
सुसोणि[2] सुब्भमु[3] सुविलग्गमज्झे[4],
किस्स मे कम्मस्स अयं विपाको ।।

४६. घम्मे पथे ब्राह्मण एकभिक्खुं,
उग्घट्टपादं[5] तसितं किलन्तं ।
पटिपादयी सङ्घ उपाहनानि[6],
सा दक्खिणा कामदुहा तवज्ज ।।

४७. सा होतु नावा फलकूपपन्ना, B. 207
अनवस्सुता एरकवातयुत्ता ।
अञ्ञस्स यानस्स न[7] हेत्थ[7] भूमि,
अज्जेव मं मोळिनिं[8] पापयस्सु ।।

४८. सा तत्थ[9] वित्ता[10] सुमना पतीता,
नावं सुचित्तं अभिनिम्मिनित्वा ।
आदाय सङ्घं पुरिसेन सद्धिं,
उपानयी नगरं साधुरम्मं ति ।।

---

४४३. चूळबोधिजातकं[11] (५)

४९. यो ते इमं विसालक्खिं, पियं सम्हितभासिनिं[12] ।
आदाय बला गच्छेय्य, किं नु कयिरासि ब्राह्मण ।।

५०. उप्पज्जे[13] मे न मुच्चेय्य[14], न मे मुच्चेय्य जीवतो ।
रजं व विपुला वुट्ठि, खिप्पमेव निवारये ।।

५१. यं नु पुब्बे विकत्थित्थो[15], बलम्हि व अपस्सितो ।
स्वज्ज[16] तुण्हिकतो[17] दानि, सङ्घाटिं सिब्बमच्छसि ।।

१–१. व हुतं व–सी० । २. सुस्सोणि–सी०, स्या० । ३. सुब्भ–सी०; सुब्भा–स्या० । ४. सुविलाकमज्झे–स्या० । ५. उस्सट्ठपादं–स्या० । ६. उपाहनाहि–सी०, रो० । ७–७. नहत्थि–रो० । ८. मोलिनिं–सी०, स्या० । ९. तुत्थ–स्या० । १०. चित्ता–स्या० । ११. चुल्लबोधिजातकं–सी०, स्या० । १२. सम्मिल्लभासिनि–सी०, रो०; सम्मिल्लहासिनि–स्या० । १३. उप्पज्ज–सी०, रो० । १४. मञ्चय्य–स्या० । १५ विकत्थितो–सी०, स्या० । १६. स्वाज्ज–स्या० । १७. तुण्हीकतो–सी० ; तुण्हिक्खको–रो० ।

५२. उप्पज्जि मे न मुच्चित्थ, न मे मुच्चित्थ जीवतो ।
रजं व विपुला वुट्ठि, खिप्पमेव निवारयिं ।।

५३. किं ते उप्पज्जि नो मुच्चि, किं ते न मुच्चि जीवतो ।
रजं व विपुला वुट्ठि, कतमं त्वं निवारयि ।।

५४. यम्हि जाते न पस्सति, अजाते साधु पस्सति ।
सो मे उप्पज्जि नो मुच्चि, कोधो दुम्मेधगोचरो ।।

५५. येन जातेन नन्दन्ति, अमित्ता दुक्खमेसिनो ।
सो मे उप्पज्जि नो मुच्चि, कोधो दुम्मेधगोचरो ।।

B 208 ५६. यस्मिं च जायमानम्हि[1], सदत्थं नावबुज्झति ।
सो मे उप्पज्जि नो मुच्चि, कोधो दुम्मेधगोचरो ।।

५७. येनाभिभूतो कुसलं जहाति,
परक्करे विपुलं चा पि अत्थं ।
स भीमसेनो बलवा पमद्दी[2],
कोधो महाराज न मे अमुच्चथ ।।

५८. कट्ठस्मिं मत्थमानस्मिं[3], पावको नाम जायति ।
तमेव कट्ठं डहति, यस्मा सो जायते गिनि ।।

५९. एवं मन्दस्स पोसस्स, बालस्स अविजानतो ।
सारम्भा जायते कोधो, सो पि तेनेव डय्हति ।।

६०. अग्गी व तिणकट्ठस्मिं, कोधो यस्स पवड्ढति ।
निहीयति तस्स यसो, काळपक्खे व चन्दिमा ।।

६१. अनेधो[4] धूमकेतू व, कोधो यस्सूपसम्मति ।
आपूरति तस्स यसो, सुक्कपक्खे व चन्दिमा ति ।।

---

४४४. कण्हदीपायनजातकं[5] (६)

६२. सत्ताहमेवाहं पसन्नचित्तो,
पुञ्ञत्थिको आचरिं[6] ब्रह्मचरियं ।

---

१. जायमानस्मिं–सी०, स्या० । २. पमद्दि–स्या० । ३. मन्थमानस्मि–रो० । ४. अनिन्धो–सी०; अनिन्दो–स्या० । ५. मण्डब्यजातक–स्या० । ६ अचरिं–सी०, रो०; आचरिं–स्या० ।

अथापरं यं चरितं ममेदं[1],
वस्सानि पञ्ञास समाधिकानि ।।
अकामको वा पि[2] अहं चरामि,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ।
हतं विसं जीवतु यञ्ञदत्तो ।।

६३. यस्मा दानं नाभिनन्दिं कदाचि, B. 209
दिस्वानहं[3] अतिथि वासकाले ।
न चा पि मे अप्पियतं अवेदुं,
बहुस्सुता समणब्राह्मणा[4] च ।।
अकामको वा पि अहं ददामि,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ।
हतं विसं जीवतु यञ्ञदत्तो ।।

६४. आसीविसो तात पहूततेजो,
यो तं अदंसी[5] सचरा[6] उदिच्च[7] ।
तस्मिं च मे अप्पियताय अज्ज,
पितरि च ते नत्थि कोचि विसेसो ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु,
हतं विसं जीवतु यञ्ञदत्तो ।।

६५. सन्ता दन्तायेव[8] परिब्बजन्ति,
अञ्ञत्र कण्हा अनकामरूपा[9] ।
दीपायन किस्स जिगुच्छमानो,
अकामको चरसि ब्रह्मचरियं ।।

६६. सद्धाय निक्खम्म पुनं[10] निवत्तो,
सो एळमूगो[11] व बालो[11] वतायं ।

१. ममइदं–स्या० ; ममायिदं–रो० । २. हि–रो० । ३. दिस्वानाहं–सी० । ४. समणाब्राह्मणा–सी० । ५. अडंसी–स्या० । ६. बिलरा–सी०; विळारा–स्या०; पतरा–रो० । ७. उद्धच्च–स्या० । ८. दन्ताये च–स्या० । ९. नत्थाकामरूपा–म० । १०. पुन–स्या० । ११–११. एळमूगो चपलो–स्या० ।

एतस्स वादस्स जिगुच्छमानो,
अकामको चरामि ब्रह्मचरियं ।
विञ्ञुप्पसत्थं च सतं च ठानं,
एवम्पहं पुञ्ञकरो भवामि ।।

B. 210 ६७. समणे तुवं ब्राह्मणे अद्धिके च,
सन्तप्पयासि अन्नपानेन भिक्खं ।
ओपानभूतं व घरं तव यिदं,
अन्नेन पानेन उपेतरूपं ।
अथ किस्स वादस्स जिगुच्छमानो,
अकामको दानमिमं ददासि ।।

६८. पितरो च मे आसुं[1] पितामहा च,
सद्धा अहुं[2] दानपती वदञ्ञू ।
तं कुल्लवत्तं[3] अनुवत्तमानो,
माहं कुले अन्तिमगन्धनो[4] अहुं ।
एतस्स वादस्स जिगुच्छमानो,
अकामको दानमिमं ददामि ।।

६९. दहरिं कुमारिं असमत्थपञ्ञं,
यं तानयिं ञातिकुला सुगत्ते ।
न चा पि मे अप्पियतं अवेदि,
अञ्ञत्र कामा परिचारयन्ता[5] ।
अथ केन वण्णेन मया ते[6] भोति,
संवासधम्मो अहु एवरूपो ।।

७०. आरा दूरे नयिध कदाचि अत्थि,
परम्परा नाम कुले इमस्मिं ।
तं कुल्लवत्तं अनुवत्तमाना,
माहं कुले अन्तिमगन्धिनी अहुं ।

१. आसु – स्या०। २. अहू – सी०; अहु – स्या०। ३. कूलवत्तं – स्या०। ४. अन्तिमगन्धिनी – सी०; ०गन्धिनो – स्या०, रो०। ५. परिचारयन्ती – सी०, रो०। ६. हि – स्या०।

एतस्स वादस्स जिगुच्छमाना,
अकामिका पद्धचराम्हि[1] तुय्हं ॥

७१. मण्डब्य भासिं[2] यमभासनेय्यं[2], B. 211
तं खम्यतं पुत्तकहेतु[3] मज्ज[3] ।
पुत्तपेमा न इध परत्थि किञ्चि,
सो नो अयं जीवति यञ्ञदत्तो ति ॥

---

४४५. निग्रोधजातकं (७)

७२. न वाहमेतं[4] जानामि, को वायं कस्स वा[5] ति वा ।
यथा साखो चरि[6] एवं, निग्रोध किन्ति मञ्ञसि ॥

७३. ततो गलविनीतेन, पुरिसा नीहरिंसु मं ।
दत्वा मुखपहारानि[7], साखस्स वचनंकरा ॥

७४. एतादिसं दुम्मतिना, अकतञ्ञुन[8] दुब्भिना ।
कतं अनरियं साखेन, सखिना ते जनाधिप ॥

७५. न वाहमेतं जानामि, न पि मे कोचि संसति ।
यं मे त्वं सम्म अक्खासि, साखेन कारणं[9] कतं ॥

७६. सखीनं साजीवकरो[10], मम साखस्स चूभयं ।
त्वं नोसिस्सरियं दाता, मनुस्सेसु महन्ततं[11] ।
तयामा[12] लब्भिता[13] इद्धी, एत्थ मे नत्थि संसयो ॥

७७. यथा पि बीजमग्गिम्हि[14], डय्हति न विरूहति ।
एवं कतं असप्पुरिसे, नस्सति न विरूहति ॥

७८. कतञ्ञुम्हि च पोसम्हि, सीलवन्ते अरियवुत्तिने ।
सुखेत्ते विय बीजानि, कतं तम्हि न नस्सति ॥

---

१. बद्धचरास्मि–सी०; पट्ठचरामि–स्या० । २–२. भासिस्सं अभासनेय्यं–सी०, स्या०, रो० । ३–३. पुत्तहेतु ममज्ज–सी०, स्या० । ४. चाहमेतं–सी० । ५. चा–सी० । ६. वदी–सी० रो०; वदि–स्या० । ७ मुखप्पहासानि–स्या० । ८. अकतञ्ञून–सी०; अकतञ्ञेन–स्या० । ९. कड्डनं–सी०, स्या० । १०. साजीवङ्करो–स्या० । ११. महग्गतं–स्या० । १२. तुय्हम्हा–स्या०; तयम्हा–सी० । १३. लभिता–सी० । १४. बीजं अग्गिस्मिं–सी०; वीजं अग्गिस्मि–स्या० ।

७९. इमं[1] जम्मं नेकतिकं, असप्पुरिसचिन्तकं ।
हनन्तु साखं सत्तीहि[2], नास्स इच्छामि जीवितं ॥

B. 212 ८०. खम[3] तस्स[3] महाराज, पाणा न[4] प्पटिआनया[4] ।
खम देव असप्पुरिसस्स, नास्स इच्छामहं वधं ॥

८१. निग्रोधमेव सेवेय्य, न साखमुपसंवसे ।
निग्रोधस्मिं मतं सेय्यो, यं चे साखस्मि[5] जीवितं ति ॥

---

४४६. तक्कलजातकं (८)

८२. न तक्कला सन्ति न आलुवानि[6],
न बिळालियो न कळम्बानि तात ।
एको अरञ्ञम्हि सुसानमज्झे,
किमत्थिको तात खणासि कासुं ॥

८३. पितामहो तात सुदुब्बलो ते,
अनेकब्याधीहि दुखेन[7] फुट्ठो ।
तमज्जहं निखणिस्सामि[8] सोब्भे,
न हिस्स तं जीवितं रोचयामि ॥

८४. सङ्कप्पमेतं पटिलद्ध पापकं[9],
अच्चाहितं कम्म[10] करोसि लुद्दं ।
मया पि तात पटिलच्छसे तुवं,
एतादिसं कम्म जरूपनीतो ।
तं कुल्लवत्तं[11] अनुवत्तमानो,
अहं पि तं निखणिस्सामि सोब्भे ॥

८५. फरुसाहि वाचाहि पकुब्बमानो,
आसज्ज मं त्वं वदसे कुमार ।

---

१. इमञ्च–स्या० । २. सत्थीहि–सी० । ३–३. खम्यतस्स–सी० । ४–४. दुप्पटिआनया–सी०, स्या०, रो० । ५. साखस्मिं–सी० । ६. आलुपानि–सी०, स्या०, रो० । ७. दुक्खेहि–स्या० । ८. निक्खणिस्सामि–स्या० । ९ पापं–सी० । १०. कम्मं–स्या० । ११. कूलवत्तं–स्या० ।

पुत्तो ममं ओरसको समानो,
अहितानुकम्पी मम[1] त्वंसि पुत्त ॥

८६. न ताहं[2] तात अहितानुकम्पी, B. 213
हितानुकम्पी ते अहं[3] पि[3] तात ।
पापं च तं कम्म पकुब्बमानं,
अरहामि नो वारयितुं ततो[4] ॥

८७. यो मातरं वा पितरं सविट्ठ[5],
अदूसके हिंसति पापधम्मो ।
कायस्स भेदा अभिसम्परायं,
असंसयं सो निरयं उपेति[6] ॥

८८. यो मातरं वा पितरं सविट्ठ,
अन्नेन पानेन उपट्ठहाति ।
कायस्स भेदा अभिसम्परायं,
असंसयं सो सुगतिं उपेति ॥

८९. न मे त्वं पुत्त अहितानुकम्पी,
हितानुकम्पी मे त्वंसि पुत्त ।
अहं च तं[7] मातरा वुच्चमानो,
एतादिसं कम्म करोमि लुद्दं ॥

९०. या ते सा भरिया अनरियरूपा,
माता ममेसा सकिया जनेत्ति ।
निद्धापये[8] तं च[9] सका अगारा,
अञ्ञं पि ते सा दुखमावहेय्य[10] ॥

९१. या ते सा भरिया अनरियरूपा,
माता ममेसा सकिया जनेत्ति ।

---

१. मे–सी०, स्या० । २. त्याहं–स्या० । ३–३. अहञ्हि–स्या० । ४. ततो हि–स्या० । ५ वसिट्ठ–सी०, रो० । ६. परेति–रो० । ७. ते–स्या० । ८. निद्धामसे–सी०, रो० । ९. सी० पोत्थके नत्थि । १०. दुक्खमावहेय्य–सी० ।

दन्ता करेणू[1] व[1] वसूपनीता,
सा पापधम्मा पुनरावजातू ति ॥

---

४४७. महाधम्मपालजातकं (९)

B. 214 ९२. किं ते वतं किं पन ब्रह्मचरियं,
किस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको ।
अक्खाहि मे ब्राह्मण एतमत्थं,
कस्मा नु[2] तुम्हं दहरा न मिय्यरे[3] ॥

९३. धम्मं चराम न मुसा भणाम,
पापानि कम्मानि परिवज्जयाम[4] ।
अनरियं परिवज्जेमु[5] सब्बं,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९४. सुणोम धम्मं असतं सतं च,
न चा पि धम्मं असतं रोचयाम ।
हित्वा असन्ते न जहाम सन्ते,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९५. पुब्बे व दाना सुमना भवाम,
ददम्पि वे[6] अत्तमना भवाम ।
दत्वा पि वे नानुतप्पाम[7] पच्छा,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९६. समणे मयं ब्राह्मणे अद्धिके च,
वनिब्बके याचनके दलिद्दे ।
अन्नेन पानेन अभितप्पयाम,
तस्मा हिं अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९७. मयं च भरियं नातिक्कमाम,
अम्हे[8] च भरिया[8] नातिक्कमन्ति ।

१–१. कणेरूव–सी० । २. हि–सी० । ३. मीयरे–सी०, रो० । ४. विवज्जयाम–सी०, स्या०, रो० । ५. परिवज्जेम–स्या० । ६. चे–सी० । ७. नानुतपाम–स्या० । ८–८. भरिया पि अम्हे–स्या० ।

अञ्ञत्र ताहि ब्रह्मचरियं चराम,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९८. पाणातिपाता विरमाम सब्बे, B. 215
लोके अदिन्नं परिवज्जयाम ।
अमज्जपा नो पि मुसा भणाम,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

९९. एतासु वे जायरे सुत्तमासु,
मेधाविनो होन्ति पहूतपञ्ञा[1] ।
बहुस्सुता वेदगुनो[2] च होन्ति,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

१००. माता पिता[3] च[3] भगिनी भातरो च,
पुत्ता च दारा च मयं च सब्बे ।
धम्मं चराम परलोकहेतु,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

१०१. दासा च दास्यो[4] अनुजीविनो च,
परिचारका कम्मकरा च सब्बे ।
धम्मं चरन्ति परलोकहेतु,
तस्मा हि अम्हं दहरा न मिय्यरे ॥

१०२. धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
धम्मो सुचिण्णो सुखमावहाति ।
एसानिसंसो धम्मे सुचिण्णे,
न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥

१०३. धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
छत्तं महन्तं विय वस्सकाले ।
धम्मेन गुत्तो मम धम्मपालो,
अञ्ञस्स अट्ठीनि सुखी कुमारो ति ॥

---

१. बहूतपञ्ञा–स्या० । २. वेदगुना–स्या० । ३–३. पितरो–स्या० । ४. दस्सो–सी०, रो०; दासी–स्या० ।

४४८. कुक्कुटजातकं (१०)

B. 216 १०४. नास्मसे कतपापम्हि, नास्मसे अलिकवादिने ।
नास्मसे[1] अत्तत्थपञ्ञम्हि[1], अतिसन्ते पि नास्मसे ॥

१०५. भवन्ति हेके पुरिसा, गोपिपासिकजातिका[2] ।
घसन्ति मञ्ञे मित्तानि, वाचाय न च कम्मुना ॥

१०६. सुक्खञ्जलिपग्गहिता, वाचाय पलिगुण्ठिता[3] ।
मनुस्सफेग्गू नासीदे[4], यस्मिं नत्थि कतञ्ञुता ॥

१०७. न हि अञ्ञञ्ञचित्तानं[5], इत्थीनं पुरिसान वा ।
नानाविकत्वा[6] संसग्गं, तादिसं पि च[7] नास्मसे[7] ॥

१०८. अनरियकम्ममोक्कन्तं, अथेतं[8] सब्बघातिनं ।
निसितं व पटिच्छन्नं, तादिसं पि च नास्मसे ॥

१०९. मित्तरूपेनिधेकच्चे[9], साखल्येन[10] अचेतसा ।
विविधेहि उपायन्ति[11], तादिसं पि च नास्मसे ॥

११०. आमिसं वा धनं वा पि, यत्थ पस्सति तादिसो ।
दुब्भिं[12] करोति दुम्मेधो, तं च हन्त्वान[13] गच्छति ॥

१११. मित्तरूपेन बहवो, छन्ना सेवन्ति सत्तवो ।
जहे कापुरिसे हेते, कुक्कुटो विय सेनकं ॥

११२. यो च उप्पतितं अत्थं, न[14] खिप्पमनुबुज्झति[14] ।
अमित्तवसमन्वेति, पच्छा च[15] अनुतप्पति ॥

११३. यो च उप्पतितं अत्थं, खिप्पमेव निबोधति ।
मुच्चते सत्तुसम्बाधा, कुक्कुटो विय सेनका ।

१-१. नास्म सत्तट्ठपञ्ञम्हि-सी० । २. गोपिपासकजातिका-सी०, रो० । ३. पळिगुण्ठिता-सी० । ४. नासिदे-स्या० । ५. अञ्ञोञ्ञचित्तानं-स्या० । ६. नानावकत्वा-सी०, रो० । ७-७. न विस्ससे-स्या०; नास्मसे-सी० । ८. अत्थेनं-सी०; अत्थेतं-स्या०, रो० । ९. मित्तवसेनिधेकच्चे-स्या० । १०. साखल्लेन-सी० । ११. उपायेहि-सी० । १२. दुब्भि-सी० । १३. झत्वान-सी०, रो० । १४-१४. खिप्पमेव न बुज्झति-स्या० । १५. व-स्या० ।

११४. तं तादिसं कूटमिवोड्डितं वने,
अधम्मिकं निच्चविधंसकारिनं ।
आरा विवज्जेय्य नरो विचक्खणो,
सेनं यथा कुक्कुटो वंसकानने ति ॥

---

४४९. मट्ठकुण्डलीजातकं (११)

११५. अलङ्कतो मट्ठकुण्डली[1], B.217
मालधारी[2] हरिचन्दनुस्सदो ।
बाहा पग्गय्ह कन्दसि,
वनमज्झे किं दुक्खितो तुवं ॥

११६. सोवण्णमयो पभस्सरो,
उप्पन्नो रथपञ्जरो मम ।
तस्स चक्कयुगं न विन्दामि,
तेन दुक्खेन जहामि जीवितं ॥

११७. सोवण्णमयं मणीमयं,
लोहमयं अथ रूपियामयं[3] ।
पावद रथं करिस्सामि[4] ते,
चक्कयुगं पटिपादयामि[5] तं ॥

११८. सो[6] माणवो तस्स पावदि,
चन्दिमसुरिया[7] उभयेत्थ[8] भातरो ।
सोवण्णमयो रथो मम,
तेन चक्कयुगेन सोभति ॥

११९. बालो खो त्वंसि माणव,
यो त्वं पत्थयसे[9] अपत्थियं[10] ।
मञ्ञामि तुवं मरिस्ससि,
न हि त्वं लच्छसि चन्दसूरिये ॥

---

१. मट्टकुण्डली–सी०, रो० । २. मालभारी–सी०, रो० । ३. रूपियमयं–स्या० । ४ कारयामि –सी०, रो० । ५. पटिलाभयामि–स्या० । ६. अथ–स्या० । ७. चन्द-सूरिया–म० । ८. उभयत्थ–स्या० । ९. पत्थयसि–स्या० । ९. अपत्थयं–स्या० ।

१२०. गमनागमनं पि दिस्सति,
वण्णधातु उभयेत्थ वीथियो ।
पेतो पन नेव दिस्सति,
को नु खो कन्दतं बाल्यतरो ।।

B. 218 १२१. सच्चं खो वदेसि माणव,
अहमेव कन्दतं बाल्यतरो ।
चन्दं विय दारको रुदं,
पेतं कालकताभिपत्थये[1] ।।

१२२. आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं[2], सब्बं निब्बापये दरं ।।

१२३. अब्बही[3] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सितं ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि ।।

१२४. सोहं अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणवा ति ।।

---

४५०. बिलारकोसियजातकं (१२)

१२५. अपचन्ता पि दिच्छन्ति[4], सन्तो लद्धान भोजनं ।
किमेव त्वं पचमानो, यं न दज्जा न तं समं ।।

१२६. मच्छेरा च पमादा च, एवं दानं न दिय्यति ।
पुञ्ञं आकङ्खमानेन, देय्यं होति विजानता ।।

१२७. यस्सेव भीतो न ददाति मच्छरी, तदेवाददतो भयं ।
जिघच्छा च पिपासा च, यस्स भायति मच्छरी ।
तमेव बालं फुसति, अस्मिं लोके परम्हि च ।।

१२८. तस्मा विनेय्य मच्छेरं, दज्जा दानं मलाभिभू ।
पुञ्ञानि[5] परलोकस्मिं, पतिट्ठा होन्ति पाणिनं ।।

---

१. कालकतंभिपत्थये–स्या० । २ ओसिञ्चि–स्या० । ३. अब्बुहि–स्या० । ४. इञ्छिन्ति–स्या० । ५. पुञ्ञं हि–स्या० ।

१२९. दुद्ददं ददमानानं, दुक्करं कम्म कुब्बतं ।
असन्तो नानुकुब्बन्ति, सतं धम्मो दुरन्नयो ॥

१३०. तस्मा सतं च असतं[1], नाना होति इतो गति ।
असन्तो निरयं यन्ति, सन्तो सग्गपरायना ॥

१३१. अप्पस्मेके[2] पवेच्छन्ति, बहुनेके[3] न दिच्छरे । B. 219
अप्पस्मा दक्खिणा दिन्ना, सहस्सेन समं मिता ॥

१३२. धम्मं चरे यो पि समुञ्छकं[4] चरे,
दारं च पोसं ददमप्पकस्मिं[5] ।
सतं[6] सहस्सानं सहस्सयागिनं,
कलम्पि नाग्घन्ति तथाविधस्स ते ॥

१३३. केनेस यञ्ञो विपुलो महग्घतो[7],
समेन दिन्नस्स न अग्घमेति ।
कथं सतं[8] सहस्सानं सहस्सयागिनं,
कलम्पि नाग्घन्ति तथाविधस्स ते ॥

१३४. ददन्ति हेके विसमे निविट्ठा,
छेत्वा[9] वधित्वा अथ सोचयित्वा ।
सा दक्खिणा अस्सुमुखा सदण्डा,
समेन दिन्नस्स न अग्घमेति ।
एवं सतं सहस्सानं सहस्सयागिनं,
कलम्पि नाग्घन्ति तथाविधस्स ते ति ॥

---

४५१. चक्कवाकजातकं (१३)

१३५. वण्णवा अभिरूपोसि, घनो सञ्जातरोहितो ।
चक्कवाक सुरूपोसि, विप्पसन्नमुखिन्द्रियो ॥

---

१. असत च – सी०, स्या०, रो० । २ अप्पम्पेके – स्या० । ३. बहुनाके – स्या० । ४. समुच्छकं – स्या० । ५. ददं अप्पकस्मि पि – रो० । ६. सत – स्या० । ७. महग्घनो – सी० । ८. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९. झत्वा – सी०, रो०; घत्वा – स्या० ।

१३६. पाठीनं[1] पावुसं मच्छं, बलजं[2] मुञ्जरोहितं ।
गङ्गाय[3] तीरे निसिन्नो[3], एवं भुञ्जसि भोजनं ॥

१३७. न वाहमेतं[4] भुञ्जामि, जङ्गलानोदकानि[5] वा ।
अञ्ञत्र सेवालपणका, एतं[6] मे सम्म भोजनं ॥

B. 220 १३८. न वाहमेतं सद्दहामि, चक्कवाकस्स भोजनं ।
अहं पि सम्म भुञ्जामि, गामे लोणियतेलियं[7] ॥

१३९. मनुस्सेसु कतं भत्तं, सुचिं[8] मंसूपसेचनं ।
न च मे तादिसो वण्णो, चक्कवाक यथा तुवं[9] ॥

१४०. सम्पस्सं अत्तनि वेरं, हिंसयं[10] मानुसिं पजं ।
उत्रस्तो घससी भीतो, तेन वण्णो तवेदिसो ॥

१४१. सब्बलोकविरुद्धोसि[11], धङ्क पापेन कम्मुना ।
लद्धो पिण्डो न पीणेति, तेन वण्णो तवेदिसो ॥

१४२. अहं पि सम्म भुञ्जामि, अहिंसं सब्बपाणिनं ।
अप्पोस्सुक्को निरासङ्की[12], असोको अकुतोभयो ॥

१४३. सो करस्सु आनुभावं, वीतिवत्तस्सु सीलियं ।
अहिंसाय चर[13] लोके, पियो होहिसि मंमिव ॥

१४४. यो न हन्ति न घातेति, न जिनाति न जापये ।
मेत्तंसो सब्बभूतेसु, वेरं तस्स न केनची ति ॥

---

४५२. भूरिपञ्ञजातकं[14] (१४)

१४५. सच्च किर त्वं[15] अपि[15] भूरिपञ्ञ,
या तादिसी सीरि[16] धिती[17] मती[18] च ।

---

१. पटीनं–स्या० । २. वलजं–सी०; बलज्जं–स्या०; वालजं–रो० । ३–३. गंगातीरे निसिन्नोसि–स्या० । ४. चाहमेतं–सी० । ५. जङ्गलानूदकानि–स्या० । ६. अञ्ञं–स्या० । ७. लोणिकतेलिकं–स्या० । ८. सुचि–सी०, स्या० । ९. भवं–सी० । १०. हिंसाय–स्या० । ११. सब्बलोकविरद्धोसि–सी० । १२. निरासङ्को–स्या०, रो० । १३. चरं–सी०, स्या० । १४. भूरिपञ्हजातकं–सी०; भूरिपञ्हाजतकं–स्या० । १५–१५ त्वंपि–सी०; तुवं पि–स्या० । १६. सिरी–स्या०; सिरि–सी० । १७. धिति–स्या० । १८. मुती–सी०; मतिं–स्या० ।

न तायतेभाववसूपनितं,
यो यवकं भुञ्जसि अप्पसूपं ॥

१४६. सुखं दुक्खेन परिपाचयन्तो,
कालाकालं विचिनं छन्दछन्नो ।
अत्थस्स द्वारानि[1] अवापुरन्तो[2],
तेनाहं तुस्सामि यवोदनेन ॥

१४७. कालं च अत्वा अभिजीहनाय,
मन्तेहि अत्थं परिपाचयित्वा ।
विजम्भिस्सं[3] सीहविजम्भितानि,
तायिद्धिया दक्खसि मं पुना पि ॥ B. 221

१४८. सुखी पि[4] हेके न करोन्ति पापं,
अवण्णसंसग्गभया पुनेके ।
पहू समानो विपुलत्थचिन्ती,
किंकारणा मे न करोसि दुक्खं ॥

१४९. न पण्डिता अत्तसुखस्स हेतु,
पापानि कम्मानि समाचरन्ति ।
दुक्खेन फुट्ठा खलिता पि सन्ता,
छन्दा च दोसा न जहन्ति धम्मं ॥

१५०. येन केनचि वण्णेन, मुदुना दारुणेन वा ।
उद्धरे दीनमत्तानं, पच्छा धम्मं समाचरे ॥

१५१. यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साखं भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो हि पापको ॥

१५२. यस्सा[5] पि[5] धम्मं पुरिसो[6] विजञ्ञा,
ये चस्स कङ्खं विनयन्ति सन्तो ।
तं हिस्स दीपं च परायनं च,
न तेन मेत्तिं जरयेथ पञ्ञो ॥

१. मारानि–सी०। २. अपापुरन्तो–स्या०। ३. विजम्भिसं–स्या०। ४. हि–सी०। ५–५ यस्स हि–सी०। ६. मनुजो–सी०।

१५३. अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु ।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो तं न साधु ॥

१५४. निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति ।
निसम्मकारिनो राज, यसो कित्ति च वड्ढती ति ॥

---

४५३. महामङ्गलजातकं (१५)

B. 222 १५५. किंसु नरो जप्पमधिच्चकाले,
कं वा विज्जं कतमं वा सुतानं ।
सो मच्चो अस्मिं च[1] परम्हि लोके,
कथं करो सोत्थानेन गुत्तो ॥

१५६. यस्स देवा पितरो च सब्बे,
सरीसपा[2] सब्बभूतानि चा पि ।
मेत्ताय निच्चं अपचितानि होन्ति,
भूतेसु वे सोत्थानं तदाहु ॥

१५७. यो सब्बलोकस्स निवातवुत्ति.
इत्थीपुमानं सहदारकानं ।
खन्ता दुरुत्तानमप्पटिकूलवादा,
अधिवासनं सोत्थानं तदाहु ॥

१५८. यो नावजानाति सहायमित्ते[3],
सिप्पेन कुल्याहि[4] धनेन जच्चा ;
रुचिपञ्ञो अत्थकाले मतीमा[5],
सहायेसु वे सोत्थानं तदाहु ॥

---

१. व – रो० । २. सिरिंसपा – सी०, स्या०, रो० । ३. सहायमत्ते – सी०, रो० ।
४. कुल्याभि – स्या० । ५. मुतीमा – सी०, रो० ।

१५९. मित्तानि वे यस्स भवन्ति सन्तो,
संविस्सत्था अविसंवादकस्स ।
न मित्तदुब्भी[1] संविभागी धनेन,
मित्तेसु वे सोत्थानं तदाहु ।।

१६०. यस्स भरिया तुल्यवया समग्गा,
अनुब्बता धम्मकामा पजाता ।
कोलिनिया सीलवती पतिब्बता, B. 223
दारेसु वे सोत्थानं तदाहु ।।

१६१. यस्स राजा भूतपती[2] यसस्सी,
जानाति सोचेय्यं[3] परक्कमं च ।
अद्वेज्झता सुहदयं ममं ति,
राजूसु वे सोत्थानं तदाहु ।।

१६२. अन्नं च पानं च ददाति सद्धो,
मालं च गन्धं च विलेपनं च ।
पसन्नचित्तो अनुमोदमानो,
सग्गेसु वे सोत्थानं तदाहु ।।

१६३. यमरियधम्मेन पुनन्ति वुद्धा[4],
आराधिता समचरियाय सन्तो ।
बहुस्सुता इसयो सीलवन्तो,
अरहन्तमज्झे सोत्थानं तदाहु ।।

१६४. एतानि खो सोत्थानानि लोके,
विञ्ञुप्पसत्थानि[5] सुखुद्रयानि[6] ।
तानीध सेवेथ नरो सपञ्ञो,
न हि मङ्गले किञ्चनमत्थि सच्चं ति ।।

---

१. मित्तद्रूभी – सी० । २. भूतपति – म० । ३. सोचेय्य – स्या० । ४. वद्धा – सी०, स्या० । ५. विञ्ञूपसत्थानि – स्या० । ६. सुखिन्द्रियानि – रो० ।

४५४. घटपण्डितजातकं[1] (१६)

१६५. उट्ठेहि कण्ह किं सेसि, को अत्थो सुपनेन ते ।
यो पि तुय्हं[2] सको भाता, हदयं चक्खु[3] च[3] दक्खिणं ।
तस्स वाता बलीयन्ति[4], घटो जप्पति केसव ।।

१६६. तस्स तं वचनं सुत्वा, रोहिणेय्यस्स केसवो ।
तरमानरूपो वुट्ठासि, भातुसोकेन अट्टितो ।।

१६७. किन्नु उम्मत्तरूपो व, केवलं द्वारकं इमं ।
ससो ससो ति लपसि, को नु ते ससमाहरि ।।

B. 224 १६८. सोवण्णमयं मणीमयं, लोहमयं अथ[5] रूपियामयं[5] ।
सङ्खसिलापवाळमयं, कारयिस्सामि ते ससं ।।

१६९. सन्ति अञ्ञे पि ससका, अरञ्ञे वनगोचरा ।
ते पि ते आनयिस्सामि, कीदिसं ससमिच्छसि ।।

१७०. न चाहमेते[6] इच्छामि, ये ससा पथविस्सिता[7] ।
चन्दतो ससमिच्छामि, तं मे ओहर केसव ।।

१७१. सो नून मधुरं आति, जीवितं विजहिस्ससि ।
अपत्थियं[8] यो पत्थयसि, चन्दतो ससमिच्छसि ।।

१७२. एवं चे कण्ह जानासि, यदञ्ञमनुसाससि ।
कस्मा पुरे मतं पुत्तं, अज्जा पि मनुसोचसि[9] ।।

१७३. यं न लब्भा मनुस्सेन, अमनुस्सेन वा पुन ।
जातो मे मा मरी[10] पुत्तो, कुतो लब्भा अलब्भियं ।।

१७४. न मन्ता मूलभेसज्जा, ओसधेहि धनेन वा ।
सक्का आनयितुं कण्ह, यं पेतमनुसोचसि ।।

१७५. यस्स एतादिसा अस्सु, अमच्चा पुरिसपण्डिता ।
यथा निज्झापये अज्ज, घटो[11] पुरिसपण्डितो ।।

---

१. घतजातकं – सी०; घतपण्डित० – स्या० । २. ताय – रो० । ३–३. चक्खुव – सी०, रो०; चक्खु – स्या० । ४. बलिय्यन्ति – स्या० । ५–५. अथवा रूपियमय – स्या० । ६. चाहमेतं – सी०; वाहमेते – स्या०; वाहमेतं – रो० । ७. पठविसिता – सी०, स्या०, रो० । ८. अपत्थयं – स्या० । ९. अनुसोचसि – स्या० । १०. मरि – सी० । ११. घतो – सी०, स्या० ।

१७६. आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं[1], सब्बं निब्बापये दरं ।।

१७७. अब्बहीे[2] वत मे सल्लं, यमासि हदयस्सितं[3] ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि ।।

१७८. सोहं अब्बूळ्हसल्लोस्मि, वीतसोको अनाविलो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणव ।।

१७९. एवं करोन्ति सप्पञ्ञा, ये होन्ति अनुकम्पका ।
निवत्तयन्ति सोकम्हा, घटो जेट्ठं व भातरं ति ।।

दसकनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

दळ्ह कण्ह धनञ्जय सङ्खवरो, B. 225
रज[4] सत्तह[5] कस्स च[5] तक्कलिना ।
धम्मं[6] कुक्कुट कुण्डलि भोजनदा,
चक्कवाक सुभूरिस सोत्थि घटो[7] ति ।।

—:०:—

१. ओसिञ्चि – स्या० । २. अब्बुहि – स्या० । ३. हदयनिस्सितं – सी० । ४. राजा – सी०, स्या० । ५–५ सत्ताहससाख – सी०, स्या० । ६. जम्मं – सी० । ७. घतो – सी०, स्या० ।

११. एकादसकनिपातो

४५५. मातुपोसकजातकं (१)

B. 226 १. तस्स नागस्स विप्पवासेन,
विरूळ्हा सल्लकी[1] च कुटजा[2] च[2] ।
कुरुविन्दकरवीरा[3] तिससामा[4] च[4],
निवाते पुप्फिता च कणिकारा.॥

२. कोचिदेव सुवण्णकायुरा[5],
नागराजं भरन्ति पिण्डेन ।
यत्थ राजा राजकुमारो वा,
कवचमभिहेस्सति अछम्भितो[6] ॥

३. गण्हाहि नाग कबळं, मा नाग किसको भव ।
बहूनि राजकिच्चानि, तानि[7] नाग करिस्ससि ॥

४. सा नूनसा कपणिका, अन्धा अपरिणायिका ।
खाणुं पादेन घट्टेति, गिरिं चण्डोरणं पति ॥

५. का नु ते सा महानाग, अन्धा अपरिणायिका ।
खाणुं पादेन घट्टेति, गिरिं चण्डोरणं पति ॥

६. माता मे सा महाराज, अन्धा अपरिणायिका ।
खाणुं पादेन घट्टेति, गिरिं चण्डोरणं पति ॥

७. मुञ्चथेतं महानागं, योयं भरति मातरं ।
समेतु मातरा नागो, सह सब्बेहि ञातिभि ॥

---

१. खल्लकियो – स्या० । २–२. कुटजा – स्या० । ३. कुरुविन्दकरवर – सी०; कुरुविन्दकरवरा – स्या० । ४–४. भिससामा – सी०; भिससामा च – स्या० । ५. सुवण्णकायूरा – सी० । ६. असम्भीतो – सी०, रो०; असम्भितो – स्या० । ७. यानि – सी०, रो० ।

८. मुत्तो च[1] बन्धना नागो, मुत्तमादाय[2] कुञ्जरो[2] ।
मुहुत्तं अस्सासयित्वा[3], अगमा येन पब्बतो ॥

९. ततो सो नळिनिं[4] गन्त्वा, सीतं कुञ्जरसेवितं ।
सोण्डायूदकमाहत्वा[5], मातरं अभिसिञ्चथ ॥

१०. कोयं अनरियो देवो, अकालेन पि[6] वस्सति[6] । B 227
गतो मे अत्रजो पुत्तो, यो मय्हं परिचारको ॥

११. उट्ठेहि अम्म किं सेसि, आगतो त्याहमत्रजो ।
मुत्तोम्हि कासिराजेन, वेदेहेन यसस्सिना ॥

१२. चिरं जीवतु सो राजा, कासीनं रट्ठवड्ढनो ।
यो मे पुत्तं पमोचेसि[7], सदा वुड्ढापचायिकं[8] ति ॥

---

४५६. जुण्हजातकं (२)

१३. सुणोहि मय्हं वचनं जनिन्द,
अत्थेन जुण्हम्हि इधानुपत्तो ।
न ब्राह्मणे अद्धिके तिट्ठमाने,
गन्तब्बमाहु द्विपदिन्द[9] सेट्ठ ॥

१४. सुणोमि तिट्ठामि वदेहि ब्रह्मे,
येनासि[10] अत्थेन इधानुपत्तो ।
कं वा त्वमत्थं मयि पत्थयानो,
इधागमा ब्रह्मे तदिङ्घ ब्रूहि ॥

१५. ददाहि मे गामवरानि पञ्च,
दासीसतं सत्त गवं सतानि ।
परोसहस्सं च सुवण्णनिक्खे,
भरिया च मे सादिसी द्वे ददाहि ॥

---

१. व – सी०, स्या० । २–२. कासिराजेन पेसितो – सी०, स्या०; मुत्तोमादातो कुञ्जरो – रो० । ३. विस्समित्वान – सी०; अस्ससित्वान – स्या० । ४. निलिन – स्या०; नलिनिं – सी० । ५. सोण्डाय उदकमाहित्वा – स्या० । ६–६. पवस्सति – सी०, स्या०; तिवस्सति – रो० । ७. अमोचेसि – सी० । ८. कुड्ढपचायिकं – स्या० । ९ दिपदान–सी०, रो०; द्विपदान – स्या० । १०. येनापि – स्या० ।

१६. तपो नु ते ब्राह्मण भिंसरूपो,
मन्ता नु ते ब्राह्मण चित्तरूपा ।
यक्खा नु[1] ते अस्सवा सन्ति केचि,
अत्थं वा मे अभिजानासि कत्तं ।।

B 228 १७. न मे तपो अत्थि न चा पि मन्ता,
यक्खा पि मे अस्सवा नत्थि केचि ।
अत्थं पि ते नाभिजानामि कत्तं,
पुब्बे च[2] खो सङ्गतिमत्तमासि ।।

१८. पठमं इदं[3] दस्सनं जानतो मे,
न ताभिजानामि इतो पुरत्था ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थं,
कदा कुहिं वा अहु सङ्गमो नो ।।

१९. गन्धारराजस्स पुरम्हि रम्मे,
अवसिम्हसे तक्कसीलाय[4] देव ।
तत्थन्धकारम्हि तिमीसिकायं[5],
अंसेन अंसं समघट्टयिम्ह[6] ।।

२०. ते तत्थ ठत्वान उभो जनिन्द,
साराणियं[7] वीतिसारयिम्ह[8] तत्थ ।
सायेव नो सङ्गतिमत्तमासि,
ततो न पच्छा न पुरे अहोसि[9] ।।

२१. यदा कदाचि मनुजेसु ब्रह्मे,
समागमो सप्पुरिसेन होति ।
न पण्डिता सङ्गतिसन्थवानि,
पुब्बे कतं वा पि विनासयन्ति ।।

---

१. व – सी०, रो० । २. व – स्या० । ३. इमं – सी० । ४. तक्कसिलायं – म०, रो० । ५. तिमिस्सकायं – स्या० । ६. समघट्टयिम्हा – स्या० । ७. साराणियं – सी० । ८. वीतिसारिम्ह – सी०, स्या०, रो० । ९. कदाचि – स्या० ।

२२. बाला च[1] खो सङ्गतिसन्थवानि,
पुब्बे कतं वा पि विनासयन्ति ।
बहुं पि बालेसु कतं विनस्सति,
तथा हि बाला अकतञ्ञुरूपा ।।

२३. धीरा च खो सङ्गतिसन्थवानि,
पुब्बे कतं वा पि न नासयन्ति ।
अप्पं पि धीरेसु कतं न नस्सति,
तथा हि धीरा सुकतञ्ञुरूपा ।।

२४. ददामि ते गामवरानि पञ्च,
दासीसतं सत्त गवं सतानि ।
परोसहस्सं च सुवण्णनिक्खे,
भरिया च ते सादिसी द्वे ददामि ।।

२५. एवं सतं होति समेच्च राज,
नक्खत्तराजारिव तारकानं ।
आपूरती कासिपती तथाहं[2],
तया[3] पि[3] मे सङ्गमो अज्ज लद्धो ति ।।

B. 229

---

४५७. धम्मदेवपुत्तजातकं[4] (३)

२६. यसोकरो पुञ्ञकरोहमस्मि,
सदात्थुतो[5] समणब्राह्मणानं ।
मग्गारहो देवमनुस्सपूजितो,
धम्मो अहं देहि अधम्म मग्गं ।।

२७. अधम्मयानं दळ्हमारुहित्वा,
असन्तसन्तो बलवाहमस्मि ।
स किस्स हेतुम्हि तवज्ज दज्जं,
मग्गं अहं धम्म अदिन्नपुब्बं ।।

---

१. च – सी०, स्या०, रो० । २. यथा अहं – सी०, स्या० । ३–३. तथाहि – सी०, स्या० । ४. धम्मजातकं – सी० । ५. सदत्थुतो – सी०, स्या० ।

२८. धम्मो हवे पातुरहोसि पुब्बे,
पच्छा अधम्मो उदपादि लोके ।
जेट्ठो च सेट्ठो च सनन्तनो च,
उय्याहि जेट्ठस्स कनिट्ठ मग्गा ॥

२९. न याचनाय न पि पातिरूपा[1],
न अरहता[2] तेहं ददेय्य[3] मग्गं ।
युद्धं च नो होतु उभिन्नमज्ज,
युद्धम्हि[4] यो जेस्सति[5] तस्स मग्गो ॥

B. 230
३०. सब्बा दिसा अनुविसटोहमस्मि[6],
महब्बलो अमितयसो अतुल्यो[7]।
गुणेहि सब्बेहि उपेतरूपो,
धम्मो अधम्म त्वं कथं विजेस्ससि ॥

३१. लोहेन वे हञ्ञति जातरूपं,
न जातरूपेन हनन्ति लोहं ।
सचे अधम्मो हञ्छति[8] धम्ममज्ज,
अयो सुवण्णं विय दस्सनेय्यं ॥

३२. सचे तुवं युद्धबलो अधम्म[9],
न तुय्ह वुड्ढा[10] च गरू च अत्थि ।
मग्गं च ते दम्मि पियाप्पियेन,
वाचादुरुत्तानि पि ते खमामि ॥

३३. इदं च सुत्वा वचनं अधम्मो,
अवंसिरो पतितो उद्धपादो ।
युद्धत्थिको चे[11] न लभामि युद्धं,
एत्तावता होति हतो अधम्मो ॥

---

१. पाटिरूपा–सी०, स्या० । २. अरहति–सी०, रो०; अरहत्ता–स्या० । ३. ददेय्यं–म०, रो० । ४ युद्धस्मि–सी०, स्या० । ५. जिस्सति–स्या० । ६. अनुविस्सटोहमस्मि–स्या० । ७. अतुल्लो–सी० । ८. हञ्ञति–सी०, स्या० । ९. सधम्म–रो० । १०. वद्धा–सी०, रो० । ११. वे–सी०, स्या० ।

३४. खन्तीबलो युद्धबलं विजेत्वा,
हन्त्वा अधम्मं निहनित्वभूम्या ।
पायासि वित्तो[1] अभिरुय्ह सन्दनं,
मग्गेनेव अतिबलो सच्चनिक्कमो ।।

३५. माता पिता समणब्राह्मणा च,
असम्मानिता यस्स सके अगारे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेहं,
कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ते[2] ।
यथा अधम्मो पतितो अवंसिरो ।।

३६. माता पिता समणब्राह्मणा च, B. 231
सुसम्मानिता यस्स सके अगारे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेहं,
कायस्स भेदा सुगतिं वजन्ति ते ।
यथा पि धम्मो अभिरुय्ह सन्दनं ति ।।

---

४५८. उदयजातकं (४)

३७. एका निसिन्ना सुचि सञ्ञतूरू[3],
पासादमारुय्ह अनिन्दितङ्गी ।
याचामि तं किन्नरनेत्तचक्खु,
इमेकरत्तिं उभयो वसेम ।।

३८. ओकिण्णन्तरपरिखं[4], दळ्हमट्टालकोट्ठकं ।
रक्खितं खग्गहत्थेहि, दुप्पवेसमिदं पुरं ।।

३९. दहरस्स युविनो चा[5] पि, आगमो च न विज्जति ।
अथ केन नु वण्णेन, सङ्गमं इच्छसे मया ।।

४०. यक्खोहमस्मि कल्याणि, आगतोस्मि तवन्तिके[6] ।
त्वं मं नन्दय[7] भद्दन्ते, पुण्णकंसं ददामि ते ।।

---

१. चित्तो – स्या० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. सञ्ञातूरु – स्या० । ४. ओकिण्णन्तरपरिक्खं – स्या० । ५. वा – सी० । ६. तवन्तिकं – सी०, रो० । ७. नन्दस्सु – स्या० ।

४१. देवं व यक्खं अथ वा मनुस्सं,
न पत्थये उदयमतिच्च अञ्ञं ।
गच्छेव त्वं यक्ख महानुभाव,
मा चस्सु गन्त्वा पुनरावजित्थ ।।

४२. या सा रति उत्तमा कामभोगिनं,
यं हेतु सत्ता विसमं चरन्ति ।
मा तं रतिं जीयि तुवं सुचिम्हि ते,
ददामि ते रूपियं[1] कंसपूरं ।।

B. 232 ४३. नारिं नरो निज्झपयं धनेन,
उक्कंसती यत्थ करोति छन्दं[2] ।
विपच्चनीको तव देवधम्मो,
पच्चक्खतो थोकतरेन एसि ।।

४४. आयु च वण्णो च मनुस्सलोके,
निहीयति[3] मनुजानं सुग्गत्ते ।
तेनेव वण्णेन धनं पि तुय्हं,
निहीयति जिण्णतरासि अज्ज ।।

४५. एवं मे पेक्खमानस्स, राजपुत्ति यसस्सिनि ।
हायतेव[4] तव[4] वण्णो, अहोरत्तानमच्चये ।।

४६. इमिना व त्वं वयसा, राजपुत्ति सुमेधसे ।
ब्रह्मचरियं चरेय्यासि, भिय्यो वण्णवती सिया ।।

४७. देवा न जीरन्ति यथा मनुस्सा,
गत्तेसु तेसं वलियो न होन्ति ।
पुच्छामि तं यक्ख महानुभाव[5],
कथं नु देवान[6] सरीरदेहो ।।

---

१. रुपिय – स्या० । २. छन्न – स्या० । ३. निहिय्यति – स्या० । ४–४. हायते वत ते – सी०, स्या०; हायतेव ततो – रो० । ५. महानुभावं – स्या० । ६. देवानं – रो० ।

४८. देवा न जीरन्ति यथा मनुस्सा,
गत्तेसु तेसं वलियो न होन्ति ।
सुवे सुवे भिय्यतरो व तेसं,
दिब्बो च वण्णो विपुला च भोगा ॥

४९. किंसूध भीता जनता अनेका,
मग्गो च नेकायतनं पवुत्तो ।
पुच्छामि तं यक्ख महानुभाव,
कत्थट्ठितो[1] परलोकं न भाये ॥

५०. वाचं मनं च पणिधाय सम्मा, B. 233
कायेन पापानि अकुब्बमानो ।
बहुन्नपानं घरमावसन्तो,
सद्धो मुदू संविभागी वदञ्ञू ।
सङ्गाहको सखिलो सण्हवाचो,
एत्थट्ठितो[2] परलोकं न भाये ॥

५१. अनुसाससि मं यक्ख, यथा माता यथा पिता ।
उळारवण्णं[3] पुच्छामि, को नु त्वमसि सुब्रहा ॥

५२. उदयोहमस्मि कल्याणि, सङ्करत्ता[4] इधागतो[5] ।
आमन्त खो तं गच्छामि, मुत्तोस्मि तव सङ्करा[6] ॥

५३. सचे खो त्वं उदयोसि, सङ्करत्ता इधागतो ।
अनुसास मं राजपुत्त, यथास्स[7] पुन सङ्गमो ॥

५४. अतिपतति[8] वयो खणो तथेव,
ठानं नत्थि धुवं चवन्ति सत्ता ।
परिजिय्यति[9] अद्धुवं[9] सरीरं,
उदये मा पमाद[10] चरस्सु धम्मं ॥

---

१. कत्थठितो–स्या० । २. एत्थठितो–स्या० । ३. उळारवण्ण–सी०, स्या० । ४. सङ्खरत्था–सी०, रो०; सङ्करत्था–स्या० । ५. यिधागतो–स्या० । ६. सङ्गरा–सी०, रो० । ७. यथास्सु–सी० । ८. अधिपतति–सी०, रो० । ९–९. परिजीयति अधुवं–स्या० । १०. पमाद–सी० ।

५५. कसिणा पथवी धनस्स पूरा,
एकस्सेव सिया अनञ्ञधेय्या ।
तं चा[1] पि[1] जहति[2] अवीतरागो,
उदये मा पमाद चरस्सु धम्मं ।।

५६. माता[3] च पिता च भातरो च[3],
भरिया[4] या पि धनेन होति कीता[4] ।
ते चा पि जहन्ति अञ्ञमञ्ञं,
उदये मा पमाद चरस्सु धम्मं ।।

B. 234 ५७. कायो परभोजनं ति ञत्वा[5],
संसारे सुगतिं[6] च दुग्गतिं च[6] ।
इत्तरवासो ति जानियान[7],
उदये मा पमाद चरस्सु धम्मं ।।

५८. साधु भासतियं[8] यक्खो, अप्पं मच्चान जीवितं ।
कसिरं च परित्तं च, तं च दुक्खेन संयुतं ।
साहं एका पब्बजिस्सामि, हित्वा कासि सुरुन्धनं ति ।।

४५९. पानीयजातकं (५)

५९. मित्तो मित्तस्स पानीयं, अदिन्नं परिभुञ्जिसं ।
तेन पच्छा विजिगुच्छिं, तं पापं पकतं मया ।
मा पुन अकरं पापं, तस्मा पब्बजितो अहं ।।

६०. परदारं च दिस्वान, छन्दो मे उदपज्जथ[9] ।
तेन पच्छा विजिगुच्छिं, तं पापं पकतं मया ।
मा पुन अकरं पापं, तस्मा पब्बजितो अहं ।।

६१. पितरं मे महाराज, चोरा अगण्हु[10] कानने ।
तेसाहं पुच्छितो जानं, अञ्ञथा नं वियाकरिं ।।

१-१. वापि – स्या० । २. जहाति – सी०, स्या०, रो० । ३-३. मातापिता च भातरो च भगिनी – स्या० । ४-४. भरियासामिको सधनेन होति – स्या० । ५. विदित्वा – स्या० । ६-६. सुगती च दुग्गती च – सी०, स्या०, रो० । ७. जानिया – सी०; जानित्वा – स्या० । ८. भासतयं – सी०, रो० । ९. उपपज्जथ – स्या० । १०. अग्गण्हु – स्या०; अगण्हूं – सी०, रो० ।

६२. तेन पच्छा विजिगुच्छिं[1], तं पापं पकतं मया ।
मा पुन अकरं पापं, तस्मा पब्बजितो अहं ॥

६३. पाणातिपातमकरुं, सोमयागे उपट्ठिते ।
तेसाहं समनुञ्ञासिं, तेन पच्छा विजिगुच्छिं ॥

६४. तं पापं पकतं मया, मा पुन अकरं पापं ।
तस्मा पब्बजितो अहं ॥

६५. सुरामेरयमाधुका[2], ये जना पठमासु नो ।
बहूनं[3] ते अनत्थाय, मज्जपानमकप्पयुं ॥

६६. तेसाहं समनुञ्ञासिं, तेन पच्छा विजिगुच्छिं । B. 235
तं पापं पकतं मया, मा पुन अकरं पापं ।
तस्मा पब्बजितो अहं ॥

६७. धिरत्थु सुबहू कामे, दुग्गन्धे बहुकण्टके ।
ये अहं पटिसेवन्तो, नालभिं[4] तादिसं सुखं ॥

६८. महस्सादा सुखा कामा, नत्थि कामा[5] परं सुखं ।
ये कामे पटिसेवन्ति[6], सग्गं ते उपपज्जरे ॥

६९. अप्पस्सादा दुखा[7] कामा, नत्थि कामा परं दुखं[8] ।
ये कामे पटिसेवन्ति, निरयं ते उपपज्जरे ॥

७०. असी यथा सुनिसितो, नेत्तिंसो[9] व[9] सुपायिको ।
सत्ती व उरसि[10] खित्ता[11], कामा दुक्खतरा ततो ॥

७१. अङ्गारानं व जलितं, कासुं साधिकपोरिसं ।
फालं व दिवसं तत्तं, कामा दुक्खतरा ततो ॥

७२. विसं यथा हलाहलं, तेलं[12] पक्कुथितं[12] यथा ।
तम्बलोहविलीनं व, कामा दुक्खतरा ततो ति ॥

---

१. विचिगुच्छिं – सी० । २. सुरामेरयमधुका – सी०, स्या०, रो० । ३. बहुन्नं – सी०, स्या० । ४. नलभि – सी० । ५. काम – सी०, रो० । ६. पतिसेवन्ति – सी० । ७. दुक्खा – रो० । ८. दुक्खं – स्या० । ९–९. नेत्तिसोव – स्या० । १०. उरसी – सी०, स्या० । ११. सित्तो – सी० । १२–१२. तेलमुक्कट्ठितं यथा – सी०, रो०; तेलं पक्कुट्ठित यथा – स्या० ।

४६०. युद्धञ्चयजातकं[1] (६)

७३. मित्तामच्चपरिब्यूळ्हं[2], अहं वन्दे रथेसभं ।
पब्बजिस्सामहं[3] राज, तं देवो अनुमञ्ञतु ॥

७४. सचे ते ऊनं कामेहि, अहं परिपूरयामि ते ।
यो तं हिंसति वारेमि, मा पब्बज[4] युधञ्चय ॥

७५. न मत्थि ऊनं कामेहि, हिंसिता[5] मे न विज्जति ।
दीपं च कातुमिच्छामि[6], यं जरा नाभिकीरति ॥

B. 236 ७६. पुत्तो वा पितरं याचे, पिता वा पुत्तमोरसं ।
नेगमो तं याचे तात, मा पब्बज युधञ्चय ॥

७७. मा[7] मं देव निवारेहि[7], पब्बजन्तं रथेसभ ।
माहं कामेहि सम्मत्तो, जराय वसमन्वगू ॥

७८. अहं तं तात याचामि, अहं पुत्त निवारये ।
चिरं तं दट्ठुमिच्छामि, मा पब्बज युधञ्चय ॥

७९. उस्सावो व तिणग्गम्हि, सूरियुग्गमनं[8] पति ।
एवमायु मनुस्सानं, मा मं अम्म निवारय[9] ॥

८०. तरमानो[10] इमं यानं, आरोपेतु[11] रथेसभ ।
मा मे माता तरन्तस्स, अन्तरायकरा अहु ॥

८१. अभिधावथ भद्दन्ते, सुञ्ञं हेस्सति रम्मकं ।
युधञ्चयो अनुञ्ञातो, सब्बदत्तेन राजिना ॥

८२. योहु[12] सेट्ठो सहस्सस्स[13], युवा कञ्चनसन्निभो ।
सोयं कुमारो पब्बजितो, कासायवसनो बली ॥

८३. उभो कुमारा पब्बजिता, युधञ्चयो युधिट्ठिलो ।
पहाय मातापितरो, सङ्गं छेत्वान मच्चुनो ति ॥

---

१. युधञ्जय० – सी०, स्या०; युवञ्जय० – रो० । २. ०परिब्बूळ्हं – सी०, रो० । ३. पब्बजिस्सं – सी०, रो० । ४. पब्बजि – रो० । ५. हिंसन्तो – स्या० । ६. कत्तुमिच्छामि – स्या० । ७–७. ममं तात निवारेसी – सी०, स्या० । ८. सुरियस्सुग्गमन – सी०, स्या० । ९. निवारये – स्या०, रो० । १०. तरमाना – सी०, रो० । ११. आरोपेन्तु – सी०, रो० । १२. याहु – रो० । १३. मनुस्सानं – स्या० ।

४६१. दसरथजातकं (७)

८४. एथ लक्खण सीता च, उभो ओतरथोदकं ।
एवायं भरतो आह, राजा दसरथो मतो ॥

८५. केन रामप्पभावेन[1], सोचितब्बं न सोचसि ।
पितरं कालकतं सुत्वा, न तं पसहते दुखं ॥

८६. यं न सक्का निपालेतुं[2], पोसेन लपतं बहुं ।
स किस्स विञ्ञू मेधावी, अत्तानमुपतापये ॥

८७. दहरा च हि वुद्धा[3] च, ये बाला ये च पण्डिता । B 237
अड्ढा चेव दलिद्दा[4] च, सब्बे मच्चुपरायणा[5] ॥

८८. फलानमिव पक्कानं, निच्चं पतनतो[6] भयं ।
एवं जातान[7] मच्चानं, निच्च[8] मरणतो भयं ॥

८९. सायमेके न दिस्सन्ति, पातो दिट्ठा बहुज्जना[9] ।
पातो एके न दिस्सन्ति, सायं दिट्ठा बहुज्जना ॥

९०. परिदेवयमानो चे, किञ्चिदत्थं उदब्बहे ।
सम्मूळ्हो[10] हिंसमत्तानं, कयिरा तं[11] विचक्खणो ॥

९१. किसो[12] विवण्णो भवति, हिंसमत्तानमत्तनो ।
न तेन पेता पालेन्ति, निरत्था परिदेवना ॥

९२. यथा सरणमादित्तं, वारिना[13] परिनिब्बये[14] ।
एवं पि धीरो सुतवा, मेधावी पण्डितो नरो ।
खिप्पमुप्पतितं सोकं, वातो तूलं[15] व धंसये ॥

९३. मच्चो एको व अच्चेति, एको व जायते कुले ।
संयोगपरमात्वेव, सम्भोगा सब्बपाणिनं ॥

---

१. राम पभावेन – स्या०; राम आनुभावेन – रो० । २. पालेतु – सी०, स्या० । ३ ये वुड्ढा – स्या० । ४. दळिद्दा – सी० । ५ मच्चुपरायना – स्या०, रो० । ६. पपतना – रो० । ७. जातानं – रो० । ८. निच्च – सी०, स्या० । ९ बहूजना – स्या० । १०. सम्मुळ्हो – स्या० । ११ चेनं – सी० । १२. कीसो – स्या० । १३. वारिनाव – स्या० । १४. निब्बापये – स्या० । १५. कूलं – सी० ।

९४. तस्मा हि धीरस्स बहुस्सुतस्स,
सम्पस्सतो लोकमिमं परं च ।
अञ्ञाय धम्मं हदयं मनं च,
सोका महन्ता पि न तापयन्ति ।।

९५. सोहं दस्सं[1] च[1] भोक्खं[2] च[2], भरिस्सामि[3] च आतके ।
सेसं च[4] पालयिस्सामि, किच्चमेतं[5] विजानतो ।।

९६. दस वस्ससहस्सानि, सट्ठि वस्ससतानि च ।
कम्बुगीवो महाबाहु, रामो रज्जमकारयी ति ।।

---

४६२. संवरजातकं (८)

B. 238 ९७. जानन्तो नो महाराज, तव सीलं जनाधिपो ।
इमे कुमारे पूजेन्तो, न तं केनचि मञ्ञथ ।।

९८. तिट्ठन्ते नो महाराजे, अदु[6] देवे दिवङ्गते ।
ञाती तं समनुञ्ञिसु[7], सम्पस्सं अत्थमत्तनो ।।

९९. केन संवरवत्तेन, सञ्जाते अभितिट्ठसि[8] ।
केन तं नातिवत्तन्ति, ञातिसङ्घा समागता ।।

१००. न राजपुत्त उसूयामि[9], समणानं महेसिनं ।
सक्कच्चं ते नमस्सामि, पादे वन्दामि तादिनं ।।

१०१. ते मं धम्मगुणे युत्तं, सुस्सूसमनुसूयकं[10] ।
समणा[11] मनुसासन्ति[11], इसी धम्मगुणे रता ।।

१०२. तेसाहं वचनं सुत्वा, समणानं महेसिनं ।
न किञ्चि अतिमञ्ञामि, धम्मे मे निरतो मनो ।।

१–१. यसञ्च – स्या० । २–२ भोगञ्च – स्या० । ३. भरियापि – स्या० । ४. सं – सी०, स्या० । ५. किच्चमेवं – रो० । ६. आदु – सी०, रो०; आदू – स्या० । ७. समनुमञ्ञिसु – सी०, स्या० । ८ अधितिट्ठसि – सी० । ९. उसुय्यामि – सी०; उस्सुय्यामि – स्या० । १०. सुस्सूसमनुसुय्यकं – सी०; सुस्सूसमनुस्सुय्यकं – स्या० । ११–११. समणासमनुसासन्ति – सी०; समणासमनुस्सासन्ति – स्या०, रो० ।

१०३. हत्थारोहा[1] अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका ।
तेसं[2] नप्पटिबन्धामि, निविट्ठं[3] भत्तवेतनं ॥

१०४. महामत्ता च मे अत्थि, मन्तिनो परिचारका[4] ।
बाराणसिं वोहरन्ति, बहुमंससुरोदकं[5] ॥

१०५. अथो पि वाणिजा फीता, नानारट्ठेहि[6] आगता ।
तेसु मे विहिता रक्खा, एवं जानाहुपोसथ ॥

१०६. धम्मेन किर ञातीनं, रज्जं कारेहि संवर ।
मेधावी पण्डितो चासि[7], अथो पि ञातिनं[8] हितो ॥

१०७. तं तं ञातिपरिब्यूळ्हं, नानारतनमोचितं ।
अमित्ता नप्पसहन्ति, इन्दं व असुराधिपो ति ॥

---

४६३. सुप्पारकजातकं (९)

B. 239

१०८. उम्मुज्जन्ति निमुज्जन्ति, मनुस्सा खुरनासिका ।
सुप्पारकं तं पुच्छाम, समुद्दो कतमो अयं ॥

१०९. कुरुकच्छा[9] पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, खुरमाली ति वुच्चति ॥

११०. यथा अग्गी[10] व सुरियो व[10], समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारकं तं पुच्छाम, समुद्दो कतमो अयं ॥

१११. कुरुकच्छा पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, अग्गिमाली ति वुच्चति ॥

११२. यथा दधी[11] व खीरं व[11], समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारकं तं पुच्छाम, समुद्दो कतमो अयं ॥

११३. कुरुकच्छा पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, दधिमाली ति वुच्चति ॥

---

१. हत्थारूहा – सी० । २. तेसु – रो० । ३. निबद्धं – सी०, रो० । ४. परिचारिका – स्या० । ५. बहुमंससुरोदकं – स्या० । ६ नानारट्ठातो – रो० । ७. चापि – सी०, रो० । ८. ञातीनं – सी०, स्या० । ९. भरुकच्छा – सी०, स्या०, रो० । १०–१०. अग्गि सुरियो च – स्या० । ११–११. दधि च खीरञ्च – स्या० ।

११४. यथा कुसो व सस्सो व, समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारकं तं पुच्छाम, समुद्दो कतमो अयं ।।

११५. कुरुकच्छा पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, कुसमाली ति वुच्चति ।।

११६. यथा नळो व वेळू व, समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारकं तं पुच्छाम, समुद्दो कतमो अयं ।।

११७. कुरुकच्छा पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, नळमाली ति वुच्चति ।।

११८. महब्भयो[1] भिसनको, सद्दो सुय्यतिमानुसो ।
यथा सोब्भो पपातो व, समुद्दो पटिदिस्सति ।
सुप्पारकं तं पुच्छाम, समुद्दो कतमो अयं ।।

B. 240 ११९. कुरुकच्छा पयातानं, वाणिजानं धनेसिनं ।
नावाय विप्पनट्ठाय, बळवामुखी[2] ति वुच्चति ।।

१२०. यतो सरामि अत्तानं, यतो पत्तोस्मि विञ्ञुतं ।
नाभिजानामि सञ्चिच्च, एकपाणं पि हिंसितं ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि नावा निवत्ततू ति ।।

एकादसनिपातं निट्ठितं।

तस्सुद्दानं

सिरिमातुसुपोसकनागवरो[3],
पुन जुण्हक[4] धम्ममुदयवरो ।
अथ पानि[5] युधञ्चयको च दस-,
रथ संवर पारगतेन नवा ति ।।

——:०:——

* १. महाभयो–सी० । २. वळभामुखी–सी०, रो०; बलवामुखी–स्या० । ३. सिरिमातुपोसकनागवरो–सी० । ४. जुण्ह–सी० । ५. पानीय–सी०, स्या० ।

१२. द्वादसकनिपातो

४६४. चूळकुणालजातकं[1] (१)

१. लुद्धानं लहुचित्तानं, अकतञ्ञून दुब्भिन[2] । B. 241
नादेवसत्तो पुरिसो, थीनं सद्धातुमरहति ।।

२. न ता पजानन्ति कतं न किच्चं,
न मातरं पितरं भातरं वा ।
अनरिया समतिक्कन्तधम्मा,
सस्सेव चित्तस्स वसं वजन्ति ।।

३. चिरानुवुट्ठम्पि[3] पियं मनापं,
अनुकम्पकं पाणसमम्पि भत्तु[4] ।
आवासु किच्चेसु च नं जहन्ति,
तस्माहमित्थीनं न विस्ससामि ।।

४. थीनञ्हि चित्तं यथा वानरस्स,
कन्नप्पकन्नं यथा रुक्खछाया ।
चलाचलं हदयमित्थियानं,
चक्कस्स नेमि विय परिवत्तति ।।

५. यदा ता पस्सन्ति समेक्खमाना,
आदेय्यरूपं पुरिसस्स वित्तं ।
सण्हाहि वाचाहि नयन्ति मेनं,
कम्बोजका जलजेनेव अस्सं ।।

६. यदा न पस्सन्ति समेक्खमाना,
आदेय्यरूपं पुरिसस्स वित्तं ।
समन्ततो नं परिवज्जयन्ति ,
तिण्णो नदीपारगतो व कुल्लं ।।

---

१. चुल्लकुणालजातक – सी०, स्या० । २. दूभिनं – सी० । ३. चिरानुपुत्थम्पि – सी० । ४. सन्तं – सी०, स्या०, रो० ।

B. 242 ७. सिलेसूपमा सिखिरिव[1] सब्बभक्खा,
तिक्खमाया नदीरिव सीघसोता ।
सेवन्ति हेता पियमप्पियं च,
नावा यथा ओरकूलं परं च ।।

८. न ता एकस्स न द्विन्नं, आपणो व पसारितो ।
यो ता मय्हं ति मञ्ञेय्य, वातं जालेन बाधये[2] ।।

९. यथा नदी च पन्थो च, पानागारं सभा पपा ।
एवं लोकित्थियो नाम, वेला तासं न विज्जति ।।

१०. घतासनसमा एता[3], कण्हसप्पसिरूपमा[4] ।
गावो बहितिणस्सेव, ओमसन्ति वरं वरं ।।

११. घतासनं कुञ्जरं कण्हसप्पं,
मुद्धाभिसित्तं पमदा च सब्बा ।
एते नरो निच्चयतो भजेथ,
तेसं हवे[5] दुब्बिदु सब्बभावो[6] ।।

१२. नच्चन्तवण्णा न बहूनं[7] कन्ता,
न दक्खिणा पमदा सेवितब्बा ।
न परस्स भरिया न धनस्स हेतु,
एतित्थियो पञ्च न सेवितब्बा ति ।।

---

४६५. भद्दसालजातकं (२)

१३. का त्वं सुद्धेहि वत्थेहि, अघे वेहायसं[8] ठिता ।
केन त्यास्सूनि[9] वत्तन्ति, कुतो तं भयमागतं ।।

१४. तवेव देव विजिते, भद्दसालो ति मं विदू ।
सट्ठि[10] वस्ससहस्सानि, तिट्ठतो पूजितस्स मे ।।

---

१. सिखीरिव – स्या० । २. वा बाधेय्य – सी०; बन्धेय्य – स्या० । ३. एका – सी० । ४. कण्हसिप्पसिरूपमा – सी०, रो० । ५ भवे – सी० । ६. सच्चभावो – सी०, स्या० । ७. बहून – सी०, स्या० । ८. वेहासयं – सी०, रो० । ९. त्यस्सूनि – स्या० । १०. सट्ठि – सी०, रो० ।

१५. कारयन्ता नगरानि, अगारे च दिसम्पति । B.243
विविधे चा पि पासादे, न मं ते अच्चमञ्ञिसुं ।
यथेव मं ते पूजेसुं, तथेव त्वं पि पूजय ॥

१६. तं[1] इवाहं[1] न पस्सामि, थूलं[2] कायेन ते दुमं ।
आरोहपरिणाहेन, अभिरूपोसि जातिया ॥

१७. पासादं कारयिस्सामि, एकत्थम्भं मनोरमं ।
तत्थ तं उपनेस्सामि, चिरं ते यक्ख जीवितं ॥

१८. एवं चित्तं उदपादि, सरीरेन विनाभावो ।
पुथुसो मं विकन्तित्वा[3], खण्डसो अवकन्तथ ॥

१९. अग्गे च छेत्वा मज्झे च, पच्छा मूलम्हि[4] छिन्दथ[4] ।
एवं मे छिज्जमानस्स, न दुक्खं मरणं सिया ॥

२०. हत्थपादं यथा छिन्दे, कण्णनासं च जीवतो ।
ततो पच्छा सिरो छिन्दे, तं दुक्खं मरणं सिया ॥

२१. सुखं नु खण्डसो छिन्नं, भद्दसालवनप्पति[5] ।
किं हेतु किं उपादाय, खण्डसो छिन्नमिच्छसि[6] ॥

२२. यं च हेतुमुपादाय, हेतुं[7] धम्मूपसंहितं ।
खण्डसो छिन्नमिच्छामि, महाराज सुणोहि मे ॥

२३. ञाती[8] मे सुखसंवद्धा[9], मम पस्से निवातजा ।
ते पिहं उपहिंसेय्यं, परेसं असुखोचितं[10] ॥

२४. चेतेय्यरूपं[11] चेतेसि[11], भद्दसालवनप्पति ।
हितकामोसि ञातीनं, अभयं सम्म दम्मि[12] ते ति ॥

१–१. तञ्च अहं – सी०, स्या०, रो० । २. दुल्लं – सी० । ३. विकन्तेत्वा – सी०, स्या० । ४–४. मूलञ्च छिन्दथ – सी०; मूलं विछिन्दथ – रो० । ५. भद्दसालवनस्पति – सी० । ६. छिन्दमिच्छसि – स्या० । ७. हेतु – स्या० । ८. ञाति – स्या०, रो० । ९. सुखसंवड्ढा – स्या० । १०. अस्सदुमोचितं – रो० । ११–११. चेतब्बरूपं चतसि – सी० । १२. ददामि – सी० ।

४६६. समुद्दवाणिजजातकं (३)

B. 244

२५. कसन्ति वपन्ति ते जना,
मनुजा कम्मफलूपजीविनो ।
नयिमस्स दीपकस्स भागिनो,
जम्बुदीपा इदमेव नो वरं ॥

२६. तिपञ्चरत्तूपगतम्हि[1] चन्दे[1],
वेगो महा हेहिति[2] सागरस्स ।
उप्लविस्सं[3] दीपमिमं उळारं,
मा वो वधी[4] गच्छथ लेणमञ्ञं ॥

२७. न जातुयं[5] सागरवारिवेगो,
उप्लविस्सं[6] दीपमिमं उळारं ।
तं मे निमित्तेहि बहूहि दिट्ठं,
मा भेथ किं सोचथ मोदथव्हो ॥

२८. पहूतभक्खं बहुअन्नपानं,
पत्तत्थ आवासमिमं उळारं ।
न वो भयं पटिपस्सामि किञ्चि,
आपुत्तपुत्तेहि पमोदथव्हो ॥

२९. यो देवोयं[7] दक्खिणायं[8] दिसायं,
खेमन्ति[9] पक्कोसति[9] तस्स सच्चं ।
न उत्तरो वेदि भयाभयस्स,
मा भेथ किं सोचथ मोदथव्हो ॥

३०. यथा इमे विप्पवदन्ति यक्खा,
एको भयं संसति खेममेको ।
तदिङ्घ मय्हं वचनं सुणाथ,
खिप्पं लहुं मा विनस्सिम्ह[10] सब्बे ॥

१-१. ०गमम्हि चन्दो-सी० । २. होहिति-सी० । ३. उपलापय-सी०; उप्लावस्सं-स्या० । ४. वधि-सी०, स्या० । ५. जातयं-सी०, स्या० । ६. उप्पाटये-सी० । ७. देवायं-स्या० । ८. दक्खिणस्सं-सी० । ९-९ सेमं पटिक्कोसति-स्या०, रो० । १०. विनसिम्ह-स्या० ।

३१. सब्बे समागम्म करोम नावं, B. 245
दोणिं दळ्हं सब्बयन्तूपपन्नं ।
सचे॰अयं दक्खिणो सच्चमाह,
मोघं पटिक्कोसति उत्तरोयं[1] ।
सा चेव नो हेहिति[2] आपदत्था,
इमं च दीपं न परिच्चजेम ॥

३२. सचे च[3] खो उत्तरो सच्चमाह,
मोघं पटिक्कोसति दक्खिणोयं[4] ।
तमेव नावं अभिरुय्ह सब्बे,
एवं मयं सोत्थि तरेमु पारं ॥

३३. न वे सुगण्हं पठमेन सेट्ठं,
कनिट्ठमापाथगतं गहेत्वा ।
यो चीध तच्छं[5] पविचेय्य गण्हति,
स वे नरो सेट्ठमुपेति ठानं ॥

३४. यथा पि ते सागरवारिमज्झे,
सकम्मुना[6] सोत्थि वहिंसु वाणिजा ।
अनागतत्थं पटिविज्झियान,
अप्पं पि नाच्चेति स[7] भूरिपञ्ञो ॥

३५. बाला च मोहेन रसानुगिद्धा,
अनागतं अप्पटिविज्झियत्थं ।
पच्चुप्पन्ने सीदन्ति अत्थजाते[8],
समुद्दमज्झे यथा ते मनुस्सा ॥

३६. अनागतं पटिकयिराथ किच्चं,
मा मं किच्चं किच्चकाले ब्यधेसि ।

१. उत्तरायं–रो० । २. होहिति–सी०, स्या० । ३ व–सी० । ४. दक्खिणायं–रो० । ५. मज्झं–सी०, स्या०, रो० । ६. सकम्मना–सी० । ७. च–स्या० । ८. अत्थे-जाते–रो० ।

तं तादिसं पटिकतकिच्चकारिं,
न तं किच्चं किच्चकाले ब्यधेती ति ।।

---

४६७. कामजातकं (४)

B. 246 ३७. कामं कामयमानस्स, तस्स चे तं समिज्झति ।
अद्धा पीतिमनो होति, लद्धा मच्चो यदिच्छति ।।

३८. कामं कामयमानस्स, तस्स चे तं समिज्झति ।
ततो नं अपरं कामे, घम्मे तण्हं व विन्दति ।।

३९. गवं व सिङ्गिनो सिङ्गं, वड्ढमानस्स वड्ढति ।
एवं मन्दस्स पोसस्स, बालस्स अविजानतो ।
भिय्यो तण्हा पिपासा च, वड्ढमानस्स वड्ढति ।।

४०. पथब्या[1] सालियवकं, गवस्सं[2] दासपोरिसं ।
दत्वा च[3] नालमेकस्स, इति विद्वा[4] समं चरे ।।

४१. राजा पसय्ह पथविं विजित्वा[5],
ससागरन्तं महिमावसन्तो ।
ओरं समुद्दस्स अतित्तरूपो,
पारं समुद्दस्स पि पत्थयेथ[6] ।।

४२. याव अनुस्सरं कामे, मनसा तित्ति नाज्झगा ।
ततो निवत्ता पटिकम्म दिस्वा,
ते वे सुतित्ता[7] ये पञ्ञाय तित्ता ।।

४३. पञ्ञाय तित्तिनं[8] सेट्ठं, न सो कामेहि तप्पति ।
पञ्ञाय तित्तं पुरिसं, तण्हा न कुरुते वसं ।।

४४. अपचिनेथेव कामानं[9], अप्पिच्छस्स अलोलुपो ।
समुद्दमत्तो पुरिसो, न सो कामेहि तप्पति ।।

---

१. पथव्या–सी०; पठब्या–स्या० । २. गवास्सं–सी०, स्या०, रो० । ३. पि–सी०, स्या०; वा–रो० । ४. विद्धा–स्या० । ५. विजेत्वा–रो० । ६. पत्थयेव–स्या० । ७. तित्ता–सी०, स्या०, रो० । ८. तित्तीनं–सी०, स्या० । ९. कामानि–सी०, स्या०, रो० ।

४५. रथकारो व चम्मस्स, परिकन्तं उपाहनं ।
यं यं वजति[1] कामानं, तं तं सम्पज्जते सुखं ।
सब्बं चे[2] सुखमिच्छेय्य, सब्बे कामे परिच्चजे ।।

४६. अट्ठ ते भासिता गाथा, सब्बा होन्ति सहस्सियो । B. 247
पटिगण्ह महाब्रह्मे, साधेतं तव भासितं ।।

४७. न मे अत्थो सहस्सेहि, सतेहि नहुतेहि वा ।
पच्छिमं भासतो गाथं, कामे मे न रतो[3] मनो ।।

४८. भद्रको[4] वतायं माणवको, सब्बलोकविदू मुनि ।
यो इमं[5] तण्हं दुक्खजननिं, परिजानाति पण्डितो ति ।।

४६८. जनसन्धजातकं (५)

४९. दस खलु[6] इमानि[6] ठानानि, यानि पुब्बे अकरित्वा ।
स पच्छा मनुतप्पति[7], इच्चेवाह[8] जनसन्धो ।।

५०. अलद्धा वित्तं तप्पति[9], पुब्बे असमुदानितं ।
न पुब्बे धनमेसिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५१. सक्यरूपं पुरे सन्तं, मया सिप्पं न सिक्खितं ।
किच्छा वुत्ति असिप्पस्स, इति पच्छानुतप्पति ।।

५२. कूटवेदी पुरे आसि, पिसुणो पिट्ठिमंसिको ।
चण्डो च फरुसो चा[10] पि[10], इति पच्छानुतप्पति ।।

५३. पाणातिपाती पुरे आसिं, लुद्दो चा पि अनारियो ।
भूतानं नापचायिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५४. बहूसु वत सन्तीसु, अनापादासु[11] इत्थिसु ।
परदारं असेविस्सं[12], इति पच्छानुतप्पति ।।

---

१. चजति–सी०; जहति–स्या० । २. च–सी० । ३. निरतो–स्या० । ४. भद्दो–सी०। ५. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ६–६. खुलुमानि–सी०, स्या० । ७. अनुतप्पति–स्या० । ८. इच्चाह राजा–सी०, स्या० । ९. तपति–सी०, स्या० । १०–१०. चासि–सी०, स्या०, रो० । ११. अनापदासु–सी०, स्या० । १२. आसेविस्सं–स्या० ।

५५. बहुम्हि वत सन्तम्हि, अन्नपाने उपट्ठिते ।
न पुब्बे अददं[1] दानं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५६. मातरं पितरं चा पि, जिण्णकं[2] गतयोब्बनं[2] ।
पहु सन्तो न पोसिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

B. 248 ५७. आचरियमनुसत्थारं, सब्बकामरसाहरं ।
पितरं अतिमञ्ञिस्सं, इति पच्छानुतप्पति ।।

५८. समणे ब्राह्मणे चा पि, सीलवन्ते बहुस्सुते ।
न पुब्बे पयिरुपासिस्स, इति पच्छानुतप्पति ।।

५९. साधु होति तपो चिण्णो, सन्तो च पयिरुपासितो ।
न च पुब्बे तपो चिण्णो, इति पच्छानुतप्पति ।।

६०. यो च एतानि ठानानि, योनिसो पटिपज्जति ।
करं पुरिसकिच्चानि, स पच्छा नानुतप्पती ति ।।

---

४६९. महाकण्हजातकं (६)

६१. कण्हो कण्हो च घोरो च, सुक्कदाठो पभासवा[3] ।
बद्धो[4] पञ्चहि रज्जूहि, किं रवि[5] सुनखो तव ।।

६२. नायं मिगानमत्थाय, उसीनक[6] भविस्सति ।
मनुस्सानं अनयो हुत्वा, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

६३. पत्तहत्था समणका, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
नङ्गलेहि कसिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

६४. तपस्सिनियो पब्बजिता, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
यदा लोके गमिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

६५. दीघोत्तरोट्ठा[7] जटिला, पङ्कदन्ता रजस्सिरा ।
इणं चोदाय[8] गच्छन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ।।

---

१. अददि–सी० । २–२. जिण्णके गतयोब्बने–स्या०, रो० । ३. पतापवा–सी०, स्या०, रो० । ४. बन्धो–स्या० । ५ धीर–सी०, रो०; वीर–स्या० । ६. उसीनर–सी०, रो०; उसिन्नर–स्या० । ७. दीघुत्तरोट्ठा–सी०, स्या० । ८. वोदाय–सी०, रो०; चोदय–स्या० ।

६६. अधिच्च वेदे सावित्तिं, यञ्ञतन्तञ्च ब्राह्मणा ।
भतिकाय यजिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

६७. मातरं पितरं चा पि, जिण्णकं गतयोब्बनं ।
पहू सन्तो[1] न भरन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

६८. मातरं पितरं चा पि, जिण्णकं गतयोब्बनं । B.249
बाला तुम्हे ति वक्खन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

६९. आचरियभरियं सखि[2], मातुलानि पितुच्छकि[3] ।
यदा लोके गमिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

७०. असिचम्मं गहेत्वान, खग्गं पग्गय्ह ब्राह्मणा ।
पन्थघातं करिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

७१. सुक्कच्छवी वेधवेरा, थूलबाहू[4] अपातुभा ।
मित्तभेदं[5] करिस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खति ॥

७२. मायाविनो नेकतिका, असप्पुरिसचिन्तिका[6] ।
यदा लोके भविस्सन्ति, तदा कण्हो पमोक्खती ति ॥

---

४७०. कोसियजातकं (७)

७३. नेव किणामि[7] न पि विक्किणामि,
न चा पि मे सन्निचयो च[8] अत्थि[8] ।
सुकिच्छरूपं वतिदं परित्तं,
पत्थोदनो नालमयं दुविन्नं[9] ॥

७४. अप्पम्हा अप्पकं दज्जा, अनुमज्झतो मज्झकं ।
बहुम्हा बहुकं दज्जा, अदानं नुपपज्जति[10] ॥

७५. तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ॥
अरियमग्गं[11] समारूह[11], नेकासी लभते सुखं ॥

---

१. सन्ता–सी० । २. सखा भरियं–सी०, रो० । ३. पितुच्छयं–सी०; पितुच्छसं–रो० । ४. थुल्लबाहू–सी० । ५. मिथुभेदं–सी० । ६. ०चिन्तिका–स्या० । ७. कीणामि–स्या० । ८–८. इघत्थि–स्या० । ९. दुविन्द–रो० । १०. नूपपज्जति–सी०, स्या० । ११–११. अरियं मग्गं समारुह–सी०, रो० ।

७६. मोघं चस्स हुतं होति, मोघं चा पि समीहितं ।
अतिथिस्मिं यो निसिन्नस्मिं, एको भुञ्जति भोजनं ।।

७७. तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्गं समारूह, नेकासी लभते सुखं ।।

B. 250 ७८. सच्चं चस्स हुतं होति, सच्चं चा पि समीहितं ।
अतिथिस्मिं यो निसिन्नस्मिं, नेको भुञ्जति भोजनं ।।

७९. तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्गं समारूह, नेकासी लभते सुखं ।।

८०. सरं च जुहति पोसो, बहुकाय गयाय च ।
दोणे तिम्बरुतित्थस्मिं, सीघसोते महावहे ।।

८१. अत्र चस्स हुतं होति, अत्र चस्स समीहितं ।
अतिथिस्मिं यो निसिन्नस्मिं, नेको भुञ्जति भोजनं ।।

८२. तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्गं समारूह, नेकासी लभते सुखं ।।

८३. बळिसं हि सो निगिलति[1], दीघसुत्तं सबन्धनं ।
अतिथिस्मिं यो निसिन्नस्मिं, एको भुञ्जति भोजनं ।।

८४. तं तं वदामि कोसिय, देहि दानानि भुञ्ज च ।
अरियमग्गं समारूह, नेकासी लभते सुखं ।।

८५. उळारवण्णा वत ब्राह्मणा इमे,
अयं च वो सुनखो किस्स हेतु ।
उच्चावचं वण्णनिभं विकुब्बति,
अक्खाथ नो ब्राह्मणा के नु तुम्हे ।।

८६. चन्दो च सुरियो च उभो इधागता,
अयं पन मातलि देवसारथि ।
सक्कोहमस्मि तिदसानमिन्दो,
एसो च खो पञ्चसिखो ति वुच्चति ।।

---

१. निग्गिलति–सी०, रो० ।

८७. पाणिस्सरा मुदिङ्गा[1] च, मुरजालम्बरानि च ।
सुत्तमेनं पबोधेन्ति, पटिबुद्धो च नन्दति ।।

८८. ये केचिमे मच्छरिनो कदरिया,
परिभासका समणब्राह्मणानं ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेहं,
कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ।।

८९. ये केचिमे सुग्गतिमासमाना[2], B. 251
धम्मे ठिता संयमे संविभागे ।
इधेव निक्खिप्प सरीरदेहं,
कायस्स भेदा सुगतिं वजन्ति ।।

९०. त्वं नोसि[3] आति पुरिमासु जातिसु,
सो मच्छरी रोसको[4] पापधम्मो ।
तवेव अत्थाय इधागतम्हा,
मा पापधम्मो निरयं गमित्थ[5] ।।

९१. अद्धा हि मं[6] वो[6] हितकामा, यं मं समनुसासथ ।
सोहं तथा करिस्सामि, सब्बं वुत्तं हितेसिभि ।।

९२. एसाहमज्जे[7] व[7] उपारमामि[8],
न चा पिहं[9] किञ्चि करेय्य पापं ।
न चा पि मे किञ्चि अदेय्यमत्थि[10],
न चा पिदत्वा उदकं पिवामि ।।

९३. एवं च मे ददतो सब्बकालं,
भोगा इमे[11] वासव खीयिस्सन्ति ।
ततो अहं पब्बजिस्सामि सक्क,
हित्वान कामानि यथोधिकानी ति ।।

---

१. मुतिङ्ग–सी०, रो० । २. सुग्गतिमाससाना–सी०, रो० । ३. नो–स्या० । ४. कोसियो–स्या० । ५. अपत्थ–स्या०, रो० । ६–६. मेते–स्या० । ७–७. एसोहमज्जेव–सी०, स्या० । ८. उपरमामि–स्या० । ९. न चापहं–सी०, रो० । १०. मदेय्यमत्थि–रो० । ११. इध–स्या० ।

४७१. मेण्डकपञ्हजातकं[1] (८)

९४. येसं न कदाचि भूतपुब्बं,
सख्यं[2] सत्तपदम्पिमस्मि लोके ।
जाता अमित्ता दुवे सहाया,
पटिसन्धाय[3] चरन्ति किस्स हेतु ।।

B. 252 ९५. यदि मे अज्ज पातरासकाले,
पञ्हं न सक्कुणेय्याथ[4] वत्तुमेतं ।
रट्ठा पब्बाजयिस्सामि वो सब्बे,
न हि मत्थो[5] दुप्पञ्ञजातिकेहि ।।

९६. महाजनसमागमम्हि घोरे,
जनकोलाहलसङ्गमम्हि जाते ।
विक्खित्तमना अनेकचित्ता,
पञ्हं न सक्कुणोम वत्तुमेतं ।।

९७. एकग्गचित्ता व एकमेका,
रहसि गता अत्थं[6] निचिन्तयित्वा ।
पविवेके सम्मसित्वान धीरा,
अथ वक्खन्ति जनिन्द एतमत्थं ।।

९८. उग्गपुत्तराजपुत्तियानं,
उरब्भस्स[7] मंसं पियं मनापं ।
न सुनखस्स ते अदेन्ति मंसं,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ।।

९९. चम्मं विहनन्ति एळकस्स,
अस्सपिट्ठत्थरस्सुखस्स[8] हेतु ।
न[9] च ते[9] सुनखस्स अत्थरन्ति,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ।।

---

१. मेण्डकपञ्हाजातकं–स्या० । २ सक्खिं–सी०; सखि–स्या० । ३. पटिसन्थाय–स्या० । ४. सक्कुणाथ–स्या० । ५. ममत्थो–स्या० । ६. अत्था–स्या० । ७. उसब्भ–सी०, स्या० । ८. अस्सपिट्ठत्थरण सुखस्स–सी०; ०त्थरणं सुखस्स–स्या० । ९–९. न ते–सी० ।

१००. आवेल्लितसिङ्गिको हि मेण्डो,
न च सुनखस्स विसाणकानि[1] अत्थि।
तिणभक्खो मंसभोजनो च,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ॥

१०१. तिणमासि पलासमासि मेण्डो,
न च सुनखो[2] तिणमासि नो पलासं।
गण्हेय्य सुणो[3] ससं बिळारं,
अथ मेण्डस्स सुणेन सख्यमस्स ॥

१०२. अट्ठड्ढपदो[4] चतुप्पदस्स, B. 253
मेण्डो अट्ठनखो अदिस्समानो।
छादियमाहरती अयं इमस्स,
मंसं आहरती अयं अमुस्स ॥

१०३. पासादवरगतो[5] विदेहसेट्ठो,
वितिहारं[6] अञ्ञमञ्ञभोजनानं[7]।
अद्दक्खि[8] किर सक्खिकं[9] जनिन्दो,
बुभुक्कस्स[10] पुण्णं[11] मुखस्स[11] चेतं ॥

१०४. लाभा वत मे अनप्परूपा,
यस्स मेदिसा[12] पण्डिता कुलम्हि।
पञ्हस्स गम्भीरगतं निपुणमत्थं,
पटिविज्झन्ति सुभासितेन धीरा ॥

१०५. अस्सतरिरथं च एकमेकं,
फीतं गामवरं च एकमेकं।
सब्बेसं[13] वो दम्मि पण्डितानं,
परमप्पतीतमनो[14] सुभासितेना ति ॥

---

१. विसाणानि–सी०। २. सुणो–स्या०। ३. सुनखो–स्या०। ४ अट्ठड्ढपादो–सी०, स्या०। ५. पासाद गतो–सी०। ६ वीतिहारं–सी०, स्या०। ७ अञ्ञोञ्ञ-भोजनान–स्या०। ८. अद्दस–स्या०। ९. सक्खितं–सी०, स्या०। १०. भो भुक्खस्स च–सी०। ११. पुण्णमुखस्स–सी०, स्या०। १२. मे एदिसा–सी०; मे ईदिसा–स्या०। १३. सब्बं–सी०। १४. परप्पतीतमनो–रो०।

४७२. महापदुमजातकं (९)

१०६. नादट्ठा[1] परतो दोसं, अणुं थूलानि सब्बसो ।
इस्सरो पणये दण्डं, सामं अप्पटिवेक्खिय ।।

१०७. यो च अप्पटिवेक्खित्वा, दण्डं कुब्बति खत्तियो ।
सकण्टकं सो गिलति, जच्चन्धो व समक्खितं ।।

१०८. अदण्डियं दण्डयति[2], दण्डियं च अदण्डियं ।
अन्धो व विसमं मग्गं, न जानाति समासमं ।।

१०९. यो च एतानि ठानानि, अणुं थूलानि सब्बसो ।
सुदिट्ठमनुसासेय्य, स वे वोहरितुमरहति[3] ।।

B. 254 ११०. नेकन्तमुदुना सक्का, एकन्ततिखिणेन वा ।
अत्तं महन्ते[4] ठपेतुं[5], तस्मा उभयमाचरे ।।

१११. परिभूतो मुदु होति, अतितिक्खो च वेरवा ।
एतं च उभयं ञत्वा, अनुमज्झं समाचरे ।।

११२. बहुं पि रत्तो भासेय्य, दुट्ठो पि बहु भासति ।
न इत्थिकारणा[6] राज, पुत्तं घातेतुमरहसि ।।

११३. सब्बो[7] व[7] लोको एकतो[8], इत्थी[9] च अयमेकिका ।
तेनाहं पटिपज्जिस्सं, गच्छथ[10] पक्खिपथेव तं[11] ।।

११४. अनेकताले[12] नरके, गम्भीरे च[13] सुदुत्तरे[13] ।
पातितो गिरिदुग्गस्मिं, केन त्वं तत्थ नामरि ।।

११५. नागो जातफणो तत्थ, थामवा गिरिसानुजो ।
पच्चग्गहि मं भोगेहि, तेनाहं तत्थ नामरिं ।।

११६. एहि तं पटिनेस्सामि, राजपुत्त सकं घरं ।
रज्जं कारेहि[14] भद्दन्ते, किं अरञ्ञे करिस्ससि ।।

---

१. नादिट्ठा–सी०, स्या० । २. दण्डियति–स्या०, रो० । ३. वोहातु०–रो० । ४. महत्ते–स्या० । ५. ठापेतुं–सी०, स्या०, रो० । ६. इत्थीकारण–स्या० । ७-७. सब्बे च–रो० । ८. एकन्तो–सी०, रो० । ९. इत्थि–सी० । १०. गच्छ–सी०, स्या० । ११. नं–स्या० । १२. अनेककाले–सी० । १३-१३. दुरुत्तरे–स्या०; सुदुरुत्तरे–रो० । १४. कारेसि–सी० ।

११७. यथा गिलित्वा बळिसं[1], उद्धरेय्य सलोहितं ।
उद्धरित्वा सुखी अस्स, एवं[2] पस्सामि अत्तनं[3] ॥

११८. किं नु त्वं बळिसं ब्रूसि, किं त्वं ब्रूसि सलोहितं ।
किं नु त्वं उब्भतं ब्रूसि, तं मे अक्खाहि पुच्छितो ॥

११९. कामाहं बळिसं ब्रूमि, हत्थिअस्सं सलोहितं ।
चत्ताहं उब्भतं ब्रूमि, एवं जानाहि खत्तिय ॥

१२०. चिञ्चामाणविका माता, देवदत्तो च मे पिता ।
आनन्दो पण्डितो नागो, सारिपुत्तो च देवता ।
राजपुत्तो[4] अहं आसिं[4], एवं धारेथ जातकं ति ॥

---

४७३. मित्तामित्तजातकं (१०)

१२१. कानि कम्मानि कुब्बानं, कथं विञ्ञू परक्कमे । B: 255
अमित्तं जानेय्य मेधावी, दिस्वा सुत्वा च पण्डितो ॥

१२२. न नं उम्हयते दिस्वा, न च नं पटिनन्दति ।
चक्खूनि[5] चस्स[5] न ददाति, पटिलोमं च वत्तति ॥

१२३. अमित्ते तस्स भजति, मित्ते तस्स न सेवति ।
वण्णकामे निवारेति, अक्कोसन्ते पसंसति ॥

१२४. गुय्हं च तस्स नक्खाति, तस्स गुय्हं न गूहति ।
कम्मं तस्स न वण्णेति, पञ्ञस्स नप्पसंसति ॥

१२५. अभवे नन्दति तस्स, भवे तस्स न नन्दति ।
अच्छेरं[6] भोजनं लद्धा, तस्स नुप्पज्जते सति ।
ततो नं नानुकम्पति, अहो[7] सो पि लभेय्यितो ॥

१२६. इच्चेते सोळसाकारा, अमित्तस्मिं पतिट्ठिता ।
येहि अमित्तं जानेय्य, दिस्वा सुत्वा च पण्डितो ॥

---

१. बलिसं–स्या०, रो० । २. सुखं–रो० । ३. अत्तना–स्या०; अत्तनि–रो० । ४-४. अहं तदा राजपुत्तो–सी०, स्या० । ५-५. चुक्खूनिस्स–स्या० । ६. अच्छरियं–सी०, स्या०, रो० । ७. अहा–सी०, स्या० ।

१२७. कानि कम्मानि कुब्बानं, कथं विञ्ञू परक्कमे ।
मित्तं जानेय्य मेधावी, दिस्वा सुत्वा च[1] पण्डितो ।।

१२८. पवुत्थं[2] तस्स[2] सरति, आगतं[3] अभिनन्दति ।
ततो केलायितो[4] होति, वाचाय पटिनन्दति ।।

१२९. मित्ते तस्सेव भजति, अमित्ते तस्स न सेवति ।
अक्कोसन्ते निवारेति, वण्णकामे पसंसति ।।

१३०. गुय्हं च तस्स अक्खाति, तस्स गुय्हं च गूहति ।
कम्मं च तस्स वण्णेति, पञ्ञं[5] तस्स[5] पसंसति ।।

१३१. भवे च नन्दति तस्स, अभवे तस्स न नन्दति ।
अच्छेरं भोजनं लद्धा, तस्स उप्पज्जते सति ।
ततो नं अनुकम्पति, अहो[6] सो पि[6] लभेय्यितो ।।

B. 256 १३२. इच्चेते सोळसाकारा, मित्तस्मिं सुप्पतिट्ठिता[7] ।
येहि मित्तं च[8] जानेय्य[8], दिस्वा सुत्वा च पण्डितो ति ।।

द्वादसकनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

लहुचित्त ससाल कसन्ति पुन,
अथ काम दसखलुट्ठानवरो ।
अथ कण्ह सुकोसिय मेण्डवरो,
पदुमो पुन मित्तवरेन दसा ति ।।

—:०:—

१. व–रो० । २-२. पुवुत्थञ्चस्स–स्या०; पवुत्थं चस्स–सी० । ३. आभतं–सी० । ४. केलायिको–स्या० । ५-५. पञ्ञमस्स–स्या० । ६-६. पह्रा सो पि–सी०, स्या० । ७. सुपतिट्ठिता–स्या० । ८-८. सुजानय्य–रो० ।

१३. तेरसकनिपातो

४७४. अम्बजातकं (१)

१. अहासि मे अम्बफलानि पुब्बे, B. 257
अणूनि थूलानि च ब्रह्मचारि ।
तेहेव मन्तेहि न दानि तुय्हं,
दुमप्फला पातुभवन्ति ब्रह्मे ॥

२. नक्खत्तयोगं पटिमानयामि,
खणं मुहुत्तं च[1] मन्ते न पस्सं[1] ।
नक्खत्तयोगं च खणं च लद्धा,
अद्धाहरिस्सम्बफलं[2] पहूतं[3] ॥

३. नक्खत्तयोगं न पुरे अभाणि,
खणं मुहुत्तं न पुरे असंसि ।
सयं[4] हरी अम्बफलं पहूतं[5],
वण्णेन गन्धेन रसेनुपेतं ॥

४. मन्ताभिजप्पेन पुरे[6] हि[6] तुय्हं,
दुमप्फला पातुभवन्ति ब्रह्मे ।
स्वाज्ज न पारेसि[7] जप्पं[8] पि मन्तं[8],
अयं सो को नाम तवज्ज धम्मो ॥

५. चण्डालपुत्तो मम सम्पदासि,
धम्मेन मन्ते पकतिं च संसि ।
मा चस्सु मे पुच्छितो नामगोत्तं,
गुय्हत्थो अत्थं[9] विजहेय्य मन्तो[10] ॥

१–१. न मं तोसयन्ति–सी०, रो० । २. अथाहरिस्सम्बफलं–सी० । ३. बहुकं–स्या० । ४. अथा–सी०, स्या०, रो० । ५. पहुतं–स्या० । ६–६. पुरस्स–सी०, रो०; पुरे पि–स्या० । ७. वादेसि–स्या० । ८–८ जपम्पि मन्ते–सी०, रो० । ९. मातं–सी०, स्या०, रो० । १०. मन्ता–स्या० ।

B. 258 ६. सोहं जनिन्देन जनम्हि पुट्ठो,
मक्खाभिभूतो अलिकं अभाणिं।
मन्ता इमे ब्राह्मणस्सा ति मिच्छा,
पहीनमन्तो कपणो रुदामि॥

७. एरण्डा पुचिमन्दा वा, अथ वा पालिभद्दका।
मधुं मधुत्थिको विन्दे, सो हि तस्स दुमुत्तमो॥

८. खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा।
यम्हा[1] धम्मं विजानेय्य, सो हि तस्स नरुत्तमो॥

९. इमस्स दण्डं च वधं च दत्वा,
गले गहेत्वा खलयाथ[2] जम्मं।
यो उत्तमत्थं कसिरेन लद्धं,
मानातिमानेन विनासयित्थ॥

१०. यथा समं मञ्ञमानो पतेय्य,
सोब्भं गुहं नरकं पूतिपादं।
रज्जू ति वा अक्कमे कण्हसप्पं,
अन्धो यथा जोतिमधिट्ठहेय्य।
एवं पि मं त्वं खलितं सपञ्ञ[3],
पहीनमन्तस्स पुनप्पदाहि[4]॥

११. धम्मेन मन्तं[5] तव सम्पदासिं,
तुवं[6] पि धम्मेन परिग्गहेसि[7]।
पकतिं पि ते अत्तमनो असंसिं[8],
धम्मे ठितं तं न[9] जहेय्य मन्तो॥

१२. यो[10] बालमन्तं कसिरेन लद्धं,
यं दुल्लभं अज्ज मनुस्सलोके।

---

१. यस्मा–सी०। २. बलयाथ–स्या०। ३. सपञ्ञा–रो०। ४. पुनप्पसीद–सी०, रो०; पुनसम्पदाहि–स्या०। ५. मन्ते–सी०, स्या०, रो०। ६. त्वं–स्या०। ७. पटिग्गहेसि–सी०। ८. असंसि–स्या०। ९. नं–सी०। १०. सो–सी०, स्या०।

किञ्चा[1] पि लद्धा जीवितुं[1] अप्पपञ्ञो[2],
विनासयी अलिकं भासमानो ॥

१३. बालस्स मूळ्हस्स[3] अकतञ्ञुनो च, B. 259
मुसा भणन्तस्स असञ्ञतस्स ।
मन्ते मयं तादिसके न देम,
कुतो मन्ता गच्छ न मय्ह[4] रुच्चसी ति ॥

---

४७५. फन्दनजातकं (२)

१४. कुठारिहत्थो पुरिसो, वनमोगय्ह[5] तिट्ठसि ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कि दारुं छेतुमिच्छसि ॥

१५. इस्सो[6] वनानि चरसि, समानि विसमानि च ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, किं दारुं नेमिया दळ्हं ॥

१६. नेव सालो न खदिरो, नास्सकण्णो[7] कुतो धवो ।
रुक्खो च[8] फन्दनो नाम, तं दारुं नेमिया दळ्हं ॥

१७. कीदिसानिस्स पत्तानि, खन्धो वा पन कीदिसो ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, यथा जानेमु फन्दनं ॥

१८. यस्स साखा पलम्बन्ति, नमन्ति न च भञ्जरे ।
सो रुक्खो फन्दनो नाम, यस्स मूले अहं ठितो ॥

१९. अरानं चक्कनाभीनं, ईसानेमिरथस्स च ।
सब्बस्स ते कम्मनियो, अयं हेस्सति फन्दनो ॥

२०. इति फन्दनरुक्खो पि, तावदे[9] अज्झभासथ ।
मय्हं पि वचनं अत्थि, भारद्वाज सुणोहि मे ॥

२१. इस्सस्स[10] उपक्खन्धम्हा[11], उक्कच्च[12] चतुरङ्गुलं ।
तेन नेमिं पसारेसि[13], एवं दळ्हतरं सिया ॥

१–१. किच्छा लद्धं जीविकं–सी०; किच्छा लद्धं जीवितं–स्या०; कच्छा पि लद्ध जीविकं–रो० । २. अप्पञ्ञ–रो० । ३. मुळ्हस्स–स्या० । ४. मय्हं–स्या० । ५. वनमोग्गय्ह–स्या० । ६. इसो–सी०; ईसो–स्या०, रो० । ७. नस्सकण्णो–सी० । ८. व–सी०, रो० । ९. देवता–स्या० । १०. इमस्स–स्या० । ११. उपखन्धम्हा–सी०, रो० । १२. ओक्कच्च–सी० । १३. परिहरेसि–सी०, स्या०, रो० ।

२२. इति फन्दनरुक्खो पि, वेरं अप्पेसि[1] तावदे[1] ।
जातानं च अजातानं, इस्सानं[2] दुक्खमावहि ॥

B. 260 २३. इच्चेवं[3] फन्दनो इस्सं[4], इस्सो[4] च पन फन्दनं ।
अञ्ञमञ्ञं विवादेन, अञ्ञमञ्ञमघातयुं ॥

२४. एवमेव मनुस्सानं[5], विवादो यत्थ जायति ।
मयूरनच्चं नच्चन्ति, यथा ते[6] इस्सफन्दना ॥

२५. तं वो वदामि भद्दं वो, यावन्तेत्थ समागता ।
सम्मोदथ मा विवदथ[7], मा होथ इस्सफन्दना ॥

२६. सामग्गिमेव[8] सिक्खेथ, बुद्धेहेतं पसंसितं ।
सामग्गिरतो[9] धम्मट्ठो, योगक्खेमा न धंसती ति ॥

---

४७६. जवनहंसजातकं (३)

२७. इधेव हंस निपत, पियं मे तव दस्सनं ।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, यमिधत्थि पवेदय ॥

२८. सवनेन एकस्स[10] पिया भवन्ति,
दिस्वा पनेकस्स वियेति[11] छन्दो ।
दिस्वा च सुत्वा च पिया भवन्ति,
कच्चिन्नु[12] मे पीयसि[13] दस्सनेन ॥

२९. सवनेन पियो मेसि, भिय्यो चागम्म दस्सनं ।
एवं पियदस्सनो मे[14], वस हंस ममन्तिके[15] ॥

३०. वसेय्याम तवागारे, निच्चं सक्कतपूजिता ।
मत्तो च[16] एकदा वज्जे[17], हंसराजं पचन्तु मे ॥

१-१. कप्पेसि देवता-स्या० । २. ईसानं-स्या० । ३. इच्छेव-सी०, रो० । ४-४. रो०; इसं इसो-सी०; ईसं०-स्या० । ५. मनुस्सेसु-सी०, स्या० । ६. ने-रो० । ७. विवदित्थ-सी०, स्या०, रो० । ८. सामग्यमेव-स्या० । ९. सामग्यरतो-स्या० । १०. चेकस्स-सी० । ११. विनेति-स्या०; विहेति-रो० । १२. कच्चिनु खो-स्या० । १३. पियसि-स्या० । १४. समानो-सी०, स्या०, रो० । १५. ममसन्तिके-सी०, स्या०, रो० । १६. व-सी० । १७. वज्जा-सी०, रो०; मज्जं-स्या० ।

३१. धिरत्थु[1] तं मज्जपानं[2], यं मे पियतरं तया ।
न चा पि मज्जं पिस्सामि[3], याव मे वच्छसी घरे ॥

३२. सुविजानं सिङ्गालानं[4], सकुणानं[4] च वस्सितं । B. 261
मनुस्सवस्सितं राज, दुब्बिजानतरं ततो ॥

३३. अपि चे मञ्ञती पोसो, ञाति मित्तो सखा ति वा ।
यो पुब्बे सुमनो हुत्वा, पच्छा सम्पज्जते दिसो ॥

३४. यस्मिं मनो निविसति, अविदूरे सहा पि सो ।
सन्तिके पि हि सो दूरे, यस्मिं[5] नाविसते[5] मनो ॥

३५. अन्तो पि सो होति पसन्नचित्तो,
पारं समुद्दस्स पसन्नचित्तो ।
अन्तो पि सो होति पदुट्ठचित्तो,
पारं समुद्दस्स पदुट्ठचित्तो ॥

३६. संवसन्ता विवसन्ति, ये दिसा ते रथेसभ ।
आरा सन्तो संवसन्ति[6], मनसा रट्ठवड्ढन ॥

३७. अतिचिरं निवासेन, पियो भवति अप्पियो ।
आमन्त खो तं गच्छाम[7], पुरा ते होम[8] अप्पिया[8] ॥

३८. एवं चे याचमानानं, अञ्जलिं नावबुज्झसि ।
परिचारकानं सतं[9], वचनं न करोसि नो ।
एवं तं अभियाचाम, पुन कयिरासि परियायं ॥

३९. एवं चे नो विहरतं, अन्तरायो न हेस्सति ।
तुय्हं चा[10] पि महाराज, मय्हं च[11] रट्ठवड्ढन ।
अप्पेव नाम पस्सेमु[12], अहोरत्तानमच्चये ति ॥

---

१. धीरत्थु–सी० । २. अन्नपानं–सी० । ३ पायामि–सी०, रो०; पिविस्सामि–स्या० । ४–४. सिगालानं सकुन्तानं–सी०, रो०; सिगालानं सकुणानं–स्या० । ५–५ यस्मा विवसते–सी०, स्या०, रो० । ६ संवसन्तो–रो० । ७. गच्छामि–स्या० । ८–८ होमि अप्पियो–स्या० । ९. सन्तानं–सी०, स्या०; सत्तानं रो० । १०. वा–स्या०, रो० । ११. वा–सी०, स्या०, रो० । १२. पस्सेम–सी०, स्या०, रो० ।

४७७. चूळनारदजातकं[1] (४)

४०. न ते कट्ठानि भिन्नानि, न ते उदकमाभतं ।
अग्गी[2] पि ते न हापितो[3], किन्नु मन्दो व झायसि ॥

B. 262 ४१. न उस्सहे वने वत्थुं, कस्सपामन्तयामि तं ।
दुक्खो वासो अरञ्ञस्मिं, रट्ठं इच्छामि गन्तवे ॥

४२. यथा अहं इतो गन्त्वा, यस्मिं जनपदे वसं ।
आचारं ब्रह्मे सिक्खेय्यं[4], तं धम्मं अनुसास मं ॥

४३. सचे अरञ्ञं हित्वान, वनमूलफलानि च ।
रट्ठे रोचयसे वासं, तं धम्मं निसामेहि मे ॥

४४. विसं मा पटिसेवित्थो[5], पपातं परिवज्जय ।
पङ्के च मा विसीदित्थो, यत्तो चासीविसे[6] चरे ॥

४५. किन्नु विसं पपातो वा, पङ्को वा ब्रह्मचारिनं ।
कं त्वं आसीविसं ब्रूसि[7], तं मे अक्खाहि पुच्छितो ।

४६. आसवो तात लोकस्मिं, सुरा नाम पवुच्चति ।
मनुञ्ञो[8] सुरभी वग्गु, सादु[9] खुद्दरसूपमो[9] ।
विसं तदाहु अरिया से[10], ब्रह्मचरियस्स नारद ॥

४७. इत्थियो तात लोकस्मिं, पमत्तं पमथेन्ति ता ।
हरन्ति[11] युविनो[11] चित्तं, तूलं भट्ठं व मालुतो ।
पपातो एसो[12] अक्खातो, ब्रह्मचरियस्स नारद ॥

४८. लाभो सिलोको सक्कारो, पूजा परकुलेसु च ।
पङ्को एसो च[13] अक्खातो, ब्रह्मचरियस्स नारद ॥

४९. ससत्था[14] तात राजानो, आवसन्ति महिं इमं ।
ते तादिसे मनुस्सिन्दे, महन्ते तात नारद ॥

---

१. चुल्लनारदकस्सपजातकं–स्या० । २. अग्गि–स्या० । ३. हासितो–सी०, स्या० । ४. सिक्खय्य–स्या० । ५. पटिसेवित्थ–स्या० । ६. आसीविसे–सी०, स्या० । ७. ब्रूहि–सी०, स्या० । ८. मनुञ्ञा–सी०, स्या०, रो० । ९–९. मधु खुद्दससूपमा–सी०, स्या०; सादु खुद्दरसूपमा–रो० । १०. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ११–११. फरन्ति मुनिनो–स्या० । १२. एस–स्या० । १३. व–सी०, स्या०, रो० । १४. महन्ता–स्या० ।

५०. इस्सरानं अधिपतीनं, न तेसं पादतो चरे ।
आसीविसो ति[1] अक्खातो, ब्रह्मचरियस्स नारद ॥

५१. भत्तत्थो भत्तकाले च[2], यं गेहमुपसङ्कमे ।
यदेत्थ कुसलं जञ्ञा, तत्थ घासेसनं चरे ॥

५२. पविसित्वा परकुलं, पानत्थं[3] भोजनाय वा । B. 263
मितं खादे मितं भुञ्जे, न च रूपे मनं करे ॥

५३. गोट्ठं[4] मज्जं किराटं[5] च[6], सभा निकिरणानि च ।
आरका परिवज्जेहि, यानी व विसमं पथं ति ॥

---

४७८. दूतजातकं (५)

५४. दूते ते ब्रह्मे पाहेसि, गङ्गातीरस्मि[7] झायतो ।
तेसं पुट्ठो न ब्याकासि, दुक्खं गुय्हमतं[8] नु ते ॥

५५. सचे ते दुक्खमुप्पज्जे, कासीनं रट्ठवड्ढन ।
मा खो नं तस्स अक्खाहि, यो तं दुक्खा न मोचये ॥

५६. यो तस्स[9] दुक्खजातस्स, एकङ्गमपि[10] भागसो[10] ।
विप्पमोचेय्य धम्मेन, कामं तस्स पवेदय[11] ॥

५७. सुविजानं सिङ्गालानं, सकुणानं[12] च वस्सितं ।
मनुस्सवस्सितं राज, दुब्बिजानतरं ततो ॥

५८. अपि चे मञ्ञती पोसो, ञाति मित्तो सखा ति वा ।
यो पुब्बे सुमनो हुत्वा, पच्छा सम्पज्जते दिसो ॥

५९. यो अत्तनो दुक्खमनानुपुट्ठो,
पवेदये जन्तु अकालरूपे ।
आनन्दिनो तस्स भवन्तिमित्ता[13],
हितेसिनो तस्स दुखी[14] भवन्ति ॥

---

१. सो–सी०, रो० । २. यं–सी०, रो० । ३. पानत्थो–स्या०, रो० । ४. गुट्ठं–स्या० । ५. किरासं–सी०, स्या०, रो० । ६. व–रो० । ७. गङ्गातीरस्मिं–सी० । ८. गुय्हं मतं–सी०; तुय्हं मतं–स्या० । ९. च तथ–रो० । १०–१०. एकन्तमपि भासतो–सी०, रो० । ११. पवेदये–सी० । १२. सकन्तानं–सी०, स्या० । १३. भवन्तमित्ता–सी०, रो० । १४. दुक्खी–स्या० ।

६०. कालं च ञत्वान तथाविधस्स,
मेधावीनं एकमनं विदित्वा ।
अक्खेय्य तिब्बानि[1] परस्स धीरो,
सण्हं गिरं अत्थवतिं पमुञ्चे ॥

B. 264 ६१. सचे च जञ्ञा अविसय्हमत्तनो,
न[2] ते हि मय्हं[2] सुखागमाय ।
एको व तिब्बानि सहेय्य धीरो,
सच्चं हिरोत्तप्पमपेक्खमानो ॥

६२. अहं रट्ठानि विचरन्तो, निगमे राजधानियो ।
भिक्खमानो महाराज, आचरियस्स धनत्थिको ॥

६३. गहपती राजपुरिसे, महासाले च ब्राह्मणे ।
अलत्थं सत्त निक्खानि, सुवण्णस्स जनाधिप ।
ते मे नट्ठा महाराज, तस्मा सोचामहं भुसं ॥

६४. पुरिसा ते महाराज, मनसानुविचिन्तिता[3] ।
नालं दुक्खा पमोचेतुं, तस्मा तेसं न ब्याहरिं[4] ॥

६५. त्वं च खो मे महाराज, मनसानुविचिन्तितो ।
अलं दुक्खा पमोचेतुं, तस्मा तुय्हं पवेदयिं ॥

६६. तस्सादासि पसन्नत्तो[5], कासीनं रट्ठवड्ढनो ।
जातरूपमये निक्खे, सुवण्णस्स चतुद्दसा ति ॥

---

४७९. कालिङ्गबोधिजातकं (६)

६७. राजा कालिङ्गो चक्कवत्ति, धम्मेन पथविमनुसासं[6] ।
अगमा[7] बोधिसमीपं, नागेन महानुभावेन ॥

६८. कालिङ्गो भारद्वाजो च, राजानं कालिङ्गं[8] समणकोलञ्ञं ।
चक्कं[9] वत्तयतो परिग्गहेत्वा[10], पञ्जली इदमवोच ॥

---

१. तिप्पनि – सी०, स्या०, रो० । २–२. नायं नीति मय्ह – सी०, रो० । ३. मनसानुविचिन्तिका – सी० । ४. व्याहरि – सी० । ५. पसन्नचित्तो – स्या० । ६. पठविमनुस्सानं – सी०; पठवि मनुसासि – स्या० । ७. अगमासि – स्या० । ८. कालिङ्ग – सी० । ९. चवक – स्या० । १०. परिणेत्वा – रो० ।

६९. पच्चोरोह महाराज, भूमिभागो यथा समणुग्गतो[1] ।
इध अनधिवरा बुद्धा, अभिसम्बुद्धा विरोचन्ति ॥

७०. पदक्खिणतो आवट्टा, तिणलता अस्मिं भूमिभागस्मिं । B. 265
पथविया[2] नाभियं[2] मण्डो, इति नो सुतं मन्ते[3] महाराज ॥

७१. सागरपरियन्ताय, मेदिनिया[4] सब्बभूतधरणिया ।
पथविया अयं मण्डो, ओरोहित्वा नमो करोहि ॥

७२. ये ते भवन्ति नागा च, अभिजाता च कुञ्जरा ।
एत्तावता पदेसं ते, नागा नेव मुपयन्ति ॥

७३. अभिजातो[5] नागो कामं, पेसेहि कुञ्जरं दन्तिं ।
एत्तावता पदेसो[6], सक्का नागेन मुपगन्तुं ॥

७४. तं सुत्वा राजा कालिङ्गो, वेय्यञ्जनिकवचो निसामेत्वा ।
सम्पेसेसि नागं अस्साम[7], मयं यथिमस्सिदं[8] वचनं ॥

७५. सम्पेसितो च रञ्ञा, नागो कोञ्चो व अभिनदित्वान[9] ।
पटिसक्कित्वा निसीदि, गरुं[10] व भारं[10] असहमानो ॥

७६. कालिङ्गभारद्वाजो[11], नागं खीणायुकं विदित्वान[12] ।
राजानं कालिङ्गं, तरमानो अज्झभासित्थ ।
अञ्ञं सङ्कम नागं, नागो खीणायुको महाराज ॥

७७. तं सुत्वा कालिङ्गो, तरमानो सङ्कमी नागं ।
सङ्कन्तेव रञ्ञे, नागो तत्थेव पति[13] भुम्या[13] ।
वेय्यञ्जनिकवचो, यथा तथा अहु नागो ॥

७८. कालिङ्गो[14] राजा कालिङ्गं, ब्राह्मणं एतदवोच[14] ।
त्वमेव असि सम्बुद्धो, सब्बञ्ञू सब्बदस्सावी ॥

---

१. समनुगीतो–सी०, रो०; ममणुगीतो–स्या० । २–२. पुथुविया अयं–सी०; पठविया अयं–स्या०; पुवियायं–रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. मेदनिया–स्या० । ५. अभिजाते–सी०, रो० । ६. पदेसो च न–स्या० । ७. उय्याम–स्या० । ८. यथाइदं–सी०, स्या०, रो० । ९. आनदित्वा–रो० । १०–१०. गरु भारं–सी०, स्या० । ११. कालिङ्गो०–स्या० । १२. विदित्वा–सी० । १३–१३. पतिभूम्या–स्या० । १४–१४. कालिङ्ग भारद्वाज कालिङ्गो, ब्राह्मणं इदमवोच–सी०, स्या० ।

७९. तं[1] अनधिवासेन्तो कालिङ्गं[2], ब्राह्मणो इदमवोच ।
वेय्यञ्जनिका हि मयं, बुद्धा सब्बञ्ञुनो[3] महाराज ॥

८०. सब्बञ्ञू सब्बविदू च, बुद्धा न[4] लक्खणेन जानन्ति ।
आगमबलसा[5] हि मयं, बुद्धा सब्बं पजानन्ति ॥

B. 266 ८१. महयित्वा[6] सम्बोधिं, नानातुरियेहि वज्जमानेहि[7] ।
मालाविलेपनं[8] अभिहरित्वा[8], अथ[9] राजा मनुपायासि[9] ॥

८२. सट्ठि वाहसहस्सानि, पुप्फानं[10] सन्निपातयि ।
पूजेसि राजा कालिङ्गो, बोधिमण्डमनुत्तरं ति ॥

---

४८०. अकित्तिजातकं (७)

८३. अकित्तिं दिस्वा[11] सम्मन्तं, सक्को भूतपती ब्रवि ।
किं पत्थयं महाब्रह्मे, एको सम्मसि घम्मनि ॥

८४. दुक्खो पुनब्भवो सक्क, सरीरस्स च भेदनं ।
सम्मोहमरणं दुक्खं, तस्मा सम्मामि वासव ॥

८५. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे[12] सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

८६. वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
येन पुत्ते च दारे च, धनधञ्ञं पियानि च ।
लद्धा नरा न तप्पन्ति, सो लोभो न मयी वसे ॥

८७. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

८८. वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
खेत्तं वत्थुं हिरञ्ञं च, गवस्सं[13] दासपोरिसं ।
येन जातेन जीयन्ति, सो दोसो न मयी वसे ॥

---

१. तं वचन–सी०। २. कालिङ्गो–सी०, स्या०, रो०। ३. सब्बञ्ञुनोव–सी०। ४. स्या० पोत्थके नत्थि। ५. आगमपुरिसा–रो०। ६. महायित्वान–सी०, रो०; पहंसित्वान–स्या०। ७. विज्जमानेहि–स्या०। ८–८. मालागन्धविलेपनं आहरित्वा–सी०, रो०। ९–९. पाकारपरिक्खेपं कारेसि अथ राजा पायासि–सी०, स्या०, रो०। १०. पुप्फानि–स्या०। ११. दिस्वान–स्या०। १२. पटिरूपे–स्या०। १३. गवास्सं–सी०, स्या०।

८९. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

९०. वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर । B. 267
बालं न पस्से न सुणे, न च बालेन संवसे ।
बालेनल्लापसल्लापं, न करे न च रोचये ॥

९१. किं नु ते अकरं बालो, वद कस्सप कारणं ।
केन कस्सप बालस्स, दस्सनं नाभिकङ्खसि ॥

९२. अनयं नयति दुम्मेधो, अधुरायं नियुञ्जति ।
दुन्नयो सेय्यसो होति, सम्मा वुत्तो पकुप्पति ।
विनयं सो न जानाति, साधु तस्स अदस्सनं ॥

९३. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

९४. वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
धीरं पस्से सुणे धीरं, धीरेन सह संवसे ।
धीरेनल्लापसल्लापं, तं करे तं च रोचये ॥

९५. किं नु ते अकरं धीरो, वद कस्सप कारणं ।
केन कस्सप धीरस्स, दस्सनं अभिकङ्खसि ॥

९६. नयं नयति मेधावी, अधुरायं न युञ्जति ।
सुनयो सेय्यसो होति, सम्मा वुत्तो न कुप्पति ।
विनयं सो पजानाति, साधु तेन समागमो ॥

९७. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

९८. वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
ततो रत्या विवसाने[1], सूरियुग्गमनं[2] पति ।
दिब्बा भक्खा पातुभवेय्युं, सीलवन्तो च याचका ॥

---

१. विवसने–सी०, स्या०, रो० । २. सुरियस्सुग्गमन–सी०, स्या०, रो० ।

९९. ददतो[1] मे न खीयेथ, दत्वा नानुतपेय्यहं ।
ददं चित्तं पसादेय्यं, एतं सक्क वरं वरे ॥

B. 268 १००. एतस्मिं ते सुलपिते, पतिरूपे सुभासिते ।
वरं कस्सप ते दम्मि, यं किञ्चि मनसिच्छसि ॥

१०१. वरं चे मे अदो सक्क, सब्बभूतानमिस्सर ।
न मं पुन उपेय्यासि, एतं सक्क वरं वरे ॥

१०२. बहूहि वतचरियाहि[2], नरा च अथ नारियो ।
दस्सनं अभिकङ्खन्ति, किं नु मे दस्सने भयं ॥

१०३. तं तादिसं देववण्णं[3], सब्बकामसमिद्धिनं ।
दिस्वा तपो पमज्जेय्य[4], एतं ते दस्सने भयं ति ॥

---

४८१. तक्कारियजातकं (८)

१०४. अहमेव दुब्भासितं भासि बालो,
भेकोवरञ्ञे अहिमव्हायमानो[5] ।
तक्कारिये सोब्भमिमं पतामि,
न किरेव साधु अतिवेलभाणी ॥

१०५. पप्पोति मच्चो अतिवेलभाणी,
बन्धं वधं सोकपरिद्दवं च ।
अत्तानमेव गरहासि एत्थ,
आचेर[6] यं[6] तं निखणन्ति सोब्भे ॥

१०६. किमेवहं[7] तुण्डिलमनुपुच्छिं,
करेय्य[8] सं[8] भातरं काळिकायं[9] ।
नग्गोवहं वत्थयुगं च जीनो[10],
अयं पि अत्थो बहुतादिसो व ॥

---

१. ददतो च–रो० । २. वत्तचरियाहि–सी०, स्या० । ३. देवण्णिं–रो० । ४. पमज्जेय्यं–सी०, स्या०, रो० । ५. अहिमव्हयानो–सी०, रो० । ६–६. आचरिय–स्या० । ७ किमेवाहं–सी०, स्या० । ८–८. करेय्यासं–स्या० । ९. कालिकाय–स्या० । १०. जिनो–स्या० ।

१०७. यो युज्झमानानमयुज्झमानो, B. 269
मेण्डन्तरं अच्चुपती कुलिङ्गो ।
सो पिंसितो मेण्डसिरेहि तत्थ,
अयं पि अत्थो बहुतादिसो व ।।

१०८. चतुरो जना पोत्थकमग्गहेसुं,
एकं च पोसं अनुरक्खमाना ।
सब्बेव ते भिन्नसिरा सयिंसु,
अयं पि अत्थो बहुतादिसो व ।।

१०९. अजा यथा वेळुगुम्बस्मिं बद्धा[1],
अवक्खिपन्ती[2] असिमज्झगच्छि[3] ।
तेनेव तस्सा गलकावकन्तं[4],
अयं पि अत्थो बहुतादिसो व ।।

११०. इमे न देवा न[5] गन्धब्बपुत्ता,
मिगा इमे अत्थवसं[6] गता मे[6] ।
एकं च नं सायमासे पचन्तु,
एकं[7] पुनप्पातरासे[7] पचन्तु ।।

१११. सतं सहस्सानि[8] दुभासितानि[9],
कलं पि नाग्घन्ति[10] सुभासितस्स ।
दुब्भासितं सङ्कमानो किलेसो,
तस्मा तुण्ही किम्पुरिसा[11] न बाल्या ।।

११२. या मेसा ब्याहासि[12] पमुञ्चथेतं,
गिरिं च नं हिमवन्तं नयन्तु ।
इमं च खो देन्तु महानसाय,
पातो व नं पातरासे पचन्तु ।।

---

१. बन्धा–स्या० । २. अवेक्खिपन्ति–सी०, स्या० । ३. असिमज्झगञ्छि–सी० । ४. गलकं विकन्ता–स्या० । ५. न पि–सी०; नापि–स्या० । ६–६. अत्थवसा भता इमे–सी०, स्या०, रो० । ७–७. एकञ्च पुन पातरासे–सी०; एकं च नं पातरासे–रो० । ८. सह-सहस्सान–सी०; सहस्सान–स्या० । ९. दुब्भासितानं–सी०, स्या० । १०. नाग्घति–स्या० । ११. किम्पुरिसो–सी०, स्या० । १२. ब्याकासि–सी०, रो०; ब्याकासि–स्या० ।

B. 270 ११३. पज्जुन्ननाथा पसवो, पसुनाथा अयं पजा ।
त्वं नाथोसि[1] महाराज, नाथोहं[2] भरियाय मे[2] ।
द्विन्नमञ्ञतरं ञत्वा, मुत्तो गच्छेय्य पब्बतं ।।

११४. न वे निन्दा सुपरिवज्जयेथ[3],
नाना जना सेवितब्बा जनिन्द ।
येनेव एको लभते पसंसं,
तेनेव अञ्ञो लभते निन्दितारं ।।

११५. सब्बो लोको परिचित्तो[4] अतिचित्तो,
सब्बो लोको चित्तवा सम्हि चित्ते ।
पच्चेकचित्ता पुथु सब्बसत्ता,
कस्सीध चित्तस्स वसे न वत्ते ।।

११६. तुण्ही अहू किम्पुरिसो सभरियो,
यो दानि ब्याहासि भयस्स भीतो ।
सो दानि मुत्तो सुखितो अरोगो,
वाचाकिरेवत्तवती नरानं ति ।।

---

४८२. रुरुमिगराजजातकं[5] (९)

११७. तस्स[6] गामवरं दम्मि, नारियो च अलङ्कता ।
यो[7] मेतं मिगमक्खाति[8], मिगानं मिगमुत्तमं ।।

११८. मय्हं गामवरं देहि, नारियो च अलङ्कता ।
अहं ते मिगमक्खिस्सं, मिगानं मिगमुत्तमं ।।

११९. एतस्मिं वनसण्डस्मिं, अम्बा साला च पुप्फिता ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना, एत्थेसो तिट्ठते मिगो ।।

१२०. धनुं अद्वेज्झं[9] कत्वान, उसुं सन्नय्हुपागमि[10] ।
मिगो च दिस्वा राजानं, दूरतो अज्झभासथ ।।

---

१. नाथोस्मि–सी०, स्या०, रो० । २–२. अम्हनाथा मम भरिया–स्या० । ३. सुपरिवज्जयाथ–स्या०, ०वज्जयाचे–रो० । ४. परचित्तेन–सी०, स्या० । ५. रुरुमिगजातकं–सी०, स्या० । ६. कस्स–सी०, रो० । ७. को–सी०, स्या०, रो० । ८. मिगमक्खासि–स्या० । ९. अदेज्झं–सी०, रो० । १०. नन्धायुपामि–सी०, रो० ।

B. 271

१२१. आगमेहि महाराज, मा मं विज्झि रथेसभ ।
को नु ते इदमक्खासि, एत्थेसो तिट्ठते[1] मिगो ।।

१२२. एस पापचरो पोसो, सम्म तिट्ठति आरका ।
सोयं[2] मे[2] इदमक्खासि, एत्थेसो तिट्ठते मिगो ।।

१२३. सच्चं किरेव माहंसु, नरा एकच्चिया इध ।
कट्ठं निप्लवितं[3] सेय्यो, न त्वेवेकच्चि यो नरो ।।

१२४. किन्नु रुरु गरहसि मिगानं,
किं पक्खीनं किं पन मानुसानं ।
भयं हि मं विन्दतिनप्परूपं,
सुत्वान तं मानुसि[4] भासमानं ।।

१२५. यमुद्धरिं वाहने[5] वुय्हमानं,
महोदके सलिले सीघसोते ।
ततोनिदानं भयमागतं मम,
दुक्खो हवे राज असब्भि सङ्गमो ।।

१२६. सोहं चतुप्पत्तमिमं विहङ्गमं,
तनुच्छिदं हदये ओस्सजामि ।
हनामि तं मित्तदुब्भिं[6] अकिच्चकारिं[6],
यो तादिसं कम्मकतं न जाने ।।

१२७. धीरस्स बालस्स हवे जनिन्द,
सन्तो वधं नप्पसंसन्ति जातु ।
कामं घरं गच्छतु पापधम्मो,
यं चस्स भट्ठं[7] तदेतस्स देहि ।
अहं च ते कामकरो भवामि ।।

१. तिट्ठति—सी०, स्या० । २-२. सोहिमे—सी०, स्या०, रो० । ३. विप्लावितं—सी०; निपावतं—स्या० । ४. मानुसि—स्या० । ५. वहने—सी० । ६-६. मित्तद्दुम किच्च-कारिं—सी०, रो० । ७. भत्तं—स्या० ।

१२८. अद्धा रुरु अञ्ञतरो सतं सो[1],
यो दुब्भतो[2] मानुसस्स न दुब्भि ।
कामं घरं गच्छतु पापधम्मो,
यं चस्स भट्ठं तदेतस्स दम्मि ।
अहं च ते कामचारं[3] ददामि ।।

B. 272
१२९. सुविजानं सिङ्गालानं, सकुणानञ्चवस्सितं ।
मनुस्सवस्सितं राज, दुब्बिजानतरं ततो ।।

१३०. अपि चे मञ्ञती पोसो, ञाति मित्तो सखा ति वा ।
यो पुब्बे सुमनो हुत्वा, पच्छा सम्पज्जते दिसो ।।

१३१. समागता जानपदा, नेगमा च समागता ।
मिगा सस्सानि[4] खादन्ति, तं देवो पटिसेधतु ।।

१३२. कामं जनपदो मासि, रट्ठञ्चा पि विनस्सतु ।
न त्वेवाहं रुरुं दुब्भे, दत्वा अभयदक्खिणं ।।

१३३. मा मे जनपदो आसि, रट्ठञ्चा[5] पि विनस्सतु[5] ।
न त्वेवाहं मिगराजस्स, वरं दत्वा मुसा भणे ति ।।

---

४८३. सरभमिगजातकं[6] (१०)

१३४. आसीसेथेव[7] पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, यथा इच्छिं तथा अहु ।।

१३५. आसीसेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, उदका थलमुब्भतं ।।

१३६. वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, यथा इच्छिं तथा अहु ।।

---

१. से–सी० । २. दुब्भनो–स्या०; धूभतो–रो० । ३. गामवरं–स्या० । ४. घञ्ञानि–स्या० । ५–५. मामं जनपदो अहु–स्या० । ६. सरभजातक–स्या० । ७. आसिंसेथेव–सी०, स्या०, रो० ।

१३७. वायमेथेव पुरिसो, न निब्बिन्देय्य पण्डितो ।
पस्सामि वोहं अत्तानं, उदका थलमुब्भतं ।।

१३८. दुक्खूपनीतो पि नरो सपञ्ञो,
आसं न छिन्देय्य सुखागमाय ।
बहू हि फस्सा अहिता हिता च,
अवितक्किता[1] मच्चमुपब्बजन्ति[2] ।।

१३९. अचिन्तितं पि भवति, चिन्तितं पि विनस्सति । B. 273
न हि चिन्तामया भोगा, इत्थिया पुरिसस्स वा ।।

१४०. सरभं गिरिदुग्गस्मिं, यं त्वं अनुसरी पुरे ।
अलीनचित्तस्स तुवं, विक्कन्तमनुजीवसि ।।

१४१. यो तं विदुग्गा नरका समुद्धरि,
सिलाय[3] योग्गं सरभो करित्वा[4] ।
दुक्खूपनीतं मच्चुमुखा पमोचयि,
अलीनचित्तं तं[5] मिगं[5] वदेसि ।।

१४२. किं[6] त्वं नु[6] तत्थेव तदा अहोसि,
उदाहु ते कोचि नं[7] एतदक्खा ।
विवट्टच्छद्दो[8] नुसि सब्बदस्सी,
ञाणं नु ते ब्राह्मण भिंसरूपं ।।

१४३. न चेवहं[9] तत्थ तदा अहोसिं,
न चा पि मे कोचि नं एतदक्खा ।
गाथापदानं च सुभासितानं,
अत्थं तदानेन्ति जनिन्द धीरा[10] ।।

१४४. आदाय पत्तिं[11] परविरियघातिं[12],
चापे सरं किं विचिकिच्छसे तुवं ।

१. अवितक्कितारो–स्या० । २. मच्चुमुपब्बज्जन्ति–सी०; मच्चुमपपज्जन्ति–स्या० । ३. सीलाय–स्या० । ४. करित्था–सी० । ५–५. तमेव–स्या० । ६–६. तुवं नु–सी०, रो० । ७. तं–स्या० । ८. विवटच्छदो–स्या० । ९. न–चेवाहं–स्या० । १०. धीर–सी० । ११. पत्तं–स्या० । १२. परिवीरियघातिं–स्या० ।

नुन्नो[1] सरो सरभं हन्तु खिप्पं,
अन्नं हि एतं वरपञ्ञ रञ्ञो ॥

१४५. अद्धा पजानामि अहं पि एतं,
अन्नं मिगो ब्राह्मण खत्तियस्स ।
पुब्बे कतं च अपचायमानो,
तस्मा मिगं सरभं नो हनामि ॥

१४६. नेसो मिगो महाराज, असुरेसो दिसम्पति ।
एतं हन्त्वा मनुस्सिन्द, भवस्सु अमराधिपो ॥

B. 274 १४७. सचे च राजा[2] विचिकिच्छसे तुवं,
हन्तुं मिगं सरभं सहायकं[3] ।
सपुत्तदारो नरवीरसेट्ठ[4],
गन्त्वा तुवं वेतरणिं यमस्स ॥

१४८. कामं अहं जानपदा च सब्बे,
पुत्ता च दारा च सहायसङ्घा ।
गच्छेमु तं वेतरणिं यमस्स,
न त्वेव हञ्ञो मम पाणदो[5] यो[5] ॥

१४९. अयं मिगो किच्छगतस्स मय्हं,
एकस्स कत्ता विवनस्मि[6] घोरे ।
तं तादिसं पुब्बकिच्चं सरन्तो,
जानं महाब्रह्मे कथं हनेय्यं ॥

१५०. मित्ताभिराधी चिरमेव जीव,
रज्जं इमं धम्मगुणे पसास ।
नारीगणेहि परिचारियन्तो[7],
मोदस्सु रट्ठे तिदिवेव वासवो ॥

---

१. नुण्णो–सी०, स्या० । २. राज–सी०, स्या०, रो० । ३. सहायकं मे–सी०, रो० । ४. नरविरियसेट्ठ–सी०, रो० । ५–५. पाणदस्स–सी०, स्या० । ६. विवनस्मिं–सी०, स्या० । ७. परिचारयन्तो–स्या० ।

१५१. अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
सब्बातिथी[1] याचयोगो[2] भवित्वा[2] ।
दत्वा च भुत्वा च यथानुभावं,
अनिन्दितो सग्गमुपेहि ठानं ति ॥

तेरसकनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

वरअम्ब[3] कुठारि सहंसवरो, B. 275
अथरञ्ञस्मिं दूतकपञ्चमको ।
अथ बोधि अकित्ति सुतक्करिना,
अथ रुरुमिगेनपरो सरभो ति ॥

—:o:—

१. सब्बतिथि–सी०। २–२. पाहुनके करित्वा–स्या०। ३. वरसम्ब–सी०, स्या०।

१४. पकिण्णकनिपातो

४८४. सालिकेदारजातकं (१)

B. 276 १. सम्पन्नं सालिकेदारं, सुवा भुञ्जन्ति कोसिय ।
पटिवेदेमि ते ब्रह्मे, न ने[1] वारेतुमुस्सहे ।।

२. एको च तत्थ सकुणो, यो नेसं[2] सब्बसुन्दरो ।
भुत्वा सालिं यथाकामं, तुण्डेनादाय गच्छति ।।

३. ओड्डेन्तु[3] वाळपासानि[4], यथा वज्झेथ सो दिजो ।
जीवं च नं गहेत्वान, आनयेहि[5] ममन्तिके ।।

४. एते भुत्वा[6] पिवित्वा च, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
एको बद्धोस्मि पासेन, किं पापं पकतं मया ।।

५. उदरं नून अञ्ञेसं, सुव अच्चोदरं तव ।
भुत्वा सालिं यथाकामं, तुण्डेनादाय गच्छसि ।।

६. कोट्ठं नु तत्थ पूरेसि, सुव वेरं नु ते मया ।
पुट्ठो मे सम्म अक्खाहि, कुहिं सालिं निदाहसि[7] ।।

७. न मे वेरं तया सद्धिं, कोट्ठो मय्हं न विज्जति ।
इणं मुञ्चामिणं दम्मि, सम्पत्तो कोटसिम्बलिं[8] ।
निधिं पि तत्थ निदहामि, एवं जानाहि कोसिय ।।

८. कीदिसं ते इणदानं, इणमोक्खो च कीदिसो ।
निधिनिधानमक्खाहि, अथ पासा पमोक्खसि ।।

९. अजातपक्खा तरुणा, पुत्तका मय्हं[9] कोसिय ।
ते मं भता भरिस्सन्ति, तस्मा तेसं इणं ददे ।।

---

१. ते–सी०, स्या० । २. तेसं–सी० । ३. उज्झन्तु–स्या० । ४. वालपासानि–स्या०, रो० । ५. आनयेथ–सी०, रो० । ६. भुत्वा च–रो० । ७. निधेय्यसि–स्या०; निधीयसि–रो० । ८. कोटिसिम्बलि–सी०, स्या० । ९. मय्हं–स्या० ।

१०. माता पिता च मे वुद्धा[1], जिण्णका गतयोब्बना ।
तेसं तुण्डेन हातून, मुञ्चे पुब्बकतं[2] इणं ।।

११. अञ्ञे पि तत्थ सकुणा, खीणपक्खा सुदुब्बला । B. 277
तेसं पुञ्ञत्थिको दम्मि, तं निधिं आहु पण्डिता ।।

१२. ईदिसं[3] मे इणदानं, इणमोक्खो च ईदिसो ।
निधिनिधानमक्खामि[4], एवं जानाहि कोसिय ।।

१३. भद्दको वतयं[5] पक्खी, दिजो परमधम्मिको ।
एकच्चेसु मनुस्सेसु, अयं धम्मो न विज्जति ।।

१४. भुञ्ज सालिं यथाकामं, सह सब्बेहि ञातिभि ।
पुना[6] पि सुव पस्सेमु, पियं मे तव दस्सनं ।।

१५. भुत्तं च पीतं च तवस्सममि्ह[7],
रत्तिं[8] च[8] नो कोसिय ते सकासे ।
निक्खित्तदण्डेसु ददाहि दानं,
जिण्णे च मातापितरो भरस्सु ।।

१६. लक्खी वत मे उदपादि अज्ज,
यो[9] अद्दसासिं पवरं[9] दिजानं ।
सुवस्स सुत्वान सुभासितानि,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

१७. सो कोसियो अत्तमनो उदग्गो,
अन्नं च पानं चभिसङ्खरित्वा ।
अन्नेन पानेन पसन्नचित्तो,
सन्तप्पयि समणब्राह्मणे[10] चा ति ।।

---

१. वुड्ढा–स्या० । २. पुब्बेकतं–सी० । ३. एदिसं–सी०, रो० । ४. निधिनिधनामक्खातं–सी०; निधिनिधानं अक्खातं–रो० । ५. वतायं–स्या० । ६. पुन–सी०, स्या० । ७. तवस्सम्हि–सी० । ८–८. रती च–सी०, रो० । ९–९. योहं अदस्सं परमं–स्या० । १०. समणे ब्राह्मणे–सी० ।

४८५. चन्दकिन्नरीजातकं[1] (२)

१८. उपनीयतिदं मञ्ञे, चन्दे लोहितमद्दने ।
अज्ज[2] जहामि[2] जीवितं,
पाणा मे चन्दे निरुज्झन्ति ॥

B. 278 १९. ओसीदि[3] मे दुक्खं[4] हदयं,
मे डय्हते नितम्मामि ।
तव चन्दिया सोचन्तिया,
न नं अञ्ञेहि सोकेहि ॥

२०. तिणमिव वनमिव मिलायामि[5],
नदी अपरिपुण्णा[6] व[6] सुस्सामि ।
तव चन्दिया सोचन्तिया,
न नं अञ्ञेहि सोकेहि ॥

२१. वस्समिव[7] सरे पादे[7],
इमानि अस्सूनि वत्तरे मय्हं ।
तव चन्दिया सोचन्तिया,
न नं अञ्ञेहि सोकेहि ॥

२२. पापो खोसि[8] राजपुत्त[8],
यो मे इच्छितं[9] पतिं वराकिया ।
विज्झसि[10] वनमूलस्मिं,
सोयं विद्धो छमा सेति ॥

२३. इमं मय्हं हदयसोकं,
पटिमुञ्चतु राजपुत्त तव माता ।

---

१. चन्दकिन्नरजातकं—सी०, स्या० । २—२. अज्जापि विजहामि—सी०, स्या० । ३. ओसधि—सी०, स्या०, रो० । ४. दुक्खं मे—सी० । ५. मिलयामि—सी० । ६—६. अपरिपुण्णियाव—सी०, रो० । ७—७. वस्संव सरे पब्बत पादे—रो० । ८—८. सि खो राजपुत्त—सी०; खो राजपुत्तो—स्या०, रो० । ९. इच्छित—सी०, स्या०, रो० । १०. विज्झि—सी०, स्या० ।

यो मय्हं हदयसोको,
किम्पुरिसं अवेक्खमानाय ॥

२४. इमं मय्हं हदयसोकं,
पटिमुञ्चतु राजपुत्त तव जाया ।
यो मय्हं हदयसोको,
किम्पुरिसं अवेक्खमानाय ॥

२५. मा च पुत्तं[1] मा च पतिं,
अद्दक्खि राजपुत्त तव माता ।
यो किम्पुरिसं अवधि,
अदूसकं मय्ह[2] कामा हि ॥

२६. मा च पुत्तं मा च पतिं,
अद्दक्खि राजपुत्त तव जाया ।
यो किम्पुरिसं अवधि,
अदूसकं मय्ह कामा हि ॥

२७. मा त्वं चन्दे रोदि,
मा सोचि वनतिमिरमत्तक्खि ।
मम त्वं हेहिसि[3] भरिया,
राजकुले पूजिता नारीभि[4] ॥

२८. अपि नूनहं[5] मरिस्सं,
नाहं[6] राजपुत्त तव हेस्सं ।
यो किम्पुरिसं अवधि,
अदूसकं मय्ह कामा हि ॥

२९. अपि भीरुके अपि जीवितुकामिके,
किम्पुरिसि गच्छ हिमवन्तं ।

१. पुत्ते–सी० । २. मय्हं–स्या० । ३. होहिसि–सी० । ४. नारीहि–सी०, रो० । ५. नूनाहं–स्या० । ६. न च पनाहं–रो० ।

तालीसतगरभोजना[1],
अञ्ञे[2] तं मिगा रमिस्सन्ति ॥

B. 279 ३०. ते पब्बता ता च कन्दरा,
ता च गिरिगुहायो तथेव तिट्ठन्ति ।
तत्थेव[3] तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं[4] ॥

३१. ते पण्णसन्थता रमणीया,
वाळमिगेहि अनुचिण्णा ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३२. ते पुप्फसन्थता रमणीया,
वाळमिगेहि अनुचिण्णा[5] ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३३. अच्छा सवन्ति गिरिवननदियो[6],
कुसुमाभिकिण्णसोतायो ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३४. नीलानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि[7] ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३५. पीतानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।

१. तालिस्सतगरभोजने–सी०; तालिसग्गरभोजना–स्या० । २. अरञ्ञे–सी०, रो० । ३. तत्थ–सी०, स्या०, रो० । ४. कास–सी०, रो० । ५. अनुचिण्णं–सी० । ६. गिरिवर०–रो० । ७. दस्सनेय्यानि–सी०, रो० ।

तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३६. तम्बानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३७. तुङ्गानि हिमवतो[1] पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३८. सेतानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

३९. चित्रानि हिमवतो पब्बतस्स,
कूटानि दस्सनीयानि ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

४०. यक्खगणसेविते गन्धमादने,
ओसधेभि[2] सञ्छन्ने ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

४१. किम्पुरिससेविते गन्धमादने,
ओसधेभि सञ्छन्ने ।
तत्थेव तं अपस्सन्ती,
किम्पुरिस कथं अहं कस्सं ॥

---

१. हिमतो–सी० । २. ओसधेहि–सी०, स्या० ।

B 280 ४२. वन्दे ते अयिरब्रह्मे,
यो मे इच्छितं पतिं वराकिया ।
अमतेन अभिसिञ्चि,
समागतास्मि[1] पियतमेन ।।

४३. विचराम दानि गिरिवननदियो,
कुसुमाभिकिण्णसोतायो ।
नानादुमवसनायो[2],
पियंवदा अञ्ञमञ्ञस्सा ति ।।

---

४८६. महाउक्कुसजातकं (३)

४४. उक्का चिलाचा[3] बन्धन्ति दीपे,
पजा ममं[4] खादितुं पत्थयन्ति ।
मित्तं सहायं च वदेहि सेनक,
आचिक्ख ञातिब्यसनं[5] दिजानं ।।

४५. दिजो दिजानं पवरोसि पक्खिम[6],
उक्कुसराज सरणं तं उपेम[7] ।
पजा ममं खादितुं पत्थयन्ति,
लुद्दा चिलाचा भव मे सुखाय ।।

४६. मित्तं सहायं च करोन्ति पण्डिता,
काले अकाले सुखमेसमाना[8] ।
करोमि ते सेनक एतमत्थं,
अरियो हि अरियस्स करोति किच्चं ।।

४७. यं होति किच्चं अनुकम्पकेन,
अरियस्स अरियेन कतं तयीदं[9] ।

१. समागतस्मिं–सी०, रो० । २. नानादुमसेवनायो–रो० । ३. मिलाचा–सी०, स्या०, रो० । ४. मम–स्या० । ५. ञातिव्यसनं–सी० । ६. पक्खि–सी०, रो०; पक्खि च–स्या० । ७. उपेमि–सी०, स्या०, रो० । ८. सुखमासयाना–रो० । ९. तवयिदं–सी०, रो० ।

अत्तानुरक्खी भव मा अदय्हि[1],
लच्छाम पुत्ते तयि जीवमाने ॥

४८. तवेव[2] रक्खावरणं करोन्तो, B 281
सरीरभेदा पि न सन्तसामि ।
करोन्ति हेके[3] सखीनं[4] सखारो,
पाणं चजन्ता[5] सतमेस[6] धम्मो ॥

४९. सुदुक्करं कम्ममकासि[7], अण्डजायं[8] विहङ्गमो ।
अत्थाय कुररो[9] पुत्ते, अड्ढरत्ते अनागते ॥

५०. चुता पि हेके[10] खलिता[11] सकम्मुना[11],
मित्तानुकम्पाय पतिट्ठहन्ति ।
पुत्ता ममट्टा गतिमागतोस्मि,
अत्थं चरेथो[12] मम वारिचर[13] ॥

५१. धनेन धञ्ञेन च अत्तना च,
मित्तं सहायं च करोन्ति पण्डिता ।
करोमि ते सेनक एतमत्थं,
अरियो हि अरियस्स करोति किच्चं ॥

५२. अप्पोस्सुक्को तात तुवं निसीद,
पुत्तो पितु चरति अत्थचरियं ।
अहं चरिस्सामि तवेतमत्थं[14],
सेनस्स पुत्ते परितायमानो[15] ॥

५३. अद्धा हि तात सतमेस धम्मो,
पुत्तो पितु यं[16] चरे[17] अत्थचरियं ।

१. अडय्ह–सी०, रो०; अडय्हि–स्या० । २. तमेव–स्या० । ३. हेते–स्या०, रो० । ४. सखितं–सी० । ५. चजन्ति–सी०, रो० । ६. सतनेस–रो० । ७. कम्ममका–सी०, रो० । ८. अण्डजोयं–स्या० । ९. कुररो–स्या० । १०. एके–सी०, रो० । ११–११. खलिकस्सकम्मुना–रो० । १२. चरेथ–सी०, रो० । १३. वारिछन्न–सी०, रो० । १४. तवेव अत्थं–स्या० । १५. परित्तायमानो–स्या० । १६. स्या० पोत्थके नत्थि । १७. चरेथ–सी०, रो० ।

अप्पेव मं दिस्वान पवड्ढकायं,
सेनस्स पुत्ता[1] न विहेठयेय्युं[2] ॥

५४. पसू मनुस्सा मिगवीरसेट्ठ[3],
भयट्टिता[4] सेट्ठमुपब्बजन्ति ।
पुत्ता ममट्टा गतिमागतोस्मि,
त्वं नोसि राजा भव मे सुखाय ॥

B. 282 ५५. करोमि ते सेनक एतमत्थं,
आयामि ते तं दिसतं वधाय ।
कथं हि विञ्ञू पहु[5] सम्पजानो,
न वायमे अत्तजनस्स गुत्तिया ॥

५६. मित्तं च[7] कयिराथ सुहदयं[7] च[7],
अयिरं च कयिराथ सुखागमाय ।
निवत्थकोचो[8] व[8] सरेभि हन्त्वा,
मोदाम पुत्तेहि समङ्गिभूता ॥

५७. सकमित्तस्स कम्मेन, सहायस्सापलायिनो ।
कूजन्तमुपकूजन्ति[9], लोमसा[10] हदयङ्गमं ॥

५८. मित्तं सहायं अधिगम्म पण्डितो,
सो भुञ्जती पुत्त[11] पसुं धनं वा ।
अहं च पुत्ता च पती च मय्हं,
मित्तानुकम्पाय समङ्गिभूता ॥

५९. राजवता सूरवता[12] च अत्थो,
सम्पन्नसखिस्स भवन्ति हेते ।
सो मित्तवा यसवा उग्गतत्तो,
अस्मिंध[13] लोके मोदति कामकामी ॥

---

१. पुत्तानि–स्या० । २. हेठयेय्युं–स्या० । ३. मिगविरियसेट्ठ–सी०, रो० । ४ भयट्टिता–सी०, रो० । ५. बहु–स्या० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७–७. सुहद्दयं च–सी०; सखाधरञ्च–रो० । ८–८. निवत्थकोजोव–सी०, स्या०, रो० । ९ कुजन्तमुपकुजन्ति–स्या० । १०. लोमहंसा–स्या० । ११. पुत्तं–स्या० । १२. सुखता–स्या० । १३. अस्मिञ्च–सी०, स्या०, रो० ।

६०. करणीयानि मित्तानि, दलिद्देना पि सेनक ।
पस्स मित्तानुकम्पाय, समग्गम्हा सञातके ।।

६१. सूरेन बलवन्तेन, यो मित्ते[1] कुरुते दिजो ।
एवं सो सुखितो होति, यथाहं त्वं च सेनका ति ।।

---

४८७. उद्दालकजातकं (४)

६२. खराजिना जटिला पङ्कदन्ता, B. 283
दुम्मक्खरूपा[2] ये मन्तं[3] जप्पन्ति[3] ।
कच्चिन्नु[4] ते मानुसके पयोगे,
इदं विदू परिमुत्ता अपाया ।।

६३. पापानि कम्मानि करेथ[5] राज,
बहुस्सुतो चे न चरेय्य धम्मं ।
सहस्सवेदो पि न तं पटिच्च,
दुक्खा पमुच्चे[6] चरणं अपत्वा ।।

६४. सहस्सवेदो पि न तं पटिच्च,
दुक्खा पमुच्चे चरणं अपत्वा ।
मञ्ञामि वेदा अफला भवन्ति,
ससंयमं चरणञ्ञेव सच्चं ।।

६५. न हेव वेदा अफला भवन्ति,
ससंयमं चरणञ्ञेव सच्चं ।
कित्तिं हि[7] पप्पोति अधिच्च वेदे,
सन्तिं पुणाति[8] चरणेन दन्तो ।।

६६. भच्चा माता पिता बन्धू, येन जातो सयेव[9] सो ।
उद्दालको अहं भोतो, सोत्तियाकुलवंसको[10] ।।

---

१. मेत्तिं–सी०; मित्तं–स्या०। २ दुम्मुखरूपा–सी०, रो०। ३–३. मे जपन्ति–सी०, रो०; मन्त जपन्ति–स्या०। ४. कच्चि नु–स्या०। ५. करेय्य–सी०, स्या०। ६. पमुञ्चे–स्या०। ७. च–स्या०। ८. पुणेति–स्या०; पुनेति–रो०। ९. स्वयेव–स्या०। १०. सोत्थियकुलवंसको–सी०; ०वंसतो–स्या०।

६७. कथं भो ब्राह्मणो होति, कथं भवति केवली ।
कथं च परिनिब्बानं, धम्मट्ठो किन्ति वुच्चति ॥

B. 284 ६८. निरङ्कत्वा अग्गिमादाय ब्राह्मणो,
आपो सिञ्चं यजं उस्सेति यूपं ।
एवङ्करो ब्राह्मणो होति खेमी,
धम्मे ठितं तेन अमापयिंसु ॥

६९. न सुद्धि सेचनेनत्थि, ना[1] पि[1] केवली ब्राह्मणो ।
न[2] खन्ती ना पि सोरच्चं, ना पि सो परिनिब्बुतो ॥

७०. कथं सो[3] ब्राह्मणो होति, कथं भवति केवली ।
कथं च परिनिब्बानं, धम्मट्ठो किन्ति वुच्चति ॥

७१. अखेत्तबन्धू अममो निरासो,
निल्लोभपापो भवलोभखीणो ।
एवङ्करो ब्राह्मणो होति खेमी,
धम्मे ठितं तेन अमापयिंसु ॥

७२. खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
सब्बेव सोरता दन्ता, सब्बेव परिनिब्बुता ।
सब्बेसं सीतिभूतानं, अत्थि सेय्योथ[4] पापियो ॥

७३. खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
सब्बेव सोरता दन्ता, सब्बेव परिनिब्बुता ।
सब्बेसं सीतिभूतानं, नत्थि सेय्योथ पापियो ॥

७४. खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्दा चण्डालपुक्कुसा ।
सब्बेव सोरता दन्ता, सब्बेव परिनिब्बुता ॥

७५. सब्बसं सीतिभूतानं, नत्थि सेय्योथ पापियो ।
पनत्थं[5] चरसि ब्रह्मञ्ञं, सोत्तियाकुलवंसतं ॥

१–१. नपि–सी०, स्या० । २. न चेव–स्या० । ३. भो–स्या० । ४. सेय्योव–सी०, रो० । ५. पसत्थं–स्या० ।

७६. नानारत्तेहि वत्थेहि, विमानं भवति छादितं ।
न तेसं छाया वत्थानं, सो रागो अनुपज्जथ ।।

७७. एवमेवं[1] मनुस्सेसु, यदा सुज्झन्ति माणवा । B. 285
ते[2] सजातिं पमुञ्चन्ति[2], धम्ममञ्ञाय सुब्बता ति ।।

---

४८८. भिसजातकं (५)

७८. अस्सं गवं रजतं जातरूपं,
भरियं च सो इध लभतं मनापं ।
पुत्तेहि दारेहि समङ्गि होतु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

७९. मालं च सो कासिकचन्दनं च,
धारेतु पुत्तस्स बहू भवन्तु ।
कामेसु तिब्बं कुरुतं अपेक्खं,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

८०. पहूतधञ्ञो कसिमा यसस्सी,
पुत्ते गिही धनिमा सब्बकामे ।
वयं अपस्सं घरमावसातु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

८१. सो खत्तियो होतु पसय्हकारी,
राजाभिराजा[3] बलवा यसस्सी ।
स चातुरन्तं महिमावसातु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

८२. सो ब्राह्मणो होतु अवीतरागो,
मुहुत्तनक्खत्तपथेसु युत्तो ।
पूजेतु नं रट्ठपती यसस्सी,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ।।

---

१. एवमेवं – रो० । २–२. न तेसं जातिं पुच्छन्ति – सी०, स्या०, रो० । ३. राजाधिराजा – स्या० ।

B. 286 ८३. अज्झायकं सब्बसमन्तवेदं[1],
तपस्सीनं मञ्ञतु सब्बलोको ।
पूजेन्तु नं[2] जानपदा समेच्च,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

८४. चतुस्सदं गामवरं समिद्धं,
दिन्नं हि सो भुञ्जतु वासवेन ।
अवीतरागो मरणं उपेतु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

८५. सो गामणी होतु सहायमज्झे,
नच्चेहि गीतेहि पमोदमानो ।
सो[3] राजतो ब्यसन[4] मालत्थ[5] किञ्चि,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

८६. यं एकराजा पथविं विजेत्वा[6],
इत्थीसहस्सान[7] ठपेतु अग्गं ।
सीमन्तिनीनं पवरा भवातु,
भिसानि ते ब्राह्मण या[8] अहासि ॥

८७. इसीनं[9] हि सा सब्बसमागतानं,
भुञ्जेय्य सादुं अविकम्पमाना ।
चरातु लाभेन विकत्थमाना,
भिसानि ते ब्राह्मण या अहासि ॥

८८. आवासिको होतु महाविहारे,
नवकम्मिको होतु गजङ्गलायं[10] ।
आलोकसन्धिं दिवसं[11] करोतु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

---

१. सब्बसमत्तवेदं–सी०; सब्बसमत्तवेदनं–रो० । २. तं–सी० । ३. मा–सी०, स्या०, रो० । ४. व्यसन–सी०, रो० । ५. मलत्थ–सी०, स्या०, रो० । ६. विजित्वा–स्या० । ७. इत्थीसहस्सस्स–सी०, रो० । ८. यो–स्या० । ९. दासीनं–स्या० । १०. कजङ्गलायं–सी०, स्या०, रो० । ११. दिवसा–सी०, स्या०, रो० ।

B. 287

८९. सो बज्झतू पाससतेहि छब्भि[1],
रम्मा वना निय्यतु राजधानिं ।
तुत्तेहि[2] सो हञ्ञतु पाचनेहि,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

९०. अलक्कमाली तिपुकण्णविद्धो,
लट्ठीहतो सप्पमुखं उपेतु ।
सकच्छबन्धो[3] विसिखं चरातु,
भिसानि ते ब्राह्मण यो अहासि ॥

९१. यो वे अनट्ठं व[4] नट्ठं ति चाह[5],
कामेव सो लभतं[6] भुञ्जतं च[6] ।
अगारमज्झे मरणं उपेतु,
यो वा भोन्तो सङ्कति किञ्चिदेव ॥

९२. यदेसमाना विचरन्ति लोके,
इट्ठं च कन्तं च बहूनमेतं[7] ।
पियं मनुञ्ञं चिध[8] जीवलोके,
कस्मा इसयो नप्पसंसन्ति कामे ॥

९३. कामेसु वे हञ्ञरे बज्झरे च,
कामेसु दुक्खं च भयं च जातं ।
कामेसु भूताधिपती पमत्ता,
पापानि कम्मानि करोन्ति मोहा ॥

९४. ते पापधम्मा पसवेत्व पापं,
कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ।
आदीनवं कामगुणेसु दिस्वा,
तस्मा इसयो नप्पसंसन्ति कामे ॥

---

१. छम्हि–सी०, रो० । २. गुत्तेहि–स्या० । ३. सक्कच्चबद्धो–सी०, रो०; सकञ्चबद्धो–स्या० । ४. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ५. आह–स्या० । ६–६. लभतु भुञ्जतु च–स्या० । ७. बहुन्नमेतं–सी० । ८. इध–सी०, स्या० ।

९५. वीमंसमानो इसिनो भिसानि,
तीरे गहेत्वान थले निधेसिं ।
सुद्धा अपापा इसयो वसन्ति,
एतानि ते ब्रह्मचारी भिसानि ॥

B. 288 ९६. न ते नटा नो पन कीळनेय्या,
न बन्धवा नो पन ते सहाया ।
किस्मि वुपत्थम्भ[1] सहस्सनेत्त,
इसीहि त्वं[2] कीळसि देवराज ॥

९७. आचरियो मेसि पिता च मय्हं,
एसा पतिट्ठा खलितस्स ब्रह्मे ।
एकापराधं खम भूरिपञ्ञ,
न पण्डिता कोधबला भवन्ति ॥

९८. सुवासितं[3] इसिनं एकरत्तं,
यं वासवं भूतपतिद्दसाम ।
सब्बेव भोन्तो सुमना भवन्तु,
यं ब्राह्मणो पच्चुपादी[4] भिसानि ॥

९९. अहं च सारिपुत्तो च, मोग्गल्लानो च कस्सपो ।
अनुरुद्धो पुण्णो आनन्दो, तदासुं सत्त भातरो ॥

१००. भगिनी उप्पलवण्णा च[5], दासी खुज्जुत्तरा तदा ।
चित्तो गहपति दासो, यक्खो सातागिरो तदा ॥

१०१. पालिलेय्यो[6] तदा नागो, मधुदो[7] सेट्ठवानरो ।
काळुदायी तदा सक्को, एवं धारेथ जातकं ति ॥

---

४८९. सुरुचिजातकं (६)

१०२. महेसी सुरुचिनो[8] भरिया, आनीता पठमं अहं ।
दस वस्ससहस्सानि, यं मं सुरुचिमानयि[9] ॥

---

१. परत्थम्भ–सी०; परवम्भं–स्या०। २. तुवं–स्या०। ३. सुवोसितं–सी०। ४. पच्चपादि–सी०। ५. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ६. पारिलेय्यो–सी०, रो०। ७. मधुवा–सी०, रो०। ८. रुचिनो–सी०, स्या०, रो०। ९. सुरुचि आनयि–स्या०।

१०३. साहं ब्राह्मण राजानं, वेदेहं मिथिलग्गहं ।
नाभिजानामि कायेन, वाचाय उद चेतसा ।
सुरुचिं अतिमञ्ञित्थ[1], आवि[2] वा यदि वा रहो ॥

१०४. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जतं इसे । B. 289
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ॥

१०५. भत्तु मम[3] सस्सु[3] माता, पिता[4] चा पि च सस्सुरो[4] ।
ते मं ब्रह्मे विनेतारो, याव अट्ठंसु जीवितं ॥

१०६. साहं अहिंसारतिनी, कामसा[5] धम्मचारिनी[6] ।
सक्कच्चं ते उपट्ठासिं, रत्तिन्दिवमतन्दिता ॥

१०७. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जतं इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ॥

१०८. सोळसित्थिसहस्सानि, सहभरियानि ब्राह्मण ।
तासु इस्सा वा कोधो वा, नाहु मय्हं कुदाचनं ॥

१०९. हितेन तासं नन्दामि, न च मे काचि अप्पिया ।
अत्तानं वानुकम्पामि, सदा सब्बा सपत्तियो ॥

११०. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जतं इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ॥

१११. दासे कम्मकरे पेस्से[7], ये चञ्ञे अनुजीविनो ।
पेसेमि[8] सहधम्मेन, सदा पमुदितिन्द्रिया ॥

११२. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जतं इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ॥

११३. समणे ब्राह्मणे चा[9] पि, अञ्ञे चा पि वनिब्बके ।
तप्पेमि अन्नपानेन, सदा पयतपाणिनी ॥

---

१. अतिमञ्ञित्थो–सी०, रो० । २. अवि–रो० । ३–३. मनापस्सपिता–सी०; मनापा सस्सु पिया–स्या० । ४–४. माता चापि सुवामिनो–सी०; मातापिता च सस्सुरो–स्या० । ५. कामसो–सी० । ६. धम्मचारिणी–सी० । ७. पोसे–स्या० । ८. पोसेमि–सी०, स्या०, रो० । ९. वा–सी० ।

११४. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जतं इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

११५. चातुद्दसिं पञ्चद्दसिं[1], या च[2] पक्खस्स अट्ठमी[3] ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्ठङ्गसुसमागतं[4] ।
उपोसथं उपवसामि, सदा सीलेसु संवुता ।।

B 290 ११६. एतेन सच्चवज्जेन, पुत्तो उप्पज्जतं इसे ।
मुसा मे भणमानाय, मुद्धा फलतु सत्तधा ।।

११७. सब्बेव ते धम्मगुणा, राजपुत्ति यसस्सिनि ।
संविज्जन्ति तयि भद्दे, ये त्वं कित्तेसि अत्तनि ।।

११८. खत्तियो जातिसम्पन्नो, अभिजातो यसस्सिमा ।
धम्मराजा विदेहानं, पुत्तो उप्पज्जते तव[5] ।।

११९. दुम्मी[6] रजोजल्लधरो, अघे वेहायसं ठितो ।
मनुञ्ञं भाससे[7] वाचं, यं मय्हं हदयङ्गमं ।।

१२०. देवता नुसि सग्गम्हा, इसि वासि महिद्धिको ।
को वासि[8] त्वं अनुप्पत्तो, अत्तानं मे पवेदय ।।

१२१. यं देवसङ्घा वन्दन्ति, सुधम्मायं[9] समागता ।
सोहं सक्को सहस्सक्खो, आगतोस्मि तवन्तिके ।।

१२२. इत्थियो[10] जीवलोकस्मिं, या होति[11] समचारिनी ।
मेधाविनी सीलवती, सस्सुदेवा पतिब्बता ।।

१२३. तादिसाय सुमेधाय, सुचिकम्माय नारिया ।
देवा दस्सनमायन्ति, मानुसिया अमानुसा ।।

१२४. त्वं च भद्दे सुचिण्णेन, पुब्बे सुचरितेन च ।
इध राजकुले जाता, सब्बकामसमिद्धिनी ।।

---

१. पण्णरसिं–सी०, रो० । २. व–सी० । ३. अट्ठमिं–सी०, रो० । ४. अट्ठङ्गसुसमाहितं–सी०, स्या०, रो० । ५. तवं–सी०, रो० । ६. रुम्मी–सी० ; दुम्भि–स्या० । ७. भाससि–सी० । ८. वापि–स्या० । ९. सुधम्माय–स्या० । १०. इत्थिया–रो० । ११. होन्ति–सी०, स्या० ।

१२५. अयं च ते राजपुत्ति, उभयत्थ कटग्गहो ।
देवलोकूपपत्ती च, कित्ती च इध जीविते ।।

१२६. चिरं सुमेधे सुखिनी, धम्ममत्तनि पालय ।
एसाहं तिदिवं यामि, पियं मे तव दस्सनं ति ।।

---

४९०. पञ्चुपोसथिकजातकं[1] (७)

१२७. अप्पोस्सुक्को दानि तुवं कपोत, B. 291
विहङ्गम न तव भोजनत्थो ।
खुदं[2] पिपासं अधिवासयन्तो,
कस्मा भवंपोसथिको[3] कपोत[4] ।।

१२८. अहं पुरे गिद्धिगतो कपोतिया,
अस्मिं[5] पदेसस्मिमुभो[5] रमाम ।
अथग्गही साकुणिको कपोति,
अकामको ताय विना अहोसि ।।

१२९. नानाभवा[6] विप्पयोगेन तस्सा,
मनोमयं वेदनं वेदयामि[7] ।
तस्मा अहंपोसथं[8] पालयामि,
रागो ममं मा पुनरागमासि ।।

१३०. अनुज्जुगामी उरगा[9] दुजिव्ह[9],
दाठावुधो घोरविसोसि सप्प ।
खुदं पिपासं अधिवासयन्तो,
कस्मा[10] भवंपोसथिको नु दीघ[11] ।।

१३१. उसभो अहू बलवा गामिकस्स,
चलक्ककू वण्णबलूपपन्नो ।

---

१. पच्चुपोसथजातकं–सी० । २ खुद्दं–स्या० । ३. भवंपोसिथिको–सी० । ४. कपोतो–सी०, रो० । ५–५. तस्मिं पादेसम्हिमुभो–स्या० । ६. नानाभावा–सी०, स्या० । ७. वेदियामि–सी०, रो० । ८. अहं पोसथ–स्या० । ९–९. उरग द्विजिव्ह–सी०; उरग०–स्या० । १०. तस्मा–सी० । ११. दीघो–सी०, रो० ।

सो मं अक्कमि तं कुपितो अडंसि,
दुक्खाभितुण्णो मरणं उपागा[1] ॥

१३२. ततो जना निक्खमित्वान गामा,
कन्दित्वा[2] रोदित्वा[2] अपक्कमिंसु ।
तस्मा अहंपोसथं पालयामि,
कोधो ममं मा पुनरागमासि ॥

B. 292 १३३. मतान मंसानि बहू सुसाने,
मनुञ्ञरूपं तव भोजने तं ।
खुदं पिपासं अधिवासयन्तो,
कस्मा भवंपोसथिको सिङ्गाल[3] ॥

१३४. पविसि[4] कुच्छिं महतो गजस्स,
कुणपे रतो हत्थिमंसेसु[5] गिद्धो[5] ।
उण्हो च वातो तिखिणा च रस्मियो,
ते सोसयुं तस्स करीसमग्गं ॥

१३५. किसो[6] च पण्डू च अहं भदन्ते,
न मे अहू निक्खमनाय मग्गो ।
महा च मेघो सहसा पवस्सि,
सो तेमयी तस्स करीसमग्गं ॥

१३६. ततो अहं निक्खमिसं[7] भदन्ते,
चन्दो यथा राहुमुखा पमुत्तो ।
तस्मा अहंपोसथं पालयामि,
लोभो ममं मा पुनरागमासि ॥

१३७. वम्मीकथूपस्मिं किपिल्लिकानि,
निप्पोथयन्तो तुवं पुरे चरासि ।

---

१. उपागमि–सी०, रो० । २–२. कन्दित्व रोदित्व–सी० । ३. सिगालो–सी०, रो०; सिगाल–स्या० । ४. पविस्सं–सी०, रो०; पविस्स–स्या० । ५–५. हत्थिमंसे पगिद्धो–सी०, रो० । ६. कीसी–स्या० । ७. निक्खमिस्सं–सी० ।

खुदं पिपासं अधिवासयन्तो,
कस्मा भवंपोसथिको नु अच्छ[1] ॥

१३८. सकं निकेतं अतिहीळयानो[2],
अत्रिच्छता[3] मल्लगामं[3] अगच्छिं[4] ।
ततो जना निक्खमित्वान गामा,
कोदण्डकेन परिपोथयिंसु मं ॥

१३९. सो भिन्नसीसो रुहिरमक्खितङ्गो, B 293
पच्चागमासिं सकं[5] निकेतं ।
तस्मा अहंपोसथं पालयामि,
अत्रिच्छता मा पुनरागमासि ॥

१४०. यं नो अपुच्छित्थ तुवं भदन्ते,
सब्बेव ब्याकरिम्ह[6] यथा पजानं ।
मयं पि पुच्छाम तुवं भदन्ते,
कस्मा भवंपोसथिको नु ब्रह्मे ॥

१४१. अनूपलित्तो मम अस्समम्हि,
पच्चेकबुद्धो मुहुत्तं निसीदि ।
सो मं अवेदी गतिमागतिं च,
नामं च गोत्तं चरणं च सब्बं ॥

१४२. एवम्पहं[7] वन्दि न[7] तस्स पादे,
न चा पि नं[8] मानगतेन पुच्छिं ।
तस्मा अहंपोसथं पालयामि,
मानो ममं मा पुनरागमासी ति ॥

---

१. अच्छो–सी०, रो० । २. अतिहेळयानो–स्या० । ३–३. अत्रिच्छताय मलतं–सी०, स्या०, रो० । ४. अगञ्छिं–सी० । ५. ससकं–स्या० । ६. ब्याकरिम्हा–सी०; ब्याकरिम्हा–स्या० । ७–७. एवम्पहं नग्गहे–सी०; एवम्पिहं वन्दि न–स्या० । ८. हं–स्या० ।

४९१. महामोरजातकं (८)

१४३. सचे हि त्याहं धनहेतु गाहितो[1],
मा मं वधी[2] जीवगाहं गहेत्वा ।
रञ्ञो च[3] मं सम्म उपन्तिकं[4] नेहि,
मञ्ञे धनं लच्छसिनप्परूपं ॥

१४४. न मे अयं तुय्ह वधाय अज्ज,
समाहितो चापधुरे[5] खुरप्पो ।
पासं च त्याहं अधिपातयिस्सं,
यथासुखं गच्छतु मोरराजा[6] ॥

B. 294 १४५. यं सत्त वस्सानि ममानुबन्धि,
रत्तिन्दिवं खुप्पिपासं सहन्तो ।
अथ किस्स मं पासवसूपनीतं,
पमुत्तवे इच्छसि बन्धनस्मा ॥

१४६. पाणातिपाता विरतो नुसज्ज,
अभयं[7] नु[7] ते सब्बभूतेसु दिन्नं ।
यं मं तुवं पासवसूपनीतं,
पमुत्तवे इच्छसि बन्धनस्मा ॥

१४७. पाणातिपाता विरतस्स ब्रूहि,
अभयं च यो सब्बभूतेसु देति ।
पुच्छामि तं मोरराजेतमत्थं,
इतो[8] चुतो किं लभते सुखं सो ॥

१४८. पाणातिपाता विरतस्स ब्रूमि,
अभयं च यो सब्बभूतेसु देति ।
दिट्ठेव धम्मे लभते पसंसं,
सग्गं च सो याति सरीरभेदा ॥

---

१. गहितो–सी०, स्या० । २. अवधि–स्या० । ३. व–सी०, रो० । ४. उपन्ति–सी०, स्या०, रो० । ५. चापवरे–सी०, रो०; चापवरो–स्या० । ६. मोरराज–सी० । ७–७. अभयन्नु–स्या० । ८. इति–स्या० ।

१४९. न सन्ति देवा इति[1] आहु[1] एके,
इधेव जीवो विभवं उपेति ।
तथा फलं सुकतदुक्कटानं,
दत्तुपञ्ञत्तं च वदन्ति दानं ।
तेसं वचो अरहतं सद्दहानो,
तस्मा अहं सकुणे बाधयामि ।।

१५०. चन्दो च सुरियो च उभो सुदस्सना,
गच्छन्ति ओभासयमन्तलिक्खे ।
इमस्स लोकस्स परस्स वा ते,
कथं नु ते आहु मनुस्सलोके ।।

१५१. चन्दो च सुरियो च उभो सुदस्सना, B. 295
गच्छन्ति ओभासयमन्तलिक्खे ।
परस्स लोकस्स न ते इमस्स,
देवा ति ते आहु मनुस्सलोके ।।

१५२. एत्थेव ते नीहता[2] हीनवादा,
अहेतुका ये न वदन्ति कम्मं ।
तथा फलं सुकतदुक्कटानं,
दत्तुपञ्ञत्तं ये च वदन्ति दानं ।।

१५३. अद्धा हि सच्चं वचनं तवेदं[3],
कथं हि दानं अफलं भवेय्य[4] ।
तथा फलं सुकतदुक्कटानं,
दत्तुपञ्ञत्तं च कथं भवेय्य ।।

१५४. कथङ्करो किन्तिकरो किमाचरं,
किं सेवमानो केन तपोगुणेन ।
अक्खाहि मे मोरराजेतमत्थं,
यथा अहं नो निरयं पतेय्यं ।।

१–१. इच्चाहु–सी०, रो० । २. निहता–सी० । ३. तवेत–सी०, स्या०, रो० । ४. वदेय्य–सी०, रो० ।

१५५. ये केचि अत्थि समणा पथब्या[1],
कासायवत्था अनगारिया[2] ते[2] ।
पातो व पिण्डाय चरन्ति काले,
विकालचरिया विरता हि सन्तो ॥

१५६. ते तत्थ कालेनुपसङ्कमित्वा,
पुच्छाहि यं ते मनसो पियं सिया ।
ते तं[3] पवक्खन्ति यथापजानं,
इमस्स लोकस्स परस्स चत्थं ॥

१५७. तचं व जिण्णं उरगो पुराणं,
पण्डूपलासं[4] हरितो दुमो व[5] ।
एसप्पहीनो मम लुद्दभावो,
जहामहं[6] लुद्दकभावमज्ज ॥

B 236 १५८. ये चा पि मे सकुणा अत्थि बद्धा[7],
सतानिनेकानि निवेसनस्मिं ।
तेसम्पहं[8] जीवितमज्ज दम्मि,
मोक्खं च ते पत्ता[9] सकं निकेतं ॥

१५९. लुद्दो चरी पासहत्थो अरञ्ञे,
बाधेतु[10] मोराधिपतिं यसस्सिं ।
बन्धित्वा[11] मोराधिपतिं यसस्सिं,
दुक्खा स[12] पमुच्चि[13] यथाहं पमुत्तो ति ॥

---

४९२. तच्छसूकरजातकं (९)

१६०. यदेसमाना विचरिम्ह[14], पब्बतानि वनानि च ।
अन्वेसं विचरिं[15] ञाती, तेमे अधिगता मया ॥

---

१. पयब्या–सी० । २–२. अनगारियं चरन्ति–स्या० । ३. तं–स्या० । ४. पण्डुपलास–स्या० । ५. च–सी० । ६. पजहामहं–सी० । ७. बन्धा–स्या० । ८. तेस अह–स्या० । ९. पत्तो–सी० ; अच्छ–स्या० । १०. बाधेतुं–सी० । ११. बन्धित्व–सी०, रो० । १२. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १३. पमुञ्चि–स्या०, रो० । १४. विचरिम्हा–स्या० । १५. विपुले–स्या० ।

१६१. बहुं चिदं[1] मूलफलं, भक्खो चायं अनप्पको ।
रम्मा चिमा गिरीनज्जो[2], फासुवासो भविस्सति ।।

१६२. इधेवाहं, वसिस्सामि, सह सब्बेहि ञातिभि ।
अप्पोस्सुक्को निरासङ्की, असोको अकुतोभयो ।।

१६३. अञ्ञं पि[3] लेणं परियेस, सत्तु नो इध विज्जति ।
सो तच्छ सूकरे हन्ति, इधागन्त्वा वरं वरं ।।

१६४. को नुम्हाकं[4] इध सत्तु, को ञाती सुसमागते ।
दुप्पधंसे[5] पधंसेति, तं मे अक्खाथ[6] पुच्छिता ।।

१६५. उद्धग्गराजी मिगराजा, बली दाठावुधो मिगो ।
सो तच्छ सूकरे हन्ति, इधागन्त्वा वरं वरं ।।

१६६. न नो दाठा न विज्जन्ति, बलं काये समोहितं[7] ।
सब्बे समग्गा हुत्वान, वसं काहाम एककं ।।

१६७. हदयङ्गमं कण्णसुखं, वाचं भाससि तच्छक । B. 297
यो पि युद्धे पलायेय्य[8], तं पि पच्छा हनामसे ।।

१६८. पाणातिपाता विरतो नु अज्ज[9],
अभयं नु ते सब्बभूतेसु दिन्नं ।
दाठा नु ते मिगवधाय[10] न सन्ति,
यो सङ्घपत्तो कपणो व झायसि ।।

१६९. न मे दाठा न विज्जन्ति, बलं काये समोहितं ।
ञाती च दिस्वान सामग्गी[11] एकतो,
तस्मा च झायामि वनम्हि एकको ।।

१७०. इमस्सुदं यन्ति दिसोदिसं[12] पुरे,
भयट्टिता[13] लेणगवेसिनो पुथु[14] ।

१. इद–सी० । २. गिरिनदियो–सी०, रो०, गिरिनज्जो–स्या० । ३. हि–सी०, स्या०, रो० । ४. नम्हाकं–सी०, रो० । ५. अप्पधसे–सी०, रो० । ६. अक्खाहि–स्या० । ७. समूहतं–सी० । ८. पलायेथ–सी०, स्या० । ९. सज्ज–स्या० । १०. मिगविरियं–सी०, रो०; मिगविरिय–स्या० । ११. समङ्गि–सी०, स्या० । १२. दिसादिसं–स्या० । १३. भयद्दिता–सी० । १४. पुथू–सी०, स्या० ।

ते दानि सङ्गम्म वसन्ति एकतो,
यत्थट्ठिता दुप्पसहज्ज ते मया ।।

१७१. परिणायकसम्पन्ना, सहिता एकवादिनो ।
ते मं समग्गा हिंसेय्युं, तस्मा नेसं न[1] पत्थये[1] ।।

१७२. एको व इन्दो असुरे जिनाति,
एको व सेनो हन्ति दिजे पसय्ह ।
एको व ब्यग्घो[2] मिगसङ्घपत्तो,
वरं वरं हन्ति बलं हि तादिसं ।।

१७३. न हेव इन्दो न सेनो, न पि ब्यग्घो मिगाधिपो ।
समग्गे सहिते ञाती, न[3] ब्यग्घे[3] कुरुते वसे ।।

१७४. कुम्भीलका सकुणका[4], सङ्घिनो गणचारिनो ।
सम्मोदमाना एकज्झं, उप्पतन्ति डयन्ति[5] च[5] ।।

१७५. तेसं च डयमानानं[6], एकेत्थ अपसक्कति ।
तं च सेनो निताळेति, वेय्यग्घियेव सा गति ।।

B. 298 १७६. उस्साहितो जटिलेन, लुद्देनामिसचक्खुना ।
दाठी दाठीसु पक्खन्दि, मञ्ञमानो यथा पुरे ।।

१७७. साधु सम्बहुला ञाती, अपि रुक्खा अरञ्ञजा ।
सूकरेहि समग्गेहि, ब्यग्घो एकायने हतो ।।

१७८. ब्राह्मणं चेव ब्यग्घं च, उभो हन्त्वान सूकरा ।।
आनन्दिनो पमुदिता[7], महानादं[8] पनादिसुं[8] ।।

१७९. ते सु उदुम्बरमूलस्मिं, सूकरा सुसमागता ।
तच्छकं अभिसिञ्चिंसु, त्वं नो राजासि इस्सरो ति ।।

१–१. अपत्थये–रो० । २. ब्यग्घे–सी० । ३–३. ब्यग्घो च–सी०, रो०; ब्यग्घो न –स्या० । ४. सुकुणिका–स्या० । ५–५. उय्य ति च–स्या० । ६. डियमानानं–स्या० । ७. पमोदिता–स्या० । ८–८. महानादमनादिसुं–सी०, स्या० ।

४९३. महावाणिजजातकं (१०)

१८०. वाणिजा समिति कत्वा, नानारट्ठतो आगता ।
धनाहरा[1] पक्कमिंसु, एकं कत्वान गामणिं ।।

१८१. ते तं कन्तारमागम्म, अप्पभक्खं अनोदकं[2] ।
महानिग्रोधमद्दक्खुं, सीतच्छायं मनोरमं ।।

१८२. ते च तत्थ निसीदित्वा, तस्स रुक्खस्स छायया[3] ।
वाणिजा समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।।

१८३. अल्लायते[4] अयं रुक्खो, अपि वारी[5] व[5] सन्दति ।
इङ्घस्स पुरिमं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१८४. सा च छिन्ना व पग्घरि, अच्छं वारिं[6] अनाविलं ।
ते तत्थ न्हत्वा[7] पिवित्वा[8], यावतिच्छिंसु वाणिजा ।।

१८५. दुतियं समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स दक्खिणं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१८६. सा च छिन्ना व पग्घरि, सालिमंसोदनं बहुं ।
अप्पोदवण्णे[9] कुम्मासे, सिङ्गिं[10] विदलसूपियो[11] ।।

१८७. ते तत्थ भुत्वा[12] खादित्वा[12], यावतिच्छिंसु वाणिजा । B. 299
ततियं समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स पच्छिमं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१८८. सा च छिन्ना व पग्घरि, नारियो समलङ्कता ।
विचित्रवत्थाभरणा[13], आमुत्तमणिकुण्डला ।।

१८९. अपि सु वाणिजा एका, नारियो पण्णवीसति[14] ।
समन्ता परिवारिंसु[15], तस्स रुक्खस्स छायया ।।

---

१ धनहारा–सी०, स्या० । २. अनूदकं–स्या० । ३. छादिया–सी०, स्या०, रो० । ४. अद्दायते–सी०, रो० । ५–५. वारि च–सी०, रो० । ६. वारि–स्या० । ७. नहात्वा–सी०; न्हात्वा–स्या० । ८. पिवित्वा च–सी० । ९. अप्पोदकवण्णे–सी० । १०. सिङ्गि–स्या० । ११. बिदलसूपियो–सी०, रो० । १२–१२. भुत्वा च पिवित्वा च–रो० । १२. विचित्तवत्थभरणा–स्या० । १४. पञ्चवीसिति–स्या० । १५. परिकरिंसु–सी०, स्या०, रो० ।

१९०. ते ताहि परिचारेत्वा[1], यावतिच्छिंसु वाणिजा ।
चतुत्थं समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स उत्तरं साखं, मयं छिन्दाम वाणिजा ।।

१९१. सा च छिन्ना व पग्घरि, मुत्ता वेळुरिया बहू ।
रजतं जातरूपं च, कुत्तियो पटियानि च ।।

१९२. कासिकानि च वत्थानि, उद्दियानि[2] च कम्बला[2] ।
ते तत्थ भारे बन्धित्वा, यावतिच्छिंसु वाणिजा ।।

१९३. पञ्चमं समचिन्तेसुं, बाला मोहेन पारुता ।
इङ्घस्स मूले[3] छिन्दाम, अपि भिय्यो[4] लभामसे ।।

१९४. अथुट्ठहि सत्थवाहो, याचमानो कतञ्जली ।
निग्रोधो[5] किं परज्झति[5], वाणिजा भद्दमत्थु ते ।।

१९५. वारिदा पुरिमा साखा, अन्नपानं च दक्खिणा ।
नारिदा पच्छिमा साखा, सब्बकामे च उत्तरा ।
निग्रोधो किं परज्झति, वाणिजा भद्दमत्थु ते ।।

१९६. यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साखं भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो हि पापको ।।

१९७. ते च तस्सानादियित्वा, एकस्स वचनं बहू ।
निसिताहि कुठारीहि, मूलतो नं[6] उपक्कमुं ।।

B. 300 १९८. ततो नागा निक्खमिंसु, सन्नद्धा पण्णवीसति ।
धनुग्गहानं तिसता, छसहस्सा च[7] वम्मिनो[7] ।।

१९९. एते हनथ बन्धथ, मा वो मुञ्चित्थ[8] जीवितं ।
ठपेत्वा सत्थवाहं व, सब्बे भस्मं[9] करोथ ने ।।

२००. तस्मा हि पण्डितो पोसो, सम्पस्सं अत्थमत्तनो ।
लोभस्स न वसं गच्छे, हनेय्यारिसकं[10] मनं ।।

---

१. परिवारेत्वा–स्या०, रो०। २–२. उद्दियाने च कम्बले–सी०, रो०; उद्दियानि च०–स्या०। ३. मूलं–सी०, रो०। ४. भीयो–सी०। ५–५. निग्रोधे किं अपरज्झथ–सी०; ०अपरज्झति–स्या०, रो०। ६. तं–सी०। ७–७. व वम्मिनो–सी०; च चम्मिनो–स्या०। ८. मुञ्चित्थ–रो०। ९. भस्मी–सी०। १०. हनेय्य दिसतं–सी०; हनेय्य दिसकं–स्या०।

२०१. एवमादीनवं[1] ञत्वा, तण्हा दुक्खस्स सम्भवं ।
वीततण्हो अनादानो, सतो भिक्खु परिब्बजे ति ॥

४९४. साधिनजातकं[2] (११)

२०२. अब्भुतो[3] वत लोकस्मिं, उप्पज्जि लोमहंसनो ।
दिब्बो रथो पातुरहु, वेदेहस्स यसस्सिनो ॥

२०३. देवपुत्तो महिद्धिको, मातलि[4] देवसारथि ।
निमन्तयित्थ राजानं, वेदेहं मिथिलग्गहं ॥

२०४. एहिमं रथमारुय्ह, राजसेट्ठ दिसम्पति ।
देवा दस्सनकामा ते, तावतिंसा सइन्दका ।
सरमाना हि ते देवा, सुधम्मायं समच्छरे ॥

२०५. ततो च राजा साधिनो[5], वेदेहो[6] मिथिलग्गहो[6] ॥
सहस्सयुत्तमारुय्ह, अगा देवान सन्तिके ।
तं देवा पटिनन्दिंसु, दिस्वा राजानमागतं ॥

२०६. स्वागतं ते महाराज, अथो ते अदुरागतं ।
निसीद दानि राजीसि, देवराजस्स सन्तिके ॥

२०७. सक्को पि पटिनन्दित्थ, वेदेहं मिथिलग्गहं ।
निमन्तयित्थ कामेहि, आसनेन च वासवो ॥

२०८. साधु खोसि अनुप्पत्तो, आवासं वसवत्तिनं । B 301
वस देवेसु राजीसि, सब्बकामसमिद्धिसु ।
तावतिंसेसु देवेसु, भुञ्ज कामे अमानुसे ॥

२०९. अहं पुरे सग्गगतो रमामि,
नच्चेहि गीतेहि च वादितेहि ।

---

१. एतमादिनवं–रो० । २ साधिनराजजातकं–स्या० । ३ अब्भूतो–स्या० । ४. मातली–सी० । ५. साधीनो–सी०, रो० । ६–६ पमुखो रथमारुहि–सी० ।

सो दानि अज्ज न रमामि सग्गे,
आयुं[1] नु खीणो[1] मरणं नु सन्तिके ।
उदाहु मूळ्होस्मि जनिन्दसेट्ठ ।।

२१०. न तायु[2] खीणं मरणं च[3] दूरे,
न चा पि मूळ्हो[4] नरवीरसेट्ठ[5] ।
तुय्हं[6] च[6] पुञ्ञानि परित्तकानि,
येसं विपाकं इध वेदयित्थो[7] ।।

२११. वस देवानुभावेन, राजसेट्ठ दिसम्पति ।
तावतिंसेसु देवेसु, भुञ्ज कामे अमानुसे ।।

२१२. यथा याचितकं यानं, यथा याचितकं धनं ।
एवं सम्पदमेवेतं, यं परतो दानपच्चया ।।

२१३. न चाहमेतमिच्छामि, यं परतो दानपच्चया ।
सयङ्कतानि पुञ्ञानि, तं मे आवेणिकं[8] धनं ।।

२१४. सोहं गन्त्वा मनुस्सेसु, काहामि कुसलं बहुं ।
दानेन समचरियाय, संयमेन दमेन च ।
यं कत्वा सुखितो होति, न च पच्छानुतप्पति ।।

२१५. इमानि तानि खेत्तानि, इमं निक्खं सुकुण्डलं[9] ।
इमा ता हरितानूपा[10], इमा नज्जो सवन्तियो ।।

२१६. इमा ता पोक्खरणी[11] रम्मा, चक्कवाकपकूजिता[12] ।
मन्दालकेहि सञ्छन्ना, पदुमुप्पलकेहि च ।
यस्सिमानि ममायिंसु[13], किं नु ते दिसतं[14] गता ।।

B. 302 २१७. तानीध[15] खेत्तानि सो भूमिभागो,
तेयेव[16] आरामवनुपचारा[16] ।

१–१. आयुन्नु खीणं–स्या० । २. चायु–सी०, रो० । ३. ते–सी०, रो० । ४. मुळ्हो–स्या० । ५. नरविरियसेट्ठ–सी० । ६–६ तवञ्च–सी०, रो० । ७. वेदयतो–रो० । ८. आवेणियं–सी०, स्या०, रो० । ९. सकुण्डलं–स्या० । १०. हरितानुपा–स्या०; हरितानोपा–रो० । ११. पोक्खरणियो–स्या०, रो० । १२. चक्कवाकूपकूजिता–सी०, रो०; चाकवाकूपकुज्जिता–स्या० । १३. मामायिंसुयि–सी० । १४. दिसक–सी० । १५. तानि च–स्या० । १६–१६. ते आरामा ते वनमेपचारा–सी०, रो० ।

तमेव मय्हं जनतं अपस्सतो,
सुञ्ञं[1] व[1] मे नारद खायते दिसा ॥

२१८. दिट्ठा मया विमानानि, ओभासेन्ता[2] चतुद्दिसा ।
सम्मुखा देवराजस्स, तिदसानं च सम्मुखा ॥

२१९. वुत्थं मे भवनं दिब्यं[3], भुत्ता कामा अमानुसा ।
तावतिंसेसु देवेसु, सब्बकामसमिद्धिसु ॥

२२०. सोहं एतादिसं हित्वा, पुञ्ञायम्हि इधागतो ।
धम्ममेव चरिस्सामि, नाहं रज्जेन अत्थिको ॥

२२१. अदण्डावचरं मग्गं, सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
तं मग्गं पटिपज्जिस्सं, येन गच्छन्ति सुब्बता ति ॥

---

४९५. दसब्राह्मणजातकं (१२)

२२२. राजा अवोच विधुरं[4], धम्मकामो युधिट्ठिलो ।
ब्राह्मणे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२२३. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२२४. दुल्लभा ब्राह्मणा देव, सीलवन्तो बहुस्सुता ।
विरता मेथुना धम्मा, ये ते भुञ्जेय्यु भोजनं ॥

२२५. दस खलु महाराज, या ता ब्राह्मणजातियो ।
तेसं विभङ्गं[5] विचयं, वित्थारेन सुणोहि मे ॥

२२६. पसिब्बके गहेत्वान, पुण्णे मूलस्स संवुते ।
ओसधिकायो[6] गन्थेन्ति, न्हापयन्ति[7] जपन्ति च ॥

२२७. तिकिच्छकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।　B. 303
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

१–१. सुञ्ञञ्च–स्या० । २. ओभासन्ता–स्या० । ३. दिब्बं–सी०, रो० । ४. विधूरं–स्या० । ५ विभङ्ग–सी०, स्या० । ६. ओसधिकाये–स्या० । ७. नहायन्ति–सी०, रो० ।

२२८. अपेता ते च[1] ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा[2] कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे[3] विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२२९. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२३०. किङ्किणिकायो[4] गहेत्वा[5], घोसेन्ति पुरतो पि ते ।
पेसनानि पि गच्छन्ति, रथचरियासु सिक्खरे ॥

२३१. परिचारकसमा[6] राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२३२. अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२३३. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२३४. कमण्डलुं गहेत्वान, वङ्कदण्डं च ब्राह्मणा ।
पच्चुपेस्सन्ति राजानो, गामेसु निगमेसु च ।
नादिन्ने वुट्ठहिस्साम[7], गामम्हि[8] वा वनम्हि वा[8] ॥

२३५. निग्गाहकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२३६. अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२३७. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

---

१. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. राज च–स्या० । ३. अमञ्ञ–सी० । ४. किङ्किणियो–स्या० । ५. गहेत्वान–सी०, स्या०, रो० । ६. परिचारिकसमा–स्या० । ७. उट्ठहेस्साम–स्या० । ८–८. गामम्हि च वनम्हि च–सी०, रो०; गामम्हि निगमम्हि वा–स्या० ।

२३८. परूळ्हकच्छनखलोमा, पङ्कदन्ता रजस्सिरा । B. 304
ओकिण्णा रजरेणूहि, याचका विचरन्ति ते ॥

२३९. खाणुघातसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२४०. अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२४१. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२४२. हरीतकं[1] आमलकं, अम्बं[2] जम्बुं विभीतकं[2] ।
लबुजं दन्तपोणानि, बेलुवा[3] बदरानि च[4] ॥

२४३. राजायतनं उच्छु-पुटं[5], धूमनेत्तं मधु-अञ्जनं ।
उच्चावचानि पणियानि, विपणेन्ति[6] जनाधिप ॥

२४४. वाणिजकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२४५. अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२४६. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२४७. कसि[7]-वाणिज्जं[7] कारेन्ति, पोसयन्ति अजेळके ।
कुमारियो पवेच्छन्ति, विवाहन्तावहन्ति च ॥

२४८. समा अम्बट्ठवेस्सेहि[8], ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

---

१. हरीटकं–सी०, रो०। २–२ अम्ब जम्बु विभीटकं–सी०, रो०; ० विभेदकं–स्या०। ३. वेलुवा–स्या०। ४. रो० पोत्थके नत्थि। ५. पूटं–स्या०। ६. विकीणन्ति–स्या०। ७–७. कसि-वाणिज्जं–सी०, रो०; कसि-वणिज्जं–स्या०। ८. अम्बट्ठवेसेहि–सी०, स्या०, रो०।

२४९. अपेता ते च ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

B. 305 २५०. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२५१. निक्खित्तभिक्खं[1] भुञ्जन्ति, गामेस्वेके पुरोहिता ।
बहू ते[2] परिपुच्छन्ति, अण्डच्छेदा निलञ्छका[3] ॥

२५२. पसू पि तत्थ हञ्ञन्ति, महिंसा[4] सूकरा अजा ।
गोघातकसमा राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२५३. अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२५४. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२५५. असिचम्मं गहेत्वान, खग्गं पग्गय्ह ब्राह्मणा ।
वेस्सपथेसु तिट्ठन्ति, सत्थं अब्बाहयन्ति पि ॥

२५६. समा गोपनिसादेहि, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ॥

२५७. अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ॥

२५८. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

२५९. अरञ्ञे कुटिकं कत्वा, कूटानि कारयन्ति ते ।
ससबिळारे बाधेन्ति[5], आगोधा मच्छकच्छपं ॥

---

१. निक्खन्तभिक्खं–रो० । २. ने–स्या० । ३. निलञ्चका–स्या० ; तिलञ्छका–रो० । ४. महिसा–सी० । ५. खाधेन्ति–सी० ।

२६०. ते[1] लुद्दकंसमा राज[1], ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२६१. अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो) B. 306
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२६२. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ।।

२६३. अञ्ञे धनस्स कामा हि, हेट्ठामञ्चे पसक्किता[2] ।
राजानो उपरि न्हायन्ति, सोमयागे उपट्ठिते ।।

२६४. मलमज्जकसमा[3] राज, ते पि वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२६५. अपेता ते ब्रह्मञ्ञा, (इति राजा कोरब्यो)
न ते वुच्चन्ति ब्राह्मणा ।
अञ्ञे विधुर परियेस, सीलवन्ते बहुस्सुते ।।

२६६. विरते मेथुना धम्मा, ये मे भुञ्जेय्यु भोजनं ।
दक्खिणं सम्म दस्साम, यत्थ दिन्नं महप्फलं ।।

२६७. अत्थि खो ब्राह्मणा देव, सीलवन्तो बहुस्सुता ।
विरता मेथुना धम्मा, ये ते भुञ्जेय्यु भोजनं ।।

२६८. एकं च भत्तं भुञ्जन्ति, न च मज्जं पिवन्ति ते ।
अक्खाता ते महाराज, तादिसे निपतामसे ।।

२६९. एते खो ब्राह्मणा विधुर, सीलवन्तो बहुस्सुता ।
एते विधुर परियेस, खिप्पं च ने निमन्तया ति ।।

१-१. लुद्दक ति महाराज–सी०, रो० । २. पसक्खिता–सी०, स्या०, रो० । ३. मलमज्जसमा–स्या० ।

४९६. भिक्खापरम्परजातकं[1] (१३)

२७०. सुखुमालरूपं दिस्वा, रट्ठा विवनमागतं ।
कूटागारवरूपेतं, महासयनमुपासितं[2] ।।
B. 307 २७१. तस्स ते पेमकेनाहं, अदासिं वड्ढमोदनं[3] ।
सालीनं विचितं[4] भत्तं, सुचिं[5] मंसूपसेचनं ।।
२७२. तं त्वं भत्तं पटिग्गय्ह, ब्राह्मणस्स अदासयि[6] ।
अत्तानं[7] अनसित्वान, कोयं धम्मो नमत्थु ते ।।
२७३. आचरियो ब्राह्मणो मय्हं, किच्चाकिच्चेसु ब्यावटो[8] ।
गरु च आमन्तनीयो[9] च, दातुमरहामि भोजनं ।।
२७४. ब्राह्मणं दानि पुच्छामि, गोतमं राजपूजितं ।
राजा ते भत्तं पादासि, सुचिं मंसूपसेचनं ।।
२७५. तं त्वं भत्तं पटिग्गय्ह, इसिस्स भोजनं अदा ।
अखेत्तञ्ञूसि दानस्स, कोयं धम्मो नमत्थु ते ।।
२७६. भरामि पुत्तदारे[10] च, घरेसु गधितो[11] अहं ।
भुञ्जे[12] मानुसके कामे, अनुसासामि राजिनो ।।
२७७. आरञ्ञिकस्स[13] इसिनो, चिररत्तं तपस्सिनो ।
वुड्ढस्स[14] भावितत्तस्स, दातुमरहामि भोजनं ।।
२७८. इसिं च दानि पुच्छामि, किसं धमनिसन्थतं ।
परूळ्हकच्छनखलोमं, पङ्कदन्तं रजस्सिरं ।।
२७९. एको अरञ्ञे विहरसि, नावकङ्खसि जीवितं ।
भिक्खु केन तया सेय्यो, यस्स त्वं भोजनं अदा ।।
२८०. खणन्तालुकलम्बानि[15], विलालितक्कलानि[16] च ।
धुनं सामाकनीवारं, सङ्घारियं[17] पसारियं[17] ।।

---

१. भिक्खापरम्पराजातकं–सी० । २. महासयनमुपोचितं–सी०, स्या०, रो० । ३. बद्धमोदनं–सी०, रो० । ४. विचित्तं–स्या० । ५ सुचि–स्या० । ६. अदापयि–स्या०, अदापयी–सी०, रो० । ७. अत्तना–रो० । ८. व्यवटो–सी०, स्या० । ९. आमन्तणीयो–सी०, रो०; आमन्तनियो–स्या० । १०. पुत्ते दारे–सी०, रो० । ११. गथितो–सी०, रो० । १२. भुञ्ज–सी०, स्या० । १३. आरञ्ञकस्स–सी०, रो० । १४. वद्धस्स–सी० । १५. खणमालुकलम्बानि–स्या० । १६. बिळालितक्कलानि–सी०, रो० । १७–१७. संहारियं पहारियं–स्या० ।

२८१. साकं भिसं मधुं मंसं, बदरामलकानि च ।
तानि आहरित्वा[1] भुञ्जामि, अत्थि मे सो परिग्गहो ।।

२८२. पचन्तो अपचन्तस्स, अममस्स सकिञ्चनो । B. 308
अनादानस्स सादानो, दातुमरहामि भोजनं ।।

२८३. भिक्खुं च दानि पुच्छामि, तुण्हीमासीन सुब्बतं ।
इसि[2] ते भत्तं पादासि, सुचिं मंसूपसेचनं ।।

२८४. तं त्वं भत्तं पटिग्गय्ह, तुण्ही भुञ्जसि एकको ।
नाञ्ञं कञ्चि निमन्तेसि, कोयं धम्मो नमत्थु ते ।।

२८५. न पचामि न पाचेमि, न छिन्दामि न छेदये ।
तं मं अकिञ्चनं ञत्वा, सब्बपापेहि आरतं ।।

२८६. वामेन भिक्खमादाय, दक्खिणेन कमण्डलुं ।
इसि मे भत्तं पादासि, सुचिं मंसूपसेचनं ।।

२८७. एते हि दातुमरहन्ति, सममा सपरिग्गहा ।
पच्चनीकमहं मञ्ञे, यो दातारं निमन्तये ।।

२८८. अत्थाय वत मे अज्ज, इधागच्छि रथेसभो ।
सोहं[3] अज्ज पजानामि[3], यत्थ दिन्नं महप्फलं ।।

२८९. रट्ठेसु गिद्धा राजानो, किच्चाकिच्चेसु ब्राह्मणा ।
इसी मूलफले गिद्धा, विप्पमुत्ता च भिक्खवो ति ।।

पकिण्णकनिपातं निट्ठितं ।

तस्सुद्दानं

सुव किन्नर[4] मुक्क खराजिनसो,
भिसजात महेसि कपोतवरो ।
अथ मोर सतच्छक वाणिजको,
अथ राज सब्राह्मण भिक्खपरं ति ।।

——:o:——

१. अहत्व–सी०, स्या० । २. इति–स्या० । ३–३. इतो पुब्बे न जानामि–सी०, रो०; योहं अज्ज०–स्या० । ४. किण्णर–सी० ।

१५. वीसतिनिपातो

४९७. मातङ्गजातकं (१)

B. 309 १. कुतो नु आगच्छसि दुम्मवासी[1],
ओतल्लको पंसुपिसाचको व ।
सङ्कारचोळं पटिमुञ्च[2] कण्ठे,
को रे तुवं होसि[3] अदक्खिणेय्यो ।।

२. अन्नं तवेदं[4] पकतं यसस्सि[5],
तं खज्जरे भुञ्जरे पिय्यरे च ।
जानासि मं त्वं परदत्तूपजीविं[6],
उत्तिट्ठपिण्डं लभतं सपाको ।।

३. अन्नं ममेदं[7] पकतं ब्राह्मणानं,
अत्तत्थाय सद्दहतो ममेदं ।
अपेहि एत्तो किमिधट्ठितोसि,
न मादिसा तुय्हं ददन्ति जम्म ।।

४. थले च निन्ने च वपन्ति बीजं,
अनूपखेत्ते फलमासमाना[8] ।
एताय सद्धाय ददाहि दानं,
अप्पेव आरोधये दक्खिणेय्ये ।।

५. खेत्तानि मय्हं विदितानि लोके,
येसाहं बीजानि पतिट्ठपेमि ।
ये ब्राह्मणा जातिमन्तूपपन्ना,
तानीध खेत्तानि सुपेसलानि ।।

---

१. रुम्मवासी–सी०, रो० । २. पटिमच्च–सी०, रो० । ३. होहिसि–सी०, रो० । ४. तवयिदं–स्या० । ५. यसस्सिनं–स्या० । ६. परदत्तूपजीवी–स्या० । ७ मम यिदं –स्या० । ८. फलमाससाना–सी०, रो०; फलमासिंसमाना–स्या० ।

६. जातिमदो च अतिमानिता च,
लोभो च दोसो च मदो च मोहो।
एते अगुणा येसु च सन्ति[1] सब्बे[1],
तानीध खेत्तानि अपेसलानि ॥

७. जातिमदो च अतिमानिता च, B. 310
लोभो च दोसो च मदो च मोहो।
एते अगुणा येसु न सन्ति सब्बे,
तानीध खेत्तानि सुपेसलानि ॥

८. क्वेत्थ[2] गता[2] उपजोतियो च,
उपज्झायो च[3] अथ वा गण्डकुच्छि[3]।
इमस्स दण्डं च वधं च दत्वा,
गले गहेत्वा खलयाथ[4] जम्मं ॥

९. गिरिं नखेन खणसि, अयो दन्तेहि[5] खादसि[5]।
जातवेदं पदहसि, यो इसिं परिभाससि ॥

१०. इदं वत्वान मातङ्गो, इसि सच्चपरक्कमो।
अन्तलिक्खस्मिं पक्कामि, ब्राह्मणानं उदिक्खतं ॥

११. आवेल्लितं[6] पिट्ठितो उत्तमङ्गं,
बाहुं[7] पसारेति अकम्मनेय्यं।
सेतानि[8] अक्खीनि यथा मतस्स,
को मे इमं पुत्तमकासि एवं ॥

१२. इधागमा समणो दुम्मवासी,
ओतल्लको पंसुपिसाचको व।
सङ्कारचोळं पटिमुञ्च कण्ठे,
सो ते इमं पुत्तमकासि एवं ॥

१–१. च सन्ति–सी०; वसन्ति–रो०। २–२. क्वत्थ०–स्या०; कत्थेव भट्ठा–रो०। ३–३. अयवा भण्ड कुच्छि–सी०, स्या०; अथवा अण्ड कुच्छि–रो०। ४. गलयाथ–स्या०। ५–५. दन्तेन खादयि–सी०, रो०; दन्तेभि खादसि–स्या०। ६. आवेठितं–सी०, रो०। ७. बाहुं–सी०, रो०। ८. सेनानि–सी०।

१३. कतमं दिसं अगमा भूरिपञ्ञो,
अक्खाथ मे माणवा एतमत्थं ।
गन्त्वान तं पटिकरेमु अच्चयं,
अप्पेव नं पुत्त[1] लभेमु जीवितं ॥

B.311 १४. वेहायसं अगमा भूरिपञ्ञो,
पथद्धुनो पन्नरसेव चन्दो ।
अपि चा पि सो पुरिमदिसं[2] अगच्छि,
सच्चप्पटिञ्ञो इसि साधुरूपो ॥

१५. आवेल्लितं पिट्ठितो उत्तमङ्गं,
बाहुं पसारेति अकम्मनेय्यं ।
सेतानि अक्खीनि यथा मतस्स,
को मे इमं पुत्तमकासि एवं ॥

१६. यक्खा हवे सन्ति महानुभावा,
अन्वागता इसयो साधुरूपा ।
ते दुट्ठचित्तं कुपितं विदित्वा,
यक्खा हि ते पुत्तमकंसु एवं ॥

१७. यक्खा च मे पुत्तमकंसु एवं,
त्वञ्ञेव मे मा कुद्धो ब्रह्मचारि ।
तुम्हेव पादे सरणं गतास्मि,
अन्वागता पुत्तसोकेन भिक्खु ॥

१८. तदेव हि एतरहि च मय्हं,
मनोपदोसो न[3] ममत्थि[3] कोचि ।
पुत्तो च ते वेदमदेन मत्तो,
अत्थं न जानाति अधिच्च वेदे ॥

१९. अद्धा हवे भिक्खु मुहुत्तकेन,
सम्मुय्हतेव पुरिसस्स सञ्ञा ।

---

१. पुत्तं–सी०, स्या० । २. पुरिमं दिसं–सी०, स्या० । ३–३. मम नत्थि–सी० ।

एकापराधं खम भूरिपञ्ञ,
न पण्डिता कोधबला भवन्ति ।।

२०. इदं च मय्हं उत्तिट्ठपिण्डं,
तव[1] मण्डब्यो[2] भुञ्जतु अप्पपञ्ञो ।
यक्खा च ते[3] नं[3] न विहेठयेय्युं,
पुत्तो च ते हेस्सति[4] सो अरोगो ।।

२१. मण्डब्य बालोसि परित्तपञ्ञो, B. 312
यो पुञ्ञखेत्तानमकोविदोसि ।
महक्कसावेसु ददासि दानं,
किलिट्ठकम्मेसु असञ्ञतेसु ।।

२२. जटा च केसा अजिना निवत्था,
जरूदपानं व मुखं परूळ्हं[5] ।
पजं इमं पस्सथ दुम्मरूपं[6],
न जटाजिनं तायति[7] अप्पपञ्ञं ।।

२३. येसं रागो च दोसो च, अविज्जा च विराजिता ।
खीणासवा अरहन्तो, तेसु दिन्नं महप्फलं ति ।।
*

---

४९८. चित्तसम्भूतजातकं (२)

२४. सब्बं नरानं सफलं सुचिण्णं,
न कम्मुना[8] किञ्चन मोघमत्थि ।
पस्सामि सम्भूतं महानुभावं,
सकम्मुना[9] पुञ्ञफलूपपन्नं ।।

---

१. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. मण्डव्यो–सी० । ३–३. ते पुत्तं–स्या० । ४. होहिति–सी०, रो० । ५. परुळ्हं–स्या० । ६. दुम्मरूपिं–सी०, रो० । ७. तायते–सी०, स्या० ।
*उपहच्च मनं मेज्झो, मातङ्गस्मिं यसस्सिने ।
सपारिसज्जो उच्छिन्नो, मेज्झारञ्ञं तदा अहू ति ।। इति सी०, स्या०, पोत्थकेसु अधिको दिस्सति । ८. कम्मना–सी० । ९. सकम्मना–सी० ।

२५. सब्बं नरानं सफलं सुचिण्णं,
न कम्मुना किञ्चन मोघमत्थि ।
कच्चिन्नु चित्तस्स पि एवमेवं[1],
इद्धो मनो तस्स यथा पि मय्हं ।।

२६. सब्बं नरानं सफलं सुचिण्णं,
न कम्मुना किञ्चन मोघमत्थि ।
चित्तं पि[2] जानाहि तथेव देव,
इद्धो मनो तस्स यथा पि तुय्हं ।।

२७. भवं नु चित्तो सुतमञ्ञतो ते,
उदाहु ते कोचि नं एतदक्खा ।
गाथा सुगीता न ममत्थि कङ्खा,
ददामि ते गामवरं सतं च ।।

B.313 २८. न चाहं चित्तो सुतमञ्ञतो मे,
इसी[3] च मे एतमत्थं असंसि ।
गन्त्वान रञ्ञो पटिगाहि[4] गाथं[5],
अपि ते[6] वरं अत्तमनो ददेय्य ।।

२९. योजेन्तु वे[7] राजरथे, सुकते चित्तसिब्बने ।
कच्छं नागानं बन्धथ, गीवेय्यं पटिमुञ्चथ ।।

३०. आहञ्ञन्तु[8] भेरिमुदिङ्गसङ्खे[9],
सीघानि यानानि च योजयन्तु ।
अज्जेवहं अस्ससमं[10] तं[10] गमिस्सं,
यत्थेव दक्खिस्समिसिं निसिन्नं ।।

३१. सुलद्धलाभो वत मे अहोसि,
गाथा सुगीता परिसाय मज्झे ।

१. एवमेव–सी०, स्या० । २. वि–सी०, रो० । ३. इसि–स्या० । ४. पटिगयि –स्या० । ५. गाथा–सी० । ६. नुते–स्या० । ७. मे–स्या० । ८. आहञ्ञरे–स्या० । ९. ० सङ्खा–स्या० । १०–१०. अस्समतं–स्या० ।

स्वाहं[1] इसिं सीलवतूपपन्नं,
दिस्वा पतीतो सुमनोहमस्मि[2] ॥

३२. आसनं उदकं पज्जं, पटिग्गण्हातु नो भवं ।
अग्घे भवन्तं पुच्छाम, अग्घं कुरुतु नो भवं ॥

३३. रम्मं च ते आवसथं करोन्तु,
नारीगणेहि परिचारयस्सु ।
करोहि ओकासमनुग्गहाय,
उभो पि मं इस्सरियं करोम ॥

३४. दिस्वा फलं दुच्चरितस्स राज,
अथो सुचिण्णस्स महाविपाकं ।
अत्तानमेव पटिसंयमिस्सं[3],
न पत्थये पुत्त[4] पसुं धनं वा ॥

३५. दसेविमा वस्सदसा, मच्चानं इध जीवितं ।
अपत्तञ्ञेव तं ओधिं, नळो छिन्नो व सुस्सति ॥

३६. तत्थ का नन्दि का खिड्डा, का रती का धनेसना । B. 314
किं मे पुत्तेहि दारेहि, राज मुत्तोस्मि बन्धना ॥

३७. सोहं[5] एवं पजानामि[5], मच्चु मे नप्पमज्जति ।
अन्तकेनाधिपन्नस्स, का रती का धनेसना[6] ॥

३८. जाति नरानं अधमा जनिन्द,
चण्डालयोनि द्विपदाकनिट्ठा[7] ।
सकेहि कम्मेहि सुपापकेहि,
चण्डालगब्भे[8] अवसिम्ह पुब्बे ॥

३९. चण्डालाहुम्ह अवन्तीसु, मिगा नेरञ्जरं पति ।
उक्कुसा नम्मदातीरे[9], त्यज्ज[10] ब्राह्मणखत्तिया ॥

---

१. सोह–सी०, स्या० । २. सुमनेहमस्मि–सी० । ३. पटिसञ्ञमिस्सं–सी० । ४. पुत्तं–सी०, रो० । ५–५. सो अहं सुप्पजानामि–सी०, रो० । ६ धनेसिना–स्या० । ७. दिपदाकनिट्ठा–सी०, रो० । ८. चण्डालिगब्भे–स्या० । ९. रम्मदातीरे–स्या० । १०. तयाज्ज –स्या० ।

४०. उपनीयति[1] जीवितमप्पमायु,
जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा ।
करोहि पञ्चाल ममेत[2] वाक्यं,
माकासि कम्मानि दुक्खुद्रयानि ।।

४१. उपनीयति जीवितमप्पमायु,
जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा ।
करोहि पञ्चाल ममेत वाक्यं,
माकासि कम्मानि दुक्खप्फलानि ।।

४२. उपनीयति जीवितमप्पमायु,
जरूपनीतस्स न सन्ति ताणा ।
करोहि पञ्चाल ममेत वाक्यं,
माकासि कम्मानि रजस्सिरानि ।।

४३. उपनीयति जीवितमप्पमायु,
वण्णं जरा हन्ति नरस्स जिय्यतो ।
करोहि पञ्चाल ममेत वाक्यं,
माकासि कम्मं निरयूपपत्तिया ।।

B. 315 ४४. अद्धा हि सच्चं वचनं तवेतं[3],
यथा इसी भाससि एवमेतं ।
कामा च मे सन्ति अनप्परूपा,
ते दुच्चजा मादिसकेन भिक्खु ।।

४५. नागो यथा पङ्कमज्झे ब्यसन्नो,
पस्सं[4] थलं नाभिसम्भोति गन्तुं ।
एवम्पहं[5] कामपङ्के ब्यसन्नो,
न भिक्खुनो मग्गमनुब्बजामि ।।

४६. यथा पि माता च पिता च पुत्तं,
अनुसासरे किन्ति सुखी भवेय्य ।

१. उपनिय्यति–स्या० । २. ममेव–स्या० । ३. तवेदं–स्या० । ४. सयं–स्या० । ५. एव महं–स्या० ।

एवं पि मं त्वं अनुसास भन्ते,
यथा[1] चिरं[1] पेच्च सुखी भवेय्यं ।।

४७. न चे तुवं उस्सहसे[2] जनिन्द[2],
कामे इमे मानुसके पहातुं ।
धम्मि[3] बलिं पट्ठपयस्सु राज,
अधम्मकारो तव[4] माहु रट्ठे ।।

४८. दूता विधावन्तु दिसा चतस्सो,
निमन्तका समणब्राह्मणानं ।
ते अन्नपानेन उपट्ठहस्सु,
वत्थेन सेनासनपच्चयेन च ।।

४९. अन्नेन पानेन पसन्नचित्तो,
सन्तप्पय समणब्राह्मणे च ।
दत्वा च भुत्वा च यथानुभावं,
अनिन्दितो सग्गमुपेहि[5] ठानं ।।

५०. सचे च तं राज मदो सहेय्य,
नारीगणेहि परिचारयन्तं[6] ।
इममेव गाथं मनसी करोहि,
भासेसि[7] चेनं[8] परिसाय मज्झे ।।

५१. अब्भोकाससयो जन्तु, वजन्त्या खीरपायितो । B. 316
परिकिण्णो सुवानेहि[9], स्वाज्ज राजा ति वुच्चती ति ।।

---

४९९. सिविजातकं[10] (३)

५२. दूरे अपस्सं थेरो व, चक्खुं याचितुमागतो ।
एकनेत्ता भविस्साम, चक्खुं मे देहि याचितो ।।

१-१. यमा चरं-सी०, रो० । २-२. मानुसके पहातु-सी० । ३. धम्मं-सी०, रो० । ४. च ते-सी०, स्या०, रो० । ५. सग्गमुपेति-रो० । ६. परिवारयन्तं-स्या० । ७. भासेहि-सी०, स्या०, रो० । ८. चेतं-स्या० । ९. सुपानेहि-सी०; सुपिनेहि-रो० । १०. सीविराजजातकं-स्या० ।

५३. केनानुसिट्ठो इध मागतोसि,
वनिब्बक चक्खुपथानि याचितुं ।
सुदुच्चजं याचसि उत्तमङ्गं,
यमाहु नेत्तं पुरिसेन दुच्चजं ॥

५४. यमाहु देवेसु सुजम्पती ति,
मघवा ति नं आहु मनुस्सलोके ।
तेनानुसिट्ठो इध मागतोस्मि,
वनिब्बको चक्खुपथानि याचितुं ॥

५५. वनिब्बतो[1] मय्ह वनिं[2] अनुत्तरं,
ददाहि ते[3] चक्खुपथानि याचितो ।
ददाहि मे चक्खुपथं अनुत्तरं,
यमाहु नेत्तं पुरिसेन दुच्चजं ॥

५६. येन अत्थेन[4] आगच्छि[4], यमत्थमभिपत्थयं ।
ते ते इज्झन्तु सङ्कप्पा, लभ चक्खूनि ब्राह्मण ॥

५७. एकं ते याचमानस्स, उभयानि ददामहं ।
स चक्खुमा गच्छ जनस्स पेक्खतो,
यदिच्छसे त्वं तदते[5] समिज्झतु ॥

B. 317 ५८. मा नो देव अदा चक्खुं, मा नो सब्बे पराकरि[6] ।
धनं देहि महाराज, मुत्ता वेळुरिया बहू ॥

५९. युत्ते देव रथे देहि, आजानीये चलङ्कते[7] ।
नागे देहि महाराज, [8]हेमकप्पनवाससे[8] ॥

६०. यथा तं सिवयो[9] सब्बे, सयोग्गा सरथा सदा ।
समन्ता परिकिरेय्युं[10], एवं देहि रथेसभ ॥

६१. यो वे दस्सन्ति वत्वान, अदाने कुरुते मनो ।
भूम्यं[11] सो पतितं पासं, गीवायं पटिमुञ्चति ॥

१. वनिब्बको–स्या०, रो० । २. वणिं–सी०, स्या०, रो० । ३. मे–सी०, स्या०, ४–४. अत्थे अगञ्छि–सी०; अत्थेन आगञ्छि–स्या०, रो० । ५. तं ते–रो० । ६. परक्करि–स्या० । ७. अलङ्कते–स्या० । ८. हेमकप्पनिवाससे–स्या० । ९. सीवियो–स्या० । १०. परिकरेय्युं –स्या०, रो० । ११. भुम्या–सी०, रो० ।

६२. यो वे दस्सन्ति वत्वान, अदाने कुरुते मनो ।
पापा पापतरो होति, सम्पत्तो यमसाधनं ॥

६३. यञ्हि याचे तञ्हि ददे, यं न याचे न तं ददे ।
स्वाहं तमेव दस्सामि, यं मं याचति ब्राह्मणो ॥

६४. आयुं नु वण्णं नु सुखं बलं नु,
किं पत्थयानो नु जनिन्द देसि ।
कथं हि राजा सिविनं अनुत्तरो,
चक्खूनि दज्जा परलोकहेतु ॥

६५. न वाहमेतं यससा ददामि,
न पुत्तमिच्छे न धनं न रट्ठं ।
सतं च धम्मो चरितो पुराणो,
इच्चेव दाने रमते मनो मम[1] ॥

६६. *सखा च मित्तो च ममासि सीविक[2],
सुसिक्खितो साधु करोहि मे वचो ।
उद्धरित्वा[3] चक्खूनि ममं[4] जिगीसतो[5],
हत्थेसु ठपेहि वनिब्बकस्स ॥

६७. चोदितो सिविराजेन, सिविको वचनङ्करो । B. 318
रञ्ञो चक्खूनुद्धरित्वा, ब्राह्मणस्सूपनामयि ।
सचक्खु ब्राह्मणो आसि, अन्धो राजा उपाविसि ॥

६८. ततो सो कतिपाहस्स, उपरूळ्हेसु चक्खुसु ।
सूतं[6] आमन्तयी राजा, सिवीनं रट्ठवड्ढनो ॥

६९. योजेहि सारथियानं, युत्तं च पटिवेदय ।
उय्यानभूमिं गच्छाम, पोक्खरञ्ञो[7] वनानि च ॥

---

१. ममं–सी०, रो० ।

*न मे देस्सा उभो चक्खू, अत्तानं मे न देस्सिय ।
सब्बञ्ञुतं पियं मय्हं, तस्मा चक्खुं अदासहं ॥ इति सी०, स्या० पोत्थकेसु अधिको दिस्सति ।

२. सीवक–सी०, रो० । ३ उद्धत्व–सी०; लद्ध त्वं–रो० । ४. मम–स्या० । ५. जिगिंसतो –सी०, स्या० । ६. सुतं–सी०, स्या० । ७. पोक्खरञ्ञे–स्या० ।

७०. सो च पोक्खरणीतीरे[1], पल्लङ्केन उपाविसि ।
तस्स सक्को पातुरहु, देवराजा सुजम्पति ।।

७१. सक्कोहमस्मि देविन्दो, आगतोस्मि तवन्तिके ।
वरं वरस्सु राजीसि[2], यं किञ्चि मनसिच्छसि ।।

७२. पहूतं[3] मे धनं सक्क, बलं कोसो चनप्पको ।
अन्धस्स मे सतो दानि, मरणञ्ञेव रुच्चति ।।

७३. यानि सच्चानि द्विपदिन्द, तानि भासस्सु खत्तिय ।
सच्चं ते भणमानस्स, पुन चक्खु[4] भविस्सति ।।

७४. ये मं याचितुमायन्ति, नानागोत्ता वनिब्बका ।
यो पि मं याचते तत्थ, सो पि मे मनसो पियो ।
एतेन सच्चवज्जेन, चक्खु मे उपपज्जथ ।।

७५. यं मं सो याचितुं आगा[5], देहि चक्खुं ति ब्राह्मणो ।
तस्स चक्खूनि पादासिं, ब्राह्मणस्स वनिब्बतो[6] ।।

७६. भिय्यो मं आविसी पीति, सोमनस्सञ्चनप्पकं ।
एतेन सच्चवज्जेन, दुतियं मे उपपज्जथ ।।

७७. धम्मेन भासिता गाथा, सिवीनं रट्ठवड्ढन ।
एतानि तव नेत्तानि, दिब्बानि पटिदिस्सरे ।।

७८. तिरोकुट्टं[7] तिरोसेलं, समतिग्गय्ह पब्बतं ।
समन्ता योजनसतं, दस्सनं अनुभोन्तु ते ।।

B. 319 ७९. को नीध वित्तं न ददेय्य याचितो,
अपि विसिट्ठं सुपियं पि अत्तनो ।
तदिङ्घ सब्बे सिवयो समागता,
दिब्बानि नेत्तानि ममज्ज पस्सथ ।।

८०. तिरोकुट्टं तिरोसेलं, समतिग्गय्ह पब्बतं ।
समन्ता योजनसतं, दस्सनं अनुभोन्ति मे ।।

---

१. पोक्खरणियातीरे–सी०, रो० । २ राजिसि–सी०, स्या० । ३. पहुत–स्या० । ४. चक्खु–सी० । ५. आग–सी० । ६. वणिब्बिनो–सी०; वनिब्बिनो–रो० । ७. तिरेकुड्डं–सी०, स्या० ।

८१. न चागमत्ता परमत्थि किञ्चि, मच्चानं इध जीविते ।
दत्वान[1] मानुसं[1] चक्खु, लद्धं मे[2] चक्खुं अमानुसं ॥

८२. एतं पि दिस्वा सिवयो, देथ दानानि भुञ्जथ ।
दत्वा च भुत्वा च यथानुभावं,
अनिन्दिता सग्गमुपेथ ठानं ति ॥

---

५००. सिरीमन्तजातकं[3] (४)

८३. पञ्ञायुपेतं सिरिया विहीनं,
यसस्सिनं वा[4] पि अपेतपञ्ञं ।
पुच्छामि तं[5] सेनक एतमत्थं,
कमेत्थ सेय्यो कुसला वदन्ति ॥

८४. धीरा च बाला च हवे जनिन्द,
सिप्पूपपन्ना च असिप्पिनो च ।
सुजातिमन्तो पि अजातिमस्स,
यसस्सिनो पेसकरा[6] भवन्ति ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा[7] व[7] सेय्यो ॥

८५. तुवं[8] पि[8] पुच्छामि अनोमपञ्ञ,
महोसध केवलधम्मदस्सि ।
बालं यसस्सिं पण्डितं अप्पभोगं,
कमेत्थ सेय्यो कुसला वदन्ति ॥

८६. पापानि कम्मानि करोति[9] बालो[9], B. 320
इधमेव[10] सेय्यो इति मञ्ञमानो[11] ।
इधलोकदस्सी परलोकमदस्सी,
उभयत्थ बालो कलिमग्गहेसि ।

१–१. दत्वा मानसकं–सी० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. सिरिमन्दजातकं–सी०, स्या० । ४. चा–सी० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६. पस्सकरा–सी०, रो० । ७–७. सिरिमाव–सी०, स्या० । ८–८. तवम्पि–सी० । ९–९. करोन्ति बाला–स्या० । १०. इदमेव–स्या० । ११. मञ्ञमाना–स्या० ।

एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ।।

८७. न सिप्पमेतं विदधाति भोगं,
न बन्धुवा[1] न सरीरवण्णो[2] यो[2] ।
पस्सेळमूगं सुखमेधमानं,
सिरी हि[3] नं भजते गोरविन्दं[4] ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ।।

८८. लद्धा सुखं मज्जति अप्पपञ्ञो,
दुक्खेन फुट्ठो पि पमोहमेति ।
आगन्तुना दुक्खसुखेन फुट्ठो,
पवेधति वारिचरो व घम्मे ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ।।

८९. दुमं यथा सादुफलं अरञ्ञे,
समन्ततो समभिसरन्ति[5] पक्खी ।
एवं पि अड्ढं[6] सधनं सभोगं,
बहुज्जनो भजति[7] अत्थहेतु ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ।।

९०. न साधु बलवा बालो, साहसा[8] विन्दते धनं ।
कन्दन्तमेतं दुम्मेधं, कड्ढन्ति निरयं भुसं ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ।।

---

१. वन्धवा–सी०, स्या० । २–२. सरीरावकासो–सी०, स्या०, रो० । ३. ही–स्या० । ४. गोरिमन्दं–सी०, रो० । ५. समभिचरन्ति–सी०, रो० । ६. अद्धं–स्या० । ७. भज्जति–स्या० । ८. साहसं–सी०, स्या० ।

९१. या काचि नज्जो गङ्गमभिस्सवन्ति[1], B. 321
सब्बा व ता नामगोत्तं जहन्ति ।
गङ्गा समुद्दं पटिपज्जमाना,
न खायते इद्धि[2] पञ्ञो पि[2] लोके ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९२. यमेतमक्खा उदधिं महन्तं,
सवन्ति[3] नज्जो सब्बकालमसङ्ख्यं ।
सो सागरो निच्चमुळारवेगो,
वेलं न अच्चेति महासमुद्दो ॥

९३. एवं पि बालस्स पजप्पितानि,
पञ्ञं न अच्चेति सिरी कदाचि ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

९४. असञ्ञतो चे पि परेसमत्थं,
भणाति सन्धानगतो[4] यसस्सी ।
तस्सेव तं[5] रूहति ञातिमज्झे,
सिरी[6] हि नं[6] कारयते न पञ्ञा[7] ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९५. परस्स वा अत्तनो वा पि हेतु,
बालो मुसा भासति अप्पपञ्ञो ।
सो निन्दितो होति सभाय मज्झे,
पच्छा[8] पि[8] सो दुग्गतिगामी होति ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

१. गङ्गमभिसवन्ति–स्या० । २–२. इद्धि परो हि–सी०, स्या० । ३. पयन्ति–स्या० । ४. सन्थानगतो–सी०; सण्ठानगतो–स्या०, रो० । ५. नं–सी० । ६–६. सिरि ही नं–सी०; सिरी ही नं–स्या०, रो० । ७. पञ्ञं–स्या० । ८–८. पेच्चम्पि–सी०, रो० ।

B. 322 ९६. अत्थं पि चे भासति भूरिपञ्ञो,
अनाळ्हियो[1] अप्पधनो दलिद्दो ।
न तस्स तं रूहति ञातिमज्झे,
सिरी च पञ्ञाणवतो न होति ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९७. परस्स वा अत्तनो वा पि हेतु,
न भासति अलिकं भूरिपञ्ञो ।
सो पूजितो होति सभाय मज्झे,
पच्छा पि सो सुग्गतिगामी होति ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

९८. हत्थी गवस्सा[2] मणिकुण्डला च,
थियो[3] च[3] इद्धेसु कुलेसु जाता ।
सब्बा व ता उपभोगा भवन्ति,
इद्धस्स पोसस्स अनिद्धिमन्तो ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

९९. असंविहितकम्मन्तं, बालं दुम्मेधमन्तिनं[4] ।
सिरी जहति दुम्मेधं, जिण्णं व उरगो तचं ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

१००. पञ्च पण्डिता मयं भद्दन्ते,
सब्बे पञ्जलिका उपट्ठिता ।
त्वं नो अभिभुय्य इस्सरोसि,
सक्को[5] व भूतपति[5] देवराजा ।

---

१. अनाळियो–स्या०; अनालयो–रो० । २ गवा–रो० । ३–३ नारियो च–सी०, स्या० । ४. दुम्मन्तमन्तिनं–सी०; दुम्मन्तिमन्तिनं–स्या० । ५–५. सक्को भूतपती व–सी०; सक्को व भूतप्पति–स्या० ।

एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो निहीनो सिरीमा व सेय्यो ॥

१०१. दासो व पञ्ञस्स यसस्सि बालो, B. 323
अत्थेसु जातेसु तथाविधेसु ।
यं पण्डितो निपुणं संविधेति,
सम्मोहमापज्जति तत्थ बालो ।
एतं पि दिस्वान अहं वदामि,
पञ्ञो व सेय्यो न यसस्सि बालो ॥

१०२. अद्धा हि पञ्ञा व सतं पसत्था,
कन्ता सिरी भोगरता मनुस्सा ।
ञाणं च बुद्धानमतुल्यरूपं,
पञ्ञं न अच्चेति सिरी कदाचि ॥

१०३. यं तं अपुच्छिम्ह अकित्तयी नो,
महोसध केवलधम्मदस्सी ।
गवं सहस्सं उसभं च नागं,
आजञ्ञयुत्ते च रथे दस इमे ।
पञ्हस्स वेय्याकरणेन तुट्ठो,
ददामि ते गामवरानि सोळसा ति ॥

---

५०१. रोहणमिगजातकं[1] (५)

१०४. एते यूथा पतियन्ति, भीता मरणस्स[2] चित्तक ।
गच्छ तुवं पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ॥

१०५. नाहं रोहण[3] गच्छामि, हदयं मे अवकस्सति ।
न तं अहं जहिस्सामि, इध हिस्सामि[4] जीवितं ॥

१०६. ते हि नून मरिस्सन्ति, अन्धा अपरिणायका ।
गच्छ तुवं पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ॥

---

१. रोहन्तमिगजातकं–सी० । २. मरणा–स्या०, रो० । ३. रोहन्त–सी०, रो०; रोहन–स्या० । ४. हेस्सामि–सी०, स्या० ।

१०७. नाहं रोहण गच्छामि, हदयं मे अवकस्सति ।
न तं बद्धं[1] जहिस्सामि, इध हिस्सामि जीवितं ।।

B. 324 १०८. गच्छ भीरु पलायस्सु, कूटे बद्धोस्मि आयसे ।
गच्छ तुवं पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ।।

१०९. नाहं रोहण गच्छामि, हदयं मे अवकस्सति ।
न तं अहं जहिस्सामि, इध हिस्सामि जीवितं ।।

११०. ते हि नून मरिस्सन्ति, अन्धा अपरिणायका ।
गच्छ तुवं पि माकङ्खि, जीविस्सन्ति तया सह ।।

१११. नाहं रोहण गच्छामि, हदयं मे अवकस्सति ।
न तं बद्धं जहिस्सामि, इध हिस्सामि जीवितं ।।

११२. अयं सो लुद्दको एति, लुद्दरूपो[2] सहावुधो ।
यो नो वधिस्सति अज्ज, उसुना सत्तिया अपि[3] ।।

११३. सा मुहुत्तं पलायित्वा, भयट्टा[4] भयतज्जिता ।
सुदुक्करं अकरा भीरु, मरणायूपनिवत्तथ ।।

११४. किन्नु तेमे मिगा होन्ति, मुत्ता बद्धं उपासरे ।
न तं चजितुमिच्छन्ति, जीवितस्स[5] पि कारणा ।।

११५. भातरो होन्ति मे लुद्द, सोदरिया एकमातुका ।
न मं चजितुमिच्छन्ति, जीवितस्स पि कारणा ।।

११६. ते हि नून मरिस्सन्ति, अन्धा अपरिणायका ।
पञ्चन्नं जीवितं देहि, भातरं मुञ्च लुद्दक ।।

११७. सो वो अहं पमोक्खामि, मातापेत्तिभरं[6] मिगं ।
नन्दन्तु मातापितरो, मुत्तं दिस्वा महामिगं ।।

११८. एवं लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि ।
यथाहमज्ज नन्दामि, मुत्तं दिस्वा महामिगं ।।

---

१. बन्धं–स्या० । २. रुद्दरूपो–सी० । ३. मपि–सी०, स्या०, रो० । ४ भयट्ठा –रो० । ५. जीवितस्सा–स्या० । ६. मातापेत्ति भरं–स्या० ।

११९. कथं त्वं[1] पमोक्खो आसि, उपनीतस्मि जीविते ।
कथं पुत्त अमोचेसि, कूटपासम्ह[2] लुद्दको ॥

१२०. भणं कण्णसुखं वाचं, हदयङ्गं हदयस्सितं[3] ।
सुभासिताहि वाचाहि, चित्तको मं अमोचयि ॥

१२१. भणं कण्णसुखं वाचं, हदयङ्गं हदयस्सितं । B. 325
सुभासिताहि वाचाहि, सुतना मं अमोचयि ॥

१२२. सुत्वा कण्णसुखं वाचं, हदयङ्गं हदयस्सितं ।
सुभासितानि सुत्वान, लुद्दको मं अमोचयि ॥

१२३. एवं आनन्दितो होतु, सह दारेहि लुद्दको ।
यथा मयज्ज नन्दाम, दिस्वा रोहणमागतं ॥

१२४. ननु त्वं अवच[4] लुद्द, मिगचम्मानि आहरि ।
अथ केन नु वण्णेन, मिगचम्मानि नाहरि ॥

१२५. आगमा[5] चेव[5] हत्थत्थं, कूटपासं च सो मिगो ।
अबज्झि तं[6] मिगराजं, तं च मुत्ता उपासरे ॥

१२६. तस्स मे अहु संवेगो, अब्भुतो[7] लोमहंसनो ।
इमञ्चाहं मिगं हञ्ञे, अज्ज हिस्सामि जीवितं ॥

१२७. कीदिसा ते मिगा लुद्द, कीदिसा धम्मिका मिगा ।
कथंवण्णा कथंसीला, बाळ्हं खो ने[8] पसंससि ॥

१२८. ओदातसिङ्गा सुचिवाळा[9], जातरूपतचूपमा ।
पादा लोहितका तेसं, अञ्जितक्खा मनोरमा ॥

१२९. एदिसा ते मिगा देव, एदिसा धम्मिका मिगा ।
मातापेत्तिभरा देव, न ते सो अभिहारितुं[10] ॥

१३०. दम्मि निक्खसतं लुद्द, थूलं च मणिकुण्डलं ।
चतुस्सदं[11] च[11] पल्लङ्कं, उमापुप्फसरिन्निभं[12] ॥

---

१. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. कूटपासम्हा–स्या० । ३. हदयनिस्सितं–सी० । ४. अवचा–सी०, रो० । ५–५. आगमञ्चेव–स्या० । ६. तञ्च–रो० । ७. अब्भूतो–स्या० । ८. ते–सी० । ९. सुचिवाला–स्या०, रो० । १०. अभिहारयिं–स्या०; अभिहारयं–रो० । ११–११. चतुरस्सञ्च–स्या० । १२. उम्मापुप्फसिरिनिभं–सी०, स्या०, रो० ।

१३१. द्वे च सादिसियो भरिया, उसभं च गवं सतं ।
धम्मेन रज्जं कारेस्सं, बहुकारो मेसि लुद्दक ॥

१३२. कसिवाणिज्जा[1] इणदानं, उञ्छाचरिया च लुद्दक ।
एतेन दारं पोसेहि, मा पापं अकरी[2] पुना ति[2] ॥

---

५०२. चूळहंसजातकं[3] (६)

B. 326 १३३. एते हंसा पक्कमन्ति, वक्कङ्गा भयमेरिता ।
हरित्तच हेमवण्ण, कामं सुमुख पक्कम ॥

१३४. ओहाय मं ञातिगणा, एकं पासवसं गतं ।
अनपेक्खमाना गच्छन्ति, किं एसो[4] अवहिय्यसि[5] ॥

१३५. पतेव पततं सेट्ठ, नत्थि बद्धे[6] सहायता[6] ।
मा अनीघाय हापेसि, कामं सुमुख पक्कम ॥

१३६. नाहं दुक्खपरेतो ति, धतरट्ठ तुवं[7] जहे ।
जीवितं मरणं वा मे, तया सद्धिं भविस्सति ॥

१३७. एतदरियस्स कल्याणं, यं त्वं सुमुख भाससि ।
तं च वीमंसमानोहं[8], पततेतं अवस्सजिं ॥

१३८. अपदेन पदं याति, अन्तलिक्खचरो[9] दिजो ।
आरा पासं न बुज्झि त्वं, हंसानं पवरुत्तम[10] ॥

१३९. यदा पराभवो होति, पोसो जीवितसङ्खये ।
अथ जालं च पासं च, आसज्जा पि न बुज्झति ॥

१४०. एते हंसा पक्कमन्ति, वक्कङ्गा[11] भयमेरिता ।
हरित्तच हेमवण्ण, त्वञ्ञेव[12] अवहिय्यसि ॥

१४१. एते भुत्वा च पित्वा च, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
अनपेक्खमाना वक्कङ्गा, त्वञ्ञेवेको उपाससि ॥

---

१. कसीवणिज्जा–सी०, रो०; कसिवणिज्जा–स्या० २–२. अकरा पुनन्ति–रो०। ३. हंसजातकं–स्या०। ४. एको–सी०, स्या०। ५. अवहीय्यसि–सी०। ६–६. बन्धे सहायका–स्या०। ७. तवं–सी०, रो०। ८. वीमंसमानाहं–स्या०। ९. अन्तलिक्खेचरो–सी०, रो०। १०. पवरुत्तमो–रो०। ११. वङ्कङ्गा–स्या०। १२. त्वं च तं–सी०; त्वं च–रो०।

१४२. किन्नु त्यायं[1] दिजो होति, मुत्तो बद्धं उपाससि ।
ओहाय सकुणा यन्ति, किं एको अवहिय्यसि ।।

१४३. राजा मे सो दिजो मित्तो, सखा पाणसमो च मे ।
नेव नं विजहिस्सामि, याव कालस्स परियायं ।।

१४४. यो च त्वं सखिनो हेतु, पाणं चजितुमिच्छसि ।
सो ते सहायं मुञ्चामि, होतु राजा तवानुगो ।।

१४५. एवं लुद्दक नन्दस्सु, सह सब्बेहि ञातिभि । B. 327
यथाहमज्ज नन्दामि, दिस्वा मुत्तं दिजाधिपं ।।

१४६. कच्चिन्नु[2] भोतो कुसलं, कच्चि भोतो अनामयं ।
कच्चि रट्ठमिदं फीतं, धम्मेन मनुसाससि ।।

१४७. कुसलं चेव मे हंस, अथो हंस अनामयं ।
अथो रट्ठमिदं फीतं, धम्मेन मनुसासहं ।।

१४८. कच्चि भोतो अमच्चेसु, दोसो कोचि न विज्जति ।
कच्चि आरा अमित्ता ते, छाया दक्खिणतोरिव ।।

१४९. अथो पि मे अमच्चेसु, दोसो कोचि न विज्जति ।
अथो आरा अमित्ता मे, छाया दक्खिणतोरिव ।।

१५०. कच्चि ते सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, तव छन्दवसानुगा ।।

१५१. अथो मे सादिसी भरिया, अस्सवा पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता, मम छन्दवसानुगा ।।

१५२. कच्चि ते बहवो पुत्ता, सुजाता रट्ठवड्ढन ।
पञ्ञाजवेन सम्पन्ना, सम्मोदन्ति ततो ततो ।।

१५३. सतमेको च मे पुत्ता, धतरट्ठ मया सुता ।
तेसं त्वं किच्चमक्खाहि, नावरुज्झन्ति[3] ते वचो ।।

---

१. तायं–सी०, स्या०, रो० । २. कच्चि नु–स्या० । ३. नावरज्झन्ति–रो० ।

१५४. उपपन्नो पि चे होति, जातिया विनयेन वा ।
अथ पच्छा कुरुते योगं, किच्छे[1] आपासु[2] सीदति ।।

१५५. तस्स संहीरपञ्ञस्स, विवरो जायते महा ।
रत्तिमन्धो[3] व[3] रूपानि, थूलानि[4] मनुपस्सति ।।

१५६. असारे सारयोगञ्ञू, मतिं न त्वेव विन्दति ।
सरभो व गिरिदुग्गस्मिं, अन्तरायेव सीदति ।।

१५७. हीनजच्चो पि चे होति, उट्ठाता धितिमा नरो ।
आचारसीलसम्पन्नो, निसे अग्गी व भासति ।।

B. 328 १५८. एतं मे[5] उपमं कत्वा, पुत्ते विज्जासु वाचय[6] ।
संविरूळ्हेथ मेधावी, खेत्ते[7] बीजं व वुट्ठिया ति ।।

---

५०३. सत्तिगुम्बजातकं (७)

१५९. मिगलुद्दो महाराजा, पञ्चालानं रथेसभो ।
निक्खन्तो सह सेनाय, ओगणो वनमागमा ।।

१६०. तत्थद्दसा[8] अरञ्ञस्मिं, तक्करानं कुटिं[9] कतं ।
तस्सा[10] कुटिया निक्खम्म, सुवो लुद्दानि भासति ।।

१६१. सम्पन्नवाहनो पोसो, युवा[11] सम्मट्ठकुण्डलो[12] ।
सोभति लोहितुण्हीसो, दिवा सुरियो व भासति ।।

१६२. मज्झन्हिके[13] सम्पतिके, सुत्तो राजा ससारथि ।
हन्दस्साभरणं सब्बं, गण्हाम साहसा[14] मयं ।।

१६३. निसीथे[15] पि रहो दानि, सुत्तो राजा ससारथि ।
आदाय वत्थं मणिकुण्डलं च,
हन्त्वान साखाहि अवत्थराम ।।

---

१. किच्चे–सी०, स्या०, रो० । २. आवासु–स्या० । ३–३. नत्तमन्धोव–सी०, रो० । ४. थुल्लानि–सी० । ५. वे–स्या० । ६. थापय–स्या० । ७. खेत्त–सी०, रो० । ८. तत्थद्दस–स्या० । ९ कुटी–स्या० । १०. तस्मा–स्या०, रो० । ११. सुवा–सी० । १२. सम्मट्ठकुण्डली–स्या० । १३. मज्झन्तिके–सी०, स्या०, रो० । १४. सहसा–सी०, स्या०, रो० । १५. निस्सिवे–स्या० ।

१६४. किन्नु उम्मत्तरूपो व, सत्तिगुम्ब पभाससि ।
दुरासदाहि राजानो, अग्गि पज्जलितो यथा ।।

१६५. अथ त्वं पतिकोलम्ब[1], मत्तो थुल्लानि गज्जसि ।
मातरि मय्हं[2] नग्गाय, किन्नु त्वं विजिगुच्छसे ।।

१६६. उट्ठेहि सम्म तरमानो, रथं योजेहि सारथि ।
सकुणो मे न रुच्चति, अञ्ञं गच्छाम अस्समं ।।

१६७. युत्तो रथो महाराज, युत्तो च बलवाहनो ।
अधितिट्ठ महाराज, अञ्ञं गच्छाम अस्समं ।।

१६८. को नु मेव गता सब्बे, ये अस्मिं परिचारका ।
एस गच्छति पञ्चालो, मुत्तो तेसं अदस्सना ।।

१६९. कोदण्डकानि गण्हथ, सत्तियो तोमरानि च । B 329
एस गच्छति पञ्चालो, मा वो मुञ्चित्थ जीवितं[3] ।।

१७०. अथापरो पटिनन्दित्थ, सुवो लोहिततुण्डको[4] ।
स्वागतं ते महाराज, अथो ते अदुरागतं ।
इस्सरोसि अनुप्पत्तो, यं इधत्थि पवेदय ।।

१७१. तिन्दुकानि पियालानि, मधुके कासुमारियो ।
फलानि खुद्दकप्पानि, भुञ्ज राज वरं वरं ।।

१७२. इदं पि पानीयं[5] सीतं, आभतं गिरिगब्भरा ।
ततो पिव महाराज, सचे त्वं अभिकङ्खसि ।।

१७३. अरञ्ञं उञ्छाय गता, ये अस्मिं परिचारका ।
सयं उट्ठाय गण्हव्हो, हत्था मे नत्थि दातवे ।।

१७४. भद्दको वतयं[6] पक्खी, दिजो परमधम्मिको ।
अथेसो इतरो पक्खी, सुवो लुद्दानि भासति ।।

१७५. एतं हनथ बन्धथ, मा वो मुञ्चित्थ जीवितं ।
इच्चेवं विलपन्तस्स, सोत्थिं[7] पत्तोस्मि अस्समं ।।

---

१. पतिकोलुम्ब–स्या० । २. मय्ह–सी०, स्या० । ३. जीवत–म० । ४. लोहित-तुण्डिको–स्या० । ५. पानियं–स्या० । ६ वता–स्या० । ७. सोत्थी–स्या० ।

१७६. भातरोस्म महाराज, सोदरिया एकमातुका ।
एकरुक्खस्मिं[1] संवड्ढा, नानाखेत्तगता उभो ।।

१७७. सत्तिगुम्बो च चोरानं, अहं च इसीनं[2] इध ।
असतं सो सतं अहं, तेन धम्मेन नो विना ।।

१७८. तत्थ[3] वधो च बन्धो च, निकती वञ्चनानि च ।
आलोपा साहसाकारा[4], तानि सो तत्थ सिक्खति ।।

१७९. इध सच्चं च धम्मो च, अहिंसा संयमो दमो ।
आसनूदकदायीनं, अङ्के वद्धोस्मि भारध[5] ।।

१८०. यं यं हि राज[6] भजति, सन्तं[7] वा यदि वा असं ।
सीलवन्तं विसीलं वा, वसं तस्सेव गच्छति ।।

१८१. यादिसं कुरुते मित्तं, यादिसं चूपसेवति ।
सो पि तादिसको होति, सहवासो हि[8] तादिसो ।।

B. 330 १८२. सेवमानो सेवमानं, सम्फुट्ठो सम्फुसं परं ।
सरो दिद्धो[9] कलापं व, अलित्तमुपलिम्पति ।
उपलेपभया[10] धीरो, नेव पापसखा सिया ।।

१८३. पूतिमच्छं कुसग्गेन, यो नरो उपनय्हति ।
कुसा पि पूति[11] वायन्ति, एवं बालूपसेवना ।।

१८४. तगरं[12] च[12] पलासेन, यो नरो उपनय्हति ।
पत्ता पि सुरभि[13] वायन्ति, एवं धीरूपसेवना ।।

१८५. तस्मा पत्तपुटस्सेव[14], ञत्वा सम्पाकमत्तनो ।
असन्ते नोपसेवेय्य[15], सन्ते सेवेय्य पण्डितो ।
असन्तो निरयं नेन्ति, सन्तो पापेन्ति सुग्गतिं ति ।।

---

१. एकरुक्खस्मि—स्या० । २. इसिनं—सी०, स्या० । ३. यत्थ—स्या० । ४. सहसाकारा—स्या० । ५. भारत—सी०, स्या०, रो० । ६. राजा—सी० । ७. सतं—सी० । ८. पि—स्या० । ९. दुट्ठो—स्या० । १०. उपलिम्प—स्या० । ११. पूती—सी०, रो० । १२-१२. तगरंव—स्या० । १३. सुरभी—सी०, स्या०, रो० । १४. फलपुटस्सेव—सी०, रो० ; पलासपुटस्सेव—स्या० । १५. नूपसेवेय्य—स्या० ।

५०४. भल्लातियजातकं[1] (८)

१८६. भल्लातियो नाम अहोसि राजा,
रट्ठं पहाय मिगवं अचारि[2] सो ।
अगमा[3] गिरिवरं गन्धमादनं,
सुपुप्फितं[4] किम्पुरिसानुचिण्णं ॥

१८७. साळूरसङ्घं च निसेधयित्वा,
धनुं[5] कलापं च सो निक्खिपित्वा ।
उपागमि वचनं वत्तुकामो,
यत्थट्ठिता किम्पुरिसा अहेसुं ॥

१८८. हिमच्चये हेमवताय तीरे,
किमिधट्ठिता मन्तयव्हो अभिण्हं ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
कथं नु[6] जानन्ति मनुस्सलोके ॥

१८९. मल्लं[7] गिरिं पण्डरकं तिकूटं, B. 331
सीतोदका[8] अनुविचराम नज्जो ।
मिगा मनुस्सा व निभासवण्णा,
जानन्ति नो किम्पुरिसा ति लुद्द ॥

१९०. सुकिच्छरूपं परिदेवयव्हो,
आलिङ्गितो चासि पियो पियाय ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
किमिध वने रोदथ अप्पतीता ॥

१९१. सुकिच्छरूपं परिदेवयव्हो,
आलिङ्गितो चासि पियो पियाय ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
किमिध वने विलपथ अप्पतीता ॥

---

१. भल्लाटियजातकं–सी०, रो० । २. अचरि–स्या० । ३. अगमासि–स्या० । ४. संपुप्फितं–सी०, रो० । ५. धनु–सी०, स्या०, रो० । ६. वो–सी०, स्या०, रो० । ७. मला–स्या० । ८. सीतोदिया–सी०, रो० ।

१९२. सुकिच्छरूपं परिदेवयव्हो,
आलिङ्गितो चासि पियो पियाय ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
किमिध वने सोचथ अप्पतीता ॥

१९३. मयेकरत्तं[1] विप्पवसिम्ह लुद्द,
अकामका अञ्ञमञ्ञं सरन्ता ।
तमेकरत्तं अनुतप्पमाना,
सोचाम सा रत्ति पुनं[2] न हेस्सति ॥

१९४. यमेकरत्तं अनुतप्पथेतं,
धनं व नट्ठं पितरं व[3] पेतं ।
पुच्छामि वो मानुसदेहवण्णे,
कथं विना वासमकप्पयित्थ ॥

१९५. यमिमं नदिं पस्ससि सीघसोतं,
नानादुमच्छादनं[4] सेलकूलं[5] ।
तं मे पियो उत्तरि वस्सकाले,
ममं च मञ्ञं[6] अनुबन्धती ति ॥

B. 332 १९६. अहं च अङ्कोलकमोचिनामि,
अतिमुत्तकं[7] सत्तलियोथिकं[8] च[8] ।
पियो च मे हेहिति[9] मालभारी,
अहं च नं मालिनी अज्झुपेस्सं ॥

१९७. अहञ्चिदं कुरवकमोचिनामि,
उद्दालका पाटलिसिन्धुवारका[10] ।
पियो च मे हेहिति मालभारी,
अहं च नं मालिनी अज्झुपेस्सं ॥

---

१. मयेकरत्ति–रो० । २. पुन–स्या० । ३. च–स्या० । ४. नानादुमच्छदनं–सी०, रो०; ० दुमच्छादन–स्या० । ५. सेलकूटं–सी०, रो० । ६. मञ्ञे–स्या० । ७. अधिमुत्तकं–स्या० । ८–८. योधिकञ्च–स्या० । ९. होहिति–सी० । १०. पातलिसिन्धु-वारित्ता–स्या०, रो० ।

१९८. अहं च सालस्स सुपुप्फितस्स,
ओचेय्य पुप्फानि करोमि मालं ।
पियो च मे हेहिति मालभारी,
अहं च नं मालिनी अज्झुपेस्सं ।।

१९९. अहं च सालस्स सुपुप्फितस्स,
ओचेय्य पुप्फानि करोमि भारं ।
इदं च नो हेहिति सन्थरत्थं,
यत्थज्जिमं[1] विहरिस्साम[2] रत्तिं ।।

२००. अहं च खो अगळुं[3] चन्दनं च,
सिलाय पिंसामि पमत्तरूपा ।
पियो च मे हेहिति रोसितङ्गो,
अहं च नं रोसिता अज्झुपेस्सं ।।

२०१. अथागमा सलिलं सीघसोतं,
नुदं साले सलळे[4] कण्णिकारे ।
आपूरथ[5] तेन मुहुत्तकेन,
सायं नदी आसि मया सुदुत्तरा ।।

२०२. उभोसु तीरेसु मयं तदा ठिता,
सम्पस्सन्ता उभयो अञ्ञमञ्ञं ।
सकिं पि रोदाम सकिं हसाम,
किच्छेन नो आगमा[6] संवरी सा ।।

२०३. पातो व[7] खो उग्गते सूरियम्हि, B. 333
चतुक्कं नदिं उत्तरियान लुद्द ।
आलिङ्गिया अञ्ञमञ्ञं मयं उभो,
सकिं पि रोदाम सकिं हसाम ।।

१. यत्थज्जमं–सी०, रो० । २. विहरिस्सामु–रो० । ३. अग्गलु–स्या०; अकलुं–रो० । ४. सलले–स्या० । ५. अपूरथ–सी०, रो०; आपूरये–स्या० । ६. अगमा–सी०, स्या०, रो० । ७. च–सी०, स्या०, रो० ।

२०४. तीहूनकं सत्तसतानि लुद्द,
यमिध मयं विप्पवसिम्ह पुब्बे ।
वस्सेकिमं[1] जीवितं भूमिपाल,
को नीध कन्ताय विना वसेय्य ॥

२०५. आयुं च वो कीवतको नु सम्म,
सचे पि जानाथ वदेथ आयुं ।
अनुस्सवा वुड्ढतो[2] आगमा वा,
अक्खाथ मे तं अविकम्पमाना ॥

२०६. आयुं च नो वस्ससहस्सं[3] लुद्द,
न चन्तरा पापको अत्थि रोगो ।
अप्पं च[4] दुक्खं सुखमेव भिय्यो,
अवीतरागा विजहाम जीवितं ॥

२०७. इदं च सुत्वान अमानुसानं,
भल्लातियो इत्तर जीवितं ति ।
निवत्तथ न मिगवं अचरि,
अदासि दानानि अभुञ्जि भोगे ॥

२०८. इदं च सुत्वान अमानुसानं,
सम्मोदथ मा कलहं अकत्थ ।
मा वो तपी[5] अत्तकम्मापराधो,
यथा पि ते किम्पुरिसेकरत्तं ॥

२०९. इदं च सुत्वान अमानुसानं,
सम्मोदथ मा विवादं अकत्थ ।
मा वो तपी अत्तकम्मापराधो,
यथा पि ते किम्पुरिसेकरत्तं ॥

B. 334 २१०. विविधं[6] अधिमना सुणोमहं,
वचनपथं तव अत्थसंहितं ।

---

१. वासे० – सी०, रो० । २. वद्धतो – सी० । ३. वस्ससहस्स – स्या० । ४. व – स्या० । ५. तप्पि – स्या० । ६. विविध – सी०, स्या० ।

मुञ्चं[1] गिरं नुदसेव मे दरं,
समण सुखावह जीव मे चिरं ति ॥

---

५०५. सोमनस्सजातकं (९)

२११. को तं हिंसति हेठेति,
किं[2] दुम्मनो सोचसि अप्पतीतो ।
कस्सज्ज मातापितरो रुदन्तु,
क्वज्ज सेतु निहतो पथब्या[3] ॥

२१२. तुट्ठोस्मि देव तव दस्सनेन,
चिरस्सं पस्सामि तं भूमिपाल ।
अहिंसको रेणुमनुप्पविस्स[4],
पुत्तेन ते हेठयितोस्मि देव ॥

२१३. आयन्तु दोवारिका खग्गबन्धा[5],
कासाविया यन्तु अन्तेपुरन्तं ।
हन्त्वान तं सोमनस्सं कुमारं,
छेत्वान सीसं वरमाहरन्तु ॥

२१४. पेसिता राजिनो दूता, कुमारं एतदब्रवुं ।
इस्सरेन वितिण्णोसि, वधं[6] पत्तोसि[6] खत्तिय ॥

२१५. स राजपुत्तो परिदेवयन्तो,
दसङ्गुलिं अञ्जलिं पग्गहेत्वा ।
अहं पि इच्छामि जनिन्द दट्ठुं,
जीवं मं[7] नेत्वा[7] पटिदस्सयेथ ॥

२१६. तस्स तं वचनं सुत्वा, रञ्ञो पुत्तं अदस्सयुं ।
पुत्तो च पितरं दिस्वा, दूरतोवज्झभासथ ॥

---

१. मुञ्च–सी०, रो० । २. किन्नु–रो० । ३. पठब्या–स्या०; पथव्या–सी० । ४. रेणुमनुपविस्स–स्या० । ५. खग्गबद्धा–सी०, रो० । ६–६. वधप्पत्तोसि–सी० । ७–७. पनेत्वा–रो० ।

B. 335

२१७. आगच्छुं[1] दोवारिका खग्गबन्धा,
कासाविया हन्तु[2] ममं जनिन्द ।
अक्खाहि मे पुच्छितो एतमत्थं,
अपराधो को निध ममज्ज अत्थि ॥

२१८. सायं च पातो उदकं सजाति,
अग्गिं सदा पारिचरतप्पमत्तो[3] ।
तं[4] तादिसं संयतं ब्रह्मचारिं,
कस्मा[5] तुवं ब्रूसि गहप्पती ति ॥

२१९. ताला च मूला च फला च देव,
परिग्गहा विविधा सन्तिमस्स ।
ते रक्खति गोपयतप्पमत्तो,
तस्मा[6] अहं ब्रूमि गहप्पती ति[6] ॥

२२०. सच्चं खो एतं वदसि कुमार,
परिग्गहा विविधा सन्तिमस्स ।
ते रक्खति गोपयतप्पमत्तो,
स[7] ब्राह्मणो गहपति तेन होति ॥

२२१. सुणन्तु मय्हं परिसा समागता,
सनेगमा जानपदा च सब्बे ।
बालायं बालस्स वचो निसम्म,
अहेतुना घातयते मं[8] जनिन्दो ॥

२२२. दळहस्मि मूले विसटे विरूळहे,
दुन्निक्कयो[9] वेळु पसाखजातो ।
वन्दामि पादानि तव[10] जनिन्द,
अनुजान मं पब्बजिस्सामि देव ॥

---

१. आगञ्छुं–सी०; आगञ्छु–रो० । २. हन्तुं–स्या० । ३. परिचरत०–सी०, स्या० । ४. ता–सी० । ५. तस्मा–स्या० । ६–६ ब्राह्मणो गहपति तेन होति–सी०, रो० । ७. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९. दुन्निक्खयो–सी०, स्या० । १०. तवं–सी०, रो० ।

२२३. भुञ्जस्सु भोगे विपुले कुमार,
सब्बं च ते इस्सरियं ददामि ।
अज्जेव त्वं कुरूनं होहि राजा,
मा पब्बजी पब्बज्जा हि दुक्खा ॥

२२४. किन्नूध देव तवमत्थि भोगा, B. 336
पुब्बेवहं देवलोके रमिस्सं ।
रूपेहि सद्देहि अथो रसेहि,
गन्धेहि फस्सेहि मनोरमेहि ॥

२२५. भुत्ता[1] च मे[1] भोगा तिदिवस्मिं देव,
परिवारिता[2] अच्छरानं[3] गणेन ।
तुवं[4] च[4] बालं परनेय्यं विदित्वा,
न तादिसे राजकुले वसेय्यं ॥

२२६. सचाहं बालो परनेय्यो अस्मि[5],
एकापराधं खम पुत्त मय्हं ।
पुन पि चे एदिसकं भवेय्य,
यथामतिं सोमनस्स करोहि ॥

२२७. अनिसम्म कतं कम्मं, अनवत्थाय चिन्तितं ।
भेसज्जस्सेव वेभङ्गो, विपाको होति पापको ॥

२२८. निसम्म च कतं कम्मं, सम्मावत्थाय चिन्तितं ।
भेसज्जस्सेव सम्पत्ति, विपाको होति भद्रको ॥

२२९. अलसो गिही कामभोगी न साधु,
असञ्ञतो पब्बजितो न साधु ।
राजा न साधु अनिसम्मकारी,
यो पण्डितो कोधनो तं न साधु ॥

२३०. निसम्म खत्तियो कयिरा, नानिसम्म दिसम्पति ।
निसम्मकारिनो राज, यसो कित्ति च वड्ढति ॥

१–१. भुत्ता मे–सी०, रो० । २. परिवारितो–स्या० । ३. अच्छरासं–स्या०, रो० । ४–४. तवञ्च–सी०, रो० । ५. हमस्मि–सी० ।

२३१. निसम्म दण्डं पणयेय्य इस्सरो,
वेगा कतं तप्पति[1] भूमिपाल।
सम्मापणीधी च नरस्स अत्था,
अनानुतप्पा ते भवन्ति पच्छा॥

B. 337 २३२. अनानुतप्पानि हि ये करोन्ति,
विभज्ज कम्मायतनानि लोके।
विञ्ञुप्पसत्थानि[2] सुखुद्रयानि,
भवन्ति बुद्धानुमतानि[3] तानि॥

२३३. आगच्छुं दोवारिका खग्गबन्धा,
कासाविया हन्तु ममं जनिन्द।
मातुं[4] च[4] अङ्कस्मिमहं निसिन्नो,
आकड्ढितो सहसा तेहि देव॥

२३४. कटुकं हि सम्बाधं सुकिच्छं[5] पत्तो,
मधुरं पि यं जीवितं लद्ध[6] राज।
किच्छेनहं[7] अज्ज वधा[8] पमुत्तो[8],
पब्बज्जमेवाभिमनोहमस्मि॥

२३५. पुत्तो तवायं तरुणो सुधम्मे,
अनुकम्पको सोमनस्सो कुमारो।
तं याचमानो न लभामि स्वज्ज[9],
अरहसि नं याचितवे तुवं पि॥

२३६. रमस्सु भिक्खाचरियाय पुत्त,
निसम्म धम्मेसु परिब्बजस्सु।
सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्डं,
अनिन्दितो ब्रह्ममुपेहि ठानं॥

---

१. तपते–सी० । २. पञ्ञूपसत्थानि–स्या० । ३. वद्धानुमतानि–सी०, रो० । ४–४. मातु च–सी०, स्या०; मतुच्च–रो० । ५. सुकिच्छ–सी०, रो० । ६. लद्धं–स्या० । ७. किच्छेनाहं–स्या० । ८–८. वधाय मुत्तो–स्या० । ९. सज्ज–रो० ।

२३७. अच्छेर[1] रूपं[1] वत यादिसं च,
दुक्खितं मं दुक्खापयसे सुधम्मे ।
याचस्सु पुत्तं इति वुच्चमाना,
भिय्यो व उस्साहयसे कुमारं ॥

२३८. ये विप्पमुत्ता अनवज्जभोगिनो[2],
परिनिब्बुता लोकमिमं चरन्ति ।
तमरियमग्गं पटिपज्जमानं,
न उस्सहे वारयितुं कुमारं ॥

२३९. अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा, B. 338
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
येसायं सुत्वान सुभासितानि,
अप्पोस्सुक्का वीतसोका सुधम्मा ति ॥

---

५०६. चम्पेय्यजातकं (१०)

२४०. का नु विज्जुरिवाभासि, ओसधी विय तारका ।
देवता नुसि गन्धब्बी, न तं मञ्ञामि मानुसिं[3] ॥

२४१. नम्हि देवी न गन्धब्बी, न महाराज मानुसी ।
नागकञ्ञास्मि[4] भद्दन्ते[5], अत्थेनम्हि इधागता ॥

२४२. विब्भन्तचित्ता कुपितिन्द्रियासि,
नेत्तेहि ते वारिगणा सवन्ति ।
किं ते नट्ठं किं पन पत्थयाना,
इधागता नारि तदिङ्घ ब्रूहि ॥

२४३. यमुग्गतेजो उरगो ति चाहु,
नागो ति नं[6] आहु जना[7] जनिन्द ।

१-१. अच्छरिय रूपं-सी०, स्या०, रो० । २. अनवज्जभोजिनो-सी०, स्या०, रो० । ३. मानुसी-स्या० । ४. नागकञ्ञम्हि-सी०, रो० । ५. भदन्ते-रो० । ६. तं-सी०, रो० । ७. जनो-स्या०, रो० ।

तमग्गही पुरिसो जीविकत्थो,
तं बन्धना मुञ्च पती ममेसो ॥

२४४. कथं न्वयं बलविरियूपपन्नो,
हत्थत्त[1] मागच्छि[2] वनिब्बकस्स ।
अक्खाहि मे नागकञ्ञे तमत्थं,
कथं विजानेमु गहीतनागं ॥

२४५. नगरं पि नागो भस्मं करेय्य,
तथा हि सो बलविरियूपपन्नो ।
धम्मं च नागो अपचायमानो,
तस्मा परक्कम्म तपो करोति ॥

B. 339 २४६. चातुद्दसिं पञ्चदसिं[3] च[3] राज,
चतुप्पथे सम्मति नागराजा ।
तमग्गही पुरिसो जीविकत्थो,
तं बन्धना मुञ्च पती ममेसो ॥

२४७. सोळसित्थिसहस्सानि[4], आमुत्तमणिकुण्डला ।
वारिगेहसया[5] नारी[5], ता पि तं सरणं गता ॥

२४८. धम्मेन मोचेहि असाहसेन,
गामेन निक्खेन गवं सतेन ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ॥

२४९. धम्मेन मोचेमि असाहसेन,
गामेन निक्खेन गवं सतेन ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ॥

---

१. हत्थत्थ–सी०, स्या०, रो० । २. मागञ्छ–सी०; मागञ्छि–रो० । ३–३. पण्णरसिं च–सी०, स्या०; पन्नरसिञ्च–रो० । ४. सोळसित्थीसहस्सानि–स्या० । ५–५. वारिगेहासया नारियो–रो० ।

२५०. दम्मि निक्खसतं लुद्द, थूलं[1] च[1] मणिकुण्डलं ।
चतुस्सदं[2] च पल्लङ्कं, उमापुप्फसरिन्निभं[3] ।।

२५१. द्वे च[4] सादिसियो भरिया, उसभं च गवं सतं ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ।।

२५२. विना पि दाना तव वचनं जनिन्द,
मुञ्चेमु नं[4] उरगं बन्धनस्मा ।
ओस्सट्ठकायो उरगो चरातु,
पुञ्ञत्थिको मुञ्चतु बन्धनस्मा ।।

२५३. मुत्तो चम्पेय्यको नागो, राजानं एतदब्रवि ।
नमो ते कासिराजत्थु, नमो ते कासिवड्ढन[5] ।
अञ्जलिं ते पग्गण्हामि[6], पस्सेय्यं[7] मे[7] निवेसनं ।।

२५४. अद्धा हि दुब्बिस्ससमेतमाहु, B. 340
यं मानुसो विस्ससे अमानुसम्हि ।
सचे च मं याचसि एतमत्थं,
दक्खेमु ते नाग निवेसनानि ।।

२५५. सचे पि[8] वातो गिरिमावहेय्य,
चन्दो च सुरियो च छमा पतेय्युं ।
सब्बा च नज्जो पटिसोतं वजेय्युं,
न त्वेवहं राज मुसा भणेय्यं ।।

२५६. नभं फलेय्य उदधी पि[9] सुस्से,
संवट्टये[10] भूतधरा वसुन्धरा ।
सिलुच्चयो मेरु समूलमुप्पते[11],
न त्वेवहं राज मुसा भणेय्यं ।।

१–१. थुल्लञ्च–सी०, रो० । २. चतुरस्सं–सी०, स्या० । ३. उम्मापुप्फसिरिन्निभं–सी०, रो०; उम्मारपुफसन्तिभं–स्या० । ४. तं–सी० । ५. कासिवद्धन–सी०, रो० । ६. पगण्हामि–सी०, रो० । ७–७. पस्सेय्यम्मे–सी०, रो० । ८. हि–रो० । ९. वि–स्या० । १०. संवट्टयं–सी०, रो०; संवत्तेय्य–स्या० । ११. समूलमुब्बहे–सी०, स्या०, रो० ।

२५७. अद्धा हि दुब्बिस्ससमेतमाहु,
यं मानुसो विस्ससे अमानुसम्हि ।
सचे च मं याचसि एतमत्थं,
दक्खेमु ते[1] नाग निवेसनानि ।।

२५८. तुम्हे खोत्थ घोरविसा उळारा,
महातेजा खिप्पकोपी च होथ ।
मंकारणा[2] बन्धनस्मा पमुत्तो,
अरहसि नो जानितुये[3] कतानि ।।

२५९. सो पच्चतं निरये घोररूपे,
मा कायिकं सातमलत्थ किञ्चि ।
पेळाय बद्धो[4] मरणं उपेतु,
यो तादिसं कम्मकतं न जाने ।।

B. 341 २६०. सच्चप्पटिञ्ञा तवमेस होतु,
अक्कोधनो होहि अनुपनाही ।
सब्बं च ते नागकुलं सुपण्णा,
अग्गिं[5] व गिम्हेसु[5] विवज्जयन्तु ।।

२६१. अनुकम्पसी नागकुलं जनिन्द,
माता यथा सुप्पियं एकपुत्तं ।
अहं च ते नागकुलेन सद्धिं,
काहामि वेय्यावटिकं उळारं ।।

२६२. योजेन्तु वे राजरथे सुचित्ते,
कम्बोजके अस्सतरे सुदन्ते ।
नागे च योजेन्तु सुवण्णकप्पने,
दक्खेमु नागस्स निवेसनानि ।।

१. तं–सी० । २. ममकारणा–सी०, स्या०, रो० । ३. जानितये–सी०, रो०; जानितवे–स्या० । ४. बन्धो–स्या० । ५–५. ० गिम्हासु–सी०, रो०; अग्गी व गिम्हासु–स्या० ।

२६३. भेरी मुदिङ्गा[1] पणवा च सङ्खा,
अवज्जयिंसु[2] उग्गसेनस्स[3] रञ्ञो ।
पायासि राजा बहुसोभमानो,
पुरक्खतो नारिगणस्स मज्झे ।।

२६४. सुवण्णचितकं[4] भूमिं, अद्दक्खि[5] कासिवड्ढनो[5] ।
सोवण्णमयपासादे[6], वेळुरियफलकत्थते ।।

२६५. स राजा पाविसि[7] ब्यम्हं[8], चम्पेय्यस्स निवेसनं ।
आदिच्चवण्णसन्निभं[9], कंसविज्जुपभस्सरं ।।

२६६. नानारुक्खेहि सञ्छन्नं, नानागन्धसमीरितं[10] ।
सो पावेक्खि कासिराजा, चम्पेय्यस्स निवेसनं ।।

२६७. पविट्ठस्मिं[11] कासिरञ्ञे[12], चम्पेय्यस्स निवेसनं[13] ।
दिब्बा तूरिया[14] पवज्जिंसु[15], नागकञ्ञा च नच्चिसुं[16] ।।

२६८. तं नागकञ्ञा चरितं गणेन,
अन्वारुही कासिराजा पसन्नो ।
निसीदि सोवण्णमयम्हि पीठे,
सापस्सये चन्दनसारलित्ते ।।

२६९. सो तत्थ भुत्वा च अथो रमित्वा, B. 342
चम्पेय्यकं कासिराजा अवोच ।
विमानसेट्ठानि इमानि तुय्हं,
आदिच्चवण्णानि पभस्सरानि ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
किं[17] पत्थयं[17] नाग तपो करोसि ।।

---

१ मुतिङ्गा–सी०, रो० । २. आवज्जयिंसु–स्या०, रो० । ३. उग्गसेन–स्या० । ४. सुवण्णचित्तकं–स्या० । ५–५. अद्दक्खी कासिवद्धनो–सी०; अद्दक्खि कासिवद्धनो–रो० । ६. सोवण्णमये च पासादे–स्या०; सोवण्णये च पासादे–रो० । ७. पाविसी–रो० । ८. व्यम्हं–सी०, रो० । ९. आदिच्चवण्णूपनिभं–सी०; आदिच्चवण्णुपनिभं–रो० । १०. नानागन्धसमेरितं–रो० । ११. पविट्ठम्हि–सी०, रो० । १२. कासिरञ्ञो–रो० । १३. निवेसने–रो० । १४. तुरिया–सी०, स्या०, रो० । १५. वज्जिंसु–सी०, रो० । १६. नच्चयुं–सी०, रो० । १७–१७. किमत्थियं–सी०, स्या०, रो० ।

२७०. ता कम्बुकायूरधरा सुवत्था,
वट्टङ्गुली तम्बतलूपपन्ना ।
पग्गय्ह पायेन्ति अनोमवण्णा,
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके ।
किं पत्थयं नाग तपो करोसि ।।

२७१. नज्जो च तेमा[1] पुथुलोममच्छा,
आटासकुन्ताभिरुदा[2] सुतित्था ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
किं पत्थयं नाग तपो करोसि ।।

२७२. कोञ्चा मयूरा दिविया च हंसा,
वग्गुस्सरा कोकिला सम्पतन्ति ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
किं पत्थयं नाग तपो करोसि ।।

२७३. अम्बा च साला तिलका च जम्बुयो,
उद्दालका पाटलियो च फुल्ला ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
किं पत्थयं नाग तपो करोसि ।।

२७४. इमा च ते पोक्खरञ्ञो[3] समन्ततो,
दिब्बा[4] च गन्धा सततं पवायन्ति[5] ।
नेतादिसं अत्थि मनुस्सलोके,
किं पत्थयं नाग तपो करोसि ।।

B. 343 २७५. न पुत्तहेतु न धनस्स हेतु,
न आयुनो चा[6] पि जनिन्द हेतु ।
मनुस्सयोनिं अभिपत्थयानो,
तस्मा परक्कम्म तपो करोमि ।।

---

१. खेमा–रो० । २. आदा०–स्या०; अदा०–रो० । ३. पोक्खरञ्ञा–स्या० । ४. दिब्या–सी०, स्या०; दिविया–रो० । ५. सम्पतन्ति–सी०, रो०; सम्पवायन्ति–स्या० । ६. वा–रो० ।

२७६. त्वं लोहितक्खो विहतन्तरंसो,
अलङ्कतो कप्पितकेसमस्सु ।
सुरोसितो लोहितचन्दनेन,
गन्धब्बराजा व दिसा पभाससि ।।

२७७. देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
सब्बेहि कामेहि समङ्गिभूतो ।
पुच्छामि तं नागराजेतमत्थं,
सेय्यो इतो केन मनुस्सलोको ।।

२७८. जनिन्द नाञ्ञत्र मनुस्सलोका,
सुद्धी व[1] संविज्जति संयमो वा[2] ।
अहं च लद्धान मनुस्सयोनिं,
काहामि जातिमरणस्स अन्तं ।।

२७९. अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा,
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
नारियो च दिस्वान तुवं च नाग,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

२८०. अद्धा हवे सेवितब्बा सपञ्ञा,
बहुस्सुता ये बहुठानचिन्तिनो ।
नारियो च दिस्वान ममं च राज,
करोहि पुञ्ञानि अनप्पकानि ।।

२८१. इदं च मे जातरूपं पहूतं,
रासी सुवण्णस्स च तालमत्ता ।
इतो[3] हरित्वान सुवण्णघरानि,
करस्सु रूपियपाकारं करोन्तु[3] ।।

१. च–रो० । २ च–रो० । ३–३. इतो हरित्वा सोवण्णघरानि कारय, रूपियस्स च पाकारं करोन्तु–स्या०, सी०; इतो हरित्वा सोवण्णघरानि, (कारय) रूपियस्स च पाकारं करोन्तु–रो० ।

B. 344 २८२. मुत्ता[1] च[1] वाहसहस्सानि पञ्च,
वेळुरियमिस्सानि इतो हरित्वा ।
अन्तेपुरे भूमियं सन्थरन्तु,
निक्कद्दमा हेहिति[2] नीरजा च ॥

२८३. एतादिसं आवस राजसेट्ठ,
विमानसेट्ठं बहु सोभमानं ।
बाराणसिं नगरं इद्धं[3] फीतं,
रज्जं च कारेहि अनोमपञ्ञा ति ॥

---

५०७. महापलोभनजातकं (११)

२८४. ब्रह्मलोका चवित्वान, देवपुत्तो महिद्धिको ।
रञ्ञो पुत्तो उदपादि, सब्बकामसमिद्धिसु ॥

२८५. कामा वा कामसञ्ञा वा, ब्रह्मलोके न विज्जति ।
स्वास्सु तायेव सञ्ञाय, कामेहि विजिगुच्छथ ॥

२८६. तस्स चन्तेपुरे आसि, झानागार सुमापितं ।
सो तत्थ पटिसल्लीनो, एको रहसि झायथ ॥

२८७. स राजा परिदेवेसि, पुत्तसोकेन अट्टितो ।
एकपुत्तो चय मय्हं, न च कामानि भुञ्जति ॥

२८८. को नु ख्वेत्थ[4] उपायो सो, को वा जानाति किञ्चनं ।
यो[5] मे पुत्त पलोभेय्य, यथा कामानि पत्थये ॥

२८९. अहु कुमारी तत्थेव, वण्णरूपसमाहिता ।
कुसला नच्चगीतस्स, वादिते च पदक्खिणा ॥

२९०. सा तत्थ उपसङ्कम्म, राजानं एतदब्रवि ।
अहं खो नं[6] पलोभेय्यं, सचे भत्ता भविस्सति ॥

२९१. तं तथावादिनिं राजा, कुमारिं एतदब्रवि ।
त्वञ्ञेव नं पलोभेहि, तव भत्ता भविस्सति ॥

१–१ मुत्तानञ्च–सी०, स्या० । २. होहिति–सी०, रो० । ३. इद्ध–सी०, रो० ।
४. खेत्थ–सी०, रो० । ५. को–सी०, रो० । ६. तं–सी०, रो० ।

२९२. सा च अन्तेपुरं गन्त्वा, बहुं कामुपसंहितं । B. 345
हदयङ्गमा पेमनीया, चित्रा[1] गाथा अभासथ ॥

२९३. तस्सा च गायमानाय, सद्दं सुत्वान नारिया ।
कामच्छन्दस्स उप्पज्जि, जनं सो परिपुच्छथ ॥

२९४. कस्सेसो सद्दो को वा सो, भणति उच्चावच बहुं ।
हदयङ्गमं पेमनीयं, अहो[2] कण्णसुखं मम ॥

२९५. एसा खो पमदा[3] देव, खिड्डा एसा अनप्पिका ।
सचे त्व कामे भुञ्जेय्य, भिय्यो भिय्यो छादेय्यु[4] तं ॥

२९६. इङ्घ आगच्छतोरेन[5], अविदूरम्हि गायतु ।
अस्समस्स समीपम्हि, सन्तिके मय्हं[6] गायतु ॥

२९७. तिरोकुट्टम्हि[7] गायित्वा, झानागारम्हि पाविसि ।
बन्धि[8] नं[8] अनुपुब्बेन, आरञ्ञमिव[9] कुञ्जरं ॥

२९८. तस्स[10] कामरसं ञत्वा, इस्साधम्मो अजायथ ।
अहमेव कामे भुञ्जेय्यं, मा अञ्ञो पुरिसो अहु ॥

२९९. ततो असिं गहेत्वान, पुरिसे हन्तुं उपक्कमि ।
अहमेवेको भुञ्जिस्सं, मा अञ्ञो पुरिसो सिया ॥

३००. ततो जानपदा सब्बे, विक्कन्दिंसु समागता ।
पुत्तो त्यायं[11] महाराज, जन हेठेत्यदूसकं ॥

३०१. तं च राजा विवाहेसि[12], सम्हा रट्ठा च[13] खत्तियो ।
यावता विजित[14] मय्हं, न ते वत्थब्ब[15] तावदे ॥

३०२. ततो सो भरियमादाय, समुद्दं उपसङ्कमि ।
पण्णसालं करित्वान[16], वनमुञ्छाय पाविसि ॥

---

१ चित्र–सी०, रो० । २ अथो–सी०, रो० । ३. पमुदा–स्या० । ४. छन्देय्यु–स्या० । ५–५. आगच्छचोरेन–रो० । ६. मय्ह–सी०, स्या०, रो० । ७. तिरोकुड्डम्हि–सी०, स्या०, रो० । ८–८. बन्धितु–स्या० । ९. अरञ्ञमिव–स्या० । १०. तस्सा–स्या० । ११. त्ययं–रो० । १२. निवाहेसि–स्या०, विहाहेसि–रो० । १३. तो–सी०, रो० । १४. विजिता–स्या० । १५. वत्तब्ब–सी०, रो० । १६. करित्वा च–सी० ।

३०३. अथेत्थ इसि मागच्छि[1], समुद्दं उपरूपरि ।
सो तस्स गेहं पावेक्खि, भत्तकाले उपट्ठिते ।।

B. 346 ३०४. तं च भरिया पलोभेसि, पस्स याव सुदारुणं ।
चुतो सो ब्रह्मचरियम्हा, इद्धिया परिहायथ ।।

३०५. राजपुत्तो च उब्बूळ्हातो, वनमूलफलं बहुं ।
सायं काजेन[2] आदाय, अस्समं उपसङ्कमि ।।

३०६. इसी च खत्तियं दिस्वा, समुद्दं उपसङ्कमि ।
वेहायसं[3] गमिस्सं ति, सीदते सो महण्णवे ।।

३०७. खत्तियो च इसिं दिस्वा, सीदमानं महण्णवे ।
तस्सेव अनुकम्पाय, इमा गाथा अभासथ ।।

३०८. अभिज्जमाने वारिस्मिं, सयं आगम्म इद्धिया ।
मिस्सीभावित्थिया गन्त्वा, संसीदसि[4] महण्णवे ।।

३०९. आवट्टनी महामाया, ब्रह्मचरियविकोपना ।
सीदन्ति नं विदित्वान, आरका परिवज्जये ।।

३१०. अनला[5] मुदुसम्भासा, दुप्पूरा[6] ता[6] नदीसमा ।
सीदन्ति न विदित्वान, आरका परिवज्जये ।।

३११. य एता उपसेवन्ति, छन्दसा वा धनेन वा ।
जातवेदो व सण्ठानं, खिप्पं अनुदहन्ति न ।।

३१२. खत्तियस्स वचो सुत्वा, इसिस्स निब्बिदा[7] अहु ।
लद्धा पोराणकं मग्गं, गच्छते सो विहायसं ।।

३१३. खत्तियो च इसिं दिस्वा, गच्छमानं विहायसं ।
संवेगं अलभी धीरो, पब्बज्जं समरोचयि ।।

३१४. ततो सो पब्बजित्वान, कामरागं विराजयि ।
कामरागं विराजेत्वा, ब्रह्मलोकूपगो अहू ति ।।

---

१. मागञ्छि–सी०, स्या०, रो० । २. काचेन–रो० । ३. वेहासयं–सी०, रो० । ४. संसीदति–स्या० । ५. अनेला–स्या० । ६–६. दुप्पुरा ता–सी०; दुप्पुरत्ता–स्या० । ७. निब्बिदो–स्या० ।

५०८. पञ्चपण्डितजातकं (१२)

३१५. पञ्च पण्डिता समागतात्थ[1], B 347
पञ्हा[2] मे पटिभाति त सुणाथ ।
निन्दियमत्थं पसंसियं वा,
कस्सेवाविकरेय्य[3] गुय्हमत्थं ।।

३१६. त्वं[4] आविकरोहि भूमिपाल,
भत्ता भारसहो तुवं वदे तं ।
तव छन्दरुचीनि[5] सम्मसित्वा,
अथ वक्खन्ति जनिन्द पञ्च धीरा ।।

३१७. या सीलवती[6] अनञ्ञथेय्या[7],
भत्तुच्छन्दवसानुगा पिया[8] मनापा ।
निन्दियमत्थं पसंसियं वा,
भरियायाविकरेय्य गुय्हमत्थं ।।

३१८. यो किच्छगतस्स आतुरस्स,
सरण होति गती परायन च ।
निन्दियमत्थ पससिय वा,
सखिनो वाविकरेय्य गुय्हमत्थ ।।

३१९. जेट्ठो[9] अथ मज्झिमो कनिट्ठो,
यो[10] चे सीलसमाहितो ठितत्तो ।
निन्दियमत्थं पसंसिय वा,
भातु[11] वावीकरेय्य गुय्हमत्थं ।।

३२०. यो वे पितुहृदयस्स पद्धगू[12],
अनुजातो पितरं अनोमपञ्ञो ।

---

१. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. पञ्हो–सी०, स्या० । ३. वीकरेय्य–स्या० । ४. त्वं नो–सी० । ५. छन्दञ्च रुचिञ्च–सी०, रो० । ६ सीलवतीव–स्या० । ७. अनञ्ञधेय्या–सी०, रो० । ८. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९. यो जेट्ठो–स्या० । १०. सो–सी०, स्या०, रो० । ११. भातुनो–स्या० । १२. पत्थगू–स्या० ।

निन्दियमत्थं पसंसियं वा,
पुत्तस्साविकरेय्य[1] गुय्हमत्थं ॥

B. 348 ३२१. माता द्विपदाजनिन्दसेट्ठ[2],
या[3] नं[3] पोसेति छन्दसा पियेन ।
निन्दियमत्थ पसंसियं वा,
मातुयावीकरेय्य गुय्हमत्थ ॥

३२२. गुय्हस्स हि गुय्हमेव साधु,
न हि गुय्हस्स पसत्थमाविकम्मं ।
अनिप्फन्नता[4] सहेय्य धीरो,
निप्फन्नो[5] व[5] यथासुखं भणेय्य ॥

३२३. किं त्वं विमनोसि राजसेट्ठ,
द्विपदजनिन्द[6] वचनं सुणोम मेतं[7] ।
किं चिन्तयमानो दुम्मनोसि,
नून[8] देव अपराधो अत्थि मय्हं ॥

३२४. पण्हे[9] वज्झो महोसधो ति[10],
आणत्तो मे वधाय भूरिपञ्ञो ।
त चिन्तयमानो[11] दुम्मनोस्मि,
न हि देवी अपराधो अत्थि तुय्हं ॥

३२५. अभिदोसगतो दानि[12] एहिसि[12],
किं सुत्वा किं सङ्कते मनो ते ।
को ते किमवोच भूरिपञ्ञ,
इङ्घ[13] वचनं सुणोम ब्रूहि मेतं ॥

---

१. ०वीकरेय्य–सी०, स्या० । २. दिपदा० –सी०; द्विपद० –स्या० । ३–३. योतं–सी०, रो० । ४ अनिप्फादाय–सी०, रो०; अनिप्फन्नताय–स्या० । ५–५. निप्फन्नत्थो–सी०, रो०; निप्फन्नत्थोव–स्या० । ६. दिपदिन्द–सी०, स्या०, रो० । ७ नेतं–सी०, रो०; तेतं–स्या० । ८. नहि–स्या० । ९. पञ्ञो–सी०, रो०; पञ्हे–स्या० । १०. स्या० पोत्थके नत्थि । ११. चिन्तयन्तो–सी० । १२–१२. इदानि एसि–सी० । १३. इङ्घ तं–सी०; इङ्घेतं–स्या० ।

३२६. पण्हे वज्झो महोसधो ति,
यदि ते मन्तयितं जनिन्द दोसं ।
भरियाय रहोगतो असंसि,
गुय्हं पातुकतं सुतं ममेतं ॥

३२७. यं सालवनस्मिं सेनको,
पापकम्मं अकासि असब्भिरूपं । B. 349
सखिनो व रहोगतो असंसि,
गुय्हं पातुकतं सुतं ममेतं ॥

३२८. पुक्कुस पुरिसस्स ते जनिन्द,
उप्पन्नो रोगो अराजयुत्तो[1] ।
भातु[2] च[2] रहोगतो असंसि,
गुय्हं पातुकतं सुतं ममेतं ॥

३२९. आबाधोय[3] असब्भिरूपो,
कामिन्दो[4] नरदेवेन फुट्ठो ।
पुत्तस्स रहोगतो असंसि,
गुय्हं पातुकतं सुतं ममेतं ॥

३३०. अट्ठवङ्कं मणिरतनं उळारं,
सक्को ते अददा पितामहस्स ।
देविन्दस्स गतं तदज्ज हत्थं,
मातु[5] च[5] रहोगतो असंसि ।
गुय्हं पातुकतं सुतं ममेतं ॥

३३१. गुय्हस्स हि तुय्हमेव साधु,
न हि गुय्हस्स पसत्थमाविकम्मं ।
अनिप्फन्नता सहेय्य धीरो,
निप्फन्नो व यथासुखं भणेय्य ॥

---

१. अराजपत्तो–स्या० । २–२. भातुच्च–सी०, रो०; भातु व–स्या० । ३. आबाधायं–स्या० । ४. काविन्दो–सी०, रो० । ५–५. मातुच्च–सी०, रो०; मातु च–स्या० ।

३३२. न गुय्हमत्थ विवरेय्य, रक्खेय्य नं यथा निधि ।
न हि पातुकतो साधु, गुय्हो अत्थो पजानता ।।

३३३. थिया गुय्हं न संसेय्य, अमित्तस्स च पण्डितो ।
यो चामिसेन संहीरो[1], हदयत्थेनो च यो नरो ।।

३३४. गुय्हमत्थं असम्बुद्धं, सम्बोधयति यो नरो ।
मन्तभेदभया तस्स, दासभूतो[2] तितिक्खति ।।

B. 350 ३३५. यावन्तो पुरिसस्सत्थं, गुय्हं जानन्ति मन्तिनं ।
तावन्तो तस्स उब्बेगा, तस्मा गुय्हं न विस्सजे ।।

३३६. विविच्च भासेय्य दिवा रहस्सं,
रत्तिं गिरं नातिवेलं पमुञ्चे ।
उपस्सुतिका हि सुणन्ति मन्तं
तस्मा मन्तो खिप्पमुपेति भेदं ति ।।

---

५०९. हत्थिपालजातकं (१३)

३३७. चिरस्सं वत पस्साम, ब्राह्मणं देववण्णिनं ।
महाजटं खारिधरं[3], पङ्कदन्तं रजस्सिरं ।।

३३८. चिरस्सं वत पस्साम, इसिं धम्मगुणे रतं ।
कासायवत्थवसनं, वाकचीरं पटिच्छदं[4] ।।

३३९. आसनं उदकं पज्जं, पटिगण्हातु नो भवं ।
अग्घे भवन्तं पुच्छाम, अग्घं कुरुतु नो भवं ।।

३४०. अधिच्च वेदे परियेस वित्तं,
पुत्ते गहे[5] तात पतिट्ठपेत्वा ।
गन्धे रसे पच्चनुभुय्य[6] सब्बं,
अरञ्ञं साधु मुनि सो पसत्थो ।।

---

१. सहिरो–स्या० । २ दासभूतो व –स्या० । ३. भारधरं–रो० । ४. परिच्छदं–स्या० । ५. गेहे–सी०, स्या०, रो० । ६. पच्चनुभोत्व–स्या०; पच्चनुभुत्व–रो० ।

३४१. वेदा न सच्चा न च वित्तलाभो,
न पुत्तलाभेन जरं विहन्ति ।
गन्धे रसे मुच्चनमाहु[1] सन्तो,
सकम्मुना[2] होति फलूपपत्ति ॥

३४२. अद्धा हि सच्चं वचनं तवेतं,
सकम्मुना होति फलूपपत्ति ।
जिण्णा च मातापितरो तवीमे[3],
पस्सेय्यु[4] तं वस्ससतं अरोगं[5] ॥

३४३. यस्सस्स[6] सक्खी मरणेन राज, B. 351
जराय मेत्ती[7] नरवीरसेट्ठ[8] ।
यो चा पि जञ्ञा न मरिस्सं कदाचि,
पस्सेय्युं तं वस्ससतं अरोगं ॥

३४४. यथा पि नावं पुरिसो दकम्हि,
एरेति चे नं उपनेति तीरं ।
एवं पि ब्याधी[9] सततं[10] जरा च,
उपनेति[11] मच्चं[12] वसमन्तकस्स ॥

३४५. पङ्को च कामा पलिपो च कामा,
मनोहरा दुत्तरा मच्चुधेय्या ।
एतस्मिं पङ्के पलिपे ब्यसन्ना[13],
हीनत्तरूपा न तरन्ति पारं ॥

३४६. अयं पुरे लुद्दमकासि कम्मं,
स्वायं गहीतो न हि मोक्खितो मे ।
ओरुन्धिया नं परिरक्खिस्सामि,
मायं पुन लुद्दमकासि कम्मं ॥

---

१. मुञ्चन०–सी० । २. सकम्मना–सी०, रो० । ३. तवेमे–सी०; तवयिमे–स्या०, रो० । ४. पस्सेय्यु–सी०, स्या०, रो० । ५ अरोग्यं–स्या० । ६. यस्सस्सु–स्या० । ७. मित्ती–स्या० । ८. नरविरियसेट्ठ–सी०, रो० । ९ ब्याधि–सी०; ब्यधि–स्या०; ब्याधी–रो० । १०. ससतं–स्या० । ११. उपनेन्ति–सी०, रो० । १२. मच्चु–स्या० । १३, ब्यसन्ना–सी०, रो०; विसन्ना–स्या० ।

३४७. गवं[1] व[1] नट्ठं पुरिसो यथा वने,
अन्वेसती[2] राज अपस्समानो ।
एवं नट्ठो एसुकारी ममत्थो,
सोहं कथं न गवेसेय्यं[3] राज ।।

३४८. हिय्यो[4] ति हिय्यति[4] पोसो, परेति परिहायति ।
अनागतं नेतमत्थी[5] ति ञत्वा,
उप्पन्नछन्दं को पनुदेय्य धीरो ।।

३४९. पस्सामि वोहं दहरं[6] कुमारिं,
मत्तूपमं केतकपुप्फनेत्तं ।
अभुत्तभोगे[7] पठमे वयस्मिं,
आदाय मच्चु वजते कुमारिं ।।

B. 352 ३५०. युवा सुजातो सुमुखो सुदस्सनो,
सामो कुसुम्भपरिकिण्णमस्सु ।
हित्वान कामे पटिकच्च[8] गेहं,
अनुजान मं पब्बजिस्सामि देव ।।

३५१. साखाहि रुक्खो लभते समञ्ञं,
पहीनसाखं पन खाणुमाहु ।
पहीनपुत्तस्स ममज्ज भोति[9],
वासेट्ठि भिक्खाचरियाय कालो ।।

३५२. अघस्मि[10] कोञ्चा व यथा हिमच्चये,
कतानि[11] जालानि पदालिय[12] हंसा ।
गच्छन्ति पुत्ता च पती च मय्हं,
साहं कथं नानुवजे पजानं ।।

१–१. गावंव–सी०। २. परियेसति–सी०; अन्वेसति–स्या०; परियेसती–रो०। ३. गवेसेय्य–सी०, रो०। ४–४. हीयो ति हीयति–सी०। ५. तेत०–सी०। ६ दहरिं–स्या०, रो०। ७ अभुत्वा०–स्या०; अभुत्व०–रो०। ८. पटिगच्च–सी०; पटिगच्छ–स्या०, रो०। ९. होति–रो०। १०. अघस्मि–सी०, स्या०। ११. तन्तानि–सी०, रो०। १२. पदाळेय्य–सी०; पदालेय्यु–स्या०।

३५३. एते भुत्वा वमित्वा च, पक्कमन्ति विहङ्गमा ।
ये च भुत्वान वमिंसु, ते मे हत्थत्त[1] मागता ॥

३५४. अवमी ब्राह्मणो कामे, सो[2] त्वं पच्चावमिस्ससि ।
वन्तादो पुरिसो राज, न सो होति पसंसियो ॥

३५५. पङ्के च[3] पोसं पलिपे ब्यसन्नं[4],
बली यथा दुब्बलमुद्धरेय्य ।
एवं पि मं त्वं उदतारि भोति,
पञ्चालि गाथाहि सुभासिताहि ॥

३५६. इदं वत्वा महाराजा, एसुकारी दिसम्पति ।
रट्ठं हित्वान पब्बजि, नागो छेत्वा व बन्धनं ॥

३५७. राजा च पब्बज्जमरोचयित्थ,
रट्ठं पहाय नरवीरसेट्ठो ।
तुवं पि नो होति[5] यथेव राजा,
अम्हेहि गुत्ता अनुसास रज्जं ॥

३५८. राजा च पब्बज्जमरोचयित्थ, B. 353
रट्ठं पहाय नरवीरसेट्ठो ।
अहं पि एका[6] चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि मनोरमानि ॥

३५९. राजा च पब्बज्जमरोचयित्थ,
रट्ठं पहाय नरवीरसेट्ठो ।
अहं पि एका चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि[7] यथोधिकानि ॥

३६०. अच्चेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,
वयोगुणा अनुपुब्बं जहन्ति ।

---

१. हत्थत्थ–सी०, स्या०, रो० । २. ते–सी०, रो० । ३. व–सी०, रो० । ४. ब्यसन्नं–सी०, रो० । ५. होहि–सी०, स्या०, रो० । ६. एका व–सी० । ७. कामा–सी० ।

अहं पि एका चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि मनोरमानि ।।

३६१. अच्चेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,
वयोगुणा अनुपुब्बं जहन्ति ।
अहं पि एका चरिस्सामि लोके,
हित्वान कामानि यथोधिकानि ।।

३६२. अच्चेन्ति काला तरयन्ति रत्तियो,
वयोगुणा अनुपुब्बं जहन्ति ।
अहं पि एका चरिस्सामि लोके,
सीतिभूता[1] सब्बमतिच्च सङ्गं ति ।।

---

५१०. अयोघरजातकं (१४)

३६३. यमेकरत्तिं पठमं, गब्भे वसति माणवो ।
अब्भुट्ठितो व सो[2] याति[2], सगच्छं न निवत्तति ।।

B. 354 ३६४. न युज्झमाना न बलेनवस्सिता,
नरा न जीरन्ति न चापि मिय्यरे[3] ।
सब्बं[4] हिदं[4] जातिजरायुपद्दुतं,
तं[5] मे[5] मती होति चरामि धम्मं ।।

३६५. चतुरङ्गिनि सेनं[6] सुभिं सरूपं,
जयन्ति रट्ठाधिपती पसय्ह ।
न मच्चुनो जयितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ।।

३६६. हत्थीहि अस्सेहि रथेहि पत्तिभि[7],
परिवारिता मुच्चरे[8] एकच्चेय्या[9] ।

---

१. सीतीभूता–सी० । २–२. सयति–सी०, रो० । ३. मीयरे–सी०, रो० । ४–४. सब्बं हितं–सी०, रो०, सब्बञ्हित–स्या० । ५–५ तम्मे–सी०, स्या०, रो० । ६. सेन–स्या० । ७. पत्तिहि–सी०, स्या०, रो० । ८. मुञ्चरे–स्या० । ९. एकचेय्या–सी०, रो० ।

न मच्चुनो[1] मुच्चितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३६७. हत्थीहि अस्सेहि रथेहि पत्तिभि,
सूरा पभञ्जन्ति पधंसयन्ति ।
न मच्चुनो भञ्जितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३६८. मत्ता गजा भिन्नगळा[2] पभिन्ना,
नगरानि मद्दन्ति जनं हनन्ति ।
न मच्चुनो मद्दितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३६९. इस्सासिनो कतहत्था पि वीरा[3],
दूरेपाती अक्खणवेधिनो पि ।
न मच्चुनो विज्झितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७०. सरानि खीयन्ति ससेलकानना,
सब्बं[4] हिदं[4] खीयति दीघमन्तरं ।
सब्बं हिदं भञ्जरे कालपरियायं[5],
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७१. सब्बे समेवं हि नराननारिनं[6], B. 355
चलाचलं पाणभुनोध जीवितं ।
पटो व धुत्तस्स दुमो व कूलजो,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७२. दुमप्फलानेव पतन्ति माणवा,
दहरा च वुद्धा[7] च सरीरभेदा ।

---

१. मच्चुतो – सी० । २. भिन्नगला – सी० । ३. धीरा – सी०, रो० । ४–४. सब्बं हितं – सी०, रो०; सब्बं पि तं – स्या० । ५. कालपरियं – सी० । ६. नरीनरानं – स्या०; नरा नरीनं – रो० । ७. वुड्डा – स्या० ।

नारियो नरा मज्झिमपोरिसा च,
त मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७३. नायं वयो तारकराजसन्निभो,
यदब्भतीतं गतमेव दानि तं ।
जिण्णस्स ही नत्थि रती कुतो सुखं,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७४. यक्खा पिसाचा अथवा पि पेता,
कुपितातें[1] अस्ससन्ति मनुस्से ।
न मच्चुनो अस्ससितुस्सहन्ति[2],
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७५. यक्खे पिसाचे अथवा पि पेते,
कुपिते पि ते निज्झपनं करोन्ति ।
न मच्चुनो निज्झपनं करोन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७६. अपराधके दूसके हेठके च,
राजानो दण्डेन्ति विदित्वान[3] दोसं ।
न मच्चुनो दण्डयितुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७७. अपराधका दूसका हेट्ठका च,
लभन्ति ते राजिनो[4] निज्झपेतुं ।
न मच्चुनो निज्झपनं करोन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

B. 356 ३७८. न खत्तियो ति[5] न च[6] ब्राह्मणो ति,
न अड्ढका बलवा तेजवा पि ।

---

१. कुपितापिते–सी०, रो०; कुप्पिताते–स्या० । २. ०मुस्सहन्ति–स्या० । विदित्वा–सी०, रो० । ४. राजानो–स्या० । ५. पि–स्या० । ६ पि–सी०, रो० ।

न मच्चुराजस्स अपेक्खमत्थि,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३७९. सीहा च ब्यग्घा[1] च अथो पि दीपियो,
पसय्ह खादन्ति विप्फन्दमानं[2] ।
न मच्चुनो खादितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३८०. मायाकारा रङ्गमज्झे करोन्ता,
मोहेन्ति चक्खूनि जनस्स तावदे ।
न मच्चुनो मोहयितुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३८१. आसीविसा कुपिता उग्गतेजा,
डंसन्ति[3] मारेन्ति पि ते मनुस्से ।
न मच्चुनो डंसितुमुस्सहन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३८२. आसीविसा कुपिता यं डंसन्ति,
तिकिच्छका तेस[4] विसं हनन्ति ।
न मच्चुनो दट्ठविसं हनन्ति,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३८३. धम्मन्तरी वेत्तरणी[5] च भोजो,
विसानि हन्त्वान भुजङ्गमानं ।
सुय्यन्ति[6] ते कालकता तथेव,
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

३८४. विज्जाधरा घोरमधीयमाना,
अदस्सनं ओसधेहि[7] वजन्ति ।

---

१. ब्यग्घा–सी०, रो० । २ विफन्दमानं–स्या० । ३. डसन्ति–सी०, रो० । ४. तेसं–सी०, रो० । ५. वेतरणी–सी०, रो०; वेत्तरुणो–स्या० । ६. सूयन्ति–सी०, रो० । ७. ओसधेपि–स्या० ।

न मच्चुराजस्स वजन्तदस्सनं[1],
तं मे मती होति चरामि धम्मं ॥

B. 357 ३८५. धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
धम्मो सुचिण्णो सुखमावहाति ।
एसानिसंसो धम्मे सुचिण्णे,
न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥

३८६. न हि धम्मो अधम्मो च, उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ति ॥

वीसतिनिपातं निट्ठितं।

तस्सुद्दानं

मातङ्ग सम्भूत सिवि[2] सिरिमन्तो[3],
रोहण हंस सत्तिगुम्बो[4] भल्लातिय[5] ।
सोमनस्स चम्पेय्य ब्रह्म पञ्च-,
पण्डित चिरस्संवत अयोघरा ति ॥

—:०:—

१. वजन्ति अदस्सनं–स्या० । २. सीवि–स्या० । ३. सिरिमन्दो–सी० । ४. सन्तिगुम्बो–सी० । ५. भल्लाटिय–सी० ।

१६. तिंसनिपातो

५११. किंछन्दजातकं (१)

१. किंछन्दो किमधिप्पायो, एको सम्मसि घम्मनि ।
किं पत्थयानो किं एसं[1], केन अत्थेन ब्राह्मण ।। B. 358

२. यथा महा वारिधरो, कुम्भो सुपरिणाहवा[2] ।
तथूपमं अम्बपक्कं, वण्णगन्धरसुत्तमं ।।

३ तं वुय्हमानं सोतेन, दिस्वानामलमज्झिमे ।
पाणीहि[3] नं गहेत्वान, अग्यायतनमाहरिं ।।

४. ततो कदलिपत्तेसु, निक्खिपित्वा सयं अहं ।
सत्थेन नं विकप्पेत्वा, खुप्पिपासं अहासि मे ।।

५. सोहं अपेतदरथो, ब्यन्तीभूतो[4] दुखक्खमो[5] ।
अस्सादं नाधिगच्छामि, फलेस्वञ्ञेसु केसुचि ।।

६. सोसेत्वा[6] नून मरणं, तं ममं आवहिस्सति ।
अम्बं यस्स फलं सादु[7], मधुरग्गं मनोरमं ।
यमुद्धरिं वुय्हमानं, उदधिस्मा महण्णवे ।।

७. अक्खातं ते मया सब्बं, यस्मा उपवसामहं ।
रम्मं पति निसिन्नोस्मि, पुथुलोमायुता पुथु ।।

८. त्वं[8] च[8] खो मेव[9] अक्खाहि[9], अत्तानमपलायिनि ।
का वा त्वमसि कल्याणि, किस्स वा त्वं सुमज्झिमे ।।

९. रुप्पपट्टपलिमट्ठीव[10], ब्यग्घीव गिरिसानुजा ।
या सन्ति नारियो देवेसु, देवानं परिचारिका ।।

---

१. एसा–सी० । २. सुपरिणामवा–रो० । ३. पाणीभि–स्या० । ४. व्यन्तिभूतो–सी०, रो० । ५. दुक्खक्खमो–स्या० । ६. सोसित्वा–स्या० । ७. सादुं–सी०, स्या०, रो० । ८–८. तञ्च–स्या० । ९–९. मे अवखासि–सी० । १०. रूपपट्टप्लमट्ठीव–स्या० ।

१०. या च मनुस्सलोकस्मिं, रूपेनान्वागतित्थियो[1] ।
रूपेन[2] ते सदिसी नत्थि, देवेसु[3] गन्धब्बमनुस्सलोके[3] ।
पुट्ठासि मे चारुपुब्बङ्गि[4], ब्रूहि नामं च बन्धवे ॥

B 359 ११. यं त्वं पति निसिन्नोसि, रम्मं ब्राह्मण कोसिकिं
साहं भुसालया वुत्था, वरवारिवहोघसा ॥

१२. नानादुमगणाकिण्णा, बहुका गिरिकन्दरा ।
ममेव पमुखा होन्ति, अभिसन्दन्ति पावुसे ॥

१३. अथो बहू वनतोदा, नीलवारिवहिन्धरा ।
बहुका नागवित्तोदा[5], अभिसन्दन्ति वारिना ॥

१४. ता अम्बजम्बुलबुजा, नीपा[6] ताला चुदुम्बरा[6] ।
बहूनि फलजातानि, आवहन्ति अभिण्हसो ॥

१५. यं किञ्चि उभतो तीरे, फलं पतति अम्बुनि ।
असंसयं तं सोतस्स, फलं होति वसानुगं ॥

१६. एतदञ्ञाय मेधावि, पुथुपञ्ञ सुणोहि मे ।
मा रोचय मभिसङ्गं, पटिसेध जनाधिप ॥

१७. न[7] वाहं वड्ढवं[7] मञ्ञे, यं त्वं रट्ठाभिवड्ढन ।
आचेय्यमानो राजिसि, मरणं अभिकङ्खसि ॥

१८. तस्स जानन्ति पितरो, गन्धब्बा[8] च[9] सदेवका ।
ये चा पि इसयो लोके, सञ्ञतत्ता तपस्सिनो ।
असंसयं ते पि[10] जानन्ति, पट्ठभूता[11] यसस्सिनो ॥

१९. एवं विदित्वा विदू सब्बधम्मं,
विद्धंसनं चवनं[12] जीवितस्स ।
न चीयती तस्स नरस्स पापं,
सचे न चेतेति[13] वधाय तस्स ॥

---

१. रूपेन०–सी०, स्या०, रो० । २ रूपे–रो० । ३–३. देवगन्धब्बमानुसे–सी०, स्या० । ४. चारुपुब्बङ्गी–सी०, स्या० । ५ नागचित्तोदा–स्या० । ६–६. निपा तालमुदुम्बरा–स्या० । ७–७. न चाहं वद्धवं–सी०; न वाह वद्धव–रो० । ८. गन्धब्बो–सी० । ९. व–स्या० । १० सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ११ वद्धभूता–सी०, रो० । १२. वचनं–सी० । १३. चेते–सी० ।

२०. इसिपूगसमञ्ञाते, एवं लोक्या विदिता सति[1] ।
अनरियपरिसम्भासे[2], पापकम्मं जिगिंससि[3] ॥

२१. सचे अहं मरिस्सामि, तीरे ते पुथुसुस्सोणि ।
असंसयं तं[4] असिलोको, मयि पेते आगमिस्सति ॥

२२. तस्मा हि पापकं कम्मं, रक्खस्सेव[5] सुमज्झिमे । B. 360
मा तं[6] सब्बो जनो पच्छा, पकुट्ठायि[7] मयि मते ॥

२३. अञ्ञातमेतं अविसय्हसाहि,
अत्तानमम्बं च ददामि ते तं ।
सो[8] दुच्चजे कामगुणे पहाय,
सन्तिं च धम्मं च अधिट्ठितोसि ॥

२४. यो हित्वा पुब्बसञ्ञोगं, पच्छा संयोजने ठितो ।
अधम्मं चेव चरति, पापं चस्स पवड्ढति ॥

२५. एहि तं पापयिस्सामि, कामं अप्पोस्सुको भव ।
उपानयामि सीतस्मिं, विहराहि अनुस्सुको ॥

२६. तं पुप्फरसमत्तेभि, वक्कङ्गेहि[9] अरिन्दम ।
कोञ्चा मयूरा दिविया, कोलट्ठिमधुसाळिका[10] ।
कूजिता हंसपूगेहि[11], कोकिलेत्थ पबोधरे ॥

२७. अम्बेत्थ विप्पसाखग्गा[12], पलालखलसन्निभा ।
कोसम्बसळला[13] नीपा, पक्कतालविलम्बिनो ॥

२८. माली तिरिटी कायूरी, अङ्गदी[14] चन्दनुस्सदो[14] ।
रत्तिं त्वं परिचारेसि, दिवा वेदेसि[15] वेदनं ॥

२९. सोळसित्थिसहस्सानि, या तेमा परिचारिका ।
एवं महानुभावोसि, अब्भुतो[16] लोमहंसनो ॥

---

१. पति–स्या० । २ अनरियंपरिसम्भासे–स्या० । ३. जिगीससि–म० । ४. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५. रक्खस्सु च–स्या० । ६ त्व–स्या० । ७ पकत्थासि–सी०, रो०; पवकवखासि–स्या० । ८. यो–सी०, स्या०, रो० । ९ वङ्कङ्गेहि–स्या० । १०. कोयट्ठिमधुसालिया–सी०, स्या०, रो० । ११. हंसपूगेभि–स्या० । १२ विप्पसूनग्गा–सी०, स्या०, रो० । १३ कोसुम्भसळला–सी०; कोसुम्बसलळा–स्या०; कोसुम्भसलळा–रो० । १४–१४. अङ्गादी चन्दनस्सदो–सी० । १५. वदेसि–सी० । १६. अब्भूतो–स्या० ।

३०. किं कम्ममकरी पुब्बे, पापं अत्तदुखावहं ।
यं करित्वा मनुस्सेसु, पिट्ठिमंसानि खादसि ।।

३१. अज्झेनानि पटिग्गय्ह, कामेसु गधितो[1] अहं ।
अचरिं दीघमद्धानं, परेसं अहितायहं ।।

३२. यो पिट्ठिमंसिको[2] होति, एवं उक्कच्च खादति ।
यथाहं अज्ज खादामि, पिट्ठिमंसानि अत्तनो ति ।।

---

५१२. कुम्भजातकं (२)

B 361 ३३. को पातुरासी तिदिवा नभम्हि,
ओभासयं संवरिं चन्दिमा व ।
गत्तेहि ते रस्मियो निच्छरन्ति,
सतेरता[3] विज्जुरिवन्तलिक्खे ।।

३४. सो छिन्नवातं कमसी अघम्हि,
वेहायसं गच्छसि तिट्ठसी च ।
इद्धी नु ते वत्थुकता सुभाविता,
अनद्धगूनं[4] अपि[4] देवतानं ।।

३५. वेहायसं[5] गम्ममगम्म[5] तिट्ठसि,
कुम्भं किणाथा ति यमेतमत्थं ।
को वा तुवं किस्स वा[6] ताय[6] कुम्भो,
अक्खाहि मे ब्राह्मण एतमत्थं ।।

३६. न सप्पिकुम्भो न पि तेलकुम्भो,
न फाणितस्स न मधुस्स कुम्भो ।
कुम्भस्स वज्जानि अनप्पकानि,
दोसे बहू कुम्भगते सुणाथ ।।

---

१. गथितो–सी०, रो०; गिद्धितो–स्या० । २. पिट्ठिमंसियो–रो० । ३. सतेरिता–सी० । ४–४. अनद्धगूनमसि–स्या० । ५–५. वेहासयं कममागम्म–सी०, स्या०; वेहासयं संकम्मागम्म–रो० । ६–६. वतायं–सी०, स्या०; वताय–रो० ।

३७. गळेय्य[1] यं पित्वा[2] पते पपातं,
सोब्भं गुहं चन्दनियोळिगल्लं[3]।
बहुं पि भुञ्जेय्य अभोजनेय्यं,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

३८. यं[4] पित्वा[4] चित्तस्मिमनेसमानो,
आहिण्डती गोरिव भक्खसारी[5]।
अनाथमानो उपगायति[6] नच्चति[7] च,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

३९. यं वे पिवित्वा अचेलो व नग्गो, B. 362
चरेय्य गामे विसिखन्तरानि ।
सम्मूळ्हचित्तो[8] अतिवेलसायी,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४०. यं पित्वा उट्ठाय पवेधमानो,
सीसं च बाहुं[9] च पचालयन्तो ।
सो नच्चती दारुकटल्लको व,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४१. यं वे पिवित्वा अग्गिदड्ढा सयन्ति,
अथो सिगालेहि पि खादितासे ।
बन्धं वधं[10] भोगजानिञ्चुपेन्ति,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४२. यं पित्वा भासेय्य अभासनेय्यं[11],
सभायमासीनो अपेतवत्थो ।
सम्मक्खितो[12] वन्तगतो ब्यसन्नो[13],
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

---

१. गलेय्य–सी०, स्या० । २. पीत्वा–सी०, रो० । ३. चन्दनियोलिगल्ल–स्या०, रो० । ४–४. यं वे पीत्वा–सी० । ५. भक्खसादी–सी० । ६. उपगाति–रो० । ७. रो० पोत्थके नत्थि । ८. सम्मूळ्हवित्तो–सी०; सम्मुळ्हचित्तो–स्या०; सम्मूळ्हरित्तो–रो० । ९. बाहं–रो० । १०. वचन–स्या० । ११. अभासनेय्यं–सी०, स्या०, रो० । १२. समक्खितो–सी० । १३. ब्यसन्नो–रो० ।

४३. यं[1] वे पिवित्वा[1] उक्कट्ठो आविलक्खो,
ममेव सब्बा पथवी[2] ति मञ्ञे[3] ।
न मे समो चातुरन्तो पि राजा[4],
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४४. मानातिमाना कलहानि पेसुणी[5],
दुब्बण्णिनी नग्गयिनी पलायिनी ।
चोरान[6] धुत्तान[7] गती निकेतो,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४५. इद्धानि फीतानि कुलानि अस्सु,
अनेकसाहस्सधनानि[8] लोके ।
उच्छिन्नदायज्जकतानिमाय,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

B 363 ४६. धञ्ञं धनं रजतं जातरूपं,
खेत्तं गवं यत्थ विनासयन्ति ।
उच्छेदनी वित्तवतं[9] कुलानं,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४७. यं[10] वे[10] पित्वा दित्तरूपो[11] व[11] पोसो,
अक्कोसति मातरं पितरं च ।
सस्सु पि गण्हेय्य अथो पि सुण्हं,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

४८. यं[12] वे पित्वा[12] दित्तरूपा व नारी,
अक्कोसति ससुरं[13] सामिकं च ।
दासम्पि गण्हे परिचारकं[14] पि[14],
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

१–१. यं पीत्वा–रो० । २. पुथवी–रो० । ३. मञ्ञति–सी० । ४ राज–सी० । ५. पेसुणानि–रो० । ६ पोराण–स्या० । ७ धुत्तानं–रो० । ८ अनेकसहस्सधनानि–सी० । ९ वित्तगतं–स्या० । १०–१०. यञ्चे–रो० । ११–११. दुट्ठरूपो च–सी० । १२–१२. यो चे पीत्वा–रो० । १३. सस्सुरं–स्या० । १४–१४. परिचारिकम्पि–स्या० ।

४९. यं वे[1] पिवित्वान[1] हनेय्य पोसो,
धम्मे ठितं समणं ब्राह्मणं वा ।
गच्छे अपायं पि ततोनिदानं,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ॥

५०. यं वे पिवित्वा दुच्चरितं चरन्ति,
कायेन वाचाय च चेतसा च[2] ।
निरयं वजन्ति दुच्चरितं चरित्वा,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ॥

५१. यं याचमाना न लभन्ति पुब्बे,
बहुं हिरञ्ञं पि परिच्चजन्ता ।
सो तं पिवित्वा अलिकं भणाति,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ॥

५२. यं वे पित्वा पेसने पेसियन्तो,
अच्चायिके करणीयम्हि जाते[3] ।
अत्थं पि सो नप्पजानाति वुत्तो,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ॥

५३. हिरीमना पि अहिरीकभावं, B. 364
पातुं करोन्ति मदनाय[4] मत्ता ।
धीरा पि सन्ता बहुकं भणन्ति,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ॥

५४. यं वे[5] पित्वा[6] एकथूपा सयन्ति,
अनासका थण्डिलदुक्खसेय्यं[7] ।
दुब्बण्णियं आयसक्यञ्चुपेन्ति,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ॥

१-१. वे पित्वान–स्या०; चे पीत्वान–रो० । २. वा–सी० । ३. जातो–रो० । ४. मदिराय–रो० । ५. चे–रो० । ६. पीत्वा–सी०, रो० । ७. थण्डिलदुक्खसेय्या–रो० ।

५५. यं वे पित्वा पत्तखन्धा[1] सयन्ति,
गावो कुटहता[2] व[2] न हि वारुणिया ।
वेगो नरेन सुसहोरिव[3],
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

५६. यं मनुस्सा विवज्जेन्ति, सप्पं घोरविसं[4] मिव[4] ।
तं लोके विससमानं, को नरो पातुमरहति ।।

५७. यं वे[5] पित्वा[5] अन्धकवेण्डपुत्ता[6],
समुद्दतीरे परिचारयन्ता ।
उपक्कमुं मुसलेहञ्ञमञ्ञं,
तस्सा पुण्णं कुम्भमिमं किणाथ ।।

५८. यं वे पित्वा पुब्बदेवा पमत्ता,
तिदिवा चुता सस्सतिया समाय[7] ।
तं तादिसं मज्जमिमं निरत्थकं,
जानं महाराज कथं पिवेय्य ।।

५९. नयिमस्मिं[8] कुम्भस्मिं दधि[9] वा मधु वा[9],
एवं अभिञ्ञाय किणाहि राज ।
एवञ्हिमं कुम्भगता मया ते,
अक्खातरूपं तव सब्बमित्त[10] ।।

B 365 ६०. न मे पिता वा अथवा पि माता,
एतादिसा[11] यादिसको तुवंसि ।
हितानुकम्पी परमत्थकामो,
सोहं करिस्सं वचनं तवज्ज ।।

६१. ददामि ते गामवरानि पञ्च,
दासीसतं सत्त गवं सतानि ।

---

१. पत्तक्खन्धा–सी०, स्या०, रो० । २–२. कूटहतारिव–सी०, स्या०, रो० । ३. सुस्सहोरिव–सी०, स्या० । ४–४. घोरविसमिव–स्या० । ५–५. चे पिवित्वा–रो० । ६. अन्धक वेण्हुपता–सी०; अन्धकवेण्हुपुत्ता–रो० । ७. समाया–सी०, स्या०, रो० । ८. नयिमस्मि–स्या०, रो० । ९–९. दधि वा मधुं वा–सी०, रो०; दधिमधु वा–स्या० । १०. सब्बमित्ता–सी०, स्या०, रो० । ११. एतादिसो–सी०, स्या० ।

आजञ्ञयुत्ते च रथे दस[1] इमे,
आचरियो होसि ममत्थकामो ॥

६२. तवेव दासीसतमत्थु राज,
गामा च गावो च तवेव होन्तु ।
आजञ्ञयुत्ता च रथा तवेव,
सक्कोहमस्मी तिदसानमिन्दो ॥

६३. मंसोदनं सप्पिपायासं[2] भुञ्ज,
खादस्सु[3] च त्वं मधुमासपूवे[3] ।
एवं तुवं धम्मरतो जनिन्द,
अनिन्दितो सग्गमुपेहि ठानं ति ॥

५१३. जयद्दिसजातकं (३)

६४. चिरस्सं वत मे उदपादि अज्ज,
भक्खो महा सत्तमिभत्तकाले ।
कुतोसि को वासि तदिङ्घ ब्रूहि,
आचिक्ख जातिं विदितो यथासि ॥

६५. पञ्चालराजा मिगवं पविट्ठो[4],
जयद्दिसो नाम यदिस्सुतो[5] ते ।
चरामि कच्छानि वनानि चाहं,
पसदं इमं खाद ममज्ज मुञ्च ॥

६६. सेनेव त्वं पणसि[6] सस्समानो[7], B. 366
ममेस भक्खो पसदो[8] यं[8] वदेसि ।
तं खादियान[9] पसदं जिघञ्ञं[10],
खादिस्सं पच्छा न विलापकालो ॥

६७. न चत्थि मोक्खो मम निक्कयेन[11],
गन्त्वान पच्चागमनाय पण्हे ।

१. दसा–सा०, रा० । २. सप्पिपायञ्च–सी० । ३–३. चे त्व मधुना अपूपे–रो० । ४. पवुत्थो–रो० । ५. ययिसुतो–स्या० । ६. पणसी–रो० । ७. सय्हमानो–स्या० । ८–८. पसदाय–रो० । ९. खादियानं–रो० । १०. दिघञ्ञं–रो० । ११. विक्कयेन–सी० ।

तं सङ्करं[1] ब्राह्मणस्सप्पदाय[2],
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्सं ॥

६८. किं कम्मजातं अनुतप्पते[3] त्वं[3],
पत्तं समीपं मरणस्स राज ।
आचिक्ख मे तं अपि सक्कुणेमु,
अनुजानितु[4] आगमनाय पण्हे ॥

६९. कता मया ब्राह्मणस्स धनासा,
तं सङ्करं पटिमुक्कं[5] न मुत्तं ।
तं सङ्करं ब्राह्मणस्सप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरावजिस्सं ॥

७०. या ते कता ब्राह्मणस्स धनासा,
तं सङ्करं पटिमुक्कं न मुत्तं ।
तं सङ्करं ब्राह्मणस्सप्पदाय,
सच्चानुरक्खी पुनरावजस्सु ॥

७१. मुत्तो च[6] सो पोरिसादस्स[7] हत्था,
गन्त्वा सकं मन्दिरं कामकामी ।
तं सङ्करं ब्राह्मणस्सप्पदाय,
आमन्तयी पुत्तमलीनसत्तं[8] ॥

B. 367 ७२. अज्जेव रज्जं अभिसिञ्चयस्सु[9],
धम्मं[10] चर सेसु परेसु चा पि[10] ।
अधम्मकारो च[11] ते माहु रट्ठे,
गच्छामहं पोरिसादस्स अत्ते[12] ॥

७३. किं कम्म कुब्बं तव देव पादे[13],
नाराधयी[14] तं[14] तदिच्छामि सोतुं ।

---

१. सङ्कर–सी०, स्या०, रो० । २. ब्राह्मणसप्पदाय–स्या० । ३–३. अनुतप्पती तं–सी०, रो०; अनुतप्पते तं–स्या० । ४. अनुजायितुं–स्या० । ५. पटिमोक्खं–सी०, रो०; पटिमोक्कं–स्या० । ६. व–सी० । ७. पुरिसादस्स–रो० । ८. पुत्तमलीनसत्तु–स्या०, रो० । ९. अभिसेचयस्सु–सी०, स्या०, रो० । १०–१०. धम्मञ्च रट्ठेसु जनेसु चा पि–स्या० । ११. रो०पोत्थके नत्थि । १२. अन्ते–स्या० । १३. पाव–म० । १४–१४. नाराधयिं–सी०, रो०; नाराधयिं तं–स्या० ।

यमञ्ज रज्जम्हि उदस्सये तुवं[1],
रज्जं पि निच्छेय्यं[2] तया विनाहं ॥

७४. न कम्मुना[3] वा वचसा व[4] तात,
अपराधितोहं तुवियं[5] सरामि ।
सन्धिं च कत्वा पुरिसादकेन,
सच्चानुरक्खी पुनाहं[6] गमिस्सं ॥

७५. अहं गमिस्सामि इधेव होहि,
नत्थि ततो जीवतो विप्पमोक्खो ।
सचे तुवं गच्छसियेव राज,
अहं पि गच्छामि उभो न होम ॥

७६. अद्धा हि तात सतानेस धम्मो,
मरणा च मे दुक्खतरं तदस्स ।
कम्मासपादो तं यदा पचित्वा,
पसय्ह खादे भिदा[7] रुक्खसूले[7] ॥

७७. पाणेन ते पाणमहं निमिस्सं,
मा त्वं अगा पोरिसादस्स अत्ते ।
एतं[8] च ते पाणमहं निमिस्सं,
तस्मा मतं जीवितस्स वण्णेमि[9] ॥

७८. ततो हवे धितिमा[10] राजपुत्तो,
वन्दित्वा[11] मातु च पितु च पादे[11] ।
दुखिनिस्स[12] माता निपता[13] पथब्या[13],
पितास्स[14] पग्गय्ह भुजानि कन्दति ॥

---

१. त्व–सी० । २. निच्छेय्य–स्या० । ३. कम्मना–रो० । ४. च–स्या० । ५. तुय्हं–रो० । ६. पुनहं–सी०, स्या०, रो० । ७–७. भिदा रुक्खमूले–स्या०; हित रुक्खसूले–रो० । ८. एवं–रो० । ९. वरेमि–सी० । १०. धीतिमा–स्या० । ११–११ वन्दित्थ मातुच्च पितुच्च पादे–सी०, रो०; वन्दित्वा मातुञ्च पितुञ्च पादे–स्या० । १२. दुक्खिनिस्स–स्या० । १३–१३. निपती पठब्या–सी०, स्या०; निपती पथब्या–रो० । १४. पितस्स–सी०, स्या०, रो० ।

B 368 ७९. तं गच्छन्तं[1] ताव पिता विदित्वा,
परम्मुखो वन्दति पञ्जलीको[2] ।
सोमो च राजा वरुणो च राजा,
पजापती चन्दिमा सूरियो च ।
एतेहि गुत्तो पुरिसादकम्हा,
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि तात ॥

८०. यं दण्डकिरञ्ञो[3] गतस्स माता,
रामस्सकासि[4] सोत्थानं सुगुत्ता[5] ।
तं ते अहं सोत्थानं करोमि,
एतेन सच्चेन सरन्तु देवा ।
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि पुत्त ॥

८१. आवी रहो वापी[6] मनोपदोसं,
नाहं सरे जातु मलीनसत्ते ।
एतेन सच्चेन सरन्तु दवा,
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि भातिक[7] ॥

८२. यस्मा च मे अनधिमनोसि सामि,
न चा पि मे मनसा अप्पियोसि ।
एतेन सच्चेन सरन्तु देवा,
अनुञ्ञातो सोत्थि पच्चेहि सामि ॥

८३. अहा उजू चारुमुखो कुतोसि,
न मं पजानासि वने वसन्तं ।
लुद्दं[8] मं ञत्वा पुरिसादको ति,
को सोत्थिमाजानमिधा वजेय्य ॥

८४. जानामि लुद्द पुरिसादको त्वं,
न तं न जानामि[9] वने वसन्तं ।

१. गच्छतं–रो० । २ पञ्जलीसो–रो० । ३ दण्डकीरञ्ञो–सी०; दण्डकारञ्ञ–रो० । ४. रामस्स का–सी०, रो० । ५. सुगत्ता–रो० । ६. पि–रो० । ७. भात–सी०, भाता–स्या०, रो० । ८. लद्दञ्च–सी० । ९. जानाम–सी० ।

अहं च[1] पुत्तोस्मि जयद्दिसस्स,
ममज्ज खाद पितुनो पमोक्खा[2] ।।

८५. जानामि पुत्तो ति[3] जयद्दिसस्स,
तथा हि वो मुखवण्णो उभिन्नं । B. 369
सुदुक्करञ्ञेव[4] कतं तवेदं,
यो मत्तुमिच्छे[5] पितुनो पमोक्खा ।।

८६. न दुक्करं किञ्चि महेत्थ मञ्ञे,
यो मत्तुमिच्छे पितुनो पमोक्खा ।
मातु[6] च[6] हेतु[7] परलोक गन्त्वा[8],
सुखेन सग्गेन च सम्पयुत्तो ।।

८७. अहं च खो अत्तनो पापकिरियं[9],
आवी रहो वा पि सरे न जातु ।
सङ्खातजातीमरणोहमस्मि,
यथेव मे इध तथा परत्थ ।।

८८. खादज्ज मं दानि महानुभाव,
करस्सु किच्चानि इमं सरीरं ।
रुक्खस्स वा ते पपतामि अग्गा,
छादयमानो[10] मय्हं[10] त्वमदेसि[11] मंसं ।।

८९. इदं च ते रुच्चति राजपुत्त,
चजेसि[12] पाणं पितुनो[13] पमोक्खा ।
तस्मा हि[14] सो त्वं तरमानरूपो,
सम्भञ्ज कट्ठानि जलेहि अग्गिं ।।

९०. ततो हवे धितिमा[15] राजपुत्तो,
दारुं[16] समाहत्वा[17] महन्तमग्गिं ।

१. पि–रो० । २. पमोक्खं–सी० । ३. सि–स्या० । ४. सुदुक्कञ्चेव–स्या०, रो० । ५. मच्चु०–रो० । ६–६. मातुच्च–सी०; मातू च–स्या० । ७. हेतू–स्या०, रो० । ८. गम्या–सी०, स्या०; गम्य–रो० । ९. पापक्रियं–स्या० । १०–१०. छादमानो मय्हं–स्या०; छादयमानो मे–रो० । ११. तवमदेसि–स्या०; यं त्वमदेसि–रो० । १२. चजासि–सी०, रो० । १३. पितु–स्या० । १४. तिह–सी०, रो० । १५. धीतिमा–स्या० । १६. दारू–सी०, रो० । १७. समाहत्व–सी०, स्या०, रो० ।

सन्दीपयित्वा पटिवेदयित्थ,
आदीपितो दानि महायमग्गि ॥

B. 370 ९१. खादज्ज मं दानि पसय्हकारी,
किं मं मुहुं पेक्खसि हट्ठलोमो ।
तथा तथा तुय्हमहं करोमि,
यथा यथा मं छादयमानो अदेसि ॥

९२. को तादिसं अरहति[1] खादिताये,
धम्मे ठितं सच्चवादिं वदञ्ञुं ।
मुद्धा पि तस्स विफलेय्य[2] सत्तधा,
यो तादिसं सच्चवादिं अदेय्य ॥

९३. इदञ्हि सो ब्राह्मणं मञ्ञमानो,
ससो अवासेसि सके सरीरे ।
तेनेव सो चन्दिमा देवपुत्तो,
ससत्थुतो[3] कामदुहज्ज यक्ख[4] ॥

९४. चन्दो यथा राहुमुखा पमुत्तो,
विरोचते पन्नरसे व भाणुमा[5] ।
एवं तुवं पोरिसादा पमुत्तो,
विरोच कपिले[6] महानुभाव ।
आमोदयं पितरं मातरं च,
सब्बो च ते नन्दतु ञातिपक्खो ॥

९५. ततो हवे धितिमा राजपुत्तो,
कतञ्जली परियाय[7] पोरिसादं ।
अनुञ्ञातो सोत्थि सुखी अरोगो,
पच्चागमा[8] कपिलमलीनसत्ता[9] ॥

---

१. आहरति–स्या० । २ विप्फलेय्य–रो० । ३ ससट्ठको–स्या० । ४ यक्खा–सी०, यक्खो–रो० । ५ भानुमा–सी०, रो० । ६. कम्पिल्ल–सी०, रो०; कम्पिल्ले–स्या० । ७. परियगा–सी०; पग्गय्ह–स्या०, रो० । ८. पच्चाग–रो० । ९ कम्पिल्लमलीनसत्तो–सी०, रो०; कपिल्लमलीनसत्तो–स्या० ।

९६. तं नेगमा जानपदा च सब्बे,
हत्थारोहा रथिका पत्तिका च ।
नमस्समाना पञ्जलिका उपागमुं,
नमत्थु ते दुक्करकारकोसी ति ॥

५१४. छद्दन्तजातकं (४)

९७. किं नु सोचसिनुच्चङ्गि, पण्डूसि[1] वरवण्णिनि । B. 371
मिलायसि विसालक्खि, माला व परिमद्दिता ॥
९८. दोहळो मे महाराज, सुपिनन्तेनुपज्झगा[2] ।
न सो सुलभरूपो व, यादिसो मम दोहळो ॥
९९. ये केचि मानुसा कामा, इध लोकस्मि[3] नन्दने ।
सब्बे ते पचुरा मय्हं, अहं ते दम्मि दोहळं ॥
१००. लुद्दा देव समायन्तु, ये केचि विजिते तव ।
एतेसं अहमक्खिस्सं, यादिसो मम दोहळो ॥
१०१. इमे ते लुद्दका देवि, कतहत्था विसारदा ।
वनञ्ञू च मिगञ्ञू च, ममत्थे[4] चत्तजीविता ॥
१०२. लुद्दपुत्ता निसामेथ, यावन्तेत्थ समागता ।
छब्बिसाणं[5] गजं सेतं, अद्दसं सुपिने[6] अहं ।
तस्स दन्तेहि मे अत्थो, अलाभे नत्थि जीवितं ॥
१०३. न नो पितूनं[7] न पितामहानं,
दिट्ठो सुतो कुञ्जरो छब्बिसाणो ।
यमद्दसा[8] सुपिने राजपुत्ती[9],
अक्खाहि नो यादिसो हत्थिनागो ॥
१०४. दिसा चतस्सो विदिसा चतस्सो,
उद्धं अधो दस दिसा इमायो ।

१. पण्डुसी–स्या०, रो० । २. सुपिनन्तेनुपच्चगा–सी०, स्या०, रो० । ३. लोकस्मिं–सी०, रो० । ४. मम ते–रो० । ५. छब्बिस्साणं–सी० । ६. सुपिनेन–रो० । ७. पितुन्नं–रो० । ८. यमद्दस–स्या० । ९. राजपुत्ति–रो० ।

कतमं दिसं तिट्ठति नागराजा,
यमद्दसा सुपिने छब्बिसाणं ॥

१०५. इतो उजुं उत्तरियं[1] दिसायं,
अतिक्कम्म सो सत्तगिरी ब्रहन्ते
सुवण्णपस्सो नाम गिरी उळारो,
सुपुप्फितो[2] किम्पुरिसानुचिण्णो ॥

B. 372 १०६. आरुय्ह सेलं भवनं किन्नरानं,
ओलोकय पब्बतपादमूलं ।
अथ दक्खसी मेघसमानवण्णं,
निग्रोधराजं अथ[3] सहस्सपादं ॥

१०७. तत्थच्छती[4] कुञ्जरो छब्बिसाणो,
सब्बसेतो दुप्पसहो परेभि[5] ।
रक्खन्ति नं अट्ठसहस्सनागा,
ईसादन्ता वातजवप्पहारिनो ॥

१०८. तिट्ठन्ति ते तुमूलं[6] पस्ससन्ता[6],
कुप्पन्ति वातस्स पि एरितस्स ।
मनुस्सभूतं पन तत्थ दिस्वा,
भस्मं करेय्युं नास्स रजो पि तस्स ॥

१०९. बहू हि मे राजकुलम्हि सन्ति,
पिळन्धना[7] जातरूपस्स देवी ।
मुत्तामणीवेळुरियामया च,
किं काहसि दन्तपिळन्धनेन ।
मारेतुकामा[8] कुञ्जरं छब्बिसाणं[8],
उदाहु घातेस्ससि लुद्दपुत्ते ॥

११०. सा इस्सिता दुक्खिता चस्मि लुद्द,
उद्धं च सुस्सामि अनुस्सरन्ती ।

---

१. उत्तराय–स्या०। २. सपुप्फितो–स्या०। ३. अट्ठ–सी०, स्या०, रो०। ४. तत्थच्छति–सी०, स्या०। ५. परेहि–सी०, रो०। ६–६. तुमूल मस्सासन्ता–स्या०; भिमूलपस्ससन्ता–रो०। ७. पिलन्धना–स्या०, रो०। ८–८. रो० पोत्थके नत्थि।

करोहि मे लुद्दक एतमत्थं,
दस्सामि ते गामवरानि पञ्च ॥

१११. कत्थच्छती कत्थमुपेति ठानं,
वीथिस्स का न्हान[1] गतस्स होति ।
कथञ्हि[2] सो न्हायति नागराजा,
कथं विजानेमु गतिं गजस्स ॥

११२. तत्थेव सा पोक्खरणी अदूरे[3], B. 373
रम्मा सुतित्था च महोदिका[4] च ।
सम्पुप्फिता भमरगणानुचिण्णा,
एत्थ हि सो न्हायति नागराजा ॥

११३. सीसं नहातुप्पलमालभारी[5],
सब्बसेतो पुण्डरीकत्तचङ्गी[6] ।
आमोदमानो गच्छति सन्निकेतं,
पुरक्खत्वा महेसिं सब्बभद्दं ॥

११४. तत्थेव सो उग्गहेत्वान वाक्यं,
आदाय तूणिं च धनुं च लुद्दो ।
वितुरियति[7] सत्तगिरी ब्रहन्ते,
सुवण्णपस्सं नाम गिरिं उळारं ॥

११५. आरुय्ह सेलं भवनं किन्नरानं,
ओलोकयी[8] पब्बतपादमूलं ।
तत्थद्दसा मेघसमानवण्णं,
निग्रोधराजं अट्ठसहस्सपादं ॥

११६. तत्थद्दसा कुञ्जरं छब्बिसाणं,
सब्बसेतं दुप्पसहं परेभि ।

---

१. नहान–सी०, रो० । २. कथं हि–रो० । ३. अविदूरे–स्या० । ४. महोदका–स्या० । ५. नहातो उप्पलमालधारी–सी०, स्या०; नहातो उप्पलमालभारी–रो० । ६. पुण्डरीकतचङ्गी–स्या० । ७. वितुरियति सो–सी०; वितुरेय्यति–रो० । ८. ओलोकयि–स्या० ।

रक्खन्ति नं अट्ठसहस्सनागा,
ईसादन्ता वातजवप्पहारिनो ॥

११७. तत्थद्दसा पोक्खरणिं अदूरे,
रम्मं सुतित्थं च महोदिकं च ।
सम्पुप्फितं भमरगणानुचिण्णं,
यत्थ हि सो न्हायति नागराजा ॥

११८. दिस्वान नागस्स गतिं ठितिं[1] च[1],
वीथिस्स या न्हानगतस्स होति ।
ओपातमागच्छि[2] अनरियरूपो,
पयोजितो चित्तवसानुगाय ॥

B. 374 ११९. खणित्वान[3] कासुं फलकेहि छादयि,
अत्तानमोधाय धनुं च लुद्दो ।
पस्सागतं पुथुसल्लेन नागं,
समप्पयी दुक्कटकम्मकारी ॥

१२०. विद्धो च नागो कोञ्चमनादि घोरं,
सब्बे च[4] नागा निन्नदुं[5] घोररूपं ।
तिणं च कट्ठं च रणं[6] करोन्ता,
धाविंसु ते अट्ठदिसा समन्ततो ॥

१२१. वधिस्समेतं[7] ति[7] परामसन्तो,
कासावमद्दक्खि धजं इसीनं ।
दुक्खेन फुट्ठस्सुदपादि सञ्ञा,
अरहद्धजो सब्भि अवज्झरूपो ॥

१२२. अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिदहिस्सति[8] ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ॥

१२३. यो च वन्तकसावस्स, सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहति ॥

१-१. ठितञ्च-स्या० । २. ओपातमागञ्छि-सी०, रो० । ३. कत्वान-रो० । ४. व-सी०, स्या०, रो० । ५. निन्नादु-स्या० । ६. चुण्णं-सी०, रो० । ७-७. वधिस्समेनन्ति-स्या० । ८. परिदहेस्सति-सी०, रो० ।

१२४. समप्पितो पुथुसल्लेन नागो,
अदुट्ठचित्तो लुद्दकमज्झभासि ।
किमत्थयं[1] किस्स वा सम्म हेतु,
ममं वधी कस्स वायं पयोगो ।।

१२५. कासिस्स रञ्ञो महेसी भदन्ते,
सा पूजिता राजकुले सुभद्दा ।
तं अद्दसा सा च ममं असंसि,
दन्तेहि अत्थो ति च[2] मं अवोच ।।

१२६. बहू हि मे दन्तयुगा उळारा, B 375
ये मे पितूनं[3] च[3] पितामहानं ।
जानाति सा कोधना राजपुत्ती,
वधत्थिका वेरमकासि बाला ।।

१२७. उट्ठेहि त्वं लुद्द खरं[4] गहेत्वा,
दन्ते इमे छिन्द पुरा मरामि ।
वज्जासि तं कोधनं राजपुत्तिं,
नागो हतो हन्द इमस्स दन्ता ।।

१२८. उट्ठाय सो लुद्दो खरं गहेत्वा,
छेत्वान दन्तानि गजुत्तमस्स ।
वग्गू सुभे अप्पटिमे पथब्या[5],
आदाय पक्कामि ततो हि खिप्पं ।।

१२९. भयट्टिता[6] नागवधेन अट्टा,
ये ते नागा अट्ठदिसा विधावुं ।
अदिस्वान[7] पोसं गजपच्चमित्तं,
पच्चागमुं येन सो नागराजा ।।

---

१. किमत्थियं—स्या०, रो० । २. म—स्या० । ३—३. पितुन्नं पि—रो० । ४ खुरं—रो० । ५ पथव्या—रो०; पठब्या—सी०, स्या० । ६. भयद्दिता—सी०, रो० । ७. अदिस्व—सी०, रो० ।

१३०. ते तत्थ कन्दित्वा रोदित्वान[1] नागा,
सीसे सके पंसुकं ओकिरित्वा ।
अगमंसु[2] ते सब्बे सकं निकेतं,
पुरक्खत्वा महेसिं सब्बभद्दं ॥

१३१. आदाय दन्तानि गजुत्तमस्स,
वग्गू सुभे अप्पटिमे पथब्या ।
सुवण्णराजीहि समन्तमोदरे,
सो लुद्दको कासिपुरं उपागमि ।
उपनेसि सो राजकञ्ञाय दन्ते,
नागो हतो हन्द इमस्स दन्ता ॥

B 376 १३२. दिस्वान दन्तानि गजुत्तमस्स,
भत्तुप्पियस्स[3] पुरिमाय जातिया ।
तत्थेव तस्सा हदयं अफालि,
तेनेव सा कालमकासि बाला ॥

१३३. सम्बोधिपत्तो स[4] महानुभावो,
सितं[5] अकासि[5] परिसाय मज्झे ।
पुच्छिंसु भिक्खू सुविमुत्तचित्ता,
नाकारणे पातुकरोन्ति बुद्धा ॥

१३४. यमद्दसाथ दहरिं कुमारिं,
कासायवत्थं[6] अनगारियं चरन्तिं ।
सा खो तदा राजकञ्ञा अहोसि,
अहं तदा नागराजा अहोसिं ॥

१३५. आदाय दन्तानि गजुत्तमस्स,
वग्गू सुभे अप्पटिमे पथब्या ।
यो लुद्दको कासिपुरं उपागमि,
सो खो तदा देवदत्तो अहोसि ॥

---

१. रोदित्व–सी०, रो० । २. आगमिंसु–स्या० । ३. भत्तुपियस्स–स्या० । ४. च–सी०, स्या०; व–रो० । ५–५. सीतं अकासी–स्या० । ६. कासाववत्थं–सी०, स्या० ।

१३६. अनावसूरं चिररत्तसंसितं,
उच्चावचं चरितमिदं पुराणं ।
वीतद्दरो वीतसोको विसल्लो,
सयं अभिञ्ञाय अभासि बुद्धो ।।

१३७. अहं वो तेन कालेन, अहोसिं तत्थ भिक्खवो ।
नागराजा तदा होमि[1], एवं धारेथ जातकं ति ।।

---

५१५. सम्भवजातकं (५)

१३८. रज्जं च पटिपन्नास्म[2], आधिपच्चं[3] सुचीरत ।
महत्तं[4] पत्तुमिच्छामि, विजेतुं पथविं इमं ।।

१३९. धम्मेन नो अधम्मेन, अधम्मो मे न रुच्चति ।
किच्चो व धम्मो चरितो, रञ्ञो होति सुचीरत ।।

१४० इध चेवानिन्दिता येन, पेच्च येन अनिन्दिता । B 377
यसं देवमनुस्सेसु, येन पप्पोमु ब्राह्मण ।।

१४१. योहं अत्थं च धम्मं च, कत्तुमिच्छामि ब्राह्मण ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, ब्राह्मणक्खाहि पुच्छितो ।।

१४२. नाञ्ञत्र विधुरा राज, एतदक्खातुमरहति[5] ।
यं त्वं अत्थं च धम्मं च, कत्तुमिच्छसि खत्तिय ।।

१४३. एहि खो पहितोगच्छ, विधुरस्स उपन्तिकं ।
निक्खञ्चिमं[6] सुवण्णस्स, हरं गच्छ सुचीरत ।
अभिहारं इमं दज्जा[7], अत्थधम्मानुसिट्ठिया[8] ।।

१४४. स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, विधुरस्स उपन्तिकं ।
तमद्दस महाब्रह्मा, असमानं सके घरे ।।

---

१. होसि–सी०, स्या०, रो० । २. पटिपन्नस्मा–सी०, स्या०, रो० । ३. अधिपच्च–रो० । ४. महन्तं–स्या० । ५. तदक्खातुमरहति–सी०, स्या० । ६. निक्खंरत्त–सी०; निक्खमिमं–रो० । ७. दज्ज–स्या० । ८. अत्थधम्मानुसट्ठिया–रो० ।

१४५. रञ्ञोहं पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थं धम्मं च पुच्छेसि, इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, विधुरक्खाहि पुच्छितो ।।

१४६. गङ्गं मे पिदहिस्सन्ति, न तं[1] सक्कोमि ब्राह्मण ।
अपिधेतुं महासिन्धुं, तं कथं सो भविस्सति ।।

१४७. न ते सक्कोमि अक्खातुं, अत्थं धम्मं च पुच्छितो ।
भद्रकारो च मे पुत्तो, ओरसो मम अत्रजो ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, गन्त्वा पुच्छस्सु ब्राह्मण ।।

१४८. स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, भद्रकारस्सु[2] पन्तिकं[2] ।
तमद्दस महाब्रह्मा, निसिन्नं सम्हि वेस्मनि ।।

१४९. रञ्ञोहं पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थं धम्मं च पुच्छेसि, इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, भद्रकार पब्रूहि[3] मे ।।

१५०. मंसकाजं[4] अवहाय, गोधं अनुपतामहं ।
न ते सक्कोमि अक्खातुं, अत्थं धम्मं च पुच्छितो ।।

B. 378 १५१. सञ्चयो[5] नाम मे भाता, कनिट्ठो मे सुचीरत ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, गन्त्वा पुच्छस्सु ब्राह्मण ।।

१५२. स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, सञ्चयस्स उपन्तिकं ।
तमद्दस महाब्रह्मा, निसिन्नं सम्हि वेस्मनि[6] ।।

१५३. रञ्ञोहं पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थं धम्मं च पुच्छेसि, इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, सञ्चयक्खाहि पुच्छितो ।।

१५४. सदा मं गिलते[7] मच्चु, सायं पातो सुचीरत ।
न ते सक्कोमि अक्खातुं, अत्थं धम्मं च पुच्छितो ।।

---

१. नं–रो० । २–२. भद्रकारस्स सन्तिकं–सी०, स्या० । ३. ब्रावीहि–रो० । ४. मसकाचं–रो० । ५. सञ्जयो–सी०, स्या०, रो० । ६. परिसति–स्या०; परीसति–रो० । ७. गिलति–रो० ।

१५५. सम्भवो नाम मे भाता, कनिट्ठो मे सुचीरत।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, गन्त्वा पुच्छस्सु ब्राह्मण॥

१५६ अब्भुतो[1] वत भो धम्मो, नाय अस्माक रुच्चति।
तयो जना पितापुत्ता, तेसु पञ्ञाय नो विदू॥

१५७. न तं सक्कोथ अक्खातु, अत्थं[2] धम्मं च पुच्छिता।
कथं नु दहरो जञ्ञा, अत्थं धम्मं च पुच्छितो॥

१५८. मा नं दहरो ति उञ्ञासि[3], अपुच्छित्वान सम्भवं।
पुच्छित्वा सम्भवं जञ्ञा, अत्थं धम्मं च ब्राह्मण॥

१५९. यथा पि चन्दो विमलो, गच्छं आकासधातुया।
सब्बे तारागणे[4] लोके, आभाय अतिरोचति॥

१६० एवं पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो।
मा न[5] दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भवं।
पुच्छित्वा सम्भवं जञ्ञा, अत्थं धम्मं च ब्राह्मण॥

१६१. यथा पि रम्मको मासो, गिम्हानं होति ब्राह्मण।
अतेवञ्ञेहि मासेहि, दुमपुप्फेहि सोभति॥

१६२. एवं पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो। B 379
मा नं दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भवं।
पुच्छित्वा सम्भवं जञ्ञा, अत्थं धम्मं च ब्राह्मण॥

१६३. यथा पि हिमवा ब्रह्मे, पब्बतो गन्धमादनो।
नानारुक्खेहि सञ्छन्नो, महाभूतगणालयो।
ओसधेहि च दिब्बेहि, दिसा भाति पवाति च॥

१६४. एवं पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो।
मा नं दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भवं।
पुच्छित्वा सम्भवं जञ्ञा, अत्थं धम्मं च ब्राह्मण॥

---

१ अब्भूतो–स्या०। २. अत्थं च–सी०। ३. मञ्ञासि–स्या०। ४. तारगणे–स्या०। ५. तं–सी०।

१६५. यथा पि पावको ब्रह्मे, अच्चिमाली यसस्सिमा ।
जलमानो वने[1] गच्छे[1], अनलो कण्हवत्तनी ॥

१६६. घतासनो धूमकेतु, उत्तमाहेवनन्दहो ।
निसीथे[2] पब्बतग्गस्मिं, पहूतेधो[3] विरोचति ॥

१६७. एवं पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो ।
मा नं दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भवं ।
पुच्छित्वा सम्भवं जञ्ञा, अत्थं धम्मं च ब्राह्मण ॥

१६८. जवेन भद्रं जानन्ति, बलिबद्दं[4] च[4] वाहिये ।
दोहेन धेनुं जानन्ति, भासमानं च पण्डितं ॥

१६९. एवं पि दहरूपेतो, पञ्ञायोगेन सम्भवो ।
मा नं दहरो ति उञ्ञासि, अपुच्छित्वान सम्भवं ।
पुच्छित्वा सम्भवं जञ्ञा, अत्थं धम्मं च ब्राह्मण ॥

१७०. स्वाधिप्पागा भारद्वाजो, सम्भवस्स उपन्तिकं ।
तमद्दस महाब्रह्मा, कीळमानं बहीपुरे ॥

१७१. रञ्ञोहं पहितो दूतो, कोरब्यस्स यसस्सिनो ।
अत्थं धम्मं च पुच्छेसि[5], इच्चब्रवि युधिट्ठिलो ।
तं त्वं अत्थं च धम्मं च, सम्भवक्खाहि पुच्छितो ॥

B. 380 १७२. तग्घ ते अहमक्खिस्सं, यथा पि कुसलो तथा ।
राजा च खो तं[6] जानाति, यदि काहति वा न वा ॥

१७३. अज्ज सुवे ति संसेय्य, रञ्ञा पुट्ठो सुचीरत ।
मा कत्वा अवसी राजा, अत्थे जाते युधिट्ठिलो ॥

१७४. अज्झत्तञ्ञेव संसेय्य, रञ्ञा पुट्ठो सुचीरत ।
कुम्मग्गं न निवेसेय्य, यथा मूळ्हो अचेतसो ॥

१७५. अत्तानं नातिवत्तेय्य, अधम्मं न समाचरे ।
अतित्थे नप्पतारेय्य[7], अनत्थे न युतो सिया ॥

१–१. चरं कच्छे–सी०, रो० । २. निस्सिवे–स्या० । ३. बहुतेजो–स्या० । ४–४. बलिवद्दञ्च–सी०, रो०; बलिबद्धञ्च–स्या० । ५. पुच्छस्सु–सी०, रो० । ६. नं–रो० । ७. नप्पकारेय्य–सी०; नप्पतरेय्य–रो० ।

१७६. यो च एतानि ठानानि, कत्तु जानाति खत्तियो ।
सदा सो वड्ढते[1] राजा, सुक्कपक्खेव चन्दिमा ॥

१७७. ञातीनं च पियो होति, मित्तेसु च विरोचति ।
कायस्स भेदा सप्पञ्ञो, सग्गं सो उपपज्जती ति ॥

---

५१६. महाकपिजातकं (६)

१७८. बाराणस्यं[2] अहू राजा, कासीनं रट्ठवड्ढनो ।
मित्तामच्चपरिब्यूळ्हो[3], अगमासि मिगाजिनं[4] ॥

१७९. तत्थ ब्राह्मणमद्दक्खि, सेतं चित्रं किलासिनं ।
विद्धस्तं कोविळारं[5] व[5], किसं[6] धमनिसन्थतं ॥

१८०. परमकारुञ्ञतं पत्तं, दिस्वा किच्छगतं नरं ।
अवच ब्यम्हितो राजा, यक्खानं कतमो नुसि ॥

१८१. हत्थपादा च ते सेता, ततो सेततरं[7] सिरो ।
गत्तं कम्मासवण्णं[8] ते[8], किलासबहुलो चसि ॥

१८२. वट्टनावळि[9] सङ्कासा, पिट्ठि ते निन्नतुन्नता ।
काळपब्बा[10] व[10] ते अङ्गा, नाञ्ञं पस्सामि एदिसं ॥

१८३. उग्घट्टपादो[11] तसितो, किसो धमनिसन्थतो । B. 381
छातो आतत्तरूपोसि[12], कुतोसि[13] कत्थ गच्छसि[13] ॥

१८४. दुद्दसी अप्पकारोसि, दुब्बण्णो भीमदस्सनो ।
जनेत्ति[14] या पि ते माता, न तं इच्छेय्य पस्सितुं ॥

१८५. किं कम्ममकरं[15] पुब्बे, कं[16] अवज्झं[16] अघातयि ।
किब्बिसं यं करित्वान, इदं दुक्खं उपागमि ॥

---

१. चड्ढते–सी०। २. बारानस्सं–सी०, रो०। ३. मित्तामच्चपरिब्बूळ्हो–सी०, रो०। ४. मिगजिरं–सी०; मिगचिरं–रो०। ५–५. कुविळारंव–रो०। ६. कीसं–स्या०। ७. सेततरो–रो०। ८–८. कम्मासवण्णन्तो–सी०। ९. वट्ठनावळि–रो०। १०–१०. कालपब्बाव–सी०; कालपब्बा च–स्या०; काळापब्बा च–रो०। ११. उग्घट्ठपादो–स्या०। १२. अतित्तरूपोसि–स्या०। १३–१३. कुतोनु त्वं अगच्छसि–रो०। १४. जनेत्ती–सी०। १५. कम्ममकरा–सी०, स्या०, रो०। १६–१६. किं अवज्झिं–सी०; किं ०–स्या०।

१८६. तग्घ ते अहमक्खिस्सं, यथा पि कुसलो तथा ।
सच्चवादिं हि लोकस्मिं, पसंसन्तीध पण्डिता ।।

१८७. एको चरं गोगवेसो, मूळ्हो[1] अच्चसरिं वने ।
अरञ्ञे ईरिणे[2] विवने[3], नानाकुञ्जरसेविते ।।

१८८. वाळमिगानुचरिते, विप्पनट्ठोस्मि कानने ।
अचरिं तत्थ सत्ताहं, खुप्पिपाससमप्पितो[4] ।।

१८९ तत्थ तिन्दुकमद्दक्खिं, विसमट्ठं बुभुक्खितो ।
पपातमभिलम्बन्तं, सम्पन्नफलधारिनं ।।

१९०. वातस्सितानि[5] भक्खेसिं, तानि रुच्चिंसु मे भुसं ।
अतित्तो रुक्खमारूहिं[6], तत्थ हेस्सामि आसितो[7] ।।

१९१. एकं मे भक्खितं आसि, दुतियं अभिपत्थितं ।
ततो सा भञ्जथ साखा, छिन्ना फरसुना विय ।।

१९२. सोहं सहा व साखाहि, उद्धंपादो[8] अवंसिरो ।
अप्पतिट्ठे अनालम्बे, गिरिदुग्गस्मि पापतं ।।

१९३. यस्मा च वारि गम्भीरं, तस्मा न समपज्जिसं[9] ।
तत्थ सेसिं निरानन्दो, अनूना दस रत्तियो ।।

१९४. अथेत्थ कपि मागञ्छि[10], गोनङ्गुलो[11] दरीचरो ।
साखाहि साखं विचरन्तो, खादमानो दुमप्फलं ।।

B. 382 १९५. सो मं दिस्वा किसं पण्डु, कारुञ्ञमकरं[12] मयि ।
अम्भो को नाम सो एत्थ, एवं दुक्खेन अट्टितो ।।

१९६. मनुस्सो अमनुस्सो वा, अत्तानं मे पवेदय ।
तस्सञ्जलिं पणामेत्वा, इदं वचनमब्रविं ।।

---

१. मुळ्हो–स्या० । २. इरीणे–म० । ३. वने–रो० । ४. खुप्पिपासा०–सी०, रो० । ५. वातसीतानि–सी०, रो० । ६. रुक्खमारुय्ह–सी०, स्या० । ७. अस्सितो–स्या० । ८. उद्धपादो–सी०, रो० । ९. समपज्जसि–सी०, समभज्जिसं–रो० । १०. मागच्छि–स्या० । ११. गोनङ्गुट्ठो–सी० । १२. कारुञ्ञमकरा–सी० ।

१९७. मनुस्सोहं ब्यसम्पत्तो[1], सा मे नत्थि इतो गति ।
तं वो वदामि भद्दं वो[2], त्वं च मे सरणं भव ।।

१९८. गरुं[3] सिलं गहेत्वान, विचरी[4] पब्बते कपि ।
सिलाय योग्गं[5] कत्वान, निसभो एतदब्रवि ।।

१९९. एहि मे पिट्ठिमारुय्ह, गीवं गण्हाहि बाहुभि[6] ।
अहं तं उद्धरिस्सामि, गिरिदुग्गत[7] वेगसा ।।

२००. तस्स तं वचनं सुत्वा, वानरिन्दस्स सिरीमतो ।
पिट्ठिमारुय्ह धीरस्स, गीवं बाहाहि अग्गहिं ।।

२०१. सो मं ततो समुट्ठासि, तेजस्सी[8] बलवा कपि ।
विहञ्ञमानो किच्छेन, गिरिदुग्गत वेगसा ।।

२०२. उद्धरित्वान मं सन्तो, निसभो एतदब्रवि ।
इङ्घ मं सम्म रक्खस्सु, पस्सुपिस्सं मुहुत्तकं ।।

२०३. सीहा[9] ब्यग्घा च दीपी[10] च, अच्छकोकतरच्छयो ।
ते मं पमत्तं हिंसेय्युं, ते त्वं दिस्वा निवारय[11] ।।

२०४. एवं मे परित्तातून[12], पस्सु पि सो मुहुत्तकं ।
तदाहं पापिकं दिट्ठिं, पटिलच्छिं अयोनिसो ।।

२०५. भक्खो अयं मनुस्सानं, यथा चञ्ञे वने मिगा ।
यं नूनिमं वधित्वान, छातो खादेय्य वानरं ।।

२०६. असितो[13] च गमिस्सामि, मंसमादाय सम्बलं ।
कन्तारं नित्थरिस्सामि, पाथेय्यं मे भविस्सति ।।

२०७. ततो सिलं गहेत्वान, मत्थकं सन्निताळयिं ।
मम गत्तकिलन्तस्स[14], पहारो दुब्बलो अहु ।।

---

१. वसम्पत्तो–स्या०, रो० । २. ते–स्या० । ३. गरु–सी०, रो० । ४. विचरि–सी०, रो० । ५. योत्तं–स्या० । ६. बाहुहि–सी०, स्या०, रो० । ७ गिरिदुग्गतो–सी०, रो० । ८. तेजस्सि–सी०; तेजसी–स्या०, रो० । ९. सीह–रो० । १०. दीपि–स्या० । ११. वारया–रो० । १२. परितातून–रो० । १३. आसितो–रो० । १४. भत्त०–सी०, स्या०; हत्थ०–रो० ।

B. 383 २०८. सो च वेगेनुदप्पत्तो, कपि रुहिरमक्खितो ।
अस्सुपुण्णेहि नेत्तेहि, रोदन्तो मं उदिक्खति ।।

२०९. माय्योमं करि भद्दन्ते, त्वं च नामेद्दिसं करि ।
त्वं च खो नाम दीघायु[1], अञ्ञे[2] वारेतुमरहसि ।।

२१०. अहो वत रे पुरिस, ताव दुक्करकारक ।
एदिसा विसमा दुग्गा, पपाता उद्धतो[3] मया ।।

२११. आनीतो परलोका व, दुब्भेय्यं मं अमञ्ञथ ।
तं तेन पापधम्मेन, पापं पापेन चिन्तितं ।।

२१२. मा हेव त्वं अधम्मट्ठ, वेदनं कटुकं फुसि ।
मा हेव पापकम्मं तं, फलं वेळुं व तं वधि ।।

२१३. तयिमेनत्थि विस्सासो, पापधम्म[4] असञ्ञत[4] ।
एहि मे पिट्ठितो गच्छ, दिस्समानो व सन्तिके ।।

२१४. मुत्तोसि[5] हत्था वाळानं, पत्तोसि मानुसिं पदं ।
एस मग्गो अधम्मट्ठ, तेन गच्छ यथासुखं ।।

२१५. इदं वत्वा गिरिचरो, रहदे[6] पक्खल्य[7] मत्थकं ।
अस्सूनि सम्पमज्जित्वा, ततो पब्बतमारुहि ।।

२१६. सोहं तेनाभिसत्तोस्मि, परिळाहेन अट्टितो ।
डय्हमानेन गत्तेन, वारिं पातु उपागमिं ।।

२१७. अग्गिना विय सन्तत्तो, रहदो रुहिरमक्खितो ।
पुब्बलोहितसङ्कासो, सब्बो मे समपज्जथ ।।

२१८. यावन्तो उदबिन्दूनि, कायस्मिं निपतिंसु मे ।
तावन्तो गण्ड[8] जायेथ, अद्धबेलुवसादिसा[9] ।।

२१९. पभिन्ना पग्घरिंसु मे, कुणपा पुब्बलोहिता ।
येन येनेव गच्छामि, गामेसु निगमेसु च ।।

---

१. दीघायु–रो० । २. अञ्ञं–रो० । ३. उद्धटो–रो० । ४–४. पापधम्मं अमञ्ञथ–रो० । ५. मुत्तोति–सी० । ६. रुहिरं–स्या० । ७. पक्खाल्य–सी० । ८ गण्डू–सी०, रो०; गण्डु–स्या० । ९. अड्डबेलवसादिसा–सी०; अड्डवेलुवसादिसा–स्या० ।

२२०. दण्डहत्था निवारेन्ति, इत्थियो पुरिसा च मं । B. 384
ओक्किता[1] पूतिगन्धेन, मास्सु ओरेन आगमा ॥

२२१. एतादिसं इदं दुक्खं, सत्त वस्सानि दानि मे ।
अनुभोमि सकं कम्मं, पुब्बे दुक्कटमत्तनो[2] ॥

२२२. तं वो वदामि भद्दन्ते[3], यावन्तेत्थ समागता ।
मास्सु मित्तान[4] दुब्भित्थो, मित्तदुब्भो हि पापको ॥

२२३. कुट्ठी किलासी भवति, यो मित्तानिध[5] दुब्भति ।
कायस्स भेदा मित्तद्दु[6], निरयं सोपपज्जती ति ॥

५१७. दकरक्खसजातकं (७)

२२४. सचे वो वुय्हमानानं, सत्तन्नं उदकण्णवे ।
मनुस्सबलिमेसानो, नावं गण्हेय्य रक्खसो ।
अनुपुब्बं कथं दत्वा, मुञ्चेसि दकरक्खसा[7] ॥

२२५. मातरं पठमं दज्जं, भरियं दत्वान भातरं ।
ततो सहायं दत्वान, पञ्चमं दज्जं[8] ब्राह्मणं ।
छट्ठाहं दज्जमत्तानं, नेव दज्जं[9] महोसधं ॥

२२६. पोसेता ते जनेत्ती च, दीघरत्तानुकम्पिका ।
छब्भी[10] तयि पदुस्सति[10], पण्डिता अत्थदस्सिनी ।
अञ्ञं उपनिसं कत्वा, वधा तं परिमोचयि ॥

२२७. तं तादिसिं पाणददिं, ओरसं गब्भधारिनिं[11] ।
मातरं केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ॥

२२८. दहरा वियलङ्कारं, धारेति[12] अपिळन्धनं[13] ।
दोवारिके अनीकट्ठे, अतिवेलं पजग्घति ॥

१. ओकिण्णा–सी० । २. दुक्कतमत्तनो–रो० । ३. भद्दं वो–सी०, रो० । ४. मित्तानं–रो० । ५. मित्तानीध–स्या० । ६. मित्तदुब्भी–स्या० । ७. दकरक्खतो–रो० । ८. दज्ज–स्या० । ९. दज्ज–रो० । १०–१०. छम्भी तयि पदुट्ठस्मिं–सी०; छब्भि तयि बदुट्ठस्मिं–स्या० । ११. गब्भधारिणिं–सी० । १२. वारेति–सी० । १३. अपिलन्धनं–स्या० ।

B. 385 २२९. अथो[1] पि पटिराजूनं, सयं दूतानि सासति ।
मातरं तेन दोसेन, दज्जाहं दकरक्खिनो ।।

२३०. इत्थिगुम्बस्स[2] पवरा, अच्चन्तं[3] पियभाणिनी[3] ।
अनुग्गता[4] सीलवती, छाया व अनपायिनी ।।

२३१. अक्कोधना पुञ्ञवती[5], पण्डिता अत्थदस्सिनी ।
उब्बरिं केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२३२. खिड्डारतिसमापन्नं, अनत्थवसमागतं ।
सा मं सकान पुत्तानं, अयाचं याचते धनं ।।

२३३. सोहं ददामि सारत्तो[6], बहुं उच्चावचं धनं ।
सुदुच्चजं चजित्वान, पच्छा सोचामि दुम्मनो ।
उब्बरिं तेन दोसेन, दज्जाहं[7] दकरक्खिनो ।।

२३४. येनोचिता जनपदा[8], आनीता च पटिग्गहं ।
आभतं पररज्जेभि[9], अभिट्ठाय बहुं[10] धनं ।।

२३५. धनुग्गहानं पवरं, सूरं तिखिणमन्तिनं ।
भातरं केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२३६. येनोचिता[11] जनपदा, आनीता च पटिग्गहं ।
आभतं पररज्जेभि, अभिट्ठाय बहुं धनं ।।

२३७. धनुग्गहानं पवरो, सूरो तिखिणमन्ति च ।
मयायं[12] सुखितो राजा, अतिमञ्ञति दारको ।।

२३८. उपट्ठानं पि मे अय्ये, न सो एति यथा पुरे ।
भातरं तेन दोसेन, दज्जाहं दकरक्खिनो ।।

२३९. एकरत्तेन उभयो, त्वं चेव धनुसेख च[13] ।
उभो जातेत्थ पञ्चाला, सहाया सुसमावया ।।

---

१. ततो–सी० । २. इत्थीगुम्बस्स–स्या० । ३–३. अच्चन्त पिय वादिनी–सी०, रो० । ४. अनुब्बता–स्या० । ५. पञ्ञवती–सी०, रो० । ६. सारतो–स्या० । ७. दज्जामि–सी० । ८. जानपदा–सी०, स्या०, रो० । ९. पररज्जेहि–सी० । १०. बहु–स्या० । ११. मयोचिता–सी०; मयाचिता–रो० । १२. मया सो–सी०, रो० । १३. वा–सी०, स्या०, रो० ।

२४०. चरिया तं अनुबन्धित्थो, एकदुक्खसुखो तव । B. 386
उस्सुक्को[1] ते दिवारत्तिं, सब्बकिच्चेसु ब्यावटो[2] ।
सहायं केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२४१. चरिया[3] मं[3] अयं अय्ये, पजग्घित्थो[4] मया सह ।
अज्जा पि तेन वण्णेन, अतिवेलं पजग्घति ।।

२४२. उब्बरियापिहं[5] अय्ये, मन्तयामि रहोगतो ।
अनामन्तो[6] पविसति, पुब्बे अप्पटिवेदितो ।।

२४३. लद्धद्वारो[7] कतोकासो, अहिरिकं[8] अनादरं ।
सहायं तेन दोसेन, दज्जाहं दकरक्खिनो ।।

२४४. कुसलो सब्बनिमित्तानं, रुतञ्ञू[9] आगतागमो ।
उप्पाते[10] सुपिने युत्तो, निय्याने च पवेसने ।।

२४५. पट्ठो[11] भूमन्तलिक्खस्मिं, नक्खत्तपदकोविदो ।
ब्राह्मणं केन दोसेन, दज्जासि दकरक्खिनो ।।

२४६. परिसायं पि मे अय्ये, उम्मीलित्वा[12] उदिक्खति ।
तस्मा अच्चभमुं लुद्दं, दज्जाहं दकरक्खिनो ।।

२४७. ससमुद्दपरियायं, महिं सागरकुण्डलं ।
वसुन्धरं आवससि[13], अमच्चपरिवारितो ।।

२४८. चातुरन्तो महारट्ठो, विजितावी महब्बलो ।
पथब्या एकराजासि, यसो ते विपुलं गतो ।।

२४९. सोळसित्थिसहस्सानि, आमुत्तमणिकुण्डला ।
नानाजनपदा नारी, देवकञ्ञूपमा सुभा ।।

२५०. एवं सब्बङ्गसम्पन्नं, सब्बकामसमिद्धिनं ।
सुखितानं पियं दीघं, जीवितं आहु खत्तिय ।।

---

१. उस्सुको–सी० । २. ब्यावटो–सी०; पावटो–स्या० । ३–३. चरियाय–सी० । ४. सञ्जग्घित्थो–स्या० । ५. उब्बरियापिमे–सी० । ६. अनामन्ता–सी० । ७. लद्धवारो–सी०, रो० । ८. अहिरीकं–स्या० । ९. रुदञ्ञू–सी०, स्या०, रो० । १०. उप्पदे–सी०, स्या० । ११. पद्धो–सी०, रो०; पठो–स्या० । १२. मीलयित्वा–सी०; उम्मिलित्वा–स्या० । १३. आवसयि–सी० ।

२५१. अथ त्वं केन वण्णेन, केन वा पन हेतुना ।
पण्डितं अनुरक्खन्तो, पाणं चजसि दुच्चजं ॥

B. 387 २५२. यतो पि आगतो अय्ये, मम हत्थं महोसधो ।
नाभिजानामि धीरस्स, अनुमत्तं पि दुक्कटं[1] ॥

२५३. सचे च[2] किस्मिचि[2] काले, मरणं मे पुरे सिया ।
सो[3] मे पुत्ते[3] पपुत्ते च, सुखापेय्य महोसधो ॥

२५४. अनागतं पच्चुप्पन्नं, सब्बमत्थं पि[4] पस्सति[4] ।
अनापराधकम्मन्तं, न दज्जं दकरक्खिनो ॥

२५५. इदं सुणाथ[5] पञ्चाला, चूळनेय्यस्स[6] भासितं ।
पण्डितं अनुरक्खन्तो, पाणं चजति दुच्चजं ॥

२५६. मातु भरियाय भातुच्च[7], सखिनो ब्राह्मणस्स च ।
अत्तनो चा पि पञ्चालो, छन्नं चजति जीवितं ॥

२५७. एवं महत्थिका[8] पञ्ञा, निपुणा साधुचिन्तिनी ।
दिट्ठधम्महितत्थाय[9], सम्परायसुखाय चा ति ॥

---

५१८. पण्डरनागराजजातकं[10] (८)

२५८. विकिण्णवाचं अनिगुय्ह[11] मन्तं,
असञ्ञतं अपरिचक्खितारं ।
भयं तमन्वेति सयं अबोधं,
नागं यथा पण्डरकं सुपण्णो ॥

२५९. यो गुय्हमन्तं परिरक्खनेय्यं,
मोहा नरो संसति हासमानो[12] ।
तं भिन्नमन्तं भयमन्वेति खिप्पं,
नागं यथा पण्डरकं सुपण्णो ॥

---

१. दुक्कतं–सी० । २–२. पि किम्हिचि–स्या० । ३–३. पुत्ते च मे–सी०, स्या०, रो० । ४–४. विपस्सति–सी०, स्या०, रो० । ५. सुणोथ–सी० । ६. चूळनीयस्स–सी० । ७. भातु च–स्या० । ८ महिद्धिया–स्या० । ९. दिट्ठधम्मे हितत्थाय–सी० । १०. पण्डरकजातक–सी०, स्या०; पण्डरजातक–रो० । ११. अनिगुळ्ह–रो० । १२. भासमानो–सी०, रो० ।

२६०. नानुमित्तो गरुं अत्थं, गुय्हं वेदितुमरहति[1] ।
सुमित्तो च असम्बुद्धं, सम्बुद्धं वा अनत्थ वा ॥

२६१. विस्सासमापज्जिमहं[2] अचेलं[2], B 388
समणो अयं सम्मतो भावितत्तो ।
तस्साहमक्खिं विवरिं[3] गुय्हमत्थं,
अतीतमत्थो कपणं[4] रुदामि ॥

२६२. तस्साहं परमं[5] ब्रह्मे गुय्हं,
वाचं हि मं नासक्खिं[6] संयमेतुं ।
तप्पक्खतो हि भयमागतं ममं[7],
अतीतमत्थो कपणं रुदामि ॥

२६३. यो वे नरो सुहदं मञ्ञमानो,
गुय्हमत्थं संसति दुक्कुलीने ।
दोसा भया अथ वा रागरत्ता[8],
पल्लत्थितो[9] बालो असंसयं सो ॥

२६४. तिरोक्खवाचो असतं पविट्ठो,
यो सङ्गतीसु मुदीरेति[10] वाक्यं ।
आसीविसो दुम्मुखोत्याहु तं नरं,
आरा आरा[11] संयमे तादिसम्हा ॥

२६५. अन्नं पानं कासिकचन्दनं[12] च,
मनापित्थियो[13] मालमुच्छादनं च ।
ओहाय गच्छामसे सब्बकामे,
सुपण्ण पाणूपगता व त्यम्हा ॥

२६६. को नीध तिण्णं गरहं उपेति,
अस्मिंध लोके पाणभू नागराज ।

---

१. वेदेतु० – रो० । २–२. विस्सासमापज्जीमहं अचेलो – सी०; ० अचेलो – रो० । ३. विवरं – सी० । ४ कपणो – रो० । ५. पुरिमं – सी० । ६. नासक्खि – रो० । ७. मम – सी०, स्या०, रो० । ८. रागरत्तो – सी०, स्या०, रो० । ९. पल्लित्थितो – स्या०; पल्लित्थो – रो० । १०. मुदिरेति – स्या० । ११. अरा – रो० । १२. कासिकं ० – रो० । १३. मनापिट्ठियो – रो० ।

समणो सुपण्णो अथ वा त्वमेव[1],
किंकारणा पण्डरकग्गहीतो[2] ॥

B. 389 २६७. समणो ति[3] मे सम्मतत्तो अहोसि,
पियो च मे मनसा भावितत्तो ।
तस्साहमक्खिं विवरिं गुय्हमत्थं,
अतीतमत्थो कपणं रुदामि ॥

२६८. न चत्थि सत्तो अमरो पथब्या[4],
पञ्ञाविधा नत्थि न निन्दितब्बा ।
सच्चेन[5] धम्मेन धितिया[6] दमेन,
अलब्भमब्याहरती[7] नरो इध ॥

२६९. मातापिता परमा बन्धवानं,
नास्स ततियो अनुकम्पकत्थि ।
तेसं पि गुय्हं परमं न संसे,
मन्तस्स भेदं परिसङ्कमानो ॥

२७०. मातापिता भगिनी भातरो च,
सहाया[8] वा यस्स होन्ति सपक्खा ।
तेसं पि गुय्हं परमं न संसे,
मन्तस्स भेदं परिसङ्कमानो ॥

२७१. भरिया चे पुरिसं वज्जा, कोमारी पियभाणिनी ।
पुत्तरूपयसूपेता ञातिसङ्घपुरक्खता,
तस्सा पि गुय्हं परमं न संसे ।
मन्तस्स भेदं परिसङ्कमानो ॥

२७२. न गुय्हमत्थं विवरेय्य, रक्खेय्य नं यथा निधिं ।
न हि पातुकतो साधु, गुय्हो अत्थो पजानता ॥

२७३. थिया गुय्हं न संसेय्य, अमित्तस्स च पण्डितो ।
यो चामिसेन संहीरो, हदयत्थेनो च यो नरो ॥

---

१. तवेव – रो० । २. पण्डरक गहितो – स्या० । ३. हि – स्या० । ४. पठब्या – सी०, स्या०; पथव्या – रो० । ५. सच्चेन च – स्या० । ६. धिया – सी०, रो० । ७. लब्भमव्याहरती – रो० । ८. सभाय – रो० ।

२७४. गुय्हमत्थं असम्बुद्धं, सम्बोधयति यो नरो ।
मन्तभेदभया तस्स, दासभूतो तितिक्खति ।।

२७५. यावन्तो पुरिसस्सत्थं, गुय्हं जानन्ति मन्तिनं । B. 390
तावन्तो तस्स उब्बेगा, तस्मा गुय्हं न विस्सजे ।।

२७६. विविच्च भासेय्य दिवा रहस्सं,
रत्तिं गिरं नातिवेलं पमुञ्चे ।
उपस्सुतिका हि सुणन्ति मन्तं,
तस्मा मन्तो खिप्पमुपेति भेदं ।।

२७७. यथा पि अस्स[1] नगरं महन्तं,
अद्वारकं[2] आयसं भद्दसालं ।
समन्तखातापरिखाउपेतं,
एवं पि मे ते इध गुय्हमन्ता ।।

२७८. ये गुय्हमन्ता अविकिण्णवाचा,
दळ्हा सदत्थेसु नरा दुजिव्ह[3] ।
आरा अमित्ता ब्यवजन्ति[4] तेहि,
आसीविसा वारिव सत्तुसङ्घा[5] ।।

२७९. हित्वा घरं पब्बजितो अचेलो,
नग्गो मुण्डो चरति घासहेतु ।
तम्हि[6] नु खो विवरिं गुय्हमत्थं,
अत्था च धम्मा च अपग्गतम्हा[7] ।।

२८०. कथंकरो होति[8] सुपण्णराज,
किंसीलो केन वतेन वत्तं ।
समणो चरं हित्वा ममायितानि,
कथंकरो सग्गमुपेति ठानं ।।

---

१. अयो – स्या० । २. आळारकं – रो० । ३. दुजिव्हा – स्या०, रो० । ४. व्यवजन्ति – रो० । ५. सत्तसङ्घा – सी० । ६. तम्हीं – रो० । ७. अपागतम्ह – सी०; अपगतम्हा – स्या०; अपागतम्हा – रो० । ८. चाहि – रो० ।

२८१. हिरिया तितिक्खाय दमेनुपेतो[1],
अक्कोधनो पेसुणियं[2] पहाय।
समणो चरं हित्वा ममायितानि[3],
एवंकरो सग्गमुपेति ठानं॥

B. 391 २८२. माता व पुत्तं तरुणं तनुज्जं[4],
सम्फस्सता[5] सब्बगत्तं फरेति।
एवं पि मे त्वं पातुरहु दिजिन्द,
माता व पुत्तं अनुकम्पमानो॥

२८३. हन्दज्ज त्वं मुञ्च[6] वधा दुजिव्ह,
तयो हि पुत्ता न हि अञ्ञो अत्थि।
अन्तेवासी दिन्नको अत्रजो च,
रज्जस्सु[7] पुत्तञ्ञतरो मे अहोसि॥

२८४. इच्चेव वाक्यं विसज्जी[8] सुपण्णो,
भुम्यं[9] पतिट्ठाय दिजो दुजिव्हं।
मुत्तज्ज त्वं सब्बभयातिवत्तो,
थलूदके होहि मयाभिगुत्तो॥

२८५. आतङ्किनं यथा कुसलो भिसक्को,
पिपासितानं रहदो व सीतो।
वेस्मं यथा हिमसीतट्टितानं[10],
एवं पि ते सरणमहं भवामि॥

२८६. सन्धिं[11] कत्वा अमित्तेन, अण्डजेन जलाबुज।
विवरिय दाठं सेसि[12], कुतो तं[13] भयमागतं[13]॥

२८७. सङ्केथेव अमित्तस्मिं[14], मित्तस्मिं पि न विस्ससे।
अभया भयमुप्पन्नं, अपि मूलानि कन्तति॥

---

१. दमेन खन्तिया–सी०, स्या०, रो०। २. पेसुनियं–सी०। ३. ममायतानि–सी०। ४. तनूजं–रो०। ५. सम्पस्सतं–सी०, रो०। ६. मुञ्च–सी०, स्या०। ७. रजस्सु–सी०, स्या०, रो०। ८. विसज्जि–स्या०; विसजी–रो०। ९. भूम्यं–सी०, स्या०; भुम्या–रो०। १०. हिमसिसिरट्टितानं–रो०। ११. सद्धिं–स्या०। १२. सयसि–सी०, रो०; पस्ससि–स्या०। १३–१३. ते भयमागतो–सी०। १४. अमित्तम्हि–सी०।

२८८. कथं नु विस्ससे त्यम्हि, येनासि कलहो कतो ।
निच्चयत्तेन ठातब्बं, सो दिसब्भि[1] न रज्जति ।।

२८९. विस्सासये न च तं[2] विस्सयेय्य[2],
असङ्कितो 'सङ्कितो च भवेय्य ।
तथा तथा विञ्ञू परक्कमेय्य,
यथा यथा भावं परो न जञ्ञा ।।

२९०. ते देववण्णा[3] सुखुमालरूपा, B. 392
उभो समा सुजया[4] पुञ्ञखन्धा[5] ।
उपागमुं करं[6] पियं[6] अचेलं,
मिस्सीभूता अस्सवाहा व नागा ।।

२९१. ततो हवे पण्डरको अचेलं,
सयमेवुपागम्म इदं अवोच ।
मुत्तज्जहं सब्बभयातिवत्तो,
न हि[7] नून तुय्हं मनसो पियम्हा ।।

२९२. पियो हि मे आसि सुपण्णराजा,
असंसयं पण्डरकेन सच्चं ।
सो रागरत्तो व[8] अकासिमेतं,
पापकम्मं[9] सम्पजानो न मोहा ।।

२९३. न मे पियं अप्पियं वा पि होति,
सम्पस्सतो लोकमिमं परं च ।
सुसञ्ञतानञ्हि वियञ्जनेन,
असञ्ञतो लोकमिमं चरासि ।।

२९४. अरियावकासोसि अनरियोवासि[10],
असञ्ञतो सञ्ञतसन्निकासो ।

१. दिसम्हि – रो० । २–२. नं विस्ससेय्य – सी०, स्या०, रो० । ३. देववण्णी – रो० । ४. सुजयो – सी०, रो० । ५. पुञ्ञक्खन्धा – स्या०; पुञ्ञगन्धा – रो० । ६–६. कारम्बियं – सी०, रो० । ७. ह – रो० । ८. च – सी०, स्या० । ९. पापं कम्मं – सी०, रो० । १०. अनरियो चासि – सी०, रो०; अनरियोव होसि – स्या० ।

कण्हाभिजातिकोसि अनरियरूपो[1],
पापं बहुं दुच्चरितं अचारि ।।

२९५. अदुट्ठस्स तुवं दुब्भि[2], दुब्भी[3] च पिसुणो[4] चसि ।
एतेन सच्चवज्जेन, मुद्धा ते फलतु सत्तधा ।।

२९६. तस्मा हि मित्तानं न दुब्भितब्बं,
मित्तदुब्भा[5] पापियो नत्थि अञ्ञो ।
आसित्तसत्तो निहतो पथब्या,
इन्दस्स वाक्येन हि संवरो हतो ति ।।

---

५१९. सम्बुलाजातकं[6] (९)

B 393 २९७. का वेधमाना गिरिकन्दरायं,
एका तुवं तिट्ठसि संहितूरु[7] ।
पुट्ठासि मे पाणिपमेय्यमज्झे,
अक्खाहि मे नामं च बन्धवे च ।।

२९८. ओभासयं वनं रम्मं, सीहब्यग्घनिसेवितं ।
का वा त्वमसि कल्याणि, कस्स वा त्वं सुमज्झिमे ।
अभिवादेमि तं भद्दे, दानवाहं नमत्थु ते ।।

२९९. यो पुत्तो कासिराजस्स, सोत्थिसेनो ति तं[8] विदू ।
तस्साहं सम्बुला भरिया, एवं जानाहि दानव ।
अभिवादेमि तं[9] भन्ते[9], सम्बुलाहं नमत्थु ते ।।

३००. वेदेहपुत्तो भद्दन्ते, वने वसति आतुरो ।
तमहं रोगसम्मत्तं, एका एकं उपट्ठहं[10] ।।

३०१. अहं च वनमुञ्छाय, मधुमंसं मिगाबिलं ।
यदा हरामि तं भक्खो, तस्स नूनज्ज नाधति ।।

३०२. कि वने राजपुत्तेन, आतुरेन करिस्ससि ।
सम्बुले परिचिण्णेन, अहं भत्ता भवामि ते ।।

---

१. अनरीयरूपो – स्या० । २. दूभि – रो० । ३. दूभी – रो० । ४. पिसुनो – सी० । ५. मित्तदुब्भा हि – स्या०; मित्तद्दुब्भा – रो० । ६. सम्बुल जातक – रो० । ७. सञ्ञतूरु – सी०, रो०; सञ्चि तूरु – स्या० । ८. नं – सी० । ९–९. भद्दन्ते – सी०, स्या० । १०. उपट्ठहिं – सी० ।

३०३. सोकट्टाय दुरत्ताय, किं रूपं विज्जते मम ।
अञ्ञं परियेस भद्दन्ते, अभिरूपतरं मया ॥

३०४. एहिमं गिरिमारुय्ह, भरिया मे[1] चतुस्सता ।
तासं त्वं पवरा होहि, सब्बकामसमिद्धिनी ॥

३०५. नून[2] तारकवण्णाभे[3], यं किञ्चि मनसिच्छसि ।
सब्बं तं पचुरं मय्हं, रमस्स्वज्ज[4] मया सह ॥

३०६. नो चे तुवं[5] महेसेय्यं, सम्बुले कारयिस्ससि ।
अलं त्वं पातरासाय, पण्हे[6] भक्खा भविस्ससि ॥

३०७. तं च सत्तजटो लुद्दो, कळारो पुरिसादको । B. 394
वने नाथं अपस्सन्तिं, सम्बुलं अग्गही भुजे ॥

३०८. अधिपन्ना पिसाचेन, लुद्देनामिसचक्खुना ।
सा च सत्तुवसम्पत्ता, पतिमेवानुसोचति ॥

३०९. न मे इदं तथा दुक्खं, यं मं खादेय्य रक्खसो ।
यं च[7] मे अय्यपुत्तस्स, मनो हेस्सति अञ्ञथा ॥

३१०. न सन्ति देवा पवसन्ति नून,
न हि[8] नून सन्ति इध लोकपाला ।
सहसा करोन्तानमसञ्ञतानं,
न हि नून सन्ति पटिसेधितारो ॥

३११. इत्थीनमेसा पवरा यसस्सिनी,
सन्ता समा अग्गिरिवुग्गतेजा ।
तञ्चे तुवं रक्खसादेसि कञ्ञं,
मुद्धा च[9] हि[9] सत्तधा ते फलेय्य ।
मा त्वं दही[10] मुञ्च पतिब्बताय[11] ॥

---

१. मय्हं – सीं०, स्या०, रो० । २. ननु – सीं०, स्या०, रो० । ३. हाटकवण्णाभे – रो० । ४. रमस्सुज्ज – सी०, स्या० । ५. त्वं – सी० । ६. पञ्जे – सी०; मञ्जे – रो० । ७. चे – रो० । ८. ह – रो० । ९–९. वहि – रो० । १०. दहि – सीं०, स्या०; जही – रो० । ११. पतिब्बता सा – सी० ।

३१२. सा च अस्सममागच्छि[1], पमुत्ता पुरिसादका ।
नीळं[2] पळिनं[3] सकुणी व, गतसिङ्गं व आलयं ।।

३१३. सा तत्थ परिदेवेसि, राजपुत्ती यसस्सिनी ।
सम्बुला उतुमत्तक्खा, वने नाथं अपस्सन्ती ।।

३१४. समणे ब्राह्मणे वन्दे, सम्पन्नचरणे इसे ।
राजपुत्तं अपस्सन्ती, तुम्हंम्हि[4] सरणं गता ।।

३१५. वन्दे सीहे च ब्यग्घे च, ये च अञ्ञे वने मिगा ।
राजपुत्तं अपस्सन्ती, तुम्हंम्हि सरणं गता ।।

३१६. तिणा[5] लतानि ओसध्यो, पब्बतानि वनानि च ।
राजपुत्तं अपस्सन्ती, तुम्हंम्हि सरणं गता ।।

B. 395

३१७. वन्दे इन्दीवरीसामं[6], रत्तिं[7] नक्खत्तमालिनिं ।
राजपुत्तं अपस्सन्ती, तुम्हंम्हि सरणं गता ।।

३१८. वन्दे भागीरथिं[8] गङ्गं, सवन्तीनं पटिग्गहं ।
राजपुत्तं अपस्सन्ती, तुम्हंम्हि सरणं गता ।।

३१९. वन्दे अहं पब्बतराजसेट्ठं, हिमवन्तं सिलुच्चयं ।
राजपुत्तं अपस्सन्ती, तुम्हंम्हि सरणं गता ।।

३२०. अतिसायं वतागच्छि[9], राजपुत्ति यसस्सिनि ।
केन नुज्ज समागच्छि, को ते पियतरो मया ।।

३२१. इदं खोहं तदावोचं[10], गहिता तेन सत्तुना ।
न मे इदं तथा दुक्खं, यं मं खादेय्य रक्खसो ।
यं च मे अय्यपुत्तस्स, मनो हेस्सति अञ्ञथा ।।

३२२. चोरीनं बहुबुद्धीनं, यासु सच्चं सुदुल्लभं ।
थीनं भावो दुराजानो, मच्छस्सेवोदके गतं ।।

---

१. अस्सममागच्छि – सी०, रो० । २. निड्डं – स्या० । ३. फलिन – सी०, रो०; फलीन – स्या० । ४. तुम्हं हि – रो० । ५ तिण – रो० । ६. इन्दिवरीसामं – स्या० । ७. रत्ति – स्या० । ८ भगिरसिं – स्या० । ९. वतागच्छि – सी०, रो० । १०. तदवोच – सी० ।

३२३. तथा मं सच्चं पालेतु, पालयिस्सति चे ममं ।
यथाहं नाभिजानामि, अञ्ञं पियतरं तया ।
एतेन सच्चवज्जेन, ब्याधि[1] ते वूपसम्मतु ॥

३२४. ये कुञ्जरा सत्तसता उळारा,
रक्खन्ति रत्तिन्दिवमुय्युतावुधा ।
धनुग्गहानं च सतानि सोळस,
कथंविधे पस्ससि भद्दे सत्तवो ॥

३२५. अलङ्कतायो पदुमुत्तरत्तचा,
विरागिता पस्सति हंसगग्गरा ।
तासं सुणित्वा मितगीतवादितं[2],
न दानि मे तात तथा यथा पुरे ॥

३२६. सुवण्णसंकच्चधरा सुविग्गहा, B. 396
अलङ्कता मानुसियच्छरूपमा ।
सेनोपिया[3] तात अनिन्दितङ्गियो[4],
खत्तियकञ्ञा पटिलोभयन्ति[5] नं ॥

३२७. सचे अहं तात तथा यथा पुरे,
पतिं[6] तमुञ्छाय[6] पुना वने भरे ।
सम्मानये मं न च मं विमानये,
इतो पि मे तात ततो वरं सिया ॥

३२८. यमन्नपाने विपुलस्मि ओहिते,
नारी विमट्ठाभरणा अलङ्कता ।
सब्बङ्गुपेता पतिनो च[7] अप्पिया,
अबज्झ[8] तस्सा मरणं ततो परं ॥

३२९. अपि चे दलिद्दा[9] कपणा अनाळ्हिया[10],
कटादुतीया[11] पतिनो च सा पिया ।

१. व्याधि – सी०, रो० । २ मितगीतवादिनं – रो० । ३. सेनूपिया – रो० । ४. अनिन्दितग्गियो – सी० । ५ पटिलाभयन्ति – रो० । ६–६. पतीत उञ्छाय – रो० । ७. व – रो० । ८. अवज्झ – स्या०; आबज्झ – रो० । ९. दळिद्दा – सी०, रो० । १०. अनाळिया – स्या० । ११. कटादुतिया – सी०, स्या०; कालादुतीया – रो० ।

सब्बङ्गुपेताय पि अप्पियाय,
अयमेव सेय्या[1] कपणा पि या पिया ।।

३३०. सुदुल्लभित्थी पुरिसस्स या हिता,
भत्तित्थिया दुल्लभो यो हितो च ।
हिता च ते सीलवती च[2] भरिया[3],
जनिन्द धम्मं चर सम्बुलाय ।।

३३१. सचे तुवं विपुले लद्धभोगे,
इस्सावतिण्णा मरणं उपेसि ।
अहं च ते भद्दे इमा[4] राजकञ्ञा[4],
सब्बे[5] ते वचनकरा भवामा ति ।।

---

५२०. गन्धतिन्दुकजातकं[6] (१०)

B 397 ३३२. अप्पमादो अमतं[7] पदं, पमादो मच्चुनो पदं ।
अप्पमत्ता न मीयन्ति, ये पमत्ता यथा मता ।।

३३३. मदा पमादो जायेथ, पमादा जायते खयो ।
खया पदोसा[8] जायन्ति, मा[9] पमादो[9] भरतूसभ ।।

३३४. बहू हि खत्तिया जीना[10], अत्थं रट्ठं पमादिनो ।
अथो पि गामिनो गामा, अनगारा[11] अगारिनो ।।

३३५. खत्तियस्स पमत्तस्स, रट्ठस्मिं रट्ठवड्ढन[12] ।
सब्बे भोगा विनस्सन्ति, रञ्ञो तं वुच्चते अघं ।।

३३६. नेस धम्मो महाराज, अतिवेलं पमज्जसि ।
इद्धं फीतं जनपदं, चोरा विद्धंसयन्ति नं[13] ।।

३३७. न ते पुत्ता भविस्सन्ति, न हिरञ्ञं न धानियं ।
रट्ठे विलुप्पमानम्हि[14], सब्बभोगेहि जिय्यसि[15] ।।

---

१. सेय्यो—स्या० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. भारिया—रो० । ४-४. इमा च कञ्ञा—रो० । ५. सब्बेव—सी०, स्या०, रो० । ६. भण्डुतिण्डुकजातकं—स्या०; गण्डतिन्दुजातक—रो० । ७. अमत—सी०, रो० । ८. च दोसा—सी० । ९-९. मा मदो—सी०, स्या०, रो० । १०. जिना—स्या० । ११. अनागारा—सी०, स्या०, रो० । १२. रट्ठ-वद्धन—रो० । १३. तं—रो० । १४. विलुम्पमानम्हि—स्या०, रो० । १५. जीयसि—रो० ।

३३८. सब्बभोगा[1] परिजिण्णं, राजानं वा[2] पि खत्तियं[2] ।
ञातिमित्ता सुहज्जा च, न तं[3] मञ्ञन्ति मानियं[4] ॥

३३९. हत्थारोहा[5] अनीकट्ठा, रथिका पत्तिकारका[6] ।
तमेवमुपजीवन्ता, न तं मञ्ञन्ति मानियं ॥

३४०. असंविहितकम्मन्तं, बालं दुम्मन्तिमन्तिनं[7] ।
सिरी जहति दुम्मेधं, जिण्णं व उरगो तचं ॥

३४१. सुसंविहितकम्मन्तं, कालुट्ठायि अतन्दितं ।
सब्बे भोगाभिवड्ढन्ति, गावो सउसभामि व ॥

३४२. उपस्सुति महाराज, रट्ठे जनपदे चर ।
तत्थ दिस्वा च सुत्वा च, ततो तं पटिपज्जसि ॥

३४३. एवं वेदेतु पञ्चालो, सङ्गामे सरमप्पितो[8] ।
यथाहमज्ज वेदेमि, कण्टकेन समप्पितो ॥

३४४. जिण्णो दुब्बलचक्खूसि, न रूपं साधु पस्ससि । B. 398
किं तत्थ[9] ब्रह्मदत्तस्स, यं तं मग्गेय्य[10] कण्टको ॥

३४५. बह्वेत्थ[11] ब्रह्मदत्तस्स, सोहं[12] मग्गस्मि[13] ब्राह्मण ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ॥

३४६. रत्तिञ्हि[14] चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मिं कूटराजस्स[15], बहु अधम्मिको जनो ॥

३४७. एतादिसे भये जाते[16], भयट्टा[17] तात[17] माणवा ।
निल्लेनकानि कुब्बन्ति, वने आहत्व[18] कण्टकं ॥

३४८. कदास्सु नामयं राजा, ब्रह्मदत्तो मरिस्सति ।
यस्स रट्ठम्हि जिय्यन्ति[19], अप्पतिका[20] कुमारिका ॥

---

१. सब्बभोग—सी०, स्या०, रो० । २–२. चापि खत्तिय—रो० । ३. नं—रो० । ४. मन्तिय—स्या०; खत्तियं—रो० । ५. हत्थारूहा—रो० । ६. पत्तिकारिका—रो० । ७. दुम्मन्तिमन्तितं—रो० । ८. सरसमप्पितो—रो० । ९. अत्थ—रो० । १०. मग्घेय्य—रो० । ११. पहोत्थ—रो० । १२. योहं—सी०, स्या०, रो० । १३. मग्गोस्मि—रो० । १४. रत्तिञ्च—सी०; रत्तिम्हि—रो० । १५. कुड्डराजस्स—रो० । १६. तात—रो० । १७–१७. भयट्ठा ताव—रो० । १८. अहत्वा—रो० । १९. जीवन्ति—रो० । २०. अप्पतीता—रो० ।

३४९. दुब्भासितञ्हि ते जम्म, अनत्थपदकोविदे ।
कुहि राजा कुमारीनं, भत्तारं परियेसति ।।

३५०. न मे दुब्भासितं ब्रह्मे, कोविदत्थपदा अहं ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३५१. रत्तिञ्हि[1] चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मिं कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।
दुज्जीवे दुब्भरे दारे, कुतो भत्ता कुमारियो[2] ।।

३५२. एवं सयतु पञ्चालो, सङ्गामे सत्तिया हतो ।
यथायं कपणो सेति, हतो फालेन सालियो ।।

३५३. अधम्मेन तुवं जम्म, ब्रह्मदत्तस्स कुज्झसि ।
यो त्वं सपसि राजानं, अपरज्झित्वान अत्तनो[3] ।।

३५४. धम्मेन ब्रह्मदत्तस्स, अहं कुज्झामि ब्राह्मण ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३५५. रत्तिञ्हि चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मिं कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।।

B 399 ३५६. सा नून पुन रे पक्का, विकाले भत्तमाहरि ।
भत्तहारिं अपेक्खन्तो, हतो फालेन सालियो ।।

३५७. एवं हञ्ञतु पञ्चालो, सङ्गामे असिना हतो[4] ।
यथाहमज्ज पहतो, खीरं च मे पवट्टितं[5] ।।

३५८. यं पसु खीरं छड्डेति, पसुपालं[6] विहिंसति[6] ।
किं तत्थ ब्रह्मदत्तस्स, यं नो गरहते[7] भवं ।।

३५९. गारय्हो ब्रह्मे पञ्चालो, ब्रह्मदत्तस्स राजिनो ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ।।

३६०. रत्तिञ्हि चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मिं कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।।

१. रत्तिञ्च–सी०; रत्तिम्हि–रो० । २. कुमारिया–स्या० । ३. असना–रो० । ४. दळ्हं–रो० । ५ पवत्तितं–स्या० । ६–६. पसुपालञ्च हिंसति–सी०; पसुफालं विहिंसति–स्या०; पसुफालञ्च हिंसति–रो० । ७. गरहतो–रो० ।

३६१. चण्डा अटनका[1] गावी, यं पुरे न दुहामसे ।
तं दानि अज्ज दोहाम, खीरकामेहुपद्दुता ॥

३६२. एवं कन्दतु पञ्चालो, विपुत्तो[2] विप्पसुक्खतु ।
यथायं कपणा गावी, विपुत्ता परिधावति ॥

३६३. यं पसु पसुपालस्स, सम्भमेय्य[3] रवेय्य वा ।
को नीध अपराधत्थि, ब्रह्मदत्तस्स राजिनो ॥

३६४. अपराधो महाब्रह्मे, ब्रह्मदत्तस्स राजिनो ।
अरक्खिता जानपदा, अधम्मबलिना हता ॥

३६५. रत्तिञ्हि चोरा खादन्ति, दिवा खादन्ति तुण्डिया ।
रट्ठस्मिं कूटराजस्स, बहु अधम्मिको जनो ।
कथं नो असिकोसत्था, खीरपा हञ्ञते पजा ॥

३६६. एवं खज्जतु पञ्चालो, हतो युद्धे सपुत्तको ।
यथाहमज्ज खज्जामि, गामिकेहि[4] अरञ्ञजो ॥

३६७. न सब्बभूतेसु विधेन्ति रक्खं, B. 400
राजानो मण्डूक मनुस्सलोके ।
नेत्तावता राजा अधम्मचारी,
यं तादिसं जीवमदेय्यु धङ्का ॥

३६८. अधम्मरूपो वत ब्रह्मचारी,
अनुप्पियं भाससि खत्तियस्स ।
विलुप्पमानाय[5] पुथुप्पजाय,
पूजेसि राजं[6] परमप्पमादं[7] ॥

३६९. सचे इमं[8] ब्रह्मे सुरज्जकं सिया,
फीतं रट्ठं मुदितं विप्पसन्नं ।

१. अटनक-रो०; आकड्ढना-स्या० । २. विमुत्तो-स्या० । ३. पब्भमेय्य-सी०, रो० । ४. गमकेहि-सी०, रो० । ५. विलुम्पमानाय-सी०, स्या०, रो० । ६. राजा-रो० । ७. पारमप्पवादि-सी०, स्या०, रो० । ८. इदं-सी०, स्या० ।

भुत्वा बलिं अग्गपिण्डं च काका,
न मादिसं जीवमदेय्यु धङ्का ति ।।

तिंसनिपातं निट्ठितं।

तस्सुद्दानं

किंछन्द कुम्भ जयद्दिस छद्दन्त,
अथ पण्डितसम्भव सिरकपि[1] ।
दकरक्खस पण्डरनागवरो,
अथ सम्बुल[2] तिन्दुकदेवसुतो[3] ति ।।

जातकपालिया पठमो भागो निट्ठितो।

——:०:——

१. सीरकपि–सी०, स्या० । २. सम्बुला–सी० । ३. तिन्दुकदेवसुभो–सी० ।

विसेसपदानं

अनुक्कमणिका

आ

फ

ब

गाथायो

ओ

ख

ग

प

र

ल

——:०:——